Marie-Anne Desmarest

Torente

***

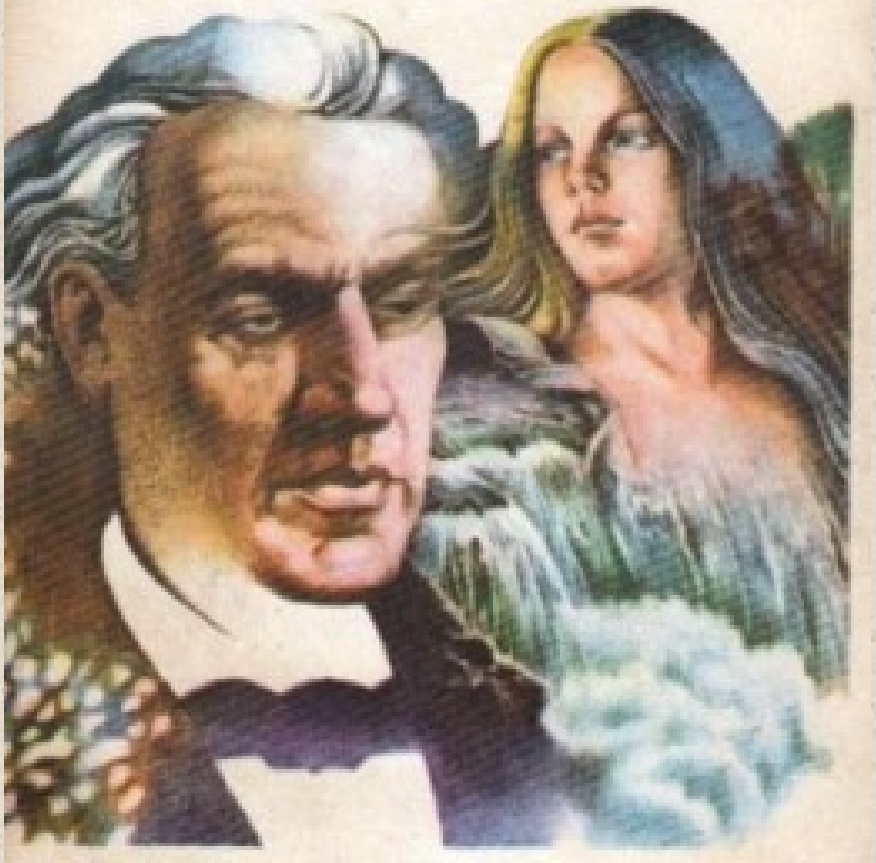

Editura Eminescu

MARIE-ANNE DESMAREST

Torente

* * *

180

Traducere de Teodora Popa-Mazilu

EDITURA EMINESCU
1980

Cuprins

CASA MĂTUŞII BRITA_____4
PARTEA ÎNTÂI_____5
PARTEA A DOUA_____56
PARTEA A TREIA_____96
CÂNTECUL TROLLHÄTTANULUI_____119
PARTEA ÎNTÂI_____120
PARTEA A DOUA_____174
SECRETUL LUI SIGRID_____220
RHOLF-HARALD_____376
EPILOG_____377

CASA MĂTUŞII BRITA

PARTEA ÎNTÂI

Motto:
„Wer weiss, wie nahe mir mein Ende!
Hin geht Zeit, her kommt der Tod;
Ach wie geschwinde und behende
Kannkommen meine Todesnot.”
Contesa de SCHWARZBURG-RUDOLFSTADT (1637—1707)

Cine ştie cât mi-e de-aproape sfârşitul!
Timpul se duce şi Moartea soseşte;
Cât de furişă şi cât de promptă
Mâna ei să mă-nşface se pregăteşte.
(germ.)

I

JAN ÎMPINSE ÎNCETIŞOR UŞA şi intră în odaie. Aruncă o privire rapidă, de jur împrejur, ca să se asigure că nu se schimbase nimic. Doar grinzile din tavan şi lambriurile ce îmbrăcau pereţii se mai închiseseră la culoare. Mobilierul însă rămăsese acelaşi, din ziua când locuise în acea cameră, împreună cu Ide, prima lui soţie... Masa, frumoasă şi masivă, cu picioare groase şi rotunde, datând din secolul al XV-lea, secreterul din marchetărie, scaunele adânci şi confortabile, acoperite cu o stofă în culori plăcute, şi patul lat, de abanos sculptat, din faţa căruia fuseseră trase în lături aceleaşi draperii de damasc galben. Vechile dagherotipuri

înrămate în baga. Bibelourile depăşite, dar înduioşătoare: vase romantice, cu toarte încrustate cu pietricele aurite, lămpi de porţelan roz şi bleu, oale de apă pântecoase, pe care erau pictate animale domestice şi peisaje campestre, opaline gingaşe, oglinzi înconjurate de naiade şi scoici sidefii, sfeşnice din faianţă înfloratã, toate – martorele mute şi neînsufleţite, ale generaţiilor trecute. Neînsufleţite? Nu, căci toate acele obiecte modeste aveau în ele ceva de o naivitate tulburătoare, care dădea viaţă decorului vetust, dar încântător. Pentru Jan, fiecare evoca un fapt, un chip, o sărbătoare de familie. Prin diverse asociaţii de idei, până şi cel mai neînsemnat bibelou poate face o inimă să tresară. Şi nu sunt deloc rare cazurile când o afecţiune cu totul deosebită ne poate lega de un obiect foarte modest, numai pentru că a aparţinut unei fiinţe dragi sau pentru că ne-a fost oferit de acea fiinţă. După cum la teatru, fiecare act sau fiecare scenă are câte un decor al ei, la fel şi viaţa omului nu se desfăşoară în vid, ci într-un cadru strict personal; însă, contrar actorului care – odată piesa terminată – nu mai aruncă decât o scurtă privire distrată decorurilor ridicate de maşinişti, omul rămâne întotdeauna ataşat de mediul în care a copilărit, şi-a trăit tinereţea şi maturitatea. Există oare cineva care să nu se fi apropiat cu emoţie, de casa natală? Există oare cineva care să nu fi simţit cum îi bate inima mai tare, împingând portiţa ce dă spre grădiniţa înverzită din copilăria sa?

Jan se aşează pe marginea patului şi închise ochii, lăsându-se în voia amintirilor. La câtăva vreme după moartea lui Nils, fusese invitat la un congres de medicină ce avusese loc în Europa, la Viena. Hotărâse s-o ia cu el şi pe Ide, ca s-o smulgă din dureroasa toropeală în care se cufundase după tragica moarte a băieţaşului lor cu plete blonde. Vaporul îi lăsase la Rotterdam, unde îi aşteptau mama Idei şi cele patru surori ale sale. Bucuria Idei – când păşise din nou în vechea locuinţă olandeză unde văzuse lumina zilei – fusese fără margini. Treptele uzate,

dar lustruite oglindă, dintr-un exces de zel specific olandez, odăile pardosite cu cărămidă roşie, numeroasele coridoare, paliere şi unghere întunecate, dar simpatice, îi făcuseră o nespusă bucurie. În grădină recunoscuse cu greu tufele de fragi şi de aluni, atât crescuseră de mari!

O memorie prea bună poate deveni la un moment dat o povară greu de suportat. Cu o precizie aproape fotografică, Jan îşi aminti de tristeţea Idei când trebui să o părăsească şi să se ducă la congres. Şi el avea inima strânsă.

— Am să număr ceasurile până la întoarcerea ta! strigase Ide, pe peronul gării din Rotterdam.

Ajunseseră târziu la gară. Jan abia apucase să se urce în tren că uşile se şi închiseseră. Sprijinit de fereastra compartimentului, Jan o privea pe Ide care abia îşi ţinea lacrimile, luptând cu curaj împotriva imensei tristeţi care se abătuse asupră-i. Ca şi cum instinctul ei sigur, de femeie, ar fi avertizat-o încă din acea zi că se apropia clipa în care bărbatul ei avea să-i fie luat de alta! Da, poate că Ide îşi presimţea, în mod inconştient, soarta funestă şi sfârşitul pretimpuriu! Aproape de capătul drumului, o aştepta capcana criminală a lui Sigrid, apoi o efemeră reîntoarcere la viaţă, o foarte scurtă perioadă trăită alături de bărbatul ei. Bănuia cumva, încă de pe atunci, calvarul ca re-o aştepta?

După reîntoarcerea lui Jan în Olanda, primiseră o invitaţie de la mătuşa Brita. Ide auzea atunci pentru prima oară de numele lui Sigrid... Trenul îi duse mai întâi, prin nordul Germaniei, la Hälsingborg, prima staţie suedeză. Peisajul şi începuse a deveni mai luminos: câmpii împestriţate de bănuţei, armate de mesteceni coborând până spre apele palide ale unui lac înconjurat de brazi; din când în când, câte un pâlc de căsuţe roşii; râuri şi canale pe care coborau şlepuri încărcate cu lemne. Case mici în mijlocul unor grădini îngrijite, pline de păducei, de bobiţel şi de căline. Apoi merseseră de-a lungul unor păduri ce păreau albastre, de-a lungul unor

canale cu ape limpezi ca oglinda, a unor lacuri nemişcate şi a unor stânci împodobite cu pini. Încântată, Ide descoperea Suedia...

La Tjorpa, mătuşa Brita îi aştepta în pragul porţii; o femeie înaltă şi zdravănă, cu ochii de un albastru ca de faianţă, cu obrajii plini şi rumeni; cu părul cărunt, răsucit la ceafă într-un coc mare, mătuşa Brita – care purta o rochie amplă, cu numeroase garnituri de dantelă – se sprijinea într-un baston gros cât trunchiul unui pomişor. După saluturile de rigoare, poftise tânăra pereche în odaia unde Jan se lăsase acum pradă unor amintiri atât de amare...

Imaginea Idei o aduse după sine şi pe cea a lui Nils. Ultimele seri, dureroase, groaznice, petrecute la căpătâiul copilului ce trăgea să moară! Tot atât de alb ca şi perna pe care se odihnea, Nils se stingea cu fiecare ceas care trecea. Sfârşitul fu cumplit, sfâşietor:

— Mami, aprinde lumina... murmurase micuţul.

După ce Ide dăduse la o parte perdelele, soarele ce apunea învălui odaia în razele sale purpurii. Chipul copilului, slăbit de boală, se destinse într-un surâs, în timp ce mâinile lui străvezii încercau să pipăie lumina:

— Crăciun... murmură el. Crăciun alb...

Sub cearşaful ud de transpiraţie, trupuşorul copilului tresări, apoi încremeni. Încă o dată, moartea învinsese viaţa.

Cât de crudă poate fi memoria! Jan se ridică şi-şi lipi fruntea de fereastră. Venise toamna, toamna cu culorile sale evanescente, cu tentele sale arămii. Vremea frunzelor moarte, vremea regretelor...Ide nu-şi părăsise copilul decât după ce Jan îl aşezase în sicriu. Da, contemplase până la ultima secundă, printre lacrimile ce-i şiroiau pe obraz, chipul mic şi înduioşător al lui Nils. Pe buzele copilului, rămăsese întipărită urma unui surâs.

Nils... Dacă ar fi trăit, ar fi fost mai mare ca Erling. Acum ar fi fost în puterea vârstei, un om matur. De ce a trebuit să moară? De ce oare cerul îl smulsese atât de

curând din braţele unei mame iubitoare? Lovit în propria sa carne, Jan nu dezarmase niciodată în faţa bolii care-i ucisese fiul, urmărind ani în şir această misterioasă maladie. Târziu de tot, după ce-o trimisese pe Flavie în Africa de Sud, îşi luase, în sfârşit, revanşa asupra acestei boli. Maladia lui Nils fusese învinsă şi această victorie avea sa scutească sute de mame de calvarul prin care trecuse Ide.

Oare cu cine ar fi semănat Nils? Cu mama, cu tatăl său sau poate cu amândoi? Ar fi ales şi el aceeaşi profesie ca şi Jan? Ar fi devenit medic, poate un chirurg renumit? Sau şi-ar fi ales un cu totul alt drum? Rememorându-şi trăsăturile şi caracterul băieţaşului, Jan încercă să alcătuiască – din aproape în aproape – portretul adultului care ar fi devenit. Dar abandonă repede această tentativă zadarnică. Fiindcă orice viaţă omenească are în ea o parte tainică şi se sprijină adesea pe imprevizibil. Familia, clasa socială şi chiar mediul ambiant, deşi foarte bine cunoscute, nu-ţi îngăduie totuşi să poţi prezice viitorul unui copil. Căci – deşi creată după chipul Domnului, cum zic vechile Scripturi – fiinţa umană, prin libertatea de care se bucură, îşi depăşeşte cu mult condiţia. Elementele fizice, biologice şi sociale nu pot determina niciodată integritatea unei persoane. Când îngropi în pământ sămânţa unei plante, nu te aştepţi la nicio surpriză. Din boabele de grâu vor creşte spice, iar din bulbul de crin va ieşi la lumină graţioasa corolă albă. Poţi să-ţi sapi straturile şi să ştii, cu certitudine, ce culoare şi ce înălţime vor avea florile şi arbuştii pe care i-ai răsădit. Înfiptă în pământ, prizoniera propriilor sale rădăcini, planta este sclava legilor naturii. Pe când cu omul, povestea stă cu totul altfel. Libertatea lui creatoare îi îngăduie în orice clipă să se elibereze de constrângerile naturale, să scape de influenţa mediului. Deşi fiul unui doctor, s-ar fi putut ca Nils să manifeste o vocaţie artistică. În loc să studieze medicina, poate că s-ar fi aplecat asupra unor texte vechi sau, mai ştii? ar fi studiat teologia. Sau poate că sătul de

nişte texte prea anevoioase pentru el, ar fi ales calea afacerilor, ar fi devenit agent de bursă, agent de schimb, bancher... Sedus de tehnică şi de minunile ei zilnice, poate că ar fi devenit inginer. „Ar fi devenit, s-ar fi făcut, poate...” Când e vorba de un om, orice e cu putinţă. Nimeni nu poate prevedea traiectoria unei vieţi, nu-i poate schiţa curba, dinainte. Un copil înseamnă o sumă de virtualităţi, o sursă de posibilităţi nelimitate. Viaţa lui de mâine va fi aidoma unei ape ce ţâşneşte din adâncuri spre lumină. Din această pricină, orice fiinţă umană îşi are preţul ei, este unică şi de neînlocuit. „Nu ştiu ce fel de om ar fi devenit Nils, îşi spuse Jan, dar copiii pe care i-am avut cu Thérèse nu l-au putut înlocui, iar moartea lui a lăsat în viaţa mea un gol care nu va mai fi niciodată umplut!”

Absorbit de aceste gânduri, Jan nu auzi uşa deschizându-se în spatele lui. Când se întoarse, fu surprins s-o vadă în prag – timidă şi şovăitoare – pe Selma, menajera angajată de curând de Thérèse:

— *Vad önskar ni?*[1] întrebă el cu acea blândeţe care-i era obişnuită ori de câte ori se adresa slugilor sau subalternilor.

— Sunteţi chemat la telefon, domnule.

— Mulţumesc, Selma, vin imediat...

Jan coborî încet scara largă de piatră, apoi, ajuns în odaia cea mare, luă receptorul din mâna Selmei.

— Alo, la aparat doctorul Yvarsen... spuse el în suedeză.

Răspunsul fu dat în franceză şi Jan recunoscu imediat vocea lui Norbert.

II

— AŞ DORI SĂ NE ÎNTÂLNIM cât mai repede cu putinţă, spuse Norbert cu o nervozitate

[1] Ce vrei? (suedeză).

vădită.

— Unde eşti în momentul ăsta? întrebă Jan.

— La Göteborg. Am tras la hotelul *Eggers*.

Jan rămase câteva secunde pe gânduri, apoi întrebă:

— De ce-ai venit în Suedia?

— Nu pot să-ţi spun la telefon! Asemenea lucruri nu pot fi discutate decât între patru ochi.

— Ce lucruri?

— Sunt la curent cu tot, strigă Norbert. V-aţi dus la Paris – dumneata şi soţia dumitale – şi i-aţi luat pe Ide şi pe fiul meu cu voi, în Suedia!

— Nu uita că James e şi copilul Idei, răspunse Jan foarte liniştit, fără să se lase impresionat de agresivitatea pictorului.

— Sigur, dar asta nu-ţi dă dreptul să-i sechestrezi!

— Să nu cădem în exagerări neghioabe, replică puţin cam dur Jan. Ştii perfect de bine că această situaţie s-a creat din vina ta. Aşa că ar fi cazul să nu ridici tonul.

— De ce te-ai amestecat în treburile mele? Ide şi cu mine suntem destul de mari ca să ne rezolvăm singuri problemele care ne privesc.

— Mai eram încă la Cap-Ferrat când am primit scrisoarea disperată a Idei. O părăsiseşi, o lăsaseşi singură cu James...

— Aveam intenţia să mă întorc şi să discut cu Ide ce urma să facem cu copilul.

— Când am ajuns la Paris, Ide era abătută, deprimată, cufundată într-o jalnică stare de apatie. Fireşte că n-am mai ezitat nicio secundă: trebuia să vină cu noi şi ea şi copilul!

— Fără să-ţi treacă bineînţeles, prin minte, să iei legătura şi cu mine!

Jan rosti sec:

— Din punct de vedere juridic, s-ar putea să ai unele drepturi, dar din punct de vedere moral, nu mai ai nici unul. Purtarea ta faţă de Ide te condamnă fără drept de apel.

— Din moment ce nu cunoşti întregul adevăr, nu mă poţi condamna! strigă Norbert furios.

— Nu era vorba să te judec pe tine, ci să vin în ajutorul Idei, s-o ajut în ceasuri grele. Cea mai bună soluţie era s-o iau cu mine în Suedia, s-o duc cât mai departe de tristele amintiri din Montparnasse.

— N-aveai dreptul să-mi iei copilul!

— Când ai părăsit domiciliul conjugal, ţi-ai părăsit şi copilul!

— Mă rog, asta-i versiunea Idei! Realitatea e mult mai complexă.

Jan se simţi cuprins de o iritare crescândă, aşa că replică pe un ton tăios:

— Când mi-am văzut fata în starea în care ai lăsat-o, singură, disperată şi cu un copil de gât, cred că-ţi dai seama că n-am mai simţit dorinţa să mă pierd în nuanţe şi subtilităţi, să studiez, pe îndelete, complexitatea situaţiei! Se pare că ai uitat că atunci când am ajuns la Paris, ne pierdusem toate bunurile în focul care ne-a mistuit casa. Eram noi înşine distruşi şi cu nervii la pământ!

— Ştiu, spuse Norbert cu voce schimbată şi... sunt sincer mâhnit de cumplita nenorocire care v-a lovit. Crede-mă că toate astea m-au întristat profund şi că...

Jan nu se putu abţine să nu surâdă. Orice s-ar fi întâmplat, Norbert rămăsese totuşi un Verneuil, fratele politicos al Flaviei. Pasiunea lui mistuitoare pentru femeia aceea îi luase minţile, îl orbise. Jan ştia mai bine ca oricine la ce lucruri nesăbuite, uneori chiar criminale, poate recurge o pasiune nefastă. Fără să vrea, îi veni în minte numele lui Sigrid: nu-i insuflase dorinţa gânduri ucigaşe, n-o împinsese până la tentativa de asasinat? Norbert părea şi el subjugat de forţa demonică ce-i transformă adesea pe bărbaţi în nişte simple marionete. Patima e duşmana raţiunii, a măsurii. Când nu e temperată de afecţiune, de tandreţe, când nu e decât pur carnală, poate deveni o nebunie primejdioasă.

— La urma urmelor, ce vrei, Norbert? întrebă Jan.

— Vreau să te văd şi să discutăm despre James!

— Dacă înţeleg bine, vrei să i-l iei mamei sale... De prisos să-ţi mai spun că te vei lovi de mine!

— Eu... Ţi-am mai spus că astfel de lucruri nu pot fi discutate la telefon. Ele sunt totuşi foarte importante, dacă nu chiar vitale pentru noi!

— Mă rog! Şi ce propui?

Norbert păru să ezite, apoi răspunse:

— Cred că ar fi mai bine să nu vin la Tjorpa...

Replica fu necruţătoare:

— Să spunem mai curând că e absolut exclus!

— În acest caz...

— Vrei să vin eu la Göteborg? propuse Jan.

— Poate că ăsta ar fi cel mai bun lucru...

— De acord. Aşteaptă-mă mâine după-amiază la hotelul *Eggers*.

— Încă ceva, spuse Norbert. Ce face James?

— Cât se poate de bine, nu te nelinişti. De când ne-am mutat la Tjorpa, Ide n-a încetat o secundă să vadă de el. În clipa de faţă, se joacă în grădină cu un cerc pe care mama sa i l-a cumpărat de la Stockholm...

— E bine, sănătos?

— Cum nu se poate mai bine! Am impresia că clima de aici îi prieşte de minune; se joacă, plin de zburdălnicie, cât e ziua de mare.

Cu o voce brusc răguşită, Norbert întrebă:

— Nu v-a întrebat nimic despre mine? Nu se miră, nu-l nelinişteşte absenţa mea îndelungată?

— Ide i-a spus că ai plecat într-o călătorie foarte lungă.

— Mda... O călătorie foarte lungă...

— Ştii şi tu că la vârsta asta copiii se adaptează foarte uşor cu noile situaţii.

— Vrei să insinuezi că în curând mă va uita, nu-i aşa?

— Nu, dar cadrul nou în care l-a aruncat viaţa îi creează alte preocupări, aşa că n-are vreme să-şi mai frământe mintea în legătură cu tine. La copii, prezentul are

întotdeauna ascendent asupra trecutului.

— James mă iubea mult...

— Cred. Doar nu-ţi închipui că-l instigăm împotriva ta. Până acum am făcut tot ce ne-a stat în putinţă ca să-l ţinem cât mai departe de povestea asta penibilă, să nu afle nimic de necazurile şi durerile mamei sale.

— Nu l-a cerut pe Ulise?

Răbdător şi fără animozitate, Jan continuă să răspundă la întrebările pictorului. Resentimentul şi ura fuseseră întotdeauna străine de el. Sigur, deplângea din inimă tot ceea ce se întâmplase, şi, deşi îl condamna pe Norbert, nu-i putea adresa invective, nu putea nici măcar să manifeste faţă de el o atitudine ostilă sau distantă. Când convorbirea se sfârşi, Jan, cu un aer preocupat şi gânditor, închise telefonul. Apoi îşi luă pipa pe care o pusese pe consola căminului. Privirea îi rămăsese o clipă fixată pe o fotografie, încadrată într-o ramă de piele. Mătuşa Brita! I se păru că o vede aievea cu o împletitură pe genunchi, aşezată în faţa butucilor ce ardeau în cămin. Căci în acea odaie imensă, nu se schimbase nimic. Pe pian, se afla aceeaşi veche lampă chinezească şi aceleaşi fotolii largi stăteau şi acum aşezate în cerc în faţa căminului. Mobilierul părea tot atât de imuabil ca şi peisajul ce se zărea pe fereastră: impozantul bufet sculptat, cufărul greu de stejar, măsuţele de mozaic aşezate ici şi colo, cele trei vitrine înalte în care străluceau diverse obiecte de argint şi de cristal, de cositor şi de aur. Jan recunoscu un cocoş mare de cositor, pe care-l admirase pe vremuri, când ochii săi nu ajungeau decât până în dreptul primului raft al vitrinei. Tot acolo se mai afla şi un ceainic cizelat de aur, care aparţinuse mamei sale.

— Mama ta era foarte mândră de acest ceainic, îi spusese adesea mătuşa Brita; ori de câte ori avea musafiri, îl punea să strălucească în mijlocul mesei!

Cedând unei pioase tentaţii, Jan scoase din vitrină elegantul şi graţiosul obiect de artă. Probabil că mama sa

contemplase adesea, cu multă plăcere, frumosul ceainic, admirându-i încântată, strălucirea. Mama sa... Imaginea acelei fiinţe fragile şi bolnăvicioase iscă în el un val de regrete dureroase. Naşterea lui o costase viaţa! Nu şi-o mai putea aminti altfel decât ca pe o fiinţă extrem de sensibilă, ce trebuia tratată cu multă grijă şi cu multe menajamente. Murise foarte tânără, mult prea tânără! Jan resimţea adesea, în decursul existenţei sale, nevoia prezenţei materne. De câte ori nu dorise să-şi sprijine fruntea de umărul mamei sale, să-şi simtă pletele netezite de mâna celei care-i dăduse viaţă! Da, e adevărat, mătuşa Brita avusese mare grijă de el, îl crescuse ca pe propriul ei fiu, dar o mamă nu poate fi niciodată înlocuită. Încet, cu multă grijă, puse ceainicul la locul lui.

Tot acolo, se mai afla şi un pahar gros, din argint, pe care Jan îl luă în mână şi care purta iniţialele tatălui său. O altă operă de artă, cu o lucrătură de o fineţe remarcabilă: datând din secolul al XIII-lea, paharul avea – în afară de valoarea lui artistică – şi una istorică. Mătuşa Brita – căreia îi plăcea să vorbească despre comorile din vitrinele sale – spunea adesea arătând paharul:

— Taică-tău ţinea tot atât de mult la acest pahar, cât ţinea şi mama ta la ceainicul ei! Bea întotdeauna din el şi nu exista masă la care paharul să nu fie pus lângă farfuria lui. Îi spunea „*hanapul*” lui.

Toate acele obiecte erau pentru Jan nişte relicve sacre, venerate. Ce noroc că le lăsase la Tjorpa, că nu le luase cu sine să-i împodobească locuinţele prin care se perindase.

La *„Journey's End”* ar fi pierit odată cu toate celelalte bunuri ale lor. Odinioară, Jan refuzase categoric să golească vitrinele de la Tjorpa. Purtarea să-i fi fost oare dictată de pietate filială sau poate mai curând de cine ştie ce presimţire tainică a nenorocirii de la Cap-Ferrat? Principalul era că toate acele amintiri dragi şi preţioase scăpaseră din dezastrul de la „*Journey's End*”...

Jan se îndepărtă nostalgic de vitrină. Aruncând o privire spre scară şi spre odăile de alături, se asigură că nimeni nu auzise discuţia lui telefonică. Thérèse şi Ide aveau treabă în partea cealaltă a casei. Tocmai sosise de la Paris cufărul cu rochiile Idei, aşa că, ocupate cu călcatul şi cu aranjatul în dulapuri, a toaletelor, mama şi fiica, mult prea absorbite de ceea ce făceau, nu dăduseră nicio atenţie telefonului. Şi apoi Jan era atât de des solicitat la telefon de când se reîntorsese în patrie, încât apelul primit nu li se păru câtuşi de puţin suspect.

„E bine ca Ide să nu afle încă nimic; nici că bărbatul ei e la Göteborg, îşi spuse Jan. Sigur că mai devreme sau mai târziu, tot va afla! Dar s-o lăsăm să se bucure cât mai mult cu putinţă de liniştea de la Tjorpa. Deocamdată are nevoie de destindere, are nevoie să-şi regăsească echilibrul psihic. Trebuie să fim foarte atenţi şi să evităm scenele penibile şi sfâşietoare. O, Ide, biata mea fetiţă...”

Jan ieşi în grădină. James alerga vesel pe alei, împreună cu cercul lui, pe care-l împingea cu un beţişor. Încântătoarea nepăsare a copilăriei! Chiar când adulţii care-i înconjoară trec prin cele mai cumplite drame sufleteşti, copiii continuă să-şi păstreze surâsurile şi privirile lor pline de candoare. Nu sunt ei oare mesagerii involuntari ai Providenţei, trimişi să ne aducă aminte în ceasurile în care aveam impresia că am depăşit puterea de a îndura suferinţa, sau în ceasurile în care orgoliul nostru dă pe dinafară, că zilele ne sunt numărate? În bunătatea lui infinită, Cerul – ca să ne asigure de victoria binelui asupra răului, a bucuriei asupra amărăciunii – a ales surâsul nevinovat al unui copil...

III

JAN COBORÎ PE ALEEA CE DĂDEA spre intrarea principală a casei. Dalele de piatră, prin interstiţiile cărora iarba creştea în voie, duceau la cele

două coloane de marmoră legate între ele printr-un lanţ gros de aramă. Jan îşi aminti cum odinioară, când era mic, îi plăcea ca, împreună cu Sigrid, să frece şi să lustruiască lanţul până ce-l făceau să strălucească la fel ca aurul. Şi asta, pentru că străinul sau călătorul necunoscut ce trecea pe acolo să-şi dea seama că în acea casă domnea o curăţenie desăvârşită! Ajuns la doi paşi de uşă, Jan mângâie cu privirea casa veche, al cărei acoperiş de olane părea să se sprijine de copacii atât de familiari. Dar zgomotul unor roţi în spatele lui îl smulse din contemplare. O căruţă trasă de un cal frumos se opri în faţa lanţului de aramă. Jan se îndreptă spre omul care cobora din ea, un ţăran cam necioplit, dar cu o înfăţişare cinstită şi deschisă.

— *God dag*! strigă Jan, însoţindu-şi cuvintele de un gest amical.

— *God dag, doktor*! V-am adus merele pe care *fru* Yvarsen a binevoit să ni le comande.

Prevăzătoarea Thérèse! Şi începuse să se gândească la aprovizionarea de iarnă a casei, cumpărând fructe de la ţăranii de prin împrejurimi! În mintea lui Jan, merele se asociau cu impresiile de neuitat din tinereţe. Îşi aduse aminte de mansarda înmiresmată unde mătuşa Brita avea obiceiul să-şi ţină rezerva de fructe. Pe lesele de nuiele, acoperite cu paie, se aliniau merele şi perele împrăştiind o mireasmă îmbietoare. Tot acolo se mai aflau nucile şi stafidele. Cât de mult îi plăcea parfumul acelei odăi! Sigrid, care nu se dădea înapoi din faţa nici unei cutezanţe, reuşea uneori să dibuie cheia de la mansardă, într-unul din numeroasele buzunare ale şorţurilor largi ale mătuşii Brita şi atunci se strecurau amândoi, pe furiş, şi-şi alegeau merele cele mai frumoase, perele cele mai zemoase. Fructele astfel subtilizate erau de două ori mai gustoase. Mult mai dulci decât cele care li se serveau la desert! Cu buzunarele pline de nuci, de pere şi de mere, coborau pe furiş scara, apoi se ascundeau în vreun colţ al grădinii unde făceau,

mândri, inventarul prăzii. Dându-şi pletele ciufulite pe spate, Sigrid, cu un aer de profund dispreţ muşca satisfăcută, cu dinţii ei albi ca zăpada, din cel mai frumos măr.

Sedus de accentul local al ţăranului, Jan intră în vorba cu el. Aidoma tuturor ţăranilor de pretutindeni, omul începu a se plânge de „*daligt väder*”, adică de vremea proastă; apoi, răsucindu-şi cu stângăcie pălăria în mână, spuse cu candoare:

— Ei, uneori mai afli şi câte o veste bună. Aşa, de pildă, când am auzit că v-aţi întors, *doktor*, am fost cu toţii cum nu se poate mai mulţumiţi, *ack ja*, foarte mulţumiţi.

— Şi eu sunt fericit că mă aflu printre voi.

— Vă duceţi des la Stockholm, *doktor*?

— O, nu! Ne-am stabilit la Tjorpa pentru totdeauna, aşa că nu prea mai părăsim casa!

— Cu atât mai bine! Vă veţi simţi mult mai bine aici decât la oraş, credeţi-mă!

— Ştiu, spuse Jan surâzând. Cunosc foarte bine ţinutul.

Ţăranul se aplecă uşor înainte, cu un licăr de curiozitate în ochi.

— E adevărat ce se spune, că locuinţa din străinătate a ars?

Jan îşi ridică fruntea.

— Da, am pierdut tot ce-am avut acolo...

— Cel mai bine e să rămâi acolo unde te-ai născut, acolo unde cunoşti oamenii din jurul tău!

Apoi, scărpinându-se după ureche, spuse, cu un aer de mare cunoscător:

— Ehei, în străin să n-ai încredere niciodată! Apoi adăugă gânditor: Vedeţi dumneavoastră, există unii copaci de la noi cărora orice le-ai face, nu cresc în altă parte! Au nevoie de pământul bun al Suediei! Da, *doktor*, pe meleaguri străine pier, îşi pierd frunzele. Apoi, eu socot că tot aşa e şi cu oamenii. Cei care s-au născut aici, care-şi au rădăcinile aici, nu se pot simţi bine, vreme îndelungată, în altă parte, ăsta e lucru ştiut! *Nej, nej,*

doktor, nu te simţi bine decât în ţara ta!

— Totuşi, am trăit vreme îndelungată departe de casă şi am dus-o destul de bine, ba am fost chiar fericit!

— Fericit?

Clătinând sceptic din cap, omul adăugă:

— Poate, *doktor*, poate. În orice caz văd că v-aţi întors totuşi acasă!

Jan mângâie uşor coama calului.

— Ai un bidiviu deosebit de frumos, aprecie el.

Ţăranul îşi îndreptă spatele, cu mândrie.

— Da, s-a născut la mine în grajd...

— Cum îl cheamă?

— *Söndag*![2]

— De ce acest nume? întrebă doctorul râzând.

— Fiindcă maică-sa – una dintre cele mai frumoase iepe din ţinut – l-a fătat într-o duminică. Noi ăştia, de la ţară, nu ne prea pricepem la nume, ca orăşenii, aşa că...

— *Söndag* al dumitale are o privire mândră, ştie că-i frumos...

— Mândră, da, şi e întotdeauna gata de treabă. Lui nu-i nevoie să-i dai ghes, ci dimpotrivă, să-l struneşti.

— Ceea ce mă bucură, e că în pofida tractoarelor şi a camionetelor voastre, aţi păstrat, aproape toţi, dragostea faţă de caii pe care-i folosiţi pentru treburile zilnice.

— *Ack ja*! aprobă ţăranul. O maşină nu poate înlocui niciodată un bidiviu ca ăsta!

— Totuşi, în multe ţări, grajdurile au fost desfiinţate...

— Fleacuri! Oameni proşti, *doktor*! Şi mângâind spinarea calului, ţăranul adăugă gânditor: Un cal, cum să spun eu, e ca un camarad, ca un prieten. Poate că o să râdeţi de mine, *doktor*, dar mi se întâmplă de multe ori să vorbesc cu el ca şi cu un om. Când e vremea rea, lui îi împărtăşesc grijile, temerile; şi zău că mă înţelege!

Jan asculta vorbele ţăranului, cu o plăcere pe care nici măcar nu încerca să şi-o ascundă. Prin acest om dintr-o bucată, luă contact direct cu însuşi sunetul ţării sale.

[2] Duminică (suedeză).

Înţelese că interlocutorul său avusese pe deplin dreptate când îi asemuise pe oameni cu copacii care piereau, departe de climatul lor natal. Înţelese că în ultimii ani îl chinuise cumplit dorul de patrie, că se simţea legat de ţara sa prin toate fibrele.

Înainte de a se despărţi, Jan îl rugă pe ţăran să-i arate merele pe care venise să i le vândă. Îşi alese unul auriu şi-l strânse, aproape cu dragoste, în căuşul palmelor.

— Sunt fructe bune, *doktor*, puteţi avea toată încrederea!

Jan tăie mărul cu briceagul şi-l gustă. Încântat, simţi pe limbă acea savoare dulce şi totodată uşor acrişoară specifică merelor din regiune, care-i plăcuseră atât de mult pe vremea când era copil.

— E foarte gustos, spuse el ca un bun cunoscător; soţia mea a avut dreptate să apeleze la dumneata.

Apoi, întorcându-se spre Selma care venise să aranjeze treaba cu ţăranul, îi spuse pe un ton de bună dispoziţie:

— Să nu uiţi să-l tratezi pe amicul nostru cu un pahar mare de *brännvin*![3]

* * *

Jan se hotărâse să plece pe jos până la Troelle ca să-i facă o vizită bătrânului pastor Lindström, unicul supravieţuitor, unicul martor al vremurilor îndepărtate din tinereţea sa. Dar în loc s-o apuce spre Troelle, o porni pe poteca sinuoasă ce străbătea colina împădurită, aliată în spatele Tjorpei. Natura îşi pusese podoabele cele mai de preţ. Soarele de toamnă scălda trunchiurile albe ale mestecenilor – coloane zvelte, înălţate pe un covor verde de muşchi. Sus pe cer, lebedele sălbatice zburau spre sud, alcătuind un triunghi de o albeaţă strălucitoare. Într-un tufiş de aluni, Jan zări o veveriţă cafenie care-l privea atentă şi totodată temătoare. Jan surâse şi-i strigă un „*God dag*”; speriată de salutul cordial, simpatica vietate

[3] Brandy (suedeză).

pieri în desiş.

Din când în când, Jan se oprea să-şi tragă sufletul; atunci îşi lăsa privirea să rătăcească peste valea veselă de la picioarele sale. Cu acoperişul ei roşu de olane şi cu aleile sale pline de flori, Tjorpa era însăşi imaginea vieţii rustice. Ţăranul mânase calul până la uşa din spate a casei unde începuse să-şi descarce merele, în timp ce Selma îşi făcea de lucru în jurul lui. Mai departe, mărginit de castani, şerpuia drumul spre Troelle, printre câmpiile pe care secerătorii le despuiaseră fără milă de aurul grânelor coapte. Odinioară, el şi Sigrid culegeau de pe acele câmpii maci, albăstrele şi margarete; dar căutau mai ales păpădii în care suflau, râzând cu hohote!

Bătrânul ţăran nu minţise. Jan se simţea foarte fericit să calce din nou pe pământul suedez! Cu un soi de lăcomie nesăţioasă, trăgea în piept aerul proaspăt şi dătător de viaţă pe care pinii îl îmbălsămau cu mirosul lor de răşină. Totuşi, în ciuda înflăcărării şi voioşiei pe care i le iscaseră contactul cu locurile natale, Jan nu putea scăpa cu niciun chip de unele gânduri triste şi deprimante care-l chinuiau.

Focul de la „*Journey's End*”, pus de o mână criminală, fusese pentru Jan şi Thérèse un adevărat dezastru. Odată cu casa de la Cap-Ferrat, îşi pierduseră mobilele, obiectele de artă, majoritatea lucrurilor personale, hârtii şi documente de neînlocuit, unele amintiri de familie. Sigur, casa mătuşii Brita, care din fericire rămăsese intactă în ceea ce privea mobila, putea să le servească de adăpost, totuşi gestul criminal al lui Cornelius Bloom le dăduse o lovitură cumplită. Obsedat să-i căşuneze un rău lui Jan, nebunul îşi atinsese, ba chiar îşi depăşise scopul.

La notar, Jan avu neplăcuta surpriză să afle că, în ciuda îndemnizaţiilor pe care compania de asigurări le vărsase în contul lui, averea îi fusese simţitor micşorată în urma sinistrului. Distrugerea unor pânze de mare valoare, aparţinând unor mari maeştri, constituia ea singură o pierdere considerabilă. Şi apoi, în timpul vieţii sale, Jan

fusese generos şi darnic, detestase întotdeauna avariţia şi meschinăria, cheltuise fără să se uite! Notarul îi aminti că făcuse mereu donaţii, că plătea şi acum rente unor oameni faţă de care nu avea nicio obligaţie.

— Uitaţi-vă, de pildă, când aţi stat în Grecia, la Mikonos, înainte de a vă construi casa de la Cap-Ferrat, aţi hotărât să suportaţi cheltuielile de studii ale lui Oreste Atanasiadis, pe care l-aţi şi ajutat să intre la şcoală.

— Ştiu, da... Băieţaşul acela manifesta o vocaţie rar întâlnită, pentru medicină; nu puteam face altceva decât să îndepărtez singurul obstacol ce-i stătea în cale şi anume sărăcia părinţilor săi.

— Până îşi va isprăvi studiile vă va afecta serios fondurile, domnule doctor!

— Ştii, domnule notar, că n-am obiceiul să revin asupra hotărârilor pe care le-am luat, spuse Jan bine dispus.

— În plus, domnule doctor, se dezlănţuise atunci omul de legi, au fost războaie, crize economice, care au făcut să scadă valoarea banilor, să micşoreze multe din acţiunile căutate odinioară tocmai pentru stabilitatea lor.

— Ţi-am lăsat mână liberă să-mi investeşti cât mai judicios fondurile.

— Aşa e, dar ce poate fi azi mai dificil decât un plasament judicios? Când în cele patru colţuri ale pământului vezi înmulţindu-se războaiele şi crizele economice? După care, notarul încheie cu un surâs amar: Multe acţiuni şi obligaţii care odinioară ţi se smulgeau din mână nu mai au astăzi decât o valoare nominală. Vremurile s-au schimbat, dragă domnule doctor!

Un lucru era clar: de acum încolo, trebuia să socotească bine fiecare bănuţ şi să-şi restrângă cheltuielile, ceea ce în ochii săi era o perspectivă dintre cele mai neplăcute. Tocmai el să ajungă în situaţia asta, el căruia îi fusese întotdeauna silă de zgârcenie!

Nu fără amărăciune, Jan trebui să abandoneze cele două proiecte la care se gândise după ce-i arsese casa: să construiască în locul fostei vile o clinică pentru copiii

bolnavi de poliomielită şi să amenajeze, în parc, un colţ pentru animale. Cu durere în suflet, cedând la insistenţele notarului său, Jan se resemnase să vândă terenul unui petrolist milionar. Cât despre yacht, îl vânduse foarte avantajos unui armator grec. Deci o pagină din viaţa sa fusese întoarsă. Mai rămânea nenorocirea fiicei sale...

Apropiindu-se de un fag, Jan se opri, cu ochii strălucitori, gâfâind uşor. Cu o precizie aproape uluitoare, revăzu o scenă din trecut. Odinioară, în cursul unei plimbări cu prima lui soţie, poposiseră exact în acest colţ al pădurii, unde fagii luaseră locul mestecenilor şi unde domnea întotdeauna o lumină verzuie. Trunchiurile copacilor se înălţau către cer, coloane maiestuoase ale unei catedrale clădite de natură, unde prin vitraliile mişcătoare ale frunzişului se strecurau razele strălucitoare ale soarelui. Pe scoarţa celui mai tânăr fag, Ide şi el îşi gravaseră atunci numele, în amintirea căsătoriei lor. Căsătorie atât de periculos ameninţată de patima lui Sigrid. Fascinat, Jan contemplă cele două nume ce se mai vedeau încă pe scoarţa copacului: „*Ide-Jan*”, urmate de o dată foarte îndepărtată. În tăcerea aproape mistică a acelui loc, amintirea deveni nespus de emoţionantă. Înainte de a muri încă tânără, în îndepărtata Africă, Ide fusese fericită aici, cutezând chiar să se lase în voia celor mai înflăcărate speranţe. Tocmai ea, care crezuse cu ardoare, până în ultima clipă a vieţii sale, în bunătatea şi generozitatea inimii omeneşti, tocmai ea fusese doborâtă de ura şi de gelozia lui Sigrid! Urâţenia acestei lumi părea să-i fi secătuit cu desăvârşire forţele: se stinsese fără să murmure, fără să se plângă de nimeni şi de nimic. Ca şi fiul ei, murise în amurg, când soarele, de un roşu strălucitor, împurpura cu lumina lui întregul cer al Africii. Înainte de a muri, mai apucase totuşi să şoptească: „Iubitul meu...” Apoi frumoşii ei ochi castanii, plini de dragoste şi de blândeţe, îmbrăţişară pentru ultima oară chipul bărbatului căruia îi dăruise totul: dragostea, fidelitatea, viaţa.

Doborât de această amintire, Jan nu mai putu rezista emoţiei intense care-l cuprinsese: din gâtlejul bătrânului care devenise între timp, izbucni un hohot de plâns.

IV

PESTE TOT PE UNDE SE UITA, priveliştile rămăseseră aceleaşi. La capătul unei alei lungi, de mesteceni, Jan zări clădirea joasă şi solidă a prezbiteriului, iar alături, biserica albă, cu acoperişul ei negru şi ţuguiat. Numai pastorul Lindström se schimbase, căci nu mai era omul tânăr şi plin de energie, tutorele de odinioară al lui Jan. În vârstă de nouăzeci şi cinci de ani, devenise decanul de vârstă al tuturor preoţilor din Suedia. Deşi fusese înlocuit de un pastor mult mai tânăr, Lindström, continua să locuiască la prezbiteriu, înconjurat de respectul tuturor enoriaşilor. Dacă faţa i se scofâlcise şi căpătase o tentă gălbuie, ca de ceară, ochii – adânc înfundaţi în orbite şi străjuiţi de nişte sprâncene stufoase – îşi păstraseră intactă strălucirea vie, din tinereţe, dovedind o deplină luciditate. În concluzie, pastorul Lindström îi uimise pe toţi cu vitalitatea lui. La optzeci de ani încă îi mai plăceau petrecerile şi enoriaşii lui cârteau că punea cam prea mare preţ pe *brännvin* şi pe ţigări. Cu chipul lui rasat, cu plete lungi şi drepte, îmbrăcat într-o redingotă cu guler înalt, cu margine albă, avusese întotdeauna un aer foarte demn; nimeni nu bănuise însă că pe la şaizeci de ani, se apucase să scrie o lucrare monumentală despre Noul Testament, în care se dovedi a fi un om extrem de instruit, cu o inteligenţă deosebit de pătrunzătoare. Se făcu brusc remarcat şi începu să întreţină o vastă corespondenţă cu diverse persoane de specialitate, cu care se angaja uneori în dispute cordiale. Predicile şi felul său de viaţă se schimbară şi ele odată cu notorietatea de care începuse să se bucure; rămăsese totuşi un om foarte simplu şi modest, putând fi abordat în

orice clipă de enoriaşii săi. La optzeci şi patru de ani, îşi pierduse consoarta pe care Jan şi-o amintea cu multă precizie: era o femeie înaltă şi uscată, puţin cam ceremonioasă şi îmbrăcată, aproape invariabil, într-o severă rochie de lână. Începând de atunci, pastorul se închisese în sine şi acceptase să fie înlocuit. Totuşi de sărbători – de Crăciun, de Paşti, de Rusalii – el făcea slujba.

Prezbiteriul nu se modificase cu nimic nici pe dinafară, nici pe dinăuntru. Podelele goale erau la fel de bine ceruite şi lustruite ca odinioară; o mulţime de broderii acopereau mobilele: broaştele dulapurilor cu vase şi ale cuferelor străluceau ca aurul pe lemnul vechi şi întunecat. O singură schimbare: *fru* Undset, soţia noului pastor, care detesta vânătoarea şi căreia îi era groază de orice fel de cruzime, înlocuise vechea şi impozanta sobă de faianţă, ale cărei plăci reprezentau scene de vânătoare, cu o maşină de gătit, nemţească.

De altfel, *fru* Undset fu cea care-l întâmpină pe Jan sub portalul pictat şi sculptat al prezbiteriului şi care-l pofti în odaia cea mare unde se afla pastorul Lindström. Surâzătoare şi amabilă, învârtindu-se discret pe lângă cei doi bărbaţi, ea îi servi cu bere şi *brännvin*, cu sandvişuri cu anşoa, cu anghilă afumată şi cu pateu de crab, după care se eclipsă lăsându-i singuri.

Aşezat într-un fotoliu adânc de catifea verde, cu mâna stângă sprijinită pe bastonul gros şi noduros, pastorul Lindström îşi privi fix musafirul.

— Ai îmbătrânit, Jan...

Un surâs cam amar pluti pe buzele chirurgului.

— Da, răspunse el resemnat, ştiu... Nenorocirea aceea cu focul a fost o încercare mult prea grea pentru noi...

— Bloom ăla, a fost totuşi o unealtă a Cerului...

Surprins, Jan îşi puse paharul pe masă.

— Da, continuă pastorul, fiindcă datorită lui te-ai întors acasă. Locul tău era aici, printre noi! Apoi, izbind cu bastonul în podele, strigă: Ce căutai tu acolo, printre

milionarii ăia leneşi? Înconjurat de actori de cinema şi de oameni dornici de scandal?

— Ţi-ai făcut o imagine falsă despre Coasta de Azur... Să ştii că trăiesc şi acolo oameni simpli, cinstiţi şi muncitori, care duc o viaţă fără tapaj. Zău dacă văd vreo deosebire între pescarii francezi şi cei suedezi. Cât despre vecinii noştri cei mai apropiaţi, familia Stiffenacker, despre care ţi-am mai vorbit, şi Judith şi Hugo erau oameni de caracter!

— Mă rog, concedă bătrânul, eu totuşi ţi-o repet că locul tău e aici!

— Când m-am stabilit la Cap-Ferrat, am vrut să-i fac mai ales plăcere Thérèsei, care e franţuzoaică.

— Ei îi sunt dragi Suedia şi Tjorpa... sunt sigur că nu va fi niciodată nefericită aici... Ridicându-şi capul, pastorul adăugă: Şi sunt chiar foarte mulţumit la gândul că am s-o şi văd din când în când. Înţelege atât de bine sufletul bărbaţilor! Apoi, cu o privire de reproş, îl întrebă pe Jan: Ce aştepţi de nu-ţi fumezi pipa?

— Mă temeam să nu te deranjez...

— Ei, bravo! Ştii doar că mirosul de tutun olandez îmi place grozav!

Sorbi o gură de vin din pahar şi înfulecă o tartină cu anghilă.

— Spune-mi, nu simţi lipsa ţigărilor? se interesă Jan.

— Nu, răspunse scurt, pastorul. Apoi, regăsindu-şi pentru o clipă vigoarea de odinioară, bătu din nou cu bastonul în podea şi tună: Atâta mi-au scos pe nas ţigările, ipocriţii ăştia, încât mi-e şi silă! Pe urmă, aplecându-se spre Jan, spuse mai calm: Ştii de ce anume îl învinuiau fariseii pe Hristos? Că era prea mâncăcios şi că-i plăcea să tragă la măsea! Scoborându-şi şi mai mult glasul, de data asta spuse fără nicio animozitate: Din păcate, vor exista întotdeauna farisei! Ăştia sunt cei care îşi închipuie că vor da buzna în rai, mâncând zilnic doar o scrumbie sărată şi bând apă chioară! Ca şi când pe Dumnezeu l-ar interesa ce bagă ei în burtă şi nu

bunătatea, sinceritatea şi mila de care ar trebui să dea dovadă!

Epuizat de efortul făcut, bătrânul se înfundă în fotoliul lui. Doar ochii continuau să-i strălucească, trăgându-i gândurile pe care acum şi le păstra pentru sine. După ce tăcu astfel o bucată de vreme, începu să vorbească, pe neaşteptate, despre Sigrid.

— Cu toate năzbâtiile şi alura ei de băieţoi, să ştii că am ţinut mult la ea... Avea încă de pe atunci, un fel de frumuseţe interioară care-i înnobila gesturile... Totuşi câte renghiuri mi-a mai jucat!... Îmi aduc aminte de ziua când n-a vrut să mă lase să mă duc la Inge Goldstroem, care era pe moarte... Ştii, fetiţa aceea brunetă, ale cărei bucle mătăsoase îţi plăceau grozav şi din care pricină Sigrid era teribil de geloasă încă de pe atunci... „N-ai să te duci la Inge, mi-a strigat ea, n-ai să te duci, fiindcă astfel o să afle că e pe moarte! Nu te las să pleci, căci dacă o să te vadă, o să-şi dea seama că i-a sosit ceasul şi ar fi inuman!” „— Inumană eşti tu, pentru că vrei să laşi copila să moară, neîmpărtăşită!” am strigat, dând-o la o parte din uşă şi ieşind afară. Şi în timp ce mă urcam în sania ce mă aştepta, ea a strigat după mine: „Du-te, corb urât al nenorocirii”. Pastorul oftă resemnat. Apoi, cu un surâs maliţios, adăugă: Din păcate, Sigrid îmi cunoştea foarte bine slăbiciunile. A treia zi, după acest scandal, a venit în lipsa mea la prezbiteriu şi mi-a adus o sticlă cu un excelent brännvin şi o cutie mare cu ţigări de foi. Apoi, privind undeva, departe, încheie: Da, Sigrid stăpânea de minune arta de a se face iertată!

Jan îşi aminti că mai auzise această poveste şi din gura mătuşii Brita. Totuşi, din respect şi din politeţe, nu voise să-l întrerupă pe pastor. Dar nici nu voi să-i dea apă la moară acestuia, lăudând-o pe Sigrid.

— A fost o criminală, rosti el pe un ton categorie şi pot jura, cu mâna pe inimă, că prima mea soţie a murit din pricina ei! Pe de altă parte, dacă n-aş fi intervenit la vreme – datorită unei inspiraţii de-a dreptul miraculoase –

ar fi omorât-o şi pe Thérèse. Astfel de lucruri nu se pot uita!

Chipul bătrânului se adumbri:

— Ştiu că gelozia ei cumplită a împins-o la crimă! Ştiu că forţele răului puseseră stăpânire pe sufletul ei... Dar eu vorbesc şi judec ca un om. Numai Cel-de-Sus are căderea să judece viii şi morţii şi poate să şi ierte ceea ce noi, oamenii, socotim că nu putem ierta...

V

JAN NU VENISE ÎN VIZITĂ LA PASTOR ca să evoce trecutul, ci ca să-i ceară un sfat care să-l ajute să înfrunte prezentul. Îl puse deci la curent, în amănunt cu drama conjugală a fiicei sale, i-o înfăţişă sub toate aspectele şi la urmă îi relată convorbirea telefonică pe care o avusese cu Norbert. Bătrânul ascultă cu atenţie, apoi tăcu o vreme. Când ieşi, în sfârşit, din mutismul lui, spuse, citind un pasaj din Evanghelie:

— „Cel care se consideră fără păcat, să arunce primul cu piatra!”

— Înţeleg, răspunse Jan, mă sfătuieşti să nu-l condamn pe Norbert, să nu arunc cu piatra în el!

Pastorul confirmă, făcând un semn cu capul.

— Nu mă gândeam la asta, ci la problema copilului. După câte mi-a dat de înţeles la telefon, am impresia că Norbert vrea să i se încredinţeze băiatul.

Bătrânul bătu din nou în podea, cu bastonul lui noduros.

— Nu, strigă el categoric, copilul trebuie să rămână cu Ide. Că nimeni n-are dreptul să arunce cu piatra în el, e de la sine înţeles şi văd că şi tu eşti de aceeaşi părere, dar ca să ia el copilul, nici vorbă! De altfel mi se pare chiar foarte ciudat că-şi permite să formuleze o astfel de cerere! După ce-a făcut, nu mai are niciun drept asupra copilului! Căci dacă Hristos a iertat-o pe femeia adulteră,

asta nu înseamnă că a şi felicitat-o!

— Necazul – în toată povestea asta – constă în faptul că Norbert e frate cu Flavie. Sora lui fiind nevasta fiului meu, trebuie să mă port oarecum cu mănuşi.

— Ce zice Flavie de comportarea fratelui ei?

— Este foarte supărată şi se simte grozav de umilită. Discuţia fu întreruptă de *fru* Undset care venise să vadă dacă cei doi bărbaţi nu mai aveau nevoie de ceva. Le mai aduse nişte bere proaspătă şi o a doua farfurie cu sandvişuri.

— *Brännvinul* îmi face arsuri la stomac, bombăni pastorul când rămase din nou singur cu Jan, iar berea mă turteşte... Dar, adăugă el cu chipul strălucind de veselie, bătrâneţea îţi aduce şi unele compensaţii de natură spirituală, care te fac să uiţi de aceste privaţiuni involuntare. Apoi, luând dintr-o dată un aer preocupat şi gânditor, spuse: Flavie ţinea mult la Norbert, nu-i aşa?

— Da, şi era foarte mândră de succesele lui, ca pictor.

— Sigur că-l iubeşte şi acum, la fel de mult...

— Fără îndoială! Indignarea ei se manifestă mai mult împotriva femeii care i-a sucit capul lui Norbert.

— Ar trebui să încerci să-l faci pe Norbert să-şi vină în fire.

Scuturând cenuşa din pipă într-o scrumieră de cristal pe care *fru* Undset i-o pusese la îndemână, Jan ridică din umeri.

— Să-şi vină în fire? Încercare zadarnică şi inutilă! Când un bărbat de vârsta lui e prins în ghearele unei astfel de patimi, nu mai ascultă de nimeni şi de nimic.

— Cât de uşor cedează bărbaţii în faţa ispitei!

— Norbert e artist şi deci extrem de sensibil la orice formă de frumuseţe.

Bătrânul clătină din cap, cu un gest de reprobare:

— Asta nu-i o scuză. În epoca noastră, prea mulţi artişti au tendinţa de a-şi ascunde lipsa de talent şi de sinceritate în spatele câte unui scandal. Ca să se vorbească despre ei, ca să le apară poza în ziare,

divorţează cu mult tămbălău sau şi mai bine, fug cu nevasta celui mai bun prieten al lor, adică, mai pe scurt, se dedau la cele mai urâte şi condamnabile extravaganţe.

Încet, cu mâna care-i tremura uşor, duse la gură cana cu bere, cană din faianţă de Danemarca, decorată cu motive marine, pe care *fru* Undset tocmai i-o umpluse. După ce sorbi un gât, continuă: Şi apoi artiştii au devenit şi foarte pretenţioşi! Dornici de glorie şi de celebritate! Odinioară, lucrau *ad majorem Dei gloriam*, adică spre marea slavă a Domnului şi se dădeau cu modestie deoparte din faţa Celui care le dăruise geniul şi inspiraţia. Adesea se abţineau chiar să-şi şi semneze operele, să iasă în frunte, sau când o făceau, semnătura abia dacă era vizibilă. Acum e exact pe dos; domnii ăştia se etalează în faţa operelor lor cu o lipsă revoltătoare de ruşine şi de modestie. „Priviţi ce geniu nemaipomenit sunt! strigă ei cu aroganţă şi mărginire, priviţi şi admiraţi-mă!” Nimic nu-i destul de bun pentru ei, vor să iasă întotdeauna ca păduchele în frunte, cerând să li se acorde maximum de atenţie. În aceste condiţii nu e deloc de mirare că noul cult al artei şi al artiştilor a devenit o adevărată idolatrie.

— Trebuie totuşi să mărturisesc că Norbert nu aparţine acestei categorii detestabile de artişti plini de ifose, răspunse Jan. După care socoti util să-şi rectifice aprecierea: Sau cel puţin nu era un astfel de artist înainte de a o întâlni pe femeia aceea! Ce-o fi făcut din el? Ce idei i-o fi sădit în minte? L-o fi făcut vanitos? Se ştie ce putere are linguşeala, mai ales asupra bărbaţilor! Mâine, după ce mă voi întâlni cu el la hotelul *Eggers*, poate că voi căpăta răspuns la toate întrebările astea!

— În ceea ce priveşte copilul, să nu admiţi niciun compromis!

— N-avea teamă, voi fi ferm.

— Ar fi scandalos ca acest copil să-i fie luat Idei. Va trebui să-l faci pe Norbert să înţeleagă că James ar fi prima victimă a comportării lui vinovate. Oricum se va

încheia această tristă şi lamentabilă poveste, copilul va suferi cel mai mult, o suferinţă care-şi va pune pecetea pe tot restul vieţii sale.

— Când am plecat de la Tjorpa, se juca, lipsit de griji, în grădină. Socot de altfel că e mult prea mic ca să-şi dea seama ce se petrece în jurul lui. La vârsta asta, copiii trăiesc în propriul lor univers miraculos. Adesea, lumea celor mari li se pare îndepărtată şi de neînţeles.

— Nu sunt de acord cu tine, răspunse pastorul. Lunga mea experienţă de viaţă m-a învăţat că nimic nu e mai gingaş ca sufletul unui copil. Cei mici ne înţeleg adesea mult mai bine decât ne închipuim noi. Cu un instinct foarte sigur şi cu o luciditate deconcertantă, li se întâmplă destul de des să priceapă cauzele unei situaţii tulburi, să descopere unele anomalii în relaţiile dintre oameni. Şi când ne pun diverse întrebări, îi trimitem să se joace, pe un ton îmbufnat, fără să ne pese de chinuitoarea întrebare care-i frământă. Astfel, ne facem adesea vinovaţi faţă de ei, căci rănile unui suflet de copil sunt dintre cele care nu se mai vindecă niciodată...

Privirea lui Jan se opri pe broderia de pe unul dintre fotolii. O broderie fină, reprezentând un elefant. Când era copil, fusese fascinat, încântat de acel animal pe care nu te-ai fi gândit pentru nimic în lume să-l întâlneşti tocmai în Suedia. Cu un aer jovial şi blajin, elefantul părea să-şi ridice trompa, într-un gest de salut, de primire călduroasă. De câte ori, el şi Sigrid nu ticluiseră poveşti fantastice în jurul acelui elefant, când mergeau împreună spre prezbiteriul din Troelle, unde le fuseseră predate primele lecţii! Încă o dată trecutul îl luă pe Jan cu asalt. Lecţiile pastorului Lindström se numărau printre cele mai dragi şi mai vii amintiri. Parcă auzea şi acum vocea tutorelui său, debitând în suedeză: „...*pa sex dagar gjorde Herren himmelen och jorden och havet och allt vad i dem ar.*”[4]

[4] În şase zile Domnul a creat cerul şi pământul şi marea şi tot ceea ce se află în ea (suedeză).

Pe atunci, pastorul era tânăr şi glasul îi vibra. Avea obiceiul să arunce elevilor săi priviri severe şi scrutătoare, ca să vadă dacă era ascultat cu seriozitatea şi respectul ce i se cuveneau. Când o surprindea pe Sigrid pe cale de a se maimuţări sau de a face cine ştie ce boroboaţă, urma pedeapsa. Nu prea gravă, fiindcă nu trebuia decât să copieze de o sută de ori, sau uneori, de cinci sute de ori câte un paragraf din Biblie!

Jan ridică ochii spre pastor şi, timp de o clipă, fu uluit să-l vadă atât de bătrân. Apoi, cu o strângere de inimă, reveni la realitate: nu era vorba de o comedie. Pastorul Lindström nu-şi grimase chipul! În scândura mesei, strălucitoare ca oglinda, îşi vedea propriile sale plete, acum albe ca zăpada. Privirea trebuie să i se fi voalat, căci pastorul, ghicindu-i gândurile, îi spuse cu blândeţe:

— Există momente, în care lumea ni se pare ireală, nu-i aşa?

— Da, mărturisi Jan, avem impresia că ne mişcăm printre nişte umbre care fug, unde inexorabila scurgere a timpului, care transformă şi distruge fiinţele, ne umple de o cumplită nelinişte.

Lindström se aplecă înainte şi spuse aproape şoptit:

— Multora dintre contemporanii mei le e greu să creadă în existenţa Cerului... Poate că au dreptate... Apoi adăugă şi mai încet: Ai dreptate, Jan... Tot ce ne înconjoară pare a fi refluxul unei ape care curge... Totul trece, totul este sortit pieirii... Nu mai rămâne din noi nimic... doar un pumn de ţărână... Sprijinindu-se apoi în baston şi ridicându-se din fotoliu, zise, punându-i lui Jan o mână pe umeri: Hai cu mine la biserică, fiule, să-mi cânţi ceva. Organistul pe care-l avem acum — Per Norstedt — e un om deştept şi devotat parohiei noastre. Dar, din păcate, cunoştinţele sale muzicale sunt destul de limitate. Cum se află în faţa unei partituri mai dificile, îşi pierde capul şi încurcă tot, confundând până şi notele. Dar, continuă el, să nu-l vorbim totuşi de rău! La urma urmei, e un băiat de treabă! De altfel, nu toată lumea poate să aibă harul tău

muzical!

— Dacă înţeleg bine, spuse Jan ridicându-se la rându-i, ai vrea să mă aşez în faţa orgii...

— Da, şi ard de nerăbdare să te aud...

— E multă vreme de când n-am mai cântat la acest instrument. Mai mult ca sigur că mi-am pierdut elasticitatea degetelor...

— Hai, Jan, nu te lăsa prea mult rugat. Vino!

Resemnat, Jan îl urmă. Bătrânul mergea încet, cu paşi mici; pe chip i se citea o încântare fără margini.

Orga din Troelle, un admirabil instrument datând de la începutul secolului al XVIII-lea, îşi avea povestea ei. Poveste care începea cu o furtună pe mare...

În zorii zilei de 15 mai 1721, Lars Ericsson, un negustor bogat din Göteborg, dar născut în Troelle, aflase – plin de consternare – că cele trei vapoare ale sale, ce se întorceau din America cu o încărcătură ce costase bani grei erau pe cale de a se scufunda. Mai ales unul dintre ele, care îşi pierduse marele catarg se afla în cea mai mare primejdie. În aceeaşi dimineaţă, Ericsson se duse la unul din marii magistraţi ai oraşului şi dădu în scris următoarea declaraţie:

„În cazul în care bunul Dumnezeu îmi va salva cele trei vapoare de la pieire şi le va ajuta să intre cu bine în port, mă leg să dau jumătate din banii ce-i voi câştiga prin vânzarea mărfurilor, pastorului bisericii din Troelle, urmând ca aceşti bani să servească la întreţinerea şi înfrumuseţarea numitei biserici”.

În aceeaşi seară furtuna se potoli şi a doua zi cele trei vapoare intrară cu încărcătura lor în port. Ajutorul Providenţei, simplu hazard? Ericsson nu-şi pierdu vremea cu întrebări zadarnice, ci îşi ţinu, cu stricteţe, făgăduiala. Astfel, spre marea sa stupefacţie, pastorul din Troelle – care se numea Ivar Karfelt – se văzu dintr-o dată în posesia unei sume considerabile pentru epoca aceea.

După ce se sfătui cu enoriaşii săi, hotărî să repare clopotniţa – care era mult mai veche decât corpul principal al bisericii, şi mai ales, să înzestreze lăcaşul cu o orgă demnă de el, fiindcă pe atunci nu dispuneau decât de două orgi mici, fără pedale, pentru cor. În acest scop, pastorul Karfelt a apelat la neamţul Franz-Caspar Schnitger. Tatăl acestui Franz-Caspar – Arp Schnitger – era cunoscut în întreaga Germanie de Nord, în Tările-de-Jos şi în Scandinavia, fiindcă izbutise să construiască nişte orgi remarcabile prin muzicalitatea şi registrele lor. Despre fiu, se spunea că-şi depăşise cu mult tatăl prin cunoştinţele şi prin ingeniozitatea sa tehnică.

La Troelle, Franz-Caspar nu dezminţi reputaţia de care se bucura atât el cât şi familia sa, ci dimpotrivă. Construi în acel loc o orgă fără egal, cu trei rânduri de clape şi cu un pedalier automat cu treisprezece registre. Ziua inaugurării, sărbătorită în prezenţa lui Lars Ericsson şi a lui Franz-Caspar Schnitger, rămase o dată memorabilă în analele ţinutului. Instrumentul, ale cărei ţevi ajungeau până la douăzeci şi patru de picioare înălţime, era demn de oricare catedrală. De atunci, a devenit pentru enoriaşii din Troelle, un obiect de legitimă mândrie.

...Aşezat în faţa claviaturii orgii, sub bolţile venerabile ale bisericii din copilăria sa, Jan se simţi mai întâi intimidat, apoi neputincios. De îndată ce pastorul deschisese uşa, Jan recunoscuse o mireasmă familiară, mirosul de stejar ceruit şi de camfor care-i plăcea atât de mult pe vremea când – încă băieţaş – repeta psalmii alături de alţi copii de vârsta lui. Era mireasma, atât de tenace şi de specifică, a bisericii din Troelle...

Jan nu se îndura să rupă tăcerea solemnă, densă şi aproape palpabilă ce domina în lăcaşul măreţ, în care el se simţea atât de slab şi de neînsemnat! Iar amintirile îl făceau să fie şi mai timid! Se revedea în pantaloni scurţi, jenat şi impresionat, îndreptându-se, alături de tatăl său, către banca lor; apoi, când apărea pastorul, ridica spre el o privire plină de teamă.

În vremea asta, singur în penumbra naosului, bătrânul aştepta... Apoi, cu o bruscheţe neaşteptată – ca să încerce instrumentul, dar mai ales ca să-şi alunge sfiala – Jan făcu primele acorduri. Se simţi, dintr-o dată, încântat: orga îşi păstrase aceeaşi sonoritate plină de prospeţime şi luminozitate, din vremurile ei bune. Îl cuprinse un entuziasm fără seamăn, o înflăcărare fără pereche. Fără nicio pregătire, fără nicio tranziţie, atacă una din compoziţiile sale preferate, o operă în trei părţi: *Toccata, Adagio* şi *Fuga* în do major, B.W.V. 564, de Johann Sebastian Bach. Jan se simţi înălţat, purtat parcă de nişte aripi, de acea rostogolire de sunete ce umpleau vechiul lăcaş, ţâşnind către bolta ce părea că se dăduse la o parte pentru ca sunetele să se poată înălţa cât mai sus ca mai apoi să recadă într-o pace majestuoasă...

După exuberanta *Tocată*, ale cărei pauze puneau şi mai bine în valoare minunata acustică a bisericii din Troelle, Jan cântă meditativul *Adagio* unde accentele nostalgice se împleteau cu o mare şi deplină seninătate. Sigur, interpretarea lui era departe de a fi perfectă, şi nici nu putea fi din moment ce nu mai pusese mâna de atâţia ani pe clapele unei orgi! Dar ce importanţă mai avea acest lucru! Jan nu mai auzea cele câteva note false ce se mai strecurau de sub degetele lui înţepenite, fiindcă asculta acea muzică divină, nu cu urechile, ci cu inima! Iar muzica aducea cu sine tot felul de imagini din trecut... Un bungalow în veldul din îndepărtatul Transvaal... În bungalow, un pian mare, cu coadă, cumpărat de la Johannesburg. Surpriza Idei, neuitata lui soţie, când văzuse pentru prima oară pianul!

— Nu mi-ai spus, Jan, murmurase ea, înconjurându-i gâtul cu braţele, nu mi-ai spus că ştii să cânţi la pian!

După masa de seară, se duseseră în magazie unde, dintr-o ladă încă nedeschisă, scoseseră câteva pachete grele, pline de partituri pentru pian. Un nume revenea cel mai des pe acele partituri: Bach.

— Singurul compozitor care nu m-a dezamăgit

niciodată, spusese Jan, cu ochii strălucind, cel în a cărui artă regăsesc toate stările mele sufleteşti. Vezi tu, Ide, între Bach şi mine există parcă un fel de înţelegere spirituală, aş cuteza chiar să spun, o armonie prestabilită. Pentru mine, fiecare dintre operele sale e ca un fel de dialog cu Absolutul...

În seara aceea cântase mult şi fără întrerupere. Ide îşi luase ceva de împletit, dar rămăsese cu mâinile împreunate. Stătea uşor aplecată în faţă, având în privire o înduioşătoare expresie de uimire...

Ide... Ce mai rămăsese din ea? Un mormânt, undeva în Transvaal, cu o cruce înălţată spre cerul Africii... Numele ei, purtat de fata pe care i-o dăruise Thérèse. Amintiri... „Tot ce ne înconjoară pare a fi reflexul unei ape care curge...” Jan se simţi cuprins de acel *längtan*, acea veche şi apăsătoare melancolie scandinavă. Cu o frenezie deznădăjduită, atacă şi ultima parte, triumfătoarea şi vesela *Fugă* cu care culminează această operă a lui Bach... „...Reflexul unei ape care curge... curge... curge...”

VI

ÎN ANUL 1621, REGELE GUSTAV-ADOLF se decise să creeze un port pe coasta de vest a Suediei, pentru a facilita accesul ţării sale la marea Nordului. Suedia voia să respire mai amplu aerul mării, să-şi trimită vapoarele în ţări îndepărtate. Aşa a luat naştere, aproape pe locul unei vechi fortăreţe şi a unei cetăţi din veacul al XV-lea, oraşul Göteborg. El trebuia să devină simbolul optimismului şi al entuziasmului unei noi epoci. Ajutat de un negustor olandez, regele a construit noua cetate după modelul oraşelor neerlandeze, cu o mulţime de canale străjuite de case solide şi cochete. Datorită situaţiei sale geografice privilegiate, Göteborg a devenit repede un important centru comercial. Numeroşi belgieni, olandezi

şi scoţieni se stabiliră aici, ca să facă negoţ. Primele şantiere de construcţii navale îşi făcură apariţia la Göta Alv. Oraşul fu înconjurat de şanţuri şi de ziduri de apărare împotriva eventualelor atacuri daneze. Pe străduţele înguste, dar curate, în hanurile confortabile şi spaţioase, puteai întâlni postăvari englezi şi bancheri italieni, manufacturieri nemţi şi negustori ruşi de blănuri scumpe. Pentru rodnica sa activitate comercială şi industrială, cât şi pentru intensul său trafic maritim, oraşul fu supranumit „mica Londră”. În timpul blocusului continental impus de Napoleon statelor europene, Göteborgul a devenit principalul depozitar al produselor britanice.

În zilele noastre, Göteborgul – cu cei aproape patru sute de mii de locuitori ai săi – este al doilea mare oraş al Suediei şi portul cel mai important. Posedând o serie de parcuri superbe, presărat cu mici lacuri şi având un stadion de cincizeci de mii de locuri, care se numără printre cele mai moderne din lume, o foarte bună Universitate, o splendidă sală de concerte şi un foarte apreciat Teatru Municipal, acest oraş este însăşi imaginea ţării sale, care dacă a contribuit mai mult decât oricare alta la renaşterea educaţiei fizice – sub toate aspectele – apoi a dat lumii şi nişte oameni de talia lui Strindberg, Swedenborg sau marele poet Gustav Fröding.

Pentru Jan, Göteborg rămăsese „Oraşul”, prin excelenţă, deşi făcuse numeroase călătorii şi locuise în centre mult mai mari şi mai aglomerate. În timpul copilăriei sale, când îi auzea pe tatăl său sau pe mătuşa Brita spunând: „Mâine mergem la oraş!”, ştia că se duceau la Göteborg şi nu la Stockholm, care era prea departe de Tjorpa şi unde nu se mergea decât în rare şi memorabile ocazii.

Acum, îndreptându-se spre hotelul *Eggers*, Jan străbătea oraşul cu maşina, încetinind adesea pentru a-şi lăsa privirea să rătăcească asupra unor privelişti şi locuri ce-i trezeau o sumedenie de amintiri. Parcul de distracţii... De câte ori nu-l străbătuse odinioară, ţinut de

mână de tatăl său... Băieţaş, îşi sâcâia întotdeauna părintele cu tot felul de întrebări năstruşnice, fiindcă îl credea mai savant decât toate enciclopediile din lume.

— Tată, de ce au lebedele gâtul atât de încovoiat?

— Ei, fiindcă aşa le-a făcut natura...

— Şi de ce le-a făcut aşa şi nu altfel?

— Păi... Fiindcă aşa sunt mai graţioase, mai elegante...

— Cum fac să alunece pe apă? Fiindcă uite, alunecă fără să obosească niciodată.

— Nu, Jan, ele nu alunecă, ci înoată.

— Aşa, fără să se mişte?

— Fiindcă nu le vezi labele, sub apă... Într-o zi când vom avea timp, vom merge să le privim mai de aproape. Atunci ai să vezi că au labe palmate...

— De ce lebedele au labe palmate, tată?

— Eşti plicticos, Jan! Încetează cu întrebările astea interminabile!

— Spune-mi, tată, labele palmate... După asta îmi dau cuvântul că nu te mai întreb nimic...

— Fie... Mă rog... Fiindcă lebedele fac parte dintr-o grupă de păsări numită grupa palmipedelor. Gâştele, raţele, pelicanii, cormoranii, şi încă multe altele, toate sunt palmipede.

— Da, tată, dar gâştele n-au gâtul încovoiat... Atunci de ce fac parte din aceeaşi grupă cu lebedele?

— Eşti pur şi simplu obositor cu povestea asta a gâtului curbat! Află că păsările nu se clasează, în diverse grupe, după forma gâtului...

— Atunci după ce, tată?

— Ei, bine... Palmipedele, de pildă, se deosebesc de celelalte păsări prin nişte membrane pe care le au la labe...

— Şi de ce au membrane?

— Ca să înoate mai bine...

— Şi de ce înoată mai bine dacă au acea pieliţă între degete?

— În felul ăsta, apa nu le intră printre degete, iar ele se

menţin mai bine la suprafaţa ei. Vezi tu, palmipedele sunt păsări cu o conformaţie specială pentru înot. Penele lor sunt unse cu o substanţă uleioasă, grasă, care le împiedică să se ude.

— Hm, ce amuzant!

— Natura e ce-a mai minunată carte cu poze, Jan.

— Deci lebedele trăiesc aproape tot timpul pe apă, dar fără să se ude niciodată. Mi se pare nemaipomenit, tată!

— Natura s-a dovedit întotdeauna mai inteligentă şi mai dibace decât cei mai grozavi savanţi.

— Tată, şi în rai sunt lebede?

— Nu ştiu, dar la şcoală vei afla în curând că pe cer există una.

— Nu înţeleg...

— E vorba de constelaţia Lebedei, un ansamblu de stele care amintesc de forma acestei păsări... Ca şi Ursa Mare pe care ţi-am arătat-o...

— Şi de ce sunt stelele aşezate astfel, tată?

— Eşti exasperant, copile! Te rog să taci! Şi să nu-mi mai pui niciun fel de întrebare! Altfel, nu te mai iau niciodată la Göteborg!

...Cu un surâs amuzat, Jan îşi aminti de prefăcuta încruntare a tatălui său, ori de câte ori îl hărţuia cu astfel de întrebări. Din buzunarul vestei îşi scotea ceasul greu, de argint şi, cu un gest nervos, îi ridica brusc capacul.

— Ei, drăcie! striga el aruncând o privire inchizitorială spre cadranul cu cifre romane. M-ai făcut să pierd un timp preţios, băiete! Îmi place ca un copil să fie curios şi să se intereseze de tot ce-l înconjoară, dar văd că la tine curiozitatea asta a devenit un cusur!

Apoi, după această mustrare, mângâia buclele blonde ale băieţaşului şi adăuga: Ei, totuşi nu te cert, poate că într-o zi vei deveni om de ştiinţă sau cercetător. Oricum, prefer să mă chinui cu întrebările tale agasante, decât să te văd plimbându-te, cu un surâs prostesc şi cu aer nătâng! Nu-mi plac copiii cu capu-n nori!

Pe urmă. sprinten, îl conducea pe Jan spre uşa unei

cofetării, pentru a-i cumpăra „zaharicalele împăcării”...

Iată şi căluşeii... Exact pe locul unde se aflau şi odinioară. Jan căută în zadar căluţul alb – de coama căruia se agăţase de atâtea ori, pe vremuri, leul roşcat care-şi arăta dinţii enormi, gălbui şi ameninţători, măgarul cu urechi lungi de piele, de care trăgeau toţi copiii, cămila trufaşă şi flegmatică, girafa cu veşnicul ei aer aferat, elefantul indian împodobit cu pietre preţioase, care de fapt fuseseră pictate pe pielea lui groasă. Nu mai văzu locomotiva de lemn, cu un clopoţel din care puteai să suni după plac în timp ce căluşeii se învârteau, nici vechea diligenţă la care erau înhămaţi doi cai negri, nici pachebotul în miniatură. Animalele familiare ca şi tradiţionalele mijloace de locomoţie făcuseră parte din alte vremuri; poezia şi farmecul lor desuet nu mai mişcau inimile copiilor de azi. În locul leului roşcovan, fusese montat un bolid ce se avânta în spaţiu, în vreme ce simpatica şi tacticoasa locomotivă fusese înlocuită de un avion cu reacţie, strălucind de atâta crom şi aluminiu. Sigur, copiii îşi creau propria lor lume miraculoasă, totuşi Jan nu se putu abţine să nu se întrebe – cu o oarecare melancolie – dacă tehnica ce invadase totul nu distrusese pentru totdeauna ceea ce avusese copilăria mai pur şi mai feeric. Căci copiii care nu mai cred în zâne, în fabule şi în legende, copiii care nu mai strâng la piept un ursuleţ de pluş sau o păpuşă, nu mai sunt copii.

Amintirile despre propria lui copilărie îl duseră cu gândul la micul James şi-i readuse în minte drama fiicei sale. Aşa că atunci când îşi opri maşina în faţa hotelului *Eggers*, Jan avea un aer mâhnit şi preocupat.

VII

DE ÎNDATĂ CE PĂŞI ÎN HOLUL hotelului, îl şi zări pe Norbert, care-l aştepta. Aşezat într-un fotoliu, pictorul frunzărea o revistă americană. Purta

un costum bej, o cămaşă deschisă la gât şi un fular de mătase roşie. Toată atitudinea sa avea ceva forţat, artificial. Înfăţişarea lui boemă era prea studiată, prea dichisită ca să pară naturală. „Femeia aceea l-a făcut vanitos, îşi spuse Jan, probabil că-i repetă fără încetare că, în materie de pictură, e cel mai mare geniu al timpurilor noastre. Şi odinioară avusese un oarecare aer boem, dar era spontan. Acum îl simţi pătruns de importanţă, mult prea sigur pe talentul său. Linguşeala este cel mai cumplit duşman al artiştilor!”

Simţind prezenţa lui Jan, Norbert îşi ridică privirea şi, văzându-l pe chirurg, se ridică imediat, şi-i ieşi în întâmpinare. Din punct de vedere fizic, rămăsese acelaşi uriaş blond, pe care Jan îl stimase şi-l preţuise în timpul şederii sale la Mikonos. Totuşi, slăbise, chipul îi era tras, chiar puţin crispat. Rămase nemişcat în faţa lui Jan, vizibil jenat, ba chiar intimidat. Neştiind dacă era sau nu cazul să-i întindă mâna, mişcările sale vădeau o imensă încurcătură. Ca să pună capăt unei situaţii ce începea să devină penibilă şi ca să evite orice preambul fastidios, orice ritual al saluturilor, Jan îi spuse:

— Presupun că te-ai gândit la un loc liniştit unde să putem discuta şi că în niciun caz nu vom rămâne aici!

Norbert făcu un gest cu mâna către ascensor:

— M-am gândit că cel mai bine ar fi să discutăm în odaia mea... răspunse el pe un ton molatic şi şovăielnic.

Jan înclină uşor din cap:

— De acord.

— Vrei să comand ceva răcoritor?

— Pentru mine, nu!

— Totuşi s-a făcut foarte cald, nu ţi se pare?

— Am venit la Göteborg ca să am o discuţie serioasă cu tine şi nu să stau la taclale, răsturnat în fotoliu, în faţa unui pahar de whisky and soda...

— Eşti aspru cu mine, zise Norbert aranjându-şi nervos fularul.

— Să spunem mai bine, că purtarea ta e de vină...

— Ne înţelegeam foarte bine înainte de această... afacere.

— Ide e fata mea, Norbert. Iar ceea ce numeşti tu „această afacere”, a făcut-o să sufere îngrozitor. De altfel... Jan o luă înaintea pictorului şi se îndreptă spre ascensor: ...refuz să discut despre astfel de lucruri, în holul unui hotel!

Gânditor şi puţin cam reticent, Norbert îl urmă:

— Etajul al doilea, îi spuse el liftierului.

Odaia era mare, luminoasă şi bine aerisită. Lângă fereastra largă erau aşezate două fotolii de piele, iar în faţa lor, o măsuţă joasă. Fără o vorbă, cei doi bărbaţi se aşezară unul în faţa celuilalt. Jan era grăbit să ajungă în miezul lucrurilor. Aşa că rupse primul tăcerea:

— De ce-ai venit în Suedia? Puteai să-mi scrii...

Cu capul plecat, Norbert îşi tot răsucea degetele.

— Am vrut să fiu cât mai aproape de fiul meu, răspunse el cu glas abia şoptit.

— Mi se pare totuşi curios, spuse Jan, sec, acest interes subit pe care ai început să-l manifeşti faţă de el. Fiindcă atunci când ai părăsit-o pe Ide, nu ţi-a păsat nicio clipă de James.

— Eram... înnebunit!

— Presupun că din pricina acelei femei...

— Nu, nu, îmi pierdusem capul!

Jan ridică din umeri.

— Nu mai eşti un puştan, ştii că ai răspunderi, că între tine şi Ide există o legătură indestructibilă: copilul.

— Ţin foarte mult la James!

— În acest caz, comportarea ta mi se pare cel puţin paradoxală.

— Dumneata, care ai o atât de mare experienţă de viaţă, ar trebui să fii primul care să mă înţelegi!

— Înţeleg că eşti jucăria pasiunii!

— Nu mi se pare nimic condamnabil! Şi alţi bărbaţi, înaintea mea, au fost îndrăgostiţi de câte o femeie!

— Da, numai că tu eşti însurat şi ai şi un copil!

— Crede-mă că problema asta mă frământă destul!

— N-aveai decât să te gândeşti la ea înainte de a te arunca în această aventură!

— Toate astea nu s-ar fi întâmplat dacă Ide s-ar fi arătat mai înţelegătoare, mai puţin geloasă şi meschină.

— Adică să consimtă să ai o amantă?

Norbert îşi agită braţele, protestând.

— Nu, nu răstălmăci şi dumneata sensul cuvintelor! Nu era vorba despre aşa ceva!

Iritat şi cam repezit, Jan îl întrebă tăios:

— În acest caz, aş vrea să ştiu ce anume îi reproşezi şi dacă nu ţi-e jenă să te plângi de o soţie fidelă şi devotată, pe care ai părăsit-o în nişte condiţii de-a dreptul revoltătoare! Căci, crede-mă, circumstanţele sunt împotriva ta, fiind singurul vinovat de toate cele întâmplate!

— Aparenţele sunt adesea înşelătoare.

— Aici e vorba de fapte! Ţi-ai părăsit nevasta şi copilul ca să poţi trăi nestingherit cu Rita dumitale!

— Aş dori ca numele acestei persoane să nu fie rostit!

— Consider că ai cam început să exagerezi, băiete dragă, spuse Jan, fără a-şi ascunde mânia, şi să exagerezi într-un mod de-a dreptul bizar. Să-ţi intre bine în cap că n-am venit aici nici ca să-mi ţii predici, nici să-mi interzici să-ţi spun ce am de spus!

Vizibil surprins de această punere la punct, Norbert păru total descumpănit. Pentru a-şi veni în fire, scoase din buzunar un pachet de ţigări şi-i întinse şi lui Jan una.

— Fumezi? întrebă el încercând să schiţeze un surâs.

— Ţigări nu, numai pipă.

— Ei bine, se hazardă Norbert, hai să fumăm împreună pipa păcii...

Jan schiţă un gest evaziv.

— Mai bine spune-mi ce-i reproşezi Idei, fiindcă nu mi-ai răspuns la această întrebare.

— Nu, nu, să nu mai vorbim despre asta!

— Ba, dimpotrivă, să vorbim! Vreau să cunosc şi

varianta ta.

— Ide a făcut din căminul nostru un infern, tot timpul mă hărţuia cu întrebări insidioase, mă jignea cu tot felul de subînţelesuri, mă scotea tot timpul din sărite cu bănuielile ei! Nu-mi lăsa o secundă de linişte, un minut de răgaz!

— Toate astea s-au întâmplat, fireşte, după vizita în Transvaal a Ritei sau, mă rog, dacă preferi, a... acelei persoane.

— Da, mărturisi Norbert, vizita ei a declanşat totul...

— Ide avea motive să fie geloasă atunci?

— Nu!

— Totuşi, Ide susţine că deveniseşi distant şi distrat, şi asta încă înainte de a pleca din Transvaal. Îmi cunosc bine fata şi ştiu că nu minte niciodată! Poţi să-mi explici ce s-a întâmplat?

— Sigur! E foarte simplu... Pictorul îşi aprinse nervos o altă ţigară şi continuă: în timpul şederii ei la noi, Rita a vorbit adesea despre cafenelele din Montparnasse şi din Saint-Germain, mi-a vorbit despre Galeriile de artă de pe malul stâng al Senei. După ce-a plecat, am simţit o puternică nostalgie după Paris, după mediul în care trăisem înainte de a mă însura. Era ceva de blamat în asta?

Aplecându-se spre el, Jan îl întrebă calm:

— Vrei să-mi spui adevărul sau vrei să te orbeşti până şi pe tine însuţi?

Norbert se revoltă:

— Mă tratezi ca pe un puşti! strigă el.

— Ştii, spuse Jan cu un surâs dezamăgit şi fără să se lase câtuşi de puţin intimidat, când sunt cu gândul la o femeie, majoritatea bărbaţilor se comportă ca nişte copii. Aşa că n-ai de ce să te simţi jignit!

— Când am hotărât să părăsesc Africa de Sud şi să mă mut la Paris am făcut-o numai din motive profesionale. Păreţi să fi uitat cu toţii că am o meserie şi încă una destul de pretenţioasă!

— Nu te gândeai câtuşi de puţin la Rita Tătărăscu, la diabolica ei frumuseţe?

Norbert întoarse capul.

— Întrebarea dumitale e foarte jenantă...

— Bine că nu-mi spui că e indiscretă.

— Nu... şi am să-ţi răspund că nu ştiu dacă în subconştientul meu mai existau şi alte motive decât cele despre care ţi-am vorbit...

Lăsându-şi fraza în suspensie, pictorul fixă cu încăpăţânare mocheta, trăgând cu lăcomie, în piept, fumul albăstrui al ţigării englezeşti.

— De când Sigmund Freud a descoperit sau a inventat psihanaliza, spuse Jan umplându-şi cu tutun pipa din lemn de cireş, subconştientul, inconştientul şi libido-ul au servit cam prea mult drept pretexte pentru a justifica unele conduite care odinioară ar fi fost aspru condamnate.

— Eşti dur cu mine...

— Nu, lucid.

— Totuşi, ştii probabil mult mai bine decât mine care nu sunt nici marele medic care eşti dumneata, nici eminentul clinician care ai fost, că noi putem trăi foarte bine în deplină ignoranţă, fără să cunoaştem tendinţele afective ale eului nostru, că unele dorinţe obscure pot rămâne de-a pururi necunoscute de noi. Deci dumneata ar fi trebuit să mă înţelegi mai bine decât oricare altul.

— Ştiu că în şcolile contemporane de psihologie, sexualitatea ocupă un loc important, spuse Jan, dar atitudinea mea faţă de această orientare a fost întotdeauna rezervată. În ce mă priveşte, omul este, înainte de orice, o fiinţă înzestrată cu raţiune. Să plasezi instinctul şi dorinţa pe primul loc este totuna cu a deschide larg poarta tuturor necuviinţelor şi a justifica astfel toate excesele... Dar să revenim la treburile noastre. Când ai ajuns la Paris, ai hotărât să te muţi aproape de răspântia Vavin, adică la câţiva paşi de casa Ritei, care stătea pe strada Delambre.

— Dacă am plecat din Transvaal ca să mă mut în

Franţa, spune Norbert, n-am făcut-o totuşi nici ca să mă stabilesc la periferie, dar nici în cel de al XVI-lea arondisment! Pentru mine, răspântia Vavin însemna Montparnasse, adică mediul care-mi convenea.

— Mă rog...

— Un artist are nevoie de o ambianţă care să-i stimuleze munca sa creatoare şi nu de o atmosferă ştearsă, de conformism burghez.

— Mda... Numai că nici n-ai apucat bine să te instalezi că ai şi început să frecventezi cafenelele din cartier în compania acelei femei...

Norbert îşi zdrobi ţigara în scrumieră.

— Fireşte, spuse el cu un râs sardonic, am un rol urât în toată povestea asta! Dar ştii că Rita trebuia să scrie textul unei cărţi de artă pe care un editor francez voia să mi-o consacre? Ştii că eram obligaţi să ne întâlnim zilnic?

Jan îi replică sarcastic:

— Ăsta nu era totuşi un motiv ca să-ţi părăseşti nevasta şi copilul, ca să te duci să stai la... ziarista aia!

Cu un gest de neputinţă, Norbert mărturisi cu voce schimbată:

— Fusesem sedus de ea... Apoi adăugă visător: Acum, când mă gândesc la zilele acelea, îmi dau seama că tot ce s-a întâmplat a fost inevitabil şi fatal. Rita şi cu mine eram predestinaţi să ne întâlnim. Acolo, în Transvaal, Tom obişnuia să spună că fiecare om are un drum al lui de la care nu se poate abate. Întâlnind-o pe Rita, mergând alături de ea, n-am făcut decât să-mi urmez drumul care mi-era sortit...

VIII

— TE-AI DUS LA STOCKHOLM ca să-ţi vezi sora? îl întrebă Jan, după o pauză.

— Nu, i-am dat un telefon de aici.

— Şi ea ce spune despre situaţia asta?

— Sigur că nu va fi o noutate pentru dumneata să afli că e foarte pornită împotriva mea.

— Cred şi eu.

— Dar e şi mai pornită împotriva Ritei.

— Reacţia Flaviei mi se pare foarte firească.

— Din păcate, amândoi aveţi dreptate.

— Flavie ţine foarte mult la tine, aşa că e normal să fie mâhnită văzându-te prins în mrejele acelei femei.

— „Acelei femei!” strigă Norbert, cu ochii strălucind. Cum o mai detestaţi!

— Ar fi cam dificil să nutrim simpatie faţă de o persoană care a distrus bucuria şi fericirea unui cămin, care a despărţit o pereche atât de reuşită cum eraţi tu şi cu Ide.

— Te înşeli; să ştii că nu e nici intriganta, nici aventuriera pe care o crezi.

— Pasiunea te-a orbit, Norbert. În ce mă priveşte, eu judec lucrurile după fapte!

Un surâs dispreţuitor apăru pe buzele lui Norbert.

— Erik mă ţine şi el de rău, spuse pe un ton amar, mă judecă şi mă condamnă înainte de a mă fi ascultat! A fost informat în amănunt de Flavie, şi mi-a trimis o scrisoare foarte neplăcută. Onoarea şi reputaţia familiei noastre, loialitatea, simplitatea, modestia, totul e amintit cu grijă! Toate frazele sforăitoare şi găunoase, grandilocvente şi zadarnice care sunt folosite, în mod obişnuit, ca să-i înspăimânte pe oamenii de treabă! Iată-mă devenit peste noapte oaia neagră a familiei! Se ridică şi începu să se plimbe de colo, colo. Ah, nimeni nu înţelege nimic! strigă el gesticulând. Ca şi cum ai putea plasa convenţiile sociale înaintea pasiunii, iar dacă îndrăzneşti s-o pui înaintea imbecilelor interdicţii burgheze, treaba asta îi scandalizează pe toţi!

— După câte ştiu, nimeni n-a aruncat cu piatra în tine! Familia ta o critică mai ales pe femeia aceea.

— Cine o atacă pe Rita, mă atacă pe mine! Apoi, privindu-l pe Jan drept în ochi, începu să strige cât îl ţinea

gura: O iubesc! Mă simt legat de ea prin toate fibrele fiinţei mele! Ea e soarele, lumina vieţii mele! Pricepeţi odată că nimeni nu va izbuti să ne despartă! Dragostea noastră va fi îndeajuns de puternică încât să înlăture toate meschinăriile şi calculele sordide ale celor care ne duşmănesc! Rita şi cu mine suntem legaţi pe vecie!

Ridicându-se la rândul său, Jan – fără să rostească un cuvânt – se îndreptă spre uşă.

— Ce faci? întrebă Norbert cu o voce mai calmă.

— Am să vin să te văd când ai să te hotărăşti să-mi vorbeşti pe un alt ton şi să isprăveşti cu urletele!

Pictorul îşi trecu nervos mâna prin părul ciufulit.

— Iartă-mă, murmură el, dar... În privire i se citi o undă de resentiment:...scrisoarea lui Erik m-a scos din sărite!

— Mi se pare că taxezi cam prea repede drept meschinării sau ipocrite convenţii burgheze orice prescripţii morale care te-ar putea deranja în... patima dumitale, răspunse Jan, glacial.

Aprinzându-şi o nouă ţigară, Norbert rămase cu ochii aţintiţi la flacăra subţire şi zveltă a brichetei.

— Poeţii au dreptate când compară dragostea cu un foc mistuitor, spuse el cu glas răguşit... Pasiunea e, într-adevăr, un incendiu care face ravagii şi în trupul şi în sufletul unei fiinţe. Flăcările distrug tot ce întâlnesc în cale. Dar focul ne înnobilează, ne transfigurează, cu condiţia să... O clipă, păru descumpănit: ...cu condiţia să nu ne transforme în cenuşă! Apoi suflă în flacăra brichetei: Vezi, se retrage, dar nu se stinge... Mai suflă o dată: E tenace, feroce, nu cedează! Apoi, cu o mişcare bruscă, închise capacul: Din păcate, nu poţi pune capacul şi în viaţa reală. Căci dragostea e ca o fiară, ca o panteră... În colţurile gurii i se iviră câteva riduri de mâhnire şi de resemnare: Odată ce şi-a înfipt ghearele în trupul tău, devii prizonierul, prada ei şi nu mai ai scăpare! Norbert puse mâna pe braţul lui Jan şi-i spuse cu glas rugător: Numai dumneata poţi să mă înţelegi şi să nu mă condamni, mai ales dumneata care eşti medic...

Jan îl privi lung şi în tăcere, apoi spuse:

— Eu nu te condamn. Norbert, fiindcă cunosc ravagiile pe care le poate face patima în inima unui bărbat, ştiind cât poate să-ţi schimbe, să-ţi transforme personalitatea, dar vezi tu... Vocea îi deveni mai gravă... în acest moment, mă gândesc mai ales la micul James.

Umerii pictorului se prăbuşiră, păru brusc mai bătrân, mai matur sufleteşte:

— Vino, îl imploră, vino să stăm jos şi să vedem ce putem face pentru el!

— Vina ta cea mare, începu Jan după ce se aşezară din nou faţă în faţă, e că nu te gândeşti decât la tine.

— Artiştii sunt aproape întotdeauna egoişti.

— Nu sunt de acord! Dar, mă rog, nu mă aflu aici ca să definesc etica unui artist şi să ne pierdem vremea cu discuţii abstracte, care pot fi foarte interesante, sunt de acord, ci pentru a examina o situaţie bine determinată. Trebuia să faci un efort şi să treci peste acest egocentrism pe care nu ţi-l cunoşteam mai înainte. Nici unul dintre noi nu e singur pe pământ, Norbert! Avem îndatoriri, răspunderi... Egoismul, băiete dragă, e un mare cusur.

— Un creator, un artist, n-are dreptul să ducă o viaţă aşa cum i-o cer existenţele artei sale? Existenţa lui nu trebuie să se supună necesităţilor vocaţiei sale? Nu trebuie să dea întotdeauna şi în mod inexorabil întâietate artei sale?

Jan făcu un semn negativ din cap.

— Artei sale, adică de fapt lui însuşi... spuse Jan fără cea mai mică urmă de agresivitate. Cu alte cuvinte, pentru tine egocentrismul a devenit un fel de religie.

— Religia artei, da, asta e sigura noastră credinţă.

— Te-ai gândit vreodată la Bach? Voi, artiştii ăştia moderni, ca să vă smulgeţi din marasmul şi din mediocritatea în care v-aţi înfundat, ar trebui să luaţi exemplu de la unul din cei mai mari muzicieni, de la unul din cei mai mari artişti ai tuturor timpurilor, de la cel care

a ştiut să fie un soţ devotat şi un excelent tată de familie, creând nişte opere cărora voi toţi laolaltă n-aţi fi în stare să le daţi viaţă: nici măcar la a suta parte din ele!

— Bach... Te-ai urcat pe o culme pe care noi nu putem şi nici măcar nu nădăjduim s-o atingem vreodată! Bach, Grünewald, Dante, Leonardo da Vinci sunt nume dintr-o altă epocă... Fiecare epocă îşi are arta ei...

— Lasă, spuse Jan, iar am luat-o razna... Parcă vorbeam despre James...

— Da, despre James...

— Şi despre Ide, căci de când am pus piciorul în odaia asta, abia dacă i-am rostit numele...

Norbert se plecă înainte.

— Cum o duce? întrebă el cu un glas din care lui Jan i se păru că răzbate o profundă durere, că percepe accentele unei crude remuşcări.

— Ai aruncat-o în cea mai cruntă deznădejde.

— N-am vrut asta...

— Te puteai, totuşi, aştepta la aşa ceva.

— Ce gânduri are în ceea ce priveşte viitorul?

— În momentul de faţă e foarte descumpănită. Totul s-a întâmplat mult prea repede, prea brusc. La Tjorpa, ca să-şi umple timpul şi să nu se mai gândească la nenorocirea ei, face tot felul de treburi dintre cele mai obişnuite şi mai anodine... Şi toate astea numai ca să nu-şi piardă echilibrul interior.

— Şi... când vorbeşti despre mine, ce spune?

— E foarte tăcută şi foarte gânditoare... Iar în ce ne priveşte, evităm pe cât putem să abordăm acest subiect penibil.

— Totuşi, se hazardă Norbert, nu se poate să nu ştii ce are de gând... Spune-mi, n-a rostit niciodată cuvântul „divorţ”?

Jan făcu un semn afirmativ din cap:

— Ba da, răspunse el, a pomenit de aşa ceva, dar numai ca să ne anunţe că va respinge în mod categoric până şi gândul despre un divorţ!

— Deci nu vrea să accepte acest lucru?

— Pentru nimic în lume!

Descumpănit, Norbert rămase pe gânduri. Jan se ridică şi se aşeză lângă el:

— Încă nu e totul distrus, fiule, îi spuse el cu un glas conciliant, nu ţine decât de tine să faci primul pas spre împăcare. Voi face uz de toată influenţa mea asupra Idei ca s-o determin să te ierte, să accepte să reluaţi viaţa de la capăt, să duceţi din nou o existenţă normală.

— Vrei să spui că...

— Da, că ar trebui s-o părăseşti pe Rita Tătărăscu!

— Nu-i cu putinţă, spuse el, îmi ceri un lucru imposibil...

— Gândeşte-te la familia ta!

Cu o voce neutră, aproape mohorâtă, pictorul explică:

— Gândul, reflecţia, nu mai au nicio putere asupra mea! Femeia asta mi-a intrat în sânge! N-aş mai putea concepe să trăiesc fără ea, departe de ea...

— Tu, tu, şi iarăşi tu! Mai gândeşte-te un pic şi la ceilalţi.

Norbert ridică din umeri:

— N-ai decât să mă socoţi egoist, chiar monstru dacă vrei, să ştii că pentru mine nu mai are nicio importanţă! Tot n-ai să schimbi cu nimic faptele!

— Tocmai despre faptele astea e vorba! Fiindcă ai rămas bărbatul Idei şi eşti tatăl lui James!

— Poate, dar viitorul meu e alături de Rita!

— Datoria te cheamă lângă Ide.

— Vorbe!

— Ce cauţi tu lângă femeia asta dacă nu o plăcere trecătoare? Va veni şi ziua în care te vei trezi singur, cu mâinile goale, cu sufletul mort...

— Asta e treaba mea!

— Nu, nu e numai treaba ta, fiindcă nu eşti celibatar.

— Ce anume vrei de la mine?

— Să-ţi vii în fire!

Norbert îşi zdrobi cu furie ţigara în scrumiera de aramă în formă de peşte, aşezată pe măsuţa joasă.

— Oare să fii chiar atât de naiv? strigă el. Când un artist are şansa extraordinară, neaşteptată, să întâlnească o femeie ca Rita, să se îndrăgostească de ea şi să fie, la rându-i, iubit, nu mai ţine seama de nimic! Trăsăturile i se crispară şi strigă cu un glas care aproape că tremura, până într-atât era de încărcat de emoţie: îţi repet, femeia asta mi-a intrat în sânge, în viscere, în toată fiinţa mea!

Tăcut, Jan se aşează din nou în fotoliu. Trăgând din pipă, privi, cu un aer detaşat şi absent, inelele de fum ce se înălţau spre tavan.

— Te-am jignit cumva? întrebă Norbert.

— Nu, m-ai dezamăgit.

— Ştiu, şi sunt sincer mâhnit.

Jan bătu cu palma în masă.

— Fără vorbe goale, te rog!

Plecându-şi capul, Norbert murmură:

— Am nutrit întotdeauna multă simpatie pentru dumneata. Sunt într-adevăr dezolat de întorsătura pe care au luat-o lucrurile...

— Spune-mi sincer, ce nădăjduiai de la mine chemându-mă aici?

— Păi, ţi-am spus-o şi la telefon: să-mi iau băiatul lângă mine!

— Lângă tine şi lângă amanta ta? Baţi câmpii, dragul meu!

Norbert îşi trecu din nou mâna prin păr.

— De fapt, încă nu mă gândisem la toate amănuntele acestui aranjament. Copilul îmi lipseşte teribil de mult, înţelegi? Poate că-mi pierdusem capul, poate că încă nu văzusem lucrurile mai limpede...

— Cu siguranţă că nu le-ai văzut... Cunoscând-o pe Ide aşa cum o cunoşti, ar fi trebuit să ştii că nu-ţi va îngădui niciodată să pleci cu copilul ei.

— Totuşi sunt tatăl lui!

— Din nefericire pentru Ide...

În culmea agitaţiei, Norbert începu din nou să-şi

frământe degetele.

— Te gândeşti la o acţiune juridică? întrebă Jan.

— Nu mai ştiu nici eu...

Aplecându-se către pictor, Jan îi spuse apăsând pe fiecare cuvânt:

— Aş vrea ca un lucru să-ţi fie foarte clar... De acum încolo, Ide şi James se află sub protecţia mea, căci locuiesc sub acoperişul meu. Oricine s-ar agăţa de ei sau ar îndrăzni să ia copilul de la mama lui, va avea de a face cu mine!

IX

CEI DOI BĂRBAŢI FUMAU acum în tăcere. De când Jan îl pusese astfel în gardă, Norbert vizibil intimidat, se prăvăli în fotoliu şi nu mai deschisese gura.

Jan se simţi cuprins de o mare oboseală. Întrevederea începuse să-l plictisească. Era clar că nu va izbuti să-l determine pe Norbert să devină raţional, să pună datoria înaintea pasiunii şi a dorinţei. Pictorul nu mai era un bărbat liber şi stăpân pe el, ci o marionetă în mâinile Ritei, care-l mânuia cum voia ea. Discuţia cu el era deci zadarnică şi fără obiect.

— Ide ştie că sunt la Göteborg? întrebă brusc Norbert.

— Nu, am preferat să-i ascund venirea ta în Suedia.

— O să-i spui despre întâlnirea noastră?

— Încă nu ştiu.

Norbert se retrase din nou în mutismul lui.

Jan privi în jur... Pe patul lat şi confortabil, pictorul îşi aruncase neglijent haina de casă neagră, cu fire argintii. Noptiera aproape că dispărea sub mormanul de ziare, reviste şi cărţi de artă. Pe mai toate scaunele, aşezate ici şi colo, erau aruncate cravate elegante, fulare şi mănuşi. Pe un gheridon oval străluceau un aparat fotografic cromat şi un costisitor aparat de filmat. Jos, direct pe

mochetă, zăcea un electrofon portativ, înconjurat de discuri microsillons, scrumiere şi pachete de ţigări. Pe comoda din lemn de stejar, cartoanele cu desene şi carnetele de schiţe zăceau de-a valma cu o mulţime de cutii cu creioane colorate şi cu un binoclu foarte scump. Aproape peste tot, în odaie, valize somptuoase de piele şi genţi elegante de voiaj. În niciun caz nu păreau a fi accesoriile unui pictor, ci mai curând te-ai fi putut crede în odaia unui băiat de bani gata. De altfel, toată etalarea obiectelor părea artificială, dădea impresia de ceva fals, aranjat dinainte. Norbert ţinea, deci, să joace neapărat rolul unui tânăr artist, al pictorului celebru, răsfăţat de saloanele franceze. Abia atunci se lămuri Jan, pe deplin, ce influenţă nefastă exercita Rita Tătărăscu asupra bărbatului Idei. Aşa că spuse cu glas tare:

— Erai un artist autentic, Norbert, şi eşti pe cale să devii un pictoraş oarecare, la modă!

Norbert îşi ridică stupefiat, capul.

— Eu nu... începu el ezitând.

— Da, continuă Jan foarte calm, te văd evoluând în Montparnasse, trecând prin faţa teraselor cafenelelor cu aerul unui cuceritor, salutându-ţi prietenii cu o privire complice, asistând la vernisaje, la dineuri, intrând în marile restaurante la modă, alături de femeia aceea.

— Şi ce e rău în asta?

— Acest mediu e găunos şi o să te facă în curând şi pe tine la fel, băiete dragă!

— Dimpotrivă, mă stimulează.

— Nu cred o iotă din ce spui.

— La sfatul Ritei, am devenit un pictor abstract. La Paris, lumea e foarte sensibilă la arta de avangardă.

— Acest lucru îmi confirmă părerile, spuse Jan, înălţându-şi fruntea; devii găunos şi superficial, ţii pasul cu moda.

— Încă n-ai văzut nimic din producţia mea actuală, obiectă Norbert, aşa că nu ştiu cum poţi...

— Ştiu dinainte că astfel de lucrări nu fac doi bani!

— Criticii...

— Tămâiază mediocritatea şi flatează snobismul!

Norbert căzu pe gânduri. Din când în când, între două fumuri de ţigară, arunca spre Jan nişte priviri scurte, pline de admiraţie şi de respect. Până la urmă, aproape fără voia lui, admise cu glas slab, aproape murmurând:

— Poate că ai dreptate...

— În Transvaal, zise Jan privindu-l cu o oarecare bunăvoinţă, ai găsit terenul şi decorul natural care să te inspire; acolo ai creat cele mai originale şi mai valoroase opere ale tale. Acolo o apucaseşi pe drumul care ducea într-adevăr spre arta adevărată. Departe de sporovăială saloanelor, de flecăreala mondenă şi de disputele inutile de pe terasele cafenelelor din Montparnasse şi din Saint-Germain-des-Pres, te-ai descoperit pe tine însuţi în contact cu natura virgină şi exuberantă.

— E adevărat, spuse Norbert din ce în ce mai gânditor.

— Relativa ta singurătate te apăra să nu te contaminezi de teoriile exagerate şi – mai mult sau mai puţin absurde – ale vremii noastre.

— De îndată ce-am sosit la Paris, mărturisi pictorul, m-am văzut prins în angrenajul modelor. Îmi dau perfect de bine seama că abstracţionismul nu-i decât o etapă trecătoare şi că peste cincizeci de ani nu va mai avea nicio trecere. Apoi, pe un ton dezamăgit, continuă: Acum, vezi, nu mai pot da înapoi! Astăzi, ca să-ţi spun drept, aprecierile criticilor şi ale saloanelor pariziene mă interesează mult mai mult decât părerea dumitale, deşi ea pare să fie cum nu se poate mai justă şi mai clară.

— Îmi plăceau grozav tablourile acelea cu lei pe care mi le-ai oferit atunci, la „*Journey's End*”...

Pictorul răspunse cu o mândrie nostalgică:

— Da, au fost poate cele mai bune pânze ale mele: aş spune chiar că nu cred să fi făcut ceva mai bun ca acele lucrări.

— Din păcate, au pierit distruse de flăcări, împreună cu tot ce-am avut la Cap-Ferrat.

— Distrugere poate simbolică pentru noua orientare a carierei mele, concedă Norbert cu un surâs îndurerat.

— Femeia asta te va duce de râpă. Îţi va distruge talentul şi-ţi va terfeli onoarea!

— O iubesc.

— Te va duce la pieire!

— Poate...

— Vezi tu, Norbert, îmi faci impresia unui om care se îndreaptă cu toată viteza, către prăpastie.

— Să nu exagerăm...

— Şi care şi-a acoperit ochii cu mâinile, ca să nu mai vadă nimic.

— Ai prea multă imaginaţie.

— Când te vei afla pe marginea genunii, Rita îţi va da brânci în ea.

— Chiar dacă ai avea dreptate în tot ce spui, chiar dacă aş fi înclinat să te cred, voi continua s-o iubesc cu aceeaşi înflăcărare...

Jan se simţi dintr-o dată detaşat, străin de omul de lângă el, atât de străin, încât se şi întrebă ce căuta el acolo, în acea cameră de hotel al cărei aspect pretenţios începuse să-l deranjeze din ce în ce mai tare. În adâncul fiinţei sale auzea un fel de muzică lăuntrică, puţin trufaşă şi distantă, lipsită de orice fel de înfloriturі, foarte pură, aeriană, o muzică ce aducea cu o chemare, cu o invitaţie dincolo de hotarele lumii. Un fel de ecou al unui univers misterios, ininteligibil şi indefinisabil, unde orice contradicţii se rezolvă transformându-se într-o armonie supremă, într-un ultim şi inefabil acord. Cât de zadarnice păreau toate zbaterile şi agitaţiile acestea omeneşti, în lumina crudă, nemiloasă şi de o penetrantă luciditate a acestei ultime realităţi!

Ori de câte ori Jan auzea această muzică interioară, o imensă linişte se înstăpânea în inima lui. Un imn ameţitor, plin de dragoste, transfigura lumea, alungând ura şi resentimentele. Ieşind din contemplarea sa, se întoarse spre Norbert şi-i spuse:

— Astăzi, prefer în locul oricăror altor tablouri moderne din pictura universală, unul singur, de Rembrandt poate, pentru că el se potriveşte perfect cu starea mea sufletească de acum, acel *Stimmung*, pentru a mă folosi de acest intraductibil, dar atât de expresiv cuvânt german. Apoi, aprinzându-şi pipa, continuă: Mă refer la acea pânză extraordinară intitulată *Filozoful*, dar care ar putea tot atât de bine să se numească *Contemplativul* sau *Bătrânul care meditează*. Într-o odaie întunecată, cu contururi vagi, stă într-un jilţ un om foarte bătrân, care întoarce spatele întunericului, adică dorinţelor pătimaşe, vanităţii şi orgoliului pământesc. Pentru el, lumea nu mai reprezintă decât o grămadă de umbre şi de apariţii fugare. Masa de lucru, plină de cărţi şi de manuscrise, e lăsată de pictor într-o semiobscuritate voită, care să arate că inteligenţa este ceva intermediar între ignoranţa întunericului şi înţelepciunea luminii. Lumina... De fapt, ea e tema principală a tabloului. Ea îl învăluie pe bătrân, năvălind pe fereastra ce se află deasupra lui; iar filozoful, sau mai bine-zis unchiaşul, ridică ochii uimiţi, o primeşte în toată fiinţa lui, se lasă pătruns de ea până în cele mai ascunse tainiţe ale sufletului...

PARTEA A DOUA

X

ÎN ZIUA ACEEA, FAMILIA YVARSEN se adunase în plenul ei, la Tjorpa... De când Jan şi Thérèse se instalaseră în casa mătuşii Brita, era pentru prima oară când Erling şi Flavie, împreună cu fiul lor, veneau să petreacă alături de ei o frumoasă zi de toamnă. În vreme ce Thérèse, Ide şi Flavie se retrăseseră în odaia cea mare, micul Jan cu şi mai micul James se jucau în grădină.

Deşi mai crescuse, fiul lui Jan şi al Flaviei îşi păstrase intacte farmecul şi graţia serafică din primii ani. Poate că privirea îi era acum mai puţin naivă şi oferea o gamă mai bogată de nuanţe expresive. Aparent, viaţa sa interioară se îmbogăţea zilnic şi lumea din afară avea rezonanţe din ce în ce mai puternice în sufletul lui de copil. În ultima vreme, arătase o vie predilecţie pentru fabule şi legende, străduindu-se să născocească el însuşi poveşti şi istorioare noi.

— Copilul ăsta are o înclinare deosebită către tot ce e poetic, spunea adesea mama lui, învăluindu-l pe Jan în privirile ei pline de dragoste.

Dar Erling – care visa să facă din el un savant – nu aprecia deloc asemenea înclinări.

— Te rog din suflet, îi răspundea soţul ei, să nu-i bagi ideile astea în cap! Niciun fel de admiraţii zgomotoase faţă de înclinările sale literare! Să nu-şi închipuie cumva că-i aprobăm, o astfel de tendinţă. De altfel, la vârsta asta, laudele au întotdeauna un foarte prost efect.

— Eşti prea sever, dragul meu!

— Cu câteva luni în urmă se interesa asiduu de

microscoape şi de toate instrumentele noastre de cercetare. Ştii cât se ruga să-l iau cu mine la Institut. Acum, abia dacă-mi mai pune din când în când câte o întrebare.

— Nu-i poţi pretinde unui copil atât de crud să aibă o continuitate în idei, o statornică linie de conduită.

— Eu îţi spun că s-a schimbat foarte mult.

— Cu atât mai bine dacă a evoluat!

— Evoluat spre ce? Spre reverii şi fantasmagorii? Noi n-avem nevoie de un poet, ci de un cercetător care să ne continue opera, care să meargă pe drumul pe care am mers şi noi.

— Să nu-i influenţăm dezvoltarea spirituală. Să-l lăsăm să crească nestingherit, să-şi urmeze vocaţiile înnăscute, aidoma unei plante, unei flori.

— Dimpotrivă! Trebuie să ne străduim să-i dezvoltăm luciditatea şi inteligenţa deductivă şi nu fantezia şi imaginaţia neînfrânată.

— Îţi repet, dragă, ceea ce ţi-am mai spus de nu ştiu câte ori, că e încă prea devreme.

— Nu e...

— Jan al nostru e încă o plantă firavă şi vulnerabilă, pe care nu poţi – oricât te-ai strădui – să altoieşti ideile unui adult.

— Imaginea e frumoasă, dar nu mă convinge!

— Cât poţi fi de încăpăţânat!

— Ştii că sarcina pe care ne-am asumat-o e zdrobitoare, draga mea. Mai târziu, vei fi mulţumită şi mândră să ai un fiu în stare să te ajute.

— În orice caz, nu-l voi sili niciodată să studieze medicina sau biologia dacă acest lucru se va dovedi contrar vocaţiei sale.

— Noroc că sunt şi eu aici, spuse Erling, ca să-l călăuzesc cu mână fermă.

— Ce ai cu poezia?

— Eu n-am nimic cu poezia, am ce am cu cancerul!

— La Hamburg, îi reproşai Hannei că-i istorisea lui Jan

vechi poveşti germane, „că-i împuia mintea cu tot soiul de inepţii”.

— Nu vreau ca fiul meu să fie îndreptat pe un drum greşit!

— Ce te face să crezi că acest drum poate fi greşit? Nu poţi forţa o fiinţă atât de sensibilă ca Jan, să urmeze o carieră care i-ar displăcea şi mai ales n-ai să poţi lupta împotriva soartei sale.

— Soartă? Pentru un savant, acest cuvânt n-are nicio semnificaţie!

— Dragul meu, eu cred că are! Căci cine ştie dacă Jan nu e sortit să devină un al doilea Strindberg, un Fröding sau un Lagerkvist?

De îndată ce observă că părinţii vorbeau despre el şi despre viitorul său, micul Jan se îndepărtă şi-şi căută refugiul lângă jucăriile şi cărţile lui cu poze. De la cei mari, nu ştii niciodată la ce să te aştepţi, căci au uneori nişte idei atât de ciudate şi de neliniştitoare în legătură cu persoana ta, încât e mai sănătos să stai cât mai departe de ei!

Grădina din Tjorpa, era pentru Jan cel mai minunat şi mai feeric univers. Îi plăcea să alerge pe alei şi pe poteci, să se strecoare pe sub pergole şi printre carpeni, să observe păsările şi veveriţele care trăiau în copaci. Faţă de James, fiind mai mare, lua întotdeauna un aer protector. De altfel, cei doi băieţi se asemănau puţin, având amândoi părul blond şi ochii albaştri, cu reflexe argintii. Totuşi trăsăturile şi forma membrelor îi deosebeau radical. Jan avea un cap prelung şi fin, o frunte înaltă şi o gură delicată, cu buze subţiri; nasul îi era drept, cu nări nervoase; membrele le avea subţiri şi suple, iar mişcările vădeau o eleganţă spontană şi o uşurinţă înnăscută, o ţinută mândră – fără să fie înţepenită – pe care ai fi putut s-o califici drept aristocratică.

În schimb, minuscula, dar robusta statură a lui James îl anunţa pe solidul pământean ce avea să devină într-o zi. Se deosebea de Jan prin nasul mai lat, gura mai mare şi

bărbia pătrată. Fruntea lui era tot atât de înaltă, iar sprâncenele le avea mai apropiate una de alta. Deşi chipul era mai puţin armonios decât cel al vărului său, deşi trăsăturile îi erau mai puţin delicate, trezea totuşi – prin candida francheţe a surâsului şi a privirii sale – o simpatie bruscă la oricine-l privea. Gesturile sale erau destul de repezite, uneori cam stângace, departe de uşurinţa şi de eleganţa înnăscută a lui Jan. Totuşi, dădea dovadă de un spirit uimitor de lucid, înclinat în special către tot ce era practic şi material. În el, retrăiau strămoşii canadieni ai lui Norbert, muncitorii aceia aspri şi neciopliţi care cuceriseră odinioară un nou continent.

— *En sadan dumbom!*[5] spuse Jan, care ţinea morţiş să fie profesorul lui James. Apoi, apucând cercul din mâinile vărului său, adăugă:

— Nu aşa trebuie să-l ţii! Uite cum!

Şi făcu o elegantă demonstraţie a abilităţii sale.

— Vezi că aşa goneşte mai bine?

Şi cu un gest precis, făcu cercul să se rostogolească pe o alee.

— *Hade jog inte rätt?*[6] Cum, nu înţelegi ce spun?

— *Nej*,[7] răspunse James, şovăind.

James obosise tot alergând cu picioruşele lui mici prin grădina aceea mare, şi pe deasupra nu înţelegea nici jumătate din ceea ce-i spunea vărul său. Căci Norbert hotărâse odinioară ca franceza să fie limba de bază a fiului său, ca acesta să se exprime în idiomul în care se exprimaseră odinioară propriii săi părinţi în Canada. În Transvaal, în bungalowul lor, Ide şi Norbert vorbiseră aproape numai franceza, aşa că în afară de această limbă James nu cunoştea decât câteva cuvinte în suedeză, pe care le învăţase de la mama sa, puţină engleză şi câteva fraze în limba negrilor din Africa de Sud. Tjorpa era pentru el o lume nouă şi străină.

---

[5] Ce cap de catâr (suedeză).
[6] N-am avut dreptate? (suedeză).
[7] Nu (suedeză).

Situaţia asta i se păru micului Jan atât de deconcertantă, încât rămase perplex. Nu izbutea cu niciun chip să se înţeleagă cu propriul său văr! Învăţase şi el puţină franceză cu Flavie, dar i se părea ciudat ca James să nu vorbească limba părinţilor săi. Şi apoi dacă vărul său nu-l înţelegea, cum să-i istorisească acele poveşti atât de frumoase care-i plăceau atâta? Fără public, arta unui povestitor n-are niciun farmec...

— Ei bine, strigă el până la urmă, cu glas triumfător, am să te învăţ eu suedeza!

După ce-l trase pe James în dosul unui arţar, unde nimeni nu-i putea deranja, Jan declară mărinimos:

— Ca să te scutesc de gramatică, am să încep prin a-ţi istorisi o poveste foarte frumoasă şi foarte pasionantă.

Şi, sub privirea năucită a vărului său, el declamă cu un glas melodios, cu accentul muzical atât de caracteristic limbii suedeze:

— *Langt borta i skogen, där vägarna äro smala och, träden sta orörda sedan hundratals ar, ligger ett slott, som tillhör en förnäm fe*... (În adâncurile pădurii, acolo unde potecile sunt înguste şi abrupte şi unde copacii n-au fost mişcaţi din loc de sute de ani, acolo se afla un castel ce aparţinea unei zâne bune...).

— Vleau Ulise! strigă pe neaşteptate James care nu se consolase niciodată că fusese despărţit de câinele său. Vleau Uliseee!

— În suedeză, câine se zice hund, spuse Jan furios că e întrerupt.

— Vleau *hund* Ulisee! strigă din nou James, izbucnind în lacrimi.

XI

JAN ŞI ERLING SE RETRĂSESERĂ în odaia de la primul etaj, pe care stăpânul casei o transformase în cabinet de lucru.

— Sunt bucuros că pot, în sfârşit, să discut cu tine problemele care mă frământă, zise Erling după ce se aşezară.

Jan îşi privi cu atenţie fiul.

— Dă-mi voie să-ţi spun, rosti Jan după un foarte scurt examen, că nu arăţi deloc prea grozav...

— Cine vorbeşte? Medicul?

— Şi tatăl şi medicul. Tâmplele ţi-au albit, băiete. Asemenea simptome de îmbătrânire sunt absolut anormale la vârsta ta. Gânditor, Jan adăugă: Aţi slăbit şi tu şi Flavie. Sunteţi traşi la faţă şi păreţi doborâţi de oboseală, istoviţi.

— Nu-i de mirare, răspunse Erling pe un ton foarte calm şi fără să pară câtuşi de puţin afectat, ne petrecem mai tot timpul în laboratoarele şi birourile Institutului, adesea ore în şir, fără întrerupere, şi chiar fără să ne mai gândim la masă. Noroc c-o avem pe credincioasa şi destoinica Hanna, care se ocupă de copil.

Jan clătină din cap, cu o înfăţişare reprobatoare.

— Ar trebui să vă menajaţi...

— Boala continuă să facă ravagii, nu ne lasă o clipă de răgaz, ştii mai bine decât mine asta, tată.

— Da.

— În ziua în care cancerul va fi înfrânt, vom putea să ne gândim şi noi la odihnă...

— Am impresia că-ţi supraestimezi puterile.

— Mi se întâmplă să folosesc vitamine şi întăritoare, ca să rezist...

— Ăsta nu-i decât un expedient.

— Poate, dar îmi îngăduie să-mi continui cercetările într-un ritm alert.

— Nu faci decât să întârzii efectele surmenajului asupra organismului. Într-o bună dimineaţă, trezindu-te, ai să te simţi îmbătrânit înainte de vreme.

— N-am de ales, tată!

— De ce frenezia asta?

— Pentru că sarcina pe care ne-am asumat-o este mult

mai grea decât ne-am gândit noi.

— V-aţi propus un lucru mult prea ambiţios...

— „...Îţi dai seama, Erling, de munca uriaşă la care te înhami? Ştii câţi medici patologi, câţi biologi s-au ocupat până acum de cancer? Şi fără niciun succes? Rişti să te omori degeaba, băiete...”

Jan surâse:

— Îmi citezi propriile cuvinte, nu-i aşa?

— Da, tată, ne aflam atunci în avionul care ne ducea spre Africa de Sud.

— Unde trebuia să asistăm la înmormântarea bietului James Starner, da...

— Atunci ţi-am vorbit pentru prima oară despre proiectele mele.

— Văd că nu ţi-ai adus aminte chiar de toate cuvintele mele; de pildă, de această frază: „Iar dacă vei reuşi, te vei bucura de tot atâta glorie cât un Koch sau un Pasteur...”

Erling îl întrerupse:

— Să nu vorbim nici de merite, nici de glorie, fiindcă e zadarnic.

— Până atunci, ar trebui să-ţi mai oferi din când în când, câteva zile de destindere.

— Imposibil!

— Arăţi rău şi sunt convins că nu mai dai randamentul de odinioară. Peste câţiva ani, vei fi şi mai nervos, mai crispat, mai slăbit. Şi atunci? Institutul tău va mai putea conta pe tine?

Cu ochii strălucind de o hotărâre neînduplecată, Erling strigă.

— Voi şti să rezist slăbiciunii şi epuizării.

— Nu, ai să te afunzi şi mai tare în munca ta de la laborator sau de la birou. Iată ce te aşteaptă dacă ai să continui să te epuizezi astfel. Cu un aer preocupat, Jan continuă: Şi Flavie? La sănătatea ei nu te gândeşti deloc?

Erling îşi trecu nervos mâna peste frunte şi răspunse oarecum distrat, trufaş:

— În ceea ce priveşte activitatea noastră de la Institut, Flavie şi cu mine gândim la fel.

— Poate că doar îţi închipui acest lucru, ca să fii liniştit din punct de vedere moral.

Erling îşi privi tatăl cu o uimire nedisimulată.

— Crezi cumva că e... nefericită?

— Până acum, nu s-a plâns nimănui, dar mi se pare că eşti mult prea exigent în ceea ce-o priveşte.

— Împărţim totul, eforturile, dar şi nădejdile, bucuriile, gândurile noastre cele mai tainice.

— Flavie este o soţie devotată, Erling.

— E nemaipomenită!

— Dar nu abuza de devotamentul ei.

— Trebuie să continuăm lupta tată, trebuie...

— Îi ceri prea multă abnegaţie...

Între timp, Erling îşi recăpătase siguranţa:

— Ai descris situaţia în culori negre, tată; uiţi că Flavie este şi ea cercetătoare.

— Cu atât mai bine dacă m-am înşelat.

— Atâta vreme cât boala nu va fi învinsă, Flavie nu-şi va acorda niciun răgaz!

— Nici nu doresc altceva decât să vă înţelegeţi cât mai bine amândoi.

— Alcătuim împreună o singură fiinţă!

Jan clătină sceptic, din cap:

— Totuşi, acordă-i din când în când câteva zile de destindere, fie chiar şi numai la Tjorpa.

— Da, sigur tată, spuse Erling care se vedea cât de colo că se gândea la cu totul altceva, o să venim cât mai des.

— Acum, spune-mi şi mie unde aţi ajuns cu cercetările, vorbeşte-mi despre stadiul lucrărilor voastre.

Erling răsuflă adânc:

— În sfârşit, lucruri serioase! Apoi continuă: Luptăm pe mai multe fronturi, tată, iar lupta e dură, crâncenă. Dacă par crispat şi surmenat, e din pricină că izbânda se îndepărtează pe măsură ce mi se pare că mă apropii de ea!

— Adică, de îndată ce găsiţi soluţia unei probleme, acea soluţie ridică alte zece probleme.

— Exact, ai sesizat perfect situaţia, tată. Dificultăţile se înmulţesc în jurul nostru şi începem să ne dăm seama că boala de care ne ocupăm e mult mai vastă şi mai ramificată decât ne-am gândit la început.

— Trebuia să vă aşteptaţi la aşa ceva.

— Fără îndoială. Încrederea în noi e nezdruncinată, iar hotărârea de a continua lupta mai înverşunată ca niciodată!

— Maladia lui Nils, pe care Flavie a localizat-o şi a înfrânt-o, cred că vi se pare acum o bagatelă.

— Nici nu suportă comparaţie!

Jan se aplecă înainte:

— Îmi dai şi mie câteva exemple despre problemele iscate în decursul cercetărilor voastre?

— Dar asta şi doresc, tată!

— Te ascult...

— Iată, începu Erling, tocmai am aflat, dintr-un raport care ne-a parvenit din Statele Unite, că toate cazurile mortale de cancer la plămâni sunt de cinci ori mai numeroase printre muncitorii din minele de uraniu, decât la restul populaţiei. Cauza? Noi presupunem că ar fi de vină radioactivitatea foarte mare a acelui gaz extrem de dens, radonul, care e o emanaţie a uraniului. Astfel s-a calculat că uneori într-o mină se găsesc mai bine de trei sute de micromicrocurii de elemente radioactive la un metru cub de aer. În unele s-au găsit însă până la 47.000 de micromicrocurii la metrul cub de aer! Ceea ce ne frământă pe noi e să aflăm cum acţionează boala.

— Aveţi unele rezultate?

— Încă nu, mărturisi Erling.

— Le veţi avea, spuse Jan ca să-l încurajeze, sunt cât se poate de sigur de asta!

— Dacă cercetările noastre sunt anevoioase şi lungi, asta se datorează faptului că suntem obligaţi să studiem mai multe probleme deodată. Alt exemplu: un patolog

american a sugerat că dimetilbenzantracena, căreia noi îi spunem pe scurt D.M.B.A., ar putea fi foarte bine unul dintre principalii agenţi ai bolii. D.M.B.A. este unul dintre numeroasele hidrocarbonate, extrem de complexe, ce pot fi produse când unele substanţe vegetale sau animale sunt supuse la temperaturi foarte ridicate. Patologul lăsa să se înţeleagă că unele fripturi la grătar ar conţine D.M.B.A. Această presupunere pare a fi confirmată de un studiu pe care l-am primit din Islanda şi în care se arată că această ţară ocupă, în statisticile mondiale, unul dintre primele locuri în ceea ce priveşte frecvenţa cancerului la stomac. Or, în Islanda se mănâncă mult peşte afumat şi suntem aproape convinşi că depozitele de afumare conţin D.M.B.A. Dar cum acţionează dimetilbenzantracena asupra celulelor? Asta-i problema!

Erling se exprima pe un ton aşezat, sobru, cu aerul chibzuit al desăvârşitului cercetător. Simţeai că era obişnuit să rupă orice problemă medicală de contextul ei uman şi emoţional, s-o reducă la o simplă ecuaţie alcătuită din formule biochimice, măsurători, calcule şi deducţii riguroase. În timp ce examina cazurile cele mai complexe, în vreme ce-şi expunea obiectivele şi metodele de lucru, glasul nu-i trăda nici entuziasmul reuşitei, nici mâhnirea eşecului. Simplu, lucid, analiza situaţia, comenta noile fapte, fără să-şi piardă nicio clipă calmul imperturbabil, siguranţa aproape de neclintit. De altfel, aspectul său fizic contribuia şi el la completarea imaginii cercetătorului neobosit şi tenace. Era îmbrăcat într-un costum de un gri-antracit, cu o cămaşă albă cu guler tare şi cu o cravată de jerse de lână, tot gri închis. Îţi dădeai seama că-i plăcea să aleagă – pentru costumele pe care le purta – stofele cele mai trainice, culorile cele mai neutre, mai puţin bătătoare la ochi, ca nu cumva persoana sa să iasă în relief, în detrimentul muncii.

Fruntea lui Erling, înaltă, palidă şi brăzdată de riduri mărunte şi numeroase, ca la orice intelectual – şi capul – care începuse a cheli în faţă, aveau ceva dur,

încăpăţânat, ceva din tăria unui mineral sau poate a granitului. Nu, omul ăsta nu se va opri niciodată la jumătatea drumului.

Jan îşi contempla fiul cu un amestec de admiraţie şi mândrie paternă, dar şi cu o oarecare jenă, cu o anumită stinghereală. Sigur, nu putea decât să-l aprobe pe Erling că nu se lăsa descurajat de numeroasele şi grelele dificultăţi întâlnite în drumul anevoios şi periculos pe care şi-l alesese. Ar fi dorit însă ca Erling să fie totuşi mai uman, să aibă o sensibilitate mai accentuată, un sfârşit mai deschis şi mai eclectic, mai puţin exclusiv. Ca să devii un bun cercetător şi un şi mai bun medic, era oare necesar să te izolezi de orice alte manifestări ale vieţii, să te privezi, de bunăvoie, de multiplele şi nevinovatele plăceri ale existenţei zilnice, de bucuriile unui cămin fericit? Jan nu putea decât să regrete atitudinea severă şi intransigentă a fiului său, atitudine neplăcută şi apăsătoare pentru toţi cei din jurul său. „De ce – se întreba el – Erling a venit la Tjorpa îmbrăcat în acest costum sobru, un fel de uniformă de savant modern şi scrupulos?” Ar fi preferat să-l vadă venind într-un pulovăr cu gât înalt şi propunându-le, vesel, tuturor, o partidă de canotaj pe lacul Vänern...

— Nici cei de la Paris, spuse Erling pe acelaşi ton serios, n-au stat cu mâinile în sân. O echipă strălucită de cercetători de la Institutul Pasteur ne-a anunţat că boala canceroasă ar putea fi cauzată de un dezechilibru al acizilor nucleici dintr-o celulă, dezechilibru care ar putea fi provocat prin introducerea în celula acizilor nucleici a unui virus filtrant. Această problemă, care ţine mai mult de biochimie decât de medicină, e acum studiată de Flavie. Ea te va putea lămuri mult mai bine decât mine.

— Americanii n-au anunţat şi ei unele succese terapeutice remarcabile urmând un tratament pe bază de metotrexat? întrebă Jan.

Erling clătină din cap.

— Ştiu, spuse el, vestea asta a fost transmisă la Radio

şi în presă în nişte termeni de-a dreptul senzaţionali, lăsând să se întrevadă, într-un fel, izbânda deplină asupra bolii. Apoi, reluându-şi înfăţişarea doctorală, explică: în realitate, tratamentul n-are virtuţi curative decât dacă e aplicat într-o anumită formă de cancer pe care noi o numim coriocarcinoma. Ridicându-se, făcu câţiva paşi prin odaie. Ăsta-i adevărul, spuse el cu o voce caldă şi însufleţită; ceea ce noi numim cancer, este o simplificare exagerată!

Începuse a se înflăcăra în mod vizibil, ieşind din înţepeneala lui de cercetător plin de scrupule. Jan simţi cum i se topeşte senzaţia aceea ciudată de stinghereală. În pofida cusururilor sale, fiul lui era totuşi o forţă şi dispunea de o energie extraordinară!

— Pentru un clinician, continuă Erling, există de fapt o varietate impresionantă de afecţiuni canceroase.

— Şi fiecare are nevoie de o terapeutică diferită...

— Exact.

— Cuvântul „cancer” n-ar fi deci decât un termen general desemnând şi înglobând diverse tipuri ale acestei boli.

— Ai sesizat mai bine decât mine, datele problemei, tată! În ţările mari ale lumii, mai ales în America, în Franţa, în Anglia, în Germania şi aici la noi, în Suedia, sunt numeroase echipe de cercetători care şi-au asumat sarcina de a descoperi tratamentul medical sau chirurgical eficace pentru fiecare tip de boală. Iată de ce toată lumea aşteaptă, cu sufletul la gură, ca într-o bună dimineaţă, să audă spunându-se la Radio, că, în sfârşit, s-a descoperit leacul împotriva bolii, lucru care – după părerea mea – nu se va întâmpla probabil, niciodată. Asta nu înseamnă însă că trebuie să fim pesimişti sau să ne descurajăm. Dimpotrivă! În fiece zi se constată noi progrese în terapeutica şi patologia diverselor forme ale cancerului. Avansăm încet, modest, dar avansăm totuşi! În ciuda eşecurilor, continuăm să ne păstrăm nădejdea în victoria deplină şi definitivă! Întorcându-se spre tatăl său,

Erling strigă, cu ochii strălucind: Am încredere, tată! Poate că această victorie deplină şi totală este mult mai puţin îndepărtată decât socotim noi!

XII

THÉRÈSE DESCHISESE FERESTRELE care dădeau spre grădină.

— Îmi plac atât de mult miresmele toamnei, spuse ea Idei şi Flaviei, ale acestei toamne care, la Tjorpa, e mai curând un lung sfârşit de vară. Cu nările fremătând, adulmecă aerul. Dimineaţă a plouat, simţiţi mirosul? Acum pământul respiră, împrăştie aceste miresme care-mi aduc aminte de copilăria petrecută în Alsacia: mirosul puţin uscat, dar puternic, al fânului, cel atât de îmbălsămat, al răşinii coniferelor; şi apoi, miresmele dulci şi totodată acrişoare ale muşchiului umed, ale ciupercilor ce încep să mucegăiască şi cele ale frunzelor uscate...

Apropiind trei fotolii tapiţate, Thérèse şi cele două musafire ale ei amenajaseră un fel de salonaş într-unul din colţurile odăii celei mari, unul din acele colţuri intime şi confortabile pentru care soţia lui Jan avusese întotdeauna o adevărată predilecţie. Pe măsuţele aşezate în faţa fotoliilor slujnica pusese o mulţime de farfurii cu prăjituri, cutii cu bomboane, dulceţuri şi lichioruri. Înainte de a ieşi să se joace în grădină, Jan şi James – sub privirile amuzate ale mamelor lor – făcuseră înconjurul măsuţelor încărcate cu bunătăţi, luând de ici o prăjitură, de acolo, o bomboană: apoi ieşiseră în goană, unul ronţăind o ciocolată, iar celălalt o tartă cu migdale.

— Nu mânca prea multe dulciuri, Jan! strigase Flavie. Ştii ce ţi-a spus tatăl tău, aşa că fii atent să nu-ţi strici dinţii!

— Nu-l mai dădăci, protestase Thérèse, măcar la Tjorpa să se simtă şi el mai liber, să se distreze şi să se zbenguie împreună cu James!

— Crezi că suntem prea severi cu el?

— Nu, răspunse Thérèse surâzând, dar Erling... Îl cunosc bine, nu cred că e un bărbat prea comod...

— Supraveghează foarte atent sănătatea copilului.

— Şi bine face! Numai că uneori ar trebui să mai dezbrace haina medicului şi să devină pur şi simplu tată.

— Ai dreptate, mamă, admise Flavie, dar să ştii că asta nu-l va împiedica să fie foarte supărat dacă ar descoperi vreun dinte cariat în gura fiului său!

— Ah, bărbaţii ăştia, protestă Thérèse, toţi sunt nişte tirani! Erling e însă un Yvarsen; să ştii că toţi cei din familia asta, sub brutalitatea lor aparentă, ascund adevărate comori de dragoste şi de afecţiune.

Flavie aprobă, făcând un semn din cap.

— Dacă ai şti, spuse ea, cu toată masca lui rigidă, cât îl iubeşte pe Jan...

* * *

De când se reîntorsese la Tjorpa, Thérèse îşi recăpătase culorile în obraji. La început, catastrofa de la „*Journey's End*" o descurajase şi o mâhnise cumplit. Îşi amintea de clipele halucinante când, susţinută de fiul ei, fusese nevoită să asiste neputincioasă la nimicirea casei, la distrugerea tuturor obiectelor dintre care majoritatea constituiau pentru ea cele mai dragi amintiri. Şi totul se petrecuse într-un mod atât de neaşteptat şi de brutal! Începutul călătoriei lor în Italia fusese o adevărată încântare. Vintimillia, Imperia, Oneglia... O succesiune de privelişti uimitoare şi de decoruri arhitecturale de o măreţie fără seamăn. Apoi, brusc, aidoma unui fulger ţâşnit din senin, strigătul de alarmă al lui Yannakos, întoarcerea precipitată. Apropiind-se de Cap-Ferrat, văzuseră cerul înroşindu-se şi norii groşi de fum învălătucindu-se pe deasupra casei lor. Spaima Thérèsei pentru păsările sale! Cununiţă-de-Azur, Zefir, Ametist şi toate celelalte...

Focul distrusese tot. Din „*Journey's End*" nu mai rămăseseră decât nişte ruine fumegânde. Când Jan şi Thérèse plecaseră pentru totdeauna din Cap-Ferrat, îi lăsase păsările Judithei Stiffenacker, căci graţioasele înaripate n-ar fi suportat călătoria în Suedia şi mai ales schimbarea climei. Thérèse se despărţise de ele cu multă tristeţe şi amărăciune.

— Astăzi mi se pare – îi spusese ea lui Jan – că viaţa nu-i făcută decât din plăceri, despărţiri şi necazuri. Privind pentru ultima oară barele metalice ale coliviei, adăugase: Ne-au adus multă bucurie, clipe de deplină destindere şi de visare...

— Le vom îngriji cu aceeaşi dragoste şi devotament! o asigurase soţia lui Hugo Stiffenacker.

— Ştiu, draga mea Judith, ştiu, dar eu n-am să le mai aud niciodată ciripitul...

Jan o luase uşurel de braţ şi o condusese la maşină.

La Paris, unde se duseseră mai apoi să-i ia pe Ide şi pe James, nu făcuseră decât o scurtă escală. De altfel, acest oraş aglomerat şi tot timpul plin de o imensă şi zgomotoasă haită de maşini, ce lăsau în urma lor o dâră groasă de gaze nocive şi greţoase, nu-i mai plăcuse ca pe vremuri. Agitaţia de pe bulevarde şi de pe străzi i se păruse zadarnică şi enervantă. Jan îi arătase, cu stupoare, câteva din malurile Senei, pe unde se plimbaseră odinioară, transformate acum în drumuri pentru maşini. Căutaseră zadarnic farmecul de altădată al Parisului. Abia la Tjorpa, fruntea Thérèsei se descreţi, în sfârşit.

— E primul tău surâs după focul de la Cap-Ferrat, observase Jan, în timp ce revedeau împreună odăile vaste ale vechii locuinţe.

— Mi-e dragă această casă, strigase Thérèse şi simt că aici mi-e locul, că aici şi numai aici îmi voi găsi liniştea.

Câte generaţii de oameni trăiseră, iubiseră, suferiseră sub tavanele înalte, înnegrite de fumul nenumăratelor lumânări! Uşile, lambriurile, podelele, până şi treptele tocite ale scării erau dovada de netăgăduit a vieţii.

Mobilele din lemn de culoare închisă, cu broaşte mari şi strălucitoare, o încântară. Se apleca, fericită, peste cuferele vechi ca să vadă ce comori erau adăpostite acolo. Pe vremea când Ide şi Erling erau adolescenţi, când Jan îşi construia şi-şi punea la punct clinica, atrăgându-şi, prin activitatea sa, reputaţia de cel mai bun chirurg din Suedia, Thérèse şi soţul ei trăiseră într-o casă închiriată, în împrejurimile Stockholmului, Tjorpa fiind mult prea departe de capitală; doar în unele week-end-uri se puteau refugia în calmul proprietăţii lor. Aşa că Thérèse lua acum în stăpânire, pentru prima dată, casa mătuşii Brita.

— Ştii, îi mărturisi ea soţului ei, am impresia că sunt un căpitan căruia i se încredinţează un vas venerabil, care a trecut prin furtuni grele şi păstrează nişte miresme exotice ameţitoare. E o senzaţie minunată!

— Devii poetică, draga mea, observase Jan, cu un surâs de uşurare şi de satisfacţie, asta înseamnă că începi să-ţi revii, că ţi-ai regăsit moralul.

— Fiindcă presimt că aici voi fi fericită, că Tjorpa va fi pentru mine o oază, un adăpost împotriva răutăţii şi urii care domneşte în lumea asta...

— Tot te mai gândeşti la Bloom?

— Putea să te omoare...

— Era un biet bolnav...

— Să nu ne mai gândim la el, dragă... Mai bine să ne bucurăm de liniştea noului nostru cămin.

Thérèse se simţi în curând cum nu se poate mai bine la Tjorpa şi amintirea durerii prin care trecuse începu a se estompa. Deveni din ce în ce mai veselă, mai încrezătoare în viitorul a lor săi.

* * *

Acum, Thérèse stătea în picioare, lângă fereastră, continuând să adulmece aerul încărcat de miresmele pădurii şi ale câmpiei.

— Da, spuse ea pe un ton visător, aceste arome îmi

amintesc de excursiile vesele pe care le făceam pe vremuri în Vosgi, de satele alsaciene adăpostite în adâncurile văilor, de râurile limpezi ce se vărsau în Rin.

Privirea i se opri asupra Idei, care părea preocupată şi cu gândul în altă parte:

— De când tatăl tău ţi-a spus că Norbert se află la Göteborg, ai căzut într-o stare de prostraţie... Vino-ţi în fire, fata mea!

— Mă întreb, răspunse Ide, dacă şi femeia aceea e cu el...

— Nu cred că a cutezat s-o aducă în Suedia! spuse Thérèse.

Sceptică, Flavie îi spuse foarte clar că Rita părea să posede arta de a se impune în orice împrejurare.

— Şi eu cred la fel, spuse Ide; sunt sigură că e cu el la Göteborg.

— Totuşi, eu nu cred că a cutezat s-o aducă!

— Mamă, cred că a ţinut cu tot dinadinsul să vină cu el. Ai auzit ce-a spus tata: „Norbert e o marionetă, o jucărie în mâinile acelei femei!”

— Oare ce urmăreşte de fapt Rita, întrebă Flavie. Credeţi că îl iubeşte într-adevăr pe Norbert?

— S-ar putea... răspunse Thérèse.

— Eu nu cred! strigă Ide. E o cabotină şi o ipocrită!

— Atunci, mă întreb din nou: ce vrea?

— Vrea să se mărite cu un artist celebru, pentru ca o parte din gloria şi din faima lui să se reverse şi asupra ei; vrea să frecventeze toate saloanele selecte din Paris, în compania lui! Asta vrea!

— Cred că Ide are dreptate, zise Thérèse; femeia asta pare o ambiţioasă; ţine cu orice preţ să parvină.

— Povesteşte-ne şi nouă, spuse Flavie întorcându-se spre Ide, cum s-a strecurat în viaţa voastră, acolo, în Transvaal...

Cu capul sprijinit de spătarul fotoliului, cu ochii închişi, Ide începu a istorisi cu voce ştearsă.

— Într-o zi, am primit o scrisoare de la Aristide

Birnbaum, agentul lui Norbert, cel care-i plasa pânzele şi-i organiza expoziţiile. Ne anunţa vizita apropiată a unei ziariste, extrem de cunoscută şi de influentă în mediile artistice franceze şi americane...

— N-ai intrat imediat la idei? întrebă Flavie.

— Câtuşi de puţin!

— Deci n-aveai nici cea mai mică bănuială...

— Nu, pentru că încă n-o văzusem. Dimpotrivă, eram foarte mulţumită pentru Norbert. Tot ceea ce-l putea face şi mai cunoscut, tot ceea ce putea ajuta artei şi reputaţiei sale mă umplea de bucurie şi satisfacţie. Eram atât de naivă încât o aşteptam pe Rita Tătărăscu cu o nerăbdare înfrigurată, făgăduindu-mi mie însumi s-o primesc cât mai bine şi s-o tratez cât mai amabil cu putinţă.

— Doamne, cât de naivă ai putut fi, fata mea! strigă Thérèse. Mi se pare de-a dreptul ruşinos că femeia asta a putut profita astfel de puritatea şi de bunătatea sufletului tău!

— Trebuie să mărturisesc însă că, de îndată ce-am văzut-o, mi-a devenit antipatică!

— Poate pentru că presimţeai că-ţi va distruge căminul.

— Ceea ce-mi displăcea mai ales la ea erau snobismul şi ifosele. Era de o vanitate care aproape că-ţi producea greaţă! Făcea tot timpul pe sofisticata şi încerca să ne epateze cu interviurile şi cu reportajele pe care pretindea că le publicase în nu ştiu câte reviste de artă.

— Cam ce vârstă să aibă?

— Birnbaum spunea că douăzeci şi şase de ani.

— Dar e încă foarte tânără! La vârsta asta să aibă chiar atâtea relaţii şi atâta influenţă? Mi se pare de necrezut!

— Are prieteni foarte suspuşi, cunoaşte o mulţime de persoane foarte bine cotate în mediul artistic.

— Şi ca fizic? Cum arată?

— Trebuie să mărturisesc cinstit că e foarte frumoasă. Imaginaţi-vă o fată foarte brună, cu un ten alb şi catifelat, cu un păr negru superb, strălucitor ca mătasea, cu nişte ochi migdalaţi, mari şi verzi, înaltă, subţire, dar foarte

bine făcută, care-şi studiază fiecare mişcare, fiecare atitudine, cu scopul precis de a suci capul bărbaţilor.

— Pe scurt, zise Flavie, e genul de femeie după care orice bărbat întoarce capul...

— Şi care duce repede de râpă orice căsnicie! adăugă Thérèse.

— În orice caz, spuse Ide, n-am avut niciun pic de încredere în ea şi am detestat-o chiar din clipa în care a păşit la noi în bungalow.

— Şi Norbert?

— El? Cred că a fost epatat chiar din clipa în care a văzut-o. Sensibil atât la frumuseţea cât şi la privirile ei ispititoare. De altfel, s-a străduit să-l seducă prin toate mijloacele: îl flata fără încetare, făcea tot timpul aluzie la genul lui. După ce Norbert a rugat-o să rămână câteva zile la noi, a devenit şi mai îndrăzneaţă.

— Şi toate astea în casa ta, sub ochii tăi? strigă Thérèse vexată.

— Da... Oh, femeia asta este lipsită complet de scrupule!

— Norbert e pictor, artist, zise Flavie şi-mi dau seama că unele forme ale frumuseţii fizice pot produce un anumit efect atât asupra lui cât şi asupra altor bărbaţi. Dar să plece după creatura aia, să trăiască în văzul lumii cu ea, să-şi lase nevasta şi copilul, asta mă revoltă şi mă face să-mi fie mie ruşine pentru el!

Ide o apucă pe Flavie de braţ şi-i spuse cu blândeţe:

— E fratele tău, Flavie, dar tu nu eşti răspunzătoare de faptele lui! Te rog nu te frământa din pricina asta, căci ai şi aşa destule griji!

— Da, e fratele meu şi, în ciuda actelor reprobabile, continui să-l iubesc, să ţin la el...

— Asta îţi face cinste, spuse Thérèse, şi n-ai de ce să te simţi jenată. Nu ne-am adunat ca să-l judecăm şi să-l condamnăm pe Norbert, ci ca să încercăm s-o consolăm şi s-o susţinem pe Ide în aceste ceasuri grele.

Pălind dintr-o dată şi mai tare, Ide întoarse încet capul

spre mama sa, apoi spre Flavie, pe urmă rosti încet, cu voce ştearsă:

— Cred... cred că-l mai iubesc şi acum... Apoi se ridică, încurcată şi continuă – foarte nervoasă şi descumpănită: Mă duc la bucătărie... să văd ce-i cu masa...

Şi ieşi aproape alergând.

— Biata de ea! spuse Thérèse cu ochii în lacrimi, urmărind-o cu privirea, cât trebuie să sufere!

XIII

— ÎN CONCLUZIE, ZISE JAN privindu-şi fix fiul, ce anume aştepţi de la mine?

Erling veni lângă tatăl său, apoi răspunse:

— Să vii la Stockholm şi să te ocupi de clinica Institutului. Avem mare nevoie de tine!

Jan clătină din cap şi nu rosti decât un singur cuvânt:

— Nu!

— Totuşi, cândva mi-ai făgăduit! strigă Erling.

— Da, cândva... Dar după dezastrul de la Cap-Ferrat...

— Şi ce legătură are una cu alta?

— Am îmbătrânit, băiete dragă...

— Nu, tată! Ai rămas la fel de lucid şi de întreprinzător ca şi odinioară. Asta se vede cât de colo!

— Nădăjduiesc că – chiar dacă ţi-aş răspunde că acest lucru nu corespunde realităţii – vei da totuşi crezare doctorului din mine care ştie să aprecieze corect lucrurile.

— Nu pot crede!

— Înverşunarea lui Cornelius Bloom împotriva mea m-a afectat foarte mult.

— Da, din punct de vedere moral...

— Nu, şi fizic.

— Poate că dacă te-ai apuca iar de treabă... începu Erling.

Dar tatăl său nu-l lăsă să termine:

— Nu! M-am hotărât să rămân la Tjorpa!

— Pentru totdeauna?

— Sigur că din când în când vom mai veni şi la Stockholm, şi că de fiecare dată voi fi foarte bucuros să-ţi vizitez Institutul şi să fiu la curent cu ultimele descoperiri pe care le veţi face, dar nu-ţi ascund că asta se va întâmpla destul de rar.

Stupefiat, Erling spuse cu dezamăgire în glas:

— Deci ne abandonezi?

— Aici, în casa asta care ne e dragă, Thérèse şi cu mine ne-am găsit liniştea: aici vrem să ne sfârşim viaţa, aici vrem să ne trăim, în pace, zilele care ne-au mai rămas.

— Adică un fel de nou „*Journey's End*”...

— Da, un „*Journey's End*” suedez şi care ne convine de minune. De prisos să mai adaug că veţi fi întotdeauna bineveniţi la noi...

Cu umerii căzuţi, cu fruntea întunecată, Erling rosti:

— Şi contasem atât de mult pe tine!...

Jan se aplecă înainte.

— Vreau să te rog să faci un efort de memorie, Erling... Flavie tocmai izbutise – cu preţul vieţii sale – să învingă Boala lui Nils. Eram cu toţii la Pretoria...

— Da, asta a fost înainte de a ne căsători.

— Îţi mai aminteşti de propunerea pe care ţi-am făcut-o atunci?

— Înainte ca tu să accepţi conducerea spitalului din Pretoria, mi-ai oferit conducerea clinicii tale din Stockholm...

— Şi tu ce mi-ai răspuns?

Jenat, Erling îşi lăsă capul în jos.

— Ştiu, zise el, că am refuzat din pricina unor motive despre care am vorbit într-o zi, la Nisa.

— Da, la hotelul *Ruhl*...

— Cât despre ce-am spus exact... Ridică mâinile în semn de neputinţă: Nu mai ştiu!

— Am să-ţi amintesc eu ce mi-ai răspuns, zise Jan: „Sincer vorbind, sunt foarte mişcat, foarte emoţionat... Dar refuz...”

— Ai memorie bună, trebui să admită Erling.

— Acum doar n-ai să-ţi închipui că-ţi plătesc cu aceeaşi monedă, dorinţa ta de independenţă şi trufia juvenilă! Dar vezi tu, băiete, ai vrut să zbori cu propriile tale aripi, aşa că nu e cazul să vii azi şi să-l rogi pe tatăl tău să dea fuga şi să te ajute...

— Tot ceea ce-mi spui, tată, e drept şi adevărat!

— Ai vrut să te bucuri de libertate deplină, să nu te împiedici de mine în realizările tale, dar află că libertatea deplină merge mână în mână şi cu o răspundere echivalentă.

— Ştiu!

— Eşti directorul, adică cel care răspunde, sufletul institutului tău, al acelei izbutite realizări care nu-şi datorează existenţa decât ţie şi Flaviei. Îţi revine, deci, sarcina să continui lupta, să faci faţă tuturor dificultăţilor, să treci peste piedicile ivite în cale, într-un cuvânt, să fii singurul care conduce!

— Ajutorul tău m-ar fi...

— Nu! Adu-ţi aminte că ţi-a fost întotdeauna frică să nu rămâi doar „fiul lui Jan Yvarsen”, să nu fii acoperit de „umbra personalităţii mele zdrobitoare”, cum au binevoit unii să aprecieze prosteşte, munca mea. Doreai ca numele de Erling Yvarsen să fie, într-o bună zi, mai plin de strălucire şi de semnificaţie, în lumea medicală, decât al meu.

— Conflictul iremediabil dintre două generaţii!

— Aşa e, şi în afară de o răceală inutilă şi de o oarecare agresivitate în privinţa mea, nu-ţi condamn deloc purtarea de atunci. Probabil că şi eu aş fi procedat la fel dacă aş fi fost în locul tău.

Cu o mişcare plină de afecţiune, Jan îşi luă fiul de braţ şi-l trase spre fereastră.

— Vezi pinii aceia viguroşi, de colo, de jos? spuse el întinzând braţul, şi arţarii aceia?

— Da.

— Ei bine, întreg acel pâlc de arbori a fost plantat de

mătuşa Brita, doar cu câţiva ani înainte de a muri. Multă vreme Tjorpa a fost lăsată în părăsire, în grija unui singur paznic, care nu se putea ocupa nici el de toată grădina. Aşa că, deşi lipsiţi de orice îngrijire, în deplină singurătate, arţarii şi pinii au crescut totuşi...

— Totuşi! Frumoasă deviză pentru viaţa unui om!

Jan surâse:

— Văd că m-ai înţeles! Apoi, cu o voce convingătoare, adăugă: Dacă m-aş amesteca în conducerea institutului tău, ţi-aş face un foarte prost serviciu, crede-mă!

Gânditor, Erling răspunse:

— Socoţi că aş fi mai puţin liber, mai puţin independent, pentru a-mi soluţiona problemele şi că până la urmă aş deveni mai puţin sigur pe mine. Asta e, nu-i aşa?

— Exact! Totuşi un sfat tot am să-ţi dau, un sfat pe care va trebui să-l urmezi, ca să nu fii, în mod fatal, mai devreme sau mai târziu, copleşit de prea multe treburi.

— Te ascult, tată, spuse Erling, numai ochi şi urechi.

— Iată despre ce e vorba, spuse Jan, trăgând din pipă: va trebui să-ţi duci toţi bolnavii la vechea mea clinică, iar tu să nu te mai ocupi decât de cercetări.

— Intenţia mea era dimpotrivă, să lupt pe două fronturi, să mă servesc de practică pentru cercetare şi invers.

— Teorie şi utopie! În realitate, vei sfârşi prin a-ţi risipi forţele, nemaifiind nici medic bun, nici cercetător eficace. De altfel, ţi-o spun cinstit, nu-mi place să văd bolnavi îngrijiţi într-un institut ştiinţific. Doar pentru asta există clinici şi spitale! Un bolnav, Erling, nu e un cobai pe care să faci experienţe, ci o fiinţă umană, un suflet şi un trup, o persoană! Iar această persoană ar prefera să aibă la căpătâi un medic practician, pe care-l va simţi mult mai apropiat, decât un cercetător rece şi detaşat, un om de laborator obsedat de calculele şi cercetările sale şi pentru care el nu va fi decât ilustrarea vie a unei anumite boli, a unui anumit tip de leziune organică.

Erling ezita încă dacă să accepte sau nu, deşi în forul său interior îşi dădea seama că tatăl său avea dreptate, că pusese degetul pe rană.

— Totuşi, obiectă el, fără prea multă convingere, practica mi-ar furniza unele date concrete foarte preţioase.

— Dar ce te împiedică să lucrezi într-o foarte strânsă legătură cu vechea mea clinică? îi replică Jan. Apoi, îndreptându-se către masa de lucru, continuă: Iată cum văd eu lucrurile...

* * *

Rămasă singură cu Flavie, Thérèse îşi privi cu atenţie nora, apoi spuse:

— Văd, draga mea, că deşi n-ai necazurile Idei, nu arăţi mai bine decât ea! Am impresia că ai slăbit, chipul ţi s-a subţiat şi ai o paloare pe care nu ţi-o cunoşteam!

Thérèse vorbea, totuşi, cu menajamente, adică nu spunea chiar ceea ce gândea. Odinioară, prin excepţionala şi radioasa ei frumuseţe, prin grija şi gustul cu care se îmbrăca, Flavie fusese asemuită cu Sigrid de către toţi cei care o cunoscuseră pe eleganta verişoară a lui Jan. Acum, obrajii i se scofâlciseră, iar nasul ascuţit îi dădea în vileag starea de epuizare. Părul, de care Flavie era odinioară atât de mândră şi pe care-l avea tot timpul strălucitor şi mătăsos, trăda o anumită neglijenţă, o lipsă vădită de timp pentru unele preocupări absolut indispensabile unei femei. Taiorul maron pe care-l purta avea umerii prea mari, nu mai era în pas cu moda şi făcea numai cute. Ochiului atent al Thérèsei nu-i scăpă nici faptul că bluza de dantelă, pe care Flavie o purta sub taior, şi care era splendidă, fusese călcată în mare grabă şi în ultima clipă. În pofida necazurilor sale, cu părul ei viguros şi suplu, cu pielea aurită de soarele Africii, Ide arăta mult mai bine decât Flavie...

— Avem atâta de lucru, mamă!... răspunse Flavie drept

scuză.

— Mereu munca! N-ar trebui totuşi să te neglijezi astfel, să te laşi aşa...

— Pur şi simplu, n-am vreme să mă mai ocup şi de mine.

— Nădăjduiesc că măcar orele de masă le respectaţi!

— Of, oftă Flavie, suntem uneori atât de ocupaţi şi de acaparaţi de treburi de cum păşim pragul Institutului, încât adeseori ne mulţumim cu o bere şi un sandviş.

— Ăsta nu-i un regim de viaţă normal!

— Ştii, mamă, că de la o vreme Erling este obsedat de problemele pe care le avem de rezolvat. Nu se odihneşte mai deloc! Apoi gânditoare, cu o lumină nostalgică în priviri, Flavie adăugă: Acum doi sau trei ani, încă ne mai permiteam câte o excursie în munţi, unde schiam sau participam la întrecerile cu sania. Sau ne plimbam cu barca pe lacul Vänern... Acum, nimic! Erling a devenit un fel de fanatic al ştiinţei!

— Ar trebui să te opui!

— E cu neputinţă, mamă! Lucrăm mână în mână, unul lângă altul şi nu-l pot lăsa pe Erling în drum, nici nu-i pot cere să muncească mai puţin. Am încercat de multe ori să-mi rezerv şi eu câteva ore pe zi, ca să mă ocup de copil, de casă, de rochiile mele... Mai ales că nu-mi plăcea să arăt neglijentă. Întotdeauna am fost îngrijită şi curată... Dar după câteva săptămâni, am capitulat. Acum, puţin îmi pasă de coafură şi de toalete, astea sunt nimicuri, nu fac două parale: de acum încolo nu mă mai preocupă decât activitatea mea de la Institut...

— Dar văd că şi tu eşti o fanatică...

— Nu, mamă, dar n-am timp să mă gândesc la fleacuri!

— Cum îţi explici, totuşi, atitudinea asta ciudată, resemnarea, faptul că ai devenit roaba muncii tale?

— Foarte simplu, răspunse Flavie şi privirea îşi recapătă strălucirea de odinioară, pentru că-l iubesc pe Erling! De altfel, nu m-am resemnat deloc, ci dimpotrivă, sunt mult mai plină de entuziasm în ceea ce priveşte cercetările

noastre, decât e el. A vindeca, a uşura suferinţele, a încerca să învingi o boală de temut toate acestea merită mărunte sacrificii personale.

Apropiindu-se ora mesei, membrii familiei Yvarsen se strânseseră cu toţii în decorul familiar şi plăcut al odăii celei mari.

— Copii, strigă Thérèse bătând din palme, vă las singuri, ca să supraveghez platourile! Înainte de a ne aşeza la masă, relaxaţi-vă, beţi ceva, aşezaţi-vă unde vă place!

Apoi îl rugă pe Erling s-o urmeze. Voia să-l vadă mai destins, mai puţin sever, să-i înlăture într-un fel rigiditatea. Cunoscându-şi bine fiul, ştia cum să-l ia. Aşa că, după ce ieşiră din odaie, îi şopti la ureche:

— Vreau să-ţi fac surpriza de a afla primul ce vom mânca astă-seară! Apoi adăugă: Nădăjduiesc că astfel o să schimbi regimul sandvişurilor!

Redevenind serioasă, rămase o clipă nemişcată, apoi trăgându-l pe Erling spre ea îi spuse cu voce schimbată:

— Să ştii că sunt foarte îngrijorată în privinţa Flaviei! Şi-a pierdut – într-un timp atât de scurt – înfăţişarea înfloritoare, frumuseţea cu totul deosebită...

— Fleacuri, spuse Erling. Flavie e sănătoasă tun şi te rog să mă crezi că am mare grijă de ea!

— Totuşi...

— Da, ştiu că arată rău. Asta din pricină că în momentul de faţă suntem puţin cam surmenaţi... Dar o să vezi că de îndată ce vom putea să ne tragem puţin sufletul, de îndată ce problemele cele mai anevoioase şi mai presante vor fi rezolvate, Flavie se va reface repede şi va redeveni femeia frumoasă dinainte.

— Până atunci, crede-mă că mi-e milă de ea!

— Să ştii că şi nouă ne e milă de bolnavii noştri, mamă!

— În seara asta nu mai vreau să aud de boală! „Vine vremea pentru toate”, zic cei bătrâni, vremea să fim serioşi, să nu ne gândim decât la muncă şi la îndatoririle pe care le avem de îndeplinit, precum şi vremea să fim

veseli, să ne odihnim şi să ne destindem. Apoi, plină de afecţiune, îl trase brusc pe Erling după ea: Vino, vreau să-ţi arăt ce-am pregătit!

În bucătăria vastă şi plină de vase de aramă, îi arătă ici, un platou, colo un castron sau o oală.

— Vom începe masa cu un *rakcoktail, smor och rostat bröd*[8], fiindcă n-am uitat că-ţi plac creveţii. Pe urmă, un *smörgàstalbrik*[9]. Apoi, după aceste gustări, vom avea un *fräskrokt lax med spenat och ägg*[10]... Uite, priveşte! Somonul ăsta nu-i grozav?

— Grozav de apetisant, mamă!

— Iar ca fel principal, am să vă servesc două raţe cu mere şi migdale. Îţi plac?

— Îmi lasă gura apă!

— Iar la urmă, ca desert, un majestuos Kugelhopf alsacian...

Erling o urma pe mama sa şi chipul i se înveselise. Rigiditatea îi dispăruse. Se simţea atât de tânăr alături de ea... Pofticios îşi frecă mâinile, spunând:

— Am impresia că vom cinsti cum se cuvine masa ta, mamă! Atâtea mâncăruri gustoase şi suculente!

— Acum, doctore, spuse Thérèse împingându-şi fiul spre uşă, te rog să te duci lângă ceilalţi, căci bucătăria e domeniul femeilor!

— Eşti minunată mamă!

— Pleacă, linguşitorule!

În odaia cea mare, încântată de ambianţa plăcută de la Tjorpa, Flavie cânta o veche romanţă germană pe care o învăţase la Hamburg:

„Bucuraţi-vă de viaţă
Atâta vreme cât trăiţi
Şi culegeţi trandafirii
Cât sunt încă îmbobociţi...”

[8] Cocktail cu creveţi şi pâine prăjită cu unt (suedeză).
[9] Gustări variate puse pe farfurie (suedeză).
[10] Somon afumat cu spanac şi ouă (suedeză).

Flavie se aplecase uşor peste pian, în vreme ce Jan o acompania. Privea spre grădină unde amurgul estompa contururile şi topea culorile, conferind aleilor şi straturilor cu flori irealitatea unui decor de vis, fluiditatea unei stampe chinezeşti. Accentele melancolice ale romanţei se potriveau de minune cu priveliştea naturii, potopită de noaptea ce se pregătea să coboare; cuvintele melodioase păreau să plutească, impalpabile şi imateriale, peste tăcerea de la Tjorpa, peste casă şi peste copaci, înainte de a pieri – misterioase şi aeriene – în depărtările inaccesibile ale nopţii.

XIV

— MAMĂ, NU L-AI VĂZUT PE JAMES? întrebă Ide intrând în odaia unde se ţinea lenjeria.

— Nu, răspunse Thérèse, ocupată să împăturească cearceafurile şi feţele de masă, nu-i în grădină?

— Nu-l văd pe nicăieri.

— L-ai strigat?

— Da, dar degeaba.

— Ei, zise Thérèse, aranjând un teanc de feţe de pernă, poate că s-o fi ascuns în dosul vreunui boschet sau undeva, pe aleea cu carpeni. De duminica trecută, de când s-a jucat cu Jan, a devenit mai îndrăzneţ... Privindu-şi fata cu căldură, adăugă: De altfel, poţi să fii mândră de copil, Ide! E foarte viguros şi creşte nespus de repede, atât trupeşte cât şi sufleteşte. Gândeşte-te numai cât de bine şi de repede învaţă suedeza.

Tăcută, Ide apucase o faţă de masă şi o împăturea cu grijă. Cu fruntea plecată, rămase ca mută în faţa laudelor pe care mama sa le aducea micului James.

— Ce ai, dragă? o întrebă Thérèse. Pari cam ciudată...

— Nu, mamă, sunt neliniştită...

— Fiindcă nu-l găseşti pe James?

— Nu, nu, aşa, în general...
— Bineînţeles că te gândeşti la Norbert...
Ide făcu un semn din cap:
— Da, şi mai ales la iubita lui!
— Ar trebui să-i uiţi...
— Femeia aia e foarte primejdioasă, mamă...
— Mie-mi spui?
— O cred în stare de orice!
— Nu-ţi băga astfel de idei în cap, fata mea!
— Sunt convinsă că încearcă să-mi facă un rău!
— Păi, mi se pare că ţi l-a şi făcut...
— Da, dar de data asta va avea în vedere copilul.
— Cum te poţi gândi la aşa ceva? Crezi, într-adevăr, că ar fi în stare să-i facă vreun rău fiului lui Norbert?
— Atunci de ce a venit Norbert la Göteborg? Numai să discute cu tata?
— Voia să-şi ia copilul, tatăl tău nu ţi-a ascuns asta dar l-a făcut să priceapă foarte clar că-şi pierde vremea degeaba!
— Foarte clar...
— Crezi că i-a ascuns tatălui tău unele lucruri?
— Presimt că femeia aceea îl va împinge la tot ce poate fi mai rău...
— Fleacuri! Poate că între timp s-au şi reîntors la Paris, dacă l-o fi însoţit şi ea în Suedia.
— Mi-e frică de ea, mamă!
— De ce, Ide?
— Îl cunosc bine pe Norbert, ştiu că are o voinţă deosebită sau, mai bine-zis, că e de o tenacitate agasantă.
— Mă rog, şi ce-i cu asta?
— Din moment ce s-a hotărât să-l ia pe James cu el, nu va renunţa chiar atât de uşor la ideea asta!
— Ascultă, Ide, băiatul ăsta nu-i lipsit de orice morală, nu e un aventurier fără scrupule!
Cu ochii strălucind, Ide strigă:
— Atâta vreme cât... creatura aia, nu-l prinsese în

mrejele ei, Norbert a fost fiinţa cea mai nobilă şi mai bună de pe pământ!

— În toate scrisorile pe care mi le trimiteai, îl lăudai fără reţinere! Uneori, îţi spun cinstit, chiar aveam impresia că exagerezi!

— Nu, să ştii că nu i-am exagerat niciodată calităţile!

— Bărbaţii cedează mult prea uşor în faţa tentaţiei!

— Rita e o stricată!

— Asta fără nicio îndoială!

— Puţini bărbaţi ar fi rezistat în faţa farmecelor nefaste ale acestei femei! În plus, Norbert e pictor, şi deci mult mai sensibil ca alţi bărbaţi în faţa frumuseţii provocatoare... Ea i-a descoperit repede punctele vulnerabile...

— Dacă am şti că are asupra lui o putere deplină...

— Face din el ce vrea ca să-şi poată realiza planurile ambiţioase! Sunt sigură că la Paris nu-l slăbeşte o clipă din ochi...

— Norbert este totuşi un Verneuil!

Ide clătină din cap.

— Nu-i decât o marionetă în mâinile acelei fete ambiţioase, neruşinate şi pretenţioase. Tata a văzut just lucrurile!

— Tatăl tău a băgat de seamă că Norbert îşi iubeşte mult copilul.

— Asta aşa e.

— În sfârşit, nu-l cred în stare să-i facă vreun rău copilului, spuse Thérèse dezolată să-şi vadă fata atât de preocupată şi de speriată. Oricât l-ar împinge ibovnica lui, nu-i va căşuna niciodată vreun rău propriului său fiu!

— Poate că ai dreptate, mamă, totuşi... mie mi-e frică!

— N-ai de ce. Aici, la Tjorpa, James e în deplină siguranţă.

— Ştiu, dar nu-mi pot învinge teama asta instinctivă, care mă roade fără voia mea, mă calcă pe nervi şi mă apasă întruna, făcându-mă să mă simt rău...

— Linişteşte-te, fata mea!

— Nu pot, mamă!

— Trebuie să lupţi cu mai multă vigoare împotriva răului!

— Sunt prea deprimată şi descurajată...

— Noi ne vom strădui să-ţi redăm dragostea de viaţă şi să te apărăm de orice rău... Ştii că n-ai putea avea un apărător mai de nădejde ca Jan...

Sprijinindu-se cu amândouă mâinile de masă, Ide spuse cu glas stins:

— În fiecare dimineaţă, cum deschid ochii, de îndată ce-mi dau seama de situaţia în care mă aflu, neliniştea, spaima şi îngrijorarea mă şi înşfacă în ghearele lor.

— N-ai niciun motiv să fii neliniştită sau îngrijorată aici.

Cu privirea absentă, Ide continuă:

— Noaptea adorm foarte greu, iar când adorm, sunt chinuită de cele mai cumplite coşmaruri.

— Ar trebui să-i spui toate astea tatălui tău, poate-ţi dă un somnifer, ca să nu mai ai un somn atât de agitat.

Pe buzele Idei, înflori un zâmbet neîncrezător:

— Nu există niciun fel de medicament împotriva fricii care te hărţuieşte fără încetare, nici împotriva neliniştii care te apasă... Ducându-şi mâinile la tâmple, Ide exclamă disperată: Cât timp va mai dura povestea asta? Până când voi mai trăi sub imperiul fricii şi al incertitudinii?

— Fata mea, spuse Thérèse apropiindu-se de ea, te rog, nu te lăsa copleşită de deznădejde... Nu-ţi fă tu singură, rău...

— Sunt la capătul puterilor!

— Ai răbdare!

— Nu mai am!

— Cu timpul, lucrurile se vor limpezi, vei vedea!

— Dar când, când?

— Presimt că foarte curând!

— Spui aşa ca să mă consolezi, mamă! În realitate, trăim cu toţii în aceeaşi incertitudine...

— Să nu exagerăm, Ide...

— Nimeni nu ştie ce are de gând Norbert...

— A fost avertizat, ştie că orice-ar face, se va lovi de tatăl tău. De tatăl tău, care vă apără şi pe tine şi pe James...

O licărire afectuoasă îmblânzi ochii Idei:

— Tata nu mă va putea apăra împotriva unor fapte urâte şi josnice, spuse ea cu voce schimbată, pentru simplul motiv că nu se aşteaptă la ele şi că nici măcar n-ar putea să le prevadă! Nu, nu, tata trăieşte într-o altfel de lume, el e deasupra unor astfel de lucruri, josnicia intrigilor şi calculele meschine ale unei Rita oarecare, nu-l vor atinge niciodată, el nici măcar nu va crede în existenţa lor.

— Te înşeli, Ide!

— Nu, mamă, tata e prea deosebit de ceilalţi oameni pentru a se coborî până la asemenea uneltiri dezgustătoare.

— Te asigur că greşeşti.

— Tata e prea curat sufleteşte...

— Bunătatea, puritatea nu-l împiedică să fie lucid.

— Pentru a putea înţelege şi a putea prevede faptele urâte, ar trebui să se coboare la nivelul celor care le săvârşesc.

Thérèse o apucă pe Ide de braţ:

— Ai început să judeci ca un copil; află că-ţi faci o imagine falsă despre tatăl tău!

— Îl cunosc cât se poate de bine!

— Nu, draga mea, generalizezi şi simplifici lucrurile la maximum.

— Pe acest pământ, mamă, dragostea, înţelegerea şi generozitatea sfârşesc întotdeauna prin a fi victimele egoismului şi răutăţii.

— Nu e chiar aşa!

— Tata e atât de departe de muritorii de rând!...

Cu capul plecat, distantă, gânditoare, Thérèse răspunse:

— Eu îl cunosc pe Jan mai bine decât tine, Ide... Aşa

cum ai spus, e într-adevăr deosebit de majoritatea oamenilor, are un spirit mai elevat, mai vast, dar acestui spirit elevat trebuie să-i adaugi o luciditate şi o putere de analiză uneori de-a dreptul deconcertante. Am avut adesea impresia derutantă că meandrele sufletului omenesc n-au niciun fel de taine pentru el. Închipuie-ţi un uriaş care observă jocurile şi agitaţiile unui trib de pitici... Crezi că pentru a le ghici intenţiile şi faptele, uriaşul are nevoie să se coboare la nivelul lor?

— Mamă, spuse Ide, frecându-şi fruntea, ne-am luat cu vorba şi încă nu ştiu unde e James!

Şi îngrijorată, Ide ieşi din odaie.

XV

ÎN VESTIBUL, RĂMASE O CLIPĂ nemişcată în faţa pendulei înalte şi rustice, ale cărei ace de aramă arătau patru şi un sfert. I se păru ciudat că James nu venise să-i ceară obişnuita tartină cu dulceaţă sau cu miere. Neliniştea îi spori, crescu în inima ei, ca o buruiană înaltă şi veninoasă.

— Nu l-ai văzut pe James? o întrebă ea pe Selma de care se ciocni când ieşi din casă.

Menajera schiţă un mic gest de nepăsare:

— De ce vă faceţi griji, doamnă Ide, răspunse ea surâzând, ştiţi bine că lui James îi place să alerge şi să se pitească prin grădină... Ei, adăugă ea, ridicând indolentă din umeri, trebuie să fie pe undeva, prin dosul cărpinişului...

Fără un cuvânt, Ide îi întoarse Selmei, spatele. Se simţea neînţeleasă, singură cu teama ei apăsătoare. Cum tatăl ei plecase să se plimbe, se simţea şi mai vulnerabilă. La început, o luă pe aleea de castani, apoi se îndreptă spre pâlcul de arţari unde s-ar fi putut ascunde James. Dar îl căută în van şi prin tufişuri şi pe după trunchiurile copacilor. Atunci începu să-l strige:

— James, hai, gata cu ascunsul! Vino în casă!

Dar chemările ei se pierdură în tăcerea apăsătoare a grădinii.

— James, vino încoace să-ţi dau o tartină cu unt şi cu miere... Dacă vii, să ştii că-ţi mai cumpăr un cerc! strigă ea, dar în faţa tăcerii ostile a parcului, amuţi. I se păru că arborii o priveau vicleni, că daliile târzii, care înfloriseră lângă un pâlc de măcieşi, îşi băteau joc de ea, râzându-i în nas. Nicio pasăre nu însufleţea lumea nemişcată a plantelor, nicio veveriţă nu făcea să tresară frunzele încremenite! Printr-o întâmplare ciudată, grădina părea golită de orice vietate, lăsată în voia existenţei sale vegetale. Nimic nu se clintea, nu trosnea, nu zumzăia! Ramurile se aplecau nostalgice către straturile şi către mormanele de frunze uscate sau de ace de pin. În aer, nicio adiere, niciun suflu!

„Tăcerea apăsătoare a plantelor... îşi spuse Ide. Mama mi-a spus totuşi că la Tjorpa n-am de ce mă teme... Unde poate fi copilul ăla? Ei, uite că a mai înflorit, totuşi, un trandafir alb... Mi-a plăcut cântecul Flaviei, cu trandafirii încă îmbobociţi... Ar trebui să mă liniştesc, să evit criza de nervi pe care o simt apropiindu-se... Dar cum să fiu calmă când nu-mi găsesc copilul? Dacă o fi ieşit din curte şi se joacă în drum? Dacă m-a auzit când l-am strigat şi n-a vrut să-mi răspundă, merită o bătaie zdravănă! Nu, vorbesc prostii, cum o să-l bat? Dimpotrivă, am să-l strâng la piept, am să-i mângâi pletele bălaie şi am să-i sărut ochii limpezi şi nevinovaţi... Doamne, dacă i s-a întâmplat ceva? N-aş mai putea trăi... Rita ar spune «Doamne-ajută» să scape de mine!... Oare Norbert o mai fi la Göteborg? Cu iubita lui? Cum puteam să-mi fi apărat casa şi bărbatul de ea, când e atât de frumoasă?... Nu, lupta ar fi fost inegală! Poate că totuşi ar fi trebuit să rezist, să mă zbat... Poate că ar fi trebuit să refuz să plec din Africa... Dar cum să mă opun hotărârii lui Norbert? Până la urmă, tot ar fi plecat... Fiindcă se îndrăgostise încă de pe atunci, de ea... Poate că nu trebuia să-i fi lăsat

nicio clipă singuri... Ce şi-or fi spus în timpul plimbărilor prin savană? Ce planuri şi-or fi făcut! Oh, am cedat prea uşor în faţa acelei femei, am fost prea slabă... Dar ca să-mi apăr copilul, n-am să mai fiu slabă... Nu voi accepta niciodată să mă despart de James, niciodată!”

Absorbită de monologul interior, Ide rămăsese nemişcată, în faţa copacilor. Gândul la copil o readuse la realitate; se îndreptă în goană spre celălalt capăt al grădinii. Totuşi, băieţaşul nu era nicăieri. Ide observă dintr-o dată că vechea poartă de lemn din zidul împrejmuitor era întredeschisă. Se năpusti spre ea şi ieşi în drum, unde zări o maşină staţionând lângă trotuar, iar la doi paşi de casă, Norbert, care vorbea cu micul James! O cuprinse o spaimă cumplită. Spaima spori şi mai mult când îl văzu pe Norbert luându-l pe James de mână şi îndreptându-se cu el către maşină. Ide scoase un strigăt de disperare şi începu să fugă după ei. Un bulgăre de foc îi ardea măruntaiele. Spaima creştea şi se lăţea în ea ca o ciupercă neagră, uriaşă. I se părea că picioarele îi paralizaseră, că nu înainta deloc. Iar Norbert se ducea cu copilul ei... Odată cu James se năruia şi viaţa ei, se prăbuşea şi ultima nădejde ce-i mai rămăsese. Odată cu James, îşi pierdea sângele, vlaga, sufletul... Deşi alerga din ce în ce mai repede, avea impresia că stă pe loc. Timpul şi spaţiul dispăruseră, universul întreg nu mai era decât un vid incomensurabil; simţea o durere sfâşietoare pricinuită de bulgărele de foc care-i ardea măruntaiele... Iar drumul, drumul acela care nu se mai sfârşea, care părea însuşi infinitul, eternitatea... În faţa ei, nu mai vedea decât cele două siluete ce se proiectau aidoma unor umbre chinezeşti pe fundalul negru al spaimei şi al deznădejdii. Ide avea impresia că aleargă printr-un tunel întunecos care devenise din ce în ce mai strâmt... Iar bulgărele acela de foc care continua să-i sfâşie măruntaiele, să-i pârjolească întregul trup...

Gâfâind, ajunse lângă maşină, chiar în clipa în care Norbert deschisese portiera. Din gâtlej, îi ţâşni un strigăt

de fiară rănită:

— James! Copilul meu!

Norbert n-o auzise şi n-o văzuse venind. Se întoarse stupefiat şi descumpănit. De îndată ce-o zări, îşi întoarse privirea şi-şi plecă, jenat, capul. Ide se năpusti spre James şi-l luă în braţe. Dar chiar în acel moment, din maşină ieşi o femeie, o femeie elegantă şi trufaşă... Rita! Cu un aer hotărât, cu o privire plină de ură şi cu un rictus dispreţuitor în colţul gurii, se îndreptă spre Ide, hotărâtă să-i smulgă copilul din braţe. Dar Norbert înaintă, îşi apucă iubita şi-o împinse înapoi, în maşină.

— Locul tău nu-i aici! îi strigă el.

Pe urmă, se aşeză el însuşi la volan şi demară, trecând într-o viteză nebună prin faţa Idei şi dispărând după primul colţ. Cu ochii în lacrimi, rostind cuvinte fără şir, fraze fără cap şi fără coadă, Ide îşi strângea copilul la piept, acoperindu-i obrăjorul proaspăt cu sărutări, râzând şi plângând în acelaşi timp.

Întors de la plimbare şi pus la curent cu tentativa de răpire, Jan îşi stăpâni cu greu indignarea... Căci, pur şi simplu, se simţea jignit. În ochii săi, comportarea lui Norbert era de o ipocrizie respingătoare de o falsitate care te îngreţoşa. Când se întâlnise cu el, la Göteborg şi discutaseră împreună, fratele Flaviei dăduse impresia că era convins de vina proprie, că-şi dă seama de amploarea răului pe care-l săvârşise şi că e conştient de vinovăţia lui faţă de Ide. Şi iată că acum încercase – în nişte împrejurări morale revoltătoare, adică în prezenţa amantei sale – să-l smulgă pe James mamei sale, celei care nu mai avea nicio raţiune de a trăi fără acest copil! „Am fost prea îngăduitor cu el, îşi reproşa Jan, trebuia să fiu mult mai ferm!”

Acum, în schimb, era decis să fie.

Telefonă imediat la hotelul *Eggers*, ca să afle dacă Norbert se mai afla încă acolo. Când i se dădu legătura cu pictorul, îi spuse dintr-o răsuflare:

— Ai abuzat de răbdarea şi de îngăduinţa mea,

Norbert! Află că sunt hotărât să vă tai ghearele, şi ţie şi ibovnicei tale!

— A fost o neînţelegere, protestă Norbert, dă-mi voie să-ţi explic...

— N-am ce face nici cu explicaţiile, nici cu minciunile tale!

— Te asigur că a fost o confuzie regretabilă!

— Iar eu îţi repet că nu vreau să ştiu nimic! Începând din clipa asta, nu mai faci parte din familia noastră! Sunt convins că Flavie te va condamna şi mai aspru decât mine!

— Îngăduie-mi cel puţin să mă apăr...

— N-ai nicio justificare, nu mai poţi invoca nimic, nimic! Tentativa de a-l răpi pe micul James a fost un gest urât şi ruşinos!

— Când m-am îndreptat spre Tjorpa, n-am avut intenţia să-l răpesc. Nu voiam să i-l iau mamei sale, ci doar să-l văd, să-i vorbesc...

— Nu te mai cred!

— Şi totuşi ăsta e adevărul! Când l-am văzut însă în faţa mea, când i-am auzit glăsciorul, nu m-am mai putut abţine să nu-l iau de mână şi să ne îndreptăm spre maşină...

— ...Unde te aştepta ibovnica ta! Nu ţi-a fost ruşine nici măcar de fiul tău! Cum ai mai cutezat să te uiţi în ochii copilului?

— S-o lăsăm pe Rita deoparte...

— Nu, fiindcă ea te-a instigat! Ascultă-mă bine, băiete, fiindcă ceea ce-ţi spun acum e foarte serios: până mâine la prânz te poftesc să părăseşti pământul acestei ţări. Am destule relaţii înalte ca să cer să fiţi expulzaţi şi te rog să mă crezi că-mi voi pune în practică ameninţarea!

— Nu mă îndoiesc, zise Norbert. Apoi adăugă resemnat: Mâine dimineaţă, vom lua primul avion spre Paris...

XVI

TJORPA SE PREGĂTEA DE SĂRBĂTOARE pentru a primi un invitat drag şi venerabil: pastorul Lindström. Jan se dusese el însuşi la Troelle pentru a-l lua pe bătrânul său tutore şi a-l aduce la el acasă. Acum bătrânul, instalat în cel mai confortabil fotoliu, era înconjurat de toţi ai casei. Se vedea că *fru* Undset îl îngrijea cu mult devotament şi meticulozitate, căci redingota neagră şi eşarfa de lustrin erau de o curăţenie exemplară, iar gulerul apretat strălucea de alb ce era. Cu mâinile sprijinite pe capătul bastonului său noduros, pastorul privea în jur, iar chipul lui uscat şi zbârcit părea iluminat de o nesfârşită bunătate.

— Deci Ide, zise pastorul, va rămâne definitiv lângă voi... Apoi, privind-o cu multă bunăvoinţă, pastorul adăugă: În ce mă priveşte, sunt încântat să te ştiu aici. Transvaalul era cam departe... Borta *är bra; men hemma är bäst!*[11]

— Aşa e, răspunse Ide, sunt hotărâtă să-mi cresc copilul la Tjorpa!

— Departe de tumultul şi de ispitele oraşului! Ai dreptate, fata mea!

— Lângă părinţii mei, mă voi simţi întotdeauna acasă, liniştită şi ocrotită.

— Nu vrea să divorţeze, interveni Thérèse, deşi cred că asta ar fi probabil cea mai bună soluţie. Căci tribunalul i-ar încredinţa în mod sigur, copilul!

Privind drept în faţa ei, Ide spuse cu un glas foarte ferm:

— Sunt şi voi rămâne nevasta lui Norbert până la moartea lui sau a mea! Niciun tribunal de pe lumea asta nu ne va putea dezlega de jurământul prin care ne-am legat, nimeni nu va putea distruge legătura dintre trupurile şi sufletele noastre! Chiar dacă ne-ar despărţi mii de leghe, mări şi munţi, căsătoria noastră va rămâne indisolubilă. Chiar dacă mă înşeală, chiar dacă mă face de

[11] E bine şi în străinătate; dar în ţara ta parcă e şi mai bine (suedeză).

râs, chiar dacă-mi vrea răul, Norbert rămâne bărbatul meu! De altfel îţi poţi târî în faţa tribunalului propria ta dragoste? Un bărbat şi o femeie se hotărăsc să alcătuiască o singură fiinţă, să se dăruiască total şi deplin, unul altuia, să-şi contopească cele două personalităţi într-una nouă, mai puternică, mai plină de calităţi. Şi nişte oameni ai legii, nişte străini înarmaţi cu hârtii şi coduri, să se amestece în această dragoste, să se erijeze în postură de judecători ca să judece ce? Legătura dintre cele două trupuri şi suflete? Nu, asta nu se va întâmpla niciodată!

— Sunt întru-totul de acord cu tine, copila mea, spuse pastorul cu bunăvoinţă.

— Eşti într-adevăr o Yvarsen, draga mea, spuse Jan.

— Cu riscul de a vă contrazice pe toţi, zise Thérèse, vă mărturisesc că nu sunt întru totul de acord cu Ide. Felul ei de a vedea lucrurile mi se pare cam... romantic. Concepţia ei asupra măritişului e cam mistică şi prea inflexibilă. „Legătura dintre suflete”, „deplina înţelegere a spiritelor”, sigur, sună foarte frumos, foarte pur, numai că bărbatu-său a părăsit-o pentru o aventurieră oarecare. Într-o lume murdară şi coruptă e frumos să fii idealist – sunt de acord şi aprob acest lucru – dar trebuie, de asemenea, să ştii să faci faţă unor situaţii concrete pe care nu le poţi domina decât fiind realist şi lucid. În cazul Idei, socot că divorţul ar fi cea mai bună reacţie faţă de uneltirile lui Norbert şi ale femeii aceleia! Asta e părerea mea!

— Norbert şi Rita nu mai sunt în Suedia, interveni Jan, aşa că nu-i mai pot face Idei niciun rău!

— Norbert, spuse pastorul, e fratele Flaviei... Nu l-aş fi crezut niciodată în stare să se poarte astfel faţă de nevasta lui!

— Nici eu, zise Jan; am fost surprins de fapta lui incalificabilă, de josnicie, dar parcă poţi cunoaşte oamenii? Şi apoi, cum se spune pe la noi, *i det lugnaste*

wattnet ga de största fis karna.[12]

— Numai ea l-a împins la toate astea, numai ea! spuse Ide cu voce ştearsă.

* * *

Ide şi Selma întinseră o mare faţă de masă, albă şi lucrată pe margine cu motive marine. Apoi deschiseră dulapul cu veselă, de unde începură a scoate platouri şi farfurii din porţelan de Saxa, pahare şi carafe strălucitoare din cristal de Boemia. Thérèse scosese şi ea, dintr-o comodă pântecoasă, cutiile cu argintărie care – cu garniturile lor de catifea roşie sau verde – păreau nişte preţioase cutii chinezeşti.

Pastorul observă pregătirile, cu o plăcere evidentă.

— Eu nu mai pot mânca mare lucru, copiii mei, spuse el. Stomacul meu a ostenit... Dar îmi place grozav să vă văd cum puneţi masa... O femeie care-şi lustruieşte argintăria, care-şi şterge farfuriile şi care ţine paharul în lumină, să vadă cât e de curat, iată nişte gesturi pe care le văd şi le ştiu încă de pe vremea când eram un ţânc şi vă rog să mă credeţi că de atunci a trecut ceva vreme... Tocmai de aceea aceste gesturi mă impresionează profund, sugerându-mi cea mai expresivă imagine a păcii pe pământ...

— După desert, strigă Thérèse, avem o surpriză pentru dumneata!

Lindström o privi maliţios:

— Bănuiesc, spuse el, că vreţi să-mi oferiţi o cutie cu ţigări de foi. Din păcate, nu mai am voie să fumez. Nici chiar dacă aş dori să-ţi fac plăcere, draga mea Thérèse...

— Nu, nu, surpriza constă dintr-o sticlă cu rachiu de zmeură, care mi-a fost trimisă de nişte rude îndepărtate din Alsacia.

— Rachiu de zmeură din Alsacia? întrebă pastorul

[12] În apele cele mai liniştite, înoată peştii cei mai mari. Prin extensie: Feriţi-vă de apele potolite! (suedeză).

ţuguindu-şi buzele. Văd că nu mi-ai uitat preferinţele...

— Eşti mulţumit?

— Îi voi adulmeca parfumul...

— Şi vei bea şi un păhărel, nu-i aşa?

— Doar câteva picături, Thérèse, doar câteva picături...

— N-ai vrea să asculţi puţină muzică? întrebă Jan apropiindu-se de fotoliul pastorului Lindström.

— Într-o jumătate de ceas ne vom putea aşeza la masă, anunţă stăpâna casei.

Jan îi arătă pastorului o cutie mare de lemn, gen mobilă, aşezată între cele două ferestre ale camerei.

— Erling ne-a oferit acest aparat pe care nu-l avem decât de câteva zile.

— E ceva pe care se pun discuri, nu-i aşa?

— Da, răspunse Jan ridicând capacul, şi are o sonoritate perfectă. Ai într-adevăr impresia că te afli în faţa unei orchestre.

Bătrânul schiţă un gest de admiraţie.

— Atâtea lucruri noi apar astăzi!... Sunteţi nişte răsfăţaţi, dragii mei, nişte răsfăţaţi... Intrigat, se aplecă uşor: Ce vrei să-mi pui să ascult? Mozart? Bach?

— Nu ţi-ar plăcea *Patimile după Matei*? întrebă Jan, aruncându-i o privire afectuoasă.

Sub sprâncenele stufoase, ochii pastorului străluciră:

— Dacă vrei într-adevăr să-mi faci o plăcere, pune-mi aria *Erbarme dich, mein Gott*!

— Da, spuse Jan, e una dintre cele mai frumoase şi mai mişcătoare părţi ale acestei lucrări. După ce puse discul pe platoul electrofonului, Jan îşi aţinti privirile asupra căminului şi spuse: am impresia că s-a făcut cam frig aici, nu? Aşa că am să aprind un foc zdravăn din câteva bucăţi mari de lemn de brad!

Cei doi bărbaţi rămaseră singuri. Pe masă străluceau cristalele şi argintăria. Pastorul închisese ochii. Două lacrimi i se prelinseră de-a lungul chipului uscat şi îngălbenit, atât de tare îl impresionase muzica lui Bach! Pentru ca bătrânul să nu se simtă jenat, Jan se întorsese

cu spatele, privind focul; trăgea în piept mirosul de răşină şi de miere care se răspândea din butucii groşi şi rotunzi. Flăcările ce se înălţau luau forme fără contururi precise, aidoma unor siluete ce se pierduseră în trecut...

PARTEA A TREIA

XVII

JAN SE ÎNCHISESE ÎN CABINETUL său de lucru ca să studieze o lucrare pe care tocmai o primise din Statele Unite şi care-l interesa foarte mult; căci, în ciuda vârstei, ţinea să fie la curent cu cele mai recente descoperiri ale terapeuticii. Dar iată că, pe neaşteptate, începu să sune telefonul; ridică receptorul şi recunoscu vocea lui Erling.

— Alo! Tu eşti, tată?

— Da, Erling.

— Eşti singur?

— Da, sunt singur...

— Deci Ide n-are cum să te audă...

— Nu, replică Jan mirat, nimeni în afară de mine nu poate auzi convorbirea. Ide şi cu mama ta au plecat la Göteborg, după cumpărături. Cât despre Selma, e în grădină cu James...

— E cât se poate de bine...

— Dar ce s-a întâmplat?

— Am să-ţi dau o veste proastă, tată...

— În legătură cu micul Jan, cu Flavie? se alarmă Jan.

— Nu, nu...

— Vorbeşte odată, Erling!

— E... o veste foarte tristă...

— Ascult...

— Norbert şi Rita Tătărăscu au murit într-un accident de maşină...

Jan simţi cum îi zvâcnesc tâmplele, cum i se accelerează brusc pulsul şi cum mâna i se încleştează pe

telefon.

— Unde? izbuti el să întrebe.

— Între Saint-Tropez şi Nisa.

— Cunoşti... împrejurările în care s-a petrecut accidentul?

— Da... Se aflau într-o maşină sport, decapotabilă şi mergeau cu viteză foarte mare. Jandarmii spun că, după accident, acul cutiei de viteze se blocase la 145 kilometri pe oră.

— Ce nebunie!

— La un moment dat, maşina lor a derapat spre stânga şi s-a ciocnit cu un camion care venea din sens invers. Rita a murit pe loc...

— Şi Norbert?

— O ambulanţă a pompierilor l-a transportat la spitalul Saint-Roch din Nisa, dar când au ajuns cu el acolo, Norbert intrase de-acum în comă...

— Mi-e peste putinţă să cred...

— După două ceasuri, a murit...

Erling vorbea pe un ton detaşat, tonul clinicianului; totuşi, după uşoara sa gâfâială, Jan bănui că era foarte afectat de drama petrecută.

— Un sfârşit groaznic, oftă el; să fii proiectat, catapultat astfel, în nefiinţă, dintr-o dată, fără nicio pregătire...

— La Saint-Roch i s-au făcut injecţii calmante, căci suferea groaznic... îi intrase volanul în piept...

— Norbert, uriaşul blond... E înfricoşător!

— Am fost foarte... răscolit de vestea asta! mărturisi Erling. Un bărbat ca el, atât de solid şi aparent invulnerabil, răpus în plină tinereţe...

— Cine te-a anunţat?

— Directorul spitalului din Nisa. Mă cunoaşte, ne-am întâlnit la câteva congrese... Ştia că Norbert Verneuil îmi era cumnat. Mi-a telefonat la institut...

— Nu mai cunoşti şi alte amănunte? Ce făcea Norbert pe Coasta de Azur?

— Se întorcea, împreună cu Rita, de la Saint-Tropez,

unde făcuse o vizită unui prieten, pictor şi el şi se îndrepta spre Monte-Carlo unde urma să aibă loc vernisajul expoziţiei lui. Ciocnirea s-a produs la intrarea în oraşul Nisa, nu departe de aeroport.

— Sigur că i-ai spus şi Flaviei...

— Da, şi pentru ea lovitura a fost groaznică.

— Îmi telefonezi de acasă?

— Nu, de la institut.

— Şi Flavie?

— A rămas acasă, îndureratăşi plânsă...

— Noroc c-o aveţi pe Hanna...

— Da, Hanna, care e şi ea consternată; mai ales că nu şi-a văzut niciodată stăpâna într-o asemenea stare de depresiune.

— Ţinea mult la Norbert...

— Sigur, spuse Erling, îl ţinea de rău pentru purtarea lui faţă de Ide, îl condamna pentru slăbiciunea lui faţă de femeia aceea, dar era totuşi fratele ei...

— Acum, după ce Norbert s-a prăpădit, nu mai are rost să fie blamat sau criticat... Nu mai stă în puterea noastră să-l judecăm. Pentru noi, el a fost bărbatul Idei şi tatăl lui James şi aşa va rămâne în vecii vecilor! Restul, trecutul lui dubios şi dureros, trebuie uitat!

— Sunt întru-totul de acord cu tine, tată...

— De altfel sunt convins că şi Ide va fi de aceeaşi părere cu mine; şi ea va socoti că numele Ritei nu va mai trebui rostit niciodată la noi în casă! Jan oftă. Oh, Doamne, cum să-i dau această veste?

— Va trebui s-o pregăteşti, s-o iei mai pe departe, să nu-i spui adevărul dintr-o dată...

— Am să încerc...

— Crezi, tată, că va resimţi atât de puternic lovitura?

— Cred, fiindcă ne-a spus mereu că nu încetase să-l iubească pe Norbert...

— Cu toate umilinţele pe care le îndurase?

— Da! Vezi tu, Erling, bănuiesc că undeva, în străfundul sufletului ei, nutrise tot timpul nădejdea că se va împăca,

totuşi, cu bărbatul ei şi că-şi va reface căminul.

— Deşi ştia că Norbert era ataşat cu trup şi suflet de ibovnica lui?

— Cu trup şi suflet?

— Flavie pretinde că era pur şi simplu obsedat de femeia aceea.

— Se poate... admise Jan. Socot însă că Norbert doar o dorea pe Rita, că n-o iubea în adevăratul înţeles al cuvântului, că ea nu era pentru el decât un foarte frumos animal de rasă cu care îi plăcea să se distreze şi atât.

— Crezi, deci, că mai devreme sau mai târziu – după ce patima lui s-ar fi potolit – s-ar fi reîntors la Ide?

— Cred că da... Dar să nu mai vorbim despre asta, din moment ce totul s-a isprăvit... Spune-mi unde şi când va avea loc înmormântarea.

— Poimâine, la Nisa.

— L-ai anunţat pe Erik?

— I-am trimis o telegramă, înainte de a-ţi telefona.

— Va fi şi pentru el o lovitură grea...

— În mod sigur! Îţi dai seama cât mi-a fost de greu să-i trimit o asemenea telegramă! Căci, în pofida neînţelegerilor de suprafaţă dintre ei, în pofida disputelor şi a modului lor de viaţă, atât de diferit, dragostea dintre fraţii Verneuil era puternică şi de nezdruncinat ca şi o stâncă. Erik va fi copleşit de durere.

— Aceste tipuri noi, sport, mult prea rapide pentru greutatea lor relativ uşoară, sunt nişte adevărate maşini ale morţii.

— Ştiu, tată, dar în mediul artiştilor la modă, unde se învârtea în ultima vreme Norbert, maşinile astea sunt în mare vogă...

— Ravagiile snobismului şi nesocotinţei! Crezi că era nevoie să gonească cu o asemenea viteză? Mă rog, sunt gata să înţeleg un astfel de exces din partea unui medic, deşi nimeni n-are voie să semene groaza pe drumurile publice, dar ca să goneşti nebuneşte pentru a te duce la o expoziţie e peste puterea mea de înţelegere. Bineînţeles,

reluă Jan după o scurtă pauză, că tineretului îi place să guste beţia vitezei. Viteza a devenit azi drogul, opiumul lor! Fiindcă epoca noastră nu le mai oferă hrană spirituală, fiindcă vremurile de azi le îngăduie să vegeteze într-un fel de vid sufletesc pentru că n-au ce face, nu muncesc, nu-s în stare de lucruri mari, menite să-i entuziasmeze, să-i stimuleze! Pentru mulţi dintre ei, a conduce o maşină sport e singurul fel de a-şi afirma personalitatea; tinerii de azi ţin cu orice preţ să fie liberi, să nu răspundă de nimeni şi de nimic, să nu aibă niciun fel de îndatoriri sociale, cu alte cuvinte, să trăiască numai după cum îi taie capul şi numai pentru ei!

— Ai perfectă dreptate, tată; când mă uit în jurul meu şi văd atâţia medici tineri, indiferenţi şi blazaţi, stăpâniţi şi ei – când au maşină – de cultul excesiv al vitezei, şi care se prefac a fi sătui de toate, mai că ţi se face greaţă...

— Da, tinerii de azi au cam luat-o razna... Dar iată-ne pe cale să filozofăm când avem lucruri mult mai importante de discutat...

— Presupun că te gândeşti la înmormântare...

— Da. Veniţi şi voi doi, nu-i aşa?

— Nu, tată. Flavie nu poate face această călătorie...

— Totuşi, a fost sora lui Norbert...

— În starea în care se află, o asemenea deplasare ar putea să aibă urmări nefaste pentru ea... În plus, înmormântarea, cu toate accesoriile ei triste – sicriu, mormânt etc. – ar risca să-i provoace o criză de nervi! E şi aşa destul de îndureratã, de ce să-i mai scormonim durerea obligând-o să privească – biata de ea – cadavrul fratelui ei? Nu, n-ar putea suporta aşa ceva!

Jan aproape că nu-şi credea urechilor. Flavie, femeia voluntară, plină de energie şi tenacitate, nu se ducea să asiste la înmormântarea fratelui ei de teamă să nu facă o criză de nervi? Să fie chiar atât de doborâtă şi de deprimată în urma morţii neaşteptate, încât să...

— Ascultă, Erling, strigă Jan, toate astea mi se par cam ciudate!

— Am să-ţi explic, tată... Ştii că nu se simţea nici înainte prea bine...

— Erling, aici se ascunde ceva despre care te fereşti să-mi vorbeşti!

— Da, tată, ai ghicit...

— Ei bine, dă-i drumul...

— Da, într-adevăr, există un motiv mult mai puternic din pricina căruia Flavie nu se poate duce la Nisa ca să ia parte la înmormântarea fratelui ei...

— E nevoie de prezenţa ei la institut, nu-i aşa? întrebă Jan, spunându-şi în sinea lui că „fanatismul ştiinţific”, al fiului său începuse să întreacă orice limită.

— Nu tată, nici pomeneală de aşa ceva!

— Ai de gând să mă mai fierbi mult?

— Îmi vine greu să-ţi spun...

— E cumva bolnavă şi-mi ascunzi acest lucru?

— Nu, nu e vorba de nicio boală...

— Atunci ce-i cu tot misterul ăsta? strigă Jan agasat.

— Momentul e foarte prost ales ca să-ţi dau vestea cea bună, înţelegi, tată?

— Înţeleg, înţeleg, Erling... spuse Jan cu pieptul tresăltând de bucuria pe care o presimţea. Micul nostru Jan va avea în curând un frăţior sau o surioară, nu-i aşa?

În ciuda rezervei şi a detaşării sale, Erling nu izbuti să-şi ascundă emoţia.

— Da, spuse el cu voce schimbată. Flavie aşteaptă al doilea copil.

— Dar e minunat, Erling!

— Fireşte, numai că nu era momentul potrivit să-ţi dau vestea! Uite însă că viaţa are nişte coincidenţe...

— O moarte şi o naştere, spuse Jan pe un ton visător; vezi, viaţa e un veşnic flux şi reflux! După iarnă, vine primăvara, după noapte, zorii trandafirii ai dimineţii...

XVIII

ÎN SEARA ACEEA, LA TJORPA, şi pianul şi electrofonul rămaseră mute. Singuri, în odaia cea mare, Jan şi Thérèse îşi apropiaseră fotoliile şi priveau focul din cămin. Când tăceau, nu se mai auzeau decât zgomotul continuu şi încăpăţânat al picăturilor care cădeau pe frunzele copacilor si pe cele ale plantelor din grădină, căci afară ploua.

— Îmi place să stau în faţa căminului în care să ardă un foc zdravăn când afară plouă, spuse Thérèse. Lucrul acesta îmi dă plăcutul sentiment de a mă şti la adăpost, ocrotită şi ferită de rele. Cu cât e vremea mai urâtă afară, cu atât mă simt mai în siguranţă, cufundată în moliciunea catifelei şi în căldura plăcută a unui fotoliu confortabil.

— Odinioară, spuse Jan umplându-şi pipa cu tutun olandez, pe vremea când mai făceam încă excursii în munţi, apreciam în mod deosebit, veghile îndelungi în vreun refugiu pierdut undeva, pe înălţimi şi înconjurat de zăpadă. Beam cu toţii vin fiert sau *brännvin* şi, învăluiţi în norii de fum ai focului pe care-l încropeam la repezeală, jucam cărţi sau şah, în vreme ce afară vântul sufla cu furie. Atunci simţeam şi eu exact acelaşi sentiment de siguranţă şi de confort despre care mi-ai vorbit tu.

Punându-şi deoparte împletitura, Thérèse zise:

— Ce mi se pare curios este faptul că Ide e foarte calmă. Chiar mă şi întreb dacă l-o fi iubit chiar atât de mult pe cât pretindea...

Foarte palidă, dar fără niciun semn vizibil de tulburare, Ide îşi culcase copilul, apoi se retrăsese în odaia ei.

— Poate că resentimentul – continuă Thérèse – e mai puternic decât dragostea şi afecţiunea...

Jan aprinse un chibrit.

— Am impresia că te înşeli, spuse el trăgând din pipă, ca să se aprindă tutunul; mie mi se pare dimpotrivă, că durerea ei e fără margini, că suferă cumplit...

— Atunci de ce acest stoicism?

— Durerea ei e mare, dar sufletul trebuie să-i fie sfâşiat de reacţii contrare. Sigur că n-ar fi vrut ca Norbert să se

prăpădească alături de nefericita aceea...

— Află că n-o plâng deloc! strigă Thérèse. A făcut destul rău!

— E moartă, draga mea, nu mai avem dreptul s-o judecăm. Apoi adăugă: îţi spuneam că Ide n-ar fi vrut probabil ca bărbatul ei să se afle, până şi în ceasul morţii, alături de femeia aceea!

— Cred şi eu!

— Iar pe de altă parte, e vorba de dragostea pe care a păstrat-o faţă de Norbert, de amintirile lor comune, atât de frumoase, de odinioară. Aşa că vezi şi tu, toate aceste sentimente se amestecă în sufletul ei, provocându-i o groaznică senzaţie de rău, o durere mută.

— Biata fată, oftă Thérèse, văduvă pentru a doua oară! Nu ţi se pare că soarta a fost mult prea nedreaptă cu ea?

— A fost, dar Ide nu s-a plâns...

— E atât de bună şi de blândă...

— Îi citeşti în ochi resemnarea.

— Era resemnată încă de când s-a înapoiat din Africa! strigă Thérèse plină de indignare. Dacă aş fi fost în locul ei, aş fi luptat împotriva urzelilor intrigantei, m-aş fi opus ca Norbert să se întâlnească cu ea!

— Dragă te rog...

— Nu vrei să auzi adevărul pentru că şi tu eşti bărbat! Iar voi, bărbaţii, sunteţi întotdeauna foarte indulgenţi, de îndată ce e vorba de o femeie frumoasă! Cum o să fiţi severi sau intransigenţi faţă de asemenea creaturi senzuale, faţă de astfel de femei de o frumuseţe diabolică, frumuseţe care face să vi se urce sângele la cap? Veţi fi întotdeauna gata să le apăraţi, să le justificaţi comportarea scandaloasă!

— Linişteşte-te, dragă...

— Da, sunteţi mult prea îngăduitori faţă de asemenea fiinţe.

— Rita şi-a plătit scump greşeala, mult prea scump... Acum, las-o să se odihnească în pace!

— Femeile astea îşi bat joc de orice morală, râd de

cinste şi de fidelitate; şi iată că vine şi clipa scadenţei când trebuie să plătească pentru tot ce-au făcut! Şi uite că plătesc!

Jan clătină din cap, în semn de reprobare; era vădit că afirmaţiile Thérèsei îi displăceau.

— Nu-mi place să te aud vorbind astfel, zise el.

— Nu sunt răzbunătoare, Jan, dar mi-e groază de nedreptate. Da, dragul meu, cred cu toată tăria în dreptate.

— Hai, lasă, nu te mai enerva...

— Femeia aceea a semănat sămânţa discordiei în inima unei perechi fericite, l-a aţâţat pe soţ împotriva soţiei, le-a distrus căminul, apoi s-a dus să petreacă liniştită şi mulţumită, la Paris şi pe Coasta de Azur. Nu, nimeni nu scapă de pedeapsa Cerului.

Închizând ochii, Jan murmură:

— De fapt, ceea ce numim „dreptate”, e o născocire a noastră şi aduce mai mult a răzbunare. Dumnezeu doar nu-i contabil ca să stea cu creionul în mână şi să scrie, într-o parte, meritele, iar în altă parte, păcatele omeneşti, cu automatismul orb şi inexplicabil al unei maşini, şi cu atât mai puţin, organizatorul suprem al răzbunărilor!

— Vrei să spui că nu există nici judecată, nici pedeapsă?

— O fi existând, dar Dumnezeu n-are niciun amestec şi nicio legătură cu ceea ce gândim noi despre semenii noştri.

— Da, cred că ai dreptate, spuse Thérèse reluându-şi lucrul.

— De altfel, adăugă Jan după o pauză, hai să nu mai vorbim despre nenorocire.

— Nu ţin deloc să vorbim despre ea...

— Mai bine să ne gândim la Flavie şi la apropiata ei naştere.

Thérèse se îndreptă de spate şi ochii îi străluciră.

— Sunt atât de bucuroasă de veste...

— Dar eu!

— Ce fericire pentru noi toţi ca această consolare să ne vină tocmai în ceasuri negre! Ce coincidenţă ciudată!

— Da, o rază de soare care ne întăreşte!

— Până şi Ide a surâs când a aflat că Flavie va fi mamă, a doua oară!

— A fost ceva cu totul neaşteptat!

— Dar normal!

— Sigur.

— Nu exista niciun motiv, dar absolut nici unul, ca Erling şi Flavie să nu aibă decât un copil. E mult mai bine pentru micul Jan să nu fie singur, să aibă şi el un frăţior sau o surioară care să-l ajute în formarea, în educaţia sa. Va fi mult mai călit să dea piept cu viaţa şi va înfrunta mai uşor greutăţile care i se vor ivi în cale, mai târziu!

— Tu ce-ai vrea să fie: fată sau băiat?

— Fată.

— De ce?

— Pentru că până acum avem doi băieţi în familie: Jan şi James... O fetiţă ne-ar aduce ceva nou, un surplus de drăgălăşenie, de farmec şi de gingăşie.

— Şi Erling? El ce-ar vrea? întrebă Thérèse.

— El sigur că ar fi încântat să mai aibă un băiat.

— De ce?

— Nu bănuieşti de ce? spuse Jan scuturându-şi scrumul din pipă. E foarte simplu, se teme ca nu cumva tradiţia Yvarsenilor să se stingă odată cu micul Jan.

— Se teme că Jan nu va vrea să se facă doctor...

— Exact.

— Ce idee fixă...

— Dacă e să ne luăm după înclinarea copilului de a da curs liber imaginaţiei, de a născoci istorioare şi poveşti, mă tem că Erling are dreptate...

— Dar tuturor copiilor le plac poveştile...

— Nu-i chiar aşa... Cu sensibilitatea lui deosebită şi cu o personalitate care începe a se contura încă de pe acum, puternică şi originală, Jan va fi, probabil, om de litere şi se va interesa în mod deosebit şi cu mult entuziasm mai

mult de studiile clasice decât de disciplinele ştiinţifice.

— Aşa că cel de al doilea copil va trebui să meargă, vrând-nevrând, pe calea urmată de tatăl şi de bunicul lui.

Jan făcu un semn de aprobare, cu capul, apoi adăugă:

— Să nădăjduim, totuşi, că medicina nu va fi pentru el numai o datorie, un fel de obligaţie familială, ci de asemenea şi o vocaţie!

— Mai întâi, aveţi răbdare ca acest copil să vadă lumina zilei, apoi să crească şi pe urmă să vă faceţi planuri.

— Erling e grăbit, ce vrei...

— Mi se pare că a început să cam exagereze, spuse Thérèse: văd că profesia, munca lui au devenit o adevărată obsesie.

— Să nu-i cerem totuşi să aibă chiar toate calităţile, obiectă Jan. Trebuie să recunoşti, că în afară de institut, Erling nu trăieşte decât pentru familia lui. N-am auzit-o niciodată pe Flavie plângându-se de el!

— Da, a fost întotdeauna un soţ ireproşabil. Deşi socot, continuă Thérèse, că e prea intransigent şi că nu-i acordă destul răgaz pentru odihnă, soţiei sale. Biata fată arată obosită, surmenată... Zău, e intolerabil, mai ales în starea în care se află.

— Aici, draga mea, părerile ni se întâlnesc...

— Deci recunoşti şi tu că arată rău...

— Da! se vede că-şi face datoria cu prea multă abnegaţie, că nu se mai sinchiseşte de sănătatea ei... De altfel, m-am hotărât să vorbesc cu Erling ca să-i permită Flaviei să stea o vreme la Tjorpa, să ne-o lase în grija noastră.

— Excelentă idee!

— Aici va putea să se odihnească, să-şi refacă forţele, să se destindă, până ce-l va aduce pe lume pe noul Yvarsen.

— Noul Yvarsen... repetă Thérèse, gânditoare.

Butucii ardeau în cămin, iar afară ploaia cădea peste grădină. Jan se întoarse cu faţa spre Thérèse, privind-o cu dragoste şi afecţiune. Ce soţie minunată fusese de-a

lungul atâtor ani! În seara asta, în rochia ei simplă, cenuşie, cu părul lins şi împletit în cozi, era de o graţie sobră şi emoţionantă. Urmele lăsate de anii ce trecuseră îi înnobilau chipul, oferindu-i o seninătate stilizatoare şi plină de înţelegere. Sigur că-şi păstrase firea poate puţin cam voluntară. Înclinarea – uneori – sâcâitoare către dreptate şi echitate: şi nu de puţine ori din pricina asta n-a fost întru totul de acord cu bărbatul ei. Dar oare lui Jan i-ar fi plăcut o soţie supusă, o femeie care să fi fost, în mod invariabil, de aceeaşi părere cu el? Nu, fiindcă el aprecia la Thérèse tocmai tenacitatea ei alsaciană, de a nu ceda nici unei presiuni, nici unui amestec din afară, aprecia spiritul ei clar, tonifiant, care-i fusese adesea de un atât de preţios ajutor!

Jan se ridică şi se aplecă spre Thérèse. Ea înclină uşor capul spre spate. Ochii li se întâlniră. Rămaseră astfel, nemişcaţi copleşiţi de magia dragostei, tulburaţi de puterea amintirii. Ploaia continua să lovească în ferestre, iar vântul să sufle printre crengile copacilor...

XIX

— CUM TE SIMŢI, DRAGA MEA?

Ide îşi privi îndelung tatăl, cu o privire plină de afecţiune şi mulţumire.

— Fără tine, tată, n-aş mai fi putut suporta, până la capăt, calvarul.

— Acum totul a trecut, copila mea, s-a dus...

— Prezenţa ta a fost un balsam pentru mine...

— Timpul va repara totul! Nu peste mult, vei uita toate necazurile şi-ţi vei afla pacea şi nădejdea.

— James mă va ajuta să-mi regăsesc echilibrul şi liniştea interioară, murmură Ide, gândindu-se emoţionată la băieţaşul ei absent.

— Vom face din el un bărbat adevărat!

— Sunt fericită să mă reîntorc la Tjorpa.

Jan şi Ide discutau astfel în avionul care tocmai decolase de pe aeroportul din Nisa, unde asistaseră la înmormântarea lui Norbert.

Reţinut la institut, Erling nu-i putuse însoţi; cât despre Thérèse, Jan refuzase categoric ca ea să întreprindă această obositoare călătorie. Funeraliile pictorului fuseseră simple, dar impresionante, în decorul clasic şi sobru al chiparoşilor întunecaţi din vechiul cimitir al Nisei, aflat pe colina unui castel ce domină Mediterana.

Făcând un ocol amplu pe deasupra Golfului Îngerilor, înainte de a se îndrepta spre Nord, avionul trecu foarte aproape de Cap-Ferrat.

— Uite, spuse Jan uitându-se prin hublou, acolo se afla vechea noastră *„Journey's End"*... Azi-dimineaţă, în timp ce tu te odihneai în camera ta de la hotel, eu am luat un taxi şi m-am repezit până acolo...

— Cred că ţi s-a strâns inima...

— Nicidecum!

— Totuşi îţi plăceau mult şi vila şi privelişte...

— Ştii ce-am văzut azi-dimineaţă?

— Presupun că ruinele fostei voastre case.

— Nu! Ruinele aparţin de-acum trecutului! Căci pe locul unde nu mai rămăseseră pe vremuri decât nişte bucăţi de ziduri înnegrite, am văzut două excavatoare care pregăteau terenul pentru fundaţia unei noi case.

— Aşa de repede?

— Da, şi acest spectacol mi-a dat curaj, m-a impulsionat. Ruinele, Ide, cedează întotdeauna locul unor noi construcţii, fiecărei căderi îi corespunde un urcuş, fiecărui declin, o nouă viaţă.

— Chiar nu-ţi mai pare rău pentru casa aceea?

— Nu, pitorescul Tjorpei m-a consolat.

— Şi soarele? Clima minunată de pe Coastă?

— Şi clima noastră e foarte sănătoasă, ba poate chiar mai sănătoasă.

— Nu simţi lipsa mării?

— Ba da, zise Jan, îmi plăcea grozav micul meu yacht şi

plimbările pe mare cu Yannakos erau pur şi simplu ameţitoare! Apoi adăugă, dezamăgit: Dar toate au un sfârşit pe lumea asta şi apoi la Tjorpa n-avem şi noi lacul Vänern? Acea imensă suprafaţă verde şi nemişcată, pe care plutesc mici insuliţe de pământ acoperite cu un covor de ciuperci roşii stropite cu alb şi umbrite de pini uriaşi, înclinaţi nostalgic către undele limpezi?

— Lacul în care m-ai învăţat să înot...

— Gândeşte-te la malurile lui întinse, acoperite cu trestii, din mijlocul cărora ţâşnesc păsări sălbatice cu pene de un roşu aprins...

— Cât de frumos descrii Suedia noastră...

— Noul contact cu ţara mea m-a întinerit, m-a reînsufleţit.

— În concluzie, s-ar părea că nefericitul de Cornelius Bloom a fost instrumentul soartei, al Providenţei...

— Să nu ne mai gândim nici la Bloom, nici la maşinaţiile lui sinistre.

— Tată, chiar nu-l urăşti deloc?

— Nu, şi trebuie să ţi-o spun sincer şi deschis că n-am înţeles niciodată de ce se cramponează oamenii atât de tare să descopere în trecutul lor motive care să le amărască prezentul.

— Te înţeleg perfect, tată...

— Ranchiuna, resentimentele şi ura ţin în mod invariabil de trecut, deci de ceva mort, încremenit. Singură dragostea e cea care deschide poarta viitorului. În loc să condamni, ar trebui să încerci să înţelegi. În loc să blestemi, să ierţi...

— Deci recunoşti că am făcut bine venind la înmormântarea lui Norbert, în ciuda... mă rog, în ciuda tuturor lucrurilor pe care le ştim...

Jan dădu din cap în semn de aprobare.

— Mai mult decât atât, te-aş fi judecat foarte aspru dacă n-ai fi venit.

— Uneori am impresia, tată, că trăieşti pe un fel de culmi unde noi nu vom izbuti să ajungem niciodată...

— Vezi tu, draga mea, replică Jan pe un ton afectuos, niciun om nu e perfect, fiindcă între culmile despre care vorbeşti există şi văi şi coborâşuri...

— Tu nu eşti în stare de nicio josnicie...

— Mai bine hai să vorbim despre tine, Ide... Ce planuri ai, ce proiecte?

Ide răspunse foarte ferm:

— N-am niciun alt plan în afară de cel de a-mi creşte copilul în condiţii cât mai bune...

— Mai târziu, n-ai vrea să te recăsătoreşti?

— A treia oară?

— Eşti încă tânără...

— Nu, tată, nu mă mai mărit niciodată! Am să trăiesc alături de voi şi de copilul meu! Apoi încheie, gânditoare: Poate că aşa vrea soarta, să mă reîntorc lângă voi şi James al meu să însufleţească din nou Tjorpa cu strigătele şi râsul lui plin de bucurie...

* * *

La două zile după ce s-a reîntors în Suedia, Jan s-a hotărât să facă un drum... S-a sculat cu noaptea în cap, la ceasul în care păsările începuseră a ciripi în pinii, castanii şi mestecenii din jur, iar ceţurile din văi prinseseră a se ridica spre coline pentru ca – mai târziu – să se topească sub flăcările strălucitoare ale răsăritului. Ziua se anunţa nemaipomenit de frumoasă pentru acel anotimp; întreaga natură care avea parcă un aer de sărbătoare, părea să tresalte veselă sub mângâierea primelor raze ale soarelui. Cocoşii de pe la ferme îşi răspundeau unul altuia prin strigăte prelungi şi ascuţite. Pe canale îşi şi făcuseră apariţia primele şlepuri încărcate cu trunchiuri de copaci, cu brazi curăţaţi de coajă şi cu grinzi.

După ce a străbătut colina Hunneberg, a pornit-o pe poteca ce ducea în întunecimea stufoasă şi umedă a pădurii, şerpuind prin luminişuri de pini, iar mai încolo, pierzându-se pe un teren tare şi stâncos. Cu mult înainte

de a ajunge la Trollhättan, Jan îi auzi mugetul asurzitor, tumultul şi zgomotul apelor sale înspumate ce se prăvăleau în genune. Totuşi vacarmul nu mai era chiar atât de asurzitor ca altădată. Ca pretutindeni în lume, tehnica nu se sfiise să violeze şi aici natura sălbatică şi virgină: căderile de apă erau acum captate de o puternică staţie hidroelectrică şi orăşelul Trollhättan – situat la doi paşi de acolo – se transformase într-un important centru industrial, cu peste treizeci de mii de locuitori.

Când Jan ajunse pe platoul gol şi dezolant unde se desfăşuraseră atâtea scene importante din viaţa lui, rămase o clipă uluit, fiindcă aici nu se schimbase absolut nimic. Aşezată peste colţurile unei stânci roşcate, aceeaşi piatră plată te invita, la fel ca şi odinioară, la odihnă şi la meditaţie; era aceeaşi piatră veche, spălată de zăpezi şi de ploi, unde – tânăr entuziast – Jan descifrase misterioasele semne runice, şterse de vreme, pe care le săpaseră odinioară îndepărtaţii săi strămoşi, vikingii. Aproape peste tot – în afară de câţiva arbori şi de câteva tufişuri pipernicite – numai stâncă, stâncă dură şi ostilă. Privirile lui Jan se înceţoşară. I se păru că vede în faţa lui două siluete fără contururi precise. Încet, încet, scenele din trecut – pe care le crezuse de mult uitate – reîncepură a se însufleţi...

...Uite-o pe blonda Sigrid, urmărind un fluture, sărind din piatră în piatră, cu o nepăsătoare imprudenţă; iat-o ajunsă pe buza prăpastiei. E încă un copil care-şi întinde braţele ude de spuma apelor către fluturele pe care şi-l doreşte... Piciorul îi alunecă pe pământul ud şi moale...

— Jan! strigă ea.

El face un salt şi o apucă de talie... Cad amândoi, pe spate, dar băiatul continuă s-o ţină strâns.

— Sigrid! îi şopteşte el.

Se privesc gâfâind uşor, mândri de curajul lor. Şi iată că feţele li se apropie şi buzele li se unesc pentru prima oară într-un sărut îmbătător. Năuciţi de această dragoste pură

şi luminoasă ca un cristal în soare, ei îşi şoptesc primele cuvinte de dragoste şi-şi fac primele jurăminte... Dar mugetul torentului duce cu sine făgăduielile lor atât de fierbinţi... Căci în acelaşi loc pustiu şi sălbatic, Jan şi-a surprins mai apoi logodnica sărutându-se pătimaş cu cel mai bun prieten al său, Sven Lundell, coleg de clasă şi de studenţie! S-a năpustit asupra perechii îmbrăţişate, a smuls-o pe fată şi a trântit-o jos. De pe buzele Sigridei începuse a se prelinge o şuviţă de sânge...

— Între noi doi, acum! îi strigase el lui Sven, năpustindu-se asupră-i.

Se bătuseră şi se tăvăliseră ca două fiare întărâtate. Orbiţi de furie, se apropiaseră de buza îngustă de piatră ce atârna deasupra prăpastiei unde clocoteau apele tumultuoase ale torentului.

— Iertare! strigase fata. Milă!

Jan arborase acel surâs amar şi dispreţuitor care, începând de atunci, avea adesea să-i coboare colţurile gurii.

— Tremuri pentru viaţa lui, pentru biata lui viaţă! îi strigase el batjocoritor, dându-i drumul lui Sven. Ţi-am pedepsit iubitul cum merita, poftim, ţi-l dau înapoi! Sunteţi demni unul de altul!

Stăpân pe el, îşi frecă mâinile ca şi cum s-ar fi curăţat de contactul acela infamant.

— Pleacă! îi poruncise el prietenului de până atunci.

Cu chipul plin de vânătăi şi cu hainele rupte, Lundell plecase. Atunci Sigrid făptui o greşeală:

— Ascultă-mă, îl implorase ea, nu suntem chiar atât de vinovaţi pe cât îţi închipui!

Fusese prost inspirată să amintească de revoltătoarea imagine ce declanşase mânia şi turbarea lui Jan. Doar ce-i auzi vocea că-şi ieşi din sărite. Cu o violenţă fără margini, o apucase de umeri şi, fără să rostească o vorbă, o scuipase în faţă. Dar chiar în clipa în care săvârşise gestul, îi fusese groaznic de ruşine. Îi întoarse brusc spatele, şi o luase la goană, plin de remuşcări. Seara se

urcase în tren şi plecase la Amsterdam... Sub lumina albă a lunii, apa care se năpustea în jos şi spuma de la poalele stâncilor abrupte aveau reflexe sidefii... Sigrid se oprise drept pe marginea prăpastiei... Îşi auzise numele, strigat în noapte: „Sigrid! Sigrid!” Chemările se repetau, se auzeau din ce în ce mai aproape. Apoi zărise cele două umbre alergând spre ea, două siluete întunecate ce se profilau, în lumina lunii, ca nişte mari umbre chinezeşti pe stânca goală. Erau Jan şi Thérèse.

— *Adjö, Jan, adjö!*[13] strigase ea.

Apoi ridicase braţele în semn de rămas bun şi se aruncase în gol. Înspăimântaţi, Jan şi Thérèse rămăseseră nemişcaţi, lângă prăpastie.

— Iată sfârşitul, spuse Jan încet şi grav, iată ispăşirea...

Thérèse nu răspunsese nimic. Apoi culesese câteva flori sălbatice pe care le aruncase una câte una în Trollhättan...

Jan se aşezase pe vechea piatră plată. Îşi aminti dintr-o dată că exact în acelaşi loc, pe acelaşi vestigiu din vremuri de demult, îi istorisise Idei – prima lui soţie – dureroasa poveste a logodnei sale cu Sigrid. Imaginea Idei şterse toate celelalte amintiri. Ide! Tandră, grijulie, generoasă. O rugase să-şi spună părerea despre el:

— Te-am dezamăgit, Ide? Mă condamni că am scuipat o fată în obraz? Ah, nu-i voi ierta niciodată faptul că m-a adus într-o asemenea stare de mânie încât m-a obligat să fac un astfel de gest!

Cu glasul ei blând şi catifelat, Ide îi răspunsese:

— Sunt de acord cu tot ce faci tu, dragă, cu tot ce vei face de acum încolo, doar ştii bine acest lucru. Gestul tău n-a fost decât dovada dragostei pe care o nutreai faţă de logodnica ta. Îţi puseseşi în ea toate nădejdile, decepţia ta a fost mult prea mare...

Romantica şi afectuoasa Ide...

Pornind îndărăt, către casă, Jan mergea cu capul în jos

[13] Rămâi cu bine, Jan, rămâi cu bine (suedeză).

de teamă ca nu cumva privirea să i se oprească pe vreun copac, pe vreo stâncă sau pe vreun pârâiaş legate – prin mecanismul fragil, dar tenace, al amintirii – de existenţa lui din trecut. Se temea să nu fie copleşit, năucit de beţia amintirilor, de farmecul fatal al acelui „adu-ţi aminte”. Fiindcă trebuia să rămână disponibil pentru viaţa nouă ce se pregătea să înceapă colo jos, în casa mătuşii Brita.

XX

TREZIT ÎN PLINĂ NOAPTE, JAN se îmbrăcă în grabă şi coborî în vestibul unde-l aştepta pastorul Undset. Ieşiră din casă şi coborâră pe aleea principală ce ducea spre intrarea pe domeniu, unde Undset îşi lăsase mica lui maşină englezească.

— Explică-mi ce s-a întâmplat? întrebă Jan.

Undset îşi ridică gulerul redingotei. Era un bărbat înalt şi uscat, cu un chip osos şi cu un nas mare şi coroiat. Tuşi, apoi răspunse:

— S-a făcut prea frig, domnule doctor... Şi apoi mai e şi ceaţa asta... Am să vă spun totul, în maşină!

— Atunci să ne grăbim, spuse Jan accelerând pasul.

Pe cer, fâşii lungi de nori se retrăgeau spre nord, descoperind, din când în când, o lună plină şi palidă. Undeva, departe, se auzeau urlând nişte câini.

— Ei, cum e? întrebă Jan întorcându-se spre Undset.

Mergeau pe drumul spre Troelle şi fascicolele luminoase ale farurilor făceau să ţâşnească rând pe rând, din întuneric trunchiurile groase ale castanilor, aidoma unui dublu şir de sentinele încremenite în noapte.

— Ieri seară – începu Undset cu vocea lui puţin nazală – când ne-am aşezat la masă, pastorul Lindström a început să se plângă de un rău cam ciudat, de o senzaţie de apăsare care aproape că-i tăia răsuflarea.

— De ce nu m-aţi anunţat imediat?

— Soţia mea a vrut, dar pastorul n-a lăsat-o. N-am

insistat, ca să nu-l neliniştim degeaba.

— Şi pe urmă?

— Abia s-a atins de mâncare. Părea distrat, era cu gândurile în altă parte: după masă, a rugat-o pe soţia mea să-i citească ceva. Căci de câtva timp, domnule doctor, vederea îl cam lăsase, iar ieri seară aproape că nu mai vedea nimic.

— El, căruia îi plăceau atât de mult cărţile! Ce tristeţe!

— Era însă foarte lucid. La rugămintea lui, soţia mea i-a citit un paragraf din *Geschichte der Leben – Jesu – Forschung* de Albert Schweitzer. Eram toţi trei aşezaţi în jurul maşinii de gătit.

— A băut alcool, a fumat vreo ţigară?

— O, nu, domnule doctor! De altfel, văzându-l atât de gânditor şi de concentrat, mi-am zis că-i este mai bine, că probabil nu mai simţea apăsarea aceea care-l sufocase. A întrerupt-o de mai multe ori pe soţia mea, ca să mă întrebe unele lucruri şi să-mi ceară părerea în legătură cu câteva din opiniile lui Schweitzer.

— Pe urmă, presupun că s-a retras în odaia lui...

— Da, nenorocirea s-a întâmplat în timp ce dormeam...

— Când v-aţi culcat?

— La ora unsprezece, domnule doctor. Ca de obicei, am mai făcut un ultim tur, prin casă, ca să văd dacă totul e în ordine. Când am trecut prin faţa odăii pastorului Lindström, am văzut, pe sub uşă, că încă mai ardea lumina. Faptul m-a uimit, fiindcă de obicei stingea lampa imediat ce se culca.

— În ultima vreme, nu putea dormi, spuse Jan, mi s-a plâns de asta... De altfel, i-am şi dat nişte somnifere uşoare.

— Da, da, zise Undset, ştiu, dar stingea totuşi lumina de îndată ce se băga în pat. Adormea mai repede pe întuneric, înţelegeţi? Deci ieri seară, m-am apropiat de uşa lui şi i-am spus „noapte bună”. Asta ca să văd dacă-mi răspunde şi să-mi dau seama cum se simte.

— Şi ţi-a răspuns?

— Da, a spus foarte clar *god natt*, numai că vocea îi era bizară, aşa că n-am fost câtuşi de puţin liniştit, domnule doctor. Probabil tocmai pentru că eram atât de neliniştit, am dormit foarte prost. După două ceasuri, am sărit ars din pat, fiindcă l-am auzit pe pastor strigând. Strigătele şi gemetele acelea erau groaznice în liniştea deplină a nopţii!

— Te-ai dus deci imediat în odaia lui, nu-i aşa? întrebă Jan pe care încetineala cu care povestea Undset începuse să-l enerveze.

— Da! Când am intrat, a tăcut, dar ceva trebuie să-l fi durut cumplit! Partea dreaptă a corpului îi era complet paralizată şi vorbea foarte greu. M-a impresionat foarte tare... Atunci am lăsat-o pe nevastă-mea lângă el, iar eu m-am urcat în maşină şi am venit direct la dumneavoastră. După o pauză, aruncă o scurtă privire spre Jan, şi întrebă: Dumneavoastră ce credeţi, domnule doctor, că i s-a întâmplat pastorului nostru?

— Probabil că e vorba de o embolie.

— Credeţi că va muri?

— O să aflăm foarte curând! replică Jan.

Lumina farurilor căzu pe clădirea scundă a prezbiteriului.

De îndată ce-l văzu pe bătrân, Jan îşi dădu seama că pastorul Lindström ajunsese la capătul îndelungatei sale existenţe terestre. Cu capul sprijinit pe pernă, avea un chip ca de ceară ce prevestea rigiditatea măştii mortuare. *Fru* Undset se năpusti spre Jan şi-i şopti la ureche, ca să n-o audă pastorul:

— I-am pus câteva comprese reci pe frunte, domnule doctor, credeţi că am făcut rău?

Fără să-i răspundă, doctorul se apropie de pat şi apucă mâna pastorului pentru a-i lua pulsul. Lindström îl recunoscu: îşi mişcă încet buzele şi izbuti să rostească – cu glas slab şi răguşit:

— *Tack för att du kom*...[14] După un geamăt surd,

[14] Îţi mulţumesc că ai venit (suedeză).

murmură: *Ack, Jan, jag är mycket, mycket trött*...[15]

Apoi privi în ochii lui Jan, ghici adevărul şi între cei doi bărbaţi se stabili o legătură intensă şi tăcută. Cuvintele erau de prisos, căci bătrânul îşi dăduse seama că viaţa avea să-l părăsească dintr-o clipă într-alta.

Gâfâind, pastorul Lindström se ridică brusc din pat şi strigă horcăind:

— *Jag fattig syndig människa*![16]

Jan îl apucă de braţ şi se aplecă asupra lui, dar bătrânul se prăbuşi din nou pe pernă. Murise.

În vreme ce pastorul Undset şi soţia sa, îngenuncheaţi lângă pat, rosteau o rugăciune, Jan îi închise încet ochii celui din urmă martor al tinereţii sale. Apoi, nemaiputând să-şi stăpânească emoţia, se întoarse şi-şi duse mâinile la ochi pentru a-şi ascunde lacrimile iscate de durerea profundă pe care-o simţea.

* * *

Jan se aşezase în faţa orgii impunătoare din biserica din Troelle; la capătul celălalt al naosului, zăcea sicriul cu trupul neînsufleţit al fostului său tutore. În bănci, un mare număr de enoriaşi venise să aducă un ultim omagiu bătrânului venerat, aşa că atunci când pastorul Undset cântă un psalm, i se alăturară mai bine de o sută de glasuri. După ce ultimele cuvinte ale corului improvizat se stinseră, răsună orga. Jan cânta pentru pastorul Lindström şi, departe de a fi trist, îşi simţea, dimpotrivă, sufletul liniştit şi senin. Degetele sale îşi regăsiseră, în mod firesc, abilitatea de odinioară, iar memoria îl ajutase să-şi amintească cele mai înălţătoare şi mai vibrante compoziţii ale lui Bach, muzicianul preferat al pastorului Lindström. Şi de ce-ar fi fost trist, mâhnit sau abătut? După nouăzeci şi cinci de ani de viaţă rodnică, închinată oamenilor, bătrânul izbutise, în sfârşit, să se odihnească.

[15] Oh, Jan, sunt foarte, foarte obosit (suedeză).
[16] Eu, sărmanul pescar (suedeză).

Chipul lui luminos şi senin îi uimise pe toţi cei ce veniseră să se încline în faţa sicriului. Părea că predică şi de dincolo de moarte, dar într-un fel mult mai convingător, că le vorbeşte enoriaşilor săi despre dragoste şi speranţă...

Jan cânta pentru pastorul Lindström şi sufletul îi era asaltat de amintiri. În primele rânduri de bănci, îi zări pe Thérèse, pe Ide şi pe Flavie, pe James, pe micul Jan şi pe Erling. Dar alături de ei, îi vedea şi pe cei ce lipseau, toate fiinţele care-i îmbogăţiseră viaţa, care-i aduseseră bucurii şi necazuri, suferinţe şi împliniri... Ide, prima lui soţie şi micul Nils, Tom şi Fanny, Judith şi Hugo Stiffenacker, Norbert Verneuil, iar la capătul băncii, trufaşă şi solitară, superba Sigrid...

Jan cânta pentru pastorul Lindström şi în sinea sa se gândea la propria sa moarte.... După *Coralul priveghiului*, Jan atacă o *Fugă*, o meditaţie plină de înţelepciune asupra vieţii şi a morţii; căci pe măsură ce unele fiinţe pier, se ridică altele şi le iau locul. Viaţa merge înainte... *Soli Deo Gloria!* Iată care fusese deviza acestui sublim compozitor ce preamărise ca nimeni altul înţelepciunea şi frumuseţea, puterea şi geniul, mila şi dragostea! Gloria prieteniei, a afecţiunii, a tandreţei, a purităţii, a fidelităţii, într-un cuvânt, gloria tuturor virtuţilor umane!

Jan cânta pentru pastorul Lindström şi nădejdea începuse a înflori din nou în inima lui. Pentru a-şi încheia omagiul muzical, interpretă grandioasa *Tocată şi fugă în re minor*, acea operă tumultuoasă şi antrenantă, un adevărat uragan al încrederii şi al speranţei. Când privirile i se opriră asupra nurorii sale – frumoasa Flavie Yvarsen, cea care purta în pântecele ei o nouă viaţă – îşi simţi inima plină de bucurie fără margini. Pasărea Fenix renăscând fără încetare din propria cenuşă... Viaţa va dăinui de-a pururi, va urca şi va coborî mereu, dar nu va înceta niciodată. Îşi aminti că atunci când se înapoiase acasă, după moartea bătrânului pastor, vântul gonise de pe cer şi ultimele rămăşiţe de nori... Noaptea se

destrăma, alungată de razele trandafirii ale răsăritului...

CÂNTECUL TROLLHÄTTANULUI

PARTEA ÎNTÂI

I

CEI DIN CASĂ O SĂRBĂTOREAU pe Flavie, care adusese pe lume o fetiţă. Jan reuşise să se refugieze în gradină, în dosul unui gard viu de căline; sprijinit cu spatele de un tei secular, stătea nemişcat, visător, cu ochii pe jumătate închişi. Deci familiei Yvarsen i se mai adăugase un membru... Da, copacul creştea, îşi înălţa noi ramuri spre viitor, în vreme ce rădăcinile, din ce în ce mai stufoase, se înfundau tot mai adânc în pământul vieţii. Jan îşi aduse aminte, cu strângere de inimă, de micul Nils, primul lui copil, care se odihnea de atâţia ani într-o criptă din îndepărtatul Transvaal. Primul lui copil... Prima sa reacţie, nemărturisită Idei, fusese o teamă ascunsă, o frică pe care nu şi-o putea explica. Acum însă, odată cu obiectivitatea şi luciditatea vârstei, putea să-şi îngăduie o analiză psihologică în faţa căreia atunci dăduse înapoi. Adevărul e că se văzuse ameninţat, detronat, surghiunit în rândul generaţiilor trecute. Copilul însemna o viaţă nouă, imaculată şi pură, care venea să i-o tulbure pe a sa. „Oricărei curbe ascendente – îşi spusese el atunci – îi corespunde în mod necesar şi una descendentă; deci oricărui urcuş spre lumină, un declin iremediabil”. N-ar fi trebuit mai curând să recunoască, chiar din prima clipă, că viaţa nu se conduce după legi matematice, că ea scapă de sub lanţul rigid al raţiunii reci, că se situează, în realitate, pe tărâmul tainei? Taina profundă, taina nesfârşită a dragostei, genunea ce nu poate fi cercetată, a sufletului omenesc... El, Jan Yvarsen, cutezase să se sperie de ivirea pe lume a primului său

copil, îi fusese teamă ca nu cumva această nouă viaţă să-i frângă avântul! Totuşi, se mai ridicase atunci în el şi un alt glas, puternic, cu accente mult mai imperioase: glasul speranţei! Căci, gândindu-se la viitor, omul aude cum ţâşneşte din speranţă izvorul imaculat al bucuriei şi atunci inima – cuprinsă de fiorul aşteptării înflăcărate – presimte armonia dulce şi senină a zorilor acelui timp care n-a sosit încă, a acelor viitoare aurore şiroind de prospeţime şi de lumină. O dimineaţă de mai la marginea unei păduri, sub un cer vast, fremătând de limpezime, cu flori timide, orbite de aurul soarelui; strălucirea boabelor de rouă, ciripitul, parcă vrăjit, ieşit din gâtlejul vreunei păsări tulburate şi mai ales imperceptibila, dar cât de reala tresărire a întregii firi în faţa veşnicului miracol al unei noi zile! Acea dimineaţă de primăvară înflorise odinioară şi în inima lui Jan. Când micul Nils venise, în sfârşit, pe lume, tatăl său se simţise aproape transfigurat...

Cu o mână distrată, Jan culese o floare şi începu să-i rupă încet, petalele; cu ochii pe jumătate închişi, plutea departe, în timp şi spaţiu, alături de blânda Ide, prima lui soţie şi alături de leagănul încântător ale cărui perdele albe de muselină îşi desfăceau faldurile aidoma unor mari aripi de lebădă, leagăn unde surâdea Nils, primul său fiu, datorită căruia el, Jan, descoperise bucuriile paternităţii. Bucurii de nebănuit! Era ca şi cum traiectoria propriei sale vieţi s-ar fi dedublat brusc, ca şi cum lungul, foarte lungul fir de argint al unui viitor luminos s-ar fi adăugat panglicii luminoase a drumului său terestru. Se născuse din el, Jan, o nouă conştiinţă, un nou suflet! Prezenţa sa pe lume devenise parcă mai bogată, mai intensă. Dar şi ce durere îngrozitoare când micul Nils murise răpus de boala necunoscută! Chiar şi acum după atâţia ani, Jan mai simţea şocul, disperarea, revolta sa cumplită în faţa ineluctabilului pe care, cu toată ştiinţa sa, nu-l putuse împiedica.

Mai târziu, ori de câte ori o nouă naştere binecuvânta

familia Yvarsen, Jan încerca acelaşi sentiment de bucurie, dar totodată şi de sfâşiere: în toiul bucuriei suverane, ameţitoare pe care i-o prilejuia tresărirea pură a unei fiinţe chemate la viaţă, în toiul înflăcărării febrile în care-l arunca miraculoasa apariţie a unei fiinţe născută din dragoste, în toiul nădejdii pe care o aprindea în inima lui privirea limpede a unui copil, nu putea să nu vadă esenţa ultimă şi sublimă a vieţii, nu putea să nu se gândească la moarte...

Căci orice nouă viaţă e ca un cântec de slavă, ca un imn de bucurie ce se înalţă de pe pământ către bolta cerească. Este prima licărire a zorilor după domnia întunericului, freamătul mugurilor sub soarele proaspăt, strigătul ciocârliei ce se avântă pentru prima oară către imensitatea cerului, suflul irezistibil al puternicului vânt care ia cu sine frunzele uscate, îngăduind gingaşelor fire proaspete de iarbă să răsară, mânzul care se năpusteşte, nechezând de bucurie, către câmpia îmbălsămată de flori, raza de lumină care cade în mijlocul unui luminiş tăcut. Orice viaţă nouă înseamnă, de asemenea, dulcea legănare a spicelor de aur sub adierile dimineţii, acel *allegro* care izbucneşte după tânguiosul *adagio*, corabia încărcată cu miraje ce se reîntoarce, în sfârşit, în port, surâsul răscolitor al bătrânei mame care-şi regăseşte, tremurând, fiul, scăpat din grozăviile războiului.

— Atât de departe de noi, doctore şi atât de visător? spuse brusc o voce cristalină.

Jan deschise ochii şi o văzu în faţa lui pe Judith Stiffenacker, tânără, blondă şi seducătoare. Împreună cu soţul ei, Hugo, se afla de mai bine de o săptămână la Tjorpa. Căci, de îndată ce auzise de trecerea prin Suedia a lui Hugo, prilejuită de un turneu de concerte, Jan îşi şi invitase foştii vecini de la Cap-Ferrat. Aflat într-o prestigioasă ascensiune, Hugo devenise unul dintre cei mai iluştri violonişti ai vremii sale. Flavie şi Erling îl cunoscuseră odinioară, la Hamburg, pe vremea când era slujbaş la un armator, simplu contrabasist, cu o înfăţişare

misterioasă. Mânat de soarta lui glorioasă, obscurul muzician de odinioară din saloanele burgului german se însurase cu frumoasa americană care, timp de o vară, îi tulburase inima lui Jan... Fiindcă radioasa ei frumuseţe îi amintise de Sigrid, năluca Trollhättanului...

— Da, insistă Judith, eşti tăcut şi gânditor. Ce se întâmplă cu dumneata?

Jan schiţă un gest evaziv.

— O răbufnire a trecutului a ajuns până la mine, zise el.

— Amintiri melancolice? Regrete?

Stăpânul Tjorpei se îndreptă brusc.

— Nu, rosti el cu putere, nu melancolie! Ci... admiraţie, uimire în faţa măreţului spectacol al vieţii, al vieţii acesteia mereu noi, ţâşnind cu un elan neobosit dintr-un izvor mereu proaspăt şi limpede.

— Câtă încredere, cât optimism!

— Nu întotdeauna, Judith, am şi eu ceasurile mele de slăbiciune.

Tânăra îşi înălţă, gânditoare, capul.

— Da, spuse ea, ştiu. Într-o zi ai venit la „*Santa Monica*" foarte deprimat. Organizaseşi o mică petrecere de familie ca să sărbătoreşti aniversarea casei dumitale, acea splendidă „*Journey's End*"... Te simţeai însă cam apăsat. Înconjurat de copiii şi de nepoţii dumitale aveai impresia că te afli pe marginea unei prăpăstii, că în sfârşit, ţi-a sunat ceasul...

— De obicei, răspunse Jan, lupt destul de uşor împotriva acestei senzaţii, care este de altfel în totală contradicţie cu ceea ce gândesc în realitate.

Făcu un gest larg şi energic.

— Hai să alungăm himerele! Să nu mai vorbim despre asta, Judith... Mai bine spune-mi ce aştepţi ca să ne anunţi şi dumneata o veste bună...

Soţia violonistului îşi lăsă ochii în jos şi făcu câţiva paşi spre o încântătoare boltă acoperită cu mici trandafiri albi. Cu o mână sprijinită de zăbrele se întoarse cu o mişcare suplă către Jan.

— Vino, doctore, spuse ea încet, vino... Aş vrea să-ţi vorbesc, să-mi răspunzi la o întrebare...

Jan o urmă.

Se izolară sub cupola de trandafiri, în spatele gardului viu de flori. O bancă de fier forjat, vopsită în alb, te invita la destindere, la apropiere, la un schimb de confidenţe. Palidă, cu ochii strălucind, Judith se aşează, aplecându-se uşor în faţă:

— De-ai şti cât de mult mi-a plăcut plimbarea la care m-ai invitat ieri, doctore! spuse ea. Cascadele uluitoare ale torentului! Rostogolirea aceea majestuoasă şi totodată tumultuoasă, de lumină şi de argint! Da, mii de paiete de argint scânteind în soare! Cât de frumoasă, de limpede şi de luminoasă este Suedia dumitale!

— Deci Trollhättanul meu te-a încântat?

— Total! O experienţă minunată... Un loc sălbatic şi de o măreţie fără egal. Abia acum înţeleg puterea de seducţie, de vrajă pe care o exercită asupra dumitale. La marginea acelei genuni unde mugesc apele, în faţa spectacolului atât de grandios şi de impresionant, resimţi – cu o acuitate aproape dureroasă – extrema fragilitate, precaritatea existenţei umane, a fiecăruia dintre noi.

— Ştiu, zise Jan: „Tichia vrăjitorului” ne face mai modeşti, ne obligă să apreciem mai just şi mai realist lucrurile. Natura primitivă, trufaşă şi prestigioasă care te înflăcărează, dar care totodată te şi nelinişteşte, poate constitui cadrul ideal pentru un examen de conştiinţă.

— Am fost mai ales răscolită de cântecul Trollhättanului, de glasul profund ce părea că iese chiar din măruntaiele pământului! Glas care parcă-mi spunea să bag de seamă că timpul trece şi care mă îmboldea să-mi fac un examen de conştiinţă...

Câteva secunde Judith tăcu, apoi fără să-şi mai ascundă amărăciunea, continuă:

— Ca toate fetele tinere, am visat şi eu, doctore, am visat mult... Dar viaţa e uneori atât de ingrată... În ziua măritişului, am socotit că cele mai cutezătoare vise ale

mele deveniseră realitate: da, cele mai frumoase vise... Am îndrăznit să cred că-s fericită... Pe buze, i se ivi umbra unui zâmbet amar. Dezamăgirea a fost pe măsura iluziilor!

Jan era pur şi simplu uluit.

— Iată primul cuvânt...

— Am învăţat să joc bine comedia asta, doctore... Judith râse scurt şi nervos. Cred că nu-s singura, spuse ea afectând o detaşare amuzată; cei mai buni actori nu se află pe scenă, ci în viaţa de toate zilele.

— Totuşi daţi amândoi impresia unei perechi perfect unite.

— Văd că nu spui „fericite”!

— Pentru că uneori, cu toată atitudinea dumitale drăgăstoasă, îmi pari cam mâhnită, mărturisi Jan.

— Deci, ai observat, totuşi...

— Mai exact, există uneori, în relaţiile dintre voi, ceva mecanic.

— Trăim un vis cu totul diferit de nădejdile mele de odinioară, doctore, radical opus speranţelor mele. Un vis rece, dur, cenuşiu, impersonal ca într-un film în alb şi negru, turnat într-un peisaj ceţos.

— Dar dumneata îl admiri, îl iubeşti pe Hugo!

— Când m-am măritat cu el, am crezut că voi deveni soţia, femeia lui...

— Şi?

— Nu sunt pentru el decât un fel de... doamnă de companie, de secretară-impresar.

— Judith, eşti sigură că nu exagerezi?

Tânăra privi drept în faţa ei; trăsăturile crispate trădau o veche ranchiună acumulată de fiece fibră a trupului ei şi gata să izbucnească aidoma unei flăcări:

— Mi-a distrus viaţa, m-a ucis, m-a îngropat în adâncul unei cripte reci şi umede... Acum, când cântă, nu mai aud decât nişte sunete funebre.

Mâna puternică a lui Jan, cu degete lungi de chirurg, se strânse în jurul mâinii Judithei.

— Hai, spuse el, vino-ţi în fire, nu te lăsa pradă lamentărilor macabre, negrelor desperări. Eşti încă atât de tânără! Crede-mă! Chiar dacă te-ar îngropa într-un cavou, acesta s-ar preschimba imediat într-un pavilion înflorit. Nu, nu! Sunt convins că totul se mai poate îndrepta între voi...

— Nu se mai poate îndrepta nimic!

— La urma urmei, care-i adevărata cauză a acestei nefericiri, a acestei decepţii?

— Nu-mi spune decât „*kleines Mädchen*”.

— E cât se poate de încântător!

— O fi. Dar nu şi atitudinea lui faţă de mine. Căci nu mă ia şi nu m-a luat niciodată în serios.

— Un băiat atât de fin, atât de sensibil?

Vocea Judithei se înăspri:

— Calităţile lui – spuse ea cu un licăr de ură în privire – le rezervă iubitei sale.

— Cum, exclamă Jan aplecându-se către ea, te înşeală? Chiar aşa, pe faţă?

II

— *DIE MUSIK IST*... MUZICA E toată viaţa mea! strigă Hugo cu patimă. Fără ea m-aş înăbuşi ca o fiinţă lipsită de oxigen.

— Totuşi, protestă Thérèse râzând, mai e şi nevasta dumitale...!

Muzicianul schiţă un gest tranşant:

— Sigur! replică el puţin cam aspru, dar în centrul vieţii mele stă arta mea, restul e pe planul al doilea.

— Chiar şi existenţa dumitale zilnică alături de Judith?

Hugo clătină din cap:

— Pentru noi nu există viaţă particulară, explică el. Existenţa unui muzician trebuie să fie consacrată artei sale; în străfundurile inimii sale nu trebuie să se afle decât muzica. Ei îi aparţine el cu trup şi suflet!

— Dar ăsta-i fanatism!

— Dumneavoastră nu mă puteţi înţelege. A te consacra muzicii e ca şi cum te-ai consacra... Bisericii. Şi vă rog să mă credeţi că regulile ordinului nostru sunt mult mai riguroase!

Thérèse îl privi pe Hugo cu un sentiment crescând de jenă, de nelinişte. Cu toată dragostea ei faţă de muzică, nu putea fi de acord cu nişte idei atât de excesive. Şi apoi, o artă putea, trebuia să devină vreodată un scop în sine? Muzica n-avea oare menirea să-ţi întărească sufletul, să ţi-l înflăcăreze? Nu să pună stăpânire pe el cu atâta egoism! Îşi aminti de înmormântarea pastorului Lindström. Jan stătea în faţa orgii din Troelle, în timp ce la celălalt capăt al naosului fusese aşezat sicriul în care se odihnea bătrânul lui tutore. Thérèse îşi aduse aminte cu ce linişte, cu ce majestate sfâşietoare cântase atunci bărbatul ei. Nicio clipă muzica atât de pură nu devenise ceva de paradă, un exerciţiu de virtuozitate!

— Pentru ca vioara să-şi păstreze frumoasa ei sonoritate, continuă Hugo Stiffenacker, şi degetele abilitatea, e necesar să dialogăm zilnic; pe scurt, nu aparţin pe deplin decât viorii mele. Nu e cu putinţă niciun compromis, nicio împărţeală cu nimeni şi cu nimic!

— Nu cumva dai un sens puţin cam... restrâns vieţii?

— Restrâns? sări Hugo. Dimpotrivă, ăsta-i sensul cel mai minunat, cel mai frumos ce i se poate da!

— Nu-mi prea vine să cred.

— Trebuie să credeţi, scumpă doamnă, trebuie!

— „În viaţă – a spus Goethe – nu ţi se oferă decât viaţa, nu un rezultat al ei”. Dacă înţeleg bine, a vrut să spună prin asta că înainte de orice, trebuie să apreciem însăşi ţesătura vieţii: adică, în primul rând, dragostea apoi uimirea copilăriei şi prodigioasa aventură a vârstei mature, luminoasa seninătate a bătrâneţii, în sfârşit, toate episoadele existenţei umane!

Da, în biserica din Troelle, Jan se slujise de muzică doar pentru a preamări caritatea, pietatea filială, afecţiunea

care-i leagă între ei pe membrii unei vaste familii spirituale. Sub degetele sale, orga slăvise măreţia creaţiunii, a dragostei, a fidelităţii, măreţia celor mai nobile virtuţi umane. Şi Thérèse ştia sigur că – deşi Jan nu era câtuşi de puţin un virtuoz – această concepţie despre muzică era cea justă, cea adevărată, şi nu cea egocentrică, tendenţioasă şi excesivă a soţului Judithei.

— Goethe? strigă Hugo cu un râs nervos, dar el n-a priceput niciodată nimic din muzică! Era plin de admiraţie faţă de vechile peruci şi dispreţuia tot ceea ce era nou şi creator. Cât despre valoarea filozofică a sentinţelor peremptorii ale „Olimpianului”, socot că e pur şi simplu exagerată.

— În concluzie, respingi toate argumentele care nu dau apă la moară ideii dumitale...

— Le supun judecăţii mele critice...

— ...Care e foarte subiectivă!

— Îmi apăr idealul.

— Un ideal opus celor mai înalte valori ale vieţii crezi că mai merită acest nume?

— Ce anume îi reproşaţi!

— Că-ţi distruge viaţa personală. Eşti într-adevăr vrăjit de arta dumitale, dar oricât de nobilă ar fi ea, e prea mult.

— Iertaţi-mă, dar acest raţionament este specific feminin, scumpă doamnă!

Thérèse clătină din cap încet, dar ferm.

— Mi se pare că un raţionament poate fi just sau fals, şi nu masculin sau feminin.

— Totuşi Freud...

Soţia lui Jan nu voi să se lase prinsă în plasa unor discuţii abstracte.

— Să-l lăsăm pe Freud, spuse ea cu o undă de necaz, şi să vorbim mai curând de Judith.

Hugo îşi ridică sprâncenele vădit mirat:

— Parcă era vorba de muzică...

Thérèse se făcu că nu observă acest subterfugiu.

— N-am uitat ziua în care mi-ai anunţat, pe aeroportul din Nisa, logodna dumitale, spuse ea gânditoare. Eraţi amândoi în costume de călătorie. Judith strălucea de bucurie.

Muzicianul înclină capul.

— Şi eu îmi aduc aminte de ziua aceea. Eraţi singură, doctorul fusese obligat să plece în grabă în Egipt, pentru un caz urgent...

O umbră trecu pe chipul Thérèsei.

— Da, murmură ea, un caz urgent... Dar îşi reveni repede în fire: Soţia dumitale nu mai are aerul acela radios pe care-l avea atunci, afirmă ea, nu fără vehemenţă.

— Ciudată remarcă! exclamă Hugo. Toată lumea afirmă că suntem o pereche fericită.

— Poate că unii se mai înşeală...

— Ce vreţi să spuneţi doamnă? Am impresia că aveţi păreri greşite în legătură cu Judith şi cu viaţa noastră comună.

— Orice mi-ai spune, sunt sigură că ea nu e fericită.

Hugo schiţă un gest evaziv.

— La urma urmei, ce-i fericirea?

— Satisfacerea aspiraţiilor unei fiinţe, tihna sufletului...

— Judith are toate astea, ba chiar mai mult.

— Iartă-mă, dar nu te cred.

— De ce n-o întrebaţi pe ea? Aţi încercat să abordaţi acest subiect faţă de dânsa?

Un surâs sceptic se ivi pe buzele Thérèsei.

— Mi-ar spune acelaşi lucru ca şi dumneata, sunt sigură. Anumite mărturisiri ar fi, poate.... penibile.

— Născociri, doamnă, născociri...

— Am o experienţă a vieţii şi a oamenilor care dumitale îţi scapă, domnule Stiffenacker.

— N-aş vrea să vi-o contest... Totuşi, persist în a spune că greşiţi în ceea ce-o priveşte pe soţia mea.

— Nu, fiindcă ştiu să văd dincolo de aparenţe. Cu ochii pe jumătate închişi, Thérèse continuă cu o voce mai

estompată, cu un aer îndepărtat, absorbită: Am trăit ani îndelungaţi în ţările cele mai diverse, pe continente diferite... Am cunoscut îndeaproape o mulţime de bărbaţi şi femei, ale căror vieţi au fost bântuite de furtuni, de vijelii; fiinţe pârjolite de focul lăuntric al patimii, torturate de năvala suferinţelor. Cei mai mulţi dintre ei purtau o mască, dar, deşi greu, sfârşeau prin a-şi mărturisi aproape întotdeauna adevărata natură a vieţii lor.

— N-am nici cea mai mică intenţie să neg acest lucru, spuse Hugo conciliant.

Uneori, un simplu gest sau un cuvânt dezvăluiau zonele cele mai ascunse ale personalităţii lor, le dezgolea sufletul, lăsa să li se ghicească intenţiile profunde, sau pur şi simplu, cele mai intime gânduri, necazurile sau bucuriile cele mai tainice...

Thérèse se gândea la Sigrid, la Ide, la Norbert, la atâtea alte făpturi care avuseseră sau care mai aveau încă un rol în viaţa ei. Afluxul amintirilor fu prea puternic pentru ca Thérèse să se mai poată concentra multă vreme asupra episodului Hugo-Judith. Discuţia cu muzicianul n-o mai interesa. Era atât de departe de el, cu gândul... Se vedea pe vaporul german „*Wahnfried*”, în cabina unde o condusese comisarul de bord. Tocmai era pe cale să-şi despacheteze câteva haine, când cineva bătu la uşă. În prag se ivise o necunoscută. Înaltă, înveşmântată în negru. Chipul îi părea cioplit în piatră, brăzdat de riduri adânci, chipul unei condamnate la moarte. În ciuda părului ei alb, femeia nu era bătrână şi ochii ei castanii trebuie să fi fost frumoşi odinioară. Acum însă nu-i mai însufleţea nicio strălucire, erau obosiţi şi posomorâţi ca şi vocea. „Scuzaţi-mă, spusese ea, înainte de a debarca am ocupat această cabină unde mi-am uitat nişte hârtii...” Acele hârtii Thérèse avea să le găsească mai târziu în fundul dulapului când vasul „*Wahnfried*” părăsise de mult Hamburgul. Caietele Idei Yvarsen... Când cafrii o aduseseră la ferma familiei Mathijs Minhaar pe femeia albă pe care-o găsiseră în hăţiş, aproape moartă de frig şi

de epuizare, fermierii nu putuseră scoate de le ea decât câteva vorbe: „Nu ştiu.... Nu-mi amintesc nimic!” O luaseră şi o adăpostiseră la ei pe necunoscuta ce părea lovită de amnezie. Uneori, nefericita se apuca de cap, cu amândouă mâinile, îşi încrunta sprâncenele şi privirile îi rătăceau într-un efort imens... Începând din acea zi – Thérèse se afla în plină mare, în faţa unui orizont larg, cu valurile ce lunecau încetişor de-a lungul carenei, cu trepidaţia abia perceptibilă a elicelor şi unde totul era învăluit în ampla melopee a mării – începând deci din acea zi, în care Thérèse citise caietele Idei Yvarsen, viaţa i se schimbase. În existenţa ei intrase un bărbat, un bărbat înalt, frumos, inteligent, înzestrat cu daruri din cele mai diverse, un bărbat adevărat, un bărbat extraordinar... Jan! În ea se ivise o aşteptare, o febră pe care spiritul pătrunzător al lui Markus van der Laan, companionul ei olandez de călătorie, le caracteriza repede ca pe nişte semne prevestitoare ale unui sentiment minunat, cel mai puternic care poate răscoli o inimă omenească: dragostea. Thérèse îşi aminti de prima ei întrevedere cu tânărul medic din Krittelwerk, cu acel suedez puţin cam trufaş şi cu o statură de uriaş. Era în holul hotelului „*Royal*”. Jan tocmai aflase vestea plecării precipitate a Sigridei. Decepţia lui era vădită. Chiar şi acum Thérèse se mai întreba cum de avusese cutezanţa să-l abordeze pe bărbatul despre care toţi spuneau că era la fel de glacial ca şi vânturile Nordului. „Domnule doctor – spusese ea – domnule doctor, nişte hârtii...” În zadar încercase să-şi limpezească glasul răguşit de emoţia acelei prime întâlniri cu cerul visurilor ei, cu protagonistul principal al dramei Idei Yvarsen. „Nişte hârtii care vă privesc se află în posesia mea şi vă vor explica fuga domnişoarei Lindval...” Niciun muşchi de pe obrazul lui nu tresărise. „Cine eşti?” se nelinişti el, în sfârşit, cu o oarecare bruscheţe şi pe un ton tăios. „Am să vă spun dacă veţi vrea să mă primiţi la orele de consultaţie”, răspunsese ea la capătul puterilor, incapabilă să mai

suporte multă vreme privirea de oţel a lui Jan Yvarsen. Astfel debutaseră faptele atât de numeroase şi episoadele ce se dovediseră mai târziu a fi atât de crude. Fapte ce se înlănţuiseră întruna, pentru că ele constituiau însăşi viaţa!

După atâţia ani, Thérèse se regăsea în odaia cea mare a casei mătuşii Brita, în odaia aceea vastă, al cărei decor i se părea neschimbat: pianul ce te invita la reverie, lampa chinezească, ce răspândea o lumină discretă, fotoliile confortabile, bufetul mare, lucrat cu minuţiozitate, dezvăluind o onestă bunăstare, gheridoanele de mozaic, vitrinele înalte, adăpostind în ele comori de aur şi de argint, de cositor şi de porţelan. Şi deşi cadrul rămăsese neschimbat, un element nou fusese totuşi introdus în el: leagănul cu baldachin, unde se odihnea încântătoarea fetiţă a Flaviei, ultima sosită în clanul Yvarsenilor... Flavie, Ide şi *fru* Undset discutau cu însufleţire alături de un minunat coş cu flori, pe care Jan îl comandase la Göteborg şi culorile catifelate ale potirelor larg deschise, panglicile late de satin roz dădeau întregii odăi un aer de sărbătoare. În mijlocul camerei, Erling discuta cu pastorul, în vreme ce Thérèse se aşezase într-unul din fotoliile aranjate în semicerc în faţa impozantului şemineu. Alături de ea stătea Hugo Stiffenacker, palid şi nervos, cu ochii strălucitori; Jan şi James, cei doi nepoţi, se jucau pe terasă; strigătele şi râsetele lor păreau un fel de garanţie pentru viitor. Aidoma fremătătoarelor ciocârlii ce se înălţau spre cerul luminat de aurora, chiotele lor îşi luau şi ele, vesele, zborul din vechea locuinţă a mătuşii Brita.

III

— DA, RĂSPUNSE JUDITH PE UN TON ASPRU, mă înşeală pe faţă... cu muzica lui!

Rostise cuvântul „muzică” cu o intonaţie care trăda ură, ranchiună, chiar furie.

— Asta-i tot? se miră Jan.

Atunci tânăra deveni vehementă.

— Asta-i tot? te miri dumneata. Dar el nu trăieşte, nu respiră, nu gândeşte şi nu trudeşte decât pentru ea!

— Din partea unui mare virtuoz, asta e...

— Normal?

— Sigur, fără îndoială.

— La el dimpotrivă, totul e anormal.

— Judith...

— Nu mai pot, doctore, crede-mă! Sunt complet, sunt absolut la capătul puterilor!

Nervos, Jan îşi aprinse o ţigară, ceea ce nu făcea decât rareori.

— Totuşi, spuse el, păreaţi atât de deplin fericiţi, în timpul primelor luni de căsătorie... V-aţi instalat la Paris, pe strada Tournon şi din când în când veneaţi pe la „*Santa Monica*" doar ca să respiraţi aerul Mediteranei. Puteai să juri că fericirea voastră va dura tot restul vieţii.

— Iluzii.

— Există totuşi aparenţe care nu te pot înşela.

Judith înălţă din umeri.

— La început, concedă ea, da, poate... Mă uluia, pricepi? E atât de minunat înzestrat! De altfel, mărturisesc că la început era mai tandru cu mine; atenţiile lui erau mai dese... Femeia îşi lăsă capul în jos; vocea îi deveni un murmur: I se întâmpla chiar să mă îmbrăţişeze adesea, să mă ameţească cu sărutările lui pătimaşe.

— Şi acum?

— Jucăm teatru. În faţa lumii jucăm rolul unei perechi fericite.

— Dar, mă rog, Hugo te iubeşte!

— Fals!

— Eşti nevasta lui!

— Muzica e adevărata lui nevastă, iar poezia singura lui prietenă. Pentru el, eu nu-s decât un obiect decorativ.

— Mi-e greu să cred aşa ceva. Poate că eşti cam

obosită şi în starea asta ai întotdeauna tendinţa să exagerezi.

Judith se îndreptă, rugătoare.

— Trebuie să mă crezi, doctore, strigă ea cu patimă, cel puţin dumneata ia-mă în serios; cel puţin dumneata dă dovadă de puţină înţelegere faţă de mine.

— Fii calmă, Judith...

— Dacă ai şti cât de penibile îmi sunt toate astea! Simt o nevoie cumplită să plâng, să-mi strig disperarea! Inima mea a îndurat prea mult şi vreme prea îndelungată...

Jan se întoarse:

— Datoria, spuse el, ordinea, liniştea...

Tânăra se înfurie:

— Vorbe goale! De ce ţinem neapărat să trişăm cu viaţa? De ce să fim sclavii unor termeni umflaţi şi găunoşi?

— În dosul acestor cuvinte se află ţesutul atât de fin şi de fragil al existenţei zilnice, al miilor de sacrificii care numai ele singure fac posibile unitatea, activitatea comună în sânul societăţii care ne înconjoară.

— Simţi vântul care a început să bată?

Gânditor, Jan scrută cerul.

— Alungă frunzele moarte şi praful. E vântul din Nord. Noi îl cunoaştem bine, aici. Adesea, face arborii să geamă săptămâni întregi. Atunci animalele devin nervoase, neliniştite; oamenii îşi pierd somnul, ies noaptea afară ca să-şi caute liniştea pierdută.

Judith puse mâna pe braţul însoţitorului ei.

— Vântul ăsta, doctore, e însăşi simbolul vieţii. Ea merge fără încetare, înainte, târând după sine lucruri şi fiinţe. Cel care cade, cel care nu poate ţine pasul cu ea e mort. Cu chipul crispat de amărăciune, continuă: Măritişul meu cu Hugo e un foc de-a pururi stins... Niciun suflu nu va izbuti să-l reaprindă. Vântul, chiar cel mai violent, cel mai puternic, nu va putea decât să împrăştie cenuşa. Nu mai există nimic din căsătoria asta. Soţul meu nu mai e soţul meu, eu nu mai sunt nevasta lui. De luni şi luni

întregi legăturile dintre noi se rezumă doar la nişte banale formule de curtoazie sau la înşelătoarele manifestări ale unei afecţiuni de faţadă, ale unei tandreţi care nu mai există. „Ai dormit bine, *kleines Mädchen*? Eşti încântătoare în rochia asta nouă, *liebes Kind*, dar... ai văzut partitura din concertul de Brahms? Mă văd obligat să lucrez toată noaptea, să lucrez cu patimă, cu înverşunare, pentru a atinge perfecţiunea, pentru a o prinde din zbor, fiindcă timpul trece afurisit de repede! Pari contrariată... După câte văd, pari hotărâtă să-mi dai peste cap concertul din sala *Pleyel*. Ştii totuşi cât de exigentă a devenit critica. Am tot timpul impresia că sunt urmărit de o haită de lupi flămânzi! Nu iartă nimic, nici cea mai mică slăbiciune. Dacă vreau să rămân în frunte, trebuie să trudesc fără răgaz, auzi, fără răgaz... Ar fi de ajuns o singură noapte de nepăsare, de lene, ca să-mi zdrobesc toată cariera. Nu mai face mutra asta! Dacă voiai să ai nişte seri tihnite, în papuci şi capot, trebuia să te măriţi cu vreun mic-burghez, iar dacă voiai un bărbat care să-şi petreacă nopţile făcându-te fericită, trebuia să-ţi fi ales un tip oarecare. Ce vrei, arta cere sacrificii, iar eu socot că satisfacţiile pe care ni le dă amândurora compensează din plin problemele pe care – pe de altă parte – ni le pune. Concertul ăsta de la *Pleyel* este deosebit de important pentru mine...”

Cu privirea fixă, Judith întinse mâna cu degetele tremurând de nervozitate.

— Dă-mi o ţigară, doctore. Nenorocirea, continuă ea după ce trase un fum, e că toate concertele sale au fost şi sunt întotdeauna „deosebit de importante”. Niciun răgaz! De câte ori n-am simţit dorinţa nebunească de a-i sfărâma preţioasa vioară, de a pune pe careva să i-o fure. Ah, să-mi distrug, să-mi suprim rivala! Tăcu un moment, dusă pe gânduri. La „*Santa Monica*”, unde nu-l deranjează nimeni, – continuă dânsa – exersează ca să spunem astfel, zi şi noapte. Cumplita mea adversară, muzica, e aproape tot timpul şi peste tot prezentă în casă.

— Tocmai dumneata spui asta, dumneata care iubeai atât de mult arta muzicală...

— Astăzi mi-e groază de ea!

Incredul, Jan clătină din cap.

— Poate că deteşti muzica atunci când îl subjugă pe soţul dumitale, dar nu în general... Nu-i posibil. Cum ai putea urî arta cea mai sublimă, cea mai pură?

Un licăr de ură trecu prin ochii frumoşi ai tinerei, ochi plini de tandreţe şi de melancolie, reflexe ale atâtor vise neîmplinite, ale atâtor gânduri solitare.

— Dumneata nu poţi şti, doctore, continuă ea cu o oarecare bruscheţe, cât poate suferi o femeie părăsită pe nedrept. Am trăit nopţi îngrozitoare!

— Din partea unui bărbat încă atât de tânăr, începu Jan, nu pot...

Bătând din picior, Judith îl întrerupse:

— Hugo n-are vârstă!

— El, cu tinereţea-i strălucitoare, purtată parcă de un veşnic şi irezistibil elan... Nu simte arzându-i în vine focul dragostei?

— Nu!

— Totuşi, dacă judeci după...

Judith aproape că strigă:

— Hugo e deasupra sau... dedesubtul a tot ceea ce e omenesc: vârstă, condiţie, sex, totul!

— Mie, care sunt medic, îmi dă totuşi impresia de contrariu, observă Jan.

— Impresie înşelătoare!

— Înflăcărarea lui, neastâmpărul...

— Nu se gândeşte decât la muzică, singura care îl mişcă!

— Deci un soi de idee fixă?

— Da, o obsesie, un delir.

— Nu te vede nici pe dumneata care eşti atât de încântătoare, atât de frumoasă?

— În ochii lui eu nu-s decât un obiect, ţi-am mai spus, doctore!

— Totuşi Hugo e şi el om! Are un trup, are simţuri...

— Hugo e o maşină care produce muzică, o maşină minunat organizată şi acordată pentru a face să vibreze o vioară, pentru a da viaţă partiturilor, a interpreta creaţiile compozitorilor, a înflăcăra inimile publicului meloman.

— Şi propria lui inimă?

— N-are aşa ceva.

— Nu eşti prea severă în privinţa lui, Judith? Nu cumva amărăciunea te face să fii nedreaptă?

— Cel căruia i se spune soţul meu şi care este atât de puţin, are, rând pe rând, inima lui Mozart, Brahms, Mendelsohn, Beethoven, dar astea sunt întotdeauna inimi de împrumut.

— Cuvinte deosebit de crude.

— Nu crezi că el e cel care dă dovadă de cruzime?

— Judith, viaţa unei perechi este...

— La noi nu e vorba de nicio pereche. Dragostea noastră n-a fost decât o flăcăruie oarecare, un foc de paie, cum zic oamenii.

Chipul tinerei nu încetase a se adumbri, iar vocea îi deveni din ce în ce mai estompată:

— Nopţile la „*Santa Monica*” mi-au devenit acum atât de odioase, încât nu mai accept decât foarte rar să mă duc pe Coasta de Azur. De câte ori nu m-am trezit acolo, lungită pe patul îngheţat, singură cu amărăciunea mea! Înţepenită de disperare! Zăcând ca o statuie! Auzeam de la parter, acordurile viorii. Acorduri sublime, dar care-mi străpungeau inima..

Cu ochii întredeschişi, ea se lăsă în voia amintirii, a rănii iscată de o amintire prea fidelă.

— Parcă văd şi acum, prin ferestrele largi, pe fundalul unui cer presărat cu stele, siluetele dragi ale pinilor mei. Printre crengile lor întunecate se zărea limpezimea fosforescentă a mării. Luna joasă, enormă, halucinantă era învăluită în fuioare subţiri de nori. Aproape că mă speria... Tăcerea adâncă, densă părea aproape palpabilă. Departe, la marginile nopţii, o pasăre nevăzută scotea din

când în când câte un ţipăt ascuţit, neliniştitor. Întreaga natură părea vrăjită, plină de încântare, dar totodată ostilă. Aşteptam... Pândeam fiecare zgomot din casă. Oare va veni lângă mine? Îmi va mai spune cuvintele tandre, pătimaşe pe care mi le spunea la începutul căsătoriei noastre? Sau noaptea va aparţine, ca atâtea altele, rivalei mele de temut? Mă gândeam la vechile lui jurăminte... şi nădejdea renăştea în inima mea împietrită. Oh, nu era încă decât o mlădiţă foarte fragilă, un firicel minuscul de iarbă în singurătatea de gheaţă. Oare avea să înflorească sau, dimpotrivă, să piară tot atât de repede pe cât apăruse? Hugo va redeveni iubitul înflăcărat de odinioară? Mă uitam întruna la ceas; acele păreau nemişcate, timpul se oprise în loc. Brusc, Hugo începu să cânte, arcuşul începu să zboare peste corzile întinse... Cântecul diavolului! Dexteritate pe care-o blestemam! Geniu pe care-l uram! Fiecare notă era pentru mine o arsură, o tortură cumplită. Lacrimile prinseră să-mi curgă încet, pe obraz, apoi în curând am început să plâng în hohote. Venise ceasul resentimentului, al urii! Cu cât cânta mai frumos, cu atât îl uram mai tare!

O licărire ca de febră străluci în ochii tinerei femei.

— Nu mă sfiesc să-ţi mărturisesc, doctore, rosti ea pe un ton aproape agresiv, că mi s-a întâmplat să-i doresc nişte lucruri... cumplite, înfricoşătoare! De pildă, să nu mai poată cânta cu mâna dreaptă, sau să surzească la fel ca Beethoven. Dorinţe crude, inumane, de nemărturisit. M-am simţit adesea la doi paşi de nebunie. Decât să fiu părăsită, preferam să-l văd pe Hugo infirm. Cred că-ţi par monstruoasă, nu-i aşa?

— Biată Judith... Dar e omenesc...

Urmă o tăcere. Îndelungată. Jan o contempla pe Judith.

— Şi acum? o întrebă el în sfârşit.

Ea schiţă un gest de oboseală.

— Totul s-a sfârşit, murmură ea, cu privirea fixă.

Jan clătină încet din cap.

— Judith, în viaţă nu există decât un singur sfârşit

adevărat: moartea. Şi chiar şi moartea nu e decât un început...

— Căsătoria noastră a fost un fiasco, domnule doctor. Şi sunt singura care văd clar, singura care am destulă luciditate ca să apreciez situaţia şi anume că legăturile care ne uneau s-au rupt în mod definitiv.

— În clipa de faţă nu te simţi în apele dumitale. Mâine...

Mâhnită, tânăra femeie îşi lăsă în jos colţurile gurii atât de perfect desenată.

— Eşti prea generos, domnule doctor, îl întrerupse ea, îi judeci pe oameni după dumneata.

— Nu, ci după experienţă de viaţă pe care o am.

— E acelaşi lucru.

Jan se ridică de jos, cu o supleţe uimitoare, cu acea extraordinară agilitate a mişcărilor căpătată în urma practicării îndelungate a tenisului. Rupse un trandafir alb din cei care acopereau bolta şi-l privi cu interes.

— Eşti încă tânără şi fremătătoare, – continuă el – întocmai ca floarea asta, Judith. Pentru dumneata, viaţa înseamnă primăvară, elan, prospeţime, fericire, bucurie constantă... Încă nu vrei să admiţi suferinţa, decepţia, asprimile anotimpului mort.

— Suferinţa? Mi-am avut totuşi partea mea, domnule doctor!

— Sigur, dar te răzvrăteşti împotriva ei.

— Ce poate fi mai firesc?

— Ea face parte din viaţă, la fel ca şi bucuria.

— Eu sunt americancă, ripostă Judith, şi în ţara mea suferinţa e considerată duşmanul umanităţii.

Jan făcu un semn negativ cu capul.

— Nu cred totuşi că ai dreptate. Ca medic, sigur, sunt de acord cu dumneata în ceea ce priveşte suferinţa fizică: trebuie să lupţi împotriva ei, s-o combaţi prin toate mijloacele posibile. Dar mai există pedeapsa morală, căinţa. Eu, care am ajuns aproape la capătul vieţii, îţi pot spune că uneori e salutară, ea căleşte sufletele cele măi nobile şi mai generoase. Fiindcă, într-adevăr, suferinţa

morală te poartă adesea pe cele mai înalte culmi ale spiritului...

IV

„VREAU SĂ-ŢI SPUN CĂ M-AM săturat de comedia pe care o jucăm. Nu, nu mai pot! M-am hotărât să cedez, să capitulez în faţa rivalei mele, să mă despart de tine şi să te las muzicii.

În această ţară atât de limpede şi de luminoasă, în această casă a doctorului Yvarsen, aerul pe care-l respiri este atât de pur, încât viaţa trăită în minciună devine imposibilă, de nesuportat.

Am jucat şi am pierdut, Hugo... Ah! Căsătoria noastră în acea capelă mică din Manhattan! Ce speranţe nemaipomenite a iscat în inima mea! Aveam pe atunci impresia că mă invidiază întreaga lume! Eram nespus de fericită. Alături de tine, lângă tine, viaţa mea îşi aflase rostul. Niciun cuvânt n-ar putea reda vreodată atât de fidel intensitatea sentimentelor mele pentru tine, în decursul primelor luni ale căsătoriei noastre. Trăiam într-o continuă stare de încântare. Nebună de bucurie, înflăcărată!

«Mă vei ajuta Judith, vei fi întotdeauna alături de mine, nu-i aşa? Dragostea ta pentru mine va fi lumina, suportul meu! Tu eşti izvorul meu de apă vie! Fără tine aş fi ca o plantă ce se vesteşeşte departe de soare! Te iubesc cum niciun bărbat de pe lumea asta nu şi-a iubit vreodată soţia, nici unul!» Aceste fraze înflăcărate sunt ale tale şi eu eram cea căreia îi erau adresate. Frunze moarte...

Te învinuiesc că ţi-ai bătut crâncen joc de mine. Chiar de-aş vrea, n-aş putea să număr nopţile de singurătate şi de disperare pe care m-ai făcut să le îndur. Tu nu mă neglijezi, mă ignori. Pentru tine, muzica e totul, eu nu însemn nimic. La o statuie frumoasă, cel puţin te uiţi, un obiect de artă ţi se mai întâmplă să-l iei în mână, să-l

admiri. Eu nu m-am bucurat nici măcar de această favoare.

Când eram fată tânără, visam să văd Europa, cetăţile ei prestigioase, muzeele, teatrele, monumentele ilustre, artiştii, scriitorii ei, întreg acel tezaur de artă şi cultură acumulat de secole şi secole de civilizaţie. De îndată ce mi-a stat în putinţă, am întreprins această călătorie şi am vizitat Parisul, Roma, Atena, Florenţa, Veneţia, Neapole, Toledo... Într-un mod foarte naiv şi într-un stil foarte americănesc, m-am ghiftuit într-adevăr cu cultura Europei. Dar totul se petrecea doar la suprafaţă, eram departe de a fi una dintre ai voştri. Asta nu s-a întâmplat decât în ziua în care te-am întâlnit şi am început să mă transform, să asimilez într-adevăr bogăţiile artistice şi spirituale ale Europei. Iar tu, tu erai în ochii mei încarnarea acelui geniu al bătrânului continent!

În ziua căsătoriei noastre, fusesem cât pe-aci să delirez de bucurie, să leşin de încântare! Da, căci mă făceai să trăiesc într-un fel de extaz. Fericirea pe care scontam atunci mi se părea imensă, nesfârşită... Eram convinsă că cerul nostru va rămâne veşnic radios, că viaţa în doi va fi o veşnică încântare, un vis cu ochii deschişi. Viitorul, pentru mine? Era albastrul deschis, rozul, verdele... Cenuşiul şi negrul nu mai aveau loc în existenţa mea. Mii de sori ne străluminau soarta!

Dar, puţin câte puţin, tu aveai să te îndepărtezi de mine, să te laşi cu totul stăpânit de demonul tău, de exigenţa şi capricioasa ta iubită: muzica. Totuşi, făceam tot ce puteam ca să creez în jurul tău o atmosferă de dragoste copleşitoare şi totodată un decor vesel şi senin. Adu-ţi aminte cu câtă plăcere am amenajat, la Paris, apartamentul din strada Tournon. Dar, cu toate eforturile mele de a te reţine, tu alunecai din ce în ce mai mult spre fanatismul propriu.

Sunt soţia ta, fără ca totuşi să fiu. Lunile, anii trec, şi prăpastia care ne separă nu face decât să se adâncească, să se lărgească şi mai mult. Suntem doi străini care

trăiesc alături, surâzând dar care, în realitate, sunt foarte, foarte departe unul de altul. Eşti drăguţ, eşti atent cu mine: dar eu nu sunt o «kleines Mädchen» *sau un* «liebes Kind»*, ci o femeie!*

Mi-ai furat tinereţea, anii cei mai frumoşi din viaţă. Te detest, Hugo, te urăsc! Tu mi-ai extirpat, în mod brutal, din inimă, dragostea pe care am putut-o simţi pentru tine. La aztecii din vechea Americă, inima victimelor ce trebuiau sacrificate era smulsă – bătând şi fremătând – din trupul încă viu: mai era caldă încă, atunci când era aruncată pe altarul zeilor nemiloşi. Şi tu ai făcut la fel: mi-ai smuls, în mod brutal, inima din pieptul care încă mai palpita, pentru ferocea ta divinitate, Euterpe! Muza muzicii pe care nu mai pot decât s-o blestem. Mie, care-mi plăcea atât de mult această artă, mi-a fost smulsă din inimă şi asta numai din vina ta! Înainte de a te cunoaşte şi încă o bucată de vreme după ce te-am cunoscut îmi plăcea să cânt la pian. Ţi-ai bătut atât de crunt joc de mine privind felul cum atingeam clapele şi cum interpretam, încât până la urmă am renunţat. Dă-mi voie să-ţi spun că trăsătura asta a ta de caracter nu dovedeşte câtuşi de puţin generozitate: să ridiculizezi tot ceea ce nu e genial, tot ceea ce nu e superior şi strălucitor!

Egocentrismul tău este pur şi simplu monstruos, n-ai făcut niciodată nici cel mai mic efort ca să te adaptezi gusturilor şi preferinţelor mele. Totul trebuie să graviteze, tot timpul şi întotdeauna, numai în jurul tău. Dorinţele mele n-au contat nici măcar o clipă în viaţa noastră comună. Noi nu alcătuim o pereche, Hugo... În afară de tine, mai exist eu, o persoană în plus, pe care o socoţi frumoasă, dar care de fapt nu e decât un fel de secretară – impresar – doamnă de companie. Da, trebuie s-o spun fără jenă: căsnicia noastră e un fiasco total!

Nu scriu scrisoarea asta pentru a umple un dosar cu doleanţe, pentru a te copleşi cu reproşuri, ci ca să te fac să înţelegi că această situaţie nu mai poate dura. Trebuie tăiat în carne vie, trebuie pus capăt acestei existenţe

pseudo-comune, acestei agonii a dragostei noastre.

Suedia e o ţară teribilă... Aici nu se mai pune problema de a trişa, de a înşela. Falsele faţade se prăvălesc, măştile cad. Asta ţine, pe de o parte, de nu ştiu ce lucru dur, hotărât, de puritatea pe care o oferă peisajul, de nemiloasa luminozitate a priveliştilor, iar pe de altă parte de firea cinstită şi fără fard a locuitorilor săi, care alătură unei anumite lucidităţi a inimii nemaipomenit de înflăcărate, o voinţă dintre cele mai tenace şi o nostalgie aproape dureroasă şi de nevindecat. Aici contururile lucrurilor şi ale fiinţelor se decupează, cu o precizie şi o puritate uneori halucinantă, pe fundalul infinitului. În acest decor, viaţa este mai intensă, moartea are mai multă măreţie tragică. Încă de când am sosit la Tjorpa am presimţit că atunci când vom părăsi acest loc nu vom mai fi noi înşine. E ca o baie de argint-viu: sufletul iese călit ca oţelul, întărit, curăţat, dar totodată despuiat, redat lui însăşi. Şi apoi mai există aici şi semeaţa, impozanta făptură a doctorului Yvarsen. Acest om are o privire care pătrunde până în străfundurile cele mai tainice ale fiinţei noastre, o privire care se scufundă în însăşi esenţa sufletului. În faţa lui te simţi atât de mic, atât de slab... În casa lui nu mai poţi juca nicio comedie, adevărul şi sinceritatea plutesc, parcă, în aer. Aici trebuie să spargem şi noi abcesul!

Ghicesc că această scrisoare începe să te plictisească, îţi şi văd mutra nerăbdătoare. Ce-ţi propun? Despărţirea imediată! După ce vom părăsi Tjorpa, tu te vei duce în Germania, în turneul organizat acolo, iar eu mă voi întoarce la «Santa Monica» unde te voi ruga să nu mai vii niciodată. Acolo, aproape de marea care mi-e atât de dragă şi care m-a întărit întotdeauna, voi reflecta calm la toate aceste lucruri. Ca o bună americancă, vreau să găsesc o soluţie practică şi mai ales o soluţie definitivă.

Să nu crezi că mă vei putea face să-mi schimb părerea: sunt ferm hotărâtă să te părăsesc pentru totdeauna!

Judith”

Apartamentul de la primul etaj pe care Jan îl pusese la dispoziţie oaspeţilor săi era alcătuit dintr-un fermecător salonaş decorat şi mobilat în stil Ludovic al XV-lea, o cameră spaţioasă şi luminoasă, cu un vechi pat suedez, aşezat sub un baldachin cu coloane şi o cochetă sală de baie, a cărei pardoseală de marmoră oferea nişte frumoase motive câmpeneşti. Judith îşi scrisese epistola în salon, târziu, în noapte, în vreme ce Hugo dormea în odaia de alături. Înfăşurată într-un amplu şal de caşmir, aşezată în faţa unui minunat secreter, minuţios sculptat, ea rămase vreme îndelungată aplecată deasupra hârtiei, palidă şi gânditoare, cu trăsăturile crispate de amărăciune. După ce-şi iscăli dureroasa misivă, trecu mai întâi în sala de baie ca să-şi răcorească fruntea cu apă de colonie. Se sperie de chipul din care parcă se scursese tot sângele, de paloarea tenului, de cearcănele adânci şi negre din jurul ochilor. Nemaiputând să suporte această imagine, se dădu cu puţină pudră, îşi schimbă rochia de interior cu un elegant taior de culoarea somonului, comandat la un mare croitor din Paris şi se pieptănă. Îi plăcea să-şi ridice părul greu, de culoarea aurului, şi să-şi facă un coc perfect rotund şi armonios care dădea siluetei sale un aspect majestuos, sculptural. Gesturile îi erau febrile şi după ce se examină critic în oglinda înaltă de pe perete, se reîntoarse în salon; nu putu rezista tentaţiei de a-şi aprinde una din lungile ei ţigări egiptene şi de a trage cu lăcomie câteva fumuri menite s-o calmeze. Apoi, cu un pas foarte ferm, se îndreptă spre dormitor şi puse scrisoarea pe măsuţa de la căpătâiul lui Hugo.

V

HUGO ÎNSĂ ERA TREAZ.

— Ce-ai pus acolo? întrebă ridicându-se din pat.

Avea o pijama de mătase neagră, care-i accentua şi

mai mult paloarea obişnuită a chipului. Sub fruntea înaltă şi netedă, ochii negri scânteiară.

— O scrisoare? exclamă el despăturind foile, o scrisoare de la tine?

— Da, Hugo, şi doresc s-o citeşti.

Stupefiat, muzicianul îşi privi soţia.

— Te văd îmbrăcată de oraş... În toiul nopţii? Ce se întâmplă, *kleines Mädchen*?

Judith insistă:

— Citeşte scrisoarea!

— Ce mai e şi toana asta?

— Unele lucruri care nu pot fi spuse, pot fi scrise.

— Văd...

Cu sprâncenele ridicate, Hugo parcurse repede scrisoarea; degetele lui lungi, de virtuoz, bătură nervos în marmora alb-verzuie a noptierei. În sfârşit, lăsă foile să cadă pe pat şi spuse cu glas estompat:

— Sunt de acord cu tine: căsătoria noastră a fost un fiasco.

Constatarea rece şi obiectivă fu pentru Judith ca o palmă usturătoare. Cu toată dorinţa ei de a renunţa la căsnicia cu violonistul, nu putea fi de acord ca el să accepte cu atâta nonşalanţă eşecul căsniciei lor. Prea îi dăruise, prea îi sacrificase mult! Cei mai frumoşi ani din viaţa ei! Cei cu care nu te mai întâlneşti niciodată... Simţi din nou crescând în ea resentimentul, mânia. La început, când intrase în odaie, când îl văzu pe Hugo, palid şi frumos, cu chipul lui fin, cu trăsături cioplite parcă în marmoră, chipul pe care ea îl iubise atâta, simţi un nod ridicându-i-se în gâtlej. Acum nu se mai gândea decât să se revolte împotriva nedreptăţii care i se făcea, decât să-l copleşească cu reproşuri aspre pe cel care-i trădase încrederea şi afecţiunea.

— Deci, exclamă ea, accepţi ruptura?

— Accept tot ce vrei tu, zise el.

— Eşti laş sau indiferent? N-am însemnat chiar nimic pentru tine?

Vocea exasperată a Judithei începu să devină din ce în ce mai ascuţită. Hugo îşi îndreptă privirea către vioara lui, Amati, care fusese aşezată delicat pe larga comodă lucrată cu migală. Ochii i se umplură de o lumină foarte intensă.

— De ce strigi? zise el. De ce te revolţi tocmai tu care ai văzut atât de just lucrurile în ceea ce mă priveşte...

— Mărturisirea acestui eşec nu ţi se pare amară?

— Ne-am înşelat, *liebes Kind*...

— Am fost oarbă...

— Cât de ciudate, de bizare sunt femeile... Sunt gata să fiu de acord cu tot ceea ce afirmi în scrisoare, şi iată că te înfurii, că te ridici împotriva mea... În toate astea e o contradicţie...

— Taci! Nu vrei să înţelegi nimic!

— Aş fi preferat o despărţire fără scene penibile, fără vană agitaţie.

— Mereu preferinţele tale!

— Cum ţi-aş putea vorbi de ale altora? Nu le cunosc!

— Nu te-ai străduit niciodată să le cunoşti! Şi eu, Hugo, eu nu eram „alţii”, eram nevasta ta!

— Mi se pare că nu m-am sustras niciodată de la obligaţiile mele. A fost o vreme în care...

— Opreşte-te! Eşti ignobil! Iar limbajul ăsta grosolan e cu atât mai deplasat în acest loc!

— Încetează să te mai agiţi astfel!

— Nicio femeie de vârsta, de condiţia mea, n-a fost neglijată cu atâta cruzime.

Hugo făcu o mutră agasată.

— Nu văd la ce-ar mai putea sluji o scenă ca asta, în toiul nopţii. Ce anume vrei de la mine? Spune! Dar încearcă să-ţi păstrezi calmul; căci mâine am un concert la Göteborg, de care se pare că ai uitat...

— Puţin îmi pasă!

— Dacă aşa stau lucrurile...

— Prea au fost numeroase sacrificiile pe care am consimţit să le fac pentru muzica ta. Cu un aer

încrâncenat, tânără făcu semn către superbul instrument al cărui lemn preţios avea reflexe aurii. Dacă ai şti, strigă ea, de câte ori am simţit dorinţa să-ţi distrug vioara! Ah, să nu-i mai aud cântecul vrăjit care e pentru mine un fel de insultă sau, mai curând, care era, fiindcă toate astea, slavă Domnului, acum s-au isprăvit!

Neliniştit, Hugo se ridică dintr-o săritură şi se aşează între vioară şi Judith.

— Nu, nu, spuse el gâfâind, asta nu! Vioara e însăşi sufletul meu!

— Nu mai ai de ce te teme! replică Judith cu dispreţ. În ce mă priveşte, şi tu şi vioara ta aparţineţi trecutului.

Gânditor, cu trăsăturile crispate, Hugo murmură:

— Dar tu mi-ai oferit-o... Legătura asta va exista între noi atât cât voi trăi, ba chiar şi după asta, căci arta este indestructibilă. N-aş putea niciodată să cânt fără să mă gândesc la tine, fără să-ţi văd chipul în faţa ochilor...

— Da, sări tânăra femeie, eu sunt cea care ţi-a dăruit acest instrument al diavolului! Fără să mă gândesc atunci că va deveni pentru mine un adevărat supliciu. Toate notele pe care le smulgi din el sunt tot atâţia spini care mi se înfig în carne!

— Imaginile evocate sunt de un gust îndoielnic, Judith, de un gust care nu-ţi face cinste. Încetează...

— Tu m-ai făcut să urăsc muzica! Pe vremuri, numele lui Bach, Vivaldi, Mozart, Brahms, îmi erau dragi... Acum, ele mă umplu de amărăciune.

— Dramatizezi prea mult situaţia.

— Dacă ai şti cât mi-a fost de penibilă mărturisirea acestui lamentabil fiasco, a acestei cumplite neînţelegeri!

— Trebuie să ne resemnăm în faţa evidenţei.

— Fraze!

— Tu care eşti întotdeauna atât de lucidă, atât de obiectivă, de *matter of fact*[17], ar trebui...

— Ar trebui, ar trebui! Cine îmi va da înapoi anii irosiţi? Cine îmi va reda vârsta pe care o aveam în ziua acestui

[17] Expresie americană desemnând o mentalitate practică şi obiectivă.

nefast măritiş?

Hugo îşi pusese halatul de casă, din satin negru, şi-şi înfăşurase gâtul într-un fular uşor, de mătase albă. Foarte înalt, foarte slab, părea că se află pe scenă, în costum de seară.

— În viaţă nu există ani pierduţi, spuse el aşezându-se în faţa soţiei sale. Mai târziu, vei înţelege că această încercare n-a fost zadarnică pentru noi. Ceea ce-am să-ţi spun astăzi, poate că ţi se va părea atroce, odios, dar te asigur că vom ieşi din asta îmbogăţiţi sufleteşte amândoi.

Judith clătină neîncrezătoare din cap.

— Destul! spuse ea. Destul cu aceste judecăţi reci. Oare cel care-mi vorbeşte e într-adevăr discipolul lui Hölderlin, demonul romantismului german?

— Ascultă-mă cu atenţie! Toţi criticii sunt de acord în a recunoaşte că, de câţiva ani, felul meu de a cânta s-a îmbunătăţit în mod considerabil. Şi mai ales, noua manieră de a interpreta, de a înţelege operele care întrunesc toate sufragiile, care-mi sporesc gloria. Toate astea pot să ţi se pară vorbe goale, dar pentru noi, artiştii, glasul criticilor sau manifestările de satisfacţie sau de nemulţumire ale publicului sunt singurele criterii reale ale nivelului desăvârşirii noastre. Dacă culegem aplauze, dacă suntem sensibili la mărturiile şi la dovezile de admiraţie, asta se întâmplă din pricină că i-am înflăcărat pe cei ce-au venit să ne asculte, din pricină că le-am retransmis, în chip fidel, mesajul marilor muzicieni dispăruţi. Or, dacă astăzi înţeleg mai bine operele pe care le interpretez, asta se datorează în mod sigur încercărilor prin care a trecut fiecare dintre noi în această căsnicie. N-am lăsat nimic să-mi scape din chinul, din dezamăgirea mea, nici măcar faţă de tine. Şi totuşi, mi-am dat curând seama că legătura noastră se va destrăma, dar voiam totuşi s-o menţin până în ultima clipă. Înţelegi? Trăgându-se puţin îndărăt, Hugo adăugă: În viaţă, vezi tu, trebuie să perseverezi întotdeauna, să rămâi la postul tău, ca un soldat la datorie, să nu dezertezi niciodată.

— Vedeai totuşi că eram nefericită. Soarta mea te lăsa indiferent?

— Eram prinşi în angrenajul vieţii cotidiene: se stabilise între noi un anumit *modus vivendi*, bazat pe ignorarea problemelor esenţiale.

— Spune, mai simplu, că te-ai obişnuit să mă neglijezi, să nu-ţi mai pese câtuşi de puţin de nevoile mele afective.

— Meseria mea e o sclavie, Judith...

Recunosc, căci te-am văzut muncind, te-am văzut repetând fără răgaz, cu o tenacitate aproape inumană. Ştiu să apreciez la justa sa valoare tot efortul pe care l-ai depus ca să ajungi unde ai ajuns. Dar nu uita, Hugo, că meseria asta atât de dură îţi procură şi unele satisfacţii care sunt pe măsura ambiţiilor tale şi care-ţi măgulesc din plin orgoliul. Aşa stând lucrurile, aveai oare dreptul să sacrifici fericirea mea carierei şi mai ales egoismului tău?

— Îţi spun încă o dată că am fost şi sunt complet absorbit de munca mea, că nu-mi mai aparţin. Turnee după turnee, angajamente în mai toate capitalele...

— Da, călătorii istovitoare cu avionul, cu vaporul, cu trenul, cu maşina... Cunosc toate astea, fiindcă le-am trăit alături de tine.

— În unele seri eram atât de extenuat, încât trebuia să înghit tot felul de întăritoare. Adu-ţi aminte de noaptea aceea faimoasă din Montevideo când, după concertul de Brahms, am căzut în cabină... Mi-au trebuit douăzeci de minute şi doi medici ca să mă facă să-mi vin în fire... Şi uite aşa au trecut săptămânile, lunile, anii. Am devenit idolul mulţimilor, dar şi prizonierul propriei mele glorii.

— Chiar aşa stând lucrurile, o astfel de explicaţie nu constituie o scuză! exclamă Judith care-şi dădu seama că prin argumentele sale Hugo urmărea s-o împingă pe o pantă periculoasă. Voi, artiştii, consideraţi cu prea multă uşurinţă că toată lumea trebuie să se sacrifice pentru arta voastră, că ea stă în centrul preocupărilor tuturor persoanelor din anturajul vostru, că reprezintă polul

oricărei activităţi, oricărei gândiri.

— În concluzie, noi ne supraestimăm.

— Te rog, nu te cocoţa iar pe piedestal! Ah! Dacă aţi putea fi şi voi puţin mai modeşti!

— Să nu ne pierdem vremea cu copilării, vrei?

— Te doare că-ţi spun adevărul?

Hugo făcu un gest de plictiseală.

— Hai să isprăvim! Şicanele astea sunt nedemne şi de tine şi de mine!

— Dacă ai şti cât mă agasezi când îţi dai aerele astea de geniu neînţeles!

— Pentru mine, muzica ocupă cel mai de seamă loc în viaţa mea!

Scoasă din răbdări, Judith bătu din picior.

— Îngăduie-mi să cred că viaţa, în esenţa ei, nu datorează nimic muzicii şi că preţuieşte mult mai mult decât ea! Şi că fiecare fiinţă umană ar trebui, înainte de orice, să se consacre celor mai nobile legi ale ei şi mai ales caritătii, această supremă expresie a dragostei. Da, Hugo, dragostea a fost, este şi va fi întotdeauna deasupra artei!

Hugo ridică din umeri şi se îndreptă spre fereastră. Trase perdeaua şi privi afară.

— Cât de ciudată e noaptea asta! observă el pe un ton neutru. Copacii par nişte sentinele negre, încremenite pe vecie în atitudinea lor de apărare mută. S-ar spuse că o vrajă a înlănţuit natura, că e fermecată de nu ştiu ce putere misterioasă. Să ştii că ai descris foarte bine Suedia în scrisoarea ta... Ce ţară ciudată! Ce locuitori bizari! Plini de cele mai violente contraste! La concert sunt rezervaţi, aproape ţepeni, dar în viaţa de toate zilele sunt pătimaşi şi manifestă o înflăcărare pe care nu o găseşti nicăieri în altă parte. Sunt cruzi şi totodată caritabili, idealişti şi realişti şi – lucrul cel mai important – împrăştie în jurul lor o vitalitate care mă atrage şi mă seduce în cel mai înalt grad. Crezi că această înfruntare dintre noi ar fi fost posibilă în altă parte decât în acest ţinut atât de

nemaipomenit de tonifiant, de aţâţător? Niciodată!

— Să nu ne abatem de la obiectul discuţiei noastre cu astfel de generalităţi, de consideraţii abstracte! spuse Judith, nerăbdătoare. Mă aşteptam la o altă atitudine din partea ta, mai umană, mai plină de regrete...

— Fiecare dintre noi e închis în propria lui sferă. Pentru tine, totul e în funcţie de necesităţile şi de satisfacţiile vieţii. Pentru mine, totul rămâne subordonat artei, exigenţelor ei. Aşa că, Judith, noi nu ne vom putea niciodată înţelege, niciodată...

— Nu simţi deci nici cea mai mică remuşcare în ceea ce mă priveşte? Nu regreţi că m-ai neglijat?

Hugo întoarse din nou capul spre fereastră:

— Ba da! Şi se cuvine să-ţi mărturisesc că mă simt vinovat faţă de tine, murmură el, de data asta nemaiavând putere să-şi ascundă tulburarea.

— În sfârşit!

— Trebuia să fi luat măsuri mai curând, da, să fi încercat să pun capăt acestui fel de viaţă care a devenit insuportabil pentru tine. Această greşeală, pe care n-o neg, va apăsa greu asupra mea...

— Aşa că te-ai decis să...

— Să-ţi îndeplinesc dorinţa, pentru că am ajuns la punctul în care nu se mai poate îndrepta nimic.

Judith o porni încet, spre uşă.

— Va trebui să ne despărţim cât mai repede cu putinţă, declară ea cu voce ştearsă. De prisos să mai prelungim o situaţie care ne nemulţumeşte pe amândoi.

— După concertul de la Göteborg, n-am să mă mai întorc aici; mă voi duce direct la Stockholm. Apoi, după ce turneul în Suedia va lua sfârşit, voi pleca în Japonia, la Festivalul de muzică europeană, organizat la Tokyo. Vezi deci că în curând se vor aşterne între noi mii de kilometri, continente, oceane... Aşa că ruptura va fi definitivă.

Cu un gest febril, Judith îşi aranjă o buclă rebelă.

— Vreau să mă duc în parc, spuse ea pe nerăsuflate, mă înăbuş aici. Poate că în mijlocul naturii adormite îmi

voi găsi liniştea sufletească. Domnul să te aibă în pază, Hugo!

— Rămâi cu bine, Judith... Şovăind, aproape timid, muzicianul se duse să-şi ia vioara: Pentru ultima oară... Aş vrea să cânt numai pentru tine... pentru ultima oară...

Ajunsă în salon, Judith rămase nemişcată: divin, de neuitat, Hugo cânta... Fără voia ei, ochii i se umplură de lacrimi. Căci nebănuite sunt adâncurile inimii omeneşti şi insondabil infinitul sufletesc! Hugo cânta şi Judith simţea cum se linişteşte, cum o părăsesc şi ultimele rămăşiţe de agresivitate şi ranchiună. Cântecul viorii părea o lumină limpede, nemaipomenit de atrăgătoare. Da, acordurile ei luminau lumea, transfigurau întregul univers. Farmecul inefabil al artei, înflăcărată magie a muzicii!

Hugo cânta şi Judith se simţea transportată într-o lume de vis. Albăstrimi delicate pe vastele orizonturi. Freamăt de crengi primăvăratice. Suavitatea îmbătătoare a celor mai subtile miresme. Veselie, bucurie, ameţeală. încântare, extaz... Veşnicul miracol al fiinţei şi al vieţii!

Trebuia să rupă însă firul întins de vraja muzicii, să curme farmecul! Acoperindu-şi urechile cu mâinile, ca să nu mai audă, ca să nu cedeze chemării visului, Judith ieşi repede din odaie. Coborî alergând scara şi se năpusti în tăcerea noptatecă a parcului. Aerul proaspăt şi pur o aduse la realitate. Gâfâind, se sprijini de un copac, apoi oftă din străfundul fiinţei sale.

VI

— EU, OM DE SEAMĂ? spuse Jan, cu un surâs. De-a lungul întregii vieţi, singura mea preocupare a fost să-mi îndeplinesc cu scrupulozitate şi, în măsura posibilităţilor, chiar cu fervoare, obligaţiile, să dau fiecăruia ceea ce aştepta de la mine, să-mi respect angajamentul, să fiu tolerant şi înţelegător şi să ating – din punct de vedere profesional –

perfecţiunea. Toate astea sunt mult prea simple şi insuficiente – ar spune astăzi, unii – ca să facă pe cineva ilustru.

— Şi totuşi eşti, replică Thérèse, cu încăpăţânare.

— În ceea ce-l priveşte pe Erling, începu Jan, socot că... Se întrerupse şi-şi ciuli urechile. Ascultă!

— Muzică... în casa noastră?

— Da, e Hugo.

— La ora asta?

— Da, eu i-am spus că în acea aripă a clădirii poate să exerseze oricând, că micul apartament e astfel situat, încât cântecul lui nu poate deranja pe nimeni.

— Totuşi... să cânţi la vioară la miezul nopţii... Dă-mi voie să socot aşa ceva nepotrivit...

— Nu fi prea severă, draga mea.

— De altfel, nu prea pare să exerseze...

— Nu, mai curând s-ar spune că tânărul cântă pentru plăcerea lui... sau pentru durerea lui! În orice caz ceea ce cântă e foarte frumos.

— Mă văd obligată să-ţi mărturisesc că muzica asta mă răscoleşte, zise Thérèse cu voce schimbată.

— Băiatul ăsta e cel mai mare violonist al vremurilor noastre...

— Niciodată, n-am auzit ceva mai emoţionant, nişte sunete atât de terestre, dar care să aibă asemenea accente celeste. Ştii ce anume cântă, dragul meu?

— Improvizează pe un andante de Brahms.

Thérèse aruncă o privire asupra pendulei de la căpătâi:

— Vino să te culci, Jan, spuse ea. Nu putem totuşi rămâne în picioare, întreaga noapte!

— Să dorm? Când omul ăsta cântă atât de minunat? Când îşi obligă vioara să cânte astfel?

— Cel puţin întinde-te pe pat...

Jan scutură din cap.

— Cu neputinţă. Noaptea asta are ceva enervant: simt în creier nişte gheare de oţel...

— Tocmai, te vei linişti...

— Nu. Poate e de vină luna, poate noi înşine... Simt o nelinişte surdă, ceva care parcă dă târcoale casei.

— De unde-ţi vin ideile astea morbide? Mai mult ca sigur că vioara lui Hugo te-a adus într-o astfel de stare!

— Aerul e greu, încărcat de electricitate; am impresia că o ameninţare nevăzută apasă asupra Tjorpei.

— Dacă ai încerca să citeşti?

— Nu m-aş putea concentra asupra textului.

— Atunci ce ai de gând să faci?

— Mă duc să iau puţin aer... O sclipire trecu prin ochii lui Jan: De fapt, mă duc la Troelle.... Simt nevoia să cânt la orgă... Simt aproape instinctiv atingerea clapelor. Ştiu că orga mă aşteaptă...

— Ce noapte ciudată!

— În timpul zilei a bătut vântul dinspre Nord...

— Cel care aţâţă animalele... ba chiar şi oamenii!

— Dacă te iei după ce spun bătrânii din ţara asta, cei care-i ascultă prea multă vreme tânguirile, peste an îşi vor pierde minţile...

— Ei, nevoia asta de a vă înconjura de legende, spuse Thérèse. Apoi, practică şi realistă, adăugă: Fii atent pe drumul spre Troelle; nu merge prea repede! Mi-e întotdeauna frică de şirul acela de castani! După care, cu o expresie gânditoare, spuse fără nicio tranziţie: Ca să ne întoarcem la Judith şi la Hugo... Sunt sigură că lucrurile s-au deteriorat de tot în ultima vreme.

Aceste cuvinte îl tulburară profund pe Jan. Ele îi deşteptară din nou ceea ce se străduise să înăbuşe în străfundul conştiinţei sale: amintirea acelei vâlvătăi, a patimii pe care o iscase în el prima întâlnire cu Judith Collins, pe ţărmul Mediteranei, atunci când frumoasa americană era încă o tânără romantică şi când însuşi imposibilul i se păruse realizabil. Căci mărturisirea Judithei, sub bolta de trandafiri, îi însufleţise puternic amintirile. În plus, cu timpul, uimitoarea ei asemănare cu Sigrid se accentuase şi mai mult. Oare cum suna versul lui Puşkin?

„Redă-mi, o, Doamne, vechea mea sminteală,
Şi-abate de la mine imaginea-i fatală...”

Imaginea funestă a Sigridei, da... Nu numai că se statornicise în sufletul lui Jan, dar uneori se reîntrupa şi în alte femei, ca să-şi sfâşie şi mai cumplit vărul: Flavie, Judith... Obsesie veşnică, amintire chinuitoare. Timpul – recunoscut ca mare vindecător – nu avusese nicio putere împotriva înşelătoarei năluci. În van treceau anii, chipul Sigridei nu pălise niciodată, ba uneori lui Jan chiar i se părea că-i aude vocea atât de cunoscută, şoptindu-i: „Fac adesea lungi plimbări, în timpul cărora stau de vorbă cu copacii. Cu copacii care ne cunosc pe amândoi, care ne-au auzit mărturisirile. Eu nu-s nebună, Jan, dragostea mea e nebună, dragostea mea pentru tine. Când vreau să-mi descarc inima, vorbesc cu copacii, cu florile, cu animalele. Caii noştri...” Mai ales de când se întorsese în Suedia, năvala amintirilor era tot mai puternică. În decorul încântător al tinereţii sale, totul i-o evoca pe luminoasa lui logodnică, totul îi vorbea de Sigrid... Scoarţa scrijelită a unui arţar, o piatră mare, răsturnată în mijlocul drumului... Trecutul redevenea, în mod dureros, prezent.

— Hugo s-a oprit din cântat, spuse Thérèse. Păcat, era atât de frumos!

Jan aprobă din cap.

— O artă ca a lui înseamnă o bogăţie inestimabilă.

— Dar şi periculoasă.

— De ce?

— Câte sacrificii îi vor fi costat această artă, atât pe el cât şi pe cei din jurul lui! Mărturisesc că atunci când îl aud cântând, când ascult acordurile acelea sfâşietoare şi de o asemenea perfecţiune, niciun preţ nu mi se pare prea mare pentru a atinge un asemenea ţel sublim. Adaug însă că setea mea de dreptate, de echitate mă face totuşi să-i ţin parte Judithei. Niciodată, înţelegi, niciodată Hugo n-ar fi trebuit să-şi neglijeze nevasta, să-i ignoreze dragostea

şi tandreţea şi să nu ţină seamă decât de muzica lui.

— Fiecare om trebuie să-şi urmeze propriul său drum, Thérèse, să asculte de chemarea conştiinţei sale, de dorinţa lui primordială.

— Nu pot să-l scuz pe Hugo... nu pot...

— Să lăsăm acest subiect, problema e prea complicată. Simt nevoia de destindere, de linişte. Vreau să mă îmbrac şi să mă duc la Troelle...

— Înainte de a pleca vrei să arunci o privire asupra micuţei Tora? Şi nu sta prea mult la Troelle, dragul meu...

În prag, Jan se întoarse şi-i trimise un sărut credincioasei şi curajoasei sale soţii. După ce plecă, Thérèse rămase multă vreme cu privirea aţintită asupra uşii, apoi, gânditoare, îşi aprinse o a doua ţigară...

* * *

Câteva minute mai târziu, puternicul automobil Bentley, de culoare neagră, al stăpânului Tjorpei, o porni pe drumul către Troelle, printre cele două şiruri de castani scăldaţi în lumina rece a lunii. După moartea pastorului Lindström, lui Jan îi plăcea să se ducă din când în când la Troelle, ca să cânte la magnifica orgă din biserica parohială; ca să nu-l deranjeze pe Undset, noul pastor şi ca să nu conturbe slujba, luase obiceiul de a se duce acolo noaptea. De altfel, cu cât ora era mai înaintată, cu atât era mai propice oraţiei muzicale, fiindcă Jan avea atunci impresia că biserica din primii ani ai copilăriei era a lui, că într-un anume fel era un soi de capelă particulară unde se putea reculege, într-o deplină izolare, iar imensa tăcere din jur era ca o pregătire treptată a imnului pe care orga îl făcea să urce către tării.

Iar compozitorul a cărui operă se acorda cel mai bine cu starea lui sufletească, cel cu care se simţea, într-un fel, complice, era autorul celor mai sublime momente ale muzicii occidentale: Johann Sebastian Bach. Cioplit dintr-o bucată, aidoma înalţilor pini negri pe care-i vedea

ridicându-se ca un jet vertical de apă, pe malurile lacului Vänern, Jan avusese întotdeauna cultul fidelităţii. Aceleaşi compoziţii care-l seduseseră când nu era decât un adolescent continuau să-l încânte şi acum, când era un om bătrân. Şi la urma urmelor de ce să-şi fi schimbat gusturile, din moment ce ele se îndreptau către ceea ce era mai bun şi mai de preţ? Când interpreta muzica atât de pură, atât de sacră a lui Bach, simţea cum cad de pe el şi ultimele fărâme din zgura patimilor omeneşti. La capătul acestei progresive ascensiuni către puritate, nu mai rămânea altceva decât dialogul dintre el şi providenţă, şi asta datorită puterii miraculoase a muzicii.

VII

CÂND JAN SE VĂZU ÎN FAŢA ORGII din Troelle, simţi coborând în el o linişte deplină. Venerabilul sanctuar din Troelle era un lăcaş magic, un zid înalt de care se spărgeau toate valurile deşartei frământări omeneşti. Aici putea să se reculeagă, să se concentreze... Se gândi intens la membrii familiei sale, la Flavie, la mica lui nepoţică Tora, ultima sosită în clanul Yvarsen. Flavie era zâna bună a Institutului, o zână activă, muncitoare. Ultimele cercetări pe care le făcuse împreună cu Erling constituiau un studiu monumental, elaborat într-un interval de timp foarte scurt. Dar această operă o costase multă oboseală, plictis şi uneori chiar accese de descurajare pe care trebuise să şi le reprime. Viaţa ei, alături de Erling, era un continuu efort pentru a se menţine la suprafaţă, pentru a rezista, pentru a nu cădea de epuizare. Sfârşitul tragic al fratelui ei fusese o grea încercare, resimţită atât de Ide, cât şi de dânsa. Flavie se număra printre fiinţele cele mai nobile, cele mai generoase pe care le cunoscuse Jan. Mai avea încă de îndeplinit sarcini mari, şi doctorul îşi zise că pilda acelei femei de excepţie exercita, cu siguranţă, o influenţă

tonifiantă, educativă asupra celor din jur. „Să-i dea Domnul puterea necesară pentru a duce la bun sfârşit ceea ce i-a hărăzit soarta”, îşi spuse doctorul.

Jan tocmai se pregătea să atace primele acorduri, când simţi brusc prezenţa cuiva. Întorcând încet capul spre stânga zări – pe ultima treaptă a scării de lemn ce ducea la pupitrul orgii – o siluetă feminină, slab luminată... Sigrid... În pofida judecăţii şi a sobrei sale lucidităţi, Jan socoti că apariţia nu putea fi decât o nălucă. Totuşi, cuprins de un soi de rătăcire, întinse mâna spre ea. Atunci, tulburătoarea apariţie schiţă un gest de mirare şi de scuză.

— Iartă-mă că te-am întrerupt, doctore: cred chiar că te-am şi speriat.

Recunoscând vocea Judithei, Jan se linişti. Dar în el continua să persiste o nostalgie dureroasă. Deci încă mai era vulnerabil până şi la simpla amintire a lui Sigrid! Ce amprentă puternică lăsase asupra vieţii lui! Ameţitoarea logodnă, amărăciunea despărţirii, apoi moartea tragică a verişoarei sale în apele Trollhättanului, toate aceste amintiri dădeau acum năvală în fiinţa lui. În ciuda numeroşilor ani ce trecuseră de la toate acele evenimente, încă mai suferea. Tăcerea prelungindu-se, Judith se simţea din ce în ce mai jenată: îşi dădu seama că intruziunea ei în lăcaşul liniştit, unde Jan căutase, desigur, singurătatea, putea părea nelalocul ei.

— Domnule doctor... spuse ea, şovăind, te rog să nu fii supărat...

— Nu mă supăr, Judith, dar aş dori să aflu şi eu motivul vizitei neaşteptate, aici, în lăcaşul din Troelle, în miez de noapte...

— În curând se va lumina de ziuă, domnule doctor...

— Să lăsăm vorbele de prisos, Judith, ele nu fac decât să ocolească întrebarea mea...

— Ştiam de la Thérèse că vii adesea aici, noaptea, ca să cânţi la orgă...

— Ah, femeile... Dar cum ai putut ghici că tocmai în

noaptea asta...

— Mă aflam în parc, la câţiva paşi de garaj... Te-am văzut ieşind din casă, urcându-te în maşină şi pornind pe drumul spre Troelle. Atunci, am cutezat...

O expresie de dezaprobare apăru pe chipul lui Jan.

— Trebuie să-ţi mărturisesc că nu-mi prea place această fantezie.

— Dumneata nu eşti omul căruia să-i pese de bârfe, de „ce-se-va-spune”! Mi-ar fi greu să cred un astfel de lucru...

Jan avu un gest tăios.

— Nu e vorba de alţii, ci de mine! Şi de dumneata! Vezi, pastorul Undset a avut încredere în mine; mi-a lăsat o cheie de la uşa laterală, pe unde probabil ai intrat şi dumneata.

— Într-adevăr.

— Dar mai mult ca sigur că nu i-ar plăcea să mă ştie aici în compania unei femei tinere, frumoasă şi seducătoare.

Judith îşi plecă încet capul, cu un surâs trist.

— Complimentul încearcă să atenueze reproşul? întrebă ea.

Jan răspunse foarte serios, aproape grav:

— Nu înţelegi că prezenţa dumitale aici este inadmisibilă?

Ochii frumoşi ai Judithei se umplură de lacrimi.

— Există momente în viaţă, în care ajungi să nu-ţi mai pese de unele lucruri; sunt cumplit de nefericită, domnule doctor Yvarsen!

Stăpânul din Tjorpa nu răspunse nimic, mărginindu-se să contemple în tăcere luciul clapelor, unde lumina slabă isca unele reflexe timide. Era într-adevăr supărat; când plecase de acasă, în plină noapte, dorise – înainte de orice – să-şi regăsească pacea, liniştea şi seninătatea, în faţa „orgii sale”. Sanctuarul din Troelle era insula lui, locul de retragere, ferit, cu gelozie, de străini. Sosirea Judithei punea capăt dragei lui singurătăţi: digul fusese rupt,

lumea exterioară apăsa din nou asupră-i şi grijile zilnice năvăleau din toate părţile.

— Mă alungi şi dumneata, doctore? se nelinişti tânăra femeie.

Jan avu un surâs indulgent şi-i arătă simplu, uşa.

— Afară e o bancă. Ne vom simţi mai bine acolo.

Cu paşi mari, ieşiră amândoi din biserică.

— Ce înseamnă capriciul ăsta nocturn?

— Hugo şi cu mine ne-am... ne-am despărţit definitiv, murmură Judith.

— De când? întrebă Jan fără să se mire.

— În noaptea asta am avut o discuţie decisivă.

— Presupun că înainte de acel *andante* de Brahms?

— Da, domnule doctor. Cu voce uşor răguşită, ea adăugă: la instrumentul pe care i l-am oferit când a început dragostea noastră. Căci a înţeles, ca şi mine, că ruptura era de neînlăturat, că această căsnicie a noastră fusese un fiasco, un eşec lamentabil.

— Despărţirea asta bruscă este o aberaţie! Căsătoria e un lucru sacru, Judith, n-o desfaci în câteva minute!

— Nu mai aveam nimic de desfăcut. Am mai spus acest lucru!

— Mă rog, în sfârşit, o hotărâre atât de pripită... Ia să vedem ce împrejurare v-a determinat să luaţi hotărârea comună, pe cât de bruscă, pe atât de nebunească...

— I-am reproşat lui Hugo răceala, indiferenţa. Atunci mi-a mărturisit, cu seninătate, că nu-l interesează decât muzica şi că o femeie n-are loc în viaţa lui.

— Oh, toate astea sunt de-a dreptul absurde!

— Atitudinea dumitale mă miră, doctore. Pari foarte... contrariat, tocmai când mă aşteptam să te găsesc mai curând mulţumit de ceea ce, pentru mine, e de fapt, o eliberare! Mi s-a părut întotdeauna că nutreşti o oarecare simpatie faţă de mine.

— Tocmai pentru că-mi sunteţi foarte dragi amândoi, sunt atât de mâhnit de fapta voastră nesăbuită, strigă Jan un pic cam tăios. Hugo te neglija, e explicabil, arta lui e

tiranică, ştiu, dar de aici şi până la a o rupe definitiv... nu! Cu asta nu sunt de acord!

— Deci, după dumneata, ar fi trebuit să mă sacrific, nu-i aşa?

— De ce exagerezi?

— Dar ăsta e adevărul. Un sacrificiu total, o abnegaţie absolută, iată ce cerea el de la mine.

— Dar aveai şi satisfacţii...

— Eu, nevasta ridiculizată?

— Fii mai ponderată, te rog. Când cucerea laurii izbânzi nu erai alături de el? Gloria n-o împărţea cu dumneata?

Judith ridică spre Jan o privire de o infinită sinceritate:

— Triumfurile sale, dragă domnule doctor, le uram, fiindcă îl îndepărtau şi mai mult de mine.

— Ce încurcătură afurisită! Alcătuiaţi amândoi o pereche minunată, da. Păreaţi într-adevăr sortiţi unul altuia.

— Nepăsarea bărbatului care-mi era soţ numai pe hârtie a ucis în mine toată dragostea pe care aş fi putut s-o simt pentru el.

Visător, cu capul sprijinit în căuşul mâinii, Jan rosti încet, cu grijă, şi cu multă francheţe:

— O căsnicie, Judith, e un mare rămăşag, de o îndrăzneală extraordinară. O încercare foarte dură, de o rigoare adesea atroce, nemiloasă. Îţi trebuie o răbdare imensă, o infinită bunăvoinţă, pe scurt, aproape un fel de smerenie, ca s-o poţi duce până la capăt.

— Şi dumneata crezi, în mod serios, doctore, că mulţi bărbaţi şi multe femei sunt în stare să îndure, cu un real succes, o asemenea încercare? întrebă Judith cu un aer de îndoială.

Stăpânul Tjorpei îşi fixă asupră-i privirea de o luminoasă limpezime şi răspunse cu un accent de o absolută certitudine:

— Sunt legiuni întregi! Căci pentru majoritatea fiinţelor, dragostea, dragostea împărtăşită, dragostea conjugală este singura fărâmă de eternitate în lumea asta

materială, singura poartă spre infinit, partea lor de fericire, aici, pe pământ. Pentru ei, această dragoste înseamnă lumina, speranţa...

— Dumneata ai o concepţie cu totul deosebită despre dragoste.

— Singura care e justă.

Tânără femeie izbucni contrariată:

— Dragostea la care faci aluzie nu există în căsnicie, dragă domnule doctor Yvarsen. Coabitarea zilnică ne pune prea multe piedici, ne întinde prea multe capcane. Poţi simţi dragostea sublimă, dragostea lui Dante şi a Beatricei, în timpul unui sonet sau al unei sonate, dar nu în timpul lungilor ani ai unei vieţi comune. Nobila înflăcărare cântată de poeţi şi artişti e o treabă, dragostea conjugală curentă e alta!

— Nu există dragoste „curentă”, Judith, fiindcă orice dragoste pare unică şi nouă.

— Dar când trăieşti alături, în banalitatea de fiece zi?

La această întrebare, Jan răspunse cu un surâs de o inefabilă bunătate:

— Sigur, am recunoscut că legătura conjugală e o treabă îndrăzneaţă, plină de dificultăţi şi de conflicte. Dar trebuie să depăşeşti, să învingi piedicile! Cum? Jean de la Croix îţi dă această reţetă: „Acolo unde nu există dragoste, semănaţi voi dragoste şi veţi culege dragoste”.

— Dumneata trăieşti şi gândeşti la un nivel mult prea înalt pentru muritorii de rând, domnule doctor.

— Nu cred! Dimpotrivă, sunt realist. Dacă tovarăşul tău de viaţă este enervat, deprimat, dacă-l apucă vreun capriciu, dacă e nerăbdător, dacă pare că-ţi poartă pică pentru vreo neplăcere, răspunde-i cu şi mai multă dragoste. Fii înţelegătoare, tolerantă, dă dovadă de o infinită răbdare; mai devreme sau mai târziu vei culege dragoste...

— Sunt sceptică...

— Esenţialul în viaţa unei perechi este să nu se descurajeze niciodată. Trebuie să persevereze, să ţină

piept, să reziste în faţa descurajării, în faţa atitudinilor morocănoase. Ştiu, lupta împotriva plictiselii, iritării, indiferenţei, rutinei, geloziei, amărăciunii, resentimentului, împotriva tensiunii datorată grijilor materiale nu-i întotdeauna foarte uşoară. Vezi că cunosc toate cauzele unor eventuale conflicte! Totuşi, deasupra tuturor acestor neajunsuri trebuie să se afle afecţiunea, da, acea dragoste despre care ţi-am vorbit.

— Utopie, domnule doctor...

— Nicidecum, fiindcă dragostea poate face adevărate minuni; miracolele pe care le săvârşeşte în fiece minut, în fiece secundă, sunt nenumărate. Uite, vreau să-ţi istorisesc o poveste, o poveste extrem de edificatoare. În urmă cu vreo douăzeci de ani, am operat un băiat de douăzeci de ani care fusese rănit groaznic într-un accident de cale ferată. Prins între două vagoane, trupul a trebuit să-i fie scos afară cu ajutorul aparatului de sudură.

— Îngrozitor...

— Mi s-a adus deci acel băiat, o zdreanţă jalnică, ciopârţită şi sângerândă. Ca să-l salvez, trebuia să tai, să secţionez, să adun ce-a mai rămas, să cos... Era aproape o sfidare a soartei. Niciodată nu m-am rugat cerului ca înaintea acelei operaţii, să mă ajute, să-mi călăuzească mâna. După ceasuri înfricoşătoare, rănitul meu a fost salvat. Dar îşi pierduse o mână şi un picior.

— Ce poveste înspăimântătoare!

— Nu, urmarea e sublimă. Ai să vezi! Căci băiatul era logodit...

— Biata fată! Ce lovitură!

— Se numea Ulrika, Ulla, cum spunem noi pe aici. Una dintre persoanele cele mai curajoase, nobile şi generoase pe care mi-a fost dat să le cunosc în decursul îndelungatei mele cariere. Şi pe deasupra, o fată splendidă, alcătuită ca o zeiţă! Îşi pregătea licenţa în litere. Studenţii erau nebuni după ea! Mă crezi sau nu, dar la un an după operaţie Ulla se mărită cu logodnicul ei, grav rănitul meu.

— Nu pot crede!

— Aş putea să-ţi dovedesc cu certificatul de căsătorie în mână. Am asistat la cununie... Erau legaţi unul de altul printr-o dragoste totală, completă, absolută: printr-un sentiment care depăşea în mod radical cele două existenţe ale lor, şi care era deasupra tuturor mizeriilor acestei lumi. Această dragoste a făptuit minuni, le-a îngăduit să învingă toate obstacolele şi să înfăptuiască cea mai deplină legătură conjugală. Tandreţea, afecţiunea şi înaltul spirit de abnegaţie al soţiei au constituit pentru infirmul meu un stimulent de prim ordin. Acest stimulent a dezvoltat în el cele mai nobile calităţi şi, în contactul zilnic cu acel spirit de elită care era Ulla, deveni un om de o excepţională elevaţie spirituală. Încurajat de tovarăşa sa de viaţă, începu să scrie. Eseuri, povestiri, studii istorice, în sfârşit, romane. Astăzi, acest om, al cărui nume îl voi trece sub tăcere, este unul dintre marii noştri scriitori. Cărţile sale, pe lângă satisfacţia pe care mi-o procură fiindcă sunt ale lui, ale „rănitului meu”, constituie pentru mine o adevărată sursă de elevaţie morală.

— Poate că ai dreptate! admise Judith, poate că toate astea sunt juste şi adevărate, dar în ceea ce mă priveşte, povestea asta nu schimbă nimic.

— Deci am vorbit degeaba? Povestea Ullei nu te-a convins de greşeala dumitale?

— Nu, domnule doctor.

— Nu te-a făcut să înţelegi că sacrificiile dumitale sunt neînsemnate faţă de cele la care consimt alte femei? Nu vrei să încerci şi dumneata experienţa unei legături conjugale mai dificile?

— Cu Hugo?

— Evident. Pentru că el este şi rămâne soţul dumitale, oricare-ar fi hotărârile atât de pripite pe care le-aţi luat.

Deşi chipul Judithei se înăspri, ea răspunse cu o liniştită fermitate:

— Ceea ce mi-ai spus despre dragoste, domnule

doctor, mi-a dovedit mai ales un lucru: că între mine şi Hugo n-a existat niciodată dragoste adevărată, dragoste în sensul pe care-l dai dumneata acestui cuvânt. Poate că Hugo a simţit, la început, pentru mine, o anumită dorinţă, un fel de pasiune. Cât despre mine, îmi dau seama astăzi că am fost sedusă de marele artist din el, mai curând de muzicianul fără pereche decât de bărbat. Iubeam, admiram în el un ideal de sensibilitate estetică.

— Să revenim la esenţial! spuse Jan privind-o pe tânăra femeie cu o curiozitate compătimitoare. Care e motivul real al prezenţei dumitale aici? Ce speri de la mine?

— După despărţirea mea de Hugo, după scena penibilă şi dureroasă, după rămasul bun şi cântecul lui sfâşietor, m-am văzut dintr-o dată atât de singură, atât de părăsită, încât am simţit nevoia unei prezenţe omeneşti.

— Şi de ce neapărat prezenţa mea? Puteai să te duci, de pildă, să baţi la uşa Idei...

— Nu, numai dumneata, domnule doctor, îmi poţi reda curajul; numai dumneata mă poţi ajuta să-mi regăsesc echilibrul interior, pacea sufletului, numai dumneata poţi să-mi arăţi drumul care duce către un viitor mai senin. Şi apoi, la Tjorpa, totul depinde de dumneata, aşa că e cât se poate de firesc ca în tulburarea mea să mă îndrept către stăpânul Tjorpei...

— Ce anume aştepţi de la mine, Judith?

— Un sfat, glasul unui prieten...

— Nu puteai să aştepţi până mâine?

— Oh, nu! Cântecul lui Hugo m-a răscolit atât de puternic încât eram cât pe ce să fac o criză de nervi, să-mi pierd capul. Muzica lui sublimă m-a aruncat într-un fel de haos mental. Nu puteam să mai aştept... În plus, un lăcaş ca ăsta nu este oare locul cel mai indicat pentru reculegere, pentru un examen de conştiinţă?

Jan se simţi brusc foarte obosit. În timpul unei perioade din viaţa sa crezuse c-o iubeşte pe Judith. Biata fată, cum s-o ajute?

— Ce sfat aş putea eu să-ţi dau, spuse el în sfârşit, cu

voce blândă, decât să revii asupra regretabilei dumitale hotărâri, să te reîntorci lângă soţul dumitale şi să-i rămâi credincioasă şi devotată? De altfel, am certitudinea, da, ferma certitudine că această ruptură e trecătoare: personal, voi face tot ce-mi va sta în putinţă ca legătura dintre voi să se reînnoade, să redescoperiţi drumul împăcării. Dragostea este un dar, cel mai de preţ dintre toate bunurile de pe acest pământ şi niciun sacrificiu nu poate fi prea mare ca să-l păstrezi.

Cu paşi rari, se reîntoarse în biserică şi se aplecă peste clape. Apoi, cu o extraordinară fervoare, Jan începu să cânte. Expresia chipului se schimbase, părea foarte departe de lucrurile pământeşti, absorbit de contemplarea în care-l cufundase muzica, purtat pe cele mai înalte culmi ale gândului. Sub pletele şi acum stufoase, chipul părea al unui profet, al unui vizionar îmbătat de splendoarea unei privelişti încântătoare. Judith, rămasă afară pe bancă, se ridică încet, fără zgomot şi se reîntoarse la maşină. Simţea că prezenţa ei în biserica din Troelle ar fi fost inoportună şi că drama ei personală trebuia să pară măruntă şi insignifiantă în ochii unui asemenea om.

VIII

— ASCULTĂ-MĂ PE MINE. Eşti prea tânără ca să rămâi o biată văduvă. La vârsta asta ai încă toată viaţa înainte!

— Am fost măritată de două ori, mamă...

— Ăsta nu-i un motiv.

— Şi pe urmă sunt foarte fericită lângă voi doi. Pentru mine, Tjorpa e un adevărat paradis.

— Nu trebuie să judeci în chip egoist, fata mea... James va avea nevoie de un tată.

— Dar îl are pe tata. Tata care face cât zece bărbaţi mai tineri decât el.

— Jan este bunicul lui James şi, în educaţia unui copil, bunicul are de jucat propriul său rol.

— Tata, bunic! Trebuie să-ţi mărturisesc că expresia mi se pare ridicolă.

— Mă rog! Dar tatăl tău are atâtea alte griji, atâtea probleme, încât nu se poate consacra exclusiv copilului tău, Ide. Nu, nu, crede-mă, ar trebui să te recăsătoreşti cât mai repede.

— Cu cine?

— Pretendenţii nu-ţi lipsesc. Ia hai să-i trecem în revistă...

— Oh, te înşeli, mamă, nici unul...

— Trăieşti cu capul în nori, fata mea! Nu ştii că se vorbeşte despre tine ca despre cea mai drăguţă femeie din comitat, care a înflăcărat cele mai multe inimi?

— Cu aerul meu obosit, cu înfăţişarea mea îndurerată?

— Astea ţin de trecut, fata mea. Priveşte-te în oglindă! Ştiu bine că moartea lui Norbert a fost o lovitură grea pentru tine, o încercare cumplită, dar după asta s-a făcut simţită asupra ta influenţa binefăcătoare a sănătosului nostru climat suedez.

— Totuşi, sunt încă foarte deprimată.

— Eşti înfloritoare.

— Moartea lui Norbert e prea recentă, mamă. Amintirea lui e încă prea vie.

— Mă rog, dar cum a murit Norbert?

— Să nu mai revenim asupra acestui subiect, mamă, căci nu voi fi niciodată de acord cu tine. Nu poţi înţelege...

— Cum se numea femeia care stătea alături de el în timpul stupidului accident?

— Ştii bine că împreună cu tata, am convenit să nu mai rostim niciodată numele acelei... nefericite!

— Nu-ţi împărtăşesc câtuşi de puţin felul de a vedea lucrurile. Ai să spui iarăşi că n-am nicio fărâmă de milă creştinească, sau că mă complac în resentimente. Adevărul e că nu-i voi ierta nici azi, nici mâine acelei nefericite, faptul de a fi zdrobit – cu o asemenea lipsă de

scrupule, cu un asemenea cinism – căsnicia voastră. Norbert n-a fost un băiat rău, dimpotrivă.

— Problema nu se pune astfel, mamă.

— Ba aşa se pune!

— Norbert era un artist şi ca atare extrem de sensibil la frumuseţea fizică.

— Ce avea în plus femeia aceea decât o frumuseţe diavolească? Nu, Norbert era totuşi fratele Flaviei, un Verneuil, un băiat cinstit, sincer, loial...

— Sigur...

— Şi ca să ajungă unde-a ajuns, aventuriera aceea ticăloasă şi-a pus la bătaie toate armele periculoasei sale cochetării, toată odioasa ei putere de seducţie. Astfel de fiinţe sunt în stare de cele mai mari perfidii şi chiar numai noţiunea de morală le face să izbucnească în râs. Nu arbora mina asta plictisită, Ide... Am simţit pe propria mea piele până la ce extreme pot ajunge astfel de femei pentru a-şi atinge scopul nefast. Ştii la ce mă gândesc...

După plecarea lui Jan, Thérèse se simţise mult prea neliniştită ca să mai poată dormi. Se dusese deci la Ide, pe care era aproape sigură că o va găsi trează, ştiind că avea obiceiul să citească până târziu. Şi nu se înşelase. Ide stătea în pat şi se delecta cu *Muntele magic* de Thomas Mann, autorul ei preferat. O cutie cu ciocolată şi un pahar cu vin dulce îi stimulau zelul de cititoare nocturnă. Mama sa mâncă o bomboană de ciocolată, o găsi delicioasă, şi până la urmă se cuibări în celălalt capăt al patului. În curând, cele două femei se antrenară într-o discuţie foarte însufleţită, deşi purtată pe şoptite.

Thérèse se apucă să evoce umbra frumoasei Sigrid, a cărei amintire era, la Tjorpa, omniprezentă.

— Erling şi cu mine, spuse Ide pe un ton de uşor reproş, n-am putut înţelege înverşunarea ta împotriva lui Sigrid, ura ta faţă de ea. Toate astea ni se par exagerate.

— A fost o criminală! strigă Thérèse, jignită. N-am avut niciun motiv s-o am la inimă! Şi pentru că vorbeşti de înverşunare, poate ar trebui să te gândeşti la ceea ce i-a

făcut celei al cărei nume îl porţi.

— Am impresia, mamă, că n-o suportai tocmai pentru că era atât de uluitor de frumoasă.

— Câte ai mai inventat în legătură cu acest subiect! Şi de câte ori te-ai arătat nedreaptă faţă de mine! Iată, îmi amintesc şi acum scena pe care a făcut-o fratele tău când Flavie se afla în Transvaal şi mai ales cuvintele pe care le-a aruncat în faţa lui Jan: „Odinioară, tată, ţi-ai stricat viaţa. Nu te-ai consolat niciodată că n-ai putut s-o ai pe femeia visurilor tale. Cu atât mai rău pentru tine! Cum să nu poţi ierta un moment de slăbiciune sau de rătăcire celei pe care-o iubeşti? Crezi că orgoliul sau dreptatea contează în dragoste? Tată, n-ai ştiut s-o păstrezi pe Sigrid Lindval! Eu nu fac parte din aceeaşi generaţie ca tine! Eu nu am nici scrupulele, nici complexele tale!” Şi asta, imediat după...

Thérèse oftă, jucându-se nervoasă, cu ciucurii de la cuvertură.

— Astfel de vorbe, rostite de faţă cu mine, m-au făcut să sufăr îngrozitor, Ide; abia acum îţi pot mărturisi. Oh, lui Erling, nu i-am spus niciodată nimic, el e acum atât de departe de asemenea probleme... Mai ales una din fraze a fost foarte dură în ceea ce mă privea: „Nu te-ai consolat niciodată că n-ai putut s-o ai pe femeia visurilor tale!” Atunci eu, eu, mama voastră, ce loc ocupam în frumosul discurs? Aparent, eram o cantitate neglijabilă!

— Sigur că Erling n-a vrut să te rănească, mamă: doar ştii cât de mult ţine la tine!

Thérèse avu un gest de deznădejde.

— Atât de ataşat, încât nici nu s-a gândit la mine când a rostit „încântătoarele” fraze...

— Dragostea pentru Flavie îl înnebunise...

— Nebun? Erling? Habar n-ai, fata mea! Fratele tău a fost întotdeauna de o luciditate fără pereche. Atunci însă era vorba de sentimente mari, de o pasiune irezistibilă, de drepturile dragostei şi de nu mai ştiu ce! Atunci eu, cunoscută ca o fiinţă practică şi realistă, am fost lăsată în

afara unor astfel de lucruri. Erling nu se gândea că mă jigneşte, pentru că eu fusesem exclusă total de la asemenea lucruri „subţiri”...

— Mamă, de ce te pui într-o astfel de situaţie din pricina unor vorbe care aparţin definitiv trecutului?

Dar Thérèse se pornise:

— Eu nu mai contam, eu nu mai eram acolo! Discuţia se purta între doi sentimentali şi prezenţa unei persoane atât de materialiste ca mine era cu totul deplasată! Apoi, pe un ton mai calm, reluă: Şi pentru că veni vorba de sentimentele mari, există unul pe care eu îl cunosc bine şi care mi-e foarte drag: cel al dreptăţii. Am avut întotdeauna un simţ foarte ascuţit al dreptăţii, fapt care se explică probabil prin originea mea alsaciană. Căci în Alsacia – vezi tu – ea este socotită cea mai de preţ şi nicio dragoste, nicio pasiune n-ar putea trece înaintea ei.

Thérèse oftă adânc şi continuă: Cel mai tare mă înfurie că aici toate discuţiile duc – mai devreme sau mai târziu – la femeia pe care nu voi înceta niciodată s-o socot nefastă pentru toţi: Sigrid!

După ce schiţă un gest ca şi cum s-ar fi eliberat de o prezenţa inoportună, luă o ţigară şi spuse cu voce mai veselă: Venind să te văd, doream cu ardoare să-mi schimb gândurile. Aşa că, dacă eşti de acord, să revenim la eventualul tău măritiş.

— Ai zis bine „eventual”, mamă.

— Cred că n-ai totuşi de gând să mă contrazici tot timpul... Hai să vorbim puţin despre pretendenţii tăi.

Ide înălţă nişte ochi în care se citea mirarea.

— Există într-adevăr?

— Eşti chiar atât de oarbă, draga mea?

Dintr-o dată curioasă, Ide închise cartea şi se aplecă spre mamă-sa:

— Spune-mi câteva nume...

— Acum iată-te nerăbdătoare...

— Din pricină că lucrul mi se pare cât se poate de bizar, de neaşteptat! De altfel, continui să fiu sceptică!

— Ce ai de zis, de pildă, de Henrik Andersson?

— Inginerul acela de păduri şi ape care vine adesea în vizită la tata?

— Chiar el.

Ide pufni în râs.

— Vai, mamă! N-ai văzut cum arată? Aş putea spune că e de-a dreptul urât.

— Frumuseţea nu trebuie să fie un criteriu pentru tine.

Ide se supără:

— Şi mă rog, de ce? Mai adineauri ai spus că mă bucur de reputaţia de a fi cea mai drăguţă femeie din comitat; dar văd că asta nu te împiedică să mă arunci în braţele primului venit.

— Hai, hai, să nu umflam astfel lucrurile. În ce mă priveşte, ştii bine că n-am să te împing în braţele oricui. Aş vrea doar să te sfătuiesc, să-ţi arăt pe ce cale să apuci. Căci, în ciuda celor două căsnicii, văd că n-ai niciun pic de experienţă.

— Am destulă ca să nu-l vreau cu niciun preţ pe moşneagul ăla! Are capul ca o pară şi când râde, seamănă cu o focă bătrână.

— N-o să fii niciodată serioasă!

— În plus, discuţia cu el e de o platitudine întristătoare. A accepta să trăieşti alături de un asemenea om ar însemna o adevărată sinucidere morală...

— Bine, bine! şi Per Svenström?

— E prea mare, adică prea înalt pentru mine.

Thérèse îşi reprimă cu greu un gest de nerăbdare.

— Până acum, spuse ea prost dispusă, n-am auzit nicio obiecţie serioasă.

— Dar pentru mine sunt foarte serioase.

— Ia spune-mi, ce părere ai despre Jorgens Meldgaard?

— Băiatul fabricantului de chibrituri?

— Da, e un bărbat superb, cea mai bună partidă din ţinut.

Ide îşi scoase uşor bustul înainte, gest de mândrie, pe care-l moştenise de la tatăl ei.

— Cred că nu se cade ca o fată din familia Yvarsen să înceapă să adulmece „partidele bune”, zise ea.

— Ehei, problemele materiale îşi au importanţa lor, fata mea. Până azi, tu ai trăit tot timpul în medii înstărite, n-ai ştiut niciodată ce înseamnă strâmtorarea, nici tu, nici cei apropiaţi ţie. Te-ai obişnuit cu un anumit confort, cu un anumit nivel de trai. Nu te sfătuiesc să renunţi la el, fiindcă vei deveni foarte repede acră şi noua ta căsătorie se va solda cu un eşec.

— Asemenea raţionamente cumplit de materialiste mă depăşesc.

— Nu mă îndoiesc, dar ştiu că e datoria mea să ţi le amintesc. Nu-l uita, mai ales, pe micul tău James. Copilul are dreptul la cele mai bune şcoli şi la cea mai aleasă educaţie.

— Uiţi, mamă că am eu însămi mijloacele de a-i oferi cea mai costisitoare educaţie? Dispun de o avere personală, destul de mare, care să ne pună la adăpost, pe copilul meu şi pe mine, de orice griji materiale.

— Poate... Dar până atunci nu mi-ai spus cum ţi se pare Jorgens?

— Se spune că-i cam place să bea...

— Oh, nu mai mult decât altuia.

— Cum îi mai aperi pe toţi! se amuză Ide.

— Spune-mi măcar, ca fizic îţi place? Sau nici el nu e pe gustul tău.

— Nu e neplăcut...

— În sfârşit!

— Ca să te bucuri, aş afirma că e chiar simpatic.

Dar Ide îşi tempera aprecierea, adoptând un ton glumeţ. Ridicându-şi capul Thérèse îşi privi fata.

— Veşnic maliţia asta care ţi-e caracteristică! Ai rămas la fel de copilăroasă ca pe vremuri, fata mea! Pe buze îi înflori un surâs cam trist. Adesea, când te văd umblând de acolo, acolo, prin casă, uit toţi anii care s-au scurs; îmi închipui că ai redevenit tânăra capricioasă care erai înainte de a te mărita cu James şi a pleca în Transvaal...

Dar, revenind la prezent, spuse: Deci nu respingi ideea unei căsătorii cu Jorgens?...

Lăsându-se să cadă pe pernă, Ide îşi aranjă pletele, cu gesturi pline de cochetărie.

— Planurile astea sunt cu totul iluzorii, mamă zise ea. În primul rând, nu sunt câtuşi de puţin hotărâtă să mă recăsătoresc: În al doilea rând, habar n-am ce sentimente poate avea băiatul ăsta pentru mine. Aşa că ar fi mai bine să încetăm cu planurile care ţin de domeniul fanteziei.

— Greşeşti, Ide. Ştiu de la tatăl lui Jorgens că băiatul e îndrăgostit nebuneşte de tine.

Ide nu se putu abţine să nu izbucnească într-un râs nervos.

— Îndrăgostit nebuneşte? Ha, ha, iată-ne în plin roman-foileton. Nu mai urmează decât menţiunea „va urma”.

— De ce-ţi baţi joc?

— Pentru că expresiile astea ridicole nu-şi mai au astăzi rostul, mamă. Dacă un bărbat mi-ar fi vorbit astfel, i-aş fi râs în nas! James avea, e adevărat, un aspect cam rustic, dar era un om simplu şi sănătos. Cât despre Norbert, el era un mare artist. N-aş fi putut niciodată trăi alături de o fiinţă ce s-ar fi exprimat în limbajul demodat al cărţilor poştale, unde vezi câte o pereche îmbrăţişată, într-o inimă de mătase roz cu franjuri de dantelă! Nu, stilul ăsta grotesc nu-i pentru mine! Oricât ar fi fost de vinovat, Norbert m-a obişnuit totuşi cu altceva. Datorită lui am învăţat să trăiesc la un nivel superior, să dau dovadă de multă exigenţă. Sentimentalismele muiate în apă de trandafiri nu mă mai interesează.

Thérèse se arătă dezamăgită.

— Câte proteste pentru două vorbe socotite prea naive! Voi, ăştia tineri, vreţi să schimbaţi totul, să puneţi în discuţie felul de a gândi şi de a simţi al celor vârstnici. Fără să vă daţi seama, sunteţi orbiţi de propriile voastre prejudecăţi. Generaţiile urmează unele după altele, dar nu seamănă între ele, ştiu asta, e un adevăr vechi de când lumea. Dar în momentul de faţă se exagerează!

Niciodată nu s-a vorbit atâta de conflictul dintre generaţii sau de stupida încăpăţânare cu care, chipurile, se opun părinţii înclinărilor atât de fireşti, atât de simpatice, atât de elevate şi de inteligente ale copiilor lor! Ca şi cum înainte de răsunătoarea şi zgomotoasa voastră apariţie pe pământ noi am fi trăit cu toţii ca nişte imbecili fericiţi! Vă bateţi joc de gusturile noastre, prea romantice, prea „trandafirii”, fără să vă gândiţi că şi ale voastre vor fi luate în râs de generaţiile care vor urma şi care vor fi probabil sătule să trăiască într-un univers zugrăvit în negru!

Ide începu din nou să râdă.

— Cât te iubesc, mamă, când faci astfel de procese „noului val”! Poţi deveni atât de pătimaşă! Apoi, ridicându-se în coate, spuse pe un ton mai grav: Totuşi, trebuie să înţelegi că dacă resping orice mediocritate intelectuală sau fizică, n-o fac pentru că aş fi ahtiată după nu ştiu ce modernism, ci pentru că primele mele experienţe de viaţă cer acest lucru.

— Ai avut şansa să trăieşti alături de nişte oameni excepţionali, sunt de acord! consimţi Thérèse, mai ales în ceea ce-l priveşte pe Norbert...

— Dacă ai şti câte lucruri m-a învăţat, mamă! întări Ide. În muzică, datorită tatei, eram mai tare ca el. Dar în celelalte arte ignoranţa mea era – pentru a spune astfel – totală. Da, formaţia mea artistică i-o datorez lui Norbert. Împreună cu el, vizitarea unui muzeu – la început atât de rebarbativă şi de plicticoasă – devenea o plăcere de neuitat. Statuile se însufleţeau, tablourile începeau să trăiască. Şi cu câtă sagacitate, cu câtă siguranţă ştia să descopere conţinutul spiritual al unei opere, chintesenţa ei! Epocile, stilurile, vieţile marilor artişti n-aveau nicio taină pentru el. La Luvru, la British Museum sau la Museo Nazionale rămânea întotdeauna el însuşi, sigur pe gusturile şi pe preferinţele sale. Iar eu, eu stăteam alături şi-l ascultam... Privind în jur, Ide adăugă: Într-adevăr, mamă, bărbatului care va dori să ocupe locul lui James şi

a lui Norbert îi va fi greu să stea alături de ei. James era atât de viril, de puternic! Cât despre tablourile agăţate pe toţi pereţii casei noastre, ele constituie dovada cea mai elocventă a geniului lui Norbert.

Mişcată de acest gest de fidelitate faţă de memoria celor dispăruţi, Thérèse luă mâna Idei şi i-o strânse între ale sale.

— Cu ce aureolă de măreţie îi încununi pe aceşti oameni! rosti ea cu sinceră admiraţie.

— Dragostea, mamă, răspunse încet tânăra, transfigurează tot ce atinge...

PARTEA A DOUA

IX

JORGENS PORNI CU CALUL ÎN GALOP. Viteza îl îmbăta, îl exalta. Pădurea era atât de frumoasă după ploaia de dimineaţă! Culorile erau mai vii, mai strălucitoare; miresmele grele care urcau din pământul încă umed, mirosul de frunze uscate, de muşchi şi de ciuperci erau pentru acest tânăr suedez, îndrăgostit de încântătoarea natură, a ţării sale, cele mai minunate parfumuri. De altfel, duminica, pădurea i se părea întotdeauna în sărbătoare şi avea impresia că împărtăşea şi ea bucuria oamenilor.

— *Jag hälsor dig*, strigă el cu vocea sa plăcută, de bărbat tânăr, *vänaste land uppä jord, din sol, din himmel, dina ängder gröna.*[18] Mai repede! strigă el mângâind superba coamă a lui Nisse, armăsarul său negru, mai repede!

Virginala frumuseţe a ţinutului natal îl aruncase într-un soi de febră juvenilă. Dar iată că se întunecă brusc şi deveni gânditor. Ajuns într-un luminiş larg, îşi opri bidiviul, sări jos şi se aşeză pe trunchiul răsturnat al unui arţar. O oboseală bruscă pusese stăpânire pe el, o descurajare totală. Ca în urma unei lovituri magice de baghetă, culorile vii şi strălucitoare se şterseră din jurul lui; i se păru că întregul univers nu mai era decât un tablou în tonuri cenuşii, de o plicticoasă monotonie. Căci femeia pe care o iubea rămânea departe, inaccesibilă şi

[18] Te salut, cea mai inimoasă ţară din lume, salut soarele, cerul, întinderile tale înverzite! (suedeză).

Jorgens începea să fie descurajat din pricina acestei iubiri pe care toată lumea o socotea zadarnică.

Prietenii îl luau fără nicio jenă, peste picior, ironizând dragostea lui pentru fiica doctorului Yvarsen; iar dacă părinţii săi stimau foarte mult o personalitate eminentă şi remarcabilă cum era stăpânul de la Tjorpa, dezaprobau totuşi căsătoria cu o femeie de două ori văduvă.

Jorgens însă o iubea pe Ide şi-şi dădea seama că acest sentiment era tot atât de puternic, de indestructibil ca un bloc de bronz: departe de a suferi din pricina dezaprobării generale, dragostea lui nu făcea decât să crească, să se amplifice? Ide era radioasa lui speranţă, dulcea iubire, minunata aventură. Tânărul nu putea concepe un viitor în care Ide să nu ocupe locul principal. Gândurile sale se întorceau tot timpul la ea: Ide! Ide! Ea era izvorul oricărei bucurii, oricărei fericiri. Fără ea, pământul întreg îi părea o întindere aridă, pustie, un câmp mohorât şi dezolant. Dar irezistibilul elan care-l înflăcăra pe Jorgens avea oare şanse să işte vreo reacţie favorabilă în inima celei care era obiectul unei atât de fervente pasiuni? Până în prezent, Ide se retrăsese cu înverşunare în dosul zidului de apărare al văduviei sale, consacrându-se fără nicio rezervă educaţiei micului James. Când Jorgens era primit în vizită la Tjorpa, ea nu se arăta plictisită faţă de el, dar nici nu-i dădea vreo atenţie deosebită. Surâzătoare şi luminoasă, rezerva aceeaşi primire, caldă şi curtenitoare, tuturor prietenilor casei, tuturor celor care erau în relaţii cu tatăl ei; când Jorgens încerca să rămână singur cu ea sau să se angajeze în vreo discuţie mai personală, Ide găsea întotdeauna un pretext ca să scape de el, cu eleganţă, şi să se alăture celorlalţi invitaţi. Niciodată tânărul Meldgaard nu putuse smulge de la dânsa dovada cât de mică a unei afecţiuni.

Nisse păştea liniştit în mijlocul luminişului, bătând, din când în când, nervos, cu copita în pământ. În bolta înaltă de verdeaţă cântau şi băteau din aripi, nepăsătoare, păsările, în vreme ce miriade de musculiţe dansau un

tăcut şi frenetic balet în raza piezişă a soarelui ce răzbătea prin penumbra frunzişului. Întreaga pădure, scăldată într-o lumină difuză, părea că serbează, în felul ei, acea zi de sărbătoare. Dar în inima lui Jorgens pătrunseseră – aidoma viermelui într-un măr – o tristeţe şi o melancolie de nespus.

Oare Ide va spune vreodată da? Oare va accepta într-o zi să devină soţia lui şi să alcătuiască împreună perechea pe care cuteza să şi-o imagineze în cele mai îndrăzneţe visuri ale sale? Întrebările astea îl obsedau, îl tulburau, iar odată ajuns în stare de descurajare, îşi răspundea întotdeauna negativ. Atunci cerul se întuneca, iar viaţa i se părea goală, lipsită de sens.

* * *

— Vreau să-ţi vorbesc şi încă foarte serios! îi spuse Henrik Meldgaard fiului său, înainte chiar ca acesta să fi coborât de pe cal.

Jorgens îl încredinţă pe Nisse rândaşului şi-şi urmă tatăl care intrase în casă. Cei doi bărbaţi se întâlniră în cabinetul de lucru al lui Henrik Meldgaard, odaie mare şi luxoasă, cu o fereastră ce dădea spre lacul Vänern. Supunându-se gestului imperios al tatălui său, Jorgens se aşeză într-unul din fotoliile aflate în faţa imensului birou în stil baroc spaniol.

— Nu mai eşti băiatul serios de odinioară, Jorg!

Rostită pe un ton acuzator, fraza dezvălui pe loc o atmosferă extrem de încordată.

— Ce-mi reproşezi, tată?

Ignorând întrebarea, Henrik Meldgaard îşi aprinse o ţigară şi contemplă îndelung volutele fumului albăstrui care se înălţau încet către tavan.

— Afacerea Yvarsen! Lăsă, în sfârşit, să-i scape, laconic.

Chipul lui Jorgens se întunecă.

— Mi se pare că sunt major, replică el şi că această

„afacere”, cum îi spui tu, nu mă priveşte decât pe mine!

— Major, major! Baliverne! Eşti moştenitorul meu direct, viitorul stăpân şi proprietar al fabricilor Meldgaard! Prin urmare, tot ceea ce se referă la viaţa ta particulară mă priveşte şi pe mine! Când eşti fiul unui vârf al industriei. Jorg, nu-ţi mai îngădui un sentimentalism de mic-burghez!

Jorgens se înfurie:

— Sentimentalism de mic-burghez? strigă el indignat. Aşa numeşti tu glasul inimii?

— Inima, răspunse liniştit şi cu un surâs ironic Henrik Meldgaard, este un organ esenţial în funcţionarea organismului uman. Restul ţine de imaginaţie, de o anumită emfază şi nu poate decât şoca un spirit realist.

— Iată un cinism cam forţat, tată!

— Sunt, în mod legitim, indignat să-mi văd fiul vârât într-o „poveste de dragoste”, ridicolă şi penibilă!

— Dragostea nu e niciodată ridicolă.

— Nu asta e şi părerea prietenilor tăi. Lor li se pare nemaipomenit de comic să te vadă îndrăgostit de o femeie de două ori văduvă!

— De ce vă amestecaţi în viaţa mea? Ide este încă tânără, e de aceeaşi vârstă cu mine!

— Nu mă interesează!

— Deci ai ajuns să-ţi acoperi ochii şi să-ţi astupi urechile în faţa evidenţei, ca să-ţi poţi justifica blamul şi criticile!

Henrik Meldgaard bătu cu un *coupe-papier* în marginea biroului.

— Industria de chibrituri trece printr-o criză gravă! declară el. Trebuie să luptăm din greu ca să ne menţinem poziţia pe piaţa mondială. Săptămâna trecută am petrecut nopţi întregi discutând cu directorii mei, ca să găsim un mijloc de a scădea preţul de cost.

— Ştiu bine asta, pentru că eram şi eu de faţă!

— Nu mă întrerupe! Anul acesta va fi un an hotărâtor pentru noi, căci trebuie să facem faţă concurenţei străine,

mai ales celei americane şi să nu ne lăsăm înlăturaţi de pe anumite pieţe care ne aparţin prin tradiţie...

— Sunt perfect la curent cu aceste treburi, tată.

— Cred că nu te îndoieşti câtuşi de puţin că lupta va fi foarte strânsă, concurenţa, feroce!

— Am dat vreodată dovadă de nepăsare?

Cu ochii scânteind, Henrik Meldgaard strigă cu asprime:

— De când eşti cu mintea la femeia asta, ai devenit însăşi imaginea nepăsării, da! Ţi se întâmplă din ce în ce mai des să nu vii la fabrică dimineaţă sau după-amiază, să galopezi prin pădure ca un băieţandru amorezat! Lucrul a devenit intolerabil şi-ţi cer să respecţi, ca toată lumea, programul de lucru şi să rămâi la postul tău ca oricare alt director sau inginer!

— Fabrica n-a suferit din pricina plimbărilor mele: nu mi-am încălcat nici una din obligaţiile care-mi revin!

— Asta o spui tu, amice! În realitate, patima absurdă te-a făcut nemaipomenit de distrat. Adesea, când suntem la fabrică şi când am nefericirea de a-ţi pune vreo întrebare, eşti incapabil să-mi răspunzi, abia realizând despre ce e vorba.

— Exagerezi, tată!

— Câtuşi de puţin! Şi poate că dacă te-ai fi arătat mai puţin neglijent, Lars Bjorne n-ar fi fost ucis acum zece zile în accidentul acela groaznic!

Pălind brusc, Jorgens ripostă:

— N-ai dreptul să-mi impuţi acest lucru cumplit! strigă el ieşindu-şi din fire. Bjorne a fost înhăţat de fierăstrăul mecanic dintr-un atelier de care eu n-am răspuns niciodată! Singurul răspunzător, dacă există vreunul, e inginerul Svenström care dirijează fierăstrăul.

— Care-l dirija, căci am hotărât să fie îndepărtat din funcţie.

— Deci eşti de acord că nu sunt implicat în treaba aia nenorocită?

În picioare, cu trăsăturile crispate, cei doi bărbaţi se înfruntau.

— În ce mă priveşte, articulă cu trufie Henrik Meldgaard, pretind să împarţi răspunderea accidentului cu întregul personal al direcţiei. Într-un astfel de caz, fiecare inginer şi fiecare director e vinovat, indiferent de specificul postului pe care-l ocupă. Tu mai ales, fiul meu, tu trebuie să fii cu ochii în patru, să previi toate neajunsurile tehnice, toate stângăciile unor lucrători.

— Dar e absurd! Întreprinderea noastră e mult prea vastă pentru ca eu să pot exercita un astfel de control!

— Înainte de a te fi îndrăgostit de fata doctorului Yvarsen, nu dormeai decât o noapte din două, până într-atât erai de preocupat de supravegherea fabricii. Făceai controale prin toate atelierele, indiferent de oră... Eram mândru de tine, mulţumit de munca ta. Plin de încredere în viitor, eram convins că după ce eu nu voi mai fi, fabrica va rămâne pe mâini bune.

Schiţând un gest de oboseală şi oftând din adânc, Henrik Meldgaard se aşează din nou în fotoliu: Jorgens făcu şi el acelaşi lucru şi, timp de câteva minute, tatăl şi fiul se priviră în tăcere.

— Sunt dezolat să te văd atât de mâhnit, cuteză să spună Jorgens.

Ridicând din umeri, Henrik Meldgaard zdrobi nervos capătul de ţigară în somptuoasa scrumieră de cristal, măiestrit tăiată în faţete, pe care salariaţii săi i-o oferiseră cu prilejul împlinirii unui veac de la înfiinţarea întreprinderii.

— Accidentul a constituit un şoc pentru mine... mărturisi el cu glas slab. Îl cunoşteam personal pe Bjorne, îi ştiam situaţia, familia, aşa că m-am simţit groaznic de vinovat, pricepi?

— Pricep, tată, şi sunt eu însumi răscolit. Totuşi, nu e cazul să insinuezi că de când o cunosc pe Ide, îmi petrec vremea dormind...

— N-am spus decât că lipseşti mult prea des de la fabrică, ceea ce e purul adevăr! Sunt de acord că nu porţi răspunderea directă pentru moartea nefericitului! Ah,

toată povestea asta mi-a scos, pur şi simplu, peri albi! Mi-am ridicat toate sindicatele în cap! Un membru al guvernului a venit special de la Stockholm ca să mă tragă la răspundere şi chiar până şi pastorul Undset s-a arătat pornit împotriva mea.

— Trebuie să explicăm exact cum s-au întâmplat lucrurile, tată! Am fost foarte afectat de sfârşitul brutal şi crud al lui Bjorne şi ţi-am sugerat imediat să-i oferi văduvei o pensie pe viaţă. Dar nici tu, nici eu nu ne simţim cu nimic vinovaţi! Cu o zi înainte de accident, Bjorne s-a dus la nunta surorii sale, a băut zdravăn şi n-a închis ochii toată noaptea. Când a venit la lucru, se clătina de oboseală şi epuizare. Stând lângă fierăstrăul mecanic, zgomotul uniform al acestuia i-a accentuat starea de somnolenţă până în clipa în care – aidoma unei păpuşi dezarticulate – a căzut peste maşină. Într-un astfel de caz, nici cel mai bun dispozitiv de securitate nu face doi bani.

— Da, dar Svenström, care se afla acolo, ar fi trebuit să-şi dea seama că omul nu era apt de muncă şi să-l trimită acasă Nu îngădui, într-un atelier, prezenţa unui muncitor care abia se ţine pe picioare!

— Recunosc că o parte din vină o are inginerul de serviciu şi că sancţiunea pe care i-o vei da va fi, probabil, îndreptăţită.

— Ne-am cam abătut de la discuţia noastră, bombăni Henrik Meldgaard. Fiindcă de fapt era vorba de tine şi de grijile pe care mi le pricinuieşti! Aprinzându-şi o a doua ţigară, Henrik declară accentuând pe fiecare silabă: Situaţia a durat destul, Jorg, şi a început să mi se facă greaţă de ea! N-am să accept niciodată ca fiul meu să ajungă de râsul comitatului, pricepi? Numele pe care-l porţi, te obligă să dai dovadă de un anumit orgoliu!

— Am pătat cu ceva reputaţia familiei?

— Te faci de râs alergând după o femeie care nu te vrea!

Un fulger de mânie trecu prin ochii lui Jorgens.

— Cine a cutezat să pretindă că nu m-ar vrea? Cine s-a hazardat să facă această afirmaţie gratuită şi răuvoitoare?

— Nu încerca să te fofilezi, cu falsa ta indignare! Se vede clar, cât se poate de clar – dacă vrei să ştii – că Ide e cât se poate de indiferentă în ce te priveşte.

— Nu-i adevărat!

— Dovedeşte-o! Să vedem, poţi să anunţi că te-ai logodit cu ea?

— Abia i-a murit bărbatul, tată...

— Recurgi la o scuză jalnică, bietul meu băiat!

Jorgens se ridică şi se sprijini de fereastra largă, cu spatele spre cameră şi cu faţa spre apele scânteietoare ale lacului.

— O iubesc pe Ide şi vreau să mă însor cu ea, spuse el pe un ton sec şi cu o anumită grabă. Treaba asta mă priveşte doar pe mine, pe nimeni altcineva. Poate că va fi nevoie de timp, de menajamente...

Roşu de indignare, Henrik Meldgaard strigă:

— Orice-ai spune, să ştii totuşi că treaba asta ne priveşte în egală măsură, şi pe mine şi pe maică-ta. E cu neputinţă să nu ne intereseze cu cine se însoară fiul nostru! Nu suntem chiar nişte fitecine, băiete, ci o familie de neam mare! Se pare că uiţi asta! Ai datoria să ţii seama de părerile noastre şi să ne urmezi sfaturile.

— Tată, dragostea e mai presus de orice!

— Dragostea, mereu dragostea! Ţi-ai pierdut minţile? Totuşi nu mai eşti un băieţandru sentimental! Henrik Meldgaard se ridică brusc, cât era de înalt, şi veni lângă fiul său: Îţi dau o lună, rosti acesta cu asprime, ca să te logodeşti cu una din fetele pe care ţi-o va alege mama ta!

— N-ai dreptul să te amesteci, într-un mod atât de despotic, în destinele altora! se revoltă Jorgens plin de înflăcărare.

Răspunsul tatălui fu usturător:

— Dacă nu mă asculţi, te dezmoştenesc şi-l chem pe vărul tău Olaf ca să mă ajute la conducerea întreprinderii!

Iar tu nu vei mai avea niciun drept, nici unul!

X

TREMURÂND – IRITAŢI, DAR TOTODATĂ ŞI CONSTERNAŢI – mama şi fiul se înfruntară, porniţi unul împotriva celuilalt din pricini diferite: pe de o parte grija maternă şi mândria de mare aristocrată a mamei, pe de alta, dragostea pătimaşă a fiului. Îi despărţea o prăpastie, un abis de netrecut, motiv pentru care nu se înţelegeau, nu se mai puteau înţelege.

Totuşi, ziua începuse destul de bine la Kronstuga...

Henrik Meldgaard şi Jorgens se reîntorseseră de la fabrică, pentru masa de prânz, aducând o veste importantă: încheierea unui contract ce prevedea vânzarea unei mari cantităţi de marfă guvernului indian. Lupta împotriva concurenţilor străini fusese foarte strânsă, mai ales împotriva americanilor, dar până la urmă, toţi fuseseră înfrânţi, iar semnarea contractului reprezenta triumful personal al lui Henrik Meldgaard. Aşa că stăpânul de la Kronstuga poruncise să se servească şampanie, iar masa se desfăşurase în deplină veselie şi voie bună, fiecare străduindu-se să evite cu grijă subiectul care frământa familia.

Ca în fiece sâmbătă, Hedwig Meldgaard invitase câteva prietene ce urmau să sosească în cursul după-amiezii şi să rămână la masa de seară. După ce-l anunţase pe fiul ei că recepţia va avea un caracter deosebit fiindcă îi va oferi ocazia să cunoască câteva tinere aparţinând celor mai de seamă familii din comitat, tinere pe care ea, mama lui, le socotea demne de moştenitorul familiei, Jorgens nu-şi ascunse nemulţumirea; ca să scape cu faţa curată, îi spuse mamei sale că trebuia să se ducă la fabrică, unde avea de rezolvat o treabă extrem de urgentă. Numai că fabrica – fiind sâmbătă după-amiază – era, bineînţeles, închisă. Scandalul izbucni imediat cu violenţă.

— M-am săturat până în gât de certurile astea! strigase Henrik Meldgaard, înfundându-şi pălăria pe cap şi plecând furios să-şi facă plimbarea zilnică prin pădure.

Sub pretextul că se duce să se schimbe, Jorgens voise să se refugieze în apartamentul lui, dar mamă-sa venise după el. Se treziră amândoi în vasta cameră de zi, pe care tânărul Meldgaard o amenajase şi o mobilase după propriul său gust.

Ataşat de tot ce era modern, Jorgens dorise o odaie luminoasă, sobră şi funcţională. Două din laturile vastului dreptunghi ce alcătuia odaia erau din sticlă şi aluminium şi dădeau – una, spre copacii din Kronstuga, iar cealaltă spre apele scânteietoare ale lacului Vänern. Prin liniile sale drepte sau curbe, mobilierul – mese lungi şi joase acoperite cu marmoră, fotolii în formă de scoică, lămpi cilindrice – părea a fi ilustrarea unui manual de geometrie euclidiană. Câteva sculpturi şi trei tablouri abstracte completau decorul.

Dornic să atenueze, într-un fel, discuţia mult prea pătimaşă pe care o avusese cu mama sa, Jorgens puse un disc la electrofon şi dădu drumul aparatului să meargă.

— Iarăşi muzica asta oribilă! strigă Hedwig Meldgaard chiar de la primele note. Ştii că jazzul îmi provoacă dureri de cap, dar – ca să-mi faci în necaz – ai pus acest disc.

— Scandalul devenise pur şi simplu insuportabil, mamă, aşa că m-am gândit că muzica...

— Vrei să spui că vacarmul ăsta e muzică?

— Nu trebuie să condamni această muzică dacă n-o înţelegi...

— Să nu schimbăm subiectul, Jorg... E vorba de viitorul tău, nu de jazz...

— Cred, că în legătură cu acest lucru, nu mai avem ce discuta.

— Aşa că vei lua parte la recepţia mea...

— Cu neputinţă, trebuie să mă înapoiez la birou...

— Minţi, birourile sunt închise!

— Unele detalii din contractul pe care abia l-am

semnat...

Hedwig Meldgaard bătu în podea cu bastonul ei de fildeş:

— Recepţia asta am organizat-o special pentru tine, Jorg! N-ai să-mi faci ruşinea să nu vii!

— Mamă, eu...

— Vreau să-mi dai cuvântul că vii, şi asta acum, pe loc!

— Înţelege, mamă, că fetele pe care le-ai invitat nu mă interesează şi nu mă vor interesa niciodată!

— Dar nici măcar nu le-ai văzut!

— Le cunosc.

— Nu pe toate...

— Seamănă între ele, ca două picături de apă...

— Dar văduva ta ce are, mă rog, atât de deosebit? Prin ce diferă de fetele pe care vreau să ţi le prezint? Nimeni nu e unic, băiatul meu, şi fata doctorului Yvarsen nu face excepţie de la regulă.

— Totuşi, în ochii mei, ea e cu totul deosebită de celelalte, mamă.

— Prin ce?

— Prin simplul fapt că o iubesc! Iată pentru ce orice comparaţie este de prisos, aşa că trebuie exclusă dinainte!

— Îţi baţi joc de mine, Jorg, ăsta nu-i un răspuns serios!

— Pentru mine este şi te rog să mă crezi!

— Cutezi să te împotriveşti făţiş voinţei tatălui tău?

— Dragostea mea faţă de Ide este mai presus de toate consideraţiile voastre dictate de interes. Nu mă voi pleca în vecii vecilor în faţa acestui gen de tutelă.

— Dar, dragul meu, ceea ce ne preocupă pe noi este tocmai viitorul, fericirea ta! Ar trebui să ne fii recunoscător că vrem să evităm o căsătorie nepotrivită, chiar deplasată, atunci când există atâtea fete tinere care ar fi în culmea fericirii să se mărite cu tine....

— Mamă, cum poţi să împingi părtinirea până acolo, încât să vorbeşti de o „căsătorie deplasată”? Doctorul Yvarsen este o celebritate naţională, ştii tot atât de bine

ca şi mine! Doctor universal recunoscut, chirurg emerit, savant eminent, a contribuit din plin la gloria ţării noastre. E primit la Curte, are prieteni în guvern, relaţii în lumea întreagă şi o influenţă încă destul de mare. Nu-ţi înţeleg deloc ostilitatea în ceea ce priveşte o eventuală alianţă între familia lui şi a noastră.

— Da! Yvarsenii fac parte – ca şi noi – dintre familiile de vază ale ţării, aici sunt perfect de acord cu tine!

— Ba sunt chiar mult mai cunoscuţi decât noi! Numele lui Jan Yvarsen este cunoscut de mai toţi suedezii, în vreme ce noi...

— Nu minimaliza situaţia şi reputaţia noastră, Jorg... Tatăl tău este stăpânul necontestat al întregii industrii de chibrituri din Suedia...

— Jan Yvarsen e un medic care a îngrijit şi vindecat mii de oameni! Ori ăsta nu-i chiar un lucru lipsit de importanţă!

— Să nu ne abatem de la discuţia noastră, băiete dragă! Opoziţia mea nu vizează câtuşi de puţin familia, care este una dintre cele mai onorabile, ci însurătoarea ta cu o văduvă, cu o femeie care, după două experienţe matrimoniale, nu mai este nici măcar o Yvarsen şi nu mai poate avea puritatea inimii şi puritatea sentimentelor pe care ţi le-ar putea oferi o fată tânără.

— Ide are aceeaşi vârstă ca şi mine, e frumoasă şi atrăgătoare.

— Nu asta e problema, ci însăşi situaţia Idei care creează un obstacol de netrecut.

— Nu vreau să-mi strie viaţa, din pricina unui aşa-zis „obstacol” pe care-l socotesc absurd!

— Află că în comitatul nostru vom găsi partide dintre cele mai strălucite.

— Mamă, eu am ales....

— Gândeşte-te la Karin Vising, de pildă, prietena ta din adolescenţă... O fată splendidă, inteligentă, spirituală, sportivă, crescută într-un pension elveţian. S-ar părea că dintre toţi tinerii din regiune, pe tine te preferă.

— Iartă-mă, mamă, dar pudoarea sentimentelor nu prea pare a fi punctul forte al tinerelor persoane pe care le cunoşti. Zarva, confesiunile lor sunt de o indiscreţie jenantă!

— Cât poţi fi de încăpăţânat! Tendinţa asta a ta de a spune întotdeauna nu, de a mă contrazice tot timpul...

— Karin nu reprezintă nimic pentru mine. Nu pot totuşi să inventez nişte sentimente inexistente numai ca să-ţi fac plăcere!

— Aţi fost totuşi foarte apropiaţi; adică să nu mai fi rămas nimic din această camaraderie? Văd, într-adevăr, că-ţi renegi tot trecutul... Odinioară erai atât de fidel amiciţiilor tale...

— Sunt şi acum. Dar Ide e altceva, înţelegi? Pe Ide o iubesc... Şi nu cu o pasiune trecătoare, o iubesc din toată fiinţa mea, e o dragoste pe care numai moartea ar putea-o stinge.

Şi iată că încă o dată Jorgens o înfrunta pe mamă-sa. Aceste discuţii dure îi făceau să sufere. El, care se înţelesese întotdeauna atât de bine cu mama sa, o vedea acum coalizându-se cu ceilalţi împotriva lui, furioasă şi plină de ranchiună. Scandalurile nu erau câtuşi de puţin agreate la Kronstuga, proprietatea familiei Meldgaard – locuinţă vastă şi luminoasă ce se ridica pe malul lacului Vänern – aşa că Jorgens asista – cu un fel de mânie neputincioasă – la înrăutăţirea relaţiilor dintre el şi părinţii săi; cu atât mai mult cu cât era mândru că făcea parte din vechea familie Meldgaard şi că era sortit să ia locul părintelui său în fruntea puternicei industrii creată de strămoşii săi.

Hedwig Meldgaard să-şi fi dat oare seama de tulburare? Căci, bătând din nou, cu bastonul ei de ivoriu, în podea, spuse pe un ton dur şi trufaş:

— Eşti un visător, băiete, un visător incorigibil! Mai întâi, că ridici întruna osanale unei femei care pare a fi cu totul indiferentă în ce te priveşte. Spune, nu-i un lucru de-a dreptul smintit?

Jorgens îşi privi mama cu o mirare îndureratã. Oare sã se fi înstrãinat atât de mult unul de altul, încât ea nici mãcar nu mai şovãie sã se foloseascã de nişte argumente care lui îi fãceau rãu? Îşi înghiţi reproşurile care-i stãteau pe buze.

— Eşti mult prea crudã cu mine, şopti el, şi dãdu sã iasã din cameră.

— Rãmâi! ordonã poruncitoare Hedwig Meldgaard.

— De ce? Ca sã fiu, în continuare, tratat ca un puşti?

— Pentru o mamã, fiul ei rãmâne întotdeauna un puşti, spuse Hedwig Meldgaard, a cãrei voce îşi regãsise în mod miraculos, blândeţea de odinioarã. Vino lângã mine, încearcã sã mã înţelegi, nu-ţi vreau decât binele, Jorg, bãiatul meu; te-ai gândit cã femeia asta are un copil? Ce-ai sã faci cu el?

O sclipire de înflãcãrare juvenilã apãru în privirea lui Jorgens.

— Copilul are nevoie de un tatã, aşa cã voi fi tatãl lui! Sã creşti un copil mi se pare o treabã minunatã!

— Chiar pe al altuia.

— E copilul Idei...

— Şi al lui Norbert Verneuil. Într-adevãr, pasiunea te-a fãcut sã-ţi pierzi minţile, sã nu mai raţionezi!

— Cum, mamã, tot nu pricepi ce înseamnã cuvântul „dragoste”?

— Semnificaţia acestui cuvânt am cunoscut-o înaintea ta, Jorg, aşa cã voi trece peste lecţiile tale.

— Odinioarã, mamã, erai plinã de dragoste şi de înţelegere; acum, vorbele tale dovedesc o uscãciune a inimii care mã surprinde.

— Încerc doar sã te apãr împotriva ta însuţi, bietul meu copil! Cãsãtoria e un lucru mult prea serios şi prea grav ca s-o faci doar dintr-un capriciu!

Jorgens simţi cã rãbdarea îi ajunsese la limitã:

— Un capriciu! Dar tocmai în asta constã eroarea! De câte ori sã-ţi repet cã dragostea mea pentru Ide este un sentiment profund, definitiv, cã nimeni şi nimic, mamã,

nu va putea să mi-o înăbuşe!

Cu gesturi febrile, îşi aprinse o ţigară.

— Şi, la urma urmelor, sunt major, continuă el cu violenţă. Sunt sătul de veşnicele amestecuri în viaţa mea intimă! E treaba mea să-mi aleg nevasta, e treaba mea şi nu a altcuiva! Iar această alegere, am şi făcut-o! Aşa că nu vă mai rămâne altceva decât să fiţi de acord!

— Să fim de acord! strigă la rândul ei Hedwig Meldgaard, ieşindu-şi din fire. Cum îndrăzneşti să-mi arunci în faţă asemenea impertinenţe? Avem dreptul şi datoria să ne ocupăm de însurătoarea ta şi vom şti să ne opunem cu îndârjire planurilor tale smintite!

— Voi trece peste orice opoziţie! Un Meldgaard adevărat are curajul să-şi ducă întotdeauna hotărârea până la capăt!

— Un adevărat Meldgaard trebuie să pună întotdeauna raţiunea înaintea pasiunii!

— Să isprăvim, mamă! Disputa asta n-are niciun rost!

— Ai uitat de ameninţarea tatălui tău?

Jorgens – care şi trecuse dincolo de prag – se întoarse brusc, în odaie, foarte palid...

— O, nu, n-am uitat! strigă el indignat. Ştiu că are intenţia să mă dezmoştenească în favoarea lui Olaf.

— Nu e o intenţie, ci doar o ameninţare!

— E revoltător, fie şi numai faptul că s-a putut gândi la aşa ceva! Să mă dea la o parte şi să pună în locul meu un băiat care habar n-are de munca din întreprinderile noastre şi care nu ştie altceva decât să alerge după fuste...

— Principalul e că unchiul tău n-a avut niciodată motive să se plângă de Olaf, aşa cum avem noi, în legătură cu tine!

— Deci, strigă Jorgens în culmea indignării, nu veţi şovăi să mă alungaţi, numai pentru simplul motiv că nu sunt de acord să-mi alegeţi nevasta şi că doresc – aşa cum de altfel e şi firesc – să mă însor cu femeia pe care-o iubesc! Şi pe cine aţi ales să-mi ia locul? Un băiat care nu

are nicio calitate, care nu e nici măcar conştient de sarcinile, de îndatoririle, de răspunderile care-i revin în profesia asta. Adică el să adune roadele muncii mele alături de tata?

— N-ai decât să fii ascultător, Jorg, şi nu se va întâmpla nimic din toate astea!

— Nu voi ceda pentru nimic în lume în faţa şantajului! De altfel chiar crezi că tata mă va dezmoşteni în profitul lui Olaf? O astfel de măsură ar fi absolut ilegală! Ştii bine că nu voi ceda, că-mi voi apăra drepturile! Contractul ăsta cu guvernul indian cui crezi că-l datorează? Lui Olaf? El sau eu am stat săptămâni în şir la New Delhi ca să urmăresc nişte negocieri anevoioase?

— Nimeni nu-ţi neagă meritul în tranzacţie...

— Ca să-mi pot da seama de nevoile exacte ale economiei indiene în materie de lemn de construcţie, de lemne pentru foc sau în diverse alte scopuri, dar mai ales de lemn pentru chibrituri, am făcut mii de kilometri cu Jeepul sau călare, am bătut toate provinciile, de la poalele munţilor Himalaya şi până la mare. Ca să-i fac pe interlocutorii mei să se simtă la largul lor, pentru a le câştiga încrederea şi prietenia, pentru a-i înfrânge pe concurenţii americani, am învăţat până şi limba hindi, limba oficială a Indiei independente! Pot afirma, fără să mă laud, că n-am dat înapoi din faţa nici unui efort, a nici unei greutăţi; de ce? Ca să fiu, acum, frustrat de reuşită? Nici dacă aş fi săvârşit o crimă n-aş fi fost tratat mai aspru şi mai nedrept! Dacă aş fi iubit o femeie nedemnă, aş fi înţeles ca orgoliul vostru să fie lezat. Dar fata doctorului Yvarsen? Aşa că, mamă, dă-mi voie să mă revolt împotriva acestei orbiri îndărătnice, împotriva acestei idei preconcepute faţă de Ide, numai pentru că a avut nenorocirea să rămână de două ori văduvă! Mă revolt împotriva unei flagrante, unei abominabile inechităţi; voi lupta din toate puterile mele împotriva arbitrariului unei atitudini jignitoare, umilitoare!

— Mergi mult prea departe, murmură Hedwig

Meldgaard, dezorientată în faţa impetuozităţii şi a protestelor atât de categorice; povestea cu dezmoştenirea nu-i decât un proiect... foarte vag...

— Mamă, fac apel la conştiinţa ta! Ea îţi va spune că o astfel de atitudine ar fi o ruşine atât pentru casa, cât şi pentru numele nostru!

Cuvintele o arseră pe Hedwig ca şfichiul unui bici.

— S-ar putea să ai dreptate, murmură ea brusc îmbătrânită, plecându-se în faţa fiului ei.

Trântită cu putere, uşa se închise în urma lui Jorgens.

* * *

Soarele inunda curtea şi grădina plină de flori de la Kronstuga. Orbit de lumină, Jorgens rămase câteva clipe nemişcat, pe peron, apoi se năpusti şi coborî treptele în goană. Auzise nechezatul caracteristic, puţin sălbatic, al lui Nisse, armăsarul cel negru care, la rându-i, recunoscuse şi el pasul stăpânului său. Totuşi, nu se îndreptă spre grajd, ci spre garaj: ca să-şi potolească mânia pe care o simţea năvălind din străfundurile fiinţei sale şi urcând în el cu violenţa unui vulcan, râvnea viteza ameţitoare care să-i dea senzaţia unei puteri nelimitate... Se aşeză deci la volanul maşinii sale – un Jaguar lung, de curse – şi puse motorul în funcţiune. Maşina trecu ca un bolid prin faţa peronului, sub privirile încremenite ale primilor invitaţi şi se îndreptă către oglinda strălucitoare a lacului Vänern.

Apucând-o pe drumul care mergea paralel cu lacul şi cu pădurea, Jorgens se simţi cuprins de o mare linişte. Uitase de griji, era singur pe lume, singur cu dragostea şi cu maşina sa. Cu surâsul pe buze, apăsă pe accelerator. În faţa lui se întindea spaţiul infinit, unde putea să profite din plin de viteza la care se preta motorul. La liziera pădurii, întrezări brusc două siluete cunoscute: Ide şi micul James! Fericit, dar totodată intimidat, frână, făcând pneurile să scrâşnească îndelung.

— N-aţi vrea să urcaţi? întrebă el aplecându-se spre Ide şi spre James, care se apropiaseră de maşină.

XI

HUGO ATACĂ RONDOUL DIN CONCERTUL pentru vioară de Brahms. Simţea că sala era transportată, fermecată de cântecul lui, în timp ce el – cu totul indiferent la cei din jur – interpreta lucrarea aidoma unui somnambul. Se simţea atât de departe de public... Era al cincilea concert dat la Kyoto, primele patru neputând potoli entuziasmul debordant al melomanilor locali. Presa salutase în Hugo pe unul dintre cei mai mari violonişti europeni ai epocii, susţinând că era singurul care izbutise să-i facă pe japonezi să-l înţeleagă pe Brahms.

La hotelul unde trăsese, se bucura de o solicitudine excesivă şi cele mai mici dorinţe îi erau îndeplinite cu o fervoare fără egal. Dar Hugo era sătul până în gât de interviuri, de recepţii şi de sporovăială mondenă. Zarva din jurul lui începuse a-l incomoda. Aşa că de îndată ce aflase despre aprecierile criticii, se retrăsese în lumea lui interioară, se refugiase în labirintul complex al sufletului.

După ce sosise în Japonia, felul său de a interpreta căpătase unele accente dramatice şi criticii începură să vorbească despre o nouă fază în cariera lui de virtuoz, să presupună că ea se datora influenţei Extremului Orient. Aprecierile şi presupunerile muzicologilor îl făceau pe Hugo să surâdă amuzat. Erau atât de naivi şi, în fond, atât de nepricepuţi! Căci motivele psihologice pe care le invocau pentru a explica măreţia şi frumuseţea interpretării sale, accentele adesea sfâşietoare – dovada geniului său – erau deplasate şi eronate. Analizele cele mai subtile şi mai amănunţite se dovedeau totuşi departe de realitate. În concluzie, „noua lui manieră” – mai umană şi mai impresionantă – de a interpreta compoziţiile marilor maeştri reflecta de fapt extraordinara

transformare ce avusese loc în adâncurile fiinţei sale. Din acea noapte de neuitat de la Tjorpa, când acceptase să se despartă de Judith, simţea cum creşte în el o nostalgie fără margini, o nostalgie al cărei motiv nu-l putea încă dibui, dar care – pe zi ce trecea – îi năpădea sufletul. Lucrul cel mai surprinzător era că adesea acel sentiment ciudat îl cufunda într-o mâhnire, din care nici chiar muzica nu mai era în stare să-l scoată şi să-i redea curajul.

Ovaţiile izbucniră de pretutindeni, în sală, se amplificară, se transformară într-un adevărat uragan. Hugo se înclină ca de obicei, politicos şi rece, apoi – conform ritualului sălilor de concert – strânse mâna dirijorului şi primului violonist. Publicul ştia că nu avea obiceiul bisurilor şi că respecta cu stricteţe programul; aşa că, după ultimul val de aplauze, deosebit de însufleţite, asistenţa nu mai insistă şi Hugo se retrase în cabina lui. După câteva minute, o maşină puternică îl ducea spre Nara, unde fusese invitat să stea în casa unui prieten japonez.

În ochii săi de artist, această casă părea întruparea unui vis. Vasta şi feerica locuinţă, al cărei plan capricios de împărţire a camerelor putea fi modificat, după dorinţă, prin numeroase paravane şi pereţi mobili, avea o mulţime de verande tăcute, luminate noaptea de lanterne chinezeşti, care te invitau la destindere şi meditaţie. Hoshinô, prietenul său, era un om înţelept şi cultivat, care stăpânea la perfecţie arta subtilă a decoraţiunilor interioare. Trei flori dispuse cu graţie într-un vechi vas de ceramică, un rulou vertical de mătase reprezentând un peisaj ce se etaja spre înălţimi inaccesibile şi un fir de pai de orez împodobit cu un discret motiv geometrie erau suficiente ca să dea unei odăi o tentă artistică rafinată. Devotamentul său faţa de Hugo, pentru care nutrea o admiraţie înflăcărată, era fără margini.

— Dacă ai şti cât de obositoare e gloria! îi spuse Hugo întorcându-se de la concert.

— Pari zdrobit! remarcă Hoshinô.

Foarte palid, dar cu ochi strălucind, violonistul oftă plictisit.

— Concertele nu-mi mai produc aceeaşi bucurie ca odinioară, mărturisi el.

— Vrei să mănânci? Ţi-am pregătit o surpriză chinezească.

— Mai curând, dă-mi un *sake!* [19]

— Beatitudinea produsă de alcool este înşelătoare.

— Nu mă mai pot refugia în muzică, Hoshinô. Cel puţin, sakeul îmi va reda liniştea.

— O linişte falsă!

— Principalul e să uit.

— Ai ceva anume de uitat?

— Aş vrea să mă smulg din nostalgia care a pus stăpânire pe mine.

Se opri brusc şi, după o clipă de tăcere, încercă să schimbe discuţia.

— Ce părere ai despre femei, Hoshinô?

— Femeia este podoaba existenţei noastre terestre, giuvaerul cel mai strălucitor! Nu trebuie să devii însă robul ei, s-o divinizezi, ci doar s-o iubeşti.

— Ai cunoscut patima?

— Ca orice bărbat adevărat!

— Dar i-ai descoperit şi limitele? Ştii că dragostea poate crea legături mult mai puternice decât crezi?

— Da, ştiu, dar ataşamentul de care vorbeşti este foarte periculos; i-a dus pe mulţi bărbaţi la pierzanie!

— Parcă viaţa ce e altceva decât o aventură periculoasă?

— Da, dar în timpul primejdiei, spiritul bărbatului trebuie să fie lucid, iar starea sa permanentă trebuie să fie detaşarea.

— Mie, dimpotrivă, îmi place să mă ataşez...

Dezamăgit, Hoshinô clătină încet din cap.

— *Yama e nobotte sita no kesiki o miorosu no ga suki desu!* rosti japonezul, sarcastic.

[19] Rachiu de orez (japoneză).

— Vrei să traduci? Nu cunosc încă suficient de bine frumoasa voastră limbă ca să înţeleg ce-ai spus.

— *Îmi place să urc un munte şi, din vârful lui, să contemplu priveliştea câmpiei.*

— Dragul meu Hoshinô, prefer să fiu eu însumi prezent în câmpie.

— Mi-am dat seama de un lucru, prietene: că eşti chinuit de amintirea unei femei, a unei femei care a rămas în Europa...

— Ai priceput foarte repede...

— Preferai să tac?

Hugo ridică mâna.

— Câtuşi de puţin. Nu ţi-am reproşat că ai fi indiscret...

Hoshinô deveni puţin distant:

— Supa e servită, spuse el.

Violonistul schiţă un gest de silă.

— Ţi-am mai spus că nu mi-e foame!

— Iar eu ţi-am mai spus că nu vreau să bei *sake*, că nu vreau să te distrugi! Mai ai şi mâine un concert.

— Aş vrea să-mi dai un sfat...

— Cu neputinţă! Ştiu ce-ai vrea să mă întrebi, ştiu ce arzi de nerăbdare să discuţi...

— Îmi eşti totuşi prieten, Hoshinô! N-aş putea să-mi deschid sufletul în faţa ta, să-ţi împărtăşesc gândurile care mă frământă?

Hoshinô schiţă un gest de refuz.

— Nu, fiindcă e vorba de un domeniu unde fiecare bărbat se află singur cu conştiinţa sa, aşa că tot singur trebuie să şi hotărască! Află că citesc în ochii tăi, îmi dau seama din inflexiunile glasului că te numeri printre bărbaţii tulburaţi de chipul unei femei.

Sprijinit de balustrada verandei, cu trăsăturile contractate sub fruntea înaltă şi palidă, Hugo părea să scruteze marginile nopţii.

— Deci cunoşti adevărul... spuse el cu însufleţire. Acest chip mă urmăreşte, mă obsedează... Iar muzica nu mă mai poate ajuta în niciun fel!

O adiere de vânt stinse lanterna chinezească şi cei doi bărbaţi rămaseră în întuneric. Glasul prietenului său se preschimbă într-o şoaptă.

— Dacă eşti obsedat de imaginea unei femei – spune un vechi proverb al samurailor, ucide-o sau posed-o! Restul e nedemn de un bărbat!

— Dacă aş ucide-o, ar trebui să mă sinucid şi eu.

— Atunci, spuse Hoshinô dintr-o răsuflare, întoarce-te lângă ea şi posed-o!

XII

*„JUDITH, JUDITH, SINGUR LÂNGĂ lampa mea, îţi scriu, îţi vorbesc, mi te închipui acolo, la «*Santa Monica*» în acea limpede lumină mediteraneeană unde am fost atât de nebuneşte îndrăgostiţi unul de altul.* Ireparabile tempus fugit*... scrie poetul. Vom mai putea regăsi vreodată încântarea din primii ani ai dragostei noastre? Sau acea fericire s-a dus pentru totdeauna? Întrebarea mă tulbură, mă obsedează, nu-mi dă pace.*

Da, ştiu, conţinutul acestei scrisori te va surprinde, poate că te va indigna, dar trebuie să-ţi spun ce simt de când ne-am hotărât atunci, la Tjorpa, să ne despărţim, ruptură pe care tu ai socotit-o necesară şi inevitabilă.

Mă simt singur şi pierdut, ca un biet copil – cutez s-o spun – şi aş vrea să strig adevărul, în gura mare, să-l ştie toată lumea! Căci, află Judith, că după ce tu m-ai părăsit, m-a părăsit şi muzica! Muzica... Am crezut că ea era singura mea iubită, că-mi va umple întreaga viaţă! Greşeală! Astăzi – şi nădăjduiesc cu înfrigurare că nu e prea târziu – înţeleg că numai arta nu e de ajuns să dea sens vieţii. Mărturisirea mă doare! Arta a ocupat şi ocupă un loc foarte important în viaţa mea. Din cea mai fragedă vârstă am simţit un entuziasm de nedescris faţă de muzică şi poezie. Elanul ce mă mâna spre creaţia artistică era atât de minunat... Adolescent, aveam un adevărat

cult faţă de Schiller şi de Beethoven. Nu aveam posibilitatea să-mi cumpăr cărţi sau partituri, dar le împrumutam de peste tot. Nesfârşitele nopţi albe! Lumea era atunci, pentru mine, ca o odă! Mai târziu, a urmat marele port Hamburg, cu permanenta lui invitaţie la plecare, portul care mă făcea tot timpul să visez la necuprinsa mare... Afinităţile mele se schimbaseră, deveniseră mai romantice. Zeii mei se numeau acum Hölderlin, Kleist, Schubert, Schumann! Mozart începea şi el să mă cucerească! Amintiri de neuitat!

*După asta, datorită ţie, am cunoscut strălucitoarea feerie de la «*Santa Monica*». Îmi plăcea să urc până sus la «*Madona neagră*», îţi aduci aminte? Dintr-un anumit loc al acelui drum se vedea întregul orăşel Cap-Ferrat, cu Villefranche şi rada sa, în dreapta, şi cu Saint-Jean, în stânga. O bancă, drept în mijlocul straturilor cu garoafe... O tăcere pe care aproape că puteai s-o pipăi cu mâna, decorul învăluit în soarele după-amiezii... Vremurile moderne dispăreau, mi se păreau ceva înşelător. Nu mai credeam în prezent, mă simţeam transportat în antichitate. Secolul nostru de oţel şi sticlă pierea în neant şi în locul lui apărea un altul, cu construcţii ideale: de pildă, un templu grec ivit pe ţărmul mării, coloane albe pe promontoriul stâncos. Apollo şi Dionisos, împreună! Şi în această atmosferă, auzeam răsunând muzica lui Mozart. Fiindcă nu m-am putut gândi niciodată la un templu grec fără să-l asociez, în mintea mea, cu operele lui Mozart! De îndată ce viziunea arhitecturii luminoase îmi apărea în faţa ochilor, auzeam şi primele note, la fel de limpezi şi de luminoase, aidoma unor picături de argint-viu. Năpădeau templul acela alb, făcându-l să pară, într-un anume fel, parcă aerian, cu o structură extrem de delicată. Muzica însufleţea marmora, îi înlătura greutatea şi frontonul acelui templu se înălţa mereu, despicând bolta cerească, se înălţa sus, tot mai sus...*

Iată-mă vorbind despre arhitectura greacă, eu care – ţi-o mărturisesc cinstit – voiam să-ţi scriu o scrisoare de

dragoste. Ce om ciudat sunt, nu-i aşa? De ce sentimentele, impulsurile inimii mele sunt întotdeauna dominate de interesul, mult prea pătimaş, pentru tot ce e frumos? Fiindcă, de fapt, sentimentele mele sunt adevărate, chiar dacă uneori sunt disimulate de înflăcărarea cu care ridic în slăvi muzica.

Înainte de a fi violonist, sunt om, un om care are simţire şi inimă! Şi care are, de asemenea, şi unele amintiri deosebit de dragi. Adu-ţi aminte, Judith... Varşovia, în primul an când ne-am căsătorit... Ce public minunat, plin de căldură şi de entuziasm! O sală de concert plină de un tineret care vibra. Tu stăteai în rândul al doilea, îmbrăcată într-o rochie neagră, de satin, iar ca singură podoabă, ca singură bijuterie – dacă pot spune astfel – aveai o orhidee albă. Vezi că n-am uitat nimic? Cât de sfâşietor e cântecul trecutului, iubita mea! După concert, am plecat amândoi să vizităm oraşul. Noaptea era atât de plăcută! Ne-am plimbat pe vechile şi pitoreştile străduţe medievale, strâmte şi întortocheate, privind plini de încântare căsuţele cu foişoare. Ici şi colo mai vedeai câte o cafenea deschisă şi, uneori, doi sau trei clienţi întârziaţi apăreau în pragul unei uşi, ca să ne privească. Dar iată că pe neaşteptate, a început să plouă, iar noi ne-am adăpostit sub portalul unei biserici. O construcţie în stil gotic, roasă şi înnegrită de vreme. Ca pretutindeni, şi în Polonia războiul îşi lăsase peste tot urmele. Urme de gloanţe pe timpanul bisericii, părţi întregi din podoabele sculptate, spulberate de obuze. Sfinţi decapitaţi, apostoli mutilaţi...

În jurul nostru, luminile se stingeau una câte una. Aveam impresia că suntem singuri pe lume sub portalul acelei biserici devastate. În faţa noastră, se întindea o piaţă ce lucea din pricina ploii şi pe care o lumina, slab, un singur bec cu gaz... Ne ţineam de mână şi, din când în când, ne adresam câte un surâs complice, fericiţi ca nişte copii care au chiulit de la şcoală... Apoi, după ce-am aruncat o ultimă privire spre statuile mutilate, am părăsit

portalul bisericii şi ne-am aventurat, din nou, prin oraşul adormit. Nu dădeam nici cea mai mică atenţie ploii persistente, întocmai ca acei îndrăgostiţi de douăzeci de ani pe care-i vezi prin unele cartiere ale Parisului... O bucurie de nedescris coborâse în inimile noastre. De ce? Mi-e peste putinţă să-ţi răspund. Regăsisem amândoi plăcuta şi tandra intimitate, minunata noastră singurătate în doi. Din când în când, ne opream ca să ne îmbrăţişăm şi să ne sărutăm îndelung, ca şi cum am fi făcut acest lucru pentru prima oară. În noaptea aceea, în camera noastră de hotel, am citi în ochii tăi iubirea deplină, totală. O. Judith...

Amintirile îmi sfâşie sufletul, îmi ard inima!...

Adu-ţi aminte de o altă noapte nemaipomenită, când ne-am rătăcit pe undeva, prin fundul Manhattanului. în plin Harlem! Dădeam atunci o serie de concerte la Carnegie Hall şi coborâsem în Park Sheraton. De îndată ce aveam câteva ceasuri libere, mă duceai să-mi arăţi unele din secretele celei mai mari cetăţi din lume: New Yorkul! Încă de la prima mea întâlnire cu el, am fost fascinat de acest oraş grandios şi zgomotos, care pare să fie pe măsura secolului nostru.

Dar iată că iar mă pierd în generalităţi! Sunt incorigibil! Înclinarea către abstracţiune va sfârşi prin a te face să te îndoieşti de sinceritatea mea! Deci, plecasem să ne plimbăm pe strada 125, dincolo de Mount Morris Park... Se făcuse foarte cald, aerul ne apăsa şi, la majoritatea ferestrelor vedeam negri, în cămăşi cu mânecile suflecate, încercând să respire puţin aer proaspăt. Uneori, din vreun bar invizibil, ajungeau până la noi sunetele stridente ale muzicii de jazz. Adolescenţi fără nicio treabă lâncezeau prin colţurile străzilor şi, cu inconştienţa nepăsătoare, proprie vârstei şi condiţiei lor, fluierau admirativ când treceai pe lângă ei.

Ambianţă cam ireală, atmosferă de film! Erai foarte veselă în acea seară şi chiar ai schiţat un pas de dans în ritm de swing! Ne simţeam – aş spune aproape cu furie –

extrem de tineri! Ne îmboldea o dorinţă nebună de a ne cheltui. Muzica de jazz era atât de aţâţătoare, încât aveam impresia că aerul era încărcat cu electricitate... Am mers întruna, pe nişte străzi interminabile, străjuite de clădiri înalte şi monotone. Ori de câte ori ne încrucişam cu vreo maşină a poliţiei, agenţii ne priveau plini de curiozitate, cum priveşti unele animale ciudate. Cred că ne luau drept nişte străini excentrici. Până la urmă, ne-am trezit într-o fundătură sumbră, neştiind încotro s-o apucăm ca să ieşim din Harlem. Ne-am adresat unei fetiţe negre care, cu toată ora înaintată, se mai juca încă pe trotuar. Glasurile noastre au speriat-o şi fetiţa a fugit ascunzându-se în dosul unei palisade dărăpănate. Cât de ciudat pare totul, rememorat astfel! Apoi am auzit zgomotul regulat al unui baston care loveşte caldarâmul: era un orb care venea după noi, pipăind pereţii. L-ai întrebat acelaşi lucru ca şi pe fetiţă, dar el nu ţi-a înţeles întrebarea şi ţi-a vorbit de un cabaret, de un fel de „bombă”, situată în fundul unui labirint de coridoare, într-o casă dărăpănată. Atraşi de mister, seduşi de aventură, ne-am hazardat în încâlcitura de coridoare şi de scări, ca să ajungem, până la urmă, într-o curte interioară unde câţiva negri cântau muzică de jazz, în mijlocul unui public aşezat pe scaune pliante şi aprovizionat din belşug cu bere şi suc de fructe. Venirea noastră i-a deranjat şi mulţi dintre ei şi-au exprimat nemulţumirea cu glas tare. Eram singurii albi în toată mulţimea aceea de negri! Prezenţa noastră îi deranja, le strica obiceiurile. Cu un aer ostil, dar hotărât, trei băieţi se îndreptară către noi, vrând să pună mâna pe mine şi să-mi aplice, probabil, câteva lovituri. Eram prinşi ca într-o cursă, căci în jurul nostru cercul începuse să se strângă. Atunci, ţie ţi-a venit ideea care m-a salvat. Mi-ai şoptit la ureche să le dau de înţeles că eram eu însumi muzician, mare amator de jazz. N-aveam de ales, aşa că, la fel ca Diogene, care a demonstrat mişcarea, mergând, m-am năpustit în mijlocul instrumentiştilor. Am înşfăcat un

clarinet – instrument la care cântasem odinioară, la Hamburg şi faţă de care am avut întotdeauna o anumită predilecţie – şi am cântat... La început, cu un entuziasm simulat, apoi adevărat. Cunoscând numeroase teme de jazz clasic şi modern, am improvizat o muzică într-un ritm îndrăcit. În noaptea aceea, am descoperit, spre propria mea uimire, că eram în stare să electrizez şi mulţimea unor fanatici ai jazzului! Fireşte că uluirea celorlalţi cântăreţi a fost de scurtă durată; au început să mă acompanieze imediat şi concertul s-a încheiat într-o asemenea veselie generală, încât am fost purtaţi în triumf! Amintiri...

Da, primii ani ai căsniciei noastre se numără printre cei mai frumoşi din viaţa mea. Trăiam într-o stare de continuă fericire! Ce s-a întâmplat mai pe urmă? Am fost oare prea fericiţi şi am atras invidia zeilor? Oh, nu neg nicidecum partea mea de vină! Ştiu că primele semne de plictiseală în această dragoste a noastră – dragoste care ne făcea să trăim ca într-un fel de vis şi care ne împingea tot timpul, unul în braţele celuilalt – eu le-am dat. Sunt încredinţat că n-am încetat niciodată să te iubesc, niciun ceas, nici măcar un minut, că dimpotrivă, prezenţa, dragostea, solicitudinea ta au devenit părţi integrante din existenţa mea, cărora – în aparenţă – nu le dădeam nicio atenţie pentru că le socoteam ceva de la sine înţeles. Pe scurt, tu deveniseşi o parte din mine, pe care o neglijam aşa cum mă neglijam pe mine. Asta e o explicaţie, o justificare? Nu mai ştiu nici eu...

Există şi în mine, ca în atâţia alţi artişti, un fond de egoism? Probabil... Totuşi, am ajuns la concluzia că principalul motiv al despărţirii noastre a fost surmenajul meu. Devenisem un fel de maşină de produs sunete! Îmi închipuiam, ca un smintit, că muzica era de fapt resortul principal al vieţii mele. În realitate – şi tu ţi-ai dat mai bine seama de acest lucru, – dragostea noastră stătea la temelia a tot ce construisem până atunci, era – ca să zic aşa – nervul harului meu artistic. Orbit de o glorie care azi

mă lasă indiferent, am crezut că pot trăi fără tine, departe de tine... Funestă eroare! Cum aş fi putut să mă despart de tine, fără să-mi fac rău, fără să mă distrug când îţi aparţineam cu trup şi suflet? Muzica era ceva de suprafaţă, dragostea mea pătimaşă, ceva profund: am confundat superficialul cu profundul.

Nu încerc să scuz o comportare de nescuzat, ci mă strădui să înţeleg de ce s-a ivit între noi prăpastia peste care tu ai socotit că nu se mai poate trece, mă strădui să înţeleg, dând timpul înapoi. Sentimentele sunt atât de complexe, nu se pleacă decât cu greu în faţa constrângerii raţionale şi a deducţiei logice. Sigur, ar fi bine să putem lumina şi zonele tenebroase ale fiinţei noastre, studiate cu atâta sârg de Freud. Eu însă n-am nici energia, nici cunoştinţele necesare pentru a-mi analiza subconştientul, dorinţele cele mai tainice. Ştiu doar că muzica a fost pentru mine un Moloh, căruia i-am adus cele mai dureroase jertfe. Oare am avut vreodată şi eu viaţă personală? Nu cred... La fiecare două sau trei zile, mă aflam pe scenă: între timp, aveau loc repetiţiile, neîncetatele călătorii cu avionul, deplasările pe nepregătite, şederile grăbite prin hotelurile din mai toate capitalele lumii. De altfel, tu cunoşti mai bine decât oricine viaţa mea de atunci, fiindcă ai împărţit-o cu mine. Devenisem un robot al viorii şi chiar mă întreb acum dacă eram conştient de gândurile, de actele mele. Trăiam ca într-un fel de vis, simţurile mi se atrofiaseră, voinţa mi se concentrase asupra unui singur lucru: concertele.

Scrisoarea asta a început să se lungească prea mult... Şi încă n-am apucat să-ţi spun esenţialul. Chiar din prima zi a despărţirii noastre, pe măsură ce timpul trecea, am început să mă simt sfâşiat, devorat de dorinţa de a te vedea, de a te avea lângă mine. În concluzie, despărţirea noastră m-a trezit la realitate, m-a smuls din starea de indiferenţă, de apatie. Acum ştiu în mod sigur, absolut şi definitiv, că te iubesc cu toate fibrele fiinţei mele, şi că această dragoste îmi este tot atât de necesară ca şi aerul

pe care-l respir. Hoshinô, prietenul meu japonez, mi-a mărturisit azi-dimineaţă, că semăn din ce în ce mai mult cu un «om fără vlagă».

Vei fi desigur mirată să afli că deocamdată m-am stabilit în Japonia. Dar – vezi tu – după prima serie de concerte în această ţară, n-am mai simţit dorinţa de a mă reîntoarce în Europa sau de a mă duce în America. Japonia m-a încântat. Nu cunosc niciun alt loc pe pământ care să te determine, cu atâta hotărâre, să priveşti înlăuntrul fiinţei tale, care să te îndemne la un serios examen de conştiinţă. Stau la prietenul meu Hoshinô, într-o casă mare şi tăcută, plină de paravane, de mobile lăcuite şi de flori aşezate în vaze, într-un mod savant. O casă împodobită cu obiecte de artă nipone şi cu rulouri chinezeşti, pictate. Din când în când, dau câte un concert, ca să nu pierd legătura cu publicul. Dar încrederea în mine s-a dus... Mintea îmi umblă pe alte meleaguri, mă gândesc tot timpul la tine, pe care te-am pierdut, la tine care ai rămas flacăra vieţii mele.

Cu pinii ei graţios înclinaţi, cu prospeţimea virginală a florilor, cu orânduirea subtilă a potecilor sale, grădina lui Hoshinô e pur şi simplu o încântare. De altfel, totul aici nu-i decât calm, detaşare şi seninătate.

O, Judith, ceea ce urmăresc eu, de acum încolo, cu tot atâta tenacitate pe câtă frenezie, este să te recuceresc, cu trup şi suflet. Restul trece pe planul al doilea, chiar şi muzica. Vreau să te ştiu din nou alături de mine; vreau să te strâng din nou în braţele mele. De când m-am despărţit de tine, n-a existat clipă în care să nu fiu obsedat de luminoasa ta făptură! Ai pus stăpânire pe gândurile, pe visele mele, pe întreaga mea fiinţă! Iar imaginaţia mea se complace în a te revedea în diverse ipostaze, în diverse locuri, cu atâta precizie şi cu atâta lux de amănunte, de parcă aş fi fost un aparat fotografic. M-am întors către tine cu atâta intensitate, aidoma unui arc, un arc întins atât de tare, încât stă gata să plesnească.

Tu eşti soţia mea şi asta vei rămâne până la ultima

suflare a vieţii mele. Legăturile care ne unesc sunt indisolubile, indestructibile. Chiar dacă am vrea, n-am mai putea să imprimăm traiectorii opuse curbei vieţii noastre; mai devreme sau mai târziu, ele vor sfârşi prin a se întâlni, prin a se confunda într-un elan comun!

Am evocat, la începutul acestei scrisori, unele amintiri din frumoasa noastră viaţă conjugală... Aceste amintiri sunt un bun de preţ care mi-au înfrumuseţat viaţa şi pe care se va sprijini existenţa noastră în viitor. Se spune că trecutul nu poate fi niciodată reparat... Dar acest trecut nu constituie totuşi un adevărat tezaur de amintiri? Am fost foarte fericiţi împreună, Judith, şi nu vom putea şterge niciodată din memorie acei ani de împliniri şi de bucurii. Vom rămâne legaţi unul de celălalt până la sfârşitul zilelor noastre şi chiar dincolo de ele, căci ne-a fost sortit să trăim alături.

Scrie-mi, Judith! Aştept cuvântul care să-mi îngăduie să mă reîntorc lângă tine; îl aştept cum aşteaptă un orb să zărească prima rază de lumină, menită să pună capăt întunericului şi deznădejdii.

Hugo.”

XIII

— MĂ TEM DE VIITOR, JORG...

— Eşti atât de tânără şi de frumoasă. Ide, încât ar trebui să fii cum nu se poate mai optimistă.

— Cei doi bărbaţi pe care i-am avut au murit în împrejurări tragice; ce se va întâmpla cu al treilea?

— Nu te mai uita înapoi, la trecutul dureros, priveşte cu hotărâre viitorul.

— Mi-e frică, Jorg: am impresia că o fatalitate apasă asupră-mi, umbrindu-mi întreaga existenţă.

— În ţara noastră plină de lumină, de soare şi de veselie? Vino-ţi în fire, Ide, alungă coşmarul!

— Am prea multă stimă, prea multă prietenie sinceră

pentru tine; iată de ce mi-e frică să spun „da”. Dacă e cumva un „da” nefast?

— Cum poţi fi atât de superstiţioasă, Ide?

— Am fost zguduită atât de tare de valurile vieţii, încât am ajuns să pun întotdeauna răul înainte.

— Ai încredere în mine, draga mea, şi viitorul îţi va fi plin de lumină, de bucurie şi de dragoste. Îl iubesc pe micul James. Cred că mă iubeşte şi el. Dorinţa mea cea mai fierbinte este să vă fac fericiţi pe amândoi. Te rog, Ide, să ai încredere în mine!

— Inima ar vrea să-ţi dea dreptate, dar judecata îmi porunceşte să fiu prudentă.

— Ceea ce numeşti tu judecată nu-i decât o împrejurare nefericită. Aşa că ascultă-ţi mai curând glasul inimii.

— Primul meu soţ, James Starner, a fost ucis de un bătrân, care şi-a pierdut minţile, Old Sammy... Norbert Verneuil a murit la volanul maşinii sale de curse...

— Nu te mai lăsa obsedată de asemenea amintiri!

— Văd că şi tu, Jorg, şi tu ai o maşină de curse...

— Jaguarul meu e solid şi sigur.

— Te-am observat la volanul bolidului: mergi prea repede, viteza te îmbată, te aţâţă...

— Sunt gata să renunţ la maşină, Ide... Niciun sacrificiu nu mi se va părea prea mare, dacă trebuie să-l fac pentru tine... Ca să-mi apăr dragostea, i-am sfidat până şi pe ai mei. În aceste condiţii, ce importanţă mai are o maşină? Eu nu mă mai călăuzesc decât după o singură lege: dragostea, iubirea pe care ţi-o port... restul, toate celelalte, nu mai contează.

— Jorg...

— Ide...

Ce întâmplare stranie le călăuzise paşii pe platoul sterp ce se înălţa deasupra cascadelor clocotitoare ale Trollhättanului? De la o vreme, întâlnirile dintre Jorg şi Ide deveniseră tot mai dese. De data asta, străbătuseră veselele coline Halleberg şi Hunneberg, ca să urce mai

apoi, mânaţi de cine ştie ce tainică atracţie, către cascadele milenare ale torentului. Ide nu putu admira, fără strângere de inimă, spectacolul grandios al naturii sălbatice. Ştia că locul avea o anume importanţă, o semnificaţie oarecum simbolică pentru soarta celor din familia Yvarsen. În acel loc sălbatic, tânărul Jan Yvarsen văzuse spulberându-i-se odinioară, visurile cele mai dragi. În decorul dramatic, îi venise ideea de a-şi părăsi ţara, de a pleca departe, cât mai departe cu putinţă, undeva, la capătul pământului. Fantoma frumoasei Sigrid probabil că mai rătăcea şi acum pe lângă apele tumultuoase care, sub strălucitoarea lor mantie de spumă, se prăvăleau într-o genune de granit. Cântecul Trollhättanului – când jalnic, când triumfal – era ca o muzică de fond prezentă în toate episoadele epopeii Yvarsen.

Acum Ide stătea şi ea lângă torentul fatidic şi asculta jurămintele de dragoste ale bărbatului înalt şi blond, atât de entuziast şi ai cărui ochi – când era contrazis – căpătau culoarea lacurilor îngheţate din Nord, pe care o văzuse de atâtea ori şi în ochii tatălui ei. De altfel, cu Jorgens, se simţise încă de la început, ca în familie. Prin trecutul, prin tradiţiile, prin obiceiurile lor – aceleaşi într-un anume sens – prin caracterul şi aspectul lor fizic, familia Meldgaard se apropia foarte mult de familia Yvarsen. Idila născută între Ide şi Jorgens părea să se situeze în cadrul mai vast al unui ineluctabil destin, supus unor afinităţi şi imperative determinante.

— Eşti cu gândul departe de aici, remarcă Jorgens cu o tandră solicitudine. Locul pare să-ţi amintească de unele lucruri neplăcute, poate chiar întristătoare.

— Nici neplăcute, nici întristătoare, ci mai curând răscolitoare! răspunse Ide, uitându-se în jos, la formidabila cădere de apă în care soarele aprindea mii de diamante.

Discret, Jorgens îşi umplu cu tutun pipa din spumă de mare, apoi spuse:

— Dacă ai şti cât sunt de fericit că mă aflu aici, alături

de tine, în această plăcută şi tăcută intimitate, pe banca asta acoperită cu muşchi, în acest măreţ şi încântător peisaj...

— Şi părinţii tăi ce spun?

— De ce-mi vorbeşti despre ei?

— Aş vrea să ştiu ce părere au despre plimbările noastre...

— Mama e de partea mea; cât despre tata... se teme mai ales să nu mă vadă stând degeaba.

— Ştiu că nu mă agreează...

— Te înşeli, Ide! Ei nu vor decât să afle răspunsul tău.

— Şi... dacă aş spune da?

— Pot să te asigur că te-ar primi cu braţele deschise.

— Tatăl tău mă sperie grozav, Jorg...

— Să ştii că sub aspectul lui sever se ascunde un om bun şi îngăduitor. Sunt sigur că vă veţi înţelege de minune.

— *Man kan aldrig veta*...[20]

O umbră trecu brusc peste chipul Idei.

— Tu crezi, adăugă ea cu un accent patetic, că părinţii tăi vor tolera prezenţa micului James, care nu le e nepot şi care va creşte totuşi sub acoperişul casei lor?

— Ţi-o repet, Ide, că deşi par autoritari şi reci, sunt foarte omenoşi.

— Să ştii, Jorg, că nu voi suporta niciodată ca James să fie persecutat, indiferent de cine!

— Dimpotrivă, îl vor îngădui şi-l vor cocoloşi. Îi cunosc bine!

— Nu vreau să sufere din pricina situaţiei sale, nu vreau să-i reproşeze nimeni niciodată că nu e un Meldgaard.

— Ţi-o făgăduiesc în mod solemn, Ide.

— Din partea ta, Jorg, nu mă tem de nimic, fiindcă eşti mult prea generos, dar mai există şi alte persoane...

Jorgens puse încetişor mâna pe umărul Idei.

— Mă bucur, totuşi, de o anumită autoritate în casă,

[20] Cine ştie... (suedeză).

spuse el cu un surâs maliţios. În plus, începând din clipa în care-mi vei deveni soţie, vei fi tu însăţi o Meldgaard şi veţi avea, şi tu şi James, dreptul la acelaşi respect ca toţi ceilalţi membri ai familiei noastre.

— Ţin atât de mult la copil... E foarte drăguţ, ai văzut şi tu şi apoi, în toată perioada aceea nefericită din viaţa mea, el mi-a fost singura mângâiere, singura bucurie.

— Mă voi strădui... să-l înlocuiesc pe tatăl lui, murmură Jorgens, profund emoţionat de manifestarea dragostei materne.

Astfel, pentru a treia oară în viaţa ei, Ide se pomeni îndrăgostită. Mai cunoscuse încă de două ori minunatul sentiment al dăruirii de sine, irezistibilul elan către un viitor fericit. Maturizată de necazuri, de durerea cumplită pe care i-o pricinuiseră pierderea celor doi bărbaţi pe care-i iubise, Ide nu mai era de mult tânăra nepăsătoare, lipsită de griji şi puţin cam sălbatică, ce se îndrăgostise odinioară de fiul lui Tom Starner. Timpul şi necazurile o sensibilizaseră, o înzestraseră cu mult mai multă putere de înţelegere, cu tact şi înţelepciune.

Noua dragoste era bazată mai mult pe afecţiune şi pe simpatie decât pe iubire pătimaşă, deşi în străfundurile fiinţei sale simţea o înfrigurare tainică, o sete năvalnică de fericire şi o bucurie care probabil că, mai devreme sau mai târziu, avea să rupă zăgazurile raţiunii. Dacă această căsătorie avea să se facă, o voia întemeiată pe înţelepciune, dorea să fie mai întâi convinsă de utilitatea, de necesitatea ei. Şi totuşi, în forul ei interior se simţea roasă de o nerăbdare pe care abia şi-o putea stăpâni. Asemenea mânjilor închişi în ţarc, care pufăie pe nări, râvnind să străbată liberi întinderile verzi ale câmpiei, tot la fel simţea şi Ide dorinţa de a alerga liberă către o nouă primăvară. Această căsnicie, pe care o dorea plină de pace şi de seninătate, poate că avea, în sfârşit, s-o ajute să dea frâu liber torentelor de pătimaşă înflăcărare pe care se abţinuse atâta vreme să le dea la iveală. Jorgens era un bărbat frumos, înalt, cu o înfăţişare atletică,

blond...

— O căsătorie, spuse Ide e întotdeauna o aventură ameţitoare.

— O sfidare pasionantă!

— Care se poate solda cu un eşec, cu un faliment...

— Am o încredere absolută în reuşita căsătoriei noastre, spuse Jorgens cu o candoare juvenilă.

— Mă faci să cred că eşti o forţă a naturii...

— Speranţa şi optimismul sunt armele cele mai de preţ ale unui bărbat!

— Totuşi viaţa aduce după sine atâtea probleme complexe, atâtea conflicte şi cazuri de conştiinţă, încât...

— Vom şti să găsim întotdeauna soluţia cea mai bună.

— *Människan spär, men Gud rår*.[21]

— Atunci să strigăm: „Domnul cu noi!”

Ide nu-şi putu ascunde un surâs amuzat:

— Cât eşti de sigur de tine! spuse ea. Până acum n-ai întâlnit obstacole de netrecut?

Jorgens scutură cenuşa din pipă, lovind-o uşor de piatra plată, roasă de intemperii, pe care adolescentul Jan Yvarsen descifrase odinioară semnele runice gravate de vechii vikingi. Apoi întinse braţul către cer:

— Uită-te la pasărea aceea, acolo sus... Un şoim... Se năpusteşte către albastrul pur, ca săgeata, fără să şovăie o secundă. Şi eu fac la fel! Dacă şoimul ar sta să chibzuiască pe unde s-o ia, dacă s-ar apuca să cântărească lucrurile, să se gândească la riscurile care-l pândesc acolo sus, ar fi imediat înlăturat, în lupta implacabilă pentru existenţă.

— Dar omul n-a fost înzestrat cu raţiune ca să se folosească de ea, Jorg? Crezi că trebuie să asculte orbeşte de impulsurile sale?

— Raţiunea nu trebuie să fie o frână, ci un stimulent! A trăi înseamnă a acţiona, nu a ezita!

— Şi James avea aceeaşi deviză... Numai că mergând drept, ca şoimul acela, s-a izbit piept în piept cu moartea.

[21] Omul propune şi Dumnezeu dispune (suedeză).

— A avut un sfârşit eroic, un sfârşit demn de un bărbat adevărat. Curajul are riscurile lui, Ide.

Tânăra femeie oftă dezamăgită.

— Eu n-am nevoie de eroism, ci de linişte, de bucuriile fireşti ale vieţii.

— Vom avea toate astea şi ceva în plus! strigă Jorgens cu ardoare. Suntem tineri şi puternici, ne vom clădi viitorul pe o stâncă! Întrevăd – în ce ne priveşte – multă lumină şi bucurii fără număr! Viaţa noastră va fi străluminată de dragoste, Ide...

Dragoste... Sursă inepuizabilă de fericire, izvor nesecat de afecţiune şi de tandreţe. Acolo unde nu există dragoste, domnesc tristeţea şi dezolarea, necazul şi ura. Dragostea iluminează trupurile şi sufletele, îmbrăţişează întregul univers. Primul surâs al fetei sau al femeii tinere are un preţ incomensurabil în ochii bărbatului pe care-l iubeşte.

Orice dragoste este unică, nouă, miraculoasă. Când este adevărată şi deplină, pune stăpânire pe câte o fiinţă şi o transformă până într-atâta, încât ajunge să plutească în al nouălea cer. A iubi înseamnă a renaşte la o nouă viaţă, într-o nouă lume! O lume de graţie şi de frumuseţe, unde culorile sunt mai vii şi formele mai armonioase. O lume de unde a fost izgonită răutatea, egoismul, cupiditatea şi resentimentul.

Fiecare bărbat, fiecare femeie, poate descoperi în inima sa, prin dragoste, grădina raiului...

Jorgens luă mâinile Idei într-ale sale.

— *Var inte ond pä mig...*[22], spuse el, cu ochii strălucind; dar vreau să-ţi aflu răspunsul chiar acum...

Ide îşi lăsă capul în jos:

— Acum...murmură ea.

— Da, acum.

— Jorg...

— *Kära du*?[23]

---

[22] Nu te supăra pe mine (suedeză).

[23] Da, draga mea (suedeză).

— Prima oară când mama mi-a vorbit despre tine şi... despre interesul pe care mi-l porţi... am simţit o tresărire, o emoţie ciudată...

— Ide...

— Cu tine, da, cred că aş putea să fiu fericită, Jorg!

— Atunci, strigă Jorgens înfrigurat, spui da, nu-i aşa? Privirea curată şi limpede a Idei fixă îndelung chipul fiului lui Henrik Meldgaard.

— Te-ai gândit bine la ce vrei să faci? Doreşti într-adevăr acest lucru, fără niciun fel de idei preconcepute?

— *Av allt mitt hjärta*.[24]

— N-ai să regreţi mai târziu?

— Niciodată!

— Ştii, am aflat că... părinţii tăi ar fi preferat o noră mai tânără decât mine, o fată... Cele mai frumoase tinere din comitat ar fi încântate să-şi împartă viaţa cu tine...

— Să lăsăm asta, draga mea!

— Iar tu, tu faci curte unei văduve!

Jorgens deveni foarte palid, iar degetele i se crispară pe încheietura mâinilor Idei.

— Pentru mine, tu eşti fiinţa cea mai frumoasă, cea mai încântătoare şi cea mai tânără din întreg comitatul! strigă el înfrigurat. Şi singura mea dorinţă este să te fac fericită, să trăiesc alături de tine, să-ţi aud vocea, să-ţi simt privirea blândă fixată asupră-mi...

— Flacăra pasiunii urcă uneori foarte sus, Jorg, după care cade şi se stinge!

— Jur să-ţi fiu credincios până la moarte. Ide...

— James şi Norbert au fost şi ei bărbaţi tot atât de deosebiţi ca şi tine. Oricât aş dori eu, să ştii că nu-i pot şterge din memorie. Fiecare în felul său şi-a pus asupra mea pecetea personalităţii sale şi, într-un anume fel, amândoi continuă să trăiască în inima mea.

— Nu ţi-am cerut să-ţi renegi trecutul.

— Ar fi mult prea greu...

— Îmi placi aşa cum eşti, cu sensibilitatea fină, cu

[24] Din toată inima (suedeză).

experienţa ta de viaţă, cu tot...

— Mă înfrumuseţezi, Jorg, mă aşezi pe un piedestal când, în realitate, eu sunt o femeie ca oricare alta.

— Eu te văd minunată!

Se simţiră amândoi copleşiţi dintr-o dată de emoţie; ochii li se umplură de lacrimi.

— Ai să-l tratezi pe fiul meu ca pe propriul tău copil?

— Va fi copilul meu, răspunse simplu Jorgens. Chipurile li se apropiară şi cele două făpturi se îmbrăţişară strâns, gândind acelaşi lucru, murmurând aceleaşi cuvinte:

— *Jag älskar dig*![25]

Şi în vreme ce cântecul Trollhättanului urca spre ei aidoma unui imn al bucuriei, Ide şi Jorgens se sărutară pentru prima oară. Săltând, mugind, apele torentului se năpusteau vijelioase către şes. Dar Ide şi Jorgens nu mai vedeau nimic, nu mai auzeau nimic. Erau singuri, departe de lume, în universul fermecat al dragostei lor...

XIV

CĂUTÂND IZOLAREA, JAN SE REFUGIASE în bibliotecă. Logodna Idei cu Jorgens Meldgaard, care se sărbătorea în acea zi, îl răscolise atât de tare, constituia un eveniment atât de important în viaţa sa, încât simţise brusc nevoia să se reculeagă, să fugă de mulţimea de invitaţi ce se înghesuiau la Tjorpa. Voia să fie singur ca să-şi pună în ordine gândurile, ideile, să încerce să facă faţă noii situaţii. Sigur, perspectiva căsătoriei nu putea decât să-l bucure, fiindcă Jorgens era un băiat foarte înzestrat, de o înaltă probitate morală; dar, de la moartea lui Norbert, lui Jan i se întâmplase, şi încă destul de des, să socoată – cu o bucurie nemărturisită, cu o tainică satisfacţie – şederea Idei la Tjorpa ca definitivă. Căci prezenţa fiicei sale îi dădea iluzia unei a doua tinereţi: nu era el mai curând un tată decât un bunic pentru micul

[25] Te iubesc (suedez.):

James? În ochii săi, Ide redevenise fata zburdalnică şi veselă care fusese înainte de a se mărita cu James Starner. Iar acum... Se vedea smuls din visul lui şi readus la realitate. Ide avea să plece în curând. Sigur, nu pleca departe, fiindcă Kromstuga era la doi paşi. Totuşi va părăsi căminul părinţilor săi, va trăi în mijlocul unei alte familii, va aparţine de acum încolo unui alt clan, cel al Meldgaardilor!

Se trânti într-un fotoliu şi-şi duse, trist, mâinile la tâmple. Îl cuprinse o adâncă melancolie.

Ţârâitul strident al telefonului îl făcu să tresară. Ridicându-l, auzi o voce cunoscută:

— Alo! Domnul doctor Yvarsen?

— El însuşi!

— Sunt eu, Judith...

— Ţi-am recunoscut vocea, Judith... Unde eşti?

— Telefonez din Göteborg.

— Şi eu care te credeam la „*Santa Monica*”!

— Abia am coborât din avion. Te rog să-mi acorzi o fărâmă din timpul dumitale, domnule doctor; am nevoie de sfaturile, de părerile dumitale...

— Ce s-a întâmplat?

— Am primit o scrisoare ciudată de la Hugo, o scrisoare care m-a răscolit şi m-a dezorientat total... Nu mai ştiu ce să cred... Toate presupunerile mele anterioare s-au dovedit false... Se pare că numai o singură persoană a văzut clar chiar de la început, iar acea persoană ai fost dumneata. Aşa că n-am mai stat pe gânduri: am luat avionul şi am aterizat în Suedia. Fiindcă numai dumneata mă poţi ajuta în aceste ceasuri care pentru mine sunt decisive.

— Într-adevăr, sunt intrigat...

— Viaţa poate fi uneori atât de ciudată...

— Unde e Hugo acum?

— În Japonia. Am să-ţi spun totul când ajung, fiindcă e foarte dificil să-ţi explic toate lucrurile astea la telefon. Pot să vin la Tjorpa?

— Casa mea îţi stă oricând la dispoziţie, Judith! Ştii bine asta!

— Sunt pe cale să fac o criză de nervi, domnule doctor! N-am dormit de trei zile...

— Vrei să vin să te iau de la Göteborg?

— Nu, am comandat un taxi care a şi sosit...

— Deci te aştept...

— Mulţumesc, domnule doctor! Abia aştept să văd cum vei reacţiona în faţa acestei scrisori a lui Hugo...

— Cam bănuiesc despre ce e vorba...

— Dacă te iei după el, totul s-a schimbat! Dar ezit să iau hotărârea pe care mi-o cere, nu mă simt încă pregătită pentru o astfel de hotărâre.

— Vino, te aştept...

— Eşti minunat, doctore, ca de obicei...

* * *

De îndată ce sosi la Tjorpa, Judith fu introdusă în bibliotecă, unde-o aştepta Jan. Era îmbrăcată într-o elegantă rochie galbenă de satin, dar pieptănătura îi era totuşi puţin cam neglijentă, semn vădit la ea – care era întotdeauna atât de pusă la punct – de nervozitate şi oboseală. Dovada nopţilor nedormite o constituiau cearcănele mari şi negre ce-i înconjurau ochii, cearcăne ce-i sporeau frumuseţea, adăugându-i o anumită notă de melancolie. în timp ce Jan o conducea spre fotoliu, Judith îşi ceru scuze:

— N-am ştiut că astăzi, chiar astăzi, are loc logodna Idei, spuse sincer necăjită, căci nu te-aş fi deranjat pentru nimic în lume, domnule doctor. De altfel, cred că nici n-am să te deranjez prea mult, fiindcă trag nădejde că pot pleca deseară...

— Nici pomeneală! Selma tocmai îţi pregăteşte odaia în care ai mai dormit şi altădată. O să rămâi aici, te vei odihni. Ai nevoie de linişte, de destindere; acum îţi vorbeşte medicul.

— Eşti atât de bun cu mine! De îndată ce-am trecut pragul casei dumitale, m-am şi simţit în siguranţă, într-o adevărată oază de pace şi linişte... Judith îşi deschise geanta: Poftim scrisoarea lui Hugo... Citeşte-o şi spune-mi ce crezi despre ea.

— Un lucru mi se pare sigur, spuse Jan după ce parcurse lunga misivă: Hugo e sincer!

O sclipire deosebit de intensă trecu prin ochii tinerei femei.

— Eşti sigur, domnule doctor? întrebă cu o nelinişte nedisimulată.

— Absolut sigur.

— În timpul primilor ani de căsnicie a fost la fel de sincer, ceea ce nu l-a împiedicat însă ca mai târziu să mă neglijeze...

— Îşi recunoaşte vina.

— Asta nu mă consolează deloc. M-a rănit atât de tare, încât balsamul e prea slab ca să şteargă cicatricele.

Jan contemplă foile pe care se etala scrisul mare şi nervos al violonistului.

— Există în scrisoare unele accente, unele impulsuri de o atât de mare sinceritate, încât e cu neputinţă să te înşeli... Când vorbeşte de amintirile voastre comune, totul devine aproape sfâşietor... De altfel, scrisoarea e foarte frumoasă... Am fost convins întotdeauna că soţul tău e o fiinţă de elită, Judith, o mare personalitate! Prin scrisoarea asta, Hugo dovedeşte un caracter de o rară nobleţe, un suflet de pătimaş, înflăcărat, uneori poate prea înflăcărat, dar totuşi sublim.

— Şi fondul problemei, domnule doctor?

— Ce ţi-am spus în noaptea în care mi-ai vorbit despre despărţirea voastră? N-am insistat eu asupra naturii indisolubile a legăturii dintre voi?

— Ba da, şi pot să-mi aduc aminte aproape fiecare cuvânt.

— Atunci?

— Tocmai pentru asta vin din nou la dumneata. Ce să

răspund la o astfel de scrisoare?

— Un singur cuvânt: „Vino!”

— Asta a fost şi primul meu imbold. Dar mai pe urmă, mi-am spus: dacă mă înşel cumva?

— Mai bine să te înşeli, Judith, decât să jigneşti un suflet, să-i respingi elanurile pline de atâta bunăvoinţă!

— Te rog să nu uiţi, domnule doctor, cât de greu încercată am fost în ultimii ani, când practic, eram tot timpul ridiculizată şi ignorată de Hugo.

— Văd că motivează felul lui deplorabil de a se purta...

Judith strigă mânioasă:

— Ceea ce caut eu, americanca practică, în această scrisoare, sunt faptele! Ştiu de mult că Hugo e un om fin şi cultivat, ştiu de asemenea că pentru a-şi justifica comportarea crudă faţă de mine, dădea mereu vina pe muzică. Aşa că ce e nou în paginile astea?

— Încetişor, spuse Jan ridicând mâna, să nu ne înfuriem!

— Am ajuns la capătul răbdării!

— Cred, draga mea fată, cred! Dar să încercăm totuşi să fim lucizi, să nu ne situăm în cercul fără ieşire al acuzaţiilor. Ştim că Hugo a dat dovadă de neglijenţă faţă de dumneata, că te-a făcut nefericită. Deci să nu mai revenim asupra unui lucru cunoscut. Când afirmi însă că paginile astea nu aduc nimic nou, exagerezi în mod vădit.

— Vreau fapte! Unde sunt faptele?

— Există... Măcar una şi tot există: retragerea lui din viaţa muzicală. Faptul că a renunţat la concerte e cât se poate de semnificativ...

— N-a renunţat definitiv.

— Nu-i cere imposibilul: concertele pe care le-a semnat cu mult înainte trebuie onorate.

Judith nu-şi putut reprima resentimentul.

— M-a obligat să-l detest ca artist, să-mi fie groază de vioara lui! Cu puţin înainte de a ne despărţi, talentul lui nu-mi mai insufla decât ură!

— Haide, haide, cu ura n-o să ajungem prea departe în

afacerea asta!

— Hugo m-a făcut prea mult să sufăr, spuse Judith plecându-şi capul. Odinioară, nu ştiam ce înseamnă mânia şi ranchiuna. Datorită lui am învăţat să cunosc şi astfel de sentimente.

— Acum e vorba de iertare, Judith, şi nu de o listă de imputări!

— Să-i iert tot răul pe care mi l-a făcut?

— Da, tot răul!

— N-aş putea pentru nimic în lume...

— Totuşi, altă soluţie nu există!

Judith se ridică şi rosti cu răceală:

— Putem trăi foarte bine şi despărţiţi.

— Îţi repet, Judith, că o despărţire definitivă nu e posibilă. Veţi suferi amândoi, fiindcă nu veţi putea trăi unul fără celălalt.

— Şi de ce ar trebui să fac eu acest gest?

— Gestul l-a făcut el, trimiţându-ţi scrisoarea. Şi apoi tu eşti cea ofensată. El nu are ce să-ţi ierte, fiindcă el e cel vinovat. Asta ţi-a creat drepturi, Judith, dar şi datorii.

— Nu pot, domnule doctor, să trec aşa, dintr-o dată, cu buretele peste tot.

— Nu crezi că despărţirea a fost o pedeapsă destul de grea?

— Această despărţire a acceptat-o chiar aici, în casa asta, cu o grabă şi cu o uşurinţă de-a dreptul jignitoare!

— Totuşi, cântecul lui, în noaptea aceea, avea în el ceva de un patetism zguduitor; sunt convins că presimţea pierderea imensă, ba aş îndrăzni să spun chiar mutilarea pe care a suferit-o.

— M-a sacrificat pe altarul artei sale, acea artă pe care acum o socotesc nu un dar, ci un mijloc de tortură, ceva diavolesc.

— Oho! ce vorbe mari! Să lăsăm diavolii în pace, ei fac parte dintre personajele care n-au acces la Tjorpa, răspunse Jan cu un surâs maliţios... Apoi adăugă: Te înţeleg, draga mea Judith, căci te cunosc bine, îţi cunosc

firea, calităţile, ca şi cum ai fi propria mea fiică.

— Atunci fii indulgent cu mine... Am îndurat atâtea necazuri, am trecut printr-o experienţă atât de tristă...

Jan bătu cu degetul în foile de pe birou:

— Leacul răului tău e aici, fata mea, în această scrisoare, în intenţiile ei generoase! spuse el. Nu-ţi cer decât bunătate şi blândeţe faţă de Hugo, fără să te mai gândeşti la suferinţele pe care ţi le-a căşunat.

— E greu să ierţi cuiva tot răul pe care ţi l-a făcut!

— Sunt de acord. Totuşi, pentru voi, ăsta este singurul drum.

Muşcându-şi buzele – atât îi era de mare agitaţia lăuntrică şi nervozitatea – Judith spuse:

— Bun! Şi Hugo ce-mi va da în schimb? Cum îşi va putea dovedi sinceritatea intenţiilor?

— Prin simplul fapt că ţi-a scris această scrisoare.

— Asta-i tot?

— Pentru un moment, da.

— Deci eu cu iertarea deplină, cu absolvirea tuturor greşelilor, iar el doar cu frazele frumoase!

— Da, situaţia e nedreaptă, sunt de acord, dar rezultatul s-ar putea să fie frumos.

— Frumos?

— Da. Dacă evident, preferi să vezi căsnicia voastră sudându-se din nou şi dragostea voastră triumfând.

Jan întoarse capul spre fereastră, contemplând – dincolo de vârfurile copacilor de la Tjorpa – vastele întinderi celeste. Judith îi admiră profilul, ca de medalie, dăltuit de bogata sa experienţă de viaţă: sub părul ca argintul, fruntea părea mai înaltă, mai impunătoare ca niciodată, în vreme ce privirea îi rătăcea departe, poate chiar dincolo de limitele spaţiului şi ale timpului.

— Ţi se pare că sunt prea îngăduitor faţă de Hugo? şopti el, continuând să fixeze un punct invizibil de pe bolta cerească. Să ştii că am motivele mele. Faptul că ai sosit la Tjorpa chiar azi, când sărbătorim logodna Idei cu Jorgens Meldgaard, e pentru mine un semn bun! De altfel,

hazardul e un cuvânt inventat de oamenii care nu mai cred în nimic, un cuvânt care nu mai spune nimic. Să ştii un lucru, Judith: Jan Yvarsen care-ţi vorbeşte acum, nu mai este cel pe care l-ai cunoscut la „*Journey's End*". Timpul i s-a scurs printre degete asemenea unei grăunţe de nisip... A devenit un om bătrân, foarte bătrân, care încearcă acum să te călăuzească pe drumul cel bun...

Din gâtlej îi ieşi un sunet răguşit – suspin sau poate o ultimă afirmare a vigoarei, a tenacităţii sale.

— Am iubit această viaţă terestră, carnală, am frământat cu amândouă mâinile plămada vieţii. Astăzi a sunat şi pentru mine ceasul detaşării, al deplinei abnegaţii, al lentei şi constantei pregătiri pentru călătoria cea mare: vreau să-i ştiu pe toţi cei pe care-i iubesc porniţi pe drumul cel bun. Erling şi Flavie nu-mi mai pricinuiesc niciun fel de griji, drumul lor e drept, căsnicia lor e solidă. Prin cei doi copii ai lor – Jan şi Tora – vor continua să trăiască şi în viitor... Timp de o secundă, o undă de nostalgie îi aburi ochii. Apoi continuă: Ide va ieşi şi ea din singurătatea văduviei, măritându-se cu unul dintre bărbaţii cei mai preţuiţi din comitat şi intrând într-o familie de oameni care au trudit din greu. James va avea un nou tată. Toate astea sunt bune, chiar foarte bune... Cât despre Thérèse, draga mea soţie, credincioasa mea tovarăşă de viaţă şi la bine şi la rău, ea va rămâne lângă mine până la sfârşit... Destinele noastre sunt legate pe vecie. Noi doi alcătuim o singură fiinţă!

În sfârşit, se întoarse către Judith: Mai rămâneţi voi doi... voi care ocupaţi un loc deosebit de important în viaţa mea, voi, de care mă leagă atâtea amintiri frumoase. Mi-ar plăcea să ştiu că te-ai împăcat cu Hugo, că v-aţi întors la casa voastră, cu inimile vindecate: mi-ar plăcea să vă văd pe amândoi copleşiţi de bucuriile pe care vi le oferă dragostea adevărată, dragostea care triumfă învingând toate adversităţile şi neînţelegerile.

Apoi, aplecându-se către Judith, întrebă aproape în şoaptă: Spune-mi, ai să-l ierţi?

Tânăra femeie îşi şterse ochii cu batista.

— Eu... începu ea. Pe chip i se citea o cumplită dezamăgire. E ceva care... mă depăşeşte... izbuti ea în sfârşit să spună. Nu pot... nu... nu pot... şopti Judith cu glas sugrumat.

Un alt om ar fi fost consternat de faptul că această femeie – atât de încrezătoare şi de dornică de a se lăsa convinsă de cele mai bune şi mai logice argumente – se agăţa cu înverşunare de un obstacol de natură psihică. Dar doctorul Yvarsen era un mult prea dibaci cunoscător al sufletelor ca să se descurajeze: ştia că în unele boli psihice deziluziile puteau duce la căderi. Cu gesturi foarte lente şi cu multe menajamente, Jan o luă pe Judith de umeri şi o ajută să se ridice din fotoliu. Atrăgându-o spre el, o sărută uşor pe fruntea înfierbântată.

— Acum, spuse el cu un surâs afectuos şi pe un ton pe care-l adopţi când ai de a face cu un copil, vom merge frumuşel să ne odihnim după o călătorie atât de obositoare, după atâtea hărţuieli şi necazuri. Iar deseară, după ce ne vom linişti şi vom fi lucizi, ne vom gândi pe îndelete la toate aceste lucruri...

Apoi, o conduse încetişor spre uşă.

* * *

Invitaţii plecaseră şi membrii familiei se strânseseră în jurul mesei, pentru cină, în odaia cea mare de la Tjorpa, Jan şi Thérèse, Erling şi Flavie, Jorgens şi Ide şi de asemenea, Judith. Foarte palidă, de o frumuseţe aproape imaterială, soţia lui Hugo Stiffenacker purta o superbă rochie neagră ce-i împodobea, aidoma unei somptuoase corole, trupul minunat. Pe corsaj nu strălucea decât o singură bijuterie, un diamant ce ardea în mii de focuri. În cinstea Idei, făcuse efortul de a se îmbrăca elegant, aşa cum s-ar fi îmbrăcat pentru orice altă recepţie la New York sau la Paris. Dar sufletul ei era absent, plutea undeva, departe... Din când în când, privea cu atenţie

flacăra lumânărilor a căror strălucire se răsfrângea şi se multiplica în argintul sfeşnicelor unde erau aşezate.

Radioul – pus foarte încet – transmitea muzică de dans, iar discuţiile se purtau aproape în şoaptă, ca şi cum toţi cei aflaţi la masă ar fi fost apăsaţi de o presimţire, de un sentiment de nelinişte, chiar de teamă. O ameninţare nevăzută, ceva greu de definit părea să plutească deasupra casei. Mesenii să se fi simţit astfel din pricina furtunii care se apropia şi a fulgerelor care brăzdau cerul cu lumina lor violacee? Aerul era, într-adevăr, încărcat de electricitate, dar...

— Ssstt! strigă deodată Erling, cu glasul său puternic, cu inflexiuni metalice, se transmite ceva la radio!

Şi răsuci butonul la maximum. Toată lumea tăcu, ascultând, plină de consternare, anunţul pe care-l citea crainicul nevăzut.

— Radio Stockholm transmite către toate posturile de radio mesajul care i-a parvenit de la Radiodifuziunea din Tokyo! În cursul unui cutremur de pământ, care a avut loc în sudul Japoniei, marele violonist german Hugo Stiffenacker a fost grav rănit, în urma prăbuşirii sălii de concert. Muzicianul o cheamă de urgenţă pe soţia sa! Repet: muzicianul o cheamă de urgenţă pe soţia sa, care este rugată să se prezinte la Spitalul american din Tokyo! Iată şi o precizare care ne-a parvenit chiar acum de la postul de Radio nipon: viaţa celebrului violonist nu mai este în pericol, dar s-ar putea să nu-şi mai poată exercita arta...

Toate privirile se îndreptară către Judith. Era lividă, dar stătea foarte dreaptă, încremenită de durere şi uluire. Ochii ei, plini de lacrimi, se îndreptară spre Jan, căruia îi făcu un mic semn înţeles doar de el. Apoi se ridică de la masă şi – cu mişcări de somnambulă – se îndreptă către scara largă de piatră ce ducea la etaj. După ce puse piciorul pe prima treaptă, se întoarse şi rosti cu voce slabă:

— Aş vrea... să prind primul avion... care pleacă într-

acolo...

Erling se ridică imediat:

— Am să te duc cu maşina mea până la aeroportul din Göteborg. Telefonez imediat să-ţi reţină un loc!

Thérèse sări şi ea s-o sprijine pe Judith, care abia putea urca scara. Acum, la radio, se cânta un vals vienez. Jorgens răsuci butonul şi într-o clipă, în odaie, se înstăpâni liniştea.

O oră mai târziu, Jan se plimba prin grădina slab luminată de razele palide ale lunii. Judith şi Erling plecaseră la Göteborg.

Lămpile casei se stingeau una după alta. Încet, încet, noaptea puse stăpânire deplină pe Tjorpa. Dar, pe neaşteptate, Jan zări două siluete care se plimbau agale pe aleea principală. Îi recunoscu imediat pe Ide şi pe Jorgens... La un moment dat, logodnicii se opriră. Nemişcate, siluetele lor păreau că se contopiseră. Jan se întoarse, cu un surâs pe buze. Scena de dragoste îi năpădi inima de nădejde, îl împăca, dintr-o dată, cu viata. După ce urcă treptele peronului, rămase o vreme nemişcat. Vântul aducea pe aripile sale un zgomot estompat, ce părea să vină de undeva, de la marginile nopţii, ale întunericului, dar pe care Jan îl recunoscu imediat: era cântecul Trollhättanului, puternic, înverşunat şi veşnic... Răscolit de amintirile care-l luaseră cu asalt, Jan asculta fascinat cântecul...

SECRETUL LUI SIGRID

Moto:
„Ce-ar însemna, o Doamne, gândirea omenească
Şi cine adevărul, vreodată, l-ar iubi,
De n-ar fi bucuria şi jalea pământească
De care niciun suflet nu pare-a se-ndoi?”
ALFRED DE MUSSET

„Povara acestei lumi e mult prea grea pentru ca vreun om s-o poată purta, iar suferinţa universului, prea crudă pentru o singură inimă.”
OSCAR WILDE

I

ÎN AERUL FOARTE PROASPĂT şi luminos, trăsurica uşoară, pe două roţi, joasă şi confortabilă, părea o jucărie de copil când trecea pe străzile unei ţări ca Suedia, caracterizate de o arhitectonică modernă. Eleganta trăsurică mergea într-un mod foarte fantezist. Fiindcă Troll, calul de talie mică, dar de rasă pură, care fusese înhămat la ea, alerga aşa cum avea el chef, nu cum îi poruncea stăpâna lui. Trăsurica şi calul erau cadoul colectiv al lui Jan, al copiilor – care ţinuseră neapărat să participe la această surpriză, – şi de asemenea al câtorva vecini.

Thérèse Yvarsen, iubită, răsfăţată şi preţuită de toţi, se simţea fericită şi liniştită. Nu-i mai rămânea altceva de făcut decât să tragă adânc în piept aerul proaspăt şi să se bucure de peisajul care-i era atât de drag. Troll avea ideile lui şi-şi plimba stăpâna când de-a lungul lacului,

când al râului. Nu se întorcea la Tjorpa decât după ce rătăcea îndelung, fie la trap, fie la galop. Mâinile înmănuşate ale Thérèsei aproape că nici n-aveau nevoie să ţină hăţurile, fiindcă Troll ştia şi unde şi când trebuia să se oprească, aşteptând liniştit până ce Thérèse se urca sau cobora din trăsurică. La început, soţia lui Jan se revoltase foarte tare împotriva reţetei recomandată de propriul ei bărbat, pe care-l calificase drept „autocrat”.

Neliniştit de felul cum arăta Thérèse, Jan îi prescrisese să petreacă zilnic doua sau trei ore în aer liber, renunţând la o parte din treburile casei. Dar a încerca s-o determini pe Thérèse – veşnic ocupată cu treburile mărunte ale acelei case mari, moştenită de la mătuşa Brita – să renunţe la îndeletnicirile sale şi mai ales la împletitul a tot felul de lucruri pentru bărbatul, copiii sau nepoţii ei, părea ceva aproape imposibil. Cum s-o obligi să-şi petreacă, plimbându-se, adică nefăcând nimic, o bună parte din zi? Dar, pe de altă parte, cum să rezişti complotului urzit de cei care te iubeau atâta? Cum să refuzi un dar tot atât de neaşteptat, cum ar fi fost de pildă, o rachetă interplanetară?

Bucătăreasa Gerda vorbise unei precupeţe despre recomandarea doctorului şi despre refuzul categoric al doamnei Thérèse de a pune mâna pe volanul unei maşini şi de a se plimba singură. Încântate să vină în ajutorul doctorului, vecinele se adunaseră în mare taină şi, tot tăifăsuind, le venise ideea reîntoarcerii la mijloacele de locomoţie din trecut; fără să mai piardă vremea, se puseră pe treabă: trăsurica ce zăcea uitată, de multă vreme, în fundul unei magazii, fu atât de bine refăcută şi vopsită, încât puteai să juri că e nouă. Troll – la rândul lui – se dovedi a fi un căluţ ideal ca s-o plimbe pe doamna Thérèse; în sfârşit, vecinii cei mai apropiaţi se oferiră să-l adăpostească pe Troll în grajdurile lor, dimpreună cu trăsurica. Thérèse, care ieşise pe peronul casei însoţită de Jan, fu atât de uluită văzând trăsurica şi calul, încât aproape că îi pieri glasul; cu atât mai mult cu cât

trăsurica fusese modificată ca să fie mai comodă şi să prezinte maximum de siguranţă. Thérèse Yvarsen nu putu mulţumi în alt fel acelor fiinţe atât de încântate de darul lor, decât strângându-le cu căldură mâinile. Surâsul şi ochii ei împânziţi de lacrimi erau mai grăitoare decât orice discurs. Acum putea da curs recomandaţiei soţului ei. Când vremea era frumoasă, dar geroasă, se înfofolea într-o blană călduroasă şi-şi punea o pereche de mănuşi groase, ca un vânător din Marele Nord. Îmbrăcată astfel, nu risca să răcească. Dacă ploua sau ningea, o capotă cu arcuri acoperea şi trăsurica şi pe Troll. În sfârşit, inovaţia cea mai ingenioasă aparţinea Flaviei, care, petrecându-şi copilăria şi adolescenţa în Canada, ştia totul despre zăpadă; inovaţia consta în faptul că roţile puteau fi oricând scoase şi trăsurica, aşezată pe două tălpici, se putea transforma cât ai bate din palme în cea mai confortabilă sanie.

Într-o zi furtunoasă, Thérèse strigase:

— Ce păcat! Troll va fi foarte trist că nu-şi poate face plimbarea zilnică.

Gerda se grăbi să împărtăşească unei prietene starea de spirit a stăpânei sale şi cuvintele femeii zburară din gură în gură:

— Doamnei Thérèse au început să-i placă plimbările cu trăsurica şi de altfel n-ai decât să te uiţi la ea ca să vezi cât de bine a început să arate: şi ochii şi faţa îi strălucesc de sănătate.

* * *

În acea dimineaţă luminoasă, în care primăvara se şi anunţase, Thérèse se simţi dintr-o dată plină de viaţă. Îşi recăpătase puterile pe care aproape că se resemnase să şi le creadă pierdute pentru totdeauna. După atâtea furtuni şi necazuri, toţi ai ei erau sănătoşi şi se simţeau minunat. Era atât de fericită şi de bine dispusă, încât surâse aproape fără să-şi dea seama. Privirile îi rătăceau

peste câmpiile ce se întindeau de o parte şi de alta a drumului. Vântul gonise zăpada în văioage. Ici, colo, se mai vedeau, totuşi, câteva troiene. Straturi subţiri de gheaţă mai făceau să strălucească încă acoperişurile, dar în curând aceste rămăşiţe ale iernii aveau să dispară. Pretutindeni se simţea impulsul naturii, grăbită să reînvie. Corbii, în căutare de insecte sau mici rozătoare, săltau greoi printre bălţoace şi prin zăpada murdară.

Pretutindeni, numai pace şi lumină. Cum să nu se fi simţit Thérèse Yvarsen în armonie cu ambianţa liniştită? Toate temerile, mai mult sau mai puţin întemeiate, din pricina cărora se frământase, acum nu mai aveau temei. Jan era al ei, numai al ei! Sigrid nu mai rămăsese decât o amintire îndepărtată. Sentimentele pătimaşe pe care frumoasa fiinţă le iscase atâta vreme în inima lui Jan se transformaseră demult în cenuşă. Cu sufletul plin de bucurie, Thérèse socoti ce-i dăruise bărbatului iubit. Mai întâi, ea însemnase pentru el consolarea, înăbuşirea tuturor remuşcărilor, după moartea Idei, prima sa soţie, apoi profunda fericire a dragostei împărtăşite. Pe urmă îi dăruise doi copii reuşiţi. Şi cât confort, câtă linişte, câtă armonie – fără niciun fel de ciocniri – ştiuse să creeze în jurul bărbatului iubit! Cu o profundă şi intensă încântare, Thérèse văzu aşternându-se în faţa ei un viitor aşa cum şi-l dorise întotdeauna, aşa cum îl voise întotdeauna. Toate resemnările, toate necazurile meritaseră să fie îndurate: căci nădejdile i se împliniseră cu mult peste ceea ce râvnise ea. Da, acum nu mai avea de ce se îndoi şi gusta cu o plăcere de nespus deplina siguranţă a zilelor care-o aşteptau! Jan era al ei, numai al ei şi al celor doi copii ai lor care – prin propriii lor copii – le duceau neamul mai departe. Nu mai exista nicăieri nicio fisură. Era atât de fericită încât – dacă prin natura ei n-ar fi fost obişnuită să-şi stăpânească orice manifestare exterioară – ar fi strigat în gura mare: „Sunt fericită! Sunt fericită! Viitorul e al meu!”

Dar abia îi trecu prin minte această scurtă frază, că-şi şi

aminti – fără să vrea – de câteva versuri ale lui Victor Hugo, versuri ce i se părură dintr-o dată pline de ameninţări:

„...Căci Viitorul, nu-i al nimănui
Şi ceasurile, care trec hai-hui...
Ne spun cu orice clipă, bun rămas...”

Nu mai avu când să se revolte, când să protesteze în sinea ei împotriva acestui avertisment; căci o întâmplare ciudată o tulbură profund.

Unul dintre corbii pe care nu-l observase pe drum se înălţă, apoi coborî brusc, nimerind aproape între picioarele din faţă ale calului. În loc să zboare înainte, sau să încerce să fugă în dreapta sau în stânga, se ridică năucit, lovind cu aripile lui mari şi negre, mai întâi capul calului, apoi pălărioara de blană a Thérèsei.

Troll fu şi el tot atât de neplăcut surprins ca şi stăpâna sa, de comportarea bizară a păsării negre. Totuşi nu se sperie şi n-o luă la goană cum ar fi făcut, în mod normal, oricare alt cal. Se opri în loc, scutură energic din cap şi suflă cu putere pe nări.

Thérèsei îi veni mai întâi să râdă de incidentul ce provocase nostima reacţie a lui Troll, dar aducându-şi brusc aminte de o întâmplare asemănătoare, încremeni. Anii o luară la goană îndărăt, cu viteza unui ciclon. Se revăzu fată tânără, veselă şi plină de viaţă, plimbându-se pe jos împreună cu câţiva prieteni. În Alsacia, aerul, deşi îngheţat, era ca şi acum, plin de efluviile primăverii ce se apropia. Totul părea să-i surâdă. Întinsa câmpie alsaciană de odinioară, la fel ca şi cea suedeză de acum, era acoperită ici şi colo de mici troiene de zăpadă, peste care săreau greoi câţiva corbi. Se ştie că pretutindeni în lume corbii sunt păsări foarte atente şi neîncrezătoare. Ca să le verifici vigilenţa, e de ajuns să te prefaci că ridici umbrela, sau chiar numai mâna. Păsările o iau la goană, croncănind. Dar odinioară, în Alsacia, râsetele încetaseră

brusc. Unul dintre corbi se năpustise spre grupul de tineri, trecând atât de aproape peste capetele lor, încât aripile sale loviseră pălărioara de blană, a Thérèsei. În vreme ce toţi ceilalţi îşi regăsiseră repede buna dispoziţie, Thérèse continuase să fie nervoasă şi speriată. Faptul că fusese din nou atinsă de aripa neagră a păsării, o făcu pe Thérèse să se gândească la o nenorocire. Fiindcă odinioară, în Alsacia, după acea plimbare veselă, îşi găsise casa pustie şi întunecoasă. După o lungă aşteptare, plină de frământări şi de nelinişte, sunase, în sfârşit, telefonul.

— ...Fiţi curajoasă, domnişoară Ehrhardt... un accident... părinţii dumneavoastră sunt grav răniţi...

De fapt, muriseră cu toţii: şi tatăl, şi mama, şi frăţiorul ei. Rămăsese orfană şi deznădăjduit de singură.

Repetarea – după atâţia ani – a unui incident atât de ciudat, făcu să-i zvâcnească inima. Îl strunise ea sau Troll simţise instinctiv nevoia să scurteze plimbarea? Fapt e că cochetul atelaj o apucă pe primul drum, la dreapta, şi o aduse pe doamna Yvarsen înapoi la Tjorpa. Calul şi trăsurica odată intrate în grajd, Thérèse trase adânc aer în plămâni, apoi se îndreptă spre peronul casei. Voia ca soţul ei s-o vadă calmă şi surâzătoare, deşi era foarte neliniştită. În ciuda voinţei sale, grăbi pasul ca să se asigure că în lipsa ei nu se întâmplase nimic neplăcut. Dă Doamne ca totul să fie în ordine! Dă Doamne ca telefonul să nu le anunţe nicio boală, niciun accident! La uşă, dădu nas în nas cu factorul şi figura placidă şi veselă a omului o linişti. Nu se mai gândi la nimic rău. Factorul tocmai ieşea din casă şi dacă, Doamne-fereşte, s-ar fi întâmplat vreo nenorocire, n-ar fi întâmpinat-o pe Thérèse, cu un chip atât de surâzător. Îi istorisi – plin de însufleţire – că adusese domnului doctor un mic colet. Un colet ce trebuia „înmânat personal”. Se întâmpla destul de rar ca expeditorii să specifice „a se înmâna personal”. Iată deci ce anume îi prilejuise modestului slujbaş cinstea de a intra în biroul ilustrului profesor Yvarsen,. birou care se

bucura de reputaţia unui loc demn de cel mai mare respect. Thérèse fu cât pe-aci să-i spună omului un cald „mulţumesc”, dar se abţinu la vreme, fiindcă poştaşul s-ar fi mirat, fără îndoială, de ce-i era atât de recunoscătoare. De unde să ştie el de ce spaimă o scăpa pe doamna Yvarsen? Căci dacă s-ar fi întâmplat ceva rău, omul i-ar fi spus imediat. Deci nu se petrecuse nimic, în afară de sosirea unui mic colet pentru Jan. Ce putea fi mai banal? Doctorul primea zilnic atâtea cărţi, manuscrise, eşantioane de noi produse farmaceutice, flacoane conţinând diverse substanţe ce trebuiau analizate! Doctorul se bucura de o reputaţie mondială. Retragerea lui voită, când mai era încă în putere, nu-l îndepărtase deloc de lumea medicală.

Liniştită, Thérèse, intră cu paşi uşori, în casă. Jan avea să se mire că se reîntorsese atât de repede. Prefera să nu-i spună nimic despre povestea cu corbul, care acum i se părea şi ei o superstiţie prostească. La urma urmei, corbul nu era altceva decât o pasăre care îi inspira pe pictorii chinezi şi japonezi să creeze modele decorative de mare efect. Sigur că glasul ei nu-ţi încânta urechile, ca de pildă, glasul privighetorii sau al altor păsări, dar nici nu era de temut.

Intrând în vestibul, Thérèse îşi regăsi din nou buna dispoziţie. „Am să mă duc sus şi am să-mi schimb costumul ăsta de călăreaţă, îşi spuse ea. Vreau să apar în faţa bărbatului meu ca o soţie care – datorită prescripţiilor sale – şi-a recăpătat, cum zice el «pielea moale şi catifelată ca o piersică şi culorile vii de odinioară». Noroc că am o fată şi o noră care să mă ajute... Ide şi Flavie au întâmpinat greutăţi până m-au convins, dar acum ştiu că a-ţi reface frumuseţea e de fapt un mod de a-ţi dovedi dragostea faţă de omul pe care n-ai încetat să-l iubeşti...”

Plină de vioiciune, Thérèse se învârtea de colo-colo, prin odaie. Părul îşi mai păstrase încă frumoasa lui nuanţă castaniu-aurie. Chiar dacă i se iviseră câteva şuviţe albe,

foarte bine, ele îi scoteau şi mai mult în evidenţă culoarea şi strălucirea părului. La fel ca pe vremea când era fată tânără, în Alsacia, părul i se ondula uşor şi-şi păstra vreme îndelungată „*mises-en-plis*”-urile savante pe care o învăţaseră Ide şi Flavie să şi le facă. Doamna Yvarsen – acuzată odinioară că ar fi prea lipsită de cochetărie – schiţă un zâmbet tineresc şi vesel, constatând, în faţa oglinzii, că buclele mărunte îi stăteau mai bine ca niciodată atât pe tâmple, cât şi la ceafă. Şovăi o clipă, neştiind ce rochie să-şi pună: cea nouă, pastelată, de culoare foarte deschisă, părea cea mai indicată; o comandase ca să se asorteze cu un aqva-marin pe care Jan i-l adusese de la Paris, gazda ultimului congres la care participase. Jan va fi mişcat ghicindu-i dorinţa – atât de delicat exprimată de soţia sa – de a pune în valoare piatra preţioasă. Thérèse fu cum nu se poate mai mulţumită în faţa imaginii surâzătoare pe care o zări în oglindă. Poate că Jan o va privi iarăşi cu ochii de altădată; dacă Flavie şi Erling s-ar fi aflat acolo, ar fi sărutat-o şi i-ar fi spus: „Nu te mai deranja s-o faci pe serioasa şi nu-ţi mai încreţi buzele ca să dai impresia că ai riduri şi că ţi s-au lăsat în jos colţurile gurii! Dacă ai să-ţi cercetezi cele mai tainice cute ale sufletului, ai să fii nevoită să recunoşti că n-ai arătat niciodată mai bine! Faci să domnească atât în jurul, cât şi pe chipul tău, o mare seninătate. Fiinţele care aduc în jurul lor o astfel de linişte – aşa cum aduci tu doar prin prezenţa ta – nu trebuie să se mai îndoiască nicio clipă de faptul că posedă o frumuseţe ce desfide anii”…

Thérèse coborî scara cu pas ferm şi uşor şi o luă pe coridorul unde se aflau amplasate odăile ce dădeau spre sud: biblioteca – plină de cărţi rare şi de documente ştiinţifice de mare valoare şi cabinetul de consultaţii, echipat cu cele mai moderne aparate şi instrumente de investigaţie. Jan nu mai avea pacienţi dar, foarte adesea, confraţii lui îi aduceau bolnavi veniţi de departe, cărora nu le puteau diagnostica exact boala de care sufereau. Şi nu se prea întâmpla ca – apelând la ajutorul doctorului

Yvarsen – misterul bolii să nu fie elucidat. Tot pe acelaşi coridor se mai afla un laborator cum puţini doctori aveau pe vremea aceea. Erling şi Flavie veneau adesea să-i prezinte profesorului descoperirile lor, la puternicul microscop din acel faimos laborator. În sfârşit, Thérèse numea acel coridor „coridorul biroului lui Jan”. Tocmai se pregătea să-şi rostească tandrul salut care-i stătea pe buze. Cu ochii strălucind, bucuroasă să-şi revadă bărbatul, întinse mâna către butonul gros de cristal ce servea de clanţă, dar rămase cu ea în aer. Deşi nu era o oră potrivită de vizite, Jan avea pe cineva în birou. Persoana tocmai vorbea, o voce pe care n-o mai auzise. Thérèse îşi dădu imediat seama că nu era cineva din familie sau dintre prieteni. Era o femeie, o necunoscută şi, în mod sigur, o străină. Ascultă o clipă ca să fie sigură că nu era vorba de vreo înregistrare la magnetofon. Cum lui Jan îi plăcuse întotdeauna să se folosească de inovaţiile tehnice menite să uşureze viaţa unor oameni năpădiţi de prea multe treburi, îşi cumpărase un magnetofon, care se dovedise a fi pentru el una din cele mai bune achiziţii; căci îşi înregistra tot ce avea nevoie, fără să mai recurgă la ajutorul secretarei. Aceasta bătea după aceea la maşină scrisorile către confraţi, articolele pentru diverse reviste din ţară şi de peste hotare, lucrările ce veneau să se adauge numeroaselor volume semnate de doctorul Yvarsen şi solicitate în lumea întreagă.

Nu, hotărât, vocea era a unei străine... n-avea niciun rost să-şi deranjeze bărbatul. Gerda avea să-i spună cine anume se afla la Jan... Dar când să se îndepărteze, auzi aceste cuvinte care o ţintuiră locului:

— ...Vă făgăduiesc să vă dezvălui un secret al lui Sigrid. Dacă aţi fi aflat odinioară acest secret, viaţa dumneavoastră ar fi luat o cu totul altă întorsătură...

Se simţi cuprinsă de o răceală de gheaţă. Îşi repetă în sine fraza uluitoare: „...Vă făgăduiesc să vă dezvălui un secret al lui Sigrid... Dacă aţi fi aflat odinioară acest

secret, viaţa dumneavoastră ar fi luat o cu totul altă întorsătură...” Thérèse îşi duse instinctiv mâinile la gât. I se păru că tot universul se clatină... Aripa neagră a corbului... Numele lui Sigrid nu încetase nicio clipă s-o înspăimânte, deşi verişoara lui Jan, cea care-i inspirase o iubire atât de pătimaşă pe vremuri, murise, murise demult... Acel nume sonor, răzbunător, părea să-şi păstreze şi astăzi aceeaşi malefică putere. Care putea fi secretul lui Sigrid despre care vorbea vizitatoarea? Şi ce semnificaţie avea fraza: „...viaţa dumneavoastră ar fi luat o cu totul altă întorsătură?” Ce anume voia să spună intrusa? Şi de ce nu isprăvise ce avea de spus? Şi de ce Jan nu rostea o vorbă? De ce n-o izgonea pe femeia care poate că încerca să-l şantajeze? Sub o înfăţişare calmă, Thérèse ascundea o fire pătimaşă. Tălmăci, deci în felul ei cuvintele: „viaţa dumneavoastră ar fi luat o cu totul altă întorsătură...” Sigur, o existenţă în care ea, Thérèse, n-ar mai fi avut ce căuta... O existenţă, în care Sigrid nu s-ar fi sinucis, pentru că s-ar fi măritat cu...

Thérèse stătea încremenită ca o statuie în mijlocul coridorului. Trebuia totuşi să se îndepărteze, să plece de acolo cât mai repede. Dacă Jan ar fi deschis uşa ca să-şi concedieze vizitatoarea, nu trebuia pentru nimic în lume să dea cu ochii de ea ca să aibă impresia că-l spionează! Ar fi murit de ruşine în faţa enigmaticei aducătoare a unui mesaj de dincolo de moarte!

Rămase totuşi în faţa uşii, fiindcă până la urmă îşi dădu seama că de fapt, Jan nu avea pe nimeni în birou şi că asculta o bandă de magnetofon. Un alt film începu acum să se desfăşoare cu o viteză supersonică în mintea Thérèsei: cine ştie de când avea Jan banda de magnetofon... Oare de câte ori o mai ascultase până atunci? În niciun caz nu putea fi vocea lui Sigrid, pentru că pe vremea când trăia ea nu se inventase încă magnetofonul. Dar ceva trebuia să-l fi fascinat din moment ce, probabil, o asculta mereu. Îşi ştia nevasta plecată de acasă, aşa că profita de acest lucru... Brusc,

Thérèse îşi veni în fire. Nu, n-avea dreptate! Doar se întâlnise cu factorul cu un sfert de ceas mai înainte! Deci faimosul colet „ce trebuia înmânat personal” conţinea banda pe care doctorul o asculta acum, probabil tot atât de uluit ca şi soţia sa. Lucrul era evident! Dacă ar fi ştiut de secretul, atât de important, al lui Sigrid, soţul ei ar fi fost atât de răscolit, încât ea şi-ar fi dat prima seama de acest lucru. Deşi, mai mult ca sigur că i l-ar fi împărtăşit chiar el! Thérèse era atât de răvăşită, de năpădită de valul de presupuneri contradictorii care o asalta, încât nu-şi mai dădu seama că încremenise pe coridor. Acum îi era indiferent dacă avea să fie surprinsă în dosul uşii.

Cine să fi expediat o bandă înregistrată în loc să se prezinte personal? Şi de ce nu trimisese, aşa cum se obişnuia, o scrisoare? Cuvintele „a se înmâna personal”, dovedeau neîncredere. Oricum, faptul era bizar! Uneori, când obiectul trimis era de mare valoare – ca de pildă o substanţă ce trebuia analizată sau controlată – expeditorul avea tot interesul să se asigure că nicio mână nepricepută nu va desface un pachet în care se afla un astfel de material, pe care numai doctorul Yvarsen ştia să-l mânuiască; în cazul de faţă nu era vorba de aşa ceva; neîncrederea o viza deci pe ea, soţia doctorului Yvarsen! Cine anume se putea ivi, dintr-un trecut care o mai face şi acum pe Thérèse să tremure, să-i distrugă echilibrul obţinut cu atâta greutate?

Tăcerea care domnise o vreme dincolo de uşa biroului fu din nou întreruptă... Jan dăduse iarăşi drumul la magnetofon. Probabil că textul îl emoţionase profund, din moment ce simţea dorinţa să-l asculte din nou... Era deci cu neputinţă să nădăjduieşti că va veni vreodată o zi în care Jan va rămâne indiferent sau măcar pasiv, când cineva avea să-i spună ceva privitor la verişoara lui! Thérèse fu obligată să constate, o dată în plus, acest lucru şi încă cu foarte multă amărăciune. Sigrid va rămâne până în cea din urmă clipă a lui Jan „logodnica-iubită-pe-care-o-pierduse”.

Din nou magnetofonul: „Aţi fost aspru cu mine odinioară, la Krittelwerk, domnule doctor şi totuşi nimeni n-ar fi trebuit să fie mai înţelegător ca dumneavoastră. Ştiţi bine ce înseamnă acel cumplit «*längtan*» suedez al dumneavoastră... Căci n-aţi încetat o clipă s-o iubiţi cu patimă, cu înflăcărare pe frumoasa dumneavoastră verişoară”.

Thérèse nu se putea smulge de sub vraja glasului care vorbea despre trecut, despre nişte vremuri pe care ea le credea apuse, trecute pentru totdeauna. Suferea cumplit... Ar fi trebuit sau să plece, sau să-l înştiinţeze pe Jan de prezenţa ei, dar nu se putea mişca, nu reuşea să scoată o vorbă. Era totuşi destul de lucidă ca să-şi dea seama că şi Jan trebuia să fie în acel moment tot atât de uluit ca şi ea. Căci se simţea, pe cât de mirată, pe atât de chinuită de gelozie. Glasul care se auzea avea ceva deosebit: pe lângă accentul străin, un sunet ciudat, ca şi cum femeia şi-ar fi pierdut mereu răsuflarea, necutezând sau nefiind în stare să-şi isprăvească frazele.

„Am păstrat totuşi o supremă nădejde, domnule doctor, nădejdea că vă voi mai vedea o data înainte de a muri. Surâd rostind aceste cuvinte, care nădăjduiesc totuşi că vă vor mişca. Nu risc să încerc o deziluzie revăzându-vă după atâţia ani, fiindcă sunt absolut sigură că timpul n-a avut nicio putere asupra dumneavoastră. Vă mai aduceţi aminte de seara în care am citit – împreună cu blânda Ide, soţia dumneavoastră – fraza următoare a scriitorului francez Marie Lenéru: «Ce preţ poate avea un suflet care n-a ştiut să-şi dăltuiască un trup pe măsura lui?» Când eu şi cu Ide am spus, pline de entuziasm, că dumneavoastră eraţi întruchiparea celor afirmate de Lenéru, că aveaţi un trup pe potriva sufletului, un fizic care vă dezvăluia, de la prima vedere, calităţile, modestia care vă caracterizează – aţi protestat cu vehemenţă. «Sunt sigură, Jan, a cutezat să spună timida Ide, că şi la o sută de ani ai să arăţi tot la fel»...”

Jan opri magnetofonul. Thérèse, care uitase de orice

convenienţă, ar fi dat nu ştiu cât să poată vedea chipul soţului ei; sigur că Jan revedea limpede scena, măsura în sinea lui fervoarea sentimentelor pe care le iscase în sufletul celor două femei, cea care murise şi cea care se afla departe, în Transvaal, la Krittelwerk! Cât de puţin contează timpul şi spaţiul, cum încetează amândouă uneori să mai existe! Tăcerea care se înstăpânise în biroul lui i-ar fi îngăduit poate Thérèsei să intre sau să plece. Făcu un pas, când iată că glasul acela necunoscut reluă, şi mai nemilos pentru Thérèse:

„... Mă văd obligată, domnule doctor Jan Yvarsen, să-mi joc ultima carte pe care o am în mână şi să vă constrâng să-mi faceţi bucuria de a vă revedea. Sunt condamnată la o totală nemişcare, incapabilă să scriu un cuvânt, doar ochii şi glasul mi-au rămas intacte, inima care nu mai bate decât pentru dumneavoastră şi memoria. Dacă mi-aţi uitat chipul, dacă ceasurile pe care le-am petrecut împreună, la Krittelwerk, nu vă mai spun nimic, veţi fi totuşi răsplătit şi mult mai mult decât vă închipuiţi, căci...

Thérèse se simţi atât de rău, încât abia mai avu puterea să se întoarcă şi să plece. În urma ei, vocea continuă:

— ...domnule doctor, vă voi dezvălui secretul lui Sigrid... Dacă aţi fi cunoscut odinioară acest secret, viaţa dumneavoastră ar fi luat cu totul altă întorsătură...”

* * *

Ajunsă în odaia ei, Thérèsei îi trebui mai bine de jumătate de ceas ca să-şi vină în fire şi să poată da ochii, liniştită, cu Jan. Cu toată slăbiciunea ei pentru adevăr şi sinceritate, nu putea fi chiar atât de naivă încât să-i mărturisească bărbatului că trăsese cu urechea, pe coridor. Era ceasul la care se reîntorcea de obicei, de la plimbare, aşa că Jan n-avea de ce să fie surprins că o vede. De data asta înaintă hotărâtă, pentru a nu mai înfrunta riscul de a fi oprită de glasul misterios ce solicita

prezenţa lui Jan şi care-i făgăduia să-i dezvăluie secretul care-o uluise pe Thérèse. Un secret legat de Sigrid? Era absurd! Fiindcă tocmai ea, Thérèse, fusese cea care-i dezvăluise lui Jan – pe cale de a se însura cu superba lui verişoară – secretul lui Sigrid, sau mai bine-zis, crima lui Sigrid. Sigur, Sigrid nu se atinsese de Ide, n-o lovise, n-o maltratase, ci o abandonase în plină noapte în hăţişul african care mişuna de lei şi de tot felul de fiare. Ca să se poată mărita cu Jan, Sigrid o condamnase pe Ide la moarte. Pe Ide şi pe copilul pe care aceasta îl aştepta!

„Eu n-am fost decât instrumentul dreptăţii, îşi spuse Thérèse, gândindu-se la ceasurile dramatice de odinioară. Am denunţat crima Sigridei şi i-am adus-o pe Ide soţului ei. Oare acel secret să nu fi fost singurul? Orgolioasa Sigrid să mai fi avut şi altă taină? Mda! Se poate! De la o asemenea fiinţă te poţi aştepta la orice! Femeia a cărei voce am auzit-o o cunoscuse pe Ide înainte de sosirea lui Sigrid la Krittelwerk, înainte de dispariţia Idei; iar din cele auzite, se pare că n-a mai revăzut-o în perioada în care Ide s-a reîntors la soţul ei. Probabil că femeia a aflat, cine ştie pe ce căi, despre crima lui Sigrid şi, înainte de a muri, vrea să-i împărtăşească lui Jan un lucru pe care el îl ştie de mult!...”

Dar ipoteza nu satisfăcu decât câteva clipe spiritul lucid al Thérèsei. Fiindcă glasul de pe banda de magnetofon, spunea clar că dacă Jan ar fi cunoscut secretul, viaţa lui „ar fi luat o cu totul altă întorsătură”. Dacă era inteligentă – şi felul cum vorbea dovedea acest lucru – ea a bănuit sau poate chiar a aflat (cu timpul se află totul) de ce a fugit Sigrid din Transvaal, de ce după aceea Jan s-a îndrăgostit de ea, de Thérèse, şi de ce s-a sinucis Sigrid... Şi totuşi, intuiţia îi spunea Thérèsei că era vorba de cu totul altceva.

Înainte de a intra în birou, Thérèse adăstă o clipă. Cu un gest reflex, pe care-l făcea ori de câte ori era încordată, îşi frământă de câteva ori mâinile. Dar cum energia nu-i scăzuse odată cu anii, hotărî să-şi abordeze

bărbatul foarte firesc, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic, să nu-i vorbească nici despre corb, nici despre poştaş, nici – mai ales – despre timpul petrecut pe coridor...

Jan stătea, ca de obicei, la birou. Thérèse observă că încă nu închisese magnetofonul. Nimic nu scăpa astăzi ochiului vigilent al stăpânei casei. Thérèse nădăjduia că Jan îi va admira rochia care se potrivea atât de bine cu frumoasa piatră de aqva-marin. Dar soţul ei era cu gândurile în altă parte. Trecuse multă vreme de când nu mai avusese expresia ciudată pe care n-o sesiza decât soţia lui şi uneori Erling sau Flavie. Jan surâse, dar cu totul altfel decât de obicei. Surâsul lui părea o mască diafană rătăcită pe obraz. Vorbea normal. Normal? Da, aşa ar fi socotit oricine, dar nu şi Thérèse, a cărei ureche învăţase să perceapă şi cele mai neînsemnate schimbări din vocea soţului ei. Jan avea – în acel moment – vocea cu care răspundea ori de câte ori era întrerupt din cercetările pe care le făcea, sau era smuls din reflecţiile sale profunde. În astfel de cazuri se prefăcea că e bucuros de prezenţa persoanei care-l inoportuna, când de fapt dorea din tot sufletul să rămână singur.

Thérèse ghici imediat că bărbatul ei ar fi fost cum nu se poate mai mulţumit să-l scutească de prezenţa ei. Având în vedere sentimentele puternice pe care le nutrea faţa de soţia lui, ar fi dorit să-şi manifeste bucuria că o vede, dar totodată, fără voia lui, îi dădea de înţeles că voia să rămână singur. Thérèse învăţase să-şi cunoască foarte bine bărbatul. Una dintre cele mai mari calităţi ale ei era capacitatea de a se eclipsa cu discreţie. Care om de litere sau de ştiinţă n-a simţit nevoia imperioasă de linişte absolută în jurul lui când se apucă de lucru?

Dar foarte perspicacei Thérèse – chiar dacă se dovedise atât de inteligentă încât să se eclipseze atunci când era cazul şi fără suferinţă din faţa soţului ei, urmărind liniştea amândurora – nu i-a trebuit mult ca să-şi dea seama de deosebirea dintre preocuparea intelectuală şi ceea ce numea ea „absenţele” lui Jan. Adică momentele în care

bărbatul ei se scufunda într-o altă lume, mult mai de temut decât cea prezentă: lumea amintirilor.

Îndurerată, Thérèse se văzu obligată să recunoască, până la urmă, că dragostea ajunsă la paroxism – cum fusese cea care izbucnise încă din copilărie între cei doi veri – nu se stinge niciodată din pricina unor motive care frizează morala. Thérèse – încă tânără – simţise o asemenea groază în faţa crimei făptuite de Sigrid, care-o împinsese pe Ide la moarte, ticluind o minciună, încât socotise că şi soţul sărmanei Ide va simţi exact aceeaşi groază ca şi ea, ca toate fiinţele înzestrate cu simţ moral. Încet, încet şi-a dat seama de greşeală. Înflăcărarea pricinuită de prezenţa făpturii iubite înăbuşă până la urmă – atât la femeie cât şi la bărbat – orice simţ critic legat de patima lor. Din acest punct de vedere, ei se deosebesc de ceilalţi oameni, ca şi cum o baghetă magică i-ar metamorfoza.

Thérèse Yvarsen ştia astăzi mult mai multe lucruri despre oameni, aşa cum sunt ei şi nu cum îi zugrăveşte simţul prudent al respectabilităţii. Avu dintr-o dată impresia că poartă pe umeri o povară zdrobitoare. Îşi dădu seama brusc că Romeo şi Julieta, Tristan şi Isolda, Antoniu şi Cleopatra trăiseră într-un alt univers, unde singura crimă adevărată ar fi fost să renunţe la cea mai neînsemnată fărâmă din dragostea lor. Asta era şi legea lui Sigrid, aşa cum a fost de-a lungul secolelor şi cum va să fie întotdeauna pentru miile de îndrăgostiţi pătimaşi. Majoritatea bărbaţilor, le socot nebune pe femeile care încearcă – aşa cum încercase Sigrid – să suprime fiinţa ce le stă în cale şi le împiedică să-şi realizeze dorinţa lor neînfrânată. Astfel de nebune – dacă ajung în faţa tribunalelor – găsesc totuşi inimi indulgente printre judecători. Li se acordă întotdeauna circumstanţe atenuante. De câte ori nu se întâmplă ca însuşi omul care a învinuit-o pe inculpată de crimă să devină, până la urmă, cel mai înţelegător, deci cel mai clement dintre judecători? Oare Jan Yvarsen nu făcuse la fel? Fără să-i

spună nimic Thérèsei, nu ascunsese în adâncul conştiinţei sale toga de apărător al acuzatei? Nu furniza, vocea necunoscutei avocatului încă mut, un argument zdrobitor pentru a o apăra pe Sigrid împotriva întregii societăţi, în general, şi împotriva Thérèsei, în special?

„...Viaţa dumneavoastră ar fi luat o cu totul altă întorsătură...” spusese foarte clar, glasul necunoscut.

II

ÎNTRE THÉRÈSE ŞI SOŢUL EI se juca o dramă de care Jan nu părea să-şi dea seama. De îndată ce bărbatul i se adresă, Thérèse îşi dădu seama că avea de a face cu o adevărată dedublare a personalităţii.

Cu toată sensibilitatea, cu toată inteligenţa ei, nu putu dibui ce anume se petrece în sufletul lui. La rându-i, rosti şi ea vorbe la locul lor, în timp ce prin minte îi treceau gânduri dintre cele mai ciudate. „Pachetul pe care i l-a adus factorul n-a fost un pachet oarecare, ci adevărată dinamită! Da, trebuie să fiu foarte atentă să nu exagerez, să nu-mi ghicească tristeţea, să nu recad în vechile mele greşeli de odinioară... Cu blândeţea, am câştigat întotdeauna mult mai mult decât cu nerăbdarea.” Îşi sărută deci soţul pe tâmplă. El nu se feri. Nu sesiza nici cea mai vagă încercare de a se eschiva, gest care jigneşte crunt o femeie sensibilă. Se aştepta, fireşte, ca Jan s-o întrebe: „Cum de-ai venit mai devreme ca de obicei? Nu arăţi prea bine în dimineaţa asta! Pudra pe care Flavie te-a sfătuit s-o foloseşti nu poate înşela un ochi atent. Nu cumva ai răcit? Ce bunătăţi ai mai primit de la concetăţenii noştri?”

Dar doctorul Yvarsen nu rosti niciuna din aceste fraze, îşi sărută maşinal soţia şi atât. Thérèse îşi spuse: „Oare cum pot buzele unui bărbat să exprime o indiferenţă atât de deplină? Pe unde rătăceşte Jan al meu?”

Ochii – de obicei atenţi şi pătrunzători – păreau s-o

cerceteze, deşi în realitate „nu vedeau nimic”, în timp ce glasul care-şi păstrase aceeaşi rezonanţă, rostea neconvingător şi distrat:

— Plimbările astea sunt salutare! Ţi-ai recăpătat culorile în obraji şi surâsul plin de seninătate de odinioară.

Reţinându-şi un oftat, lui Thérèse i se păru o adevărată cruzime să audă spunându-i-se că arată bine, când ştia perfect cum arată. Ascunzându-şi amărăciunea şi dezamăgirea, întrebă pe un ton voit banal:

— Aerul te întremează, n-ai vrea să facem împreună o plimbare? Troll ne-ar duce cu dragă inimă pe amândoi, sunt convinsă.

Sesiză clar efortul pe care-l făcea Jan de a se reîntoarce în lumea pe care i-o evocase vocea necunoscută. Nu-i răspunse nimic, fiindcă de fapt – şi Thérèse era cum nu se poate mai sigură de acest lucru – nu-l interesa nimic în afară de cele aflate din banda de magnetofon. Thérèse îşi dădu foarte limpede seama cât de mult dorea Jan să rămână singur, contrar obiceiurilor lor. Căci înainte de masă, Thérèsei îi plăcea să se aşeze în berjera confortabilă, la doi paşi de fereastra cu vitralii, să fumeze una sau două ţigări sau să-şi ia ghemul de lână şi andrelele şi să împletească ceva. Erau fericiţi, exprimându-şi bucuria de a fi împreună doar prin câteva cuvinte schimbate între ei sau prin câteva surâsuri.

Astăzi Thérèse ar fi dorit cu ardoare ca Jan să-i vorbească despre coletul pe care-l primise; era nervoasă şi agitată, când de fapt puterea ei consta în calm şi stabilitate. Jan îşi luă stiloul şi-şi trase scaunul lângă birou. Începu să scrie grăbit, fără a se mai preocupa de soţia sa. „Asta e dovada – îşi spuse Thérèse – că nu scria înainte de a veni eu. Încearcă să mă amăgească, străduindu-se să-mi arate că asta făcea şi mai înainte.”

Ca să-i atragă atenţia, îşi trecu degetele peste colţul biroului unde bineînţeles că nu descoperi nici urmă de praf. Jan nu era din fire, îngăduitor.

— Totul străluceşte de curăţenie, Thérèse! De ce eşti atât de nervoasă?

În mod normal, Thérèse ar fi râs şi i-ar fi răspuns printr-o glumă. Dar astăzi cuvintele lui o şocară. Îşi dădu seama că de fapt îl enervase faptul că întinsese mâna spre hârtia pusă cu grijă pe birou, alături de magnetofon. Curiozitatea fusese mai puternică decât orice. Ardea de dorinţa să afle numele expeditorului scris pe hârtia în care fusese împachetată banda de magnetofon. De data asta întinsese prea mult coarda şi se trădase. Jan strigase:

— Până şi cea mai desăvârşită dintre neveste va rămâne de-a pururi o fiică a Evei! De ce te preocupă hârtiile şi pachetele pe care le primesc? Nu-ţi stă în obicei, şi apoi ştii că asta-mi displace!

Thérèse se simţi tulburată; cu toate că tonul lui Jan nu trăda în niciun fel iritare, era clar că soţul ei hotărâse s-o ţină departe de problema care îl preocupa. Ea izbuti să spună cât mai natural cu putinţă:

— Curios! Cred că nu merit un asemenea reproş! De data asta trebuie totuşi să-ţi mărturisesc că m-am întâlnit cu poştaşul, care era foarte mândru că ţi-a adus un colet, chiar aici, în acest birou – sacru în ochii lui – un colet ce trebuia „înmânat personal destinatarului”. Cum aşa ceva se întâmplă destul de rar, a fost probabil suficient ca un fleac ca ăsta să-mi trezească brusc curiozitatea.

Numai că pe Jan Yvarsen nu-l puteai amăgi lesne. Se îndreptă în fotoliul său şi o cercetă cu atenţie pe Thérèse, care-şi ocupase locul obişnuit, lăsându-şi instinctiv mâinile în jos, ca să nu se observe cât de tare îi tremurau. Deci soţia sa îşi ascundea destul de prost o încordare ciudată. Să fi fost cumva geloasă? Nicio reacţie feminină nu-l exasperase atâta pe Jan ca gelozia manifestată de toate femeile care-l iubiseră. Deşi mulţi bărbaţi socot acest sentiment ca un fel de dovadă a dragostei, ca un fel de omagiu, Jan nu făcea parte dintre ei. Se lăsase – o singură data în viaţa lui – pradă unei crize de gelozie,

când îşi găsise logodnica, pe iubita lui Sigrid, în braţele celui mai bun prieten al său, Sven Lundell, pe malul torentului. Puţin a lipsit ca să-l arunce pe băiat, în Trollhättan. Ar fi trebuit deci să-i simpatizeze pe toţi geloşii şi pe toate geloasele, dar n-a făcut niciodată acest lucru, justificat totuşi, când Ide, prima lui soţie, apoi Thérèse au suferit crezându-l îndrăgostit de o altă femeie şi nu de ele. Gelozia pe care o manifestase mai ales biata Ide fusese totuşi scuzabilă, căci îşi văzuse bărbatul, pe pista de dans a cazinoului din Krittelwerk, strângând-o la piept pe incomparabila Sigrid, care eclipsa toate femeile din jur. Ce pereche incomparabilă alcătuiau cei doi! Cum să nu fie roasă de gelozie soţia legitimă? Că Jan avusese tăria să-i fie fidel o bună bucată de vreme era o consolare prea slabă în ochii timidei, dar profund îndrăgostitei Ide. Uitându-se pe fereastra cazinoului, îi pândea cu ochi rătăciţi pe cei doi dansatori, atât de strâns îmbrăţişaţi cât le îngăduiau convenienţele să fie în public. Teribila voinţă a lui Jan, care-l obliga să-şi respecte cuvântul dat Idei însurându-se cu ea, îl chinuia cumplit şi pe el. Dorinţele care-i obsedau pe Jan şi pe Sigrid, suferinţa aproape de neîndurat pe care o împărţea cu iubita lui nu meritau a fi totuşi iertate în rarele ocazii în care puteau să fie aproape unul de celalalt? Nu admitea niciun fel de discuţii în legătură cu acest lucru. Cea mai mică plângere, o lacrimă a Idei îl exasperau mai mult decât dacă ea l-ar fi insultat căci, în acest caz, i-ar fi putut riposta. Mai târziu, ori de câte ori Thérèse pălea şi-şi bănuia bărbatul că se gândea la Sigrid atunci când silueta altei femei i-o amintea pe frumoasa lui iubită, Jan sărea în sus ca un cal nărăvaş atins cu cravaşa. Ceasurile chinurilor mute de odinioară îi veneau imediat în minte cu atâta tărie, încât simţea că i se aprinde creierul, cu atât mai mult cu cât de data asta învinuirile erau nejustificate.

Thérèse sesiză imediat frământarea lăuntrică atât de bine cunoscută de ea care-l făcea brusc pe Jan să devină ostil. Glasul lui avea acum o asprime înrudită cu

cruzimea:

— A, te-ai întâlnit cu poştaşul? Deci n-ai venit direct la mine, ca de obicei... Ai sosit acasă de mai bine de un ceas şi de mai bine de un ceas îţi faci gânduri amare în privinţa mea. Pot să-ti urmăresc cu uşurinţă toate mişcările. Te-ai dus în odaia ta şi ţi-ai schimbat toaleta, apoi ai coborât, nu-i aşa? De ce te-ai întors atât de repede acasă? Şi de ce n-ai intrat, ca de obicei, în biroul meu?

Unghiile pe care şi le înfipsese în palme îi pricinuiră o uşoară suferinţă, care o ajută să-şi păstreze sângele rece. Aşa că răspunsese pe un ton aproape normal:

— N-ai pierdut nimic din harul tău de ghicitor care era atât de apreciat la Krittelwerk, domnule doctor Yvarsen. Aşa e! M-am întors mai devreme. Hotărâsem să nu-ţi spun că Troll şi mai ales eu, am fost puşi pe goană de un corb care a lovit cu aripile lui puternice, mai întâi urechile calului, apoi pălăria mea de blană...

— Ce copilărie!

— Am să-ţi spun altădată ce asociaţie tulburătoare de idei mi-a iscat fâlfâirea aripilor mari şi negre pe deasupra capului meu. Aşa cum ai bănuit, m-am dus în odaia mea şi m-am schimbat, apoi m-am îndreptat grăbită spre biroul tău, care este pentru mine un adevărat refugiu.

— Şi de ce n-ai intrat?

Thérèse observă că tensiunea nervoasă a lui Jan era atât de intensă, încât nu manifestă nici cel mai mic interes faţă de spaima prin care trecuse şi pe care el o categorisise drept „copilărie”. Continuă totuşi cu curaj:

— N-am intrat pentru că am auzit glasul unei femei care-ţi vorbea...

Jan râse scurt şi sarcastic, lucru foarte rar la el.

— Nu ţi-ai dat seama că era vorba de un text înregistrat, pe care-l ascultam pe magnetofon? Era destul de lesne de priceput...

Thérèsei îi reveni brusc, energia. Protestă:

— Ei, nu chiar atât de lesne. E pentru prima oară când ţi se trimite o bandă de magnetofon şi nu o scrisoare. Aşa

că nu puteam bănui... Deci femeia ştia că ai magnetofon...

Thérèse îşi dădu seama cât de mult îl afectase pe soţul ei mesajul de pe bandă, după tonul agresiv cu care-i vorbea. Cum era bună din fire, suferinţa prin care bănuia că trece Jan înlătură orice alte sentimente. Voia cu orice preţ să-l liniştească, fiindcă abia acum îşi dădea seama că împrejurarea era cu mult mai gravă decât presupusese. Jan, în ale cărui priviri ghicea duritatea, vorbea ca şi cum ar fi muşcat vorbele, cu gura crispată.

— Exact lucrul de care mă temeam! Imaginaţia ta fecundă a şi creat un roman absurd! De ce nu vorbeşti de o înţelegere între cea care a expediat coletul şi soţul tău? Soţul tău care ţi-a fost credincios atâţia ani, care ar fi ridicol, da, care ar fi grotesc dacă...

Thérèse trase cu sete din ţigară, apoi îl întrerupse cu o voce foarte calmă, aproape chiar prea calmă:

— Nu! Poate că ai motive să te superi, dar nu pe mine! Dacă ţii să-mi satisfaci curiozitatea – de altfel foarte firească – ei bine, fă-o, dar cât mai liniştit cu putinţă. Dacă nu vrei să-mi spui nimic, foarte bine, îţi dau cuvântul meu că nici eu nu vreau să aflu nimic. Am auzit un glas de femeie, un glas străin care spunea: „Ai fost foarte aspru cu mine odinioară, doctore Jan Yvarsen... Toată viaţa mea, n-am dorit altceva decât să te mai văd o dată înainte de a muri...” Asta e tot ce-am auzit! Cred că-ţi poţi da lesne seama că am fost foarte surprinsă şi tulburată. M-am dus înapoi, în odaia mea, unde am rămas până ce mi-a trecut tulburarea pe care am socotit-o nedemnă de dragostea noastră. Pe urmă, am venit din nou încoace, ca de obicei.

O clipă Jan închise ochii. Ca de atâtea alte ori, calmul Thérèsei îl liniştise. Aşa că putu vorbi aproape cu tonul lui obişnuit!

— Iartă-mă Thérèse! Cum de n-ai recunoscut vocea atât de caracteristică a Nitei Hollis? Căci, în ciuda anilor care au trecut şi a bolii care o va ucide în curând, vocea

nu i s-a schimbat...

Thérèse întrebă mirată:

— Nita Hollis?

Încă una care trebuie să fi făcut parte din mulţimea femeilor care-l iubiseră sau ale căror inimi bătuseră pentru tânărul şi frumosul doctor Jan Yvarsen. Fără să-şi dea seama, Jan îi pricinuia Thérèsei o nouă rană, care o obliga la o aprigă stăpânire de sine ca să nu-şi dea în vileag indignarea. Jan uitase că englezoaica Nita Hollis luase pe vremuri ceaiul nu cu ea, ci cu Ide, prima soţie a doctorului. Încăpăţânata englezoaică voise cu orice preţ s-o eclipseze pe blânda şi îngăduitoarea Ide. De fapt, nu era primul bărbat care, după zeci de ani şi după câteva drame care se succedaseră, începuse să încurce lucrurile. Ba era chiar gata – ceea ce constituia o culme a nedreptăţii – s-o acuze pe Thérèse de rea-credinţă!

— Nu cumva ai uitat de existenţa Nitei Hollis? N-ai să mă faci să cred cu nu-ţi mai aduci aminte de Nita, pe care infirmierul-şef trebuia s-o pună pe goană fiindcă îşi crease obiceiul să mă aştepte stând jos, pe treptele clinicii. Ştii bine că pentru a mă obliga să mă ocup de ea, s-o îngrijesc, a încercat să se sinucidă, în mod stupid, înghiţind un tub întreg cu aspirine... Hm, Nita Hollis care...

— Nu te enerva degeaba, Jan. Vorbeşti despre o epocă în care nici măcar nu ne cunoşteam...

Jan făcu ochi mari. Se înfurie că putuse face o asemenea încurcătură, atât de jignitoare pentru soţia sa, şi-şi stăpâni şi mai greu tumultul lăuntric.

— Da, încă o dată ai dreptate! În sfârşit, pricepe că în cazul de faţă gândurile mele se îndreaptă către Nita Hollis. Încântătoarea şi zvăpăiata creatură a plecat la Manchester cu antipaticul ei bărbat. N-am mai auzit niciodată vorbindu-se despre ea. Dacă ai fi ascultat întreaga bandă, ca mine, ai fi aflat că e pe moarte şi că e absolut incapabilă să se mişte în urma unui accident care i-a rupt coloana vertebrală. Nu socoţi că o astfel de situaţie poate linişti pe deplin o soţie oricât de geloasă?

Nefericita nu mai e în stare să scrie, aşa că s-a folosit de glas – fiindcă mai poate încă vorbi – ca să ia legătura cu mine. Aşa că te rog din suflet nu-mi mai face ridicola „cinste” de a te arăta geloasă pe mine, la vârsta mea!

Thérèse nu-şi putu reţine un „oh!” îndurerat. „Probabil – îşi spuse ea – că e cumplit de tulburat, din moment ce şi-a putut ieşi din fire!”

— Îmi dau seama că astăzi te jignesc mereu şi fără voia mea – continuă doctorul. Te rog să mă înţelegi aşa cum m-ai înţeles întotdeauna de când eşti soţia mea! Află că Nita Hollis se credea îndrăgostită nebuneşte de mine, dar Ide n-a avut niciodată nici cel mai neînsemnat prilej care s-o facă să creadă că eu aş fi fost tulburat în vreun fel de tânăra englezoaică. Nu sunt totuşi deloc surprins că a trăit ani în şir cu încăpăţânare tipic britanică alături de un bărbat mai mult decât mediocru, pe care nu l-a iubit câtuşi de puţin, dorind cu ardoare să mă oblige să fiu lângă ea când se va afla în pragul morţii.

Thérèse spuse – plină de o sinceră compasiune pentru femeia necunoscută:

— Sărmana de ea!

Urmă o clipă de tăcere. Gânditoare, Thérèse, urmări cu privirea cercurile albăstrii ale ţigării pe care tocmai şi-o aprinsese.

— Dar, continuă ea, ce anume a determinat-o să-ţi facă o astfel de rugăminte, fiindcă – dacă înţeleg eu bine – lăsând la o parte distanţa, cheltuiala şi oboseala pe care ţi-ar putea-o pricinui o astfel de călătorie – se pare că eşti hotărât să te duci la Manchester?... Spui că nu poate să scrie, dar ştie că ai magnetofon...

Jan se înfurie din nou:

— Ei nu, că asta-i bună! Află, doamnă, că e totuşi primul semn de viaţă pe care mi-l dă după atâta amar de vreme. Şi mai închipuie-ţi, dragă nevastă, că femeia nu s-a îndoit nicio clipă că doctorul Yvarsen – căruia i-a plăcut întotdeauna să aibă la dispoziţie cele mai moderne instrumente de lucru – n-ar avea şi un magnetofon ca să

poată asculta o înregistrare. Cine n-are azi magnetofon? Ei, te-ai liniştit?

Thérèse răsuflă adânc. Ce importanţă retrospectivă acorda soţul ei acelui «secret al lui Sigrid»?

Dar Jan n-o slăbea din ochi, întrebându-se în sinea lui dacă nu cumva nevastă-sa nu auzise mult mai multe lucruri decât îi mărturisise. În ciuda tulburării lăuntrice, Thérèse încercă să pară naivă şi naturală, punând următoarea întrebare:

— Poate că-şi închipuie că te vei duce la Manchester la primăvară, când zilele se vor mai încălzi...

— Pari foarte puţin generoasă, Thérèse. M-aş fi aşteptat mai curând să aud de la tine întrebarea: „Când te duci s-o vezi pe nefericita femeie? Căci poţi să-i aduci, numai prin simpla ta prezenţă, o mare consolare şi o deplină bucurie...”

Ochii Thérèsei se întristară.

— Dar, în sfârşit, Jan, nu văd de ce ţi se pare chiar atât de imperios să dai curs rugăminţii acestei femei... Dacă-i vorba să pleci, poate ai avea totuşi alte călătorii de făcut, mult mai importante şi...

— Ţi-am precizat starea în care se află doamna Hollis, o întrerupse Jan pe un ton care nu mai admitea replică. Apoi apucă receptorul şi încercă să obţină numărul aeroportului din Göteborg, pe care amândoi îl cunoşteau pe dinafară.

— Alo! Aici doctorul Yvarsen. Vă rog să-mi reţineţi un loc la primul avion care pleacă în Anglia. Doresc să ajung la Manchester cât mai repede cu putinţă... Trebuie să schimb avionul? Mă rog... La ce oră e plecarea? Perfect! Am timp suficient să ajung la Göteborg. Câte locuri?

Thérèse, uluită, se ridicase în picioare, rugându-l pe Jan, cu voce slabă:

— Ia-mă şi pe mine, Jan... Aş vrea să văd şi eu...

Prefăcându-se că n-o aude, doctorul îşi isprăvi fraza:

— ...V-am mai spus: un loc, un singur loc. Vă mulţumesc!

Apoi, impasibil, puse receptorul în furcă.

— Fii drăguţă, Thérèse, şi pregăteşte-mi valiza cea mică. Voi lua cu mine puloverul acela gros, ultimul pe care mi l-ai împletit; cu ceaţa din Anglia s-ar putea ca la vremea asta să fie foarte frig acolo. Voi simţi astfel şi material ocrotirea ta. Şi dacă te-ai putea grăbi puţin cu masa...

* * *

Jan plecase. Refuzase cu hotărâre să-i telefoneze lui Erling, strigând că n-are niciun motiv să-şi alarmeze fiul pentru o absenţă de cel mult două, trei zile.

Apoi, după o uşoară ezitare, îşi luase soţia în braţe şi privind-o cu tandreţea obişnuită îi spusese că n-avea niciun motiv să fie neliniştită, că – în ciuda aparenţelor – trebuia să aibă încredere în el. Că totul se va lămuri după ce se va întoarce de la Manchester.

Thérèse continua totuşi să fie tristă şi neliniştită. După ce maşina dispăru spre Göteborg, cedă curiozităţii care o devora şi se îndreptă spre biroul lui Jan. Înainta cu atât mai încet către odaia unde Jan îi interzisese categoric să intre cu cât simţea o dorinţă arzătoare de a da cât mai repede buzna acolo. Ştia că nu va rezista, că va asculta de la început şi până la sfârşit, cu cel mai mare calm, mesajul care-l smulsese pe Jan de lângă ea, de la treburile lui presante şi numeroase, din confortul şi liniştea căminului.

În mintea Thérèsei răsuna mereu numele lui Sigrid. Răsuci cheia ca să fie pe deplin sigură că nu va fi deranjată şi se aşeză buimacă, în fotoliul lui Jan. Respira cu greutate. Nu numai Betsy, secretara lui Jan, se pricepea să mânuiască magnetofonul. Ştia şi ea la fel de bine! Gata! Respiră adânc şi dădu drumul benzii. Dar ce se întâmplase? Apăsase cumva pe alt buton? Căci n-auzea nimic! Banda mergea, totuşi, normal. Thérèse opri magnetofonul şi puse din nou banda de la capăt. Da,

acum era bine, adineauri apăsase din greşeală pe un alt buton. Thérèse auzi clar vocea necunoscutei: „Dragă doctore Yvarsen, sunt sigură că ai un magnetofon în casă...” Banda mergea normal, dar de auzit nu se mai auzea nimic. Thérèse tremura de nerăbdare, cu atât mai mult cu cât nu se aştepta să întâmpine niciun fel de dificultăţi de ordin tehnic. Era ceva în neregulă în toată povestea asta! Ipoteza că pusese o alta bandă cădea de la sine! Prima frază demonstra clar că era vorba de banda cu pricina! Iar acum, poftim, mai bătea şi cineva la uşă! Thérèse se ridică în picioare, strigând:

— Intră!

Ciocăniturile se auziră din nou, discrete dar insistente. Thérèse se înfurie. Apoi îşi aduse aminte că încuiase uşa cu cheia. Probabil că era Betsy. Cu atât mai bine! Ea va şti pe care buton să apese! Aşa că se duse să descuie uşa. Dintr-o simplă aruncătură de ochi, secretara se lămuri şi cu vocea ei egală, menită să înlăture emoţiile celor din jur, explică:

— Aţi apăsat pe butonul care trebuie, doamnă; dar nu auziţi nimic pentru că domnul doctor a şters banda, ca s-o poată folosi la altă înregistrare. Dacă apăsaţi pe acest buton, vedeţi, banda se şterge: aşa că la înapoiere, domnul doctor va putea înregistra pe ea altceva...

Thérèse amuţi. Betsy îşi luă documentele de care avea nevoie, şi Thérèse rămase din nou singură. Degeaba îşi tot spunea că era ridicolă, că bărbatul ei o iubea, că la vârsta ei trebuia să fie liniştită nu numai în privinţa faptelor, ci şi a sentimentelor lui Jan; degeaba, fiindcă se simţea doborâtă, dezamăgită, mâhnită şi, mai ales, roasă de o gelozie surdă. Se gândi la toţi anii plini de bucurii şi de mulţumiri pe care i-i dăruise Jan... dar nu uitase nici povestea cu Flavie, nici pe cea cu Judith... Nu uitase, mai ales, cât avusese de pătimit din pricina lui Sigrid. Da, Sigrid... Farmecul celei care murise de atâta vreme dăinuia la fel de puternic şi azi, ca şi cum fiinţa trufaşă ar fi continuat să trăiască! Puterea fără margini a lui Sigrid o

înnebunea pe Thérèse, care suferea cumplit, fiind obligată să constate că Jan nu fusese şi nu avea să fie niciodată, pe deplin, al ei! Cea care murise nu încetase nicio clipă să-i acapareze gândurile, visele şi inima.

Covorul gros din coridor înăbuşea orice zgomot de paşi. Aşa că Thérèse tresări violent când auzi o bătaie puternică în uşă, în vreme ce glasurile lui Erling şi Flavie rostiră vesel, fără să mai aştepte invitaţia de a intra:

— Bună ziua, tată... Ştii, noi...

Dar odată intraţi, elanul lor scăzu brusc: în birou nu se afla decât Thérèse şi chipul ei – care ori de câte ori îşi revedea copiii strălucea de bucurie – părea acum lipsit de expresie. Cei doi, strigară într-un glas:

— Ce s-a întâmplat? De ce eşti atât de mâhnită? Unde-i tata?

Thérèse se ridică, se căzni să surâdă, să rostească obişnuitele cuvinte de bun-sosit, dar nu izbuti să scoată decât un hohot înăbuşit de plâns, ghemuindu-se la pieptul fiului ei. Erling era atât de înalt, încât capul mamei sale abia dacă îi ajungea până la umăr. Băiatul o strânse, neliniştit, în braţe, şi o conduse spre fotoliul de lângă fereastra cu vitralii. Între timp, Flavie cercetă odăile vecine, cabinetul de consultaţii şi laboratorul. O privire îi fu de-ajuns ca să constate că Jan nu se afla în nici una din camere. Era cumva bolnav? Dar dacă Jan ar fi fost bolnav, soacra ei s-ar fi aflat lângă el şi primul lucru pe care l-ar fi făcut ar fi fost să-i anunţe pe ei... Atunci? Ce se întâmplase? Să fi fost iarăşi vorba de vreo ceartă între cei doi soţi?

După ce Thérèse înghiţi băutura întăritoare pregătită de Flavie, îi surâse nurorii sale în chip de mulţumire. Apoi respiră adânc şi-şi veni în fire, asigurându-şi oaspeţii că nu era vorba de nimic grav. Dar absolut de nimic! Se formalizase prosteşte! E adevărat că Jan o jignise crunt, dar ăsta nu era, la urma urmei, un motiv să fie atât de deznădăjduită! Deşi Thérèse se hotărâse să nu sufle o vorbuliţă despre banda de magnetofon, primul lucru pe

care-l făcu fu să istorisească totul lui Erling şi Flavie. Imensa afecţiune pe care o citi în ochii lor o însufleţi dintr-o data. Le istorisi tot, începând cu povestea cu corbul şi până la plecarea lui Jan la aeroport. Le mărturisi tot, în afară, bineînţeles, de fraza care-o zguduise.

Erling şi Flavie îşi aruncară unul altuia o privire scurtă, peste capul Thérèsei. N-aveau nevoie de cuvinte ca să se înţeleagă. Pricepură imediat că mama lor le ascundea esenţialul, că tocmai acel lucru ar fi trebuit să i-l spună, pentru ca să se simtă uşurată şi pentru ca ei să-şi poată da seama ce anume îl determinase pe Jan să plece atât de repede. Fiindcă cel mai tare îi intriga că trebuiau să se întâlnească cu Jan, că acesta le scrisese să vină. Aşteptaseră cu atâta nerăbdare această după-amiază ca să lămurească, împreună cu el, unde anume li se împotmoliseră cercetările. Ca să nu-i sporească nelinişte Thérèsei nu-i mai aduseră faptul la cunoştinţă. Fiindcă pentru Jan Yvarsen întâlnirile erau literă de lege: niciodată fiul său nu-l văzuse lipsind de la vreuna. Urmărea pas cu pas lucrările lui Erling şi ale Flaviei şi se ataşase de cercetările lor cu o dorinţă de a progresa tot atât de aprigă cât şi a lor. Iar acum să fi uitat că trebuia să se întâlnească cu ei? Ori socotise întâlnirea cu ei prea puţin importantă în comparaţie cu apelul misterioasei Nita Hollis?

Aşa stând lucrurile, Erling şi Flavie voiau să obţină de la Thérèse o mărturisire deplină. Flavie insinuă:

— Chiar nu-ţi aminteşti de femeia asta, mamă?

Thérèse tresări indignată.

— Să-mi amintesc?... Nu vă puteţi închipui cât de tulburat a fost Jan! Şi în ce hal s-a supărat când i-am spus că n-o cunoşteam! S-a enervat mai ales când şi-a dat seama că prima lui soţie o cunoscuse şi nu eu. De când îl ştiu n-a săvârşit o eroare atât de grosolană faţă de mine! În epoca aceea, eu mă aflam încă în Alsacia! N-am văzut-o în viaţa mea pe Nita Hollis! Şi nimeni nu mi-a vorbit niciodată despre ea!

— Atunci de ce te frământi astfel? Tăcerea tatei dovedeşte că el nu s-a mai gândit niciodată la ea. Păstrăm cu toţii, în străfundurile fiinţei noastre, unele chipuri care nu reapar decât în împrejurări cu totul excepţionale. Ne trezim dintr-o dată cu ele în prim-planul memoriei şi rămânem pur şi simplu stupefiaţi...

Erling îşi sărută mama pe obraz şi completă fraza soţiei sale:

— Îţi înţelegem foarte bine, mamă, şi uimirea şi neliniştea. Faptul că tata a şters textul de pe banda de magnetofon, ca să nu-l mai poată asculta nimeni în lipsa sa, dovedeşte într-adevăr că-i acordă multă importanţă, deşi putea foarte bine să plece fie dintr-un elan de bunătate, fie din pricina unor remuşcări. Sigur că în epoca respectivă – şi putem foarte bine presupune acest lucru – trebuie să fi îndepărtat cu destula brutalitate o îndrăgostită care-l plictisea. Femeile care te urmăresc cu dragostea lor sunt atât de agasante când n-ai niciun sentiment pentru ele!...

Thérèse nu avea nervi de oţel, ca să-şi poată impune tăcerea. De altfel simţea o dorinţă teribilă de a împărtăşi copiilor ei tot ce ştia!

— Sigur, dragii mei, sigur că tatăl vostru e în stare să întreprindă – din pură bunătate – o călătorie destul de obositoare pentru el, din o mie şi unul de motive, dar să ştiţi că nu din pricina asta a plecat. Sunt convinsă că nu bunătatea e adevăratul motiv care l-a pus pe drumuri, chiar dacă ar crede el însuşi acest lucru.

— Bine, mamă, dar atunci de ce-a plecat?

Vocea Thérèsei spunea multe când aminti din nou ce semnificaţie avusese şi continua să aibă pentru ea numele lui Sigrid.

— Ah, dragii mei copii, dacă l-aţi fi văzut pe tatăl vostru! Dacă ar fi putut, ar fi plecat fără să mă anunţe! Ţine cu orice preţ ca Nita Hollis să-i dezvăluie – aşa cum i-a făgăduit – înainte de a muri, nu ştiu ce secret al lui Sigrid, pe care numai ea îl ştie.

Până atunci, Erling nu prea înţelesese locul pe care Sigrid îl ocupase în viaţa tatălui său şi, ca o consecinţă indirectă, în viaţa Thérèsei. Se gândi imediat, cu amară tristeţe, că mama sa era – la urma urmei – femeie, şi că gelozia faţă de o nălucă era de-a dreptul ridicolă. Sigrid murise de multă vreme, în ajunul căsătoriei lui Jan cu Thérèse. Aproape că ţi se părea de necrezut! Încercă să fie cât mai convingător şi cât mai calm:

— Mamă dragă! Las-o pe nefericita de Sigrid să se odihnească în pace! Poate că tata o fi fost intrigat odinioară de o comportare curioasă din partea ei. Tinereţea spiritului – pe care şi-a păstrat-o intactă – l-a determinat să profite de ocazia de a cunoaşte, „cel din urmă cuvânt”, cum zic romancierii. Lasă-l să afle dezlegarea unei probleme care poate că l-a preocupat vreme îndelungată. Când va şti totul, va fi mult mai puţin preocupat de umbra lui Sigrid.

Thérèse suferea atât de tare din pricina lipsei de înţelegere de care dădea dovada fiul ei, încât spuse cu glas răguşit.

— Erling, nu e vorba de o vagă poveste misterioasă care să fi aţâţat odinioară curiozitatea tatălui tău! Nita Hollis i-a spus textual: „Dacă ai fi cunoscut acest secret, viaţa dumitale ar fi fost cu totul alta!” Întreaga viaţă a tatălui tău ar fi luat o cu totul altă întorsătură! Pricepi? Nu sesizezi subtextul frazei? Ce voia de fapt să spună? Ce insinua femeia asta? Că Jan n-ar mai fi alungat-o pe Sigrid din Transvaal, că poate – cine ştie – i-ar fi iertat verişoarei sale fapta cumplită, de necrezut, săvârşită faţă de Ide! Nita Hollis părea convinsă că, în ciuda crimei făptuite de Sigrid, în ciuda dragostei pe care Jan o nutrea atunci faţă de mine, el s-ar fi reîntors la dânsa. Ea s-a sinucis – abia acum îmi dau seama – nu din pricina dezamăgirii, ci pentru că nu voia să-i dezvăluie lui Jan secretul, pentru că acest secret l-ar fi obligat să se reîntoarcă la ea! Iar ea nu voia ca el să se reîntoarcă silit! Orgolioasa fiinţă voia dragostea lui Jan, dar o dragoste fără presiuni, fără

constrângeri.

Obrajii Thérèsei se scofâlciseră. Se crampona de fiul ei care acum începu să fie neliniştit. Sănătatea mamei sale era încă o dată pusă la grea încercare. Erling era gata să creadă că mama lui văzuse just lucrurile. Dar ce fel de secret putea fi acela în stare să schimbe viaţa unui om, respectiv a tatălui său? Erling tocmai se pregătea să nu ia lucrurile prea în serios, când o privire scurtă pe care i-o aruncă Flavie îl convinse de contrariul. Tatăl său, atât de stăpân pe sine, care se pricepea să se domine în orice împrejurare, dăduse bir cu fugiţii, ca un adolescent, uitând de toate făgăduielile pe care le făcuse; Flavie se părea că avea părerea ei în legătură cu acest lucru, dar era vădit că nu voia să se amestece în discuţie. Se îndepărtase de soacra ei şi-i lăsase lui Erling sarcina de a o linişti.

Cu toate că doctorul Yvarsen îşi cunoştea bine soţia, cuvintele ajunse la urechile Thérèsei, printr-un ciudat concurs de împrejurări, aveau totuşi pentru Flavie un anumit sens şi încă unul destul de grav.

Privirile celor doi soţi se întâlniră din nou. Erling refuză să admită că Flavie – cunoscând vreun fapt important privitor la Jan – voise să-l treacă sub tăcere. Ochii Flaviei – de o culoare şi o lumină rar întâlnite – îi căutară pe cei ai soţului ei ca şi cum s-ar fi temut ca nu cumva Erling să-i înţeleagă greşit atitudinea pe care-o adoptase în legătură cu subiectul în cauza. Lui Erling îi fu foarte uşor să traducă mesajul mut: „Vom sta de vorbă de îndată ce vom fi singuri! Până atunci, linişteşte-o pe mama ta! Şi mai ales, să nu cumva să-mi ceri vreo explicate de faţă cu ea!”

III

ERLING ŞI FLAVIE GĂSIRĂ o sumedenie de motive ca s-o calmeze pe Thérèse; o

liniştiră atât de mult, încât putură s-o lase – fără teamă – singură cu Gerda, devotata ei bucătăreasă. Thérèse le făgădui să fabuleze, în gând, diverse istorii şi să aştepte, calmă, întoarcerea bărbatului ei, căruia trebuia să-i acorde, totuşi, mai multă încredere. Erling şi Flavie se urcară în maşină şi porniră îndărăt, spre Stockholm. Dar, după vreo zece kilometri, parcurşi în linişte, Erling zise:

— Flavie! Ce-i cu toată povestea asta? De ce tata – care e atât de ponderat – a plecat ca un năuc, fără să-i explice mamei, motivele, şi fără să ne telefoneze când ştia că are întâlnire cu noi? Am impresia că tu ai unele păreri în legătură cu cele întâmplate...

Pe buzele Flaviei pluti un surâs vag când îi răspunse soţului ei:

— Erling, oare nu vei fi niciodată în stare să-i acorzi tatălui tău dreptul de a fi şi el om, un simplu om, aşa, ca toţi oamenii?

— Cum adică? Ce vrei să spui?

— Nu te înfuria aşa cum ai obiceiul ori de câte ori îmi permit să-l văd pe tatăl tău cu ochii mei, fără lentile care măresc. Ascultă-mă, te rog, încă o dată... Sau poate că preferi să tac?

— Mai întâi, te rog răspunde-mi de ce se agită tata? De ce şi-a schimbat aşa, dintr-o dată, felul de a fi? Pur şi simplu, mi se pare un alt om!

— Pentru că nu mai corespunde cu portretul făcut şi retuşat de voi! În ochii mamei tale, în ochii a lor tăi, în ochii celor care au lucrat sub ordinele sale, Jan Yvarsen a fost, tot timpul, un fel de „supraom”, un fel de semizeu! Până şi nepoţii vorbesc despre el nu aşa cum vorbesc, în general, nepoţii despre bunicii lor, adică uneori chiar mai liber decât părinţii lor. Şi zău că e păcat!

Erling începu să se enerveze.

— Atunci înseamnă că în ochii tăi tata e...

— Te-am rugat să fii calm, domnule soţ! Şi, ca să nu mă înţelegi greşit, îţi declar că voi refuza până în ultima clipă a vieţii mele să te tratez ca pe un semizeu.

Inconvenientele unei astfel de atitudini sunt mult prea mari. Incidentul de azi e cât se poate de convingător în acest sens. Admir – o, cât admir – inteligenţa, pregătirea, generozitatea, spiritul de dreptate şi multe alte calităţi ale socrului meu. Numai că eu ştiu că, înainte de orice, el este foarte omenos şi că acest lucru îl face să fie mult mai seducător decât cu acea aureolă de sfânt cu care l-aţi împodobit voi... Atâta vreme cât n-ai să fii convins de ceea ce spun, ar fi de prisos să-ţi dezvălui părerile mele despre situaţia actuală.

Erling bombăni:

— Eşti tot atât de încăpăţânată ca şi urşii tăi din Canada, graţioasa mea nevastă! Voi ceda deci şi de data asta! Hai, să-ţi aud presupunerile! Observ, cu surprindere, că sunt legate de fapte pe care n-ai socotit de cuviinţă să mi le aduci şi mie la cunoştinţă.

— Nu ţi-am spus nimic, Erling, tot din motivele invocate mai înainte. Adică din pricină că vă comportaţi cu toţii faţă de Jan Yvarsen ca nişte drept credincioşi faţă de patriarhul lor. Noroc că omul a dat dovadă de un rar bun-simţ şi n-a devenit un infatuat insuportabil. Ai puţină răbdare! Fiindcă trebuie s-o iau mai de departe ca să-ţi pot explica de ce mă simt atât de emoţionată acum.

— Chiar eşti emoţionată? Eram cât pe-aci să mă îndoiesc...

— Degeaba o faci pe ironicul, dragă! Află că ţin foarte mult la socrul meu! Amintesc – în trecere – că trebuie să fi observat nişte calităţi cu totul excepţionale la domnia ta, din moment ce te-am putut, totuşi, alege după ce l-am cunoscut pe el! Căci odinioară am fost şi eu pe punctul de a mă număra printre admiratoarele fervente ale tatei. Am chibzuit îndelung până m-am oprit asupra ta. Fiindcă pe atunci erai mult prea timid, prea şters, mulţumindu-te să trăieşti în umbra prestigiosului tău tată. Din fericire însă, te-am iubit şi ţi-am aprobat din tot sufletul dorinţa de a te rupe de trecut şi de a deveni cineva prin propriile tale puteri.

— Vrei să spui poate că împreună cu o eminentă specialistă în bacteriologie care se numeşte Flavie Verneuil.

— Da, împreună cu mine! De acord! Numai că acum e vorba de Jan Yvarsen: îţi vorbesc – cu respect şi dragoste – despre tatăl tău redus la nişte dimensiuni pe care el ar fi primul gata să le recunoască. Hai să aducem puţin faptele din trecut, în prezent. Numele lui Sigrid a suferit tot atâtea transformări ca şi cel al lui Jan Yvarsen. Preafrumoasei Sigrid i s-au pus în cârcă toate păcatele lumii, evident, cu exagerările de rigoare.

— Stai, Flavie! Auzindu-te, era să intru cu maşina în şanţ. Tu spui „exagerări”? Dar Sigrid a...

— Te rog din suflet să ai grijă de părinţii copiilor noştri! Iar dacă tu nu te simţi stăpân pe volan, lasă-mă pe mine să conduc. Vom discuta altădată despre adevăratul chip al lui Sigrid! Astăzi nu mă ocup de ea decât în măsura în care ne poate lămuri unele lucruri legate de tatăl tău. Sigrid şi-a pus capăt vieţii când fraţii mei şi cu mine eram încă nişte puşti. Aşa că mi-am imaginat-o ca pe o prinţesă din poveşti, care mi-a umplut toată copilăria cu fiinţa ei de vis, ba chiar şi o parte din adolescenţă. Dacă, mai târziu, am venit să mă angajez ca laborantă la clinica doctorului Yvarsen, am făcut-o din admiraţie faţă de Sigrid, gata să susţin o luptă înverşunată ca să-i apăr onoarea. Când mama ta a vrut – şi era firesc să se întâmple – să mă îndepărteze de tine, Erling, a făcut-o din ură faţă de Sigrid. Şi iată-ne ajunşi la punctul crucial. Dacă azi dispunem de o avere deloc neglijabilă, dacă şi eu şi ai mei trăim în îndestulare, asta se datorează moştenirii pe care am primit-o de la Sigrid. Or, averea asta ea a lăsat-o, prin testament, tatălui tău. Anunţat imediat de notarul lui şi fără să-i sufle un cuvânt Thérèsei, Jan a refuzat banii. Ştii că în ordinea înrudirii, părinţii mei veneau imediat după Jan Yvarsen; or, ei au ezitat mult până să primească moştenirea. Ştii care a fost adevăratul şi cel mai serios motiv care i-a tulburat şi i-a făcut să

şovăie atâta vreme?

— Erau foarte evlavioşi şi moştenirea le venea din partea unei sinucigaşe.

— N-ai nimerit-o. Asta a fost versiunea oficială. Fraţii mei, oricât de tineri vor fi fost atunci, au tras cu urechea la discuţiile dintre părinţii noştri care se străduiau să vadă lucrurile cât mai clar. Câţiva ani mai târziu, Erik şi Bertie au discutat ei înşişi această problemă pe care mai apoi mi-au împărtăşit-o şi mie. Părinţii noştri se prăpădiseră, dar ezitarea lor, cât şi a noastră, a celor trei copii Verneuil, fusese pricinuită de cuvintele pe care le-a rostit mai adineauri, mama ta, Erling: „Oare Sigrid nu avusese niciun secret?”

— Ca să vezi! Deci şi ei şi voi – la fel ca şi Nita Hollis – v-aţi gândit şi aţi vorbit despre un posibil secret. Adică Sigrid să fi săvârşit şi alte crime în afară de abandonarea Idei în pădurea virgină şi de încercarea de a o împuşca pe mama?

— Opreşte-te! A procedat groaznic, într-adevăr! Dar de ce s-o mai învinuim? Mai curând, străduieşte-te s-o înţelegi. Şi judecata şi morala ei o luaseră, de mult razna! Dar oare tatăl tău n-are şi el partea lui de vină în ceea ce priveşte această viaţa răvăşită, aş spune chiar dementială? N-a fost prea dur, prea intransigent, când şi-a surprins verişoara sărutându-se cu Sven Lundell, pe malul Trollhättanului? Dacă ar fi iertat-o atunci, s-ar fi schimbat totul şi pentru ea şi pentru el.

De data asta, Erling trase maşina undeva, pe marginea drumului şi opri, fiindcă de scandalizat ce era simţea că nu mai putea conduce. „Cum adică, să-l implice pe tatăl său în crimele făptuite de Sigrid?” Ei nu, asta era prea de tot!

— Nu te enerva, dragă, continuă răbdătoare, Flavie. Nu-l condamn pe Jan, ci socot doar că a fost prea categoric, prea exclusivist. Pe moment, ceea ce trebuie să ne preocupe este acel faimos „secret al lui Sigrid”.

— Care ar putea fi secretul?

— Chiar nu bănuieşti? Gândeşte-te că pe vremea aceea Sigrid era o fiinţă superbă, tânără, înflăcărată, Gândeşte-te numai ce patimă dezlănţuise în inima vărului ei! Crezi că Jan a fost singurul bărbat îndrăgostit de această zână?

De data asta, Erling mai mult strigă decât vorbi:

— Crezi că Sigrid a avut un amant? Atunci de ce nu s-a măritat cu el?

Flavie continuă, cu vocea puţin sugrumată de emoţia pe care nu şi-o putea niciodată înăbuşi, ori de câte ori venea vorba despre Sigrid.

— Părinţii mei presupuneau că Sigrid, orgolioasa Sigrid, avea un copil...

Erling îşi privi lung soţia. La început, păru că-i pierise glasul, apoi izbucni:

— Sigrid cea nebună după logodnicul pe care-l pierduse într-o clipă de rătăcire, disperată din pricina acelei rupturi, să fi avut un copil? Dar e de neconceput! Absolut de neconceput! De altfel, dacă ar fi avut un copil, n-ar fi lăsat un testament în favoarea tatei.

Flavie îşi fixă soţul cu toată intensitatea privirii sale strălucitoare; apoi, adăugă foarte încet:

— Părinţii noştri şi-au zis până la urmă – aşa cum ai făcut şi tu – că lucrul era de neconceput. Totuşi, tatăl meu obiectase că Sigrid călătorise mult, că fusese, cu siguranţă, foarte curtată, că poate într-o seară în care nu mai putuse îndura singurătatea şi deznădejdea se dăruise vreunui bărbat. Ce martiriu, să pierzi pentru totdeauna dreptul la fericire, pentru un biet sărut oferit unui băiat pe malul Trollhättanului!

— Bun! La rigoare, să admitem şi asta! Dar atunci de ce şi-a lăsat toată averea lui Jan Yvarsen? Află, Flavie, că dacă ar fi avut un copil, nu putea face un testament în favoarea lui Jan, dezmoştenindu-şi astfel odrasla!

— Ai luat-o cam repede, Erling! Pentru ca un copil să fie moştenitor rezervatar trebuie nu numai să fie declarat pe numele mamei, ci ulterior ea să-l şi recunoască legal.

— De acord! Dar de ce nu l-ar fi recunoscut?

— Păi, mai întâi, din pricina orgoliului. Poate că Sigrid n-a vrut să lase nicio urmă a unei maternităţi nelegale; a unei trădări faţă de marea, de singura ei dragoste!

— Totuşi, când a vrut să vorbească cu tata, chiar înainte de a-şi curma viaţa, când s-a convins că el se va însura cu Thérèse, ea încă mai nădăjduia că va fi iertată pentru tot răul pe care-l făptuise. Dar iată că raţionamentul nostru se prăbuşeşte: Sigrid şi-a lăsat întreaga avere lui Jan Yvarsen; deci dacă ar fi avut un copil, acesta – neavând niciun drept legal să reclame moştenirea mamei sale – însemna că Sigrid îşi condamna propriul copil la sărăcie şi mizerie. Jan Yvarsen n-avea nicio obligaţie să se ocupe de acel copil! Cu atât mai mult cu cât, condamnând-o pe Ide la moarte, Sigrid făcea dovada unei sinistre răutăţi.

— Neglijezi o ipoteză, Erling...

— Care anume?

— Sigrid n-a presupus ca Jan n-o va asculta. Posibilitatea unei a treia deziceri a lui Jan de ea nu-i trecuse prin minte! Sigrid era sigură că pruncul va fi adoptat, în mod legal, de Jan.

— Femeia trebuie să fi fost de o impertinenţă nemaipomenită ca să fie atât de sigură că se va mărita cu tata, în ciuda crimei şi a trădării ei în dragoste.

— Hm! Jan dorea un copil, fusese disperat de moartea lui Nils. Ide pierduse şi cel de al doilea prunc pe care-l aştepta... Cel al lui Sigrid trebuia să fie probabil excepţional de frumos – de altfel cum ar fi putut o fiinţă ca ea să aducă pe lume un copil care să nu-i semene în frumuseţe?

Erling îşi dădu seama că Flavie putea avea dreptate. Strigă ca şi cum ar fi intonat un cântec de victorie:

— Noroc că între timp, doctorul Jan Yvarsen apreciase minunatele calităţi ale Thérèsei Erhardt. Nu mai voia, cu niciun preţ, să fie întors de pe drumul fericirii! Între el şi fermecătoarea Sigrid se strecurase imaginea noii sale iubite.

Erling porni maşina, dar supraveghind drumul, arunca – din când în când – priviri furişe către Flavie. Ea nu răspunsese nimic. Nu era de acord cu afirmaţiile lui? Erling sfârşi prin a insista:

— Nu socoţi, aşa cum socot şi eu, că nicio altă femeie nu se potrivea mai bine cu doctorul Jan Yvarsen, aşa cum s-a potrivit mama? Era tot atât de inteligentă şi de pregătită din punct de vedere intelectual cum era şi Sigrid. Frumuseţea ei, e adevărat, era de cu totul altă natură, dar a fost şi ea destul de frumoasă, şi în plus de o moralitate inatacabilă.

Flavie răspunse cu convingere, dar nu chiar cu atâta cu câtă ar fi dorit Erling.

— Mama ta e o soţie admirabilă; doctorul Yvarsen a fost într-adevăr răsfăţat de soartă. N-ar fi putut cu nicio altă femeie să se bucure de o viaţă liniştită, atât de necesară profesiei sale, de o viaţă mai armonioasă, într-un cuvânt...

Erling acceleră, lăsând să se înstăpânească o lungă tăcere între el şi Flavie. Apoi reluă gânditor, nu fără o oarecare tristeţe:

— Mi se pare ciudat, Flavie, că pentru prima oară de când ne-am căsătorit observ la tine ceva care-mi dovedeşte că mama pentru tine e doar soacră.

Flavie roşi uşor, dar protestă calmă:

— O femeie o poate iubi cu multă dragoste pe mama soţului ei, poate avea pentru ea mult devotament şi recunoştinţă, fără să uite însă că a avut ea însăşi o mamă şi că nimeni n-o poate înlocui pe cea pe care a pierdut-o... Acestea odată spuse, eu nu cred că Thérèse a avut vreun motiv să se plângă vreodată de mine.

— Aşa e, dragă, iartă-mă dacă ţi-am creat impresia că mă îndoiesc. Povestea asta de necrezut, care l-a răvăşit pe tata, m-a tulburat la fel de tare şi pe mine. Cred că nu vom putea dezlega niciodată această enigmă!

— Poate... Dacă tatăl tău socoate că e necesar să tacă, va tăcea!

Flavie îi surâse bărbatului ei; nu-i păstra niciun fel de ranchiună că se înfuriase, dar atunci când intrară pe strada lor, ea rosti – ca pentru sine – cu privirea fixată drept înainte:

— Asta nu te scuteşte ca într-o bună zi să ai o surpriză care să te deconcerteze, aşa că ai face mai bine să-ţi revizuieşti părerile pe care le ai despre adevărata personalitate a lui Jan Yvarsen!

Erling îşi încruntă, brusc, sprâncenele. Trase maşina în faţa peronului, dar simţi dorinţa să mai rămână un moment cu soţia sa; nelăsând-o să coboare, o luă cu sine până la garajul aflat undeva jos, sub clădire. Chipul îi era contractat de efortul pe care-l făcea pentru a înţelege sensul cuvintelor rostite de Flavie. Avea o încredere deplină în inteligenţa şi spiritul de observaţie al soţiei sale. Probabil că Flavie simţise nevoia să-l prevină împotriva cine ştie cărei surprize neplăcute, din moment ce vorbise aşa cum vorbise. Îşi trecu braţul în jurul taliei nevestei sale, fiindcă simţea nevoia s-o simtă alături de el. Ea îl înţelese şi se ghemui la pieptul bărbatului ei, oferindu-i buzele. Acest scurt sărut îl făcu pe Erling să aştepte, cu răbdare, momentul de intimitate în care să nu fie deranjaţi de nimeni şi de nimic. Abia după ce mâncară rămaseră, în sfârşit, singuri. Atunci Erling reluă discuţia pe care o întrerupseseră în maşină.

— Flavie, te rog, explică-mi ce-ai vrut să spui! Cu cât repet mai des cuvintele tale, cu atât îmi dau seama mai mult că ai dreptate. L-am admirat prea mult pe tata, fără să ne străduim să-i cunoaştem adevărata fire, care s-ar putea să fie chiar mult mai agreabilă decât este. De altfel acum îi spun „tata”... Odinioară îi spuneam „tăicuţul”, un tăicuţ pe ai cărui genunchi Ide se căţăra fără nicio jenă, şi de picioarele căruia eu mă agăţam fără niciun respect pentru impecabila dungă a pantalonilor săi. Tata se juca cu noi, pe covor, ne urca în spatele lui, se prefăcea a fi cal săltându-ne pe umeri, iar eu îl apucam zdravăn de păr, râzând cu gura până la urechi. Uneori mă ridica în aer,

strigând cât îl ţinea gura: „Hopa sus, fiule! Bravo! Nu ţi-e frică!”

Flavie surâse.

— Iar acum îi spui „tata”...

— Cum s-o fi întâmplat acest lucru? Nu ştiu nici eu... Probabil din pricina respectului, mereu mai mare, faţă de inteligenţa, de pregătirea, de bunătatea lui...

— De acord.

— Suntem deci amândoi de acord, draga mea, că tata e un om remarcabil care merită să fie admirat; constatăm, de asemenea, că a putut şi că mai poate încă să se comporte ca şi cum nu l-ar stingheri în niciun fel reputaţia lui mondială. Vezi în asta vreo licărire care ne-ar putea lumina? A şters-o ca un adolescent, fără ca măcar să ne dea un telefon, iar ceea ce mă surprinde cel mai mult e faptul că nu e vorba de manierele solemne ale unui om de seamă, ci că e vorba de un om oarecare, de un simplu om care acţionează în acest moment, aşa cum îl taie capul.

Lui Erling i se păru că Flavie nu avusese niciodată o privire mai plină de farmec şi parcă nu arătase niciodată chiar atât de uluitor de frumoasă. Admiraţia fără margini îi genera o stare psihică specială, în care era pregătit să accepte orice i-ar fi spus nevasta lui.

— Erling, ia presupune tu că datorită unei atitudini – să zicem absurdă din partea ta – nu te-ai fi putut însura cu mine. Ce-ai fi făcut?

Fără nicio ezitare, Erling strigă:

— Nu m-aş fi resemnat niciodată, dar absolut niciodată, că n-ai fost a mea! Ai fi putut săvârşi acte condamnabile pentru restul omenirii, dar dacă mi-aş fi dat seama că ai procedat astfel numai ca să fim împreună, dacă m-aş fi convins de efortul, de perseverenţa, de încăpăţânarea ta înverşunată de a rămâne lângă mine, ai fi rămas – în ochii mei – fiinţa cea dragă şi cea mai demnă de râvnit... Eu n-aş fi fost în stare de asprimea de care a dat dovadă tata! Sigur că la început m-aş fi despărţit de tine, dar mai

târziu te-aş fi căutat şi aş fi căutat cu deznădejde un motiv ca să te pot ierta şi să ne putem uni soarta.

Într-un gest de dragoste spontană, Flavie se aplecă spre soţul ei:

— Îmi place grozav, dragul meu, că tu nu eşti un „supraom”. Şi acestea odată spuse, să ne continuăm supoziţiile. Ce-ai fi făcut dacă, după mai mulţi ani de despărţire, mi-ai fi îngăduit să-ţi explic (ceea ce lui Sigrid nu i s-a îngăduit) că disperarea mă adusese în pragul nebuniei? Că începusem să beau... că încercasem cu orice preţ să găsesc uitarea şi că toate încercările disperate se soldaseră cu un copil.

În timp ce Flavie vorbea, fizionomia atât de expresivă a lui Erling se schimbase brusc, ca şi cum ar fi fost tulburat de cele mai înspăimântătoare gânduri. Flavie îi urmărea cu nelinişte frământările pe care i le provocase cu bună ştiinţă. Erling se ridică în picioare şi se sprijini de o mobilă, nedezlipindu-şi privirea de pe chipul soţiei sale. Apoi, cu glas şters, replică:

— Fie-ţi milă, Flavie! Dacă presupunerile tale se adeveresc, dacă ăsta a secretul lui Sigrid, sigur că nu i l-a putut destăinui tatei înainte de a-şi pune capăt vieţii. Îţi dai seama ce îndură acum acest om? Ştim cu toţii cât a fost odinioară de gelos pe Sigrid. Revelaţiile Nitei Hollis riscă să-l rănească mai cumplit decât tot ce-a îndurat în decursul întregii sale vieţi. Nu crezi că ar trebui să iau avionul de noapte şi să mă reped şi eu în Anglia? Tata nu mai e tânăr ca să suporte fără risc astfel de emoţii. Încerc să văd şi eu lucrurile cu ochii lui, sau mai bine-zis, ca toţi oamenii care iubesc cu adevărat. Singura faptă ireparabilă, singura crimă adevărată într-o iubire ca a lor, ar fi fost ca Sigrid să se fi dăruit – fie chiar şi o singură dată – altui bărbat! Tata n-a putut suporta s-o vadă nici măcar sărutându-se cu Sven Lundell; atunci gândeşte-te şi tu ce va simţi dacă femeia aceea aflată pe moarte – Nita Hollis – o să-i spună că Sigrid a... nu, nu, nu se poate, Flavie... Nu poate fi adevărat!

— Poate, dragul meu! Am avut întotdeauna prea multă imaginaţie! Dar recunoaşte şi tu că, de data asta, în faţa unui astfel de mister, puteam foarte bine să exagerez!

— Gata cu părerile şi cu presupunerile! Sigrid este pentru tine, ca de altfel şi pentru mine, o figură mitică. Dar, oricât ar fi fost de decăzută, avea totuşi mândria ei şi niciodată n-ar fi încercat să-l mai vadă pe tata dacă ar fi fost obligată să-i mărturisească faptul că într-o clipă de disperare îşi renegase dragostea, că-l uitase şi că cedase altui bărbat. Nu, n-ar fi cutezat niciodată un astfel de demers, n-ar fi cutezat să i-o smulgă tatei pe cea care astăzi mi-e mamă, dacă Sigrid ar fi avut un copil de la un alt bărbat.

— Sunt de acord cu tine, Erling! Dar atunci, care e secretul? Nita Hollis pretinde că viaţa lui Jan Yvarsen ar fi luat cu totul altă întorsătură dacă doctorul ar fi cunoscut acest secret. Atunci?

Erling, cu chipul crispat, lasă să-i scape un protest vehement:

— ...Totuşi, un copil! Dar, Flavie... ei bine, mi se pare cu neputinţă!

Flavie avu un surâs enigmatic, apoi oftă uşurată: avusese dibăcia de a-l determina pe soţul ei să presupună exact ceea ce presupusese şi ea. Spuse încet:

— Ai putea să-l întrebi pe fratele meu Erik. Avea vreo zece ani când Sigrid şi-a pus capăt vieţii. Pe urmă, au mai trecut doi ani până ce părinţii noştri s-au hotărât să accepte moştenirea lui Sigrid. Norbert, Erik şi cu mine vorbeam destul de des despre Sigrid. Cei doi fraţi ai mei o auziseră de multe ori pe mama declarând; „Ar fi omenesc şi firesc ca Sigrid să aibă un copil!” Dar mama nu l-a putut totuşi convinge şi pe tata de acest lucru. Discuţia decurgea întotdeauna la fel: el susţinând, exact ca şi tine, că lucrul ar fi cu neputinţă, iar ea repetându-i, plină de convingere: „Şi totuşi am unele indicii care m-au convins că verişoara noastră are un copil! Din păcate, nu ştie să fie moderată în ceea ce priveşte sentimentele. Sigrid

iubeşte cu aceeaşi patimă acest copil misterios cu care-şi va iubi de-a pururi vărul. Dacă vreodată s-ar ivi ocazia să-i arate copilul lui Jan, ar avea unul din cele mai puternice atuuri să se mărite, în sfârşit, cu el.” Tata, om drept din fire, dominat de convingeri morale inflexibile, nega cu înverşunare vorbele mamei.

— Cu alte cuvinte, după fraţii tăi şi după tine, „secretul Sigridei”, ar purta numele unui băiat sau al unei fete şi...

— Da, ai curajul şi du-ţi gândul până la capăt!

— Mă obligi să spun un lucru groaznic! Şi care mi se pare inadmisibil. Nici măcar nu pot... Cum de cutezi să-ţi imaginezi un asemenea lucru?

Răbdătoare, Flavie, răspunse cu convingere:

— Am să rostesc eu în locul tău pretinsa blasfemie, izvorâtă din nişte minţi înguste şi din nişte suflete rigide. Sigrid a avut într-adevăr un copil, iar tatăl acestui copil n-a fost altul decât cel la care ne gândim amândoi, singurul bărbat pe care ea l-a iubit vreodată, pe care l-a adorat până la a fi în stare să comită o crimă şi din pricina căruia şi-a pus, până la urmă, capăt vieţii.

Erling păli.

— Ţi-ai ieşit din minţi! protestă el, dar atât de slab încât Flavie abia îl auzi.

— Dragul meu, ce copilăros poţi fi! Cum poţi pune chiar atât de tare la inimă un astfel de lucru? Dimpotrivă, ar trebui să-i înţelegi pe Jan şi pe Sigrid, rămânând lucid, ba aş cuteza chiar să spun, detaşat. Îţi recomand sistemul meu de adineauri: să ne punem noi înşine în locul lui Jan şi a îndrăgostitei pătimaşe, la rândul ei atât de iubită. Nu uita că Ide a stat câţiva ani în veldul african, lovită de amnezie, neputând da nici cea mai vagă informaţie despre identitatea ei. În toată această perioadă, Jan şi Sigrid, la fel de înflăcăraţi amândoi, în plină putere şi sănătate, se vedeau zilnic la Krittelwerk şi nu-mi închipui că ai naivitatea de a crede că dragostea dintre ei era doar platonică! Dacă tu şi cu mine am fi fost protagoniştii unei astfel de aventuri, crezi că ne-am fi stăpânit amândoi

elanul, de altfel cât se poate de firesc, care ne-ar fi împins pe unul în braţele celuilalt? Sunt sigură, Erling, că Jan Yvarsen a rezistat cât a putut; a rezistat atâta timp cât a mai nutrit o cât de vagă nădejde că-şi va găsi soţia dispărută. Dar iată că a venit şi momentul când şi-a pierdut această speranţă. Nimic nu l-ar fi putut îndepărta pe Jan de Sigrid decât dacă ar fi aflat că ştia ce i se întâmplase Idei. Dar cum i-ar fi putut trece prin minte, fie chiar şi pentru o secundă, că iubita lui era o criminală? Gândeşte-te, Erling, că Ide era însărcinată; o faptă ce urmărea să înlăture şi mama şi copilul n-ar fi putut trece niciodată prin mintea unui om ca Jan. Pentru el, totul era foarte limpede: probabil că sub impulsul vreunei depresiuni nervoase – cum mai avusese de altfel de câteva ori – Ide plecase pe înserate de acasă. În seara aceea, el se afla undeva, la o fermă îndepărtată, ajutând o femeie să nască. Probabil că Ide voise să se convingă că doctorul se afla într-adevăr acolo, că nu era în compania verişoarei sale, fiind veşnic chinuită de dragostea ei excesivă şi sfâşiată de spaima aproape bolnăvicioasă de a nu-şi pierde bărbatul. Probabil că vreo fiară îi adulmecase urma şi-o ucisese. Mai ales că hăţişul african era, prin unele locuri, de nepătruns. Acum, pune-te în locul bărbatului care se credea văduv, care nutrea mult respect şi afecţiune pentru soţia lui, dar nu şi dragoste. Se însurase cu Ide de ciudă şi ştia că săvârşise o greşeală. De acum încolo, era liber s-o iubească pe Sigrid, pe Sigrid la care începuse să se gândească înainte chiar de a fi ştiut să scrie cuvântul „dragoste” şi ţie ţi se pare anormal că nu trăiau ca „frate şi soră”?

Erling fu în sfârşit, convins.

— Sigrid, continuă Flavie, trebuie să fi dorit atunci, mai pătimaş ca niciodată să devină „doamna Yvarsen”. Sigur că în secret a fost obsedată, roasă de amintirea faptei sale. Nimic nu-i mai putea reda liniştea decât nădejdea în căsătoria pe care o credea atât de apropiată. Nu-ţi trebuie un prea mare efort de imaginaţie ca să-ţi dai

seama de visele pe care şi le făcea: îl va copleşi pe Jan cu atâtea bucurii, încât fericirea fără margini a doctorului va justifica faptul că o sacrificase pe nevinovata Ide. Continui să rămân în domeniul presupunerilor, Erling, dar cu mari şanse de a vedea just: dacă frumoasa Sigrid ar fi observat că va avea un copil, s-ar fi ferit să-i mărturisească lui Jan. Ţi-am mai spus: voia sa fie luată de soţie din dragoste, şi nu din datorie sau constrângere. Şi apoi, dorea probabil să-i dea vestea minunată după ce s-ar fi măritat cu el. Dar iată că au apărut faimoasele „caiete ale Idei”, şi toate planurile Sigridei, toate visurile sale s-au năruit. Acum era prea târziu ca să-i mai spună ceva. Jan putea crede că este vorba de un şantaj... Atunci, orgolioasa, frenetica Sigrid şi-a pus capăt vieţii.

Foarte palid, Erling o asculta, crispat, pe soţia sa. Pentru el, drama se complica prin faptul că Thérèse Erhardt – care devenise mai târziu, mama sa – fusese cea care despărţise pentru totdeauna perechea Jan-Sigrid. Thérèse hotărâse – în loialitatea ei – să-i ducă doctorului Yvarsen caietele Idei. Erling făcu un scurt rezumat:

— Aşa! Deci Thérèse Erhardt – cu toată candida înflăcărare a celor optsprezece ani ai ei – îi aduce lui Jan Yvarsen dovada grăitoare a crimei lui Sigrid. Înainte de a-l vedea pe Jan, ea o vede pe Sigrid. Stupoarea, deznădejdea lui Sigrid, mai ales acum când ştia ce înseamnă să fii iubită, trebuie să fi fost de neimaginat. Dar Thérèse Erhardt, fată foarte tânără, nu-şi poate imagina că între doctor şi verişoara sa ar exista altfel de relaţii, decât platonice. Încă de pe atunci ea vedea pe de o parte, pe răutăcioasa, pe diabolica Sigrid, iar pe de alta, pe blânda, virtuoasa şi nefericita Ide. Între aceste două extreme, doctorul era spiritul pur şi drept. Orice dragoste pentru Sigrid trebuia înăbuşită în inima lui, de îndată ce aflase că Sigrid era o criminală.

— Dar de ce, de ce în acel moment Sigrid nu i-a strigat lui Jan: „Ide a scăpat de fiarele pădurii, aproape că a înviat din morţi! Aşa că nu mai am niciun fel de

remuşcare. Da! Ne iubim, Jan! Vrei să sacrifici dragostea noastră? Nu se poate, e cu neputinţă! Cum vei putea sa te înhami din nou la jug, alături de Ide, cum vei putea să mă uiţi atât pe mine cât şi deplina înţelegere dintre noi? Hai să părăsim Transvaalul, să ne întoarcem în Suedia, încă mai e cu putinţă să fim fericiţi!”

— Cât ne e de greu să ghicim chiar totul, dragul meu! În orice caz, se pare că ea n-a rostit o vorbă!

— Eu presupun, Flavie, că Sigrid trăise alături de Jan ceasuri întregi de o bucurie atât de delirantă, încât nu-şi putuse închipui că iubitul ei va aşeza morala înaintea dragostei. I-a lăsat timp să sufere din pricina despărţirii lor, numai că ea nu citise caietele Idei: aşa că nu-şi imagina chinurile victimei sale, fugind, căzând, pipăind, târându-se, gemând în întunericul populat de fiare. Nu i-a păsat de suferinţele îndurate, minut cu minut, de fragila creatură pe care se hotărâse s-o suprime. Nu se gândea decât cât de mult trebuia s-o regrete Jan. A părăsit hotelul din Krittelwerk, convinsă că Jan o va urma în curând.

— Numai că Jan, revoltat de suferinţele Idei, avea – după câte am aflat noi – să-şi reproşeze cu multă amărăciune toate momentele de fericire trăite în mod clandestin cu Sigrid! A reacţionat, deci, tot atât de violent cum reacţionase odinioară pe malul Trollhättanului...

— Atunci orgolioasa Sigrid s-a încrâncenat. Ea să-l roage pe Jan? Niciodată! Şi a dispărut din orizontul doctorului Yvarsen. Îi cunoştea generozitatea. Deci, în loc s-o trimită pe Ide, la familia ei din Olanda, asigurându-i o existenţă îndestulată, ştia că dimpotrivă se va strădui s-o facă să uite ceasurile grele prin care trecuse.

— Acum o văd pe Sigrid nemaiavând niciun fel de remuşcări în legătură cu Ide. Atâţia fanatici îşi suprimă semenii în numele unor convingeri religioase, sociale, politice etc. Ea l-a iubit atât de mult pe Jan, încât a procedat ca fanaticii.

— Hai să punem capăt discuţiei draga mea! Destule vorbe, presupuneri, păreri şi toate în van. Să aşteptăm

reîntoarcerea tatei. Poate că atunci vom cunoaşte adevărul – întreg sau parţial.

Între Flavie şi soţul ei se înstăpâni tăcerea. Stăteau pe canapea, unul lângă altul, şi se ţineau de mână. Discuţia îi tulburase foarte tare pe amândoi. Se aventuraseră în spaţiul demersului psihologic, unde aveau rar prilejul să pătrundă şi unde numai nişte vagi amintiri şi unele deducţii hazardante le îngăduiseră să întrevadă secretul lui Sigrid”.

IV

SONERIA TELEFONULUI LE DOVEDI lui Erling şi soţiei sale în ce stare de tensiune se aflau. În mod normal, Erling o lăsa pe Flavie – care era mult mai sprintenă – să răspundă la telefon. De data asta, se îndreptară amândoi deodată spre receptor. Gestul spontan le aduse aminte de tinereţe. Surâseră. Erling o trase pe Flavie lângă el, tocmai când ea voia sa se îndepărteze ca să-l lase pe soţul ei să răspundă; Flavie îl sărută şi-i şopti:

— Pun pariu că e mama!

— Probabil! Totuşi dacă...

Erling ridică receptorul şi-i făcu semn Flaviei să asculte şi ea. Înclinând din cap şi făcându-i semn cu ochiul, şopti amuzat:

— Ai ghicit, draga mea!

— Erling... Tu eşti? Nu-mi găsesc liniştea. Mi-e ruşine că nu mă pot stăpâni, dar e ceva mai puternic decât mine! Abia mai respir!

Erling şi Flavie comunicau, pe tăcute, prin gesturi, surâsuri şi încruntări din sprâncene. Erling îşi ţinea aproape soţia căci avea o mare încredere în inteligenţa şi în profunda ei afecţiune faţă de părinţii lui. Flavie – fără să se dezlipească de el – luă un stilou şi scrise următoarele, în vreme ce soţul ei vorbea la telefon cu

Thérèse: *„Atenţie! Pregăteşte-te! Mama ta e o femeie foarte subtilă, aşa că probabil a ajuns şi ea – în privinţa secretului lui Sigrid – la aceleaşi concluzii ca şi noi! Un alt aspect al acestei probleme ivite atât de târziu e faptul că Thérèse trebuie să fie sfâşiată de remuşcări...”*

Într-adevăr, aşa era. Din discreţie, Flavie vru să pună jos cel de al doilea receptor, dar Erling o obligă, aproape cu brutalitate, să asculte în continuare; înfăţişarea lui dovedea că nu prea naviga pe ape liniştite, că avea nevoie de prezenţa nevestei lui şi – chiar în interesul mamei sale – Flavie trebuia să accepte această pseudoindiscreţie. Thérèse, aflată la Tjorpa, se căznea să fie calmă, dar Erling îşi dădu seama cât era de mâhnită; simţi nevoia să se urce imediat în maşină şi să se ducă s-o consoleze.

— Te deranjez cumva, dragul meu?

— Câtuşi de puţin, mamă. Ca să-ţi spun adevărul, tocmai vorbeam despre tine şi ne părea rău că te-am lăsat singură. Dacă vrei ca Flavie să doarmă la tine, spune-mi şi ţi-o aduc imediat cu maşina.

— Nu, dragii mei copii. Ah, cât mi-e de greu să-mi aleg cuvintele şi să iau atâtea precauţii ca să mă explic.

— Precauţii? Nu între noi doi, mamă! Poate că te jenezi să discutam astfel de lucruri la telefon...

— Nu, Erling, dimpotrivă... Fiindcă între patru ochi n-aş fi putut vorbi atât de liber cu tine. M-a sunat tatăl tău de la Manchester...

— Şi? Sper că n-a avut necazuri cu călătoria...

— Nu mi-a dat niciun fel de amănunte. Sunt neliniştită, Erling! Tatăl tău mi s-a părut foarte nervos.

O auzi pe maică-sa înghiţindu-şi un sughiţ de plâns şi făcu un efort imens ca să pară calm.

— Dacă tata nu ţi-a spus nimic despre călătoria lui, atunci despre ce-aţi vorbit?

— Că s-a dus direct la clinica unde a fost instalată Nita Hollis. Că a găsit-o foarte râu şi că nu-mi poate spune exact când se va înapoia. Că Nita n-are voie să vorbească

decât câteva minute pe zi... Că a fost încântată să-l revadă şi că l-a rugat să nu plece prea repede din Manchester. El i-a făgăduit să nu plece până ce nu se va simţi mai bine. De fapt, tatăl tău ştie că sărmana Nita se va prăpădi foarte repede.

Erling încercă să-şi liniştească mama:

— Ei bine, măicuţa dragă, cred că e momentul să te arăţi rezonabilă. Deoarece cunoşti – din întâmplare – fondul problemei, n-ai de ce să fii îngrijorată de o eventuală întârziere a tatei. Trebuie să afle neapărat secretul! La urma urmei, nici tu, nici noi, n-o cunoaştem pe Nita. Poate că s-a folosit de un şiretlic pentru a-l determina pe omul pe care l-a iubit odinioară, cu atâta perseverenţă, să vină s-o vadă. Poate că n-a avut nimic serios să-i spună. Sau cel puţin, nimic care să te neliniştească. În orice caz, tata trebuie să cunoască adevărul, să afle de ce l-a chemat! De unde ştii că n-a fost vorba decât de capriciul unei femei care nu mai avea decât o singură dorinţă pe lume: să-l revadă pe cel pe care-l admirase atâta?

— Cât de mult aş dori, Erling, ca să nu fie decât ceea ce spui tu! Am putea scuza lesne subterfugiul unei muribunde!

— De altfel, la urma urmelor, măicuţă, dacă Nita Hollis încearcă să dezvăluie vreo aventură de odinioară a lui Sigrid n-ai avea de ce să te mai miri după toate neplăcerile pe care ţi le-a căşunat verişoara tatei!

— Să trecem peste faptele care o privesc pe Sigrid; Nita Hollis a afirmat – şi am auzit foarte clar, – că „dacă ai fi cunoscut acest secret, viaţa dumitale ar fi luat cu totul altă întorsătură!” Gândeşte-te, Erling, cam ce înseamnă aceste cuvinte!

Glasul Thérèsei tremura, în ciuda eforturilor pe care le făcea de a fi calmă. Continuă:

— Pentru ca Jan să-şi schimbe în mod esenţial viaţa, însemna să mă înlături din drum, să nu vă mai aibă pe tine şi pe sora ta, să... O, dragul meu Erling, din moment

ce „secretul” acesta a putut fi atât de presant pentru Jan, înseamnă că bărbatul meu, a cărei conştiinţă a fost întotdeauna ca un cristal de stâncă şi a cărui etică – aidoma unui diamant – e implicat serios în toată povestea asta! Cum de a putut dobândi Sigrid superioritate asupra lui? Poate că Nita Hollis o fi vrut cu orice preţ să-l determine pe Jan să vină. Ce anume ştie ea, sau ce anume şi-o fi imaginat? Înainte de a se sinucide, Sigrid s-a dus, la clinica tatălui tău; a vrut să aibă o explicaţie cu Jan, dar el n-a ascultat-o. Mă iubea, Erling, şi din dragoste faţă de mine n-a vrut s-o asculte pe Sigrid. Cine ştie, poate că nefericita voia să-i încredinţeze tocmai acest secret. Oh, dragul meu, simt că înnebunesc din pricina atâtor gânduri, presupuneri şi...

Erling îşi regăsi brusc vocea lui autoritară – care semăna leit cu vocea tatălui său, în momentele în care era necesar să ia o hotărâre. Trebuia – cu orice preţ – să-şi împiedice mama să se chinuie în zadar.

— Mamă! Gata! Înseamnă că nu meriţi dragostea imensă pe care a nutrit-o tata faţă de tine, dacă doar câteva cuvinte auzite în dosul unei uşi, rostite de o femeie necunoscută, aflată pe patul morţii, au fost de ajuns să te cufunde într-o asemenea stare! Sunt gata să petrec noaptea sub acoperişul tău, cu condiţia să nu-ţi mai laşi gândurile s-o ia razna.

Deşi Erling era sigur că ochii mamei sale erau plini de lacrimi, el o auzi spunându-i, pe un ton foarte calm, încercând chiar să glumească:

— Ei bravo, doctore Erling Yvarsen! Se cunoaşte că eşti fiul tatălui tău! Ţi-ai adus mama – e adevărat că un pic cam brutal, dar cu multă înţelepciune – la ordine şi mai ales la bun-simţ.

Erling fu fericit de rezultatul obţinut. Dar nu se putu abţine să nu-şi spună în sinea lui că Sigrid trebuie să fi fost o fiinţă extraordinară, o creatură malefică, din moment ce, după atâţia ani, numai simpla evocare a numelui ei mai putea să creeze o atmosferă atât de

încărcată şi să-i pricinuiască Thérèsei atâta suferinţă.

La celălalt capăt al firului, vocea Thérèsei continua să fie liniştită.

— Nu, Erling, nu veni şi nici nu mi-o trimite pe Flavie. Am să iau un calmant şi am să mă culc. Spune-mi, acum eşti mulţumit?

— Da, măicuţă, sunt încântat! Pe mâine dimineaţă! Dacă simţi nevoia să ne vezi, Troll va fi în stare să te aducă până aici; profitând de acest drum o să iei şi puţin aer! Dacă drumul ţi se pare prea lung, amânăm câteva întâlniri pe care le avem mâine şi venim noi – eu şi Flavie – la măicuţa noastră dragă!

Thérèse râse. Cum să nu te simţi fericită când ai un astfel de fiu? După ce Erling închise telefonul, Flavie îşi înălţă fruntea şi-l privi gânditoare.

— Ce-ţi spuneam eu? Mama a întrevăzut posibilitatea unui copil...

Erling nu mai avu când să-i răspundă, căci telefonul sună din nou.

— Alo! Aici doctorul Jan Yvarsen! Tu eşti, Erling?

— Da, tată...

— Scuză-mă faţă de Flavie, fiindcă am uitat de întâlnirea pe care o aveam cu voi. Sunt pur şi simplu mâhnit, fiindcă văd în asta dovada lipsei mele de stăpânire, ceea ce îmi displace total. Îţi telefonez din Manchester. Cred că Thérèse v-a pus la curent. Nu voi părăsi oraşul până ce Nita Hollis nu-şi va da ultima suflare.

— Da, ştiu... E o persoană pe care tu şi prima ta soţie aţi cunoscut-o la Krittelwerk, nu?

— Exact; şi despre care n-am mai auzit vorbindu-se niciodată. Are doar rare momente de luciditate... În sfârşit, asta n-are nicio importanţă pentru tine. Stau tot timpul la căpătâiul ei pândind momentele când îşi recapătă cunoştinţa. Acum – şi asta te rog să rămână între noi, Erling – am nevoie de ajutorul tău pentru ca Thérèse să nu-şi facă cine ştie ce gânduri. Are o

imaginaţie atât de bogată, încât îmi face uneori onoarea – de altfel destul de stânjenitoare, – de a se arăta geloasă. Gelozia retrospectivă e absurdă, dar ea suferă din cauza asta, iar mie mi-e groază s-o fac să sufere.

— Oh, tată, mama va înţelege destul de uşor mila ta faţă de o muribundă...

— Nu ne putem permite să filozofăm la telefon, între Anglia şi Suedia, despre sufletul femeilor. Vă rog, pe tine şi pe Flavie, s-o faceţi pe Thérèse să priceapă că nu e vorba de fleacuri. Deocamdată nu pot să vă dau niciun fel de explicaţii, nici ei, nici vouă, dar ar fi cu putinţă ca de aici să întreprind o nouă călătorie. Mă aflu în faţa unei probleme care mă va preocupa enorm cât timp nu o voi rezolva.

În vocea doctorului se puteau desluşi exasperare şi nelinişte, sentimente pe care Erling le sesizase încă de la începutul discuţiei, când îi înmânase, pe tăcute, cel de al doilea receptor soţiei sale. Constată că şi Flavie era neliniştită. Brusc, strigă în receptor:

— Asculta tată, sigur că ne vom ocupa de mama. Dar ce-ai zice dacă aş veni şi eu mâine dimineaţă, la Manchester? Circul destul de des între Suedia şi Paris, aşa că mama nu va avea de ce să se mire...

Vocea doctorului se înăspri:

— Nici pomeneală de aşa ceva! Nu sunt copil! Ceea ce aştept eu de la tine e să n-o laşi pe mama ta să-şi facă gânduri privind confortul şi sănătatea mea fizică şi morală. Am nevoie de puţină libertate. Mi-ar displăcea peste măsură să-mi fie îngrădită. Dacă voi pleca din Manchester în altă parte, te voi înştiinţa. Deocamdată nu vorbi nimănui despre această perspectivă.

Apoi convorbirea încetă. Erling puse gânditor receptorul în furcă. Flavie reflectă, cu glasul pe jumătate:

— Pot să-mi frământ mult şi bine creierul, nu întrevăd nimic altceva în povestea asta cu „secretul lui Sigrid”, cu secretul menit să-l răscolească în halul ăsta pe tatăl tău, în afară de existenţa unui copil... care bineînţeles acum

trebuie sa fie un bărbat sau o femeie în toată firea, în orice caz, un om matur...

— Cred şi eu! Ar trebui să fie cu cinci ani mai mare ca sora mea...

— Dacă apreciem corect, tatăl tău s-ar simţi mai curând uşurat dacă...

Erling isprăvi el fraza începută de Flavie:

— ...ar fi sigur că nu are nicio contribuţie la paternitate.

Flavie îşi privi soţul, surâzând cu indulgenţă faţă de această lipsă de înţelegere, specific masculină.

— Dacă tatăl tău descoperă că Sigrid s-a putut dărui unui alt bărbat – în afară de el – va suferi ca un damnat. Ar fi cea mai cumplită decepţie. Să fim deci pregătiţi să-l ferim pe Jan Yvarsen de cea mai periculoasă depresiune nervoasă, depresiune de care nu s-ar lecui uşor...

— Flavie... nu cumva presupui...

— Ei bine, da, presupun existenţa unui copil născut din dragostea înflăcărată dintre Jan şi Sigrid! Ar fi cum nu se poate mai neplăcut pentru noi toţi şi mai ales pentru mama ta! Dar sunt sigură că până la urmă se va obişnui cu ideea şi încă foarte bine. Mama ta e o femeie de la care nu mă aştept decât la lucruri bune, căci are vederi mult mai largi şi mai moderne chiar decât sora ta. Şi totuşi va fi destul de greu de manevrat. Se va simţi prost dacă noi doi vom lua legătura cu necunoscutul sau necunoscuta, trecând peste o seamă de lucruri – considerate de ea drept tabuuri – dar despre care, îţi dai şi tu seama cât sunt de perimate şi de desuete astăzi.

Brusc, Flavie scoase un strigăt pe care şi-l înăbuşi acoperindu-şi gura cu palma.

— Extraordinar! Cum de nu ne-am dat seama? Dacă tatăl tău e părintele copilului Sigridei, unii dintre noi vor avea serios de suferit...

— De suferit? De ce? Şi cine?

— Eu şi cu tine!

— În niciun caz, nu trebuie să iei lucrurile în tragic. Ce înţelegi tu, de pildă, prin „vom avea de suferit”?

— Dar e limpede! Dacă tatăl tău – cu voinţa, inteligenţa şi tenacitatea care-l caracterizează – o porneşte în căutarea acestei persoane necunoscute, fii sigur că – dacă într-adevăr există – o va găsi negreşit.

— Ei şi?

— Eu şi cu fratele meu Erik am fost crescuţi de părinţii noştri în principiile unei etici foarte severe.

— Nu văd legătura...

— Păi, am moştenit banii care i se cuveneau acestei persoane necunoscute. Şi nu e drept. Aşa că va trebui să i-i dăm înapoi!

— Flavie! Tu eşti singura mea comoară! Nu cred să existe două neveste ca tine pe pământ! Te rog să ţii seama de faptul că, chiar dacă vom fi mai puţin înstăriţi, esenţialul, pentru noi, e că Institutul şi clinica noastră nu vor fi în niciun fel ameninţate.

Familia Yvarsen se simţi dintr-o dată veselă şi destinsă – calităţi proprii doar spiritelor elevate şi curajoase; se îmbrăţişară cu patimă. Mai curând le venea să râdă decât să fie mâhniţi. Erling spuse:

— Câtă putere de pătrundere zace în tine, iubita mea! Tu vezi întotdeauna lucrurile cu atâta luciditate! Fantasmagoriile care dau naştere la prejudecăţi, spaima faţă de tot ceea ce riscă să deranjeze un univers făurit în virtutea inerţiei şi a indolenţei se risipesc de la sine. Tu priveşti lucrurile deschis, drept în faţă, cu bunăvoinţă şi fără urmă de mirare, ceea ce mie mi se pare ceva de esenţă într-adevăr superioară.

Minunaţii ochi ai Flaviei străluciră plini de lumină.

— Dragul meu, mă iubeşti şi mă priveşti cu ochii indulgenţi ai dragostei. E adevărat însă că încă din anii primelor aduceri-aminte am dorit să pricep încă înainte de a emite sentinţe şi am socotit că cea mai importantă calitate nu e măreţia sufletului, ci datoria. Probabil că din pricina acestui lucru mă înţeleg atât de bine cu mama ta. Ea e gata – după cum ţi-am mai spus – să tragă concluziile, în sensul eticii în care a fost crescută încă din

copilărie; i se potriveşte foarte bine un anumit cântec...

— Care cântec?

— Un cântec mai curând loren decât alsacian, îl ştii şi tu, cel în care se spune că, în acel ţinut *„priveşti întotdeauna, priveşti în faţă, viaţa*..."

— Încurci textul, Flavie! Cântecul spune: *„...priveşti în faţă, moartea*..."

— Se poate, Erling, dar în cazul de faţă cred că-ţi trebuie mai mult curaj ca să priveşti în fată viaţa decât moartea.

Erling îşi strânse şi mai tare nevasta în braţe.

— Biata mea iubită! Nu-ţi ofer deloc o viaţă care să te predispună la optimism. Vom sfârşi prin a deveni nişte obsedaţi de boala asta groaznică pe care ne străduim s-o vindecăm, adevărat coşmar al omenirii. Atâtea mame tinere n-au decât bucuria de a-şi urmări copiii cum se zbenguiesc şi...

— Erling! Fără frazeologie, dragul meu! Află că mă simt foarte fericită şi că mă consider chiar o privilegiată. Să poţi păstra şi inima şi mintea soţului tău e o şansă rară. Nu repet asemenea lucruri, fiindcă nu vreau să stârnesc gelozii... După un lung sărut, Flavie continuă: Am fost mult mai norocoasă decât mama ta... Căci oricât de deplină i-ar fi fost dragostea, oricât de intensă dragostea soţului pentru ea, Thérèse a avut de luptat cu o rivală fără egal: umbra lui Sigrid. Această Sigrid a pierit în deplinătatea frumuseţii şi a unui farmec excepţional. Pe de altă parte, am fost mult mai favorizată de soartă decât însăşi splendida Sigrid. Soarta a înzestrat-o cu o frumuseţe de legendă, cu o patimă neînfrânată dar, spre ghinionul ei, s-a ciocnit de un bărbat dur ca un bloc de granit, care prin însăşi integritatea lui a condamnat-o la o durere de nesuportat, împingând-o, până la urmă, la moarte...

* * *

A doua zi dimineaţă, Erling şi Flavie fură treziţi din somn, cu noaptea în cap, de soneria telefonului: era doctorul Richard Searle, care-l suna din Manchester pe doctorul Erling Yvarsen.

Dacă există vreo profesie unde păstrezi relaţii amicale cu vechii camarazi de studii, apoi aceea e medicina. Erling făcuse mai multe stagii în Franţa, în Germania şi în Anglia. Doctorul Richard Searle era unul dintre cei mai buni prieteni ai săi. Când Nita Hollis fusese primită la clinica lui din Manchester, vechiul coleg al lui Erling – care era director acolo – fu încântat să afle că bolnava îl cunoscuse foarte bine pe celebrul tată al lui Erling. El fusese cel care-i sugerase ideea înregistrării pe bandă de magnetofon a mesajului, fiindcă bolnava nu putea scrie. Numai că se întreba acum dacă fusese inspirat ajutându-şi bolnava să obţină ceea ce dorise cu atâta ardoare: venirea doctorului Jan Yvarsen. Fiindcă lucrurile nu mergeau prea bine.

În loc să se bucure, liniştită, aşa cum prevăzuse doctorul Searle, bolnava, de îndată ce aflase că dorinţa i se împlinise, fusese cuprinsă de o stare de exaltare. Dacă n-ar fi ştiut că nu mai avea în ea decât o fărâmă de viaţă, doctorul ar fi fost înclinat să creadă într-un miracol. Îi ceruse infirmierei sale particulare să-i cumpere aşternuturi deosebit de luxoase, când, în mod normal trăia extrem de simplu. Cel mai bun coafor din Manchester, fusese adus la clinică şi rugat să redea părului ei aspru şi decolorat de boală, supleţea, vitalitatea şi strălucirea de odinioară. Pentru a-i schimba cât de cât înfăţişarea, o cosmeticiană, adusă şi ea de la cel mai renumit Institut de înfrumuseţare din oraş, făcuse uz de toată dibăcia şi aproape că izbutise să îndeplinească dorinţa muribundei. Arta conferise chipului – odinioară atât de fermecător – o mască reuşită, dar efemeră.

Îmbrăcată într-o cămaşa de noapte din crepdeşin mov, minunat lucrată, cu trei şiraguri de perle fine în jurul gâtului, cu o liseuză uşoară ca o spumă, pe umeri,

coafată în mod savant şi fardată discret şi delicat, Nita Hollis aproape că semăna cu un idol. Viaţa firavă care mai pâlpâia în ea părea să i se fi refugiat în ochii reînsufleţiţi de dragoste.

Jan Yvarsen nu fusese, odinioară, nicio clipă îndrăgostit de foarte frumoasa şi tânăra Nita, care-l adora, dar acum – în starea sufletească în care se afla – după ce i se spusese că va afla un secret privitor la Sigrid – se simţi înduioşat de spectacolul oferit de femeia care, deşi pe moarte, avusese voinţa de a apărea în ochii lui aproape atrăgătoare.

La telefon, doctorul Searle vorbi – în treacăt – şi despre această metamorfoză, dar Erling, şi mai ales Flavie, îşi dădură perfect de bine seama despre ce anume era vorba.

La prima lor întâlnire, niciun cuvânt nu fusese schimbat între Jan şi Nita, fiindcă emoţia o făcuse pe bolnavă să amuţească. Doctorul Searle fusese obligat să-şi avertizeze confratele despre extrema fragilitate a celei pe care venise s-o vadă de atât de departe. Cu două zile mai înainte, toţi fuseseră siguri că avea să se prăpădească. Numai patima izbutise s-o întărească pe biata femeie şi să-i prelungească viaţa; a încerca s-o determini să vorbească, să obţii unele răspunsuri de la ea era mai mult decât putea suporta fără să-şi grăbească sfârşitul. Deci doctorul Yvarsen n-avea altceva de făcut decât să se aşeze la căpătâiul ei şi să aştepte. Contrar a ceea ce ştia Erling despre amicul său, doctorul Searle, aflat la celălalt capăt al firului, dădea dovadă de foarte puţină hotărâre şi prezenţă de spirit. Până la urmă, discuţia telefonică între două ţări atât de îndepărtate, neputându-se prelungi la nesfârşit, Erling spuse:

— Dragă prietene, am impresia ca eziţi să-mi spui ceva neplăcut pentru mine. Ştii că sunt un om energic; dacă ăsta e motivul care te ţine în loc, treci, te rog, peste el şi spune-mi ce anume te deranjează. Nădăjduiesc că tata nu se simte rău în urma călătoriei...

Glasul de dincolo de mare deveni mult mai natural.

— Îţi mulţumesc, Erling. Tatăl tău arată superb. E vorba de cu totul altceva. Deşi medic, n-am voie să mă amestec în viaţa particulară a pacienţilor mei. Totuşi, uneori, ca de pildă, în cazul de faţă, ştiinţa medicală se loveşte de un element psihic care-mi scapă. Doamna Nita Hollis e de câteva luni în îngrijirea mea. Sunt convins că am făcut tot ce se putea face, în stadiul în care a ajuns astăzi medicina...

— Sunt sigur de asta, dragă Richard; spune-mi, te rog, prezenţa tatălui meu a schimbat ceva în relaţiile dintre tine şi pacientă?

— Oarecum: doamna Hollis neputând să scrie, i-am sugerat să înregistreze pe bandă tot ce avea de spus; aşa că sunt direct vinovat de sosirea tatălui tău aici.

— Ar trebui să te bucuri: mesajul a avut deplin succes.

— Într-adevăr... Dar, dacă am înţeles bine, punctele lor de vedere sunt cu totul deosebite: doamna Hollis voia, cu orice preţ, să-l vadă pe tatăl tău. Ca să-l poată vedea, i-a făgăduit ceva. Tatăl tău a venit, dar nu pentru ea, ci pentru ceea ce urma să-i dezvăluie. A adoptat faţă de dânsa, o atitudine, cum să-ţi spun, aş zice mai curând de poliţist...

— Dragul meu Richard, se întâmplă să cunosc despre această călătorie a tatei mai multe lucruri chiar decât ştie el. Aşa că linişteşte-te! Doamna Hollis nu va fi prea tulburată căci n-are de mărturisit nicio crimă. Secretul – dacă există într-adevăr un secret – priveşte o a treia persoană, moartă de multă vreme şi care nici măcar n-a fost prietenă cu doamna Hollis. Nervii bolnavei tale nu vor fi prea zguduiţi dacă, totuşi, îşi va ţine făgăduiala faţă de tata.

— Sunt bucuros că mă mai linişteşti un pic. Îţi mulţumesc pentru încrederea pe care mi-o arăţi, dar sunt totuşi în dificultate. O îngrijesc pe biata doamnă Hollis în aşa fel încât să nu sufere şi să se stingă încet. Dacă mai continui astfel, ea nu-şi va mai regăsi firul ideilor, şi va

muri ducând secretul cu sine, în mormânt. Vrei ca – sub pretextul că am în faţa mea una dintre marile personalităţi ale lumii medicale – să comit ceea ce va constitui faţă de conştiinţa mea o greşeală profesională? Eşti de acord să-i redau doamnei Hollis – cu ajutorul unor injecţii – o vitalitate de câteva ceasuri, dar care îi va provoca nişte dureri înspăimântătoare? Aş proceda astfel, nu pentru pacienta mea, ci pentru doctorul Yvarsen, pe care l-a iubit în tăcere, ducând o viaţă tristă şi fiind în posesia unei taine care nu-l interesează decât pe el.

Fără să şovăie o secundă, Erling răspunse:

— Dragă Richard, te plâng din suflet că te afli în faţa unei astfel de situaţii. Dar am să-ţi spun care mi-e părerea, nu în calitate de fiu al doctorului Yvarsen, ci de medic care a jurat să respecte anumite legi. Aceste legi, dragă prietene, sălăşluiesc în sufletul nostru aşa că, indiferent de cazul care ni se prezintă, ele trebuie să fie respectate cât mai strict cu putinţă. Dacă aş fi în locul tău, aş continua să aplic celei care ţi-a încredinţat ultimele zile din viaţa ei, tratamentul pe care i l-ai aplicat şi până acum. Nu te preocupa de respectabilul tău musafir şi de lucrurile pe care doreşte să le afle, oricât de importante ar fi ele. Ţin să adaug că sunt totuşi mirat că tata – care este înzestrat cu o putere de sugestie pe care n-am mai întâlnit-o la niciun alt confrate de-al lui – nu obţine pe această cale, de la doamna Hollis, fără să facă uz de presiune sau de droguri, taina pe care a făgăduit să i-o împărtăşească!

Directorul clinicii din Manchester avea să constate – în mai puţin de o oră – că Erling avusese dreptate. Când Jan Yvarsen îşi anunţase vizita, Searle era pregătit să reziste – bineînţeles fără să dezvăluie convorbirea telefonică pe care o avusese cu Erling. Dar nu avu de luptat aşa cum se temuse. Fiindcă nimeni nu respecta mai cu stricteţe decât Jan legământul lui Hipocrat. Dormise puţin şi pe chipul lui se citeau urmele unei mari nelinişti.

— Doctore Searle, n-am să-ţi cer nimic care să-ţi

tulbure scrupuloasa dumitale conştiinţă, dar mi-a venit o idee care nu-i poate vătăma în niciun fel bolnavei. Nici eu şi nicio altă persoană nu putem sta veşnic aplecaţi peste patul Nitei, cu urechea la pândă, ca să putem prinde cuvintele pe care le-ar rosti din când în când bolnava dumitale, ale cărei coarde vocale sunt şi aşa foarte slăbite. Banda de magnetofon pe care am primit-o a fost înregistrată cu deplin succes, sub binevoitoarea dumitale supraveghere. Doamna Hollis, mi-a făgăduit să-mi împărtăşească un secret, dar văd că nu mai e în stare să-şi ţină făgăduiala...

Searle nu-l slăbea pe Jan din ochi. Spuse foarte mâhnit:

— Doamna Hollis se află sub efectul unor injecţii calmante care i se fac cu regularitate; m-a rugat să n-o las să sufere. Şi nu suferă.

Jan Yvarsen surâse liniştit:

— Vei fi de acord cu ceea ce-ţi voi propune, doctore Searle! Nu-ţi voi cere, în niciun caz, să întrerupi un tratament pe care din punct de vedere clinic îl aprob din toată inima, numai ca să sileşti bolnava – cu preţul unor suferinţe supraomeneşti, dacă pot să mă exprim astfel – să-mi împărtăşească secretul care – în ce mă priveşte – are într-adevăr o valoare inestimabilă.

— Vă mulţumesc că sunteţi de aceeaşi părere cu mine, domnule profesor; puteţi să-mi spuneţi la ce anume v-aţi gândit?

— Ştiinţa ne uşurează zilnic mijloacele de a acţiona, aşa că să profităm de ea! Am să te rog să procuri – pe cheltuiala mea, bineînţeles – tot ceea ce posedă mai nou oraşul dumneavoastră ca tehnică de detectare a celor mai slabe sunete. Doamna Hollis se află într-o stare asemănătoare cu visul: ea crede că discută cu mine, în vis. Am un auz foarte fin, dar mi-e totuşi cu neputinţă să înţeleg ce spune. Numai nişte microfoane extrem de sensibile pot capta şi înregistra şoaptele abia murmurate. Pe urmă, nu ne mai rămâne decât să le amplificăm... Doamna Hollis vorbeşte tot timpul, buzele ei se agită şi

nu la întâmplare – sunt sigur de asta! Te conjur, doctore Searle, să ne vii în ajutor, şi ei şi mie, fără să mai pierdem vremea; zilele îi sunt numărate.

Peste trei ore, Jan Yvarsen, cu căştile la ureche, distingea în sfârşit cuvintele Nitei Hollis. Şoaptele rostite ca într-un vis erau de fapt povestea unei iubiri neîmpărtăşite, dar cu atât mai intense. Bărbatul care iscase o asemenea pasiune nu putea refuza să asculte această poveste, dacă dorea să obţină – amestecat în efuziunile Nitei Hollis – secretul lui Sigrid...

V

ABIA A DOUA ZI DUPĂ SOSIREA doctorului Yvarsen a început Nita să vorbească... Noroc că microfoanele erau foarte bine aşezate, fiindcă debitul ei verbal era departe de a fi normal, iar vocea îi era excesiv de slabă. Şoaptele întretăiate de pauze mai mult sau mai puţin prelungite, durând atâta cât dura şi somnolenţa ei, de fapt un fel de comă, îl ţineau pe Jan cu sufletul la gură şi-l aduceau în pragul disperării. Fiindcă niciodată puţina viaţă care mai pâlpâia în muribundă n-avea să fie destul de puternică încât să-i poată dezvălui ceea ce venise să audă din gura ei. Va amuţi definitiv şi faptul va constitui pentru el un supliciu fără leac. Dacă măcar ar înceta să mai vorbească despre dragostea ei faţă de el! Dacă s-ar mărgini să-i dezvăluie doar ceea ce ştia despre Sigrid! Asta dorea Jan. Dar era cu neputinţă s-o contrazici. Tot la fel de bine ca şi doctorul Richard Searle, Jan Yvarsen ştia că nu trebuia s-o întrerupă din peroraţiile, uneori haotice prin nicio frază de aprobare, sau chiar printr-un gest prea brusc. A o opri pe Nita Hollis însemna să-i opreşti ultima bătaie a inimii ei epuizate. Infirmiera care – aşezată pe marginea patului – n-o părăsea o clipă, abia îşi mai putea reţine lacrimile. Bolnava, tot timpul blândă, tot timpul gata a-şi ascunde

suferinţa faţă de cei din jur, gata să se scuze ori de câte ori îi chema pe doctor ori pe infirmieră ca să-i facă injecţiile calmante, îi devenise foarte dragă. Şi apoi exista într-adevăr ceva deosebit de înduioşător în această voinţă feminină de a-l ajuta pe omul iubit şi de a-şi respecta angajamentul pe care şi-l luase faţă de el. Vedeai de asemenea – fără nicio ezitare – la nefericita femeie, dorinţa de a da o ultimă bătălie, din care să iasă, în sfârşit, victorioasă: iubitul ei era acolo şi n-avea s-o părăsească înainte de a-şi da sfârşitul; se întâmplase exact cum dorise, cum urmărise să se întâmple, cu o perseverenţă demnă de admirat. Acum îşi manifesta izbânda printr-un surâs vag care-i plutea pe buze şi prin câte o sclipire fugară a ochilor, pe care aproape că nu-i mai putea ţine deschişi. În murmuratul ei continuu, începuse a spune ceva ciudat: se compara cu căpriţa albă a lui Seguin, din cunoscuta poveste a lui Alphonse Daudet. Pentru ea, moartea era lupul care urma s-o ucidă în mod inexorabil. Numai că nu dorea să trăiască până în zori, precum căpriţa albă din poveste, ci să reziste până ce avea să-şi isprăvească mărturisirea. Debitul verbal al bolnavei scădea din ce în ce. Şi nu puteai s-o împiedici în niciun fel să nu-şi mai piardă în van, ultimele puteri. Voia, cu orice preţ să-l asigure pe doctor că el nu încetase să fie pentru ea tânărul ce debarcase, cu foarte mulţi ani în urmă, în Transvaal – ca să zdrobească inimile femeilor.

În avionul care-l adusese de la Göteborg în Anglia, Jan se gândise în amănunt şi-şi făcuse planul unui dialog, condus de el cu abilitate şi fermitate. Dar, din păcate, planul i se spulberase. Se afla la discreţia interlocutoarei sale, obligat nu să susţină un dialog, ci să audă un monolog. Nu putea schimba nici măcar o singură vorbă cu cea care fusese pe vremuri „picanta doamnă Hollis” din Krittelwerk. Totul se petrecea ca şi cum femeia învăţase, ani în şir, pe de rost, de pildă, *Cântecul lui Roland* sau *Rugăciunea de pe Acropole* a lui Renan, sau cine ştie ce altă lungă legendă. Sigur că se gândise ceasuri, ceasuri în

şir la ceea ce avea să-i spună lui Jan. Hotărâse că doctorul Yvarsen, atât de intransigentul Jan Yvarsen care-i interzisese să mai vină în Transvaal ca să-l vadă, care nu voise să primească nici măcar o scrisoare de la ea, trebuia – în ciuda încăpăţânării sale – să vină el la ea, la ea care fusese însăşi întruchiparea fidelităţii feminine. Această reîntoarcere a lui Jan şi-o justifica prin pateticele povestiri legate de propria ei dragoste fără speranţă şi de patima sfâşietoare a lui Sigrid faţă de acelaşi erou. De îndată ce Jan auzi rostindu-se acest nume, se hotărî s-o asculte pe Nita cu atenţie, fără să piardă niciun cuvânt. Nita începu prin a şopti:

— Ai venit imediat ce te-am chemat, doctore. Dar n-ai venit pentru mine, ci pentru că ştiu ceva de o mare importanţă privitor la steaua care a strălucit, care va continua să strălucească la zenitul cerului dumitale: te afli aici, lângă mine, din pricina lui Sigrid!

Nita Hollis deveni visătoare: nu numai că-l revedea pe Jan tânăr – prin pâcla morţii apropiate, care şi începuse a-i înceţoşa ochii – dar îl convingea pe bărbatul neîmblânzit, s-o asculte cu atenţie.

Brusc, Jan care în decursul vieţii sale detestase sentimentalismele exagerate ale femeilor pentru care nu simţise niciodată nimic, încercă să canalizeze monologul bolnavei în direcţia care-l interesa. Sentimentele Nitei pentru el nu-l interesau câtuşi de puţin. Dar iată că rezultatul acestei întreruperi fu nefast. Doctorul Searle îl pusese în gardă! Se văzu ameninţat să piardă totul din pricina grabei! Până ce bietul chip scofâlcit putu să-şi găsească din nou liniştea fură necesare câteva ore. Abia acum înţelese că de fapt Nita nu mai era în stare decât să spună pe dinafară, o poveste pe care probabil că şi-o repetase de mii de ori pe parcursul anilor! De altfel, Jan află nişte lucruri pe care nici măcar nu le bănuise.

Când Nita Hollis îşi urmase soţul, la Manchester, fără nădejdea de a se mai întoarce vreodată în Transvaal, verişoara ei, Myriam, fusese foarte drăguţă şi

binevoitoare faţă de cea care plecase „cu inima zdrobită”. Cele două femei îşi scriseseră cu regularitate. Scrisorile – pline de amănunte şi noutăţi privind viaţa lui Jan – o ajutaseră pe Nita Hollis să suporte ceea ce numea ea „crudul ei exil”. Aşa că Nita aflase imediat de sosirea verişoarei doctorului Yvarsen la Krittelwerk. Myriam i-o zugrăvise pe Sigrid în amănunt şi umpluse pagini întregi descriind tulburarea şi gelozia Idei în faţa unei atât de superbe rivale. Nita nu fusese surprinsă de veştile pe care i le dăduse Myriam. Frumoasa Sigrid nu era curtată – contrar tuturor aşteptărilor – de nici unul dintre bărbaţii din preajmă. În jurul ei se crease un fel de spaţiu, respectat cu sfinţenie fiindcă toţi ştiau că doar unul singur îi stăpânea inima, mintea şi simţirea, că doar unul singur putea s-o facă fericită. Şi cum ar fi putut ignora societatea un astfel de lucru, când Sigrid râvnea la această fericire, cu o intensitate puţin obişnuită, chiar şi pentru o fire atât de aprigă ca a ei, dar în limitele impuse de un orgoliu fără pereche? Nita Hollis rostea unele fraze care-l îndurerau profund.

— Dragă doctore Yvarsen, în loc să mă bucur când am aflat că soţia dumitale aştepta un al doilea copil, am plâns cu sughiţuri. Ide părea nespus de încântată, dar eu nu puteam fi. Nu mă puteam abţine să n-o ţin de rău, să n-o socot egoistă. Un copil însemna o piedică serioasă în cazul unui divorţ. Fiindcă – află dragă doctore Yvarsen – că dumneata şi Sigrid eraţi făcuţi anume unul pentru altul. Oh, Jan, câte nopţi albe am petrecut gândindu-mă la voi doi şi jurând că nici nu vă uram şi nici nu eram geloasă, pentru că eraţi sortiţi să alcătuiţi o pereche ideală!

Spre spaima doctorului Yvarsen, vocea Nitei se opri brusc. Bolnava adormise. Trebui să se supună consemnului tocmai el care, în ciuda oricăror rugăminţi, poruncise adesea rudelor deznădăjduite să se îndepărteze de lângă patul bolnavilor săi. În seara aceea îi venise şi lui rândul să fie îndepărtat. Doctorul Searle nu

cuteză să-l invite să ia masa cu el. Era clar că dorinţa de a cunoaşte secretul făgăduit de doamna Hollis îl ţinea pe Jan închis în odaia acesteia, unde nu mai avea posibilitatea să comunice cu alte persoane. Directorul clinicii era dezolat: să aibă la doi paşi de el un om cu care ar fi dorit atâta să discute, să-l întrebe unele lucruri, căruia ar fi fost nespus de bucuros să-i încredinţeze unele observaţii în legătură cu pacienţii săi! Colegul Erling avusese deci dreptate, când îi vorbise de o oarecare Sigrid şi de secretul ei blestemat!

Jan era sigur că nu va închide un ochi peste noapte, căci nu-şi dăduse seama cât de mult îl obosiseră orele de cumplită nemişcare şi de enervantă nădejde mereu spulberată. Dar de îndată ce se lungi pe pat, căzu într-un somn adânc. A doua zi, află bucuros că Nita Hollis, la rândul ei, dormise nesperat de liniştită. Îşi reluă deci locul lângă patul ei. „Numai să nu fi uitat, nefericita, ce mi-a spus! îşi zise Jan. Nu m-aş mira deloc să fi uitat povestea pe care a memorat-o ani în şir şi s-o ia de la capăt! În acest caz, aş avea de îndurat un adevărat supliciu!”

Dar nu, Nita Hollis îşi ridică pleoapele şi-şi recunoscu eroul. Vederea lui păru să-i redea, într-o oarecare măsură forţele şi un surâs delicat îi înflori pe buze. Ridică de asemenea uşor, nu mâna, ci doar degetele diafane, făcându-i semn să se apropie, să-şi pună casca la urechi – ceea ce părea s-o amuze – dându-i de înţeles că voia să-i vorbească. Doctorul – conştient de schimbările psihice ale bolnavei – se temu de tot ce putea fi mai rău: inima începu să-i bată cu putere. Se strădui, la rândul lui, să surâdă, cu acel calm care-l caracteriza şi care avusese întotdeauna o uimitoare putere asupra bolnavilor săi. Dar dincolo de calmul, surâsul şi încetineala premeditată, Jan simţea dimpotrivă, dorinţa frenetică să strige: „Nita Hollis! Am venit aici într-un suflet, tocmai din Suedia, renunţând la toate treburile urgente pe care le aveam, aşa că te rog nu uita ce mi-ai făgăduit! Ţine-ţi cuvântul! Ceasurile îţi sunt numărate! Deci vorbeşte odată!”

Bucuria, surâsul o epuizaseră pe bolnavă, care recăzuse din nou într-o stare de somnolenţă. Jan era în culmea deznădejdii. Nu se mai aflase niciodată într-o astfel de stare. Văzuse totuşi de nenumărate ori bărbaţi şi femei care – cu inima chinuită de spaimă – nu puteau face nimic altceva decât să aştepte, să stea nemişcaţi şi să pândească un gest cât de neînsemnat, dar foarte important pentru ei, pe care bolnavul – aflat pe moarte – nu izbutea să-l mai facă.

Brusc, o presupunere care l-ar fi dezamăgit cumplit dacă s-ar fi dovedit a fi întemeiată, îşi făcu loc în mintea lui: nu procedase şi el aidoma ciocârliei în faţa unor oglinzi înşelătoare? Fiindcă îl interesase întotdeauna, mult prea mult, tot ce era în legătură cu Sigrid, plecase la Manchester, fără să reflecteze îndeajuns, ce-i adusese până în acel moment, îndelunga sa răbdare? Nimic! Absolut nimic. Nu cumva Nita Hollis voise să-l înşele, să-l momească? Dar îşi reproşă imediat concluzia pripită. Doar se afla în faţa unei muribunde! Şi când moartea e la doi paşi de tine, înşelătoriile şi minciunile sunt zadarnice, inutile. Chiar dacă ceea ce voia să-i spună în legătură cu Sigrid nu avea nicio valoare, faptul că trebuia să stea ceasuri în şir nemişcat, la căpătâiul muribundei, îl obliga să se gândească la sine însuşi, la comportarea faţă de semenii săi, lucru pe care nu-l făcuse încă niciodată până atunci. Îl cuprinse mirarea. Cine era acest nou Jan Yvarsen pe care-l descoperise pe neaşteptate? Toată viaţa avusese deplină încredere în el şi în felul său de a raţiona. În plus, manifestase o repulsie făţişă faţă de orice ezitare şi tergiversare. Oare acestui fel de a se comporta să-i fi datorat succesul în carieră? Dar nu cumva făcuse cam prea multă paradă de intransigenţa lui? Nu cumva abuzase uneori de ea faţă de semenii săi? „ Trăim – îşi spuse Jan – fără să ţinem prea mult seama de cei din jur. Trecem indiferenţi chiar pe lângă cei care ne sunt foarte aproape... A trebuit să citesc caietele pe care mi le-a adus – cu ani în urmă – Thérèse, ca să-mi pot da seama de

firea delicată şi sensibilă a primei mele soţii. Până atunci nu-i văzusem decât cusururile, dorinţa ei de a fi singura femeie care să mă preocupe. Credeam că nu-mi înţelegea nevoia de destindere, de distracţie, după ce părăseam spitalul. Îmi acordasem un brevet de înaltă virtute pentru că n-o înşelam, pentru că refuzam să mă culc cu alte femei. Adoraţia pe care mi-o arăta Ide mi se părea firească şi puţin cam agasantă. N-am înţeles decât mult prea târziu tot răul pe care i l-am făcut, imensa tristeţe în care o cufundase prezenţa lui Sigrid. Deşi şi faţă de Sigrid am procedat la fel de greşit, dând dovadă de o asprime exagerată. Când am găsit-o sărutându-se cu Sven, n-am vrut să mai ascult nicio explicaţie, să mai accept nicio scuză. N-am exagerat dând dovadă de o asemenea intransigenţa? N-am exagerat când am rostit cuvintele «trădare» şi «despărţire», fără să-i mai îngădui lui Sigrid să deschidă gura şi să se apere? Ce mai vreau acum, după atâta amar de vreme, să mai aflu despre ea? Căci, spre marea mea ruşine, trebuie să mărturisesc că eu, vărul, logodnicul şi iubitul lui Sigrid, nu cunosc mai nimic din viaţa ei. Văd că mai multe lucruri ştie Nita decât mine. Oare va mai apuca să-mi dezvăluie ce are de dezvăluit? Pentru liniştea mea sufletească, n-ar fi oare mai bine să nu mai ştiu nimic?”

Fără să vrea, Jan schiţă un gest de nerăbdare, aşa că Nita începu imediat să vorbească. Vocea nu-i mai era monocordă: emoţiile puternice pe care le trăise atunci când alcătuise şi repetase – de-a lungul anilor – povestea ei amoroasă, mai dăinuiau şi acum în ea. Murmurul Nitei avea ceva impresionant:

— Doctore Yvarsen, moartea – care m-a înfricoşat vreme îndelungată – astăzi nu mă mai sperie. Nu sufăr, doctorul Richard Scarle mi-a făgăduit că nu mă va lăsa să sufăr; el veghează şi apoi eşti şi dumneata aici... Ştiu totul în ce te priveşte. M-am străduit toată viaţa să te cunosc mental, fiindcă eu n-am avut prilejul să mă apropii de dumneata aşa cum aş fi vrut, la Krittelwerk. Ştiu că

eşti nerăbdător, dar fiindcă eşti bun ai să mă scuzi, fiindcă moartea îmi dă târcoale. Fii liniştit, voi merge până la capăt cu povestirea pe care am pregătit-o special pentru dumneata. Binecuvântez numele lui Sigrid, fiindcă datorită acestui nume ştiu că mă voi bucura de prezenţa dumitale până în ultimele clipe... Tremuri să nu-mi pierd şi bruma de putere pe care o mai am. Dar mă supraveghez....şi încerc să mă întăresc. Aşa că ascultă... Mi-am consacrat întreaga viaţă dragostei mele faţa de dumneata. Am recurs la unele viclenii de care nu m-aş fi crezut niciodată în stare. Nu interesează cum am reuşit acest miracol, dar am fost întotdeauna la curent cu tot ce vi s-a întâmplat dumitale şi lui Sigrid, atâta timp cât a trăit. Ţi-am mai spus, doctore Yvarsen, că dacă ai fi ştiut tot atâtea lucruri câte ştiu eu, ai fi acţionat cu totul altfel. Nu... Nu! Stai puţin... aşteaptă... nu mă obosi atât de tare... trebuie să-mi continui şirul povestirii. Ţi-am spus că atunci când am aflat aici, la Manchester, vestea dispariţiei blândei Ide Yvarsen, am simţit parcă un fel de uşurare. Legăturile absurde pe care le înnodaseşi, se rupseseră, erai din nou liber ca pe vremea când, tânăr student, te logodiseşi cu Sigrid. Înţelege Jan Yvarsen, că mi-aş fi dat viaţa, că aş fi acceptat până şi chinurile iadului ca să fiu eu aleasa dumitale pe acest pământ! Dar fiindcă acest lucru era cu neputinţă, singura împlinire a visului meu – mult prea frumos ca să mi se poată împlini vreodată – era să te ştiu din nou liber, măcar pentru Sigrid dacă nu pentru mine. În naivitatea mea de îndrăgostită pătimaşă am urât prudenţa legiuitorilor care instituiseră o perioadă legala de aşteptare în cazul unei dispariţii.

Mă consolam însă cu gândul că Sigrid era lângă dumneata. O prezenţă iubită, o dragoste împărtăşită. Nu era oare asta cea mai mare fericire de pe pământ?

Vocea bolnavei slăbi. Trebuia lăsată să se odihnească. Facă cerul să mai trăiască o noapte! Jan era disperat, fiindcă Nita tot nu-i spusese ceea ce aştepta cu atâta nerăbdare. Aflase doar că, prin intermediul verişoarei sale

Myriam, Nita, care crease un fel de reţea de spionaj în jurul lui şi a Sigridei, s-ar fi putut ca într-adevăr să ştie mult mai multe lucruri despre verişoara lui decât ştia el după despărţire.

Doctorul Richard Searle îi făgădui în mod solemn ilustrului său confrate că-l va anunţa imediat dacă se va întâmpla vreo nenorocire, în cursul nopţii. Jan îşi alesese – cum de altfel era şi firesc – hotelul cel mai apropiat de clinică. Noaptea se scurse la fel ca şi celelalte. Nita Hollis n-ar mai fi trăit nici măcar un ceas dacă injecţiile încetau. Totuşi, printr-un adevărat miracol, a doua zi dimineaţă bolnava îşi regăsi luciditatea. De îndată ce-l văzu pe Jan apropriindu-se de pat, o fericire fără margini i se oglindi pe chip. Încetişor, Jan cuprinse cu degetele sale lungi, de chirurg, mâna transparentă a Nitei şi-i adresă un surâs pe care şi l-ar fi dorit înzestrat cu puteri magice. Ea murmură ceva ce nu se putu înţelege. Apoi tăcu. Pe urmă – ca şi cum şi-ar fi dat seama de extrema fragilitate a legăturii dintre ei, Nita spuse:

— Îţi mulţumesc, doctore Jan, pentru lumina pe care mi-ai adus-o în umila mea viaţă, care n-ar fi avut niciun preţ dacă n-ai fi existat dumneata. Cred, doctore, că timpul acela legal de aşteptare a fost, de fapt, mai lung pentru mine decât pentru dumneata şi pentru Sigrid. Căci nerăbdarea voastră, a amândurora, mi se transmisese şi mie. În sfârşit, a venit şi ceasul mult aşteptat... Cu greu m-am abţinut să nu strig de fericire când Myriam mi-a scris că foarte curând urma să vă cununaţi. În sfârşit! Nunta voastră oficială! Eraţi tot timpul împreună! De îndată ce-ţi scoteai halatul alb şi părăseai clinica, zburai spre ea! Întregul Krittelwerk vă ura fericire. Sigrid era acum în mod oficial logodnica dumitale. Vi se rezervaseră cele mai frumoase flori. Myriam mi-a descris, în amănunt, bijuteriile, cadourile cu care eraţi copleşiţi. Înţelegi, Jan? Fericirea unei perechi cum eraţi voi doi constituia pentru mine o consolare. Nu simţeam nici cea mai mică gelozie. Nu, nu simţeam... Sigur că gândurile dumitale nu se

îndreptau nici măcar o secundă către ceţurile din Manchester, şi totuşi fiinţa dumitale însoţea totul în jurul meu... Lucru ciudat e că undeva, în străfundul inimii mele, îşi făcuse loc o nelinişte. O spaimă nejustificată în legătură cu voi doi. Nu mă gândeam câtuşi de puţin la Ide, fiindcă eram sigură că ea îşi găsise, în sfârşit, pacea, liniştea definitivă, că de acolo de unde se afla nu mai reprezenta niciun pericol pentru voi. Cu cât scrisorile verişoarei mele întârziau mai mult cu atât eram mai neliniştită. Aşteptam, aşteptam să mi se confirme că totul decursese aşa cum ar fi fost normal să decurgă. În sfârşit: o scrisoare din Transvaal! Niciodată n-am suferit atât de cumplit în viaţă, sărmana mea viaţă legată de un bărbat şters, ridicol, cu neputinţă de iubit, sărmana mea viaţă iluminată totuşi de o dragoste înflăcărată la care dumneata n-ai răspuns niciodată. Veştile întârziaseră, pentru că verişoara mea era complet dezorientată... În lunga ei scrisoare îmi relata faptul că Sigrid părăsise în grabă hotelul unde locuia. Că mai înainte luaserăţi masa împreună, că păreaţi atât de fericiţi, încât până şi stăpâna hotelului se minuna văzând doi logodnici atât de uniţi şi atât de deplin fericiţi, cum eraţi voi. Şi iată că, pe neaşteptate, Sigrid îşi face bagajele şi pleacă. Ce se întâmplase? O tânără, frumoasă, brună, ce părea extrem de timidă, ceruse să vorbească între patru ochi cu Sigrid. Misterioasa necunoscută ţi-a făcut apoi şi dumitale o vizită. Ce mesageră a nefericirii va fi fost acea fată? Ce-ar fi putut să-ţi dezvăluie?

Jan Yvarsen, foarte palid, nu sesizase când trecuse timpul. Amintirea orelor înfricoşătoare îl îngheţase. N-avea să mai afle niciodată ce anume va fi gândit Nita Hollis despre manevrele lui Sigrid, care-o sacrificase pe Ide pentru a-şi atinge ţelul. Nita nu putea şti nimic despre caietele Idei. Jan se revedea arzându-le imediat după ce le citise.

Doborât de lunga relatare care însufleţise un trecut sfâşietor, Jan fu pe punctul de a renunţa să mai afle ceva.

Şi aşa părea foarte puţin probabil că Nita Hollis avea să mai trăiască încă o noapte. Iată-l deci condamnat să nu mai afle niciodată secretul lui Sigrid, şi totuşi, acum era convins că secretul trebuie să fi fost nespus de preţios pentru el. Dacă Nita Hollis nu i-l va spune, va fi obsedat de el până în ultimul ceas al vieţii.

Dormi foarte puţin şi somnul îi fu chinuit de coşmaruri în care nu Sigrid era de data asta criminala, ci când Ide, când Thérèse.

VI

A DOUA ZI DIMINEAŢĂ, NITA HOLLIS încă mai trăia, dar amândoi doctorii ştiau că în ziua aceea se va sfârşi. Era ultima: va rosti, în sfârşit, cuvintele pe care Jan le aştepta de la ea? Cu casca la urechi, închise ochii pentru a se putea concentra mai bine şi a nu pierde niciun cuvânt. Vorbeşte... Ce spune?

— Jan Yvarsen, ai lăsat-o pe Sigrid să plece, fără să fi avut cu ea o ultimă explicaţie. Ai iertat-o?

„Iertat? Ce vrea să spună Nita Hollis?”

Jan tresări şi deschise gura ca să pună o întrebare. Dar îşi aminti la vreme că Nita nu mai trăia decât datorită unei dorinţe pe care o nutrise încă de când plecase din Krittelwerk. A-i cere să facă un efort, oricât de mic, însemna să precipite sfârşitul. Nu mai închise ochii şi încercă să ghicească vorbele rostite de buzele decolorate.

— Jan, chiar dacă Sigrid i-a dorit Idei, moartea, chiar dacă – deşi nu-mi dau seama – cum a ucis-o pe Ide, nu trebuia s-o alungi înainte de a o asculta. Dacă a săvârşit o crimă, a făcut-o din pricina dumitale, căci numai dragostea pe care ţi-o purta a împins-o la asta. Jan Yvarsen, eu ştiu ce înseamnă să renunţi la un bărbat ca dumneata, şi încă pe mine nu m-ai iubit niciodată, nu m-ai încurajat niciodată în niciun fel! Nu m-ai sărutat niciodată! Dar Sigrid... Sigrid se ştia iubită...

Glasul slăbea din ce în ce. La un moment dat, Nita Hollis tăcu. Totuşi degetele continuau să se supună voinţei sale; făcu un semn prin care arăta că vrea să continue.

Timp de un ceas, care i se păru cât un secol, Jan aşteptă. Inima îi era torturată de felul cum îl judecase femeia pe moarte, care totuşi îl adorase ca pe un zeu. Într-adevăr, abia acum îşi dădea seama că trebuia să fi vorbit cu Sigrid. Nu s-o ierte, ci să încerce s-o înţeleagă. Pentru prima oară omul de ştiinţă constata cât este de dificil să fii într-adevăr bun şi drept cum ne lăudăm adesea că suntem. Ce lovitură cumplită trebuie să fi primit Sigrid când Ide a anunţat-o că va fi din nou mamă! Cât de încântată era Ide! În extrema ei modestie, soţia lui se temea că într-o bună zi el va divorţa şi-şi va relua libertatea. Un copil avea totuşi să-l ţină lângă ea. Doar îl iubise cu atâta înflăcărare pe micul Nils! Gândurile lui Jan fură întrerupte de vocea slabă a Nitei Hollis:

— Puterile mă părăsesc, Jan Yvarsen! Încerc să mă grăbesc... Nu mă ţine de rău – dumneata pe care te-am iubit atâta – că am ezitat, că am ocolit mult înainte de a aborda „marea problemă”. Trebuia totuşi să fii pregătit ca să poţi afla secretul lui Sigrid...

Jan era gata să strige. Avea, în sfârşit, să-l afle?

— După moartea Idei, Sigrid a venit la dumneata, convinsă că o vei lua de nevastă. Era atât de nefericită şi atât de frumoasă!... A venit la dumneata, plină de încredere, sigură de data asta că datoria dumitale era în deplin acord cu pasiunea ei. Şi asta, fiindcă avea un... o... Jan, mor... iartă-mă! Nu mai pot...

Infirmiera dădu fuga să-l caute pe doctorul Searle care se afla pe aproape. Nu-şi putea asuma singură răspunderea unei astfel de agonii fără precedent în cariera ei de soră medicală. Doctorul Searle fu într-o clipă lângă pat. Puse stetoscopul pe pieptul descărnat al Nitei, îi luă pulsul apoi îi făcu semn ilustrului său confrate care, la rândul lui, se aplecase, cât era de înalt, deasupra

muribundei, agăţându-se în mod inconştient de braţul colegului lui Erling.

Deci, în sfârşit, moartea! Avea să-şi ispăşească opera devastatoare? Totuşi ochii femeii încă mai clipeau. Privirea Nitei se fixase asupra lui Jan şi, într-un ultim şi suprem efort, izbuti să murmure:

— Jan... Sigrid... Sigrid... a avut un copil...

Ultimele cuvinte l-au izbit pe Jan cu puterea unui glonte dar, aşa cum se întâmplă adesea când surpriza e mult prea mare, chinul lui nu ajunsese încă în stadiul maxim, aşa că urmări cu înfrigurare sfârşitul femeii din faţa lui.

Câteva adieri de vânt risipiră norii de deasupra marelui oraş industrial. Lumina strălucitoare a unui soare nesperat împrăştie deasupra Manchesterului un val de bucurie. Dar tot atât de brusc pe cât apăruse, lumina dispăru şi ceaţa se întinse din nou, şi mai deasă, peste oraş. Astrul care se pregătea să apună dispăru în mai puţin de un ceas, înghiţit de întuneric, înecat în pulbere de cărbune. Capul celei care fusese odinioară încântătoarea Nita Hollis, de care se temuse Ide, pe vremuri, se odihnea acum pe perna alba.

Până în ultima clipă, trupul atât de fragil se supusese unei voinţe nemaiîntâlnite; Nita realizase tot ceea ce-şi pusese în gând să facă: adică să-şi mărturisească dragostea şi să-i dezvăluie lui Jan secretul lui Sigrid. Buzele nu se mai chinuiau să respire. Nasul i se subţiase. Ochii – care nu mai vedeau lumina – rămăseseră larg deschişi. Liniştea morţii o întinerise într-un mod uluitor, ca şi cum prezenţa celui pe care ea îl dorise cu atâta ardoare, alături de ea, în clipa din urmă, acţionase asupră-i aidoma unui balsam. Surâsul care i se întipărise pe buze îi redase întregul farmec de odinioară.

Arătând că nu voia să se amestece în niciun fel între Nita Hollis şi ultimul ei vizitator, doctorul Richard Searle se retrase, lăsând locul lui Jan. Infirmiera citi în privirile şefului ei un ordin foarte clar: pentru prima oară în viaţa ei n-avea să-şi îndeplinească ultimele îndatoriri pe care i

le impunea profesia. Aşa că se îndepărtă şi ea de lângă patul moartei.

Degetele lui Jan închiseseră odinioară ochii de azur ai primului său băieţel, pe care-l iubise cu atâta patimă, iar mai apoi, pe cei ai Idei, prima sa soţie. Acum, închise încet, cu respect, pleoapele diafane ale unor ochi care nu-şi mai întorseseră niciodată privirile pline de dragoste către alt bărbat. Tot Jan îi încrucişă mâinile rămase încă frumoase, peste pieptul în care inima încetase să mai bată. Nu scoase niciun cuvânt. Doctorul Richard Searle nici nu se aştepta, la aşa ceva din partea lui. Infirmiera, fără să ştie despre ce era vorba, auzise totuşi destule fraze distincte pentru a-şi da seama că femeia cu numele de Sigrid dezlănţuise cândva o dramă, o dramă care-i apăsase greu pe toţi cei ce se apropiară de ea. Soarta marelui chirurg cu o reputaţie nepătata, a cărui bunătate şi devotament fuseseră atât de admirate de toţi din jur, fusese – în mod special – afectată de acea femeie. Infirmiera din Manchester n-avea să uite niciodată nemaipomenitul sfârşit al pacientei Nita Hollis.

Acum, tatăl lui Erling nu mai avea decât o singură dorinţă: să rămână singur, să se poată gândi în linişte. Trebuia să treacă peste dificultăţi care încă nu puteau fi măsurate, pentru a lămuri pe deplin sensul ultimei revelaţii a Nitei Hollis şi a afla ce se întâmplase cu copilul Sigridei. Totuşi, de ce Nita întârziase atâta cu mărturisirea? Tocmai când începuse a dezvălui taina, era de-acum prea târziu pentru ca să mai poată da amănunte. Cum va izbuti să afle ce-l interesa? Singurul lucru pe care îl ştia sigur era faptul că va avea mult de suferit.

Doctorul Searle nu încercă nici să-şi invite colegul de breaslă să se odihnească în casa lui, nici să-l însoţească la aeroport. Nu-şi îngădui niciun fel de întrebare, dar îşi avertiză fostul coleg – pe Erling – aşa cum îl rugase acesta. Aşa că îi dădu telefon:

— Alo! Tatăl tău nu doreşte altceva decât să rămână

singur ca să se poată obişnui cu taina pe care i-a dezvăluit-o Nita Hollis şi care, se pare, că l-a tulburat profund. Are reputaţia de a fi cel mai impasibil dintre medici, reputaţie care nu mi s-a părut deloc întemeiată, dacă ar fi să-l judec numai după trăsăturile complet schimbate ale chipului său. Doamna Hollis deţinea, într-adevăr, o informaţie extrem de importantă, despre o persoană numită Sigrid. Discreţia m-ar obliga să tac. Dar de fapt n-am de ce să tac, fiindcă nu ştiu mai mult de atât. Trag nădejde că după lovitura pe care a primit-o, tatăl tău nu va trece printr-o depresiune. Sistemul folosit de el, pentru a asculta chiar şi cele mai slabe şoapte ale bolnavei, necesita totuşi maximum de atenţie şi apoi – deşi nu mi-a mărturisit – tremura de frică la gândul că aceea încăpăţânată îndrăgostită putea să moară fără să-i fi spus altceva decât cât de mult îl iubise odinioară. Sigur că mărturisirile sărmanei Nita îl impresionau, inima lui era plină de bunăvoinţa de a o asculta, dar ardea de nerăbdare să afle „acel secret” al lui Sigrid. În orice caz, bănuiesc că musafirul meu s-a îndreptat spre Suedia, deşi n-am fost la aeroport şi nu l-am văzut decolând. Dragă Erling, am avut norocul să văd cu ochii mei răbdarea fără margini de care a dat dovadă ilustrul tău tată în faţa femeii care înşira vrute şi nevrute. Deşi mărturisirile Nitei îl deranjau în mod vizibil, a avut totuşi tăria să rămână imperturbabil şi să o asculte tot timpul, cu surâsul pe buze. Numai, moartea a putut pune capăt mărturisirilor, emoţionante în fond, dar pe care numai o femeie este în stare să le facă şi încă cu atâta lux de amănunte. Culmea e că doamna Hollis, tot vorbind despre dragostea ei, a amânat până în ultima clipă ceea ce-l interesa pe doctor, fiind cât pe-aci să moară fără să mai apuce să-i dezvăluie „secretul”. Totuşi, până la urmă i-a spus tatălui tău ceva care, pur şi simplu l-a uluit (şi să ştii că termenul e mult prea delicat). Dar, din câte am înţeles, „secretul” nu i-a fost dezvăluit decât pe jumătate. Cine-i va putea furniza pe viitor informaţiile de care are atâta nevoie? Dacă

îndrăznesc să-mi exprim părerea – în calitate de vechi coleg – să ştiţi că n-aveţi altceva de făcut faţă de doctorul Yvarsen, decât să-l lăsaţi în pace să nu-l întrebaţi nimic, să nu vă interesaţi în niciun fel de cele petrecute. Impresia mea e că are nevoie de multe zile ca să-şi vină în fire. Arătaţi-vă discreţi şi – încă o dată – nu-i puneţi nicio întrebare.

Erling vorbi atât de tare, încât receptorul vibră în urechea lui Searle:

— În privinţa asta, dragă Richard, poţi fi mândru de noi! Nici eu, nici soţia mea, nici mama n-avem de gând să punem vreo întrebare oaspetelui tău. Dacă există vreun om care n-a spus niciodată a lor săi decât ceea ce a vrut el să afle, apoi atunci să ştii că acel om e doctorul Jan Yvarsen! Nu s-a plecat niciodată decât în faţa propriei sale voinţe şi n-a rostit niciodată vreun cuvânt atunci când a socotit că nu trebuie să-l rostească. Din moment ce tata ti s-a părut foarte tulburat, dar sănătos, noi n-avem altceva de făcut decât să-l aşteptăm – cu surâsul pe buze – să se întoarcă; în principiu, să ştii, Richard, că suntem oarecum la curent cu secretul lui Sigrid. Nu vreau să-i transmit încă mamei vestea morţii Nitei, fiindcă l-ar aştepta pe tata să se întoarcă imediat. Prefer să-i cruţ unele ceasuri de aşteptare zadarnică, fiindcă s-ar putea ca pe tata să-l apuce cine ştie ce fantezie şi să se mai oprească pe undeva. Îţi mulţumesc din suflet, dragă Richard, pentru prietenia pe care mi-ai arătat-o şi să ştii că n-am să te uit niciodată!

Erling fusese bine inspirat nespunându-i nimic mamei sale despre discuţia cu doctorul Searle. Fiindcă a doua zi, Thérèse primi un telefon de la soţul ei, care acum se afla la Paris.

— Iartă-mă Thérèse, ştiu că nu ţi-a plăcut niciodată neprevăzutul. Dar iată că uneori eşti obligat să-ţi regăseşti sprinteneala din tinereţe şi să profiţi de o deplasare importantă pentru a mai efectua şi altele legate de ea. Nita Hollis a murit. Mă felicit că am răspuns

prompt chemării sale. Ştii la fel de bine ca şi mine, dacă nu cumva chiar mai bine, câtă putere au femeile de a-şi urmări, pe parcursul vieţii, un vis care n-are nici cea mai mică şansă să se realizeze, dar care nu înseamnă că nu le încântă. Nita a vorbit întruna despre amintirile ei din Krittelwerk. Eu nu m-am mai interesat niciodată despre existenţa ei, în schimb ea a urmărit-o, pas cu pas, pe a mea, ceea ce e destul de uimitor şi de înduioşător... Mă rog, lucrurile nu au nicio importanţă şi nu ţin să mai discut despre asta. Am hotărât ca – înainte de a mă întoarce acasă – să fac un circuit. Simt nevoia să-mi vizitez unii confraţi din Paris şi poate chiar şi din alte oraşe. Te rog din suflet, Thérèse, nu-ţi fă niciun fel de probleme şi nu te frământa. Când mă voi întoarce, vom vorbi despre o mulţime de lucruri. Te rog să-l iei pe Troll şi să ieşiţi zilnic la plimbare. Să nu cumva să te găsesc iar cu obrajii palizi şi cu ochii trişti: Dacă ai să verşi, fie şi o singură lacrimă, pentru faptul că soţul tău vagabondează prea mult în văzduh şi pe pământ, să ştii că te voi certa aspru! Pe curând! Transmite copiilor toată dragostea mea!

După ce Thérèse relată această convorbire telefonică – puţin cam seacă – pe care-o avusese cu soţul ei, Flavie îşi dădu seama că ea decursese de aşa manieră, încât soacra ei să nu poată plasa un cuvânt, să nu poată ridica nicio obiecţie. Jan nu voia întrebări şi, cu atât mai puţin, propunerea Thérèsei de a veni după el la Paris sau în oraşele despre care pomenise, prudent, destul de vag...

— Curiozitatea feminină e mult mai mare decât îmi închipuiam, declară Flavie. Află, mamă, că aş da nu ştiu cât să pot afla ce anume urmăreşte tata, străbătând lumea aşa, de unul singur...

La care Thérèse – pe care tandreţea nurorii sale o impresiona întotdeauna – răspunse cu o voce care se voia plină de veselie:

— Zău că mă faci să râd, Flavie, deşi crede-mă că numai de aşa ceva nu-mi arde acum. De altfel să ştii că

deseori râsul e foarte aproape de lacrimi: dar vreau să ascult de recomandarea lui Jan şi să nu plâng... Am să-l aştept cu calm şi cu răbdare... În concluzie, află ca bărbatul meu n-are decât să se ducă şi în Patagonia, dacă are chef, fără să mă frământ că se oboseşte prea mult sau că are unele neplăceri, cu condiţia ca de acum încolo să nu mai aud niciodată rostindu-se numele care-mi îngheaţă sângele în vine: Sigrid!

Flavie îi răspunse cu însufleţire că cel mai important lucru este ca – fie că-i scrie, fie că vorbeşte cu Jan la telefon, sau mai târziu, după ce avea să se înapoieze acasă – nimic să nu-i dea de bănuit că cineva din familie ştie ceva.

— Nita Hollis l-a chemat lângă ea, apoi Nita a murit, asta-i tot ce ştim noi, în mod oficial, îi sugeră Flavie soacrei sale. N-ai auzit nimic la magnetofon când te aflai pe coridor şi habar n-ai că Jan a avut precauţia să şteargă banda trimisă de Nita Hollis. Când se va înapoia, nimic din comportarea noastră nu trebuie să-i dea de bănuit cât de tare ne roade curiozitatea.

* * *

Doctorul Yvarsen avea acum ocazia să facă uz de stăpânirea de sine despre care se vorbea atâta. Trecuse vreme îndelungată de când fusese gata să-l arunce pe Sven în torent fiindcă îl surprinsese sărutându-i logodnica, de când o scuipase pe Sigrid în obraz şi rupsese logodna cu ea. Dar revelaţiile făcute de Nita în ceasul morţii aduseseră din nou în prim-plan sentimentele înflăcărate pe care le simţise mai târziu pentru aceeaşi Sigrid.

În rapidul care-l ducea de la Manchester la Londra, apoi în avionul care-l purta de la Londra la Paris, Jan – cu ochii închişi, pentru a se putea concentra mai bine – trecea prin intense frământări. Se simţea parcă pierdut într-o imensă singurătate, care totuşi i se părea singura de dorit. Călătorind atâta, profitase adesea – pentru a se mai

destinde – de cele câteva ceasuri liniştite, ca să aţipească. De data asta nu mai era vorba de somn. Zgomotul ritmic al roţilor de tren, apoi fundalul armonios al cerului, sfâşiat de trecerea avioanelor, toate se înverşunau parcă să repete la nesfârşit, aidoma unui clopot auzit doar de el:

„Sigrid... Sigrid a avut un copil...” Nici cea mai mică tresărire nu-i făcea pe ceilalţi călători să bănuiască extrema lui nervozitate: căci fiecare fibră de carne i se crispa dureros. Ajunsă la o asemenea intensitate, durerea resimţită nu mai poate fi socotită nici fizică, nici morală; ea macină întreaga fiinţă. Jan Yvarsen nu ascunsese niciodată că Sigrid făcea parte integrantă din fiinţa lui. O iubise pe Thérèse şi anii îi întăriseră şi mai mult tandreţea pe care o simţea pentru ea. Dar nimeni nu-i putuse lua niciodată ceea ce-i aparţinuse lui Sigrid. Îşi spuse că de fapt ea îi hotărâse soarta, că îl obligase să se menţină la un nivel foarte ridicat, să se întreacă pe sine însuşi. Ide şi mai ales Thérèse – cele două femei care l-au iubit şi mai ales cea căreia el i-a răspuns cu aceeaşi intensitate, cum a fost cazul Thérèsei – l-au susţinut şi l-au ajutat mult în viaţă. Dar Sigrid – deşi participase puţin la eforturile sale intelectuale, deşi plină de o exigenţă care nu se putea compara cu acea bucurie de a se dărui fără încetare, cu acea generozitate a inimii, caracteristică Idei, sau mai apoi, Thérèsei – Sigrid fusese totuşi pentru Jan singura femeie care-l inspirase cu adevărat. Da, când strâns înlănţuiţi străbăteau câmpia suedeză, ea îl pregătea de fapt pe bărbatul care urma să devină mai târziu. Obsedantul refren începu să-i sune din nou în auz: „Sigrid... Sigrid... a avut un copil...”

În sfârşit, avionul aterizează la Bourget: doctorul Yvarsen opri un taxi şi-i dădu şoferului o adresă. În taxi, îşi întocmi un plan de acţiune, cu precizia şi cu claritatea care-l caracterizau. Înainte de orice, va încerca să caute o pistă pe care să meargă până la capăt. Îi era cu neputinţă să-şi reia viaţa normală înainte de a afla ce anume voise

să-i dea de înţeles Nita. Universul lui nu va mai fi niciodată stabil, nu va mai fi el însuşi, atâta vreme cât nu va avea cheia misterului.

Prima grijă fu să-şi găsească o cameră şi să telefoneze soţiei sale. Apoi ieşi să se plimbe prin Parisul atât de drag. Distras de animaţia de pe străzi, mergea fără niciun scop. Cât farmec putea degaja marele oraş în acele ceasuri de primăvară! Manchesterul şi zilele lui posomorâte i se păreau acum foarte îndepărtate. Efectul acestei atmosfere acţionă prompt asupra nervilor săi încordaţi şi-i redădu echilibrul sufletesc ce-i fusese atât de tare zguduit. Spiritul îi redeveni activ şi lucid. Pentru oricine l-ar fi văzut, doctorul Yvarsen nu era – pe cheiurile Senei – decât un străin în plus, un plimbăreţ care colinda anticariatele, aplecându-şi asupra tarabelor doldora de cărţi silueta lui înaltă şi descoperind, cu ochiul unui om cultivat, câte un titlu rar, o gravură sau un bibelou ciudat. În realitate însă, Jan se gândea. Parcurse astfel alene, cheiurile până ce ajunse pe Pont-Neuf. În ciuda a tot şi a toate, nu izbutea să scape de indispoziţia cu care venise de la Manchester. Acum nu mai era însă, vorba de acel vechi *längtan*. Optica sa în privinţa răspunderilor se modificase, dar dacă exista totuşi un domeniu în care firea doctorului nu se schimbase, apoi acesta era cel al hipersensibilităţii sale când era vorba chiar de acele răspunderi. Nu suferise ca un damnat când – înainte de a părăsi clinica din Krittelwerk – un bolnav murise în mâinile sale? Nimic nu l-ar fi putut linişti, dacă n-ar fi aflat mai apoi că pacientul era condamnat dinainte şi dacă n-ar fi efectuat, chiar a doua zi, aceeaşi operaţie, pe un alt bolnav, operaţie care de data asta, reuşise pe deplin. Nu-şi călcase niciodată pe conştiinţă. Atâta vreme cât nu va rezolva şi acest caz, nu va mai fi el însuşi. Cuvântul „copil”, rostit de Nita Hollis, nu putea rămâne doar un simplu semn de întrebare. Voia să verifice afirmaţia Nitei... Dar cum? Ar fi trebuit s-o asculte pe Sigrid, atunci când sosise în Suedia, înainte ca el să se însoare cu

Thérèse; nu-i oferise posibilitatea de a-i împărtăşi secretul, de a-i explica pe îndelete că nu venise numai din dragoste, ci pentru a asigura viitorul acelei mici fiinţe nevinovate, pe care ea nu se simţea în stare s-o crească singură. Numai că nici remuşcările, nici regretele faţă de nişte lucruri atât de îndepărtate, nu mai serveau la nimic. Jan suferea mai mult din pricina incertitudinii, decât ar fi suferit din pricina unui pericol real. Tergiversările erau slăbiciuni pe care el nu le cunoştea. Trebuia să găsească o soluţie! Ca să rămână singur cu gândurile, se întorsese cu spatele la trecători. Cu coatele sprijinite de parapetul rece, de piatră, contemplă câteva minute apele cenuşii ale Senei. Înaintea sa, uriaşa catedrală Notre-Dame îi confirma faptul că, în faţa conştiinţei umane, singurul lucru care subzistă e cel pe care ţi-l inspiră dorinţa de a te depăşi pe tine însuţi şi de a nega orice limită a acestei dorinţe; de altfel acesta fusese întotdeauna unicul fel de a acţiona al lui Jan.

VII

DOCTORUL YVARSEN ÎŞI REGĂSISE elanul din tinereţe. Toate celelalte lucruri puteau să mai aştepte. Secretul lui Sigrid era un fel de entitate vie, ieşită dintr-un somn letargie ce durase prea mult; pentru a dezlega acest mister, acţiona cu toată puterea minţii sale. Ar putea lua avionul spre Natal, în sudul continentului african.

Ştia că Sigrid – înainte de a părăsi Transvaalul – trecuse pe acolo. Sigur că nu putuse părăsi Africa de Sud înainte de a îndeplini unele formalităţi. Deşi trecuse o perioadă atât de lungă, doctorul putea obţine aprobarea de a răsfoi unele registre; ar putea afla astfel încotro se hotărâse Sigrid să se îndrepte. Efortul – deşi cântărit îndelung – n-avea totuşi prea mari şanse de reuşită, şi apoi cât de neliniştită va fi Thérèse! Să-şi mai tulbure şi familia – soţia şi copiii? Fiindcă nu le putea spune pentru nimic în

lume de ce plecase de acasă. Mai târziu, da, le va spune, dar nu acum! Când va fi pe deplin sigur, le va istorisi totul, în amănunt. Important deocamdată era să facă în aşa fel, încât şederea sa la Paris să pară firească alor săi: putea invoca destule motive; că voia să-şi viziteze unii confraţi, să participe la câteva conferinţe care-l interesau, să discute cu câţiva editori traducerea în franceză a unora dintre lucrările sale scrise în suedeză. Cum să motiveze însă o călătorie în Africa de Sud? Aici, imaginaţia i se împotmolea. Poate că exista totuşi un alt punct de plecare: odinioară, avusese o foarte scurtă întrevedere cu notarul lui Sigrid; acum, biroul de notariat fusese luat în primire de fiul acestuia. Dar în astfel de oficine, dosarele – oricât ar fi de vechi – sunt păstrate cu mare grijă. Cine ştie dacă nu va da peste vreo urmă la notariat? Aşa că Jan luă imediat legătură prin telefon cu titularul vechiului birou de notariat din Stockholm. Noul notar nutrea o profundă admiraţie faţă de doctorul Yvarsen. De altfel, şi el ca si mulţi alţii, îi era îndatorat pentru vindecarea unui membru din familia sa. Noul notar era isteţ şi prompt. Întrebarea lui Jan fu foarte clară: Sigrid Lindval îl instituise legatar universal. El refuzase averea, care fusese mai apoi atribuită familiei Verneuil, a cărei fată, Flavie, îi devenise noră.

— Şi astfel – remarcă notarul cu amabilitate – dorinţa domnişoarei Lindval s-a realizat măcar în parte.

Glasul lui Jan dovedea cât de importantă era pentru el întrebarea pe care se pregătea s-o pună:

— După reglementarea acestei afaceri, biroul de notariat n-a mai fost solicitat de nimeni? Nicio persoană n-a mai avut vreo pretenţie în legătură cu moştenirea? Nimeni nu şi-a exprimat nici cea mai mică mirare sau curiozitate?

Jan trebui să aştepte câteva momente. Notarul ceruse să i se aducă dosarul domnişoarei Sigrid Lindval. Primul secretar al notarului era un om în vârstă şi avea o memorie proverbială. În plus, la fel ca şi tatăl actualului

notar, se extaziase în faţa frumuseţii şi graţiei clientei lor, iar mai apoi fusese zguduit, când auzise că se sinucisese la puţină vreme după ce trecuse pe la notariatul lor.

— În primii zece ani după moartea domnişoarei Lindval n-a intervenit nimeni. Având în vedere personalitatea testatoarei, secretarii se străduiseră să pună totul la punct, cu multă minuţie. Ne-am bucurat mai mult când am descoperit că beneficiase de moştenire o familie atât de integră ca familia Verneuil.

— Bun, şi pe urmă? întrebă nerăbdător doctorul. Ce s-a mai petrecut?

— Nu mare lucru, domnule doctor. Ni se întâmplă destul de des să ni se pună întrebări după dispariţia unui bărbat sau a unei femei. În cazul care vă interesează, m-a vizitat un străin care a întrebat dacă n-am primit de la dumneavoastră unele indicaţii în legătură cu moştenirea. A rostit o frază pe care noi am consemnat-o în dosar: „Nimic? Sunteţi siguri? Pare de necrezut!” Aflând că dumneavoastră n-aţi acceptat moştenirea, omul a declarat că din moment ce aţi considerat onorabil să procedaţi astfel, totul se sfârşise pentru... Apoi ne-a rugat să nu vorbim nimănui despre vizita pe care ne-o făcuse. După care, straniul vizitator a plecat foarte repede, aproape fără să ne mai salute, în orice caz fără să explice în niciun fel ciudata lui comportare.

— De unde venea? N-avea nimic specific după care să vă puteţi da seama cine putea fi? Cam ce vârstă avea? Din ce clasă socială făcea parte?

— Părea un bărbat destul de în vârstă...

Jan oftă uşurat. Nu era deci cu putinţă ca acel bărbat să fi fost tatăl copilului Sigridei.

Notarul continuă:

— Înalt, avea unele gesturi bruşte, aş spune chiar brutale. Foarte brun sau poate bronzat de aer şi soare. Nişte ochi care probabil că deveneau adesea duri şi neiertători. Un bărbat care se mânia uşor, dar care dădea totuşi dovadă de multă stăpânire de sine. Trebuie să fi

fost un personaj obişnuit să comande, dar noi nu ne-am putut da seama nici cum, nici unde îşi putea exercita calitatea asta.

Jan spuse la nimereală:

— Deci un om obişnuit cu primejdiile... Poate un aviator?

— Am eliminat asemenea presupunere, din pricina unui amănunt... Era în mod sigur un om cultivat. Poate un muzician, un pictor sau un sculptor.

— Eventual ziarist?

— Puţin probabil. N-a insistat, n-a cerut amănunte, n-a folosit niciun element mai pitoresc... Nu, nu era ziarist. Voia doar o informaţie clară şi precisă, privind fie interesele sale, fie ale unei alte fiinţe care-l interesa foarte tare.

— Să fi fost vreun vechi ofiţer englez în retragere?

— Tot ce se poate. Şi noi ne-am gândit la o atare ipoteză ca la cea mai plauzibilă dintre toate. Dar ofiţer nu în armata de uscat, ci mai curând la marină. Regret din suflet că nu vă pot da mai multe amănunte, domnule doctor.

Discuţia cu biroul de notariat, deşi nu i-a furnizat informaţii de prea mare interes, l-a emoţionat totuşi profund pe Jan. De ce insul acela aşteptase zece ani ca să-şi facă apariţia? Ce voise să spună prin fraza tenebroasă şi ciudată: că, dat fiind refuzul moştenirii, totul se isprăvise pentru... Pentru cine? Şi de ce? „Ah, dacă aş putea discuta toate lucrurile astea cu Thérèse, cu Flavie şi cu Erling!” Flavie! Asta este! Flavie avea un frate la Paris: Erik Verneuil. Pe el trebuia să-l vadă! Fiindcă numai el îl va ajuta să sfâşie perdeaua de întuneric care-l înconjura. Cum nu se gândise mai demult la treaba asta? Părinţii lui Erik Verneuil o cunoscuseră bine pe Sigrid. Jan fu cuprins brusc de nerăbdare. Blestemă în gând forfota insuportabilă a Parisului ce obliga taxiul în care se urcase să meargă ca melcul.

* * *

În vremea asta, în Suedia, Erling şi Flavie făceau risipă de cuvinte încurajatoare pentru a o linişti pe Thérèse, deşi ei înşişi erau destul de neliniştiţi. Ce anume îl va fi răscolit şi îl va fi emoţionat atât de tare pe Jan ca să se comporte în totală contradicţie cu obiceiurile sale? Flavie avusese ideea de a-şi alerta fratele, aşa că acesta – avizat – aştepta, din ceas în ceas, vizita lui Jan. Erik era puţin încordat: va izbuti oare să-i ascundă doctorului faptul că – prevenit de Flavie – îi aştepta vizita?

După ce Jan sună, o menajeră în vârstă îl introduse în odaia lui Erik care, bineînţeles, simulă o uimire fără margini. Uriaşul brun, care nu minţise şi nu-şi ascunsese niciodată sentimentele, simulă destul de prost surpriza, ca un actoraş de mâna a şaptea. Noroc că Jan era atât de preocupat de problema care-l frământa, încât nu numai că nu observă nimic, dar chiar dacă fratele mai mare al Flaviei ar fi fost şi mai neîndemânatic decât fusese, Jan tot nu şi-ar fi dat seama.

Din clipa în care ascultase vorbele înregistrate pe bandă ale Nitei Hollis, din clipa în care ea rostise pateticele cuvinte „secretul lui Sigrid”, apoi „Sigrid a avut un copil”, era pentru prima oară când Jan se simţea, în sfârşit, destins şi calm. Din fericire, Erik Verneuil nu era vorbăreţ, ci dimpotrivă, un bărbat cu o fire foarte închisă. După ce se salutară, Erik oferi oaspetelui său un pahar cu whiski şi ţigări, apoi îl rugă să se odihnească puţin, cât va da el unele porunci bătrânei sale menajere. Aşa că după ce lăsă aprinsă doar o veioză, se eclipsă. Jan, mai curând întins confortabil decât aşezat pe un imens fotoliu-club, de piele, avu răgazul să se destindă, căci stăpânul casei întârzie o bună bucată de vreme.

Jan nici nu-şi dădu seama; se simţise atât de bine în timpul odihnei într-o ambianţă plăcută, încât surâse înduioşat când, în sfârşit, Erik îşi făcu apariţia, încărcat cu un platou cu sandvişuri cu unt şi dulceaţă şi cu ceainicul

plin.

— Cât eşti de drăguţ, Erik. Se vede cât de colo că eşti frate cu Flavie a noastră! Nu-i aşa că m-ai lăsat în mod premeditat să mă bucur de această scurtă odihnă de care aveam într-adevăr atâta nevoie? Te rog mult să nu cumva să-i scrii surorii dumitale că m-ai văzut sosind într-o stare atât de lamentabilă. Dacă pasagera osteneală a socrului ei – care până acum se bucura de reputaţia de a nu fi niciodată obosit – ar ajunge la urechile soţiei mele, aceasta s-ar urca în primul avion cu viteză supersonică, ca să-şi ofere, cât mai repede cu putinţă, talentele ei de infirmieră cu diplomă! Pentru a pregăti terenul, fără să-mi pui obişnuitele întrebări, îţi spun, din capul locului, că toţi sunt bine sănătoşi. Adaug însă că, în ce mă priveşte, mă comport foarte urât, fiindcă mi-am lăsat familia pe planul al doilea şi nu mă mai interesez nici măcar de medicină. Se pare că mi-am schimbat profesia! Ai în faţa dumitale un detectiv amator sau cel puţin, un om care ar vrea să cunoască dintr-o dată toate dedesubturile acestei delicate profesii.

Erik se arătă cu atât mai atent, cu cât Jan nu-şi putea închipui că tăcerea interlocutorului său ar fi lipsită de interes faţă de cele ce-i spunea el. Privirea şi atitudinea brunetului uriaş erau cât se poate de binevoitoare.

— Am aflat din gura unei muribunde că n-am ştiut niciodată nimic despre un fapt de o importanţă capitală pentru mine. Se pare că verişoara mea Sigrid ar fi avut un secret şi am toate motivele să cred – după eforturile pe care le-am făcut de a mă întoarce cu atâţia ani înapoi – că ea ar fi dorit cu ardoare să aflu acest secret. Cu toate eforturile, extrem de dureroase, pe care le-am făcut pentru a răscoli în ceaţa deasă ce s-a lăsat între Sigrid şi mine, începând din ziua când a părăsit Krittelwerkul, continui să mă zbat în întunericul cel mai deplin. Doar notarul din Stockholm mi-a spus, la telefon, că cineva ar fi încercat un oarecare demers, care putea fi de maximă importanţă. Un bărbat a venit la notariat şi a întrebat cum

am reacţionat faţă de moştenirea pe care mi-o lăsase Sigrid. Când a auzit că am refuzat moştenirea, a rămas foarte dezamăgit. Era vorba de un străin mai în vârstă, poate ofiţer în retragere din vreo armată de uscat, deşi notarul presupunea că mai curând ar fi fost vorba de un marinar.

Doctorul Yvarsen avea în faţa lui exact interlocutorul care-i trebuia: tăcut şi totuşi atent, Erik strângea între dinţi capătul pipei din spumă de mare, pe care se părea că n-avea de gând s-o aprindă.

— Am făcut tot felul de presupuneri, pe care un om cu mintea întreagă nu le-ar face niciodată. Eram cumplit de descurajat, când brusc m-am gândit la dumneata ca la singura persoană în stare să-mi dea, totuşi, unele informaţii preţioase. Am să te rog să păstrezi pentru dumneata tot ce vom discuta. Soţia mea s-ar nelinişti inutil aflând demersurile mele în legătură cu acest „secret”. Amintirea lui Sigrid a devenit pentru ea un fel de obsesie. Dacă voi ajunge la vreun rezultat, îi voi istorisi totul, de la început până la sfârşit. Altfel îmi făgăduieşti să nu sufli o vorbă nimănui?

— Da!

— Îţi mulţumesc! Deci pot continua.... Muribunda despre care ţi-am vorbit a rostit cuvintele: „Sigrid a avut un copil”. Imediat – oricât de absurd ţi s-ar părea acest lucru, Erik – mi-am simţit sufletul sfâşiat de o serie de amintiri legate de verişoara mea, de înflăcărata mea pasiune pentru ea, şi mai ales de faptul că Sigrid ar mai fi putut iubi un alt bărbat în afară de mine... Să ştii că am îndurat foarte greu toate mărturisirile pe care mi le-a făcut Nita Hollis, femeia aflată pe moarte. Şi continui să le îndur tot atât de greu şi acum. N-aş fi venit să te deranjez, dacă nu s-ar fi întâmplat acest lucru. Nu mi-a plăcut niciodată să risc a deveni ridicol. Până azi, mi-am închis, cu înverşunare, în inima mea toate sentimentele care m-au tulburat. Dacă alţii – şi mă gândesc în primul rând la soţia mea – s-au neliniştit din pricina mea, au

făcut-o pentru că m-au iubit profund. Şi mai e vorba de ceva: mi-am revizuit, foarte lucid, atitudinile pe care le-am adoptat în decursul vieţii mele şi am ajuns la nişte concluzii foarte grave. Am meditat întotdeauna, îndelung, în toate problemele legate de profesia şi de răspunderile mele medicale. Dar, în ce priveşte viaţa mea particulară, am acţionat cu totul altfel. Am socotit mult prea des – fără să cercetez mai profund – că totul mi se cuvine. Şi iată că acum am descoperit, dintr-o dată, că acţionând astfel, mi-am pus pe umeri, fără să ştiu, unele răspunderi deosebit de grele. Am acceptat, am refuzat, am respins adesea o mulţime de lucruri, fără să-mi pese ce reacţii puteau declanşa în sufletul celor din jurul meu; aşa, de pildă, n-am vrut s-o ascult pe Sigrid, ultima oară când am văzut-o, înaintea morţii sale. Acum ştiu sigur că nu-mi voi mai regăsi echilibrul moral care îmi este absolut indispensabil pentru a putea trăi, câtă vreme nu voi şti dacă Sigrid a avut sau nu un copil. Vreau ca înainte de a mă întoarce acasă, să ştiu ce a lăsat Sigrid în urma ei!

Jan Yvarsen era atât de preocupat de subiect, încât nu observă uimirea ce se zugrăvise pe chipul lui Erik.

— Nădăjduiesc, Erik, că ai să faci un efort de memorie şi ai să-mi răspunzi la unele întrebări. Părinţii dumitale s-au gândit vreodată că Sigrid ar putea avea un copil? Ştiu că după ce a fugit din Transvaal, şi până la sinuciderea ei, a stat o bucată de vreme în Canada. Poate că o fi dat ceva de înţeles părinţilor dumitale. Te rog din suflet să-mi spui dacă ei au aflat sau poate au notat ceva deosebit în legătură cu acest lucru.

Erik se ridicase şi începuse a se plimba încoace şi încolo prin odaia vastă. Se simţea jenat şi nu prea ştia cum să înceapă discuţia, Jan adăugă nervos:

— Mă înşel cumva? Sigrid n-a locuit o bucată de vreme la părinţii dumitale?

— Nu, nu domnule doctor, nu vă înşelaţi. Părinţii mei au primit-o pe verişoara lor, cu multă bucurie. Chiar pot să vă precizez că ea a rămas în amintirile mele de

copilandru ca un fel de apariţie feerică. N-am mai văzut niciodată, în viaţa mea, o femeie care să mi se pară tot atât de frumoasă ca ea! Poate doar Flavie, dar asta numai când îşi dă silinţa să arate bine! Sigrid a fost pentru mine şi pentru Norbert întocmai ca raza de lumină a unui far ce ne-a dezvăluit un univers feminin plin de frumuseţe şi de farmec. Băieţandri fiind – crescuţi în pustietatea pădurilor şi a câmpiilor înzăpezite – cu un tată şi o mamă îmbrăcaţi întotdeauna curat, dar fără nicio preocupare pentru frumos, sigur că Sigrid ne luase ochii cu rochiile ei. În plus, era o femeie care – rar, e adevărat – ştia să râdă, un râs fără asemănare, care răsună şi acum în mine ori de câte ori mă simt năpădit de vreo bucurie fără margini.

O undă de tristeţe întunecă obrazul lui Jan. Ca să-şi ascundă emoţia, îl întrerupse pe Erik pe un ton aproape sec:

— Nu te-ai gândit niciodată că ar fi putut mărturisi cuiva acel... secret? Poate mamei dumitale...

Erik îşi frecă uşor bărbia cu mâna stângă, în vreme ce cu dreapta îşi ţinea pipa ca pe un obiect de artă demn de admirat. În sfârşit, după ce-şi răscoli îndelung memoria, rosti:

— Nu, nu-mi aduc aminte să se fi discutat vreodată în casa noastră, ceva legat de vreun... secret. În niciun caz, nu în acea epocă! Mama, care nu plângea uşor, avea ochii plini de lacrimi – văd şi acum scena – când a îmbrăţişat-o pe Sigrid ca şi cum ar fi fost fata ei, în clipa plecării. Parcă aud şi acum vocea mamei zicându-i: „Domnul să te aibă în pază, Sigrid! Şi nu uita că vei fi întotdeauna binevenită sub acoperişul casei noastre”. Îmi mai aduc aminte şi de un alt lucru care mi-a aţâţat grozav curiozitatea: tata a spus că era păcat că Sigrid nu avea destulă încredere în noi, fiindcă datorită frumuseţii sale era expusă la tot felul de primejdii şi că ar fi avut nevoie, mare nevoie, de unele sfaturi şi mai ales de protecţie.

Fraza căzu peste inima lui Jan aidoma unui vas cu plumb topit: „Sigrid avusese nevoie, mare nevoie, de

sfaturi, de protecţie şi el îi întorsese spatele!” Jan avu intuiţia, apoi certitudinea că Erik Verneuil îi răspunsese cu multă sinceritate, dar şi cu multă abilitate, ascunzându-i tocmai ce era mai important. Ce anume ţinea să-i ascundă fratele Flaviei? Aşa că atacă frontal:

— Erik! Dumneata îmi ascunzi ceva! Îmi spui că, în acea epocă, părinţii dumitale n-au discutat despre niciun „secret”. Dar mai târziu, dragă Erik, când ai mai crescut, nu se poate să nu fi tras cu urechea şi să nu fi prins unele crâmpeie din discuţiile celor mari. Părinţii dumitale în mod cert au mai vorbit despre Sigrid, după ce au primit înştiinţarea notarului, te conjur, spune-mi ce anume au presupus!

Erik era mai circumspect şi mai reticent ca niciodată.

— Ei bine, domnule doctor, aflaţi că mă simt cumplit de stingherit faţă de dumneavoastră...

— De ce, Erik? Ştiu că părinţii dumitale, au refuzat moştenirea ce li se cuvenea şi că n-au fost de acord s-o accepte decât în beneficiul copiilor lor. Bun! De ce-au refuzat-o? Au avut un motiv special? Un motiv plauzibil?

Erik mai făcu doi, trei paşi prin odaia spaţioasă, apoi se opri în faţa fotoliului larg unde Jan continua să-şi odihnească trupul obosit. În glasul fratelui mai mare al Flaviei Verneuil se putea desluşi şovăiala:

— Părinţii mei se temeau ca faimosul „secret”, care vă tulbură atât de târziu, dragă domnule doctor, să nu fie într-adevăr o realitate. Voiau să fie siguri că Sigrid nu lăsase în urmă un copil care – din punct de vedere legal – ar fi avut dreptul la moştenirea ce ne revenise nouă şi care poate că l-ar fi nedreptăţit pe urmaşul direct al testatoarei. La nevoie, ar fi venit imediat în ajutorul copilului şi şi-ar fi asumat sarcina creşterii şi educării sale.

— Şi atunci? întrebă Jan cu greutate. Atunci? Cum au ajuns la certitudinea, hai să-i spunem, negativă?

— Au scris, au cerut de peste tot informaţii, s-au străduit să ghicească unde anume şi-ar fi putut ascunde Sigrid copilul, dacă nu voia ca cei care-o cunoşteau să

afle de existenţa pruncului.

Când Jan începu să pună din nou întrebări, vocea îi era ciudat de răguşită. Fiecare frază devenise un chin.

— Spune-mi Erik, ştii cumva ce anume i-a determinat pe părinţii dumitale să procedeze astfel?

— Da, ştiu, fiindcă ne-au lăsat o notiţă semnată de amândoi, pe care urma s-o citim la majorat. Dacă până în acel moment nu-şi făcea apariţia niciun copil al lui Sigrid, însemna sau că acel copil nu existase niciodată, sau că tatăl său îşi asumase singur sarcina creşterii şi educării sale. Alarma care-l chinuise pe Jan înainte de a-l vizita pe Erik, începu să răsune din nou, de astă dată îngânând alte cuvinte: „Tatăl copilului lui Sigrid... Tatăl copilului lui Sigrid... Tatăl...”

Jan rămase nemişcat şi mut. Erik Verneuil reluă, ca şi cum nu şi-ar mai fi putut ţine în frâu sentimentele ce-i asaltau:

— Părinţii mei înclinau foarte mult către această ultimă posibilitate, pe care o socoteau cea mai verosimilă. Tata – dornic să restabilească adevărul, din respect faţă de memoria celei care-şi pusese capăt vieţii, indiferent de motivele ce o despărţiseră de dumneavoastră – ţinea să-şi asume el sarcina de a avea grijă de copil, poate în mod direct, anonim, dar în orice caz, deplin. Părinţii mei – şi mai ales mama – insistau în notiţa pe care am citit-o la majorat să nu ne amestecăm în niciun fel într-o chestiune atât de delicată. Poate că tatăl acelui copil îl ajuta fără ştirea familiei sale. Amestecându-ne într-o astfel de treabă, riscam să-i răsturnăm planurile.

Jan Yvarsen păli, apoi rosti cu mare greutate:

— ...Fără ştirea familiei sale? Deci părinţii dumitale, Erik, presupuneau cam cine ar putea fi acel bărbat...

Erik îl privi pe Jan cu o uşoară ironie în care se amesteca şi un pronunţat sentiment de reprobare.

— Am foarte mult respect faţă de dumneavoastră, domnule doctor, aşa că vă dau cuvântul meu de onoare că nu voi repeta niciodată nimănui, ceea ce discutăm noi

acum. Dar atitudinea dumneavoastră mi se pare ciudată. Nu trebuia să veniţi aici dacă nu aveţi încredere în mine!

O bănuială cumplită trecu aidoma unui fulger prin mintea lui Jan. Cu o voce de nerecunoscut – atât îi era de mare emoţia – întrebă:

— Cine – după părinţii dumitale – putea fi acest tată?

— Cine a iubit-o pe Sigrid?

Vocea, deşi reţinută, totuşi foarte clară a lui Erik, răsună ca sunetul trâmbiţelor Judecăţii-de-Apoi în urechile şi mai ales în sufletul lui Jan, incapabil să se mai ridice de pe fotoliu.

— Nimeni şi mai ales dumneavoastră, domnule doctor, n-a crezut vreodată că Sigrid ar fi putut iubi mai mulţi bărbaţi. N-a iubit decât unul singur şi acela aţi fost dumneavoastră!

Din trei paşi, Erik ajunse în faţa barului, turnă puţin whisky într-un pahar şi i-l întinse lui Jan. Dar cum acesta leşinase, Erik se văzu nevoit să-i deschidă gura şi să-i toarne uşurel, alcoolul, între buzele albe. Odinioară Jan, plânsese, plânsese cu hohote la moartea micului Nils, plânsese, cu capul sprijinit de patul în care îşi dăduse sufletul nefericita Ide. Dar, datorită unei excepţionale stăpâniri de sine, îşi venise repede în fire. Acum însă, depăşise limita suferinţei. Glasul lui Erik Verneuil rostise un adevăr care ar fi trebuit să-i sară în ochi, dar pe care nu izbutise să-l descopere singur. El era legat de o perioadă din viaţa sa care fusese cea mai încântătoare, cea mai minunată, dar care-i fusese smulsă cu atât mai inexorabil, cu cât ştia că-i fusese interzisă pentru totdeauna. După acea dramă, se străduise din răsputeri să uite săptămânile şi lunile de excepţională fericire, să le îngroape într-un mormânt mai adânc şi mai întunecat decât orice mormânt săpat vreodată de mâna omului. Fără această atroce disciplină pe care şi-o impusese, doctorul Jan Yvarsen, de îndată ce-o pierduse pe Sigrid, n-ar mai fi putut să trăiască.

VIII

ERIK VERNEUIL AVEA UNELE calităţi deosebite. Nimeni nu era mai îndemânatic şi mai tăcut, nimeni nu se pricepea atât de bine ca el să vină în ajutorul unei fiinţe lovită atât fizic, cât mai ales moral. Fără să arate o solicitudine prea vădită, care poate că l-ar fi jignit pe Jan Yvarsen, Erik consideră, ca un lucru absolut normal, că doctorul trebuia să rămână cel puţin douăzeci şi patru de ore la el. Aşa că spuse:

— Din moment ce vreţi să verificaţi în profunzime unele ipoteze, vă mărturisesc – fără falsă modestie – că mă bucur, în Canada, de faima unui vânător fără pereche. Chiar dacă nu dispun, în cazul de faţă, de acele întinderi înzăpezite care să-mi indice urma paşilor, pot – dacă-mi veţi îngădui – să vă ajut. Pe de altă parte, chiar dacă nu mi-aş permite să prescriu un tratament unuia dintre cei mai de seamă medici din lume, cel mai elementar bun simţ v-ar recomanda o odihnă serioasă, în care mai ales să nu vorbiţi şi să nu vă gândiţi la nimic. Menajera ne va pregăti o masă uşoară. Ne vom culca devreme, căci – conform proverbului – la urma urmei, „mai e şi mâine o zi”…

Oricât de energic ar fi fost Jan Yvarsen, de data asta se simţea, într-adevăr, la capătul puterilor. Când se trezi şi-şi veni pe deplin în fire, a doua zi dimineaţă, era destul de târziu. Între timp, Erik trecuse pe la hotelul unde-şi reţinuse Jan, în ajun, o camera; totul era în regulă, iar valiza se afla la locul ei. Telefonul sună, dar atât de slab, încât musafirul lui Erik nu-l auzi şi-şi continuă, liniştit, somnul. Era Flavie care suna din Suedia.

— Doamna Yvarsen să fie liniştită, spuse Erik. Soţul ei va fi pur şi simplu, răsfăţat. De altfel, se simte foarte bine. O va anunţa din vreme când se va întoarce acasă…

Flavie – cel puţin aşa afirmaseră întotdeauna fraţii ei – nu aşteptase niciodată „ca întregul Nord să se dezgheţe

pentru a-i face să înţeleagă ce anume dorea ea de la ei”; printr-un cuvânt, şi acela rostit doar pe jumătate, îi dezvălui lui Erik că era fericită să ştie că socrul ei se afla la el şi că în felul acesta Thérèse şi Erling vor fi liniştiţi.

După ce doctorul se trezi, Erik îi istorisi vesel că se rugase de întreaga familie Yvarsen, să nu vină toţi deodată sau pe rând, la Paris. Fiindcă el, Erik, îşi asumase sarcina de a o face pe secretarul, asistentul şi comisionarul, numai ca să-i fie pe plac oaspetelui său, ba o va face chiar şi pe...

— ...Chiar şi pe detectivul.

— Bineînţeles, domnule doctor, eu voi fi Watson, iar dumneavoastră Sherlock Holmes.

Acestea au fost singurele cuvinte prin care – în acea dimineaţă – cei doi bărbaţi au încercat să mai înveselească puţin atmosfera. Jan Yvarsen era frământat de veştile pe care le aflase. Erik încercă să-i insufle calmul necesar, afirmând că întoarcerile în trecut n-au dat niciodată rezultate, după cum ai săvârşi o greşeală încercând să-ţi imaginezi viitorul.

— Ai dreptate, Erik. Ce soartă strălucită părea c-o aşteaptă pe Sigrid!... Şi totuşi dragostea noastră nu s-a împlinit, iar destinul ei a fost tragic. Chiar mă şi întreb dacă nu cumva acţiunile noastre pământeşti sunt, hai să zic, supervizate, de ceva care ne depăşeşte, care nu mai depinde de voinţa noastră. Ide mi-a fost adusă acasă, vindecată de îndelungata ei amnezie şi, cu timpul, poate că deznădejdea mea de a o fi pierdut pe Sigrid s-ar mai fi potolit, ocupat fiind să-mi îngrijesc soţia. Aveam impresia că – înconjurând-o pe Ide de atenţii, consacrându-i tot timpul meu liber – răscumpăr o parte din vina lui Sigrid şi acest gând îmi insufla putere.

— Dragă domnule doctor, poate că într-adevăr strădaniile noastre pot răscumpăra rătăcirile altora; în plus, pot duce la unele răsturnări de situaţii, neaşteptate şi fericite: gândiţi-vă câţi bărbaţi, femei şi copii aţi smuls din ghearele suferinţei, gândiţi-vă la devotamentul

dumneavoastră: recunoştinţa lor ar trebui să vă facă nespus de fericit!

— Da, sigur, ai dreptate! Dar, pe de altă parte, să ştii că am avut de îndurat şi multe nenorociri. Gândeşte-te, Erik, numai la durerea unui părinte care-şi pierde copilul şi, mai ales, primul lui copil! La durerea unui soţ care-şi pierde nevasta, o fiinţă atât de blândă şi de îngăduitoare, cum a fost Ide! La dezastrul căsniciei fetei mele! Şi la greşelile pe care eram să le săvârşesc eu însumi, în ciuda vârstei şi a pretinsei mele înţelepciuni. La casa pe care ne-am construit-o, cu atâta drag, şi care a ars până la temelii. La...

— Nu vreţi să mă ascultaţi şi pe mine, domnule doctor? În loc să vă gândiţi la toate nenorocirile pe care le-aţi îndurat, haideţi să revenim la prezent.

— Să nu crezi, Erik, că vorbesc ca să mă aflu în treabă! Dacă fac tristul bilanţ al trecutului, îl fac numai ca să-ţi mărturisesc că cele aflate de la dumneata, în legătură cu Sigrid, mă afectează mai puternic decât toate nenorocirile prin care am trecut, adunate la un loc! Asta e cea mai crâncenă pedeapsă pe care mi-a pregătit-o soarta! Fiindcă îi voi putea ierta pe alţii, dar nu mă voi putea ierta niciodată pe mine însumi! Am crezut că Ide nu se va mai întoarce niciodată! Mai ales după ce-am căutat-o atâta! Atunci am socotit că trebuia să repar greşeala din tinereţe, intransigenţa tânărului fără minte, şi să mă împac cu logodnica mea pe care continuasem s-o iubesc cu disperare. Înainte însă de căsătoria care părea atât de apropiată, m-am comportat faţă de ea ca şi cum... ca şi cum mi-ar fi fost soţie. Şi – culmea inconştienţei – nu m-am gândit niciodată la unele urmări posibile.

Glasul lui Jan abia se mai auzea, când încheie spunând:

— Dacă îndrăznesc, în sfârşit, să vorbesc astăzi, ca un bărbat conştient de actele sale, trebuie să-ţi mărturisesc că de fapt eu sunt vinovat de crima lui Sigrid faţă de Ide. Eu sunt cel care, până la urmă, a aruncat-o în torent...

— Gata, domnule doctor...

— Da, Erik. Uimirea şi durerea m-au făcut să-mi plec umerii; simt cum puterile mă părăsesc tot mai mult. De la o vreme, mă redresez din ce în ce mai greu. Cred că-ţi dai seama – în aceste condiţii – cât îţi sunt de recunoscător pentru tot ceea ce faci pentru mine.

Jan se strădui să surâdă, făcând un mare efort pentru a-şi veni cât de cât, în fire.

— Mă tem că nu voi fi un Sherlock Holmes prea strălucit, dragul meu Watson. În sfârşit... dacă înţeleg bine, regula jocului comportă un plan de atac...

— Exact! Deci, primo: ce ştim până acum? Că Sigrid a avut un copil. Ce urmărim? Să-l regăsim cu orice preţ fie că e băiat, fie că e fată!

— Dacă e vorba de o fată, situaţia se complică, fiindcă presupunând că s-a măritat, asta înseamnă că şi-a schimbat numele.

— În mod sigur! Şi s-ar putea să se fi măritat de mult! Admiţând că Sigrid i-a dat numele ei, de Lindval, n-o mai putem găsi, din moment ce acum poartă numele bărbatului ei. În orice caz, avem totuşi un element major pe care ne putem sprijini.

— Care?

— Bănuiesc că puteţi, făcând o mică socoteală, să presupuneţi cam când s-a născut...

Jan nu făcea parte dintre oamenii care roşesc pentru orice fleac, dar acum – în ciuda vârstei – roşi ca un şcolar, fiindcă suferea cumplit ori de câte ori venea vorba despre greşeala pe care o făptuise. De câte ori nu-i sfătuise pe cei tineri să fie prudenţi, să aibă răbdare, oricât le-ar fi de greu să aştepte! De câte ori nu făcuse uz de toată diplomaţia lui, pentru a cruţa altora nişte suferinţe la care el nu se gândise niciodată atât cât ar fi trebuit! Fiecare existenţă îşi are şi aşa necazurile şi durerile ei, de aceea omul trebuie să fie prudent şi să le evite, măcar pe cele pe care le poate evita. Avu impresia – dureroasă pentru un bărbat ca el – că se purtase ca un primitiv. Ce-ar gândi oare toţi cei care, în decursul timpului, veniseră să-i ceară

sfatul şi care-l ascultaseră pentru că îl socoteau o pildă de moralitate? Erik aproape ghici gândurile ce-l frământau pe doctor. Aşa că spuse – cu o gentileţe care merse drept la inima, adânc mâhnită, a doctorului:

— Dacă aş fi avut cinstea să fiu băiatul dumneavoastră, domnule doctor, m-aş fi simţit deosebit de mândru, constatând că tatăl meu e la înălţime în orice situaţie, chiar dacă e vorba de ceva ce i-ar putea răni orgoliul. Doctorul Yvarsen e un bărbat superior oricărui erou convenţional pe care l-ar putea crea vreun scriitor oarecare ca să impresioneze inimile prea tandre şi spiritele prea simple. Nu mă pot abţine să nu repet, dragă domnule doctor, cât mă simt de emoţionat de voinţa de care daţi dovadă în încercarea de a regăsi o fiinţă care – odată curiozitatea satisfăcută – nu vă va aduce decât necazuri, atât dumneavoastră cât şi familiei.

Erik spusese, toate acestea, pe nerăsuflate, pentru ca Jan să nu se simtă stânjenit de sumarul examen psihologic pe care tocmai îl efectuase. Apoi, fără să-i lase timp să răspundă, adăugă:

— Staţi puţin, domnule doctor! Notarul dumneavoastră a dat o indicaţie care ne-ar putea fi de folos. N-are niciun rost să ne urcăm în avion, să ne ducem în Transvaal şi să pornim din locul de unde a pornit Sigrid, odinioară. Nu! Ea i-a povestit mamei că – după ce a fugit din Transvaal, fără să-şi dea prea bine seama ce face, atât era de disperată că trebuia să vă părăsească – s-a gândit să se refugieze la Paris. „În acest oraş – spusese Sigrid – oamenii vor fi mai milostivi şi mai îngăduitori cu o străină atât de lovită. Parisul a ştiut întotdeauna să întindă mâna celor aflaţi la nevoie, să-i ajute şi să le surâdă fără să le pună întrebări indiscrete.” Alegerea era bună. Străinii au întotdeauna tendinţa să-i trateze pe parizieni drept uşuratici. Nişte inimi ce se înduioşează repede, care bănuiesc adevărul fără a încerca să intre în amănunte, iată ce am observat eu privitor la locuitorii acestui oraş, în ceasurile mele de maximă tristeţe... Dar, continuă Erik, Sigrid va fi rămas la

Paris? Şi dacă a rămas, unde a rămas, unde a locuit? Parisul e atât de mare şi se perindă prin el atâta lume!... Portăreasa imobilului în care a locuit ne-ar fi fost de cel mai mare folos.

— Sau personalul hotelului unde va fi tras.

— Dacă pruncul s-a născut la Paris, poate că Sigrid a stat într-un spital sau într-o clinică!

— Date fiind gusturile ei, sunt sigur că şi-a ales o casă luxoasă, dar din astea sunt cu miile la Paris.

— Staţi puţin, nu trebuie să ne simţim descurajaţi chiar de la primele dificultăţi. Fiindcă nu mi se par chiar de netrecut. Având în vedere că era vorba de o străină, deci constrânsă să se folosească de paşaport, a fost obligată să se înscrie cu numele ei adevărat. Ia să cercetăm, cu atenţie, cartea de telefon! Sunt gata să răsfoiesc toate paginile unde sunt trecute clinicile, chiar dacă voi fi obligat să mă slujesc de lupă. Aşa că am să mă aşez la birou, iar dumneavoastră îmi veţi servi drept asistent.

Erik avea dreptate: lista era destul de lungă; mai întâi, eliminară toate clinicile noi, deschise în ultima vreme. Şi cum lista începu să se scurteze vertiginos, cei doi bărbaţi începură şi ei a fi din ce în ce mai puţin convinşi că – din fastidioasa succesiune de apeluri telefonice va ţâşni vreo rază de lumină. La fiecare clinică – de îndată ce aflau că nu era vorba de o nouă internare, ci doar de o informaţie – persoanele cu care discutau, deveneau din ce în ce mai puţin amabile: susţineau că sunt ori obosite, ori mult prea ocupate pentru a-şi pierde vremea cu cercetarea registrelor.

În sfârşit, o directoare mai binevoitoare sesiză dezamăgirea din glasul celui cu care vorbea. Aşa că întrebă:

— Îngăduiţi-mi o întrebare, domnule...

— Vă rog, doamnă...

— Sunt sigură că nu vă interesaţi de vechimea clinicii mele ca să internaţi aici o viitoare mamă. Să ştiţi că sunt o femeie discretă atât din fire, cât şi prin profesie: aşa că

aţi face mai bine să-mi explicaţi ce anume doriţi în realitate.

— Ce plăcere să vorbească cineva cu o persoană atât de binevoitoare ca dumneavoastră, doamnă! Într-adevăr, nu o viitoare mamă ne preocupă pe noi acum, ci o persoană moartă în mod accidental, atunci când copilul ei trebuie să fi avut patru sau cinci ani. Căutăm acest orfan, care acum sigur că a devenit o femeie sau un bărbat în toată firea. Şi vă rugăm să ne faceţi onoarea de a crede că intenţiile noastre faţă de el sunt dintre cele mai bune.

Un râs sincer şi deschis, un râs extrem de plăcut răsună la celălalt capăt al firului.

— Văd că nu vreţi să recurgeţi la ajutorul poliţiei. Să ştiţi că nu toţi anchetatorii sunt nişte nepricepuţi, ca în romanele de aventuri. Şi să mai ştiţi că, în afară de un miracol, nu veţi reuşi să aflaţi nimic de unul singur şi mai ales prin nişte metode specifice unui om prea puţin obişnuit cu reaua voinţă şi cu indiferenţa celorlalţi. Dumneavoastră n-aveţi decât să procedaţi cum credeţi de cuviinţă, dar eu aş încerca să vă dau totuşi un sfat pe care-l socot bun. Femeia despre care mi-aţi vorbit, dacă am înţeles eu bine, trăia într-un mediu rafinat. Asta exclude de la început – dat fiind anii numeroşi care au trecut de atunci – includerea noilor cartiere pariziene. Începeţi, deci, cu Auteuil şi Passy. Dacă e vorba de o străină, duceţi-vă în Champ-Elysees. Nu ocoliţi, de asemenea, cartierul Neuilly. Nu cereţi informaţii de la Clinici, înainte de a fi recurs la o metodă mult mai simplă: orice nou-născut trebuie declarat la primărie. Dacă ştiţi data, chiar aproximativă, a acestei naşteri, nu mai ezitaţi: consultaţi starea civilă. Staţi puţin... Încă nu-mi mulţumiţi, fiindcă vreau să vă mai dau un sfat: s-ar putea ca în cercetările pe care le veţi întreprinde, să întâmpinaţi încă o dificultate: numele copilului. Dacă vi se va întâmpla aşa ceva, căutaţi mai întâi numele de familie al mamei sau mai bine zis, după cum bănuiesc eu, numele de fată al mamei. Dacă nu veţi găsi nimic la această rubrică,

gândiţi-vă la alta: „tată şi mamă necunoscut”... Staţi domnule, aveţi puţină răbdare... Văd că vorbiţi cu un uşor accent străin... Deşi stăpâniţi perfect franceza, nu vorbiţi totuşi cum vorbim noi. Poate că ar fi mult mai simplu să cercetaţi actele de naştere ale copiilor străini, cu sau fără familie, care au venit pe lume în epoca respectivă.

Apoi, după ce puse repede capăt mulţumirilor lui Erik, directoarea închise telefonul.

Două ceasuri mai târziu, primăria din arondismentul şaisprezece al Parisului, le eliberă – fără niciun fel de complicaţii – o copie după actul de naştere al unui copil venit pe lume la data calculată de doctorul Yvarsen. Într-o zi de 7 iunie, zi în care Parisul se afla în deplina strălucire a începutului de vară, o suedeză adusese pe lume un băiat cu numele de Rholf-Harald. Nu mai exista niciun fel de dubiu. Prin nume, Sigrid voise să arate că fiul ei era un adevărat viking! Când fuseseră copii, ea îi spunea adesea lui Jan „viking”, susţinând că părinţii lui ar fi trebuit să-i dea numele de Rholf: Rollon, cum spun francezii pentru a-l desemna pe primul duce al Normandiei. Strângându-şi pruncul la sân, Sigrid se gândise, desigur că un Rholf-Harald va şti – ca şi străbunii săi – să domine toate furtunile, toate uraganele vieţii.

Erik Verneuil – care simţise adesea clocotind în el sângele fierbinte al vechilor piraţi ai mărilor – fu cuprins de entuziasm:

— Domnule doctor, dacă s-ar fi aflat şi Flavie cu noi, ar fi strigat şi ea că numai Sigrid – zâna copilăriei noastre – ar fi putut să pună astfel de nume copilului ei! Ar fi fost atât de entuziasmată pe cât ar fi fost de dezamăgită dacă ar fi aflat că Sigrid şi-a botezat fiul, Jan! Mândra Sigrid nu putea folosi – într-un astfel de caz – ideea meschină de a-i da numele dumneavoastră. Dacă într-o bună zi, tatăl avea să-şi recunoască fiul, asta trebuia să se întâmple datorită unui lucru care le era comun amândurora, şi anume rasei de vechi marinari, de îmblânzitori ai oceanelor, de oameni obişnuiţi să înlăture toate piedicile

care li se puneau în cale.

Logica celor rostite de Erik era atât de deplină, încât Jan Yvarsen simţi o sfârşeală groaznică în faţa noului val de tristeţe care-l cuprinsese, cu mult mai violent decât înainte. Privind banalul act nu-i mai rămânea decât să accepte realitatea. Ceea ce-i şoptise Nita era deci adevărat, şi fără îndoială că şi-ar fi completat cu toate amănuntele necesare cruda revelaţie, dacă n-ar fi surprins-o moartea. Ceea ce-l mira cel mai tare pe Jan era faptul că nu se gândise niciodată că Sigrid ar fi putut avea un copil cu el. După ce Nita îi dezvăluise existenţa copilului, începuse să se frământe, gândindu-se cine ar putea fi tatăl. Ideea că pruncul era al lui nu-i trecuse o singură clipă prin minte. Identitatea acelei mici fiinţe nevinovate încă nu căpătase consistenţă în ochii lui; i se părea aidoma unui chip proiectat pe un ecran, umbra unui nor ce rătăcea pe deasupra pământului. Dar numele dat de Sigrid copilului îl obliga să vadă adevărul în faţă. Spiritul realist al omului de ştiinţă se va ciocni de acum încolo de o entitate care avea formă, suflet, calităţi, defecte pe care nu i le va mai putea îndrepta şi în care va recunoaşte ceva din propria lui făptură.

Ajuns din nou în primitoarea odaie a familiei Verneuil, lui Jan Yvarsen – foarte drept, foarte palid – îi era greu să accepte apăsătoarea realitate pe care i-o confirmau cele câteva rânduri scrise pe hârtia din faţa lui. Începând din acel ceas, trebuia să admită că nu era numai bărbatul Thérèsei, tatăl Idei şi al lui Erling. Toate perspectivele frumosului tablou de familie pe care-l purta de ani de zile în sufletul lui, cu o surâzătoare seninătate, fuseseră retezate. Se gândi la medicul care analizează un strop de sânge; privit cu ochiul liber, pare sănătos şi normal. Dar dacă acelaşi doctor examinează picătura de sânge la microscop, cine ştie ce avea să găsească în ea! Obsedat, îşi repeta într-una: „Cum e cu putinţă ca un bărbat care se pretinde, inteligent, obiectiv şi mai ales perspicace, să trăiască într-o asemenea stare de orbire! Cum s-a putut

ca Nita Hollis, în nădejdea că mă va mai vedea o dată, să ştie totul despre Sigrid şi eu, eu vărul, iubitul, logodnicul ei, să nu ştiu nimic? Cum de s-a putut întâmpla un asemenea lucru?" Pe măsură ce reflecta însă mai adânc, mirarea începea să-i scadă. Dacă Nita Hollis se străduise să urmărească de departe şi la vremea lor dramaticele întâmplări ale vieţii lui Sigrid, dificultăţile de care se izbise acum Jan, în mod sigur că nu le mai cunoştea. Ceea ce face dificilă lectura unui roman, trăit de o fiinţă, e lipsa de continuitate, rupturile care intervin în viaţa ei. Dacă fiinţa respectivă, nu şi-a schimbat domiciliul, dacă a dus o viaţă normală, e cât se poate de uşor să afli ce s-a mai întâmplat cu ea. Dar cu Sigrid Lindval lucrurile nu stăteau chiar aşa. Nita Hollis afla ori de câte ori intervenea vreo schimbare în viaţa fostei lui logodnice, în vreme ce Jan, nemaigândindu-se să se intereseze de etapele pe care le străbătuseră, se afla în faţa unui gol imens. Copia de pe certificatul de naştere nu dădea – cum e şi firesc – niciun fel de indicaţie despre actuala adresă a lui Rholf-Harald.

Erik ezită să tulbure gândurile oaspetelui său pentru a-l întreba dacă nu intenţionează să se întoarcă acasă. Mai ales că ştia de la Flavie cât de neliniştiţi erau toţi ai săi. Relaţiile dintre Jan Yvarsen şi familia lui vor continua să rămână încordate, câtă vreme doamna Yvarsen nu va socoti de cuviinţă să-i dezvăluie soţului ei că şi ea şi copiii ei ştiu mai multe decât bănuia el, sau câtă vreme Jan nu va mărturisi familiei sale, tot adevărul. Un observator din afară şi-ar fi putut închipui că între cei doi bărbaţi survenise o neînţelegere. Căci o tăcere atât de îndelungată nu era un lucru obişnuit, ci dimpotrivă, destul de rar. De zece ori Erik Verneuil fu pe punctul de a-l întrerupe pe doctor din gândurile sale. Până la urmă, crezu că Jan aţipise; dar nu era aşa.

— Scuză-mă te rog, dragă Erik, mă comport foarte urât tocmai faţă de dumneata, care m-ai ajutat atâta. Niciodată nu mi-am dat seama, atât de clar ca acum, că nu trăim numai cu ce ne furnizează prezentul. E o idee

falsă. Tot ceea ce am trăit mai înainte rămâne îngropat în noi şi aceste lucruri ne apasă uneori, umerii ca o povară mult prea greu de îndurat. Trecutul ne însoţeşte tot timpul; nu ne slăbeşte nicio clipă. Şi cine ştie dacă n-avem unele amintiri chiar dinainte de a ne naşte?... Fiindcă n-am avut încă răgazul necesar să mă gândesc pe îndelete la acest lucru, îmi dau seama că în străfundul fiinţei mele există – în legătură cu unele lucruri – nişte lacune imense: n-am cunoscut-o pe Sigrid îndeajuns, cât a trăit. Pe Sigrid, demnă de adorat, dar şi de urât, pe Sigrid înflăcărată şi îndrăgostită, pe Sigrid feroce, dezlănţuită, periculoasă şi capabilă de orice ca să-şi apere dragostea; apoi pe Sigrid absentă, dar tot timpul legată de mine şi care, chiar dispărând de pe acest pământ, îmi lasă o taină de descoperit şi o datorie de îndeplinit. Nu m-am străduit să disting, în ansamblul ei, imensa privelişte a existenţei mele, cu colţurile întunecoase şi cu izbucnirile luminoase. N-am ştiut să mă căiesc îndeajuns pentru superficialitatea de care am dat dovadă, ori de câte ori n-au fost în joc cariera, cercetările, profesia mea de medic. Eşti într-adevăr foarte amabil, Erik, fiindcă mă laşi să bat astfel câmpii, în faţa dumitale, fără să-mi aduci aminte că prezenţa mea îţi încurcă treburile pe care le ai de rezolvat la Paris. Dar, fii liniştit, nu uit cât de neliniştiţi trebuie să fie ai mei, acasă, în Suedia. Atâta doar că nu mi-am îndeplinit datoria de a-l găsi pe Rholf-Harald. Cum să-l găsesc? Cum?

— Dacă măcar am şti cu ce se ocupă, spuse Erik; atunci sigur că sarcina noastră ar fi mult uşurată. Ţinând seama de gusturile, de darurile cu care era înzestrată mama lui, poate că am putea totuşi găsi un punct de plecare.

— Într-adevăr... De ce nu? Cine ştie?

— Problema însuşirilor moştenite e totuşi foarte controversată, nu-i aşa, domnule doctor?

— Sigur, dar suntem totuşi datori să încercăm!

— Să nu uităm că mama sa murind atunci când el nu era încă decât un băieţaş, Sigrid nu l-a putut călăuzi în

viaţă, descoperindu-i vreo înclinare către artă sau către ştiinţă. Dar care a fost înclinarea dumneavoastră cea mai marcantă, domnule doctor, în afară de medicină?

— Muzica, răspunse Jan fără să şovăie. Oricât de bizar ar putea să ţi se pară, Erik, am trăit tot timpul cu muzica în mine! Existenţa mea a fost aidoma unei simfonii şi totuşi n-am...

Jan se opri brusc, iar chipul i se lumină:

— Merg din descoperire în descoperire! Da, Erik, muzica a fost harul cu care m-am născut! Studiile medicale, cercetările ştiinţifice m-au obligat la o muncă înverşunată.

— S-ar putea ca Rholf-Harald să fie un mare muzician!

— Nu simt câtuşi de puţin dorinţa să glumesc şi totuşi, Erik, află că mă faci să râd, fiindcă nu vorbeşti de un muzician, ci de „un mare muzician”.

Erik n-avea aceleaşi motive ca Jan să fie melancolic, aşa că râse sincer, iar pentru el râsul era o adevărată destindere după ceasurile pe care le petrecuse străduindu-se să înlăture temerile şi neliniştile socrului surorii sale.

— Degeaba protestaţi, domnule doctor! Flavie şi noi toţi cei care vă cunoaştem bine, vom adăuga întotdeauna – fie cu voce tare, fie în sinea noastră – epitetul de „mare”, de îndată ce va fi vorba de o treabă care vă priveşte. Dacă încerc să evoc un Rholf-Harald artist, nu voi fi niciodată de acord să-l clasez printre muzicienii aflaţi pe planul al doilea, despre care nu se vorbeşte mai deloc. Dacă mi-l închipui ca pe un viking adevărat, sunt convins că e un bărbat de un curaj nebun, gata să străbată singur munţii sau mările, fără să se gândească la ceea ce i-ar fi necesar în acest scop. Mă voi strădui să-l descopăr printre numele cele mai cunoscute, înscrise cu litere de aur în palmaresurile învingătorilor!

Jan Yvarsen, aşezat în fotoliul-club, ce se dovedise a fi atât de bun pentru odihnă, sesiză doar ceea ce putea fi adevărat şi serios din cuvintele glumeţe ale fratelui

Flaviei. Un copil al Sigridei, putea fi un om de duzină? Dar el, Jan, era chiar atât de sigur de obiectivitatea lui? Oftă, apoi spuse şovăind:

— Şi dacă această fiinţă – bineînţeles, cu condiţia să mai trăiască – s-a folosit de puterea sa pentru a face rău şi nu bine? Sunt atâtea semne de întrebare, dragul meu Erik...

Erik nu era pesimist din fire, aşa că protestă:

— Domnule doctor, aţi aflat un lucru care v-a pricinuit o emoţie ieşită din comun, dar ăsta nu e un motiv ca să vă speriaţi familia, lăsându-vă să alunecaţi pe panta depresiunii nervoase. Dacă-mi îngăduiţi, vă voi dovedi că omul tăcut care sunt de obicei, ştie să fie şi vorbăreţ. Trecând încă o dată în revistă posibilităţile la care m-am gândit, bunul simţ ar trebui să ne convingă că – oricât am fi de utopici – nu putem nădăjdui să regăsim chiar într-un ceas urma pe care am pierdut-o. Omul care a trecut pe la biroul de notariat, la zece ani după moartea Sigridei, poate că nu-şi va dezvălui niciodată identitatea. Să lăsăm deci acest personaj în plata Domnului şi să încercăm ceea ce poate fi încercat. Va fi mult mai stenic pentru dumneavoastră, dragă domnule doctor, decât să vă cufundaţi într-o tristeţe fără noimă... sau să vă vârâţi în nişte aventuri mult mai primejdioase!

— Cred că-ţi dai seama, Erik, câte planuri nebuneşti mi-au trecut prim minte. De obicei, nu ezit să mă deplasez de la un capăt la celălalt al lumii. În mintea mea mă şi hotărâsem să rog să mi se reţină un loc la avionul care pleacă spre...

— Da! Care pleacă unde, domnule doctor?

— Gata! Mi-am dat seama de nebunia mea, chiar în timp ce-mi făceam aceste planuri! Renunţ să mă mai duc în Transvaal ca să stau de vorbă cu persoana care o informa pe Nita Hollis. Asta nu înseamnă că voi renunţa să-mi caut băiatul! N-am să mă las până nu-l voi găsi pe fiul lui Sigrid... şi al meu! Şi ştiu că până la urmă voi izbuti! Nu mă refer la cercetările pe care le voi întreprinde

singur; mai există şi unele agenţii particulare, mai există radioul, televiziunea, ziarele... Voi face apel la toate. N-am să uit niciodată că în urma unui anunţ dat în ziar, m-am însurat cu prima mea nevastă, tânăra olandeză Ide.

— Sigur, glasul presei poate fi folosit cu mari şanse de reuşită! Iar radioul este şi mai eficace!

— Deocamdată, ceea ce voi face, Erik, acum după ce, datorită dumitale, mi-am regăsit forţele şi obişnuita mască a impasibilităţii, va fi să mă reîntorc acasă şi asta cât mai repede cu putinţă!

IX

ÎN CIUDA EFORTURILOR pe care le făcea, Thérèse trăia la Tjorpa într-o nelinişte continuă. Firea ei atât de generoasă simţea nevoia să se dăruiască şi fiecare gest al ei – de când devenise doamna Yvarsen – fusese un continuu dar oferit lui Jan, copiilor şi nepoţilor. De când îi plecase bărbatul, lumea i se părea goală. Fără să vrea, îşi aduse aminte de versurile lui Racine:

„În Orientul cel pustiu, amarnic mă voi plictisi...”

Numai că ea nu era o prinţesă căreia îi lipsea peisajul, ci bărbatul. Când Jan era acasă nu se plictisea nici măcar o secundă; întotdeauna avea câte ceva de făcut.

Flavie înţelese perfect starea sufletească a soacrei sale. Aşa că se bucură când îl auzi pe micul ei Jan venind în goană şi strigând cât îl ţinea gura:

— Mami, vreau la bunica! E ziua mea şi bunica pregăteşte întotdeauna ceva bun pentru mine, ea ştie perfect câţi ani, câte luni şi câte zile am, fiindcă se gândeşte tot timpul la mine. De altfel, ştiu sigur că mă aşteaptă astăzi...

Neputând deschide uşa atât de repede pe cât voia el,

începu să bată cu pumnii mici în canatul înalt. Pe măsură ce trecea timpul, trăsăturile caracteristice ale bunicului său începeau să se manifeste tot mai pregnant la copil. Avea o minte ageră şi o memorie atât de bună, încât părinţii săi nu ezitau niciodată să-l creadă când afirma ceva. Nerăbdător, copilul îşi continuă fraza:

— Haide, mamă, dă-i telefon bunicii! Ştiu că aşteaptă să-i dai telefon! Spune-i să ia trăsurica la care e înhămat Troll, fiindcă mi-a făgăduit că de ziua mea mă lasă să mân eu calul. Troll mă cunoaşte, aşa că mă va asculta la fel cum o ascultă şi pe bunica. Va zbura ca vântul, ai să vezi! Mamă, te rog să-mi pui cel mai frumos costum, fiindcă voi mânca la bunica. Gerda a făcut o prăjitură special pentru mine. Poate că o mai fi făcut şi altele, pentru ceilalţi.

Flavie se văzu luată pe sus de fiul ei, îmbrăţişată, rugată, mângâiată. Numai că micul Jan n-avea nevoie să-şi pledeze chiar cu atâta tărie cauza. Mama lui era oricum hotărâtă să i-l trimită soacrei sale, iar Erling – care se închisese în laborator – atras de glăsciorul ascuţit al copilului, fu întru totul de acord cu el.

— Telefonează mamei, Flavie! Jan o să aducă puţină veselie la Tjorpa!

Thérèse fu încântată.

— Aflaţi că băiatul vostru e cel mai isteţ copil pe care l-am văzut vreodată. Aşteptam într-adevăr, aşa cum v-a spus el, un telefon de la voi. Prefer să vină el la mine, fiindcă eu nu vreau să mă îndepărtez prea mult de casă; s-ar putea ca Jan să sosească pe neaşteptate de la Paris şi vreau să mă găsească la Tjorpa. Cred că-ţi dai seama că n-am uitat că azi e ziua băiatului! Într-adevăr i-am făcut o prăjitură anume pentru el, dar am mai făcut şi alte bunătăţi pentru toţi cei care vor vrea să vină. Sigur, micul Jan va putea să mâne calul... O dată cu mine, bineînţeles... Troll e un cal bun, dar e prea iute şi puţin cam nervos... Aşa că voi fi cu ochii în patru!

— Nu ne facem niciun fel de griji! spuse Flavie râzând.

Îţi încredinţăm amândoi copiii, poţi să te plimbi cu ei până la capătul lumii... Dacă sunt cu dumneata e ca şi cum ar fi cu noi.

— Dacă poţi, dragă Flavie, adu repede copiii cu maşina; eu o să-ţi ies înainte cu Troll. Oh, am uitat să-ţi spun... cred că şi tu şi Erling aţi aflat că Ide a făcut o excursie foarte reuşită, în Norvegia, împreună cu logodnicul ei şi cu micul James. Ai s-o găseşti de altfel acasă, fiindcă a ţinut să fie la Tjorpa de ziua băiatului vostru. Cunoscând-o pe Ide aşa cum o cunoşti, n-ai de ce să te miri... Cine ştie dacă nu cumva şi Jan cel mare îşi va aduce aminte de ziua lui Jan cel mic şi ne va face surpriza să vină acasă...

— Am impresia, mamă, că ai pregătit un adevărat festin! Cred că Gerda nu s-a mai mişcat din faţa cuptorului!

Flavie observa cu emoţie – ori de câte ori vorbea cu soacra ei – căldura şi afecţiunea acesteia faţă de ea, iar Thérèse – la rândul ei – era profund emoţionată de sentimentele cu totul deosebite pe care le nutrea Flavie faţă de dânsa.

— Să ştii însă, mamă, că fetiţa noastră a devenit încă de pe acum o mică răsfăţată, fiindcă protestează destul de vehement ori de câte ori îi răpeşte cineva fratele. Aşa că ţi-o vom aduce şi pe ea, dar mai pe seară, după ce Erling şi cu mine vom pleca de la laborator. Din păcate, la ora aceea, micuţa va fi pe jumătate adormită.

Thérèse fu atât de bucuroasă că va avea atâta lume în jurul ei, încât se simţi dintr-o dată în stare să facă o mulţime de lucruri.

— Adu-mi-o şi pe Tora tot în dimineaţa asta, draga mea. Gerda va fi în culmea fericirii... Cu atât mai mult cu cât îi aşteptăm şi pe Ide cu James... Ai văzut şi tu ce strigăte de bucurie scoate micuţa Tora ori de câte ori îl vede pe Troll. Pune-o în leagănul ei. Plăcerea lui Jan cel mic va fi dublă şi a mea la fel, de altfel cei doi băieţaşi – Jan şi James – rămân totdeauna în extaz în faţa bibeloului vostru de fetiţă. Tu şi Erling veniţi să vă luaţi copiii după

ce isprăviţi treburile la clinică. Poate până atunci avem norocul să vină şi Jan al meu. Ar găsi o atmosferă deosebit de plăcută la Tjorpa. Am presimţirea că dorinţa noastră de a-l revedea va acţiona cu atâta putere asupra lui, încât îl va determina să se întoarcă acasă! Pe curând, draga mea!

Peste un ceas şi jumătate, micul Jan – care tremura de bucurie şi de emoţie – se îndrepta, împreună cu Thérèse, spre Tjorpa. În leagănul ei, înfofolită bine ca să nu-i fie frig, gungurea micuţa Tora, foarte bucuroasă de aerul proaspăt şi mai ales de exclamaţiile zgomotoase ale fratelui ei; dar, aşa cum era de prevăzut, în curând adormi sugându-şi degetul. Micul Jan n-ar fi lăsat frâul din mână nici pentru un imperiu. Faptul că mâinile bunicii sale le apăsau pe ale lui nu-i micşora câtuşi de puţin convingerea că de fapt el era cel care strunea calul. În maşina condusă de mama sa, fusese atât de neastâmpărat, încât Flavie îi pusese în vedere că dacă nu se potoleşte, va fi obligată să-l mute pe bancheta din spate, lângă Tora.

— Ai fi în stare! strigase el indignat. Astăzi e ziua mea, gata, nu mai sunt copil! Dacă m-ai lăsa să stau în locul tău, află ca aş conduce maşina tot atât de bine ca şi tine!

Micul Jan nu mai auzi obiecţiile Flaviei faţă de această luare în stăpânire a universului, evident puţin cam prematură, fiindcă micul echipaj al bunicii sale îşi şi vestea sosirea prin clopoţelul de la gâtul calului. Când cele două vehicule, atât de diferite, ajunseră unul lângă celălalt şi se opriră, micul Jan le îngădui cu greu celor două femei să se îmbrăţişeze şi să schimbe câteva cuvinte. Copilul era, de altfel, plin de farmec. În glasul lui se putea citi atâta dragoste şi entuziasm, încât nici mama şi mai ales nici bunica lui nu mai putură să reziste. Flavie râse de una singură, gândindu-se la băieţelul ei, în timp ce – după un viraj îndrăzneţ – se reîntorcea la clinică.

Bineînţeles că trăsurica Thérèsei parcursese mult mai puţini kilometri spre Stockholm, decât maşina puternică a

Flaviei, spre Tjorpa. Aşa că micul Jan, tot zorindu-şi bunica să mâne mai iute, nu-şi dădea seama că de fapt îşi scurta plimbarea atât de mult visată. Fu deci cum nu se poate mai dezamăgit când văzu că ajunsese atât de repede în faţa casei mătuşii Brita.

— Bunicuţo! Cred că n-ai de gând să intri în casă atât de repede! De altfel, ai s-o trezeşti pe Tora! Aşa că hai mai departe!

Dar Thérèse se făcu a nu-l auzi şi intră în casă. Dacă între timp Jan dăduse vreun telefon? Când plecase la Göteborg, îşi lăsase maşina în garajul aeroportului: după orarul sosirii avioanelor, putea pica din clipă în clipă. Era, de asemenea cu putinţă, ca, odată ajuns la Göteborg, să-i dea un telefon Thérèsei. Mai trebuiau apoi să sosească Ide şi micul James. Gerda trebuia şi ea supravegheată şi încă multe altele. Bineînţeles că toate aceste lucruri nu contau în ochii micului Jan. Ca să-l consoleze, bunica lui îi făgădui că va continua plimbarea, în câteva minute. Aşa că în loc să ducă trăsurica şi calul în grajdul de alături, lăsă vehiculul, cu copiii în el, în faţa peronului. Cu ani în urmă, Jan făcuse unele transformări pentru ca automobilele să poată intra pe poarta cea mare, în curte şi, după ce înconjurau stratul cel mare cu flori, să poată pleca fără să mai fie nevoite să dea înapoi. Thérèse legă unul din hăţuri, de cârligul de fier din faţa peronului, iar pe celălalt îl lăsă în mâna micului Jan; rezistă dorinţei de a o săruta pe micuţa Tora care adormise şi coborî repede. Urcă peronul larg fără balustradă şi de cum intră în hol o strigă pe Gerda. Nu, domnul doctor nu dăduse niciun telefon, dar doamna Ide şi cu fiul ei urmau să sosească dintr-o clipă într-alta. Mâncarea era gata, prăjiturile se copseseră toate. Gerda – căreia îi plăceau grozav copiii – era toată numai un surâs.

Thérèse dădu să iasă, când iată că sună telefonul. Să fie cumva Jan? Nu, nici Jan, nici Ide. Cineva greşise numărul.

— Gerda, strigă Thérèse, grăbindu-se, peste un sfert de

ceas suntem înapoi!

Dar când ieşi pe peron, simţi că-i fuge pământul de sub picioare: nici urmă de trăsurică, de Troll sau de copii!

— Împieliţatul ăla mic! A izbutit să-l mâne pe Troll spre grajd! îşi spuse Thérèse luându-se după urmele de roţi. Troll era obişnuit să se oprească unde avea el chef; de aceea trebuia condus întotdeauna de o mână fermă şi nu de mâna slabă a unui copil, care nu l-ar mai fi putut urni din loc. Dar nicăieri nici urmă de Troll. Thérèse grăbi pasul şi se îndreptă, neliniştită, spre grajd. Dar vecinii ei, atât de serviabili, nu văzuseră nici trăsurica, nici calul. Thérèse se sperie de-a binelea. Bunică grijulie şi drăgăstoasă, îşi imagină tot ce era mai rău: dacă dăduse vreo maşină peste cal? Îşi închipui spaima micuţului Jan, stângăciile nefaste ale copilului lipsit de experienţă, urmările funeste. Trăsurica era solidă, dar... Thérèsei începură să-i tremure genunchii... Îşi strigă calul: Troll venea întotdeauna când îl chema, fie ca să-l mângâie, fie ca să-i dea zahăr care-i plăcea nespus de mult. Fiind însă foarte speriată, glasul abia i se auzi. Li se întâmplaseră atâtea nenorociri în decursul vieţii, atât ei cât şi lui Jan!... Doamne, acum nu putea nici să mai alerge! Cu chiu, cu vai, ajunse acasă. Poate că Gerda o va putea ajuta în vreun fel, cu toate că de felul ei era nemaipomenit de placidă. De data asta însă, slujnica ieşi din inerţia ei şi o sfătui să-i telefoneze de îndată lui Erling.

— Nu fiţi atât de speriată, doamnă! Troll nu se va duce prea departe. Va profita de prima cotitură ca să se întoarcă acasă... Iar domnul doctor Erling va fi aici cât ai bate din palme! Dacă micul Jan nu se va întoarce între timp, domnul doctor îi va da repede de urmă...

Gerda îi aduse Thérèsei un pahar cu apă şi-i dădu o ţigară.

— Astea calmează, spuse ea. Apoi luă receptorul şi formă numărul clinicii lui Erling. De îndată ce-l prinse pe doctor, spuse fără niciun preambul:

— Doamna Thérèse îşi face sânge rău fiindcă

năzdrăvanul ăla mic a şters-o cu trăsurica şi cu Troll. Nimeni nu ştie încotro...

Erling, luat prin surprindere nu pricepu dintr-o dată de ce era mamă-sa atât de îngrijorată. La început, crezu că Troll o pornise de unul singur şi că Jan şi Tora se aflau lângă bunica lor. Dar după ce Gerda îl lămuri că cei doi copii erau în trăsurică şi că doamna, speriată tare, nici nu se mai putea mişca, Erling – însuşi înspăimântat – încercă s-o liniştească.

— Potoleşte-te, Gerda! Calul trebuie s-o fi pornit spre Stockholm! Aşa că vom da repede de el. Uite, chiar în clipa asta, Flavie şi cu mine ne urcăm în maşină. Până venim noi, te rog să ai grijă de mama...

Erling îi vorbise Gerdei energic, dar calm, cu scopul de a-şi linişti mama. Dar, de îndată ce puse receptorul în furcă şi el şi Flavie se urcară val-vârtej în maşină şi, o porniră spre Tjorpa, unde ajunseră într-un timp record, fără să întâlnească în drumul lor nici calul, nici trăsurica.

Thérèse, deşi încă încremenită de spaimă, spuse:

— Din moment ce nu v-aţi întâlnit cu trăsurica, înseamnă că n-au luat-o spre Stockholm. Troll ar fi trebuit să se îndrepte spre grajd, dar găsind probabil bariera pusă, şi-a continuat drumul spre nord. Aşa că a apucat-o fie pe drumul de pe malul lacului, fie pe drumul cu corbi, fie pe cel ce duce spre Göteborg...

Flavie şi-l imaginã pe Troll vrând să se adape în lac, cum mai făcuse de atâtea ori, apoi îşi imagină cam tot ce-ar mai fi putut născoci întreprinzătorul lor băieţaş... Erling – calm în aparenţă – era convins că oricine ar fi întâlnit trăsurica doamnei Yvarsen, ar fi oprit calul şi i-ar fi adus copiii acasă. Împreună cu Flavie, Erling se urcă din nou în maşină. Cât de nesfârşite pot părea uneori şoselele principale şi ce aspecte periculoase pot căpăta dintr-o dată străzile înguste. Flavie – palidă şi mută – era aidoma unui bloc de gheaţă lângă Erling, care se străduia să caute argumente menite s-o liniştească.

— Un bidiviu ca Troll, plin de vigoare şi căruia îi place

să meargă repede, putea să ajungă destul de departe; deşi s-a constatat, de nenumărate ori, că ştie să găsească şi singur drumul spre casă. Conducătorii altor vehicule sunt întotdeauna foarte atenţi când întâlnesc un astfel de atelaj... Şi apoi, Jan al nostru nu mai e un ţânc care să ţipe disperat şi să sperie calul...

Flavie continua să fie la fel de palidă şi cu buzele albe ca ceara. Poţi să-i spui orice unei mame, nimic n-o mai linişteşte decât contactul cu cei care sunt carne din carnea ei. Se afla în culmea deznădejdii, aşa cum se aflase odinioară, în laboratorul din Krittelwerk, când nu-i putea ajuta în niciun fel pe copiii pe care îi îndrăgise şi care se stingeau sub ochii ei. Lacrimile îi curgeau şiroaie pe obraji, în vreme ce cu privirea scruta drumul, doar va zări calul şi trăsurica. Ca şi cum ar fi citit în sufletul soţiei sale, Erling rosti cu o voce gravă şi convingătoare:

— Flavie, şi eu sunt la fel de neliniştit ca şi tine, dar copiii nu sunt totuşi nici într-o maşină şi nici pe mare, în vreo barcă. Şi apoi, află iubita mea, că cerul nu va îngădui ca cei doi copii să păţească ceva, când datorită ţie, sute de prunci au fost salvaţi de la moarte, în Transvaal...

* * *

Ide, adusă la Tjorpa de logodnicul ei, împreună cu micul James, după lunga excursie făcută în Norvegia, în jurul fiordurilor, arăta minunat, bronzată de soarele potecilor şi de vântul mării, deşi plecase cu inima strânsă. Nu-şi văzuse primul bărbat, ucis de un nebun, în Transvaal? A doua oară, când fusese sigură că întâlnise dragostea cea mare, nu văzuse inima bărbatului iubit furată de o aventurieră? Nu fusese nevoită să-şi apere copilul de propriul lui tată şi, până la urmă – deşi Norbert, în ciuda trădării sale, îi mai stăpânea încă inima – nu fusese obligată să asiste la înmormântarea lui? Fără imensa dragoste cu care o înconjuraseră părinţii ei, Ide n-ar mai fi cutezat să creadă că poate fi fericită şi a treia oară şi n-ar

fi consimţit pentru nimic în lume să se logodească cu Jorgens Meldgaard. Stând atâtea zile lângă bărbatul atât de delicat şi mai ales atât de îndrăgostit, Ide îşi regăsise încrederea în sine şi bucuria de a trăi.

Intrând în casă, o descoperi pe mama ei, încremenită în fotoliu, lângă telefonul din hol. Niciodată n-o văzuse într-o asemenea stare. De obicei, era de ajuns ca fiica ei iubită să apară, pentru ca Thérèse să-şi deschidă larg braţele şi pe chipul ei să se ivească cel mai luminos surâs. După o secundă de stupoare, Ide alergă către mama ei, îngenunche, ca să fie cât mai aproape de ea, pentru a o susţine, cât şi pentru a o apăra împotriva acestei noi lovituri a soartei care-i era potrivnică.

— Mamă! Unde e tata? Ce s-a întâmplat?

Ca şi Ide, Jorgens Meldgaard fusese izbit de înfăţişarea celei care avea să-i devină în curând soacră, dar reacţionă cum nu se poate mai oportun: îl luă cu sine pe micul James şi-l duse afară, fără să se îndepărteze totuşi prea mult de peronul casei. Dacă logodnica lui avea cumva nevoie de ceva, el era acolo.

Aflând ce se întâmplase, Ide declară că-şi va lăsa băieţelul în grija mamei sale şi a Gerdei, iar ea împreună cu Jorg, vor porni în căutarea celor doi copii. Din păcate, nu ştia încotro o apucase Erling, aşa că cele două maşini se întâlniră pe malul lacului care fu astfel explorat de două ori, dar în van, pierzându-se astfel un timp preţios.

Or, în vremea asta, situaţia devenise şi mai periculoasă pentru cei doi copii: isteţul şi energicul Jan a observat că bunica lui legase hamul de cârligul de lângă peron. A sărit imediat jos din trăsurică, cu riscul de a-şi murdări hăinuţele noi, şi a desfăcut hamul. Nici nu apucase Thérèse să intre în hol, că el se şi urcase pe capră şi mânase calul, cu toată puterea. Troll, care nu se mai bucurase de plimbările lungi cu care fusese obişnuit de când Jan plecase la Manchester, şi care nu dorea decât să facă mişcare, nu ezitase nicio secundă. Scuturându-şi vesel coama, o pornise cu pas hotărât, ocolise rondul cel

mare, ieşise pe poartă şi, cu nasul în vânt, adulmecând aerul proaspăt, aştepta să i se arate încotro s-o apuce. Numai că Jan habar n-avea dacă trebuia s-o ia la dreapta sau la stânga. Ceea ce ştia însă sigur era că acest moment sublim, al plimbării solitare cu trăsurica, se ivise exact de ziua lui! Ziua în care devenise „băiat mare”! Trase de hăţuri şi Troll, interpretând gestul cum îi convenea lui, o luă imediat la trap, apucând-o pe şoseaua care ducea direct spre aeroportul din Göteborg. Nu era drumul pe care mergea de obicei Thérèse, animalul preferând malul lacului sau câmpiile. Poate că şi caii au – la fel ca şi oamenii – unele momente de curiozitate!

Felul de a conduce trăsurica al lui Jan-junior era cu totul ieşit din comun! Aţâţat de tentativa care-i reuşise, trăgea cu atât mai tare de hăţuri, cu cât calul opunea mai multă rezistenţă. Răbdător, Troll continua totuşi să-şi păstreze trapul frumos şi regulat. Numai că treaba asta nu-i convenea câtuşi de puţin micului Jan care începu să chiuie şi să trântească fără reţinere, toate vorbele „frumoase” pe care le auzise rostite de haimanalele de prin mahalalele Stockholmului. Troll simţi dârlogii pe spinare, în vreme ce un adevărat concert de: „Hai! Ia-o din loc! Puturosule! Stai că-ţi arăt eu ţie!” şi alte asemenea vorbe – care pentru copil nu însemnau decât nişte îndemnuri amicale – se revărsară asupră-i. Băieţaşul descoperise odată, în timp ce se plimba cu o sanie condusă de mâna energică a bunicului său, că, „un cal poate zbura ca vântul”. Conform obiceiului său, Troll îşi manifestă dezaprobarea suflând puternic pe nări. Jan strigă:

— Troll! Bunica ţi-ar fi spus: „Suflă-ţi nasul şi ia-o la picior!” Hai, Troll! Aleargă! Aleargă ca vântul!

Tot smucind hăţurile încolo şi încoace, Jan le scăpă din mână. Rezultatul fu cum nu se poate mai neplăcut: căci, lăsate libere, hăţurile începuseră a biciui pântecele calului care, speriat, o luă la goană, spre bucuria micului Jan, care tropăia inconştient. Noroc că în spatele lui, leagănul

în care dormea Tora fusese legat zdravăn de trăsurică. Dar iată că, atât din cauza tapajului pe care-l făcea Jan, cât şi pentru că sosise ora de masă, fetiţa se trezi, începu să gângurească, apoi să scâncească, iar în cele din urmă să ţipe cât o ţinea gura.

Brusc, Troll trecu de la trap la galop, lucru deosebit de periculos pentru fragila trăsurică, apoi se ambală şi începu să alerge ca vântul, exact aşa cum visase micul „Ucenic vrăjitor”. La acea oră, calul putea să alerge mult şi bine spre Göteborg, fără să întâlnească niciun vehicul. Era însă cu neputinţă să nu se întâmple o nenorocire după prima cotitură, iar cotitura se apropia din ce în ce... Brusc, Jan fu cuprins de spaimă. Îngrozit, se ghemui lângă leagănul surioarei sale şi începu să urle cât îl ţinea gura:

— Mamăăă! Tatăăă! Bunicooo!

Cei care ar fi întâlnit echipajul, n-ar fi văzut decât un cal speriat, ale cărui picioare riscau în orice clipă să se împiedice în hamurile ce se târau pe drum şi o trăsurică elegantă, ce părea a fi goală. Cel care avu primul şansa să zărească ciudatul atelaj fu un bărbat care conducea cu mână sigură spre Tjorpa, o maşină puternică.

Coborând din avion, la Göteborg, doctorul Jan Yvarsen îşi luă maşina pe care o lăsase în garajul aeroportului. Cum o ridicătură a drumului îi ascunsese până atunci trăsurica, fu cât pe-aci să se ciocnească de ea. Abia avu timpul necesar să întoarcă volanul şi să evite nenorocirea. Recunoscând imediat trăsurica soţiei sale, inima i se strânse de spaima. Ce se întâmplase? Unde era Thérèse? Fiindcă trăsurica părea goală! Să fi leşinat cumva şi să fi alunecat în fundul vehiculului? Trebuia cu orice preţ, să-l oprească pe Troll din goana lui nebună! Şi totuşi se părea că în trăsură nu se află nimeni! Dar cum să opreşti calul care gonea ca turbat? Jan izbuti să depăşească micul atelaj, apoi începu să strige cât putea de tare, mergând paralel cu calul:

— Hooo! Troll! Hooo!

Dar iată că, pe neaşteptate, răspunzând strigătului său,

din interiorul trăsuricii se ridică – spre groaza bunicului – capul delicat şi blond al nepotului! Doctorul nu se mai gândi nici la vârstă, nici la oboseală; depăşi trăsurica, opri maşina, sări jos şi se propti zdravăn pe picioare, drept în faţa calului care se năpusti nebuneşte spre el. Încă o dată, vechea tactică, ştiută de toţi cei obişnuiţi cu hachiţele cailor, dădu rezultat: tremurând, Troll se opri, Jan apucă imediat calul de dârlogi şi împiedică roţile, punând în faţa fiecăruia câte un pietroi mare.

Din fericire, un automobilist care urmărise de la distanţă scena, dădu fuga să-l ajute pe doctor care, pe moment nu-i ceru niciun fel de explicaţii nepotului său; deocamdată doctorul avea o altă problemă de rezolvat, căci oricât îşi frământa mintea, nu ştia cum să aducă acasă, şi copiii şi maşina, şi trăsurica condusă de năbădăiosul Troll, pe care ar fi fost mai mult decât imprudent să-l lase să alerge de unul singur pe drum, riscând în orice clipă să fie accidentat.

Automobilistul propuse ca trăsurica să fie condusă de fiica lui, o tânără de o frumuseţe tipic suedeză, cu nişte ochi mari şi limpezi, strălucind de bucuria de a mâna ea calul. Era foarte pricepută în astfel de treburi, aşa că Troll avea să ajungă cu bine la Tjorpa, în vreme ce Jan putea să-şi ducă nepoţii, cu maşina, acasă, la soţia lui, care cu siguranţă era moartă de spaimă. Lui Jan cel mic nu-i trebui prea multă vreme ca să-şi vină în fire. Ba acum era chiar foarte mândru de aventura lui şi de felul cum îl mânase – chipurile – pe Troll! Bucuros din cale-afară, declară – umflându-se în pene – bunicului său:

— Azi e ziua mea! M-am făcut băiat mare! Bunica e la Tjorpa şi a făcut o grămadă de prăjituri! Mi-a făgăduit că mă va lăsa să-l duc cu pe Troll la grajd!

Auzind toate astea, doctorul se mai linişti în legătură cu Thérèse... Dar, Dumnezeule, ce tevatură trebuie să fi fost la Tjorpa! Când fu aproape de casă, Jan începu să claxoneze. Maşina sa ajunse în faţa porţii aproape odată cu maşina fiului său şi cu cea a logodnicului fiicei sale.

Timp de câteva minute, bucuria tuturor fu de nedescris. Jan Yvarsen se simţi năpădit de un val de dragoste fierbinte revăzându-i pe ai săi, strânşi laolaltă şi atât de speriaţi de una dintre poznele pe care le fac în mod curent copiii prea plini de energie. Uitase de tot şi nu se mai gândea decât la Thérèse, Ide, Erling, Flavie şi cei trei nepoţei. Simţea nevoia să-i apere, să-i ocrotească, să nu-i mai părăsească niciodată, să-i strângă pe toţi la piept, aşa cum îi strângea Flavie pe năbădăiosul ei băieţaş şi pe micuţa Tora care, în toată tevatura asta, nu avusese altă preocupare decât să i se dea cât mai repede biberonul. Thérèse fu cuprinsă de o bucurie atât de năvalnică, încât cei doi doctori din familie – tatăl şi fiul – se văzură obligaţi să-i administreze un calmant care să-i mai potolească bătăile aprige ale inimii. Acest amplu subiect de discuţie – năzbâtia micului Jan – căzu cum nu se putea mai bine pentru doctorul Yvarsen care se simţea cam încurcat neştiind ce atitudine să adopte faţă de ai săi. Gerda – văzându-i pe copii teferi şi nevătămaţi – de bucurie, începu să bocească. Dădu fuga până la vecini, care făgăduiră să aibă grijă de bietul Troll, ce încercase probabil o mare dezamăgire, fiind obligat să îndure un tratament atât de diferit de cel cu care-l obişnuise blânda lui stăpână.

În odaia elegantă şi confortabilă, aranjată cu gust de Thérèse, care dorise s-o facă deosebit de intimă şi de primitoare, întreaga familie se adunase în jurul lui Jan: Thérèse, Erling şi Flavie – care încă nu cutezaseră să plece îndărăt la Institut şi să-şi părăsească – fie chiar şi numai pentru câteva ore – copiii, Ide care-l oprise pe Jorgens lângă ea şi care-l ţinea pe micul James în braţe. Se adunaseră cu toţii şi, după emoţia cumplită prin care trecuseră, aproape că le pierise glasul. Thérèse ar fi trebuit să fie în culmea fericirii. Dar nu era. Oare numai din pricina emoţiei prilejuite de micul Jan era atât de tulburată? Sau pentru că era aproape sigură că Jan era din nou chinuit de amintirea lui Sigrid? Călătoria, pe care

o făcuse la Paris nu-i adusese liniştea la care râvnise. Îşi cunoştea atât de bine bărbatul, încât nu-i scăpa nici cea mai mică tresărire, nici cea mai neînsemnată umbră de pe chipul lui. Altceva decât tulburarea pricinuită de isprava micului Jan, altceva decât oboseala îi adumbrise privirea. Sigur că Jan era foarte fericit că se afla în mijlocul alor săi, că reluase legăturile cu cei care-i erau atât de dragi; şi totuşi, soţia lui nu se înşela: o parte din gândurile sale o luaseră razna...

* * *

În acea zi de sărbătoare le fu dat să mai aibă o bucurie: primiră vizita unei persoane pe care n-o mai văzuseră de mult şi despre care nu mai ştiau nimic. Deşi Gerda nu anunţase niciun musafir, uşa familiei Yvarsen fu deschisă de mâna unei vechi prietene: Judith Collins, care surâdea fericită ştiind dinainte cu câtă bucurie avea să fie primită la Tjorpa. Judith rămăsese aceeaşi fiinţă superbă care – odinioară – se îndreptase, îndurerată, către Japonia. Poate că părea un pic mai aşezată, mai resemnată, poate că în cutele ce se întrezăreau la colţurile gurii se putea citi o oarecare oboseală, dar toate astea nu făceau decât să-i sporească şi mai mult farmecul. Jan si Thérèse îşi aduseră aminte de zilele de demult, de la „*Journey's End*", când Judith îl tulburase atât de tare pe Jan cu felul ei de a cânta la pian, fel care i-o amintea pe Sigrid, cât şi prin silueta ei elegantă şi armonioasă ce evoca aceeaşi fiinţă neuitată. Îşi aduseră, de asemenea aminte, de seara aceea tristă în care Judith se despărţise de soţul ei, apoi de seara, şi mai tristă, în care se anunţase la radio că în urma unui cutremur, sala unde concerta Hugo Stiffenacker se prăbuşise; că violonistul, îngropat sub dărâmături, fusese salvat, dar că era grav rănit; nu se ştia dacă va mai putea cânta vreodată... că o chema lângă sine pe soţia sa... Nu se mai punea problema să i se reproşeze lui Hugo faptul că-şi părăsise nevasta pentru a se consacra, cu trup şi

suflet, muzicii; Judith nu se mai gândea, în acele clipe, decât la un singur lucru: cum să ajungă mai repede în Japonia. De atunci nu mai scrisese nici măcar un rând familiei Yvarsen ca să le spună ce se mai întâmplase cu Hugo. Doctorul şi ai săi făcuseră diverse ipoteze în legătură cu violonistul atât de devotat artei sale, lipsit de ceea ce pentru el însemna însăşi viaţa: posibilitatea de a mai cânta la vioară. Oare Judith – care după o foarte dureroasă explicaţie ce se isprăvise printr-o ruptură – îşi reluase libertatea sau se transformase în infirmieră? Să fi dat dovadă de una din acele abnegaţii din care există atâtea exemple? Să se fi resemnat să joace rolul de simplă consolatoare? Sigur că nu e deloc plăcut să te simţi iubită numai pe jumătate, de un mare artist; totuşi, asumându-şi sarcina de a-l îngriji, înseamnă a accepta soarta celor care se consacră gravilor răniţi, renunţând la bucuriile la care ai avea dreptul.

Judith surâse, un surâs prin care salută – unul după altul – fiecare din micile grupuri ce se formaseră în odaia cea mare. Nimeni nu cuteza s-o întrebe ceva în legătură cu sănătatea soţului ei. Dacă se despărţise de el? În sfârşit, nou-sosita declară:

— Dragii mei prieteni, vă cunosc prea bine ca să nu-mi dau seama de ezitarea voastră în legătură cu Hugo. Înţeleg că numai din discreţie nu cutezaţi să mă întrebaţi nimic.

— Dragă Judith, spuse Thérèse, indiferent ce s-ar fi întâmplat, te rog să crezi că nu eşti obligată să ne spui nimic.

— Sigur că nu sunt obligată... Am venit aici ca să vă simt alături, să vă bucuraţi împreună cu mine... Dragostea adevărată nu piere niciodată, mai ales când îl vezi pe cel pe care-l iubeşti aşa cum l-am văzut eu pe Hugo, când am ajuns în Japonia. Dar adevăratul miracol constă în faptul că nu numai eu mi-am dat seama cât de mult îl iubeam; fiind convins că avea să moară, Hugo nu mai dorea nimic decât să mă vadă şi să-mi ceară iertare

că mă făcuse nefericită. Nu se temea decât de un singur lucru: să nu-mi fi pierdut orice urmă de dragoste pentru el. Există situaţii în care, într-adevăr, simţi când o pasiune a trecut într-un stadiu superior. Atunci vezi lucrurile sub un aspect cu totul diferit.

Privindu-i pe Erling şi pe Flavie – care ţineau fiecare pe genunchi câte un copil adormit – Judith surâse înduioşată.

— Odinioară, Erling, era cât pe-aci să-ţi vezi iubita murind, după actul ei eroic din Transvaal... Astfel de încercări sunt aidoma unui filtru menit să purifice pasiunile; atunci dragostea dumitale a căpătat o strălucire cu totul nouă. Acelaşi filtru a făcut din dragostea mea şi a lui Hugo un adevărat diamant. Stai Ide, nu pleca împreună cu logodnicul dumitale! Căci nu mi-e jenă să vă spun tuturor că eu şi Hugo nu ne vom mai despărţi niciodată!

Întreaga familie Yvarsen înţelese: faptul că Hugo nu mai putea cânta schimbase radical situaţia; de acum încolo, nu va mai putea să-şi neglijeze soţia, dăruind tot ce avea mai bun în el artei sale. Ide îşi aduse aminte de Norbert Verneuil... Oare dacă un accident l-ar fi adus în situaţia de a nu mai putea picta, nu i-ar fi rămas credincios? Apoi adăugă în sinea ei: „Oare n-aş fi preferat mai curând să mă lase decât să-şi piardă talentul?”

Parcă ghicind gândurile tainice, Judith spuse:

— Nu, dragii mei, nu! Nu ne-am regăsit dragostea datorită unei nenorociri! Uram vioara care mi-l răpise pe Hugo, şi totuşi eu am fost aceea care a ţinut, cu o încăpăţânare fără seamăn, ca Hugo să poată cânta din nou! Da, şi sunt mândră s-o spun că această încăpăţânare a mea a infirmat practic verdictul specialiştilor care susţineau că Hugo nu va mai putea cânta niciodată la vioară.

Că ar fi o performanţă extraordinară dacă ar izbuti măcar să-şi mişte mâna! Dar în ceea ce privea supleţea, agilitatea degetelor, nimeni nu i-a dat nici cea mai mică speranţă.

— Îţi admir curajul, Judith; te-ai străduit să-i redai lui Hugo tocmai harul de care se slujise ca să te chinuie atâta! şopti Thérèse.

„Cât de departe a mers cu abnegaţia!” îşi spuse Jan.

Judith îşi înălţă, mândră, chipul ei frumos; în privire i se aprinsese o flacără nouă:

— Hugo nu credea că va reuşi! Nu voia decât să moară! La ce bun să mai lupte, din moment ce nu va mai putea cânta? N-am lăsat să mi se vadă dezamăgirea profundă care mă cuprindea pe măsură ce-l ascultam; deci Hugo nu mai avea niciun alt motiv care să dea preţ vieţii! Ajunsă aici, mă văd silită să vă mărturisesc, în mod cinstit, decepţia, tristeţea; deznădejdea mea, fiindcă Hugo nu declarase nici măcar o singură dată: “Din moment ce mi-ai rămas tu, Judith, soarele va străluci totuşi şi pentru mine!”

— Atunci, cum de te-ai hotărât să rămâi cu el, Judith?

— Medicii erau descurajaţi. M-am rugat de ei: “Spuneţi-mi măcar ce-aş mai putea face...” Singurul lor răspuns a fost să ridice din umeri şi să mă privească cu milă. În sfârşit, tot căutând în dreapta şi în stânga, am nimerit peste un obscur medic chinez, care a izbutit vindecarea pe care toţi ceilalţi doctori o declaraseră imposibilă. Dragii mei prieteni, ştiam că voi reuşi: acum opt zile, Hugo a dat un recital, într-un cerc restrâns... Şi vă rog să mă credeţi că a fost un triumf.

Nimeni nu rosti un cuvânt, dar ochii multora dintre cei de faţă se înceţoşară din pricina lacrimilor. Thérèse care fusese atât de pornită împotriva lui Hugo, fiindcă ştia cât de urât se purtase cu soţia lui, o întrebă pe Judith, privind-o lung, în ochi:

— Spune-mi, draga mea, cel puţin bărbatul tău şi-a dat seama ce ai făcut pentru el?

Chipul tinerei femei se luminã de un surâs:

— Nici măcar nu i-a trecut prin minte să-mi mulţumească pentru străduniile mele, dragă Thérèse!

Se auzi un „oh!” general, mai mult sau mai puţin

înăbuşit, care păru să condamne fără drept de apel egoismul feroce al lui Hugo.

Judith râse, fiindcă se aştepta la o astfel de reprobare, apoi strigă:

— Într-adevăr, odinioară l-aş fi condamnat pentru această inconştienţă, exact aşa cum faceţi şi voi acum, dragii mei prieteni, ba l-aş fi condamnat chiar pentru mult mai puţin. Dar, de când am trecut printr-o asemenea nenorocire, ochii mi s-au deschis şi încă bine de tot. De fapt, pe cine iubeam eu? Un bărbat elegant, gata oricând să mă facă să-mi petrec într-un mod cât mai plăcut viaţa lipsită de orice activitate? Sau pe Hugo, aşa cum era el, un Hugo pătimaş, care nu putea concepe ca perfecţiunea unui sunet să nu-l încânte nu numai pe el, ci şi pe toţi cei care-l iubeau, şi în primul rând pe soţia lui? L-am ajutat să-şi recapete mâinile, agilitatea degetelor, a muşchilor braţului, dar în acelaşi timp am început să mă preocup eu însămi de această perfecţiune atât de râvnită de el. Cred că n-a existat critic mai competent, dar nici mai exigent şi mai dificil ca mine! Nu voia să interpreteze nici cea mai mică piesă muzicală până ce nu-mi dădeam consimţământul! Cred că sălile de concert puteau să se prăvale sub furtuna aplauzelor; Hugo ar fi fost deznădăjduit dacă n-ar fi citit în ochii mei deplina satisfacţie. Am izbutit, într-adevăr, să devenim o singură fiinţă. Astăzi nu mai există – pe de o parte – talentul lui Hugo, iar, pe de alta, o Judith care poate va veni să asiste la concert... Nu, astăzi nu mai există decât „concertul nostru”, lucrat îndelung şi cu răbdare, până când fiecare dintre noi e mulţumit unul de celălalt. Dragii mei prieteni, am venit să vă prezint adevărata „jumătate” a unui mare artist!

Era atât de veselă, de fericită şi de sigură pe ea, încât glasurile celor din familia Yvarsen izbucniră, toate deodată, într-un talmeş-balmeş, plin totuşi de emoţie şi de admiraţie. Jan ridică mâna, cerând să vorbească şi spuse – folosindu-se de acele inflexiuni care-i erau

caracteristice şi care mişcau atât de tare inimile celor care-l ascultau:

— Dragă Judith, dacă socoţi că sunt indiscret, te rog să nu-mi răspunzi... dar mi se pare că observ la dumneata un fel de nelinişte, sau mai bine-zis o taină. Nu cumva, după acea nenorocire din Japonia, sănătatea lui Hugo lasă totuşi de dorit?

Tânăra femeie râse fericită:

— Parcă poţi ascunde vreodată ceva de ochii necruţători ai unui mare doctor? Da, într-adevăr şi eu şi Hugo suntem cam neliniştiţi.... Ne e foarte, foarte frică, fiindcă un alt pericol ne ameninţă dragostea...

Deşi Judith continua să surâdă, toţi cei din jur o priviră contrariaţi. Căci fericirea descoperită prin suferinţă e nespus de frumoasă! Nimeni nu cutează să vorbească.

Dar iată că se făcu auzit un nou interlocutor. Micul Jan, care stătuse până atunci atât de confortabil pe genunchii tatălui său, trăgând un pui de somn după emoţiile prin care trecuse cu Troll, se trezise. Nu-şi aducea aminte s-o mai fi văzut vreodată pe acea doamnă dar – având încă de pe acum părerile lui despre femei – Judith i se păru frumoasă şi-i plăcu. Atunci Jan cel mic, sărind de pe genunchii tatălui său, se îndreptă către necunoscută şi o întrebă un lucru care pentru el era esenţial:

— Ţi-ai adus şi băieţelul, ori l-ai lăsat acasă? Data viitoare să-l aduci cu tine!

— Sigur, scumpule! Numai că nu ştiu cum o să facem – soţul meu şi cu mine – după ce băieţaşul va vedea lumina zilei, fiindcă îl va deranja cu scâncetele sale pe tăticul lui, iar pe mine mă va împiedica să mai particip la concertele bărbatului meu.

Mărturisirea odată făcută iscă o bucurie unanimă; Jan-junior – cu candoarea care-l caracteriza – exprimă de fapt opinia tuturor celor din jur:

— Ştii, mamele spun totdeauna despre copilaşii lor că le deranjează, dar ai să faci şi tu ca ele: când o să ţi-l aducă barza pe al tău, n-ai să-l mai laşi din braţe!

„De ce oare – îşi spuse Thérèse – da, de ce oare, în toiul acestei bucurii generale, am impresia că citesc în ochii lui Jan o nesfârşită tristeţe? Să fie numai oboseala? Doamne, ce n-aş da să nu ne mai vină vreun necaz pe cap, care să tulbure iarăşi sufletul bărbatului meu!”

În străfundul inimii sale, nu izbutea totuşi să-şi înăbuşe o teamă ce continua să persiste.

X

THÉRÈSE AVUSESE DREPTATE să fie neliniştită: factorul îi adusese lui Jan o scrisoare importantă trimisă de notarul lui din Stockholm. Omul care îl vizitase la zece ani după sinuciderea lui Sigrid, îi scrisese. Misiva acestui personaj era semnată John Durand, sigur un nume de împrumut. Având nevoie de o copie după un act de naştere – în perioada în care se afla la Paris – auzise că – o zi mai înainte – doi străini ceruseră şi ei o copie după acelaşi act de naştere, copie menită să le dovedească existenţa unui copil suedez. Deci cei doi străini aveau acum în mână dovada. Aşa-zisul John Durand ţinuse să-i precizeze notarului că banii proveniţi din moştenirea lăsată de Sigrid Lindval nu-l interesau câtuşi de puţin pe băiatul acesteia. John Durand îl crescuse şi-l ocrotise pe micul orfan, în amintirea deosebitei admiraţii şi a respectului pe care le nutrise odinioară pentru cea mai frumoasă femeie din Suedia. Străinul îşi manifesta făţiş dispreţul „*faţă de omul care ar fi trebuit să fie mândru şi fericit să aibă grijă de Sigrid şi de propriul său copil*”. Din fericire – scria el – cerul se milostivise şi-l ocrotise pe cel care – cu fiece an ce trecea – se dovedea a fi „*tot mai demn de a o reprezenta pe Sigrid, pe pământ*”. Susţinând că vorbeşte în numele lui Sigrid, John Durand afirmase că nimeni nu trebuia să se creadă îndreptăţit – chiar pentru a-şi molcomi unele remuşcări târzii – să amelioreze viaţa luminoasă şi fericită a fiului... „*Cel care n-a fost prezent atunci când ar fi*

trebuit să fie, nu mai are niciun drept să mai intervină acum. Inima şi mintea urmaşului lui Sigrid nu sunt bântuite de curiozitatea de a-şi cunoaşte tatăl, ci mai curând ar fi îndreptăţit să-l urască pentru suferinţele îndurate de mama sa, din pricina lui, cât şi pentru faptul că, nemaiputând îndura, la un moment dat, aceste suferinţe, femeia şi-a găsit salvarea în moarte".

Fiul şi urmaşul notarului din Stockholm crezuse de datoria lui să transmită acest mesaj jenant din partea persoanei anonime, fiindcă era limpede că omul nu-şi dăduse numele adevărat. Notarul mai adăuga că nu vedea cum ar putea fi descoperit aşa zisul Durand care se părea că nu locuieşte la Paris, deşi scrisoarea fusese trimisă de acolo. Jan Yvarsen nu deţinea nici el mai multe date despre domiciliul actual al lui Rholf; acum însă, cel puţin ştia că băiatul trăieşte. Doar atunci când constatase dispariţia fără urmă a primei sale soţii, în Transvaal, mai fusese atât de abătut şi totodată atât de combativ. Era o situaţie imposibilă pentru un spirit puternic, energic, hotărât şi pe deasupra şi autocritic. Toată viaţa fusese obişnuit ca toţi şi toate să-l asculte, să i se supună, în vreme ce acum – exact ca şi în cazul Idei – ceva sau cineva cuteza să-i reziste! Jan vorbi cu sine toată noaptea. Nemaiputând suporta să stea lungit în pat, se sculă încetişor, ca să n-o trezească pe Thérèse. Simţea nevoia să fie singur, să aprindă sau să stingă lumina după cum avea chef, să se aşeze într-un fotoliu, să citească sau să se plimbe de colo, colo, prin odaie. I se păru că până şi acele pendulei se mişcau prea încet. Ceea ce o necăjea cel mai tare pe Thérèse era constatarea că, de fapt, prezenţa ei încetase să mai fie – pentru cel pe care-l iubea ca pe lumina ochilor – un antidot împotriva tuturor mâhnirilor, tuturor necazurilor şi suferinţelor. După câteva zile, Jan părăsi dormitorul comun şi se instală în altă cameră. Flavie descoperi prima această despărţire nocturnă a acelei perechi atât de unită. Îngrijorată, vorbi cu Erling:

— Când vei dori să-mi respecţi odihna, dragă Erling, te rog să nu procedezi şi tu aşa cum procedează tatăl tău faţă de mama ta. N-ai să mă faci să cred că un medic atât de experimentat poate fi sincer când pretinde că-i respectă astfel odihna soţiei, schimbându-şi dintr-o dată felul de viaţă!

Thérèse, Erling şi Flavie îşi dăduseră seama că Jan trecea printr-o gravă criză morală. Dar de ce natură era criza? Cum să-l ajute? Nici prin gând nu le trecea că era vorba de o durere atât de sfredelitoare şi de periculoasă, încât putea distruge toată viaţa trăită laolaltă de perechea ce fusese atât de fericită. Căci Jan se analiza fără milă, zi şi noapte... Nu adusese numai nenorocire celor din jur? Idei, lui Sigrid şi poate şi acelui fiu necunoscut, acelui Rholf-Harald, fără tată, fără mamă... Se socotea blestemat, ca şi fanaticii ce se cred condamnaţi la suferinţe fără sfârşit... Nu ştia decât un lucru, unul singur în care îşi mai pusese o speranţă: să-l găsească pe Rholf-Harald, fapt care i-ar fi redat echilibrul sufletesc. Să-l găsească cu orice preţ pe fiul lui Sigrid. Dar Thérèse? Cum va reacţiona ea? Jan Yvarsen ştia că procedase prosteşte îndepărtându-se de soţia sa şi neavând încredere în copiii lui. Îşi linişti conştiinţa spunându-şi că, mai târziu, le va explica tot. Dar mai întâi voia să-şi atingă scopul care devenise pentru el o obsesie de nesuportat: să-l regăsească pe Rholf-Harald. Hotărându-se să se adreseze presei şi radioului, avu o senzaţie neplăcută, fiindcă de un astfel de anunţ era legată o amintire ce putea avea urmări tragice: se revedea la clinica lui, în ziua când infirmierele dăduseră buzna în biroul său, fără să mai bată la uşă şi dăduseră drumul la radio ca să audă şi el apelul spitalului din Krittelwerk. Flavie, pe care o trimisese în Africa de Sud, Flavie pe care Thérèse făcuse tot posibilul s-o îndepărteze de Erling, Flavie care se purtase eroic, se afla la un pas de moarte!

Totuşi, înainte de a părăsi Parisul, se gândise îndelung,

împreună cu Erik Verneuil, şi amândoi ajunseseră la concluzia că mesajele transmise prin radio ar fi cea mai bună soluţie pentru a căpăta un răspuns de la Rholf-Harald. De când se înapoiase însă acasă, în starea de depresiune nervoasă în care se găsea, întârziase mereu să pună în practică această hotărâre.

* * *

În biroul lui atât de liniştit, Jan se străduia să termine cât mai repede un lung articol pe care i-l ceruse o revistă de specialitate, din America. Articolul urma să fie tradus în mai multe limbi şi difuzat într-un mare număr de reviste medicale. Jan fără să ridice ochii de pe hârtie, rosti:

— Spune-mi, Thérèse...

De câte ori, în decursul anilor, nu rostise această frază: „Spune-mi Thérèse...”? Dar, deşi o pronunţase atât de des, nu-l deranjase niciodată, fiindcă avusese întotdeauna impresia că şi-o adresează lui însuşi. Dorea să i se sugereze câte un termen, care nu-i venea atunci în minte şi care să exprime exact ce anume voia să spună. Thérèse găsea întotdeauna cuvântul de care avea nevoie... Fără alte comentarii, ca să nu-l deranjeze; doar un scurt surâs de mulţumire din partea lui, care o încânta. În acele clipe, alcătuiau mai mult ca niciodată, o inimă şi un gând.

Fără să-i spună nimic soţului ei, Thérèse îşi petrecea ceasuri în şir adunând de prin diverse reviste tot ceea ce privea problema medicală de care era preocupat Jan, ca să-l poată ajuta cât de cât în munca lui ştiinţifică. Iubindu-l aşa cum îl iubea, Thérèse îşi însuşise la perfecţie suedeza, apoi limbile norvegiană şi daneză. Cunoscând din copilărie germana şi franceza – limbi ce se vorbeau curent în Alsacia – avusese posibilitatea să-şi însuşească foarte uşor engleza. Jan profitase din plin de prezenţa ei – aproape constantă – în birou, de modestia exemplară,

fără să se întrebe însă niciodată, în egoismul lui: „Oare ce m-aş face dacă Thérèse nu m-ar fi ajutat întotdeauna şi cu atâta discreţie?”

Cuvântul care-i venise în minte, în acea clipă, nu-l satisfăcea. Aşa că, fără să ridice ochii de pe hârtie, rostise ca de obicei:

— Spune-mi, Thérèse...

Dar nu-i răspunse nimeni. Încruntându-şi sprâncenele, îşi ridică brusc capul. Surpriză: fotoliul Thérèsei era gol! Bombăni contrariat. Trebuia să găsească singur cuvântul de care avea nevoie... Se împotmoli din nou la alt cuvânt care nu-i venea în minte. Furios, îşi închise stiloul; bineînţeles tot un cadou făcut de Thérèse! Îl trânti, nervos, peste articolul pe care-l scria şi se sprijini de spătarul fotoliului. Agasat, aşteptă ca Thérèse să se reîntoarcă, fiind convins că nevasta lui ieşise încetişor din birou, în timp ce el scria. Dar Thérèse nu apăru. Ieşind din atmosfera în care îl cufundase articolul, Jan reveni la realitate, şi făcu o constatare care-l surprinse: „În mod normal, Thérèse se afla întotdeauna aici, în afară de zilele când pleca să se plimbe cu Troll... Numai că acum nu-i oră de plimbare... De altfel, afară e o vreme câinească... Lucrez de peste două ceasuri, convins că Thérèse e în birou, tricotând lângă fereastra cu vitralii... Şi uite că nu e! Ce senzaţie poate fi mai bizară decât această ignorare a prezenţei sau a absenţei cuiva...”

Se mai strădui, timp de o jumătate de oră, să scrie, dar fără să se poată concentra ca de obicei, fiindcă stătea cu urechea la pândă. De câteva ori avu impresia că aude pasul uşor al soţiei sale, pe carpeta groasă de pe culoar. În sfârşit! Uşa se va deschide şi silueta dragă se va ivi în cadrul ei! Dar degeaba! Nici urmă de Thérèse! Jan întinse mâna ca s-o sune pe Gerda. Dar renunţă. Se ridică şi cu pas rapid, ocoli biroul. Va vedea el singur ce era cu această absenţă ciudată! Dacă Thérèse îşi găsise tocmai acum momentul s-o facă pe misterioasa, ei bine, o nimerise cum nu se putea mai prost! Îşi luă deci o mutră

severă şi plină de autoritate, pe care şi-o însuşise încă din tinereţe; mai întâi, ca student, însoţindu-şi profesorul prin saloanele spitalelor, împreună cu alţi colegi ai săi, apoi ca „patron”, conducând de astă dată el însuşi grupurile de studenţi la paturile bolnavilor. Ani în şir mersese – aşa cum mergea şi acum – cu pas ferm şi apăsat, atât în calitate de mare chirurg, cât şi de profesor în jurul căruia se înghesuiau întotdeauna studenţii, dornici să nu le scape nimic, atât din ceea ce puteau afla de la el, cât şi ca să-i studieze cele mai neînsemnate gesturi. Doctorul Yvarsen era, de altfel, renumit pentru faptul că nu făcea – la căpătâiul unui bolnav – decât semnul prin care indica sursa bolii şi mijlocul de a o combate. Thérèse Ehrhardt îl urmase şi ea odinioară, în calitate de infirmieră cu pregătire superioară. Jan îşi spuse că ar avea nevoie de un calcul foarte complicat dacă s-ar apuca să socotească numărul de zile, de luni şi de ani în cursul cărora Thérèse îl asistase, cu un devotament şi cu o eficacitate rar întâlnite. „Trebuie să mărturisesc că mă simt foarte nervos; sigur că Thérèse a avut de făcut vreun drum şi n-a vrut să mă deranjeze ca să-mi spună unde se duce; tocmai de asta mă simt atât de părăsit, de izolat, de pierdut! Trebuie să iau imediat măsuri şi să pun capăt acestui sistem!”

Se îndreptă, fără să şovăie, spre odaia Thérèsei: dar camera era goală. Din ce în ce mai iritat, coborî spre odaia cea mare. Totul, în casă, era aranjat de soţia lui în aşa fel încât să-i ofere soţului cât mai deplină linişte. Uşile se deschideau fără zgomot. Un asemenea respect faţă de tihna stăpânului casei i se păru dintr-o dată abuziv celui în cinstea căruia fusese instaurat. Jan simţi brusc nevoia să strige numai ca să facă zgomot dar, curios, nu izbuti să scoată niciun sunet; intră în odaie fără ca uşa – ale cărei balamale fuseseră unse cu grijă, să facă vreun zgomot. Thérèse, cu receptorul în mână, asculta ce i se spunea la telefon. Văzându-l pe Jan – cu chipul aspru şi nerăbdător – se sperie ca şi cum s-ar fi simţit vinovată.

Jan o apostrofă cum n-o mai făcuse niciodată până atunci deoarece călcase obiceiurile cu care se obişnuise, fără să-i pese că-i întrerupea convorbirea ce părea s-o intereseze foarte tare.

— După câte observ, bărbatul tău nu mai contează câtuşi de puţin pentru tine!

Dar nu-şi mai putu continua nedreapta apostrofă, căci Thérèse scăpă receptorul din mână, care căzu cu zgomot pe gheridon. Apoi scoase un strigăt de spaimă, vru să se ridice în picioare, dar se prăbuşi leşinată în fotoliu. Strigătul Thérèsei o făcu pe Gerda să dea buzna în odaie; înainte ca Jan să-şi fi venit în fire o şi apucă pe stăpână în braţele ei solide. Vocea de la telefon striga atât de tare, încât Jan, înainte de a se preocupa de Thérèse, apucă receptorul şi, recunoscând glasul Flaviei, întrebă cu brutalitate:

— Ce este?

La auzul vocii schimbate, Flavie scoase un „oh”, speriat, dar continuă fără să se intimideze:

— Ce s-a întâmplat cu mama? Îi e rău? Să-l anunţ pe Erling... Lăsăm totul şi venim acolo într-o clipă...

Jan avu, în sfârşit, ocazia să-şi descarce nervii pe care şi-i tot făcuse de când se întorsese de la Manchester. Aşa că răspunse cu toată violenţa unui om ce se socotea nedreptăţit, fără să ştie însă nici el de ce. Răspunse deci cu atât mai tăios, cu cât era furios pe el însuşi:

— Soacra dumitale sporovăia la telefon, în loc să se afle în biroul meu, ca de obicei, şi să-mi dea o mână de ajutor! Acum văd că a leşinat!

Flavie îşi ieşi la rându-i din fire şi strigă indignată:

— A leşinat? Ce i-ai mai făcut iar?

Jan nu mai fusese atât de furios decât o singură dată în viaţa lui: atunci când voise să-l arunce pe Sven în torent. Aşa că răcni în receptor, apăsând pe fiece silabă:

— Da! Chiar aşa! Ce i-am făcut? Am insultat-o, am brutalizat-o... Şi la urma urmei de ce nu? Încă o femeie pe care o martirizez! A treia care îşi va da duhul din pricina

mea!

Trânti receptorul în furcă, apoi – la fel de furios – îl ridică şi-l puse alături, ca în cazul în care Flavie s-ar mai fi încumetat să telefoneze, aparatul să sune ocupat. Din fericire, de îndată ce soţul ei îi dădu să bea un întăritor, Thérèse îşi veni în fire, aşa că nu mai fu nevoie şi de injecţie. Dar o anumită frază pe care Flavie i-o adresase, fără nicio jenă, îl obseda atât de tare pe Jan, încât ajutându-şi soţia să-şi vine în fire, simţi brusc dorinţa de a fugi, de a se duce cât mai departe de casă. Să fii venerat o viaţă întreagă, să fii tratat ca un „semizeu” ani în şir şi, dintr-o dată să fii obligat să te judeci tu însuţi, fără cruţare, şi mai ales s-o auzi pe cea mai încântătoare dintre nurori trântindu-ţi în faţă: „Ce i-ai mai făcut iar?”, nu-i deloc îmbucurător pentru nimeni, darămite pentru un om atât de sensibil şi de susceptibil ca Jan! Da, fraza aceea spunea multe despre părerile pe care şi le făcuseră Erling şi Flavie, în legătură cu atitudinea bizară a lui Jan din ultima vreme. De fapt, era picătura care făcuse să se reverse paharul. Doctorul îşi sfătui soţia să se culce, să se odihnească; o întrebă totuşi, cu multe menajamente, de ce nu mai venea în biroul lui atunci când scria? Lacrimi grele picurară din ochii Thérèsei, apoi îi răspunse cu blândeţe:

— Au trecut multe zile, de când n-am mai cutezat să te deranjez cu prezenţa mea... Iar tu nici măcar n-ai băgat de seamă...

Cuvintele Thérèsei nu erau câtuşi de puţin liniştitoare. Observaţiile înregistrate vag de subconştientul său trecură, într-o clipă, în domeniul conştientului: într-adevăr, nu-şi mai văzuse soţia, în biroul lui, de mai bine de o săptămână. O sărută pe Thérèse, cu duioşie.

— Să ştii că nu te felicit pentru schimbarea asta! Puteai să mă întrebi şi pe mine înainte de a te socoti, din oficiu, „indezirabilă”. De acum încolo, contez pe prezenţa ta. Nu văd ce anume te-a putut determina să-ţi schimbi vechile obiceiuri. Odihneşte-te şi încetează să mă socoţi un

bărbat monstruos. Fiindcă nu pot tolera să ai o astfel de părere despre mine! În ce priveşte ziua de azi – întrucât sunt liniştit în privinţa sănătăţii tale – te avertizez că mă voi repezi până la Stockholm. Ah, nu, nu fă ochii ăştia disperaţi! Dacă până şi micile drumuri vor dezlănţui de acum încolo o tragedie, unde vom ajunge? Ce anume o fi creat harababura asta în casa şi în sufletele alor mei?

Apoi îşi îmbrăţişă din nou soţia, declarându-i pe un ton cât se poate de firesc:

— Dacă dificultăţile ce le voi întâmpina în unele cercetări pe care sunt obligat să le fac vor fi mai mari, s-ar putea să întârzii douăzeci şi patru de ore... Aş dori mult ca atunci când mă voi întoarce să te găsesc vindecată de ideile fanteziste şi mai ales de iniţiativele supărătoare care mă privează de prezenţa ta...

Thérèse nu ştia ce să mai creadă; deci Jan nu dorise nicio secundă să n-o mai vadă în biroul lui, cum i se păruse ei; dar, pe de altă parte, acum era mai limpede ca niciodată că era preocupat de ceva care-l absorbea cu desăvârşire. Nu vru să rămână singură, în odaia ei, pradă neliniştii; în afară de asta, nu dorea ca nora ei să tragă nişte concluzii nelalocul lor, după discuţia telefonică întreruptă atât de brutal. Noroc că nu mai auzise replicile schimbate între Jan şi Flavie. Se simţea cam ameţită, dar când ajunse în odaia cea mare, se felicită că avusese iniţiativa să coboare: telefonul nu fusese pus în furcă, deci n-ar fi putut s-o sune nimeni. Formă numărul Flaviei. Îi răspunse Erling, uşor emoţionat.

— Ce s-a întâmplat, mamă? Eu şi Flavie tocmai ne pregăteam să pornim într-acolo!

— Nu, nu, nu veniţi! Sunt sănătoasă, n-am absolut nimic doar atât că tatăl tău a plecat la Stockholm. De ce? Ce are de făcut acolo? Mi-a spus doar că e obligat să întreprindă unele cercetări... Da, chiar aşa cum ai auzit... Pe de altă parte, după ce mai bine de o săptămână nici măcar n-a băgat de seamă că n-am mai pus piciorul în biroul lui, s-a făcut foc „că-l privez de prezenţa mea”. Ah,

Erling, zău dacă mai pricep ceva! Bineînţeles că e vorba tot de faimosul secret al lui Sigrid... Oh, Sigrid asta! Cred că fantoma ei o să ne chinuie până în ultima clipă a vieţii noastre, dacă nu cumva chiar şi dincolo de moarte! Despre ce secret poate fi vorba? Îţi dai seama că nu-l pot întreba pe tatăl tău, pentru că atunci ar trebui să-i mărturisesc că am auzit, fără să vreau, mesajul Nitei Hollis pe care el se străduie atâta să mi-l ascundă. Află, fiule, că sunt foarte nefericită! De-ai şti cât o detest pe Sigrid, chiar moartă, ca şi tot ceea ce e legat de ea!

Îndemnată de soţul ei, Flavie ascultase şi ea convorbirea. După ce Erling puse receptorul în furcă, spuse:

— Atâta vreme cât acest „secret al lui Sigrid” nu va deveni o chestiune de domeniul trecutului, n-o să ne putem continua în linişte cercetările noastre! Văd că avem de-a face cu surprize dintre cele mai neplăcute!

— Sunt convins că „fiara de cumnatu-meu” ştie foarte bine ce caută tata. Poate chiar îi şi dă o mână de ajutor! Iar acel „faimos secret” nu poate fi altceva decât un fiu sau o fiică a lui Sigrid!

— Erling, insist asupra unui lucru: pentru ca impasibilul Jan Yvarsen să-şi fi pierdut capul în halul în care şi l-a pierdut, trebuie să fie vorba, în mod cert, de un fiu sau o fiică, deci de un frate sau o soră vitregă a Idei şi a ta. Stai un pic... Vrei să-l lăsăm pe socru-meu să ne tulbure pe toţi, aşa, la nesfârşit, iar noi să stăm cu braţele încrucişate? Avem o ocazie cum nu se poate mai bună să isprăvim odată povestea asta!

— Ce ocazie?

— Faptul că tatăl tău va sosi la Stockholm cu trenul următor!

— Dacă nu cumva a plecat cu maşina...

— Cu trenul sau cu maşina, poate fi lesne depistat după vechea lui valiză! Ştii că nu pleacă nicăieri fără ea. Bănuiesc că o are din primii ani de practică medicală. Valiza asta, mai mult sau mai puţin burduşită, nu poate fi,

totuşi, purtată ceasuri în şir, în mână. Aşa că va închiria o cameră la Hotelul Poştei. Asta e o altă manie a familiei voastre, căci toţi Yvarsenii trageţi întotdeauna la acest hotel.

— De acord. Totuşi până acum, văd că n-am avansat cu nimic. Fiindcă nu se pune problema să-l rugăm să ne dea un telefon. Ar putea crede că mama nu se simte bine...

— Aşa e! Nu ne-ar conveni deloc să-l auzim din nou răcnind: „Iar pisăloaga asta de Flavie? Ce mai e? Arde casa? Mi-a murit nevasta? V-aţi hotărât să-mi tocmiţi o gardă personală? Mă obligaţi să vă dau socoteală de tot de fac?” Nu, Erling, tatăl tău m-a trimis la plimbare cu o violenţă pe care n-am de gând s-o uit chiar atât de uşor!

— Atunci ce-i de făcut?

— Atunci, dragul meu bărbat, vom proceda astfel: şi tu şi eu, am ajutat un număr însemnat de suedezi. Aşa că, o dată în viaţă, le putem cere şi noi un contraserviciu.

— Ce vrei să spui?

— Că ai vindecat-o pe nevasta vânzătorului de ziare, care stă lângă noi. Eu, slavă Domnului, m-am ocupat de toţi copiii lor! Aceşti oameni de treabă ne sunt profund recunoscători. Stai un pic să dau un telefon la chioşcul lor cu ziare şi ai să vezi despre ce e vorba...

Flavie ştia cum să-i ia pe oameni. Băiatul vânzătorului de ziare avea şaptesprezece ani. Fu cum nu se poate mai încântat s-o facă pe detectivul. Flavie puse curiozitatea pe care o manifesta, pe seama afecţiunii deosebite pe care o avea faţă de socrul ei. Băieţandrul îl văzuse de multe ori pe doctorul Yvarsen, dar nu vorbise niciodată cu el; deci, cum doctorul nu-l cunoştea, habar n-avea că era urmărit. După câteva ore, detectivul amator îi şi dădea raportul lui Erling, prin telefon:

— Domnule, domnul doctor Yvarsen s-a îndreptat spre Hotelul Poştei, fără să pară deloc obosit. N-a făcut de altfel decât un singur drum: la postul de Radio.

Adolescentul – care intrase odată cu Jan, în biroul de informaţii al postului de Radio – preciza că doctorul se

oprise la ghişeul de anunţuri personale.

La celălalt capăt al firului, urmă un moment de tăcere. Erling se simţi foarte stingherit: dacă băiatul auzise ceea ce voia să transmită tatăl său prin intermediul undelor? Neştiind cum să abordeze problema care totuşi îl interesa în cel mai înalt grad, spuse:

— Stai puţin... Soţia mea voia să te întrebe ceva în legătură cu mama dumitale... Stai să-i dau receptorul...

Ideea se dovedi excelentă; tras de limbă cu iscusinţă, băieţandrul mărturisi că fusese izbit de faptul că doctorul Yvarsen ceruse ca anunţul să fie transmis în limbile suedeză, engleză, germană, franceză şi sud-africană. În ceea ce privea textul, doctorul îl pregătise din vreme, scriindu-l pe o hârtie, dar funcţionarul îl citise cu glas tare pentru a fi sigur că nu se strecurase vreo greşeală. Era vorba de cineva care avea un nume suedez, unul din acele nume celebre pe care le înveţi încă de pe băncile şcolii: Rholf-Harald. Un astfel de nume atât de sonor, atât de neaşteptat, îi surprinse grozav pe cei doi soţi. Îl repetară amândoi, fiecare pentru sine, cu vocea pe jumătate.

— Rholf-Harald... Rholf... Harald...

Exact cum prevăzuse fratele ei că va face, Flavie strigă:

— Rholf! Numele acesta se scrie cu *h* după *R*, în vechea ortografie scandinavă! Pe vremuri, trebuie să fi fost un nume gutural... Rholf vine de la Rollon, cel care a ajuns duce al Normandiei, după ce s-a însurat în 911 cu frumoasa Giséle, fiica lui Carol cel Simplu, regele Franţei. Toată lumea, în Suedia, cunoaşte numele de Rholf, după cum toată Franţa îl ştie pe cel de Rollon.

— Acel Rholf despre care vorbeşti, era fiul lui Rogwald, conducătorul Norvegiei septentrionale.

— Da. Iar cel de al doilea nume îl completează pe primul...

— Aceşti Harald sunt urmaşii vikingilor...

— Nişte oameni extraordinari!

— Da, îţi mai aduci aminte de acel Harald „*Blätand*” –

Dinte-albastru, regele Danemarcei?

Flavie nu se gândi câtuşi de puţin ce importanţă puteau avea acum aceste două nume pentru familia Yvarsen.

— Sunt două nume epatante, dragă Erling! Aproape că regret că nu l-am botezat şi noi astfel pe micul Jan.

— De acord! Mai ales că mi-am mai adus aminte de un Harald, poreclit „*Härfagre*" – adică „Cel-cu-păr-frumos".

— Trebuie să fi fost roşu şi cârlionţat. O adevărată claie de păr!

— Da, numai o femeie ca Sigrid putea cuteza să-şi numească astfel copilul! De altfel avea şi nişte toalete cum puţine femei ar fi îndrăznit să poarte!

— Da, îmi aduc aminte de rochia pe care mi-a adus-o, atunci, la balul rectorului, bătrânica aceea simpatică; era o rochie nou-nouţă, făcută de un mare croitor parizian şi care te făcea mai frumoasă decât zeiţele şi decât zânele din poveşti... Balul faimos la care am dansat împreună...

— Dându-i un astfel de nume fiului ei, oare ce credea Sigrid că avea să ajungă băiatul? Rholf-Harald se potrivea de minune unui rege nordic, din vremurile de demult, dar nu unui simplu particular din zilele noastre...

— Când eşti fiul unei femei ca Sigrid, nu poţi fi chiar un ins oarecare...

Flavie şi Erling se lăsară purtaţi pe aripile trecutului, refugiindu-se o vreme în frumoasa istorie a ţării lor; apoi Erling, privind undeva, în zare, fixând un punct pe care nu-l vedea decât el, rosti încet:

— Este pentru prima oară când mi se pare că Sigrid a fost demnă de dragoste, de o dragoste care şi-a pus asupra ei pecetea de neşters. Există – şi asta în mod sigur – nişte limite pe care se pare că omul nu le poate depăşi fără primejdie. A iubi aşa cum au iubit tata şi Sigrid, e tot atât de periculos ca şi când te-ai duce să implânţi primele steaguri pe alte planete...

— Singurul lucru care mă bucură, Erling, e că ipoteza mea, care la început te-a indignat, s-a dovedit a fi justă. Sigrid având un fiu, fără să fie măritată – ceea ce trebuie

să fi fost groaznic pentru ea – a cutezat să ridice capul. Sfidând oprobriul public, a ales pentru copil numele cele mai ciudate, mai ieşite din comun. Deci, de îndată ce a adus pe lume copilul, ea i-a sfidat pe toţi, dovedindu-le că Rholf-Harald era fiul unui tată şi al unei mame, amândoi vikingi sută la sută...

XI

— ERLING! COMEDIA ASTA dintre tatăl şi mama ta şi dintre ei şi noi trebuie să înceteze! Crede-mă, nu mai pot!

— Aşa e, ai dreptate, draga mea. Dar mă vezi ducându-mă şi spunându-le: „*E finita la commedia*? Puneţi cărţile pe masă! Jos măştile!”?

— Erling, zău că mă dezamăgeşti! Eu încerc să găsesc o ieşire din situaţia care ne dăunează tuturor, şi tu îţi baţi joc de vorbele mele. Sigur că nu noi suntem cei mai de plâns! Dar, prin forţa împrejurărilor, suntem şi noi implicaţi în toată povestea asta. Până la urmă, o să ne trezim cufundaţi într-o atmosferă de coşmar, ceea ce nu e chiar lucrul cel mai plăcut pentru nişte oameni care au cu totul alte preocupări!

— Da, într-adevăr! Cum părăsim laboratorul, gemem sub povara catastrofelor pe care ni le pregăteşte – cu întârziere – splendida noastră verişoară Sigrid. Aşa că avem motive serioase să ne punem laţul de gât!

— Laţul de gât? Asta e culmea laşităţii şi a imoralităţii! Încearcă să te spânzuri şi ai să vezi tu ce te aşteaptă din partea mea! Acum gata, am glumit destul!

— În orice caz, Flavie, m-ai învăţat – contrar firii mele – că a glumi înseamnă a te destinde, iar pentru noi, destinderea e ceva mai mult decât necesar.

— Mă gândesc la una din laturile dramei legată de Sigrid: practic, ştim esenţialul, în timp ce deşteptul de frate-meu a dat bir cu fugiţii şi se străduie cât poate să se

volatilizeze, ca să nu răspundă la întrebările mele.

— Bietul de el! Îmi dau seama că va trece printr-un moment foarte greu, când tu ai să...

Erling nu mai avu când să-şi termine fraza, căci mama sa dădu buzna peste ei, foarte mâhnită şi tulburată.

Flavie sări să-şi întâmpine soacra care tremura din cap până în picioare. Erling îi luă mantoul şi şalul în care se înfăşurase, apoi o conduse spre canapea. Cei doi soţi se aşezară alături; dorinţa de a-şi păstra mâhnirea doar pentru ea, fără a-şi mai necăji copiii, o părăsi brusc şi Thérèse izbucni în plâns. Erling o îmbrăţişă, o sărută şi-i şterse obrajii uzi, cu batista lui. Încerca s-o consoleze, dar fără să sufle o vorbuliţă din ceea ce ştia. Ocazia i se păru deosebit de propice Flaviei: dacă nu schimbau tactica, n-aveau să mai iasă niciodată din situaţia asta! Aşa că spuse:

— Măicuţă dragă, ştii cât de mult ţinem la dumneata! Află că Erling se teme să-ţi mărturisească adevărul; iată de ce nu discutăm cu dumneata decât lucruri lipsite de importanţă. Eu însă cred că facem o mare greşeală, aşa că am să-ţi spun eu despre ce e vorba şi am să ţi-o spun în felul meu, adică de-a dreptul, fără ocolişuri.

Thérèse gemu:

— Dragii mei copii! Deci v-aţi dat şi voi seama că tatăl vostru trece printr-o criză... Dar de ce natură? Nu ştiu nimic, nu-l pot întreba nimic... Singurul lucru pe care-l ştiu e că nu mai pot îndura situaţia asta! Îmi cere să stau în biroul lui, îmi mărturiseşte că-mi simte lipsa, dar în schimb îi sare ţandăra din orice! De ce a devenit atât de nervos, de irascibil?

— Bun, mamă, deci şi dumneata şi noi am constatat toate aceste lucruri... Din moment ce suntem toţi trei aici, hai să încercăm să înţelegem ce se întâmplă cu tata... N-am să-ţi spun că există într-adevăr, „un secret al lui Sigrid”, fiindcă ai auzit cu urechile dumitale. Jocul ăsta infernal a început chiar din clipa când ţi-ai spus: „Ştiu, dar sunt nevoită să tac pentru ca soţul meu să nu afle că ştiu!

Iar copiii mei – ca să fie liniştiţi – nu trebuie să bănuiască importanţa secretului!”

— Aşa e, Flavie, ceea ce spui tu e cât se poate de adevărat! Secretul a dus, zi de zi, la fărâmiţarea a tot ceea ce a dat preţ vieţii, fericirii noastre, a mea şi a lui Jan... Ce face de trei zile la Stockholm? Ştiţi cumva?

— Da! răspunseră într-un glas Erling şi Flavie.

— Ştiţi? Oh, slavă Domnului!

— Dumitale nu ţi-a spus de ce se duce?

— Din păcate, nu! Doar câteva banalităţi. Dar azi-dimineaţă, s-a nimerit să fiu de faţa când a venit poştaşul. Ca de obicei, am luat eu scrisorile. Printre ele se afla şi o carte poştală, trimisă din Stockholm, care mi-a atras imediat atenţia. Am simţit un junghi în inimă, căci iată ce scria în ea: „*La cererea dumneavoastră, domnule doctor, vă precizăm datele fixate pentru anunţul solicitat în limbile: suedeză, engleză, germană, franceză şi sud-africană: «Rholf-Harald este rugat să-şi dea de urgenţă adresa la postul de Radio Stockholm»*”. Dragii mei, ce-i cu acest nou mister? Să vorbesc cu Jan? Să-l rog să isprăvească cu ascunzişurile de acest fel cu care nu-s obişnuită? Sau dimpotrivă, să mă prefac, în continuare, că nu ştiu nimic? Vă implor, ajutaţi-mă... Nu mai pot... sunt la capătul puterilor!

— Înainte de orice, dragă mamă, linişteşte-te! Încearcă să te stăpâneşti! Lacrimile n-au rezolvat niciodată vreo problemă! Tata ar putea afla că ai citit cartea poştală din Stockholm?

— Nu cred. Fiindcă am rugat-o pe Gerda să ducă imediat scrisorile în biroul lui Jan. Bineînţeles că am strecurat cartea poştală în mijlocul vrafului de scrisori. De ce să presupună că aş fi citit-o?

Erling spuse consternat:

— Dar, mamă, tata se va impacienta, pentru simplul motiv că ai plecat de acasă! Mai ales că asta nu-i oră de plimbare!

Thérèse schiţă un biet surâs care se voia ironic:

— Credeţi-mă, dragii mei, nici măcar nu va băga de seamă că nu-s acasă! Se va aşeza imediat – căci am reţinut zilele şi orele – în faţa aparatului de radio ca să asculte anunţul pe care l-a dat, mai întâi la Radio-Paris, apoi la Radio-Londra şi aşa mai departe. Văd că ţine cu orice preţ să ia legătura cu acest Rholf-Harald, cine o fi...

Flavie făcu o mutriţă amuzată.

— Aceste nume, care dumitale ţi se par şi mai ciudate decât nouă, au aparţinut odinioară şefilor vikingilor... Dumneata ţi-ai petrecut copilăria şi adolescenţa în Alsacia şi nu în băncile liceelor suedeze, aşa că n-ai de unde să ştii...

Thérèse îşi privi, gânditoare, nora. De ce ţinea cu tot dinadinsul să pară destinsă şi veselă? La naiba cu tergiversările! Era de preferat cea mai neplăcută dintre certitudini, decât îndoiala care o chinuia atâta!

— Dragă Flavie, începu ea pe un ton hotărât, am înţeles că şi tu şi Erling v-aţi hotărât să-mi spuneţi tot ce ştiţi. Atunci de ce în loc de adevăr, noi taine? Vreau adevărul, oricât de crud ar fi el! Adevărul despre necunoscutul pe care Jan îl caută cu atâta înverşunare!

Urmă o tăcere plină de temeri şi de subînţelesuri. După care, Thérèse se ridică brusc şi strigă cu o voce de nerecunoscut:

— Nu! Asta nu! Mai curând aş fi preferat să mor! Spuneţi-mi că nu-i adevărat, că nu poate fi adevărat...

Erling o înconjură uşor cu braţele, voind s-o silească să se aşeze. Dar crispată, Thérèse nu se lăsă clintită din loc.

— Spuneţi-mi, repetă ea rugătoare, spuneţi-mi că totul nu e decât un coşmar, că mă voi trezi curând, că Jan n-a... că Sigrid şi cu el n-au...

Incapabilă să mai continue, se prăbuşi la pieptul fiului ei, izbucnind în hohote de plâns; scăpa astfel de tensiunea în care trăia de o bună bucată de vreme. Nici Flavie, nici Erling nu puteau suporta s-o vadă într-o asemenea stare. Dar, pe de altă parte, nu era mai bine să se dezlănţuie şi după asta să se simtă, în sfârşit, eliberată

de povara care-o apăsa? Există în viaţă unele ceasuri în care orice consolare e de prisos. Numai Thérèse, ea singură, fără nicio presiune dinafară, trebuia să hotărască ce atitudine va adopta de acum încolo faţă de soţul ei. După un lung moment de tăcere, întrebă, în sfârşit:

— Cum aţi izbutit să descoperiţi acest... acest lucru? Băiatul Sigridei s-a născut înainte sau după moartea Idei?

Erling şi Flavie înţeleseră imediat cât de importantă era întrebarea pentru mama lor. Măcar din acest punct de vedere puteau s-o liniştească. Aşa încât – cu precauţie – Flavie îi explică exact Thérèsei ceea ce voia să ştie.

— Jan, crezând că Ide se prăpădise, s-a logodit cu Sigrid. Urmau să se căsătorească în curând... Ei bine, în acea epocă a fost conceput băiatul... Apoi Jan a regăsit-o pe Ide. Dar dumneata, mamă, cunoşti mai bine decât noi toate aceste lucruri, spuse Flavie. Doar dumneata i-ai adus lui Jan „caietele Idei”...

— Într-adevăr... Şi aş proceda şi azi tot la fel! Sigrid a fost o criminală, iar Ide, nespus de înduioşătoare în dragostea ei pentru Jan, o dragoste plină de abnegaţie şi de suferinţă... Şi apoi de unde era să bănuiesc că Sigrid aştepta un copil? Fiţi sinceri, dragii mei copii: credeţi că tatăl vostru a ştiut ceva?

Flavie şi Erling protestară vehement, susţinând că erau absolut siguri că Jan nu bănuise niciodată nimic.

— A aflat secretul de curând... I l-a destăinuit acum câteva săptămâni, Nita Hollis, înainte de a muri...

În pofida mâhnirii, Thérèse simţi o mare uşurare. Dar totodată şi alte sentimente, dintre care unele ce se băteau cap în cap.

— Ah, cât o urăsc pe Sigrid! strigă ea. Chiar moartă, malefica ei domnie continuă... O urăsc! Urăsc acest băiat purtat în pântecele ei! Ei bine, da, îl urăsc pe fiul lui Sigrid!

— Şi al lui Jan... spuse liniştită, Flavie!

Erling îi aruncă o privire plină de reproş. Dar Flavie continuă imperturbabilă:

— Nu e momentul să ne lăsăm dominaţi de ceea ce simţim. Trebuie să avem curajul să privim faptele în faţă şi mai ales să ne străduim să evităm reacţiile impulsive şi necontrolate.

— Nimeni nu mă va putea împiedica să...

— Mamă, te rog lasă-mă să isprăvesc ce am de spus, să-ţi arăt situaţia aşa cum o văd eu...

— Te ascult, spuse Thérèse, mai potolită.

— N-aş vrea să te chinuiesc. Ci doar să-ţi repet că ne aflăm pe un teren instabil. Cel mai mic pas greşit riscă să dezlănţuie o catastrofă. Jan – de când a aflat de existenţa acestui fiu – nu mai este acelaşi. A devenit nervos, irascibil. Mintea, gândurile par să-i umble într-o lume nevăzută, populată de fantome. Ştim noi ce simte el? Singurul lucru pe care-l ştim într-adevăr, e că vrea, cu orice preţ, să-şi regăsească fiul.

— Şi după asta? strigă Thérèse cu violenţă. Dacă-l regăseşte, va trebui să-l primim la noi, să-i vorbim, să-i surâdem... O urăsc pe Sigrid, fiindcă ştiu că tot ce e legat de ea nu ne poate aduce decât nenorocire...

— Totuşi Rholf-Harald e fiul lui Jan şi fratele lui Erling...

— Oh, strigă Thérèse îndurerată, nu te credeam atât de crudă, Flavie! N-ai niciun pic de înţelegere pentru mine, nicio fărâmă de milă?

— Dimpotrivă, mamă, sunt foarte mâhnită că sunt nevoită să-ţi vorbesc astfel. Dar am socotit întotdeauna că e mult mai bine să spargi abcesul decât să-l tot cocoloşeşti... De ce să-l socotim pe băiat – de fapt bărbat în toată firea, fiindcă e mai mare decât Erling – vinovat de greşelile mamei sale? Nu crezi că e nedrept? Poate că a avut o copilărie şi o adolescenţă profund nefericite. Poate că a devenit ursuz, închis în el, revoltat...

Thérèse se ridică de pe canapea.

— Trebuie să mă întorc acasă. Dacă din întâmplare, Jan mi-ar observa lipsa, i s-ar părea ciudat...

— Te însoţesc! propuse Erling.

— Sau mai curând eu, spuse Flavie sărutându-şi soacra.

Dar la urma urmei, de ce n-am merge toţi trei?

— Sunteţi foarte drăguţi, dragii mei copii, şi vă mulţumesc. Dar simt nevoia să fiu singură. Mă simt mult prea tulburată ca să ştiu precis ce decizie să iau. Să accept această nouă lovitură a soartei? Să lupt până ce Jan va renunţa să-şi mai caute fiul?

— Să nădăjduim, mamă, că vei alege drumul cel mai bun, spuse Flavie cu fervoare.

XII

TRECUSERĂ CÂTEVA SĂPTĂMÂNI...

Erling şi Flavie se apucaseră iar de treburile lor. Îl ţineau, mai mult ca niciodată, pe Jan Yvarsen, la curent cu experienţele lor. El se prefăcea că-i ascultă cu atenţie, fiind convins că-i înşeală şi acum pe ai săi. De fapt, trăia un adevărat calvar. Sigrid prinsese din nou viaţă, în mintea lui. Mereu i se părea că o revede, ba pe malul Trollhättanului, târându-se în genunchi, în faţa lui şi strigând: „Jan, ascultă-mă! Sven şi cu mine nu suntem chiar atât de vinovaţi pe cât crezi! Pe tine te iubesc Jan, numai pe tine!” Ba, mai târziu, la Krittelwerk, luminoasă, pătimaşă, sigură că, în sfârşit, îşi atinsese scopul pe care-l urmărise cu atâta tenacitate: să fie soţia lui! Îşi amintea mereu, cu inima strânsă, de acea zi cumplită în care o alungase pentru a doua oară. Îşi amintea cum stătea în faţa lui, deznădăjduită, distrusă, dar demnă şi mândră, trecând sub tăcere – cu o voinţă supraomenească – singurul lucru care l-ar fi făcut s-o ierte: faptul că era mamă. Numai că orgolioasa fiinţă nu voia milă: voia să fie iubită de el tot atât de mult cât îl iubea ea. O dragoste mai puternică decât orice morală, decât orice îndatorire, o dragoste cu atât mai mare, mai deplină, mai minunată, cu cât credea că i se cuvine şi cu cât era mai convinsă că pentru a ajunge la maxima ei înflorire avea dreptul să răvăşească, să distrugă totul în calea ei, aidoma unui

torent. Nu exista decât un singur leac menit să curme acel „*längtan*”, melancolie specifică neamului său, în care aluneca din ce în ce şi care ameninţa să-l distrugă: să-l regăsească pe fiul lui Sigrid, pe fiul lui... În ziua în care va şti cu precizie că Rholf-Harald nu suferise şi că nu-i lipsise nimic, în acea zi îşi va regăsi liniştea. Postul de radio îl asigurase că anunţul său fusese repetat, cu regularitate, în fiecare săptămână. Încă puţin şi se încheia anul. Dacă şi ultima transmisie va rămâne fără răspuns, ce-i mai rămânea de făcut? Fiindcă nu mai avea la îndemână niciun alt mijloc. La gândul că poate misteriosul şi inaccesibilul fiu murise îl trecură sudori reci. Nu, nu putea crede aşa ceva! Nu voia să se lase cuprins de îndoială! Speranţa care-l susţinuse pe Tannhäuser trebuie să fi fost aidoma cu a lui! Nu credea şi el, la fel ca legendarul cavaler, că într-o bună zi toiagul său va înflori?

Thérèse asista neputincioasă la toată frământarea lui Jan, frământare care îi chinuia deopotrivă şi pe ea şi pe copiii ei; de fapt, pe Erling şi pe Flavie, fiindcă Ide – aflată în apogeul fericirii după ce se logodise cu Jorgens – habar n-avea de fratele necunoscut. Thérèse îşi dădea perfect de bine seama că răul care pusese stăpânire pe Jan ajunsese în punctul său culminat; ori de câte ori se afla în faţa lui, avea impresia că devenise translucidă, aidoma unui geam, a unui văl subţire sau a unei ceţi uşoare care o făcea într-un fel nevăzută în ochii bărbatului ei. Trebuia neapărat să întreprindă ceva! Indiferent ce, numai să se isprăvească o dată cu felul ăsta de viaţă care devenise un adevărat calvar. Să vorbească neapărat cu Erling şi Flavie. În ultima vreme îi cam neglijase. Thérèse sosi deci pe neaşteptate, spre bucuria tinerei perechi şi a micului Jan, care nu mai voi să se dea dus de pe genunchii bunicii sale.

— Tora doarme, spuse el, aşa că te rog să stai cu noi până se trezeşte ca s-o vezi! Nu-i aşa că stai? Spune-mi, bunicuţo, când ne mai plimbăm cu Troll?

Thérèse îl sărută pe micul limbut şi-i făgădui să-i

îndeplinească orice dorinţă.

— Dar deocamdată, adăugă ea, du-te şi te joacă în grădină; am ceva de vorbit cu părinţii tăi...

— Bine, mă duc, dar mai întâi jură că nu pleci!

— Jur! Acum lasă-ne, scumpule!

De-abia apucă micul Jan să iasă din odaie că Thérèse le şi declară, pe nerăsuflate, lui Erling şi soţiei sale, că era gata să facă orice, chiar să-l primească cu braţele deschise pe Rholf-Harald, numai să-l vadă pe Jan liniştindu-se.

Flavie îşi privi complice, soţul. Erling o apucă în braţele lui puternice pe Thérèse şi o strânse la piept.

— Oh, măicuţă, dacă ai şti ce mândru sunt de tine!

Flavie puse o pernă mare sub picioarele Thérèsei, apoi veni să se aşeze lângă ea.

— Spune-mi, mamă, eşti într-adevăr pregătită să auzi tot şi mai ales să accepţi tot? o întrebă ea cu o voce uşor neliniştită şi plină de subînţelesuri.

Thérèse păli. Avu brusc certitudinea că nora sa îi va dezvălui lucruri importante. Oare în mod deliberat nu voise să-i spună nimic până atunci?

— Vorbeşte, fata mea! porunci ea. Apoi adăugă ceva mai blând: Vă rog să nu vă temeţi de nimic. Hotărârea mea e nezdruncinată. Adevărul şi numai adevărul mai poate salva de la destrămare căsnicia mea şi familia noastră.

— Atunci iată despre ce e vorba: am să încerc să-ţi spun totul cât mai pe scurt. L-am rugat pe Erik să facă ce-o şti şi să obţină unele informaţii, oricât de neînsemnate ar fi ele, despre Rholf-Harald. Ei bine, Erik a reuşit dincolo de orice aşteptări!

Thérèse scoase o uşoară exclamaţie. Dar, după câteva secunde, îi făcu semn Flaviei să continue.

— Am să te cruţ astăzi de orice amănunte. N-am să-ţi spun decât rezultatul la care a ajuns Erik, singurul de altfel, care contează.

— Şi care e, mă rog, acest rezultat? întrebă Thérèse

gâfâind de nerăbdare.

— După o călătorie-fulger în Transvaal şi după noi cercetări, la Paris, Erik a luat urma lui Sigrid...

Flavie păru să ezite dacă să mai continue sau nu; nelinişţit, Erling se apropie de mama lui, privind-o cu oarecare teamă. Oare va suporta şocul?

— Dragii mei copii, chiar nu vă daţi seama cât de mult mă chinuiţi cu reticenţele voastre?

— Ei bine, mamă, Rholf-Harald se află doar la o sută de kilometri de aici...

— Cum? Cu neputinţă! Atunci de ce n-a răspuns la apelul lui Jan prin radio?

— Pentru că n-a vrut, răspunse Erling.

— N-a vrut? Deci...

— Da, mamă, poţi să-ţi duci gândul până la capăt. Fiul lui Sigrid bănuieşte cine-l caută; or, acest lucru dovedeşte clar că nu vrea să aibă de a face cu un tată ivit peste noapte – ca să zic aşa – după atâta amar de vreme.

— Băiatul nu ştie – continuă Flavie – că Jan habar n-a avut până acum de existenţa lui. Aşa că-l învinuieşte probabil de indiferenţă, dacă nu cumva îl şi urăşte.

— Ce nerozie! strigă Thérèse. Ce-i de făcut? Cum să procedăm?

Erling sugeră:

— Deocamdată nu trebuie să-i spunem tatei nimic. Să vedem, mai întâi, cum va reacţiona Rholf-Harald, să vedem ce intenţii are... Cred că cea mai bună soluţie ar fi să mă duc eu după el... Apoi...

Thérèse îl întrerupse cu oarecare violenţă:

— Nu, Erling, de treaba asta mă voi ocupa eu! Facă Domnul să găsesc soluţia cea mai bună! Cea care să-i facă, dragii mei copii, cât mai puţin rău lui Jan. Aveţi adresa precisă unde-l pot găsi pe băiat?

— Da, ba chiar şi o fotografie. Sigur că nu recentă, adăugă Flavie repede, văzând cât de uluită rămăsese Thérèse.

Căută în biroul ei şi-i întinse o poză îngălbenită de

vreme.

— Aici avea patru ani! Erik şi-a procurat-o de la o doamnă foarte bătrână, care avusese un hotel la Paris. Îi adora pe Sigrid şi pe copilul ei, aşa că a păstrat fotografia în amintirea epocii când au locuit la ea. Tot ea a fost cea care a menţinut legătura cu Sigrid, iar după moartea verişoarei lui Jan, cu cei care i-au crescut băiatul.

Thérèse nu mai era de mult atentă la ce-i spunea Flavie. Contempla, lacomă, fotografia pe care-o avea în faţă. Un băieţaş nespus de frumos, bine înfipt pe picioruşele sale, cu doi ochi mari şi limpezi, cu un surâs luminos... Un fel de mic viking, sau mai curând, Jan copil... Emoţionată, Thérèse îşi înghiţi lacrimile. Trebuia să se arate tare, energică şi hotărâtă, nu să se lase doborâtă de tristeţe. Pe dosul fotografiei, Sigrid scrisese – cu scrisul ei frumos şi ferm: *„Ştiu ce trebuie să devină! Ştiu precis ce va deveni!”* Câtă siguranţă! Cât orgoliu! Oare ce va fi devenit acest copil atât de îndrăgit? Va fi împlinit nădejdile mamei sale? Thérèse murea de curiozitate să afle. În ciuda spaimei care-o cuprinsese, simţi o nerăbdare aproape dureroasă, să afle... să-l vadă pe băiat...

* * *

Ceasurile serii abia se târau pentru Jan şi pentru Thérèse, căci fiecare era frământat de propriile sale gânduri. Ultimul apel transmis la radio nu dăduse niciun rezultat. Jan se simţea obosit, înfrânt. Să se resemneze, să se împace cu ideea că nu-şi va mai vedea niciodată fiul? Să trăiască veşnic în incertitudine, ros de remuşcarea de a nu-şi fi dat seama de existenţa lui?

În fotoliul ei, Thérèse se gândea la ziua de mâine; acel mâine plin de ameninţări pe care va trebui să-l înfrunte singură. Dacă l-ar ruga pe Erling s-o însoţească? Nu, ar fi o greşeală! Intuiţia ei feminină va şti mai bine s-o îndrume cum să se poarte şi ce să spună.

Şi iată că sosi, în sfârşit, şi atât de doritul „mâine”...

După micul dejun – la care Jan bău doar o ceaşcă de ceai foarte tare, refuzând sandvişurile, Thérèse îl întrebă dacă putea lua maşina. O folosea foarte rar, aşa că Jan, surprins, o interogă cu privirea.

Thérèse – care detestase întotdeauna minciunile – se întoarse cu spatele ca să-i răspundă:

— Am câteva drumuri de făcut prin Stockholm... S-ar putea să mă duc să-mi văd şi o prietenă. Aşa că dacă nu vin la prânz, să nu te nelinişteşti. I-am spus Gerdei ce să-ţi servească la masă.

Jan rămăsese uluit. Soţia lui n-avea obiceiul să-l lase să mănânce singur! Dar până să-şi vină în fire, şi s-o întrebe ce se întâmplase, Thérèse părăsise odaia.

* * *

Maşina gonea cu viteză. Din când în când Thérèse se oprea şi consulta o hartă. În sfârşit, iată că se ivi la orizont şi orăşelul Varberg[26]. Încetini. Inima îi bătea, mai, mai să-i sară din piept. Îşi simţea răsuflarea întretăiată. Un bătrân foarte ţanţoş, deşi riduri adânci îi brăzdau chipul bronzat, se plimba încet pe marginea drumului.

— Ai putea să-mi arăţi casa... casa familiei Lindval?

— Adică locuinţa familiei Eckeby, vrei să zici... Noi, cei din Varberg îi spuneam şi azi aşa, deşi bătrânul s-a prăpădit nu demult...

— Eu îl caut pe Rholf-Harald Lindval, izbuti să rostească Thérèse, cu glas speriat.

— Aha! Adică pe „ăl mic”...

Apoi, văzând chipul uluit al interlocutoarei, bătrânul izbucni în râs.

— Ei, aşa ne-am obişnuit să-i spunem... Rholf-Harald a rămas pentru noi „ăl mic”... Dar când ai să-l vezi,

[26] Varberg e un orăşel cu vreo zece mii de locuitori. Se mai văd şi astăzi, în această localitate, zidurile de întărire ridicate pe vremea dominaţiei daneze (n. a.)

cucoană, pe flăcăul ăsta... Pun rămăşag că n-ai văzut un bărbat mai frumos... Nici unul mai înalt şi mai spătos. Pun, de asemenea, rămăşag, că nu e numai cel mai frumos flăcău din orăşelul nostru, ci eu cred – cu mintea mea proastă – că n-are pereche în toată Suedia! Adevărul e că mamă-sa era atât de frumoasă, încât îţi tăia răsuflarea când o vedeai!

— Ai cunoscut-o pe mama lui?

— Te cred... Sigrid era nepoata bătrânului Eckeby. Sau strănepoata, nu mai ştiu nici eu bine... Era un bărbat aspru, cu care nu te înţelegeai prea uşor. Dar când nepoată-sa a venit să stea cu copilul la el – pe atunci puştiul avea vreo patru anişori – uncheaşul a început s-o facă pe dădaca. Iar când a aflat că nepoată-sa a murit, aproape că şi-a pierdut minţile de durere. Atunci a început să-l răsfeţe şi mai tare pe „ăl mic”. I-a lăsat tot ce avea încă de pe când trăia: două vapoare mari, casa şi pământurile şi o grămadă de bănet... Şi apoi, ca un adevărat marinar aşa cum era el...

Cu gâtul uscat, cu obrajii în flăcări, Thérèse asculta ecoul unui trecut îndepărtat. Totuşi, nerăbdarea de a-şi duce la capăt sarcina pe care şi-o asumase o făcu să scurteze povestirea bătrânului.

— Iartă-mă, spuse ea, dar mă grăbesc foarte tare. Poţi să-mi spui cum ajung la casa domnului Eckeby?

— Ha! Ha! Ha! Auzi, „domnului”! Ce domnului, cucoană, Eckeby era co-man-dant! Dar să nu te mai ţin de vorbă... Tai tot oraşul şi tocmai la capăt de tot, chiar puţin mai în afara Varbergului, ai să vezi o casă mare, cenuşie. Ei, acolo ai să-l găseşti pe „ăl mic”.

Deşi uncheaşul era ros de curiozitate, aerul demn al „cucoanei”, îl obligă să se abţină şi să nu mai dea curs şuvoiului de întrebări care-i stătea pe buze.

* * *

Thérèse sună şi un servitor – după înfăţişare, probabil

un fost marinar – veni să-i deschidă. La întrebarea formulată cu glas tremurător, omul răspunse:

— Stăpânul nu-i acasă. Trebuie să fie la ferma familiei Borg. Se duce des acolo... Îi place să construiască drakaruri[27] pentru puşti...

După alt rând de căutări, Thérèse ajunse, în sfârşit, la fermă. În curtea mare, în faţa unui fierăstrău electric, un bărbat înalt şi blond tăia, cu multă atenţie, nişte scânduri subţiri, albe şi frumoase. Mâinile şi braţele sale atingeau tot timpul primejdiosul fierăstrău. Thérèse îşi lăsă maşina afară şi se îndreptă spre fiul lui Sigrid. Când ajunse la câţiva paşi de el, îl privi intens. Era, într-adevăr, uimitor de frumos, exact aşa cum fusese probabil şi Jan în tinereţea lui. În sufletul Thérèsei se învălmăşeau cele mai ciudate sentimente. Fiul lui Sigrid... Fiul lui Jan... Îl ura şi totodată îl admira. Surprins de această prezenţă insolită, Rholf-Harald opri fierăstrăul, apoi se îndreptă spre Thérèse.

— Bănuiesc că aţi venit la familia Borg... spuse el, cu un surâs care-i descoperi dinţii albi şi regulaţi. Să ştiţi însă că la ora asta sunt la câmp...

— Nu... Pentru dumneata am venit...

Pe chipul frumos al lui Rholf se citi brusc neîncrederea.

— Ce doriţi?

— N-am putea sta de vorbă undeva?

— Cine sunteţi? întrebă Rholf pe un ton sec, aproape agresiv.

— Sunt Thérèse Yvarsen.

Bărbatul nici nu tresări. Parcă s-ar fi aşteptat să audă acest nume.

— V-a trimis „marele” doctor?

Thérèse sesiză ironia şi dădu, mândră, din cap.

— Nu, am venit aici fără să-i spun nimic.

— Nu vreau să am de-a face cu familia Yvarsen. Aşa că vă rog, doamnă, să plecaţi imediat!

— Refuz! spuse calmă, Thérèse.

[27] Vechile corăbii ale vikingilor (n. a.)

Fără să-i mai acorde vreo atenţie, Rholf-Harald puse din nou fierăstrăul în funcţiune. Dar, în pofida indiferenţei afişate, Rholf era profund tulburat. Numai aşa se poate explica faptul că, la un moment dat, cu toată atenţia şi îndemânarea lui, fierăstrăul îi pătrunse adânc, în braţul gol, sub mâneca pulovărului ridicată foarte sus. Îngrozită, Thérèse văzu sângele ţâşnind cu putere. Scoase un ţipăt scurt şi se năpusti spre Rholf. Infirmiera din ea se trezi brusc; îşi smulse eşarfa de la gât şi o înnodă, cu multă dexteritate, deasupra rănii care sângera din abundenţă.

— Lasă-mă să te leg, îi porunci ea lui Rholf, care voi să se dea înapoi. Garoul ăsta improvizat e absolut necesar pentru dumneata!

Rholf-Harald nu mai avu puterea să protesteze. Se simţi, dintr-o dată, slab ca un copil. Ajunse cu greu la un copac, se sprijini de trunchiul lui, apoi se lăsă să alunece jos. Cu toată spaima care o cuprinsese, Thérèse înşfacă vesta lui Rholf şi i-o puse sub cap. Băiatul închisese ochii; cu chipul alb ca zăpada, părea aproape leşinat. Nu mai era vreme de pierdut. Thérèse alergă spre fermă, strigând cât o ţinea gura. Speriată, o fetiţă ce se afla la primul etaj coborî val-vârtej scara şi căscă ochii mari la femeia necunoscută din faţa ei.

— Nu te speria, fetiţo! Domnul Lindval s-a rănit la mână! De unde pot să dau un telefon?

— Păi... din salonul bunicii...

— Arată-mi unde e...

Din fericire, Thérèse obţinu repede legătura cu Tjorpa. Contrar tuturor aşteptărilor, în loc să-i răspundă Jan, îi răspunse Erling. Thérèse nu-şi pierdu vremea cu amănunte.

— Erling, l-am găsit pe cel pe care-l căutam. Dar, din păcate, e rănit. Da, mă tem că destul de grav. Nu-mi cere acum amănunte că n-am vreme să ţi le dau... Am să-ţi explic mai târziu... Da, a fost atinsă serios o arteră... Să-l duc la spital sau să-l aduc la noi? Crezi că tatăl tău va vrea să facă această mică operaţie? Sigur, în cabinetul

lui... Nu-i spune cine e rănitul, te rog! Jan va fi mult prea ocupat de pansarea rănii ca să observe imediat. Da, e un risc, dar n-avem încotro... Oh, Erling, dragul meu, să dea Domnul ca totul să se termine cu bine! Cheam-o şi pe Flavie. Cum? E acolo? Bun, într-o jumătate de oră sunt acasă!

Thérèse se îndreptă spre Rholf-Harald. Acesta nici nu se clinti. Între timp, fetiţa fermierilor, foarte isteaţă, dăduse fuga să-i anunţe pe vecini. Thérèse aduse maşina în curtea fermei, până aproape de rănit. Apoi, cu ajutorul vecinilor, îl aşeză pe Rholf pe bancheta din spate. Porni, conducând nebuneşte şi concentrându-şi toată atenţia asupra drumului. Brusc, auzi vocea slabă a lui Rholf care-o întrebă unde-l duce.

— Mă duceţi la spital?

După o scurtă ezitare, Thérèse răspunse cu teamă:

— Nu, te duc la doctorul Yvarsen, rosti ea pe un ton neutru.

— A, nu, asta nu!

— Te rog, Rholf! Nu te zbate şi nu te revolta! Doctorul nu ştie cine eşti, aşa că n-ai niciun motiv să fii îngrijorat. Dacă ţii neapărat, n-am să-i spun cine eşti, dar îţi repet, rana asta trebuie îngrijită şi cât mai repede.

— Bine... am încredere în dumneavoastră... murmură Rholf.

Apoi, slăbit, închise ochii. În maşină, se înstăpâni o lungă tăcere care nu mai fu tulburată de niciun cuvânt.

Probabil că Erling pândise sosirea mamei sale, fiindcă se afla pe peron, cam rigid şi mai palid ca de obicei. Ce ciudată e soarta! Acest frate, acest fiu al lui Jan regăsit după atâta amar de vreme era, în sfârşit, în casa lor, adus de cine? Chiar de mama sa, în nişte împrejurări de-a dreptul ciudate! Rholf-Harald avea să pună piciorul în casa mătuşii Brita, odinioară casa mamei sale, iar acum casa tatălui său. Fără intervenţia Flaviei şi a mamei sale, ar fi rămas şi acum pentru ei un necunoscut. Oare n-ar fi fost mai prudent? Mamă-sa era, într-adevăr, curajoasă,

din moment ce-şi asumase riscul. Ar fi vrut s-o strângă în braţe şi să-şi exprime cu glas tare toată admiraţia şi mândria în faţa unui asemenea gest dezinteresat. Dar chiar atunci apăru Flavie. Reţinându-şi strigătul pe care asemănarea izbitoare dintre Jan şi Rholf-Harald era cât pe-aci să i-l smulgă, ea rosti cu voce stăpânită:

— Totul e pregătit. Jan vă aşteaptă.

Cu calm, cu precauţie, îşi ajută bărbatul să-l susţină pe rănit până în cabinetul socrului ei.

Jan Yvarsen îşi pusese halatul alb şi se spălase cu grijă pe mâini. Nu aruncă nicio privire celui pe care urma să-l opereze. Erling îi explicase că Thérèse, în vizită la nişte fermieri, fusese de faţă când se petrecuse accidentul şi-şi asumase sarcina să-l ia cu ea pe rănit. Toată atenţia lui Jan era acum concentrată asupra intervenţiei pe care urma s-o facă. Thérèse redeveni brusc infirmiera promptă de odinioară, ba chiar atât de promptă, încât puteai să juri că nu părăsise niciodată spitalul. Jan termină, rana fu cusută cu grijă, pansamentul făcut cu atenţie. Cu un surâs plin de blândeţe spuse:

— Gata! Ai fost curajos, flăcăule, căci, din păcate, nu ţi-am putut face decât o anestezie locală. Fii fără teamă, rana nu va avea niciun fel de urmări şi nu-ţi va diminua în niciun fel forţa braţului. Lucrul ar fi fost, într-adevăr, cum nu se poate mai neplăcut pentru un atlet ca dumneata.

Rănitul era încă foarte palid, dar nu părea omul ce trebuie tratat cu menajamente. Aşa că, ridicându-se, se dădu jos de pe masa de operaţie. Jan aşteptă în zadar un cuvânt de mulţumire din partea lui. În odaia vastă, glasul lui sună destul de sec:

— Ar trebui să-i fii recunoscător soţiei mele, prezenţei sale de spirit. Nu ştiu ce s-ar fi întâmplat cu braţul dumitale, dacă ea, legându-ţi-l atât de strâns, nu-ţi oprea sângele. Ai avut un noroc orb că s-a aflat acolo chiar în momentul accidentului.

Thérèse trecea prin chinurile iadului. Ar fi vrut să intervină, să-i strige lui Jan adevărul în faţă. Dar îi

făgăduise lui Rholf-Harald să nu scoată o vorbă. Acesta din urmă păru, dintr-o dată, parcă şi mai înalt. Îl măsură pe Jan din cap până-n picioare, cu un dispreţ fără pereche. În faţa acestei comportări ciudate, chirurgul se simţi mâhnit, dar şi intrigat. Îşi privi pacientul cu atenţie, drept în ochi, în ochii aceia aidoma cu ai lui. Şi brusc, ca şi cum ar fi fost fulgerat, îşi dădu seama de adevăr. Deci Thérèse îi cunoştea secretul! Cum de-l dibuise pe fiul pe care el îl căutase cu atâta ardoare, luni în şir? Şi dintr-o dată avu certitudinea că Flavie şi Erling îi cunoşteau şi ei taina, ştiau cine era „necunoscutul”.

Dureros, răscolitor, cântecul Trollhättanului răsună în sufletul lui... Cântecul legat de atâta întâmplări tragice... Sigrid... Fiul lui Sigrid... urmarea unui trecut atât de îndepărtat şi totuşi atât de apropiat. Fiul lui Sigrid... fiul lui...

Jan se simţi cuprins de ameţeală şi instinctiv, se sprijini de umărul Thérèsei. Deşi neclintită, soţia lui rămase mută, nemişcată. Numai ochii păreau să-l implore pe Rholf-Harald să pună capăt acestei tensiuni de nesuportat. Dar, fără o vorbă, Rholf se îndreptă spre uşă.

— Nu, strigă Erling, nu poţi pleca astfel! N-ai dreptul să...

— N-am dreptul?

O voinţă neîmblânzită, o mânie vecină cu ura străluciră în ochii frumoşi ai lui Rholf, ce păreau să fi căpătat dintr-o dată luciul şi duritatea oţelului. Fără să arunce vreo privire celor din jur, nu se adresă decât lui Jan:

— Dar dumneata ai avut dreptul s-o părăseşti pe mama? I-ai făcut mult prea mult rău ca să te mai pot ierta vreodată! Nu ţi-a păsat niciodată de ea, nici de mine. Nu eram decât ţânc când ai împins-o cu nepăsarea dumitale la moarte, dar...

Brusc, Jan îşi veni în fire. După ce schiţă un gest violent de protest, se apropie de acest fiu care se dovedea a-i fi duşman.

— Nu ştii ce vorbeşti, băiete! Cine ţi-a vârât în cap

asemenea lucruri absolut absurde, neadevărate?

Se înfruntau două voinţe, două energii identice.

— De ce negi faptele? Fără Kristoffer Eckeby ce s-ar fi făcut mama? Cine ar fi avut grijă de mine după ce s-a prăpădit ea? Cum aş fi avut posibilitatea să învăţ, să dau examen la Facultate? Poate datorită dumitale?

Ultimele cuvinte erau pline de un asemenea dispreţ, încât Jan se simţi la capătul puterii de rezistenţă. Rholf-Harald nu se opri. Cu o vehemenţă de necrezut după ce pierduse atâta strige, îşi continuă rechizitorul.

— Te simţi jignit în vanitatea dumitale, doctore Yvarsen! Dumneata! Jan Yvarsen cel Mare, cel Drept, cel Unic! Nu suporţi să fii privit decât cu admiraţie, cu devoţiune! Totuşi ai ştiut să te eschivezi de la răspunderile pe care ar fi trebuit să ţi le dicteze datoria! Ne-ai aruncat, pe mama şi pe mine, fără un gest, fără un cuvânt de milă! Şi ai vrea ca acum să mă gudur ca un căţel şi să dau din coadă de bucurie că te văd?

Durerea pe care o simţea în braţ, cumplita răscolire lăuntrică puseră capăt dârzeniei lui Rholf. Se clatină şi dacă Jan n-ar fi sărit să-l prindă în braţe, ar fi căzut grămadă. Thérèse aduse repede un scaun. Apoi le făcu un semn discret lui Erling şi Flaviei să iasă din odaie. Ea însăşi vru să se îndepărteze pe neobservate. Ca să se poată explica între ei, tatăl şi fiul trebuiau să rămână singuri. Iar ea simţea că nu-şi va mai putea reţine multă vreme lacrimile. Dar Rholf-Harald o apucă de mână.

— Iertaţi-mă, doamnă, pentru tot ce-am spus. V-am necăjit şi-mi pare nespus de rău. Dumneavoastră n-aveţi nicio vină...

Între timp, Jan îşi regăsise calmul şi autoritatea. Glasul îi era trist, dar clar şi precis:

— Nu ştiu cine e Kristoffer Eckeby, nici dacă el e cel care ţi-a băgat în cap această versiune falsă şi deplorabilă despre comportarea mea. Nu pe mine trebuie să mă urăşti, ci pe cel care – cu voie sau fără voie – a denaturat adevărul şi m-a înfăţişat sub un aspect urât şi inuman. Îţi

dau cuvântul meu de onoare că până acum câteva luni habar n-am avut că Sigrid avusese un copil!

Rholf-Harald îl privi cu ochii plini de lumină şi de bunătate. Doar cu câteva fraze Jan îi spulberase mânia: era convins că acest om – tatăl său – nu era în stare de nicio laşitate. Atunci? Înţelegea din ce în ce mai puţin: căci, la rândul lui, şi Kristoffer Eckeby fusese o fiinţă dreaptă şi loială!

— Ştiu ce gândeşti, reluă Jan, cel care te-a crescut a fost, în mod sigur, un om demn de toată stima. A fost convins că o părăsisem pe mama ta, pentru că ea credea acest lucru şi pentru că probabil că-l convinsese şi pe el. Nu te revolta, lasă-mă să termin ce am de spus. Fii cât se poate de liniştit, fiindcă niciodată nici eu, nici ai mei, nu vom rosti un cuvânt care să lovească în dragostea faţă de mama ta. Vreau – foarte pe scurt – să te pun la curent, cu ceea ce trebuie să ştii, ca să-ţi poţi da seama de nişte lucruri. Prima mea soţie a dispărut într-o bună zi, în hăţişurile din Africa. Am crezut că se prăpădise. Eu şi cu Sigrid tocmai voiam să ne căsătorim, la Krittelwerk, dar, cu câteva zile înainte de nuntă, a reapărut Ide. Aceasta din urmă, după ce petrecuse o noapte de groază în junglă, din pricina spaimei suferise o amnezie totală. Mama ta era foarte mândră. Ea n-a putut suporta să mă vadă reluându-mi viaţa alături de Ide, faţă de care aş fi dat dovadă de o cruzime fără limite dacă aş fi alungat-o de lângă mine, mai ales că era grav bolnavă de inimă.

— Dar, mai târziu, după ce Ide a murit, de ce nu te-ai însurat cu mama? De ce ne-ai îndepărtat şi pe ea şi pe mine?

Jan avu o uşoară ezitare, fiindcă nu voia să-i spună nimic lui Rholf-Harald despre cele întâmplare în realitate. Nu voia, în niciun caz, ca fiul să condamne purtarea mamei sale. Fără să-i răspundă direct la întrebare, Jan spuse cu convingere:

— Sigrid nu mi-a vorbit niciodată despre tine. Ţi-o jur şi trebuie să mă crezi; n-am aflat de existenţa ta decât de

câteva luni!

Rholf-Harald îşi privi tatăl. Încet, cu greu, dar şi cu o senzaţie de uşurare, simţi cum tot universul lui fusese răsturnat. Nu ştia ce va simţi în seara acelei zile, a doua zi, dar în acel moment era convins că tatăl său spune adevărul şi că de-acum încolo nu-l va mai putea urî niciodată. Aidoma unui copil năucit, care descoperă o comoară, trupul lui Rholf-Harald se destinse; pe chipul lui dur şi rece înflori speranţa, în ochii săi frumoşi păru să se oglindească o fărâmă din albastrul profund al cerului şi al lacurilor suedeze... Îl privi lung pe Jan, apoi o privi pe Thérèse, care nu mai încerca să-şi ascundă lacrimile. Şi iată că – fără a ştirbi cu nimic dragostea şi admiraţia pe care le nutrea faţă de mama lui – simţi, fără să vrea, o senzaţie ciudată, necunoscută până atunci, un sentiment aproape filial, o nevoie irezistibilă de a proteja femeia ce părea atât de mâhnită şi mai ales atât de fragilă.

— Doamnă, nu plângeţi... Vă rog mult, nu plângeţi... Ce doriţi să fac? sunt gata să fac orice, cu condiţia să nu mai fiţi atât de mâhnită...

— Orice, Rholf-Harald? Thérèse surâse printre lacrimi: să ştii că sunt cam pretenţioasă... Ei bine, află că aş vrea nespus de mult să te simţi aici ca acasă...

Jan îşi privea fix, fiul. Va adopta din nou aerul neîmblânzit, de revoltă şi de ostilitate?

— Vă făgăduiesc, în mod solemn, că voi veni să vă văd, răspunse Rholf-Harald fără nicio urmă de ezitare.

Mâna nemiloasă care strângea, ca într-un cleşte, inima lui Jan se destinse şi această inimă – atât de greu încercată – îşi reluă ritmul normal. Doctorului Yvarsen i se păru că cele câteva cuvinte rostite de Rholf-Harald îi dăduseră viaţa.

— Nu vrei să rămâi astă-seară aici şi să iei masa cu noi? îl întrebă ascunzându-şi cu greu sfiala care pusese stăpânire pe el: un sentiment cu totul nou, aproape ireal, pe care nu-l mai simţise niciodată până în acea zi.

— Nu...

Dar acest „nu”, n-avea în el nimic agresiv, ba dimpotrivă, avea chiar o undă de regret.

— Ce faci? Cu ce te ocupi? întrebă Thérèse pentru a umple tăcerea care ameninţa să se prelungească. Când sufletele au trecut prin tulburări atât de mari, de depline, de îngrijorătoare, e foarte greu să mai revii la banalităţile cotidiene.

— Cu ce mă ocup? Nu cu prea mare lucru. Mai tot timpul sunt pe mare; am două mari pasiuni: întinderile vaste şi poezia.

În faţa surprinderii manifestată de Jan, Rholf-Harald răspunse cu o oarecare notă de umor:

— Ţi se pare ciudat? Totuşi să ştii că mă descurc destul de bine. Mi-am luat un pseudonim şi, închipuie-ţi, am găsit până şi un editor care să-mi publice o culegere de poeme; ba am obţinut chiar şi un valoros premiu literar. Asta m-a încurajat. Mi se pare că în vers pot să-mi exprim mult mai uşor sentimentele cele mai intime. Proza cere mai multă pudoare, mai multă rezervă...

În vreme ce Rholf-Harald vorbea, Thérèse se apropie de el. Instinctul ei matern o determină să ia pulsul bolnavului şi să-i atingă uşor fruntea.

— Dumnezeule, ai febră! Trebuie să te culci imediat! Nu vrei totuşi să mă duc să-ţi pregătesc o cameră?

— Nu, aş vrea totuşi să mă duc acasă. Îl am pe „bătrânul meu lup de mare”, care o face şi pe servitorul şi pe dădaca.

— Bine! înţeleg. Acum te va conduce Erling, iar mâine voi trece să te văd. Ai nevoie de multă linişte ca să eviţi cine ştie ce complicaţii.

Thérèse ieşi repede din birou ca să-l anunţe pe Erling. Tatăl şi fiul rămaseră singuri. Vorbele deveniseră de prisos. Rholf-Harald întinse mâna, în mod spontan, tatălui său şi i-o strânse îndelung. Privirea îi era gravă, dar plină de făgăduieli:

— Mă voi întoarce, spuse el simplu.

După ce maşina – condusă cu mână fermă de Erling –

dispăru spre nord, Jan îşi îmbrăţişă cu căldură soţia. În această îmbrăţişare puse toată dragostea, toată fierbintea lui recunoştinţă.

— Deci tu ştiai, nu-i aşa? îi şopti el la ureche.

— Da... Erling, Flavie şi cu mine am ghicit până la urmă despre ce era vorba... Şi atunci l-am căutat... Ţineam nespus de mult, Jan, să nu te mai văd atât de deprimat, de mâhnit.

Jan nu mai ceru niciun fel de explicaţii, ca şi cum ar fi fost un lucru cât se poate de firesc ca Thérèse să-l descopere pe acest fiu, ca şi cum ar fi fost şi mai firesc ca Erling şi Flavie să fie la curent cu întreaga problemă.

— Ştiai şi nu mi-ai spus nimic! Şi tocmai tu ai fost cea care mi l-ai adus!

În vocea lui Jan se putea citi atâta admiraţie, încât Thérèse se simţi răsplătită cu prisosinţă pentru toate chinurile îndurate timp de câteva luni de zile.

— Eşti o femeie minunată, draga mea Thérèse! Mă şi întreb chiar dacă am meritat dragostea unei femei ca tine...

Thérèse îi închise gura cu un sărut.

— Tu vei fi întotdeauna Jan al meu! Iar fiul tău va fi şi al meu! Ce importanţă mai are acum ce surprize ne mai rezervă viitorul, din moment ce vom fi întotdeauna alături?

Regăsindu-şi amândoi seninătatea şi deplina înţelegere de mai înainte, Jan şi Thérèse, mână în mână, se aşezară alături, în faţa ferestrei înalte cu vitralii. Dincolo de vârfurile copacilor cu frunze ca arama, cerul părea o imensă oglindă de cristal. Departe, în zare, soarele aidoma unui uriaş glob incandescent, părea să ascundă în el făgăduiala unor seri din ce în ce mai frumoase...

Sfârşitul volumului 3[28]

[28] Aici se încheie volumul III al ciclului Torente publicat în anul 1980 la Editura Eminescu în Colecţia Romanul de dragoste. Însă, în ediţia tipărită la Editura Porus în 1993, în 6 volume, se continuă cu

Secţiunea Rholph-Harald, care este un epilog al romanului. Pentru ca cititorii să cunoscă întregul destin al familiei Yvarsen am considerat că trebuie inclusă şi această secţiune în prezentul volum. (notă v2.0)

RHOLF-HARALD

EPILOG

„Eu însumi care nu sunt decât un copil al încercării...”
Wilfrid Lucas, *Cavalerii Domnului*

I

SCURTĂ ŞI MOHORÂTĂ, TOAMNA SUEDEZĂ îşi şi făcuse apariţia în grădina de la Tjorpa. Vântul murmura printre brazi. Vânt familiar, care iarna învăluia în lunga lui jelanie casa familiei Yvarsen.

Pe aleea centrală, printre stejarii aurii şi straturile rămase fără flori, Rholf-Harald, care cu trei săptămâni mai înainte îşi făcuse apariţia în mijlocul acelei familii atât de unite, îşi potrivea pasul după cel al Idei. Tânăra femeie îl primise cu multă căldură pe acel frate vitreg despre care nu ştiuse nimic atâta vreme.

Logodna ei cu Jorgens Meldgaard, căsătoria apropiată n-o cufundaseră într-o fericire egoistă, imensa dragoste faţă de ai săi o făcuse să înflorească din nou – toate incertitudinile, toate ambiţiile amare se risipiseră – şi acum era gata să dăruiască o bună parte din această tandreţe acelui tânăr cu nume de viking, rezervat şi ascuns.

— Am impresia, spuse ea râzând, că ţi-e greu să-mi spui pe nume. Că tata te intimidează un pic, mi se pare normal. Lăsând la o parte modestia, doctorul Yvarsen este o mare personalitate şi trecutul s-ar putea să ţi-l facă mai puţin apropiat. Cu timpul, vă veţi apropia totuşi unul

de celălalt. Dar Erling, Flavie şi mama te-au primit cu braţele deschise. De mine ce să mai zic? Sunt atât de bucuroasă de a fi descoperit că mai am încă un frate! Mi-ar fi plăcut să copilărim împreună, să ne jucăm, să-ţi mărturisesc gândurile mele...

Rholf-Harald îşi înălţă capul. Ide îi văzu profilul, acel profil mândru, cu trăsături regulate, care amintea şi de frumuseţea lui Sigrid şi de frumuseţea lui Jan.

— Ide, răspunse cu blândeţe tânărul, copilăria mea nu-mi aparţine decât mie. Am fost de mic de tot un copil fără familie. Comandantul Eckeby – unchiul meu Kristoffer – n-a pretins niciodată să-mi ţină loc de tată. A fost susţinătorul şi educatorul meu, apoi cel mai bun prieten. Am avut şi câteva bucurii: o mică excursie pe mare, o furtună dezlănţuită, am văzut la marginea unei păduri o ceată de animale sălbatice, apoi un castel pe malul unui lac, într-un amurg de o rară frumuseţe. Dar nu m-am jucat niciodată aşa cum te-ai jucat tu. E adevărat că am fost lipsit de griji. Mă găseşti romantic şi nu ascund această înclinare, dimpotrivă, încă de foarte mic am simţit că venisem pe lume sub semnul fatalităţii.

— Nu poţi uita acest lucru?

— E foarte greu, Ide! Nu mai sunt un adolescent maleabil, ci un bărbat în toată firea. M-au format anumite sentimente care mi-au împietrit inima. Am trăit vreme îndelungată cu ranchiuna în suflet şi m-am obişnuit să fiu singur. Aici, la Tjorpa, toţi m-au primit ca pe un fiu sau ca pe un frate. Dar totul e încă prea proaspăt... Încearcă să mă înţelegi! Tu eşti atât de dreaptă şi de spontană! Nu pot să mă integrez fără efort în clanul vostru. Voi mă socotiţi ca pe unul de-ai voştri, dar eu mă consider ca un invitat, mai exact: ca „o mobilă nouă”.

— Totul se reduce la răbdare, zilele trec repede, iar viaţa ne aduce până la urmă şi bucurii.

O umbră fugară înceţoşa ochii Idei, vântul îi lipi câteva şuviţe de păr pe obrazul atât de delicat. Clătină din cap ca şi cum ar fi vrut să alunge tristele amintiri, apoi spuse:

— Eu a trebuit să-mi smulg bucată cu bucată fericirea.

— Da, tu ştii ce-i lupta, zilele negre, suferinţa!

— Rholf-Harald, acum sunt o femeie fericită şi aş dori ca şi tu să fii un bărbat fericit. Văd că ţi-ai pus în minte ceva. Îmi dau seama de acest lucru, după chipul tău. Ori de câte ori tata ia o hotărâre serioasă, are privirea asta pe care o ai tu acum, privire care pare că vrea să provoace soarta. Bărbia îi devine parcă mai pătrată, mai dură, aşa cum e a ta în acest moment. Nu vrei să-mi spui la ce te gândeşti?

Gura fermă a lui Rholf-Harald schiţă un surâs.

— Probabil că ţin foarte mult la tine, din moment ce-ţi împărtăşesc ideea mea care aproape că a devenit o idee fixă, dar care mi se pare întemeiată. În loc să aştept să aibă loc adevărata fuziune morală între... doctorul Yvarsen şi mine, şi să cadă barierele dintre familia ta – acel bloc compact, ca de granit – şi înclinarea mea către singurătate, sunt convins că e necesar să... mă maturizez sufleteşte. Vreme de câteva luni, un an, poate chiar şi mai mult, aş vrea să călătoresc, să văd diverse ţări cu tot ce au ele mai deosebit. Nu cunosc decât Suedia şi oraşul Paris, unde m-am născut şi pe care l-am părăsit când eram încă foarte mic, dar unde m-am reîntors mai târziu pentru a regăsi câteva urme ale trecutului. Sunt poet, cu alte cuvinte un animal destul de rar în zilele noastre. Alte ceruri, alte peisaje m-ar inspira. Mă voi gândi la voi toţi mai liber, mai detaşat, fiindcă depărtarea te face mult mai obiectiv, cum eu încă n-am ajuns să fiu. De îndată ce voi pleca de la Tjorpa, îi voi trimite o scrisoare tatălui tău şi cred că mă va înţelege.

— Tatăl meu! Ca şi cum n-ar fi şi tatăl tău! Mereu eziţi să-i spui „tată”... Da, te va înţelege. Va admite că din prea multă pudoare doreşti să eviţi o discuţie delicată. Îţi mulţumesc că ai avut încredere în mine. Dar te rog să nu mă mâhneşti plecând înainte de căsătoria mea.

— Când e? Peste zece zile? Sigur, pot să aştept până atunci şi-ţi făgăduiesc că voi fi de faţă la ceremonia de la

biserică.

Cu un gest afectuos, Ide îşi strecură braţul sub cel al lui Rholf-Harald. Se strădui să-şi ascundă neliniştea care o tulbura. De ce trebuia să se gândească numai la nenorociri şi la primejdii? Fratele regăsit se va întoarce, dar când?

Cu trei săptămâni mai înainte, tânăra femeie nici măcar nu bănuia existenţa acestui nou venit. Prestigiul, seducţia sa erau de aşa natură, încât se impuseseră tuturor, în mod firesc. Absenţa lui avea să işte un mare gol mai ales în sufletul lui Jan şi, mai mult ca sigur, şi al Thérèsei.

Cei doi fraţi vitregi ajunseră la grilajul care împrejmuia proprietatea. Ţipetele unui copil îi smulse brusc din gândurile lor. Tânărul Jan – Jan al doilea, cum îi spunea Rholf-Harald – apăruse la capătul unei alei care se pierdea printre brazi. Târa vesel după el o căruţă mică şi colorată, de lemn, făcută de un meşter de prin împrejurimi, în care o instalase pe sora sa, Tora. Fragilul vehicul se hurducăia la fiecare piatră peste care trecea. Lovindu-se de un strat de flori, se răsturnă. Trezindu-se pe neaşteptate jos, Tora începuse să ţipe. Din câţiva paşi Rholf-Harald ajunse la ea şi o luă în braţe, în vreme ce Ide încerca – însă fără prea mare succes – să-şi dojenească nepotul.

— Vai, Jan, tu nu-ţi dai încă seama că Tora e o fetiţă foarte mică!

— Foarte mică? i-o întoarse îndrăzneţul. Oho, s-o vezi ce mai merge, ba chiar şi aleargă după frunzele care cad! Eu nu vreau ca sora mea să fie o curcă plouată! Şi apoi de ce ţipă atâta, când n-are nici măcar o vânătaie?

Jan al doilea îl privea perplex pe bărbatul înalt şi frumos despre care i se spusese că ar fi unchiul său. Băieţelul nu încercase să afle cum şi de ce acel unchi apăruse atât de târziu la Tjorpa. Nimeni nu-i vorbise despre el. Era una din acele istorii misterioase ale celor mari.

Tora se răsfăţa în braţele salvatorului ei. Câteva lacrimi îi alunecaseră pe obrajii rotunzi, dar acum nu mai

plângea.

— Hai, râzi, mica mea prietenă! îi spuse Rholf-Harald.

Tora îl ascultă, ca şi cum ar fi exercitat asupra ei o fascinaţie şi, după ce-şi frecă nasul minuscul cu o mână mică şi murdară de pământ, îşi vârî căpşorul ciufulit sub braţul „uriaşului cel bun”. Acesta o aşeză încetişor jos şi Ide o trase spre ea.

— Văd că-ţi plac copiii, Rholf-Harald.

Fiul lui Sigrid dăduse dovadă de solicitudine, fără să-şi trădeze nici emoţia, nici tandreţea. La remarca surorii sale vitrege, fu gata să-şi iasă din sărite. Nu-i plăcea să se discute despre sensibilitatea sa. Orgoliul din el ţinea în frâu dragostea şi efuziunile.

— Se strică timpul! zise tânărul. Duceţi-vă cât mai repede în casă!

Părea teribil de grăbit să părăsească Tjorpa.

— Pe curând! spuse Ide insistentă.

— Vei fi atât de ocupată zilele astea cu nunta, încât vizita mea te va deranja.

— Nici pomeneală! strigă Ide. Chiar dacă te-aş vedea, fie şi numai câteva minute, şi tot aş fi mulţumită. Să ştii că vei fi întotdeauna binevenit aici!

El nu răspunse. Ide îşi dădu seama că nimeni din familia Yvarsen nu-l va mai vedea înainte de căsătoria ei. De altfel, fratele vitreg o şi luase din loc. Întorcându-se, îi surâse şi-i făcu un semn cu mâna, apoi, ajungând la maşina pe care o lăsase în faţa casei din Tjorpa, se urcă la volan şi plecă.

Abia o pornise la drum, că o perdea subţire de ploaie înceţoşă peisajul. Spre seară, când ajunse pe coasta de vest, la casa lui din Varberg, ploaia, în loc să se oprească, începu să toarne cu găleata.

Acea casă veche situată într-un orăşel şi mai vechi avea asupra lui o putere aproape magică. Între zidurile ei groase, în camerele pline de amintiri şi de trofee maritime, Rholf-Harald se străduia să închege imaginea fugară a mamei sale moartă în chip năprasnic, prinsă în

mrejele unei patimi şi ale unei dorinţe ucigătoare.

În seara aceea, căderea înverşunată a ploii şi paşii lui Magnus, servitorul – un fost matelot al unchiului său Kirstoffer – nu izbuteau să tulbure tăcerea din casă, spaţiul unde tânărul îşi ferecase visele, bucuriile şi durerile.

În ciuda ataşamentului său faţă de Sigrid, îşi revăzu copilăria, detaşat şi obiectiv. Sigur că nu putea s-o considere pe Sigrid drept o mamă-model. Era mândră de el, ca orice mamă, dar îl iubea pe fugă, între două plecări, mai ales – se gândi el cu amărăciune – numai pentru că era fiul lui Jan. Complexă, violentă ca şi trecutul care o înghiţise, atrăgătoare în ciuda nemăsuratului ei orgoliu, indiferentă şi rece la tot ce nu avea legătură cu dragostea ei pentru Jan, nemiloasă cu cei care-i stăteau în cale, adesea generoasă, dar fascinantă în orice clipă, Sigrid era una dintre acele femei mai mult înclinată către dragoste decât maternă. Cum ar accepta astfel de femei să spună deschis că-l preferă pe soţ sau pe amant şi nu pe copilul pe care aceştia i-l dăruiseră? Nu e vorba de nemernicie, ci de o iubire fără margini aşa cum o dovediseră de altfel şi evenimentele. Cu inima chinuită de dragostea ei neîmplinită, hăituită de remuşcarea de a se fi recunoscut vinovată în faţa propriei sale conştiinţe, cât şi în ochii lui Jan, după naşterea aproape clandestină a lui Rholf-Harald, la Paris, Sigrid căutase nu o uitare imposibilă, ci un derivativ al durerii sale.

Înapoindu-se în Suedia, îşi încredinţase fiul, în vârstă de patru ani, comandantului Kristoffer Eckeby, o rudă destul de îndepărtată, dar sigură şi avută, la care-şi găsise şi ea deocamdată un refugiu. Călătoriile sale, şederea în Canada, acea înclinare a ei către hoinăreală, îi amintiră acum lui Rholf-Harald mâhnirile sale pe care încă de mic învăţase să şi le ascundă. Pe această mamă atât de uimitoare, care atrăgea toate inimile ar fi vrut-o numai pentru el şi tot timpul alături. Se lăsa rar pradă amintirii, ca de pildă în această seară de toamnă, pentru a se gândi

la acea zi funestă în care o pierduse. Şi în ajun fusese atât de frumoasă!

Bătrânul ofiţer din Marina regală, comandantul Eckeby, se străduise să-l facă pe tânărul său protejat să iubească marea. Amândoi se aventuraseră pe un velier de-a lungul coastei de vest – acea Västkusten, care este pentru suedezi cea mai temperată – până la Bohuslän, ţinut foarte aproape de Norvegia. Rholf-Harald şi învăţase să ţină cârma. Vântul cu miros de iod îl îmbătase. Pândea cu înflăcărare pe cerul limpede apariţia pescăruşilor. Inundată de soare, coasta părea că străluceşte, iar sutele de insule şi insuliţe, care populează în acel loc strâmtoarea Kattegat, creau o lume de legendă. Rholf-Harald se simţea un adevărat urmaş al vikingilor. Unchiul său vorbea adesea despre acei uriaşi roşcovani care, lacomi de spaţii şi de cuceriri, îşi conduceau drakarurile, şi pe maree şi pe vânt, pe marea cenuşie sau albastră.

Pentru copil, acea zi de navigaţie şi de pescuit fusese o încântare. Dar la înapoiere, Magnus, exmatelotul-servitor al comandantului, îi spusese despre un telefon pe care-l primise, şi chipul bronzat al destoinicului fost matelot era atât de răvăşită, încât Rholf-Harald simţi o spaimă subită. Mult prea matur pentru cei câţiva ani ai săi, băiatul se gândi la mama sa. Sigrid plecase cu câteva zile mai înainte, într-o stare de exaltare neobişnuită şi fără să sufle un cuvânt despre planurile sale. Înştiinţat în şoaptă de către Magnus, comandantul – stăpânindu-şi puternica emoţie – îi spuse lui Rholf-Harald:

— Sunt obligat să plec, băiete! Poate ne vom revedea mâine!

Întrebarea plină de nelinişte din ochii albaştri, larg deschişi, ai băiatului, nu primise niciun răspuns. Dar după o noapte chinuită de coşmaruri şi o zi în care fiecare oră părea că nu se mai termină, răspunsul tragic veni în sfârşit să-l răscolească pe Rholf-Harald: Sigrid nu avea să mai revină niciodată. Murise. Unchiul Kristoffer aducea acasă trupul târât de curenţii torentului, apoi cules de pe

ţărm, inert, intact, exact ca cel al unei ondine imprudente care, după ce s-a aventurat pe pământ, a fost aruncată pe mal din împărăţia apelor fremătătoare şi înspumate. Un pictor, atras de frumuseţea locului şi un marinar de pe Gota Kanal o văzuseră, de la o oarecare depărtare, pe acea femeie înnebunită, cu părul fluturând în vânt, cum se aruncase în torent.

Rholf-Harald nu află acest amănunt de la unchiul său, decât mult mai târziu. Pe moment, respectându-i sensibilitatea şi imaginaţia de copil, comandantul îl lăsase să creadă că era vorba de un accident. Acum revedea în minte ceremonia funebră şi simţea gustul amar al lacrimilor. Sigrid dispărută, vechea casă părea să se fi întunecat, ca şi cum triumfătorul soare al scurtei şi îmbătătoarei veri nordice n-ar mai fi pătruns în ea.

Rholf-Harald îşi aminti apoi de anii în care unchiul Kristoffer nu încetase să ridice în slăvi însuşirile deosebite ale moartei, victimă – credea el – a indiferenţei lui Jan Yvarsen: celebrul, marele doctor Yvarsen, tatăl necunoscut al unui copil precoce, al unui adolescent care-şi aroga dreptul de a-l judeca. Sigur că Jan se ducea adesea, fără ştirea celorlalţi, să se reculeagă la mormântul a cărui piatră nu purta decât un prenume şi un nume: *Sigrid Lindval*. De câte ori nu simţise Rholf-Harald pe limba gustul amar ca fierea al urii şi al ranchiunii!

Revăzu în minte imagini din viaţa sa de student la Stockholm, legăturile sale trecătoare cu fete plăcute, studente, manechine, starlete pe care prestanţa şi strălucitoarea sa frumuseţe bărbătească le atrăgeau ca un magnet, dar care nu-i lăsaseră decât amintirea unei plăceri împărtăşite, fără înflăcărarea, fără febra unei iubiri obsedante, tiranice, exclusive, aşa cum o cunoscuse şi o trăise Sigrid. Era oare cu putinţă să atingă şi el asemenea culmi? Nu cumva Sigrid *reprezenta un caz de excepţie*? Rholf-Harald nu cunoştea rolul nefast pe care acea pătimaşă îl jucase odinioară în Transvaal faţă de prima

soţie a lui Jan. De altfel, îi era sortit să nu cunoască niciodată acest episod. Când îl primise, Jan Yvarsen avusese tactul şi puterea de a cruţa memoria lui Sigrid, pustiitoare şi vinovată, dar totuşi atât de iubită de el.

Acum, în noaptea care începuse să coboare şi care spărgea liniştea cu zgomotul nepotolit al ploii, Rholf-Harald, aşezat în faţa unei căni cu bere şi a unei farfurii plină cu *smörgasbard* – acel amestec de peşte, ouă, cruditǎţi şi condimente puse toate pe felii de pâine unse cu unt, pregătite de Magnus – tânărul făcea bilanţul vieţii sale din ultimii ani.

Avusese norocul de a putea trăi pe picior mare datorită averii pe care i-o lăsase unchiul său, răposatul comandant Kristoffer. Performanţele sale sportive pe mare nu mai contau. Căuta pericolul şi se refugiase în poezie. Din numele său, Rholf-Harald Lindval îşi făcuse un pseudonim: Harald Lind. Poemele sale pe care până şi tineretul cel mai modernist le aprecia în mod deosebit, erau pline de simţire. Evoca în ele legendele ţării sale, iernile lungi în care vântul urla zgâlţâind obloanele, furtunile dezlănţuite din toiul verii. „Poate, îşi spuse el brusc nu m-am aplecat destul asupra condiţiei umane. Ştiu, încă n-am atins plenitudinea. Versurilor mele le mai lipseşte ceva.”

Tânărul ţinea cu înverşunare la independenţa sa pe care nicio femeie nu izbutise până acum să i-o stăvilească. Fetele frumoase care se scăldau pe coasta de vest, începând din mai şi până la sfârşitul lui august, nu constituiau decât mici aventuri fără importanţă, la fel ca şi cele de la Stockholm pe vremea când era student.

O croitoreasă divorţată din Göteborg, care semăna cu celebra actriţă Ingrid Thulin, izbutise să-l reţină mai mult.

Nici una dintre aceste legături nu se baza însă pe o dragoste adevărată. Atunci îşi mărturisi că soarta mamei sale îl speriase, că păcătuise, pentru a spune astfel, prin teama faţă de un angajament pe viaţă, faţă de patima care te mână de la spate fără să-ţi cruţe suferinţele

cumplite ale geloziei, ale aşteptării sau ale despărţirii. El voia linişte, dar avea într-adevăr linişte? Nu, venise vremea să-şi părăsească obiceiurile, draga lui coastă de vest – Västkusten – să renunţe o vreme la orice fel de legături şi să se încredinţeze neprevăzutului.

Peste zece zile, Rholf-Harald luă parte la căsătoria Idei în biserica din Troelle, amestecat printre cei câţiva vecini şi prieteni ai familiei Yvarsen. Tânăra femeie, de două ori văduvă, dorise, împreună cu soţul ei, o ceremonie foarte simplă. Dacă ar fi făcut public acest eveniment, prietenii, pacienţii recunoscători doctorului şi somităţile care-l cunoşteau n-ar mai fi încăput în biserică. Deşi lipsit de solemnitate, evenimentul nu era mai puţin emoţionant.

Îmbrăcată într-o rochie de jerse de un albastru-turcoaz, cu un buchet de flori colorate în braţe, Ide părea parcă şi mai blondă din pricina plasei de catifea cafenie care-i strângea pletele bălaie. Reculegerea ei îl izbi pe Rholf-Harald tot atât de mult cât şi privirea plină de dragoste pe care o avea pentru ea Jorgens Meldgaard.

„După atâtea dezamăgiri şi dureri prin care a trecut, Ide va fi fericită alături de acest băiat încântător, plin de sensibilitate şi de devotament”, îşi spuse în sinea lui Rholf-Harald.

La rândul lor, Flavie şi Erling, pereche perfect echilibrată, sfidând toate încercările prin care trecuseră de-a lungul anilor, aproape că te impresiona prin dragostea şi bucuria aşternută pe feţele lor. Spre marea lui surprindere, Rholf-Harald se trezi invidiindu-i, nu o invidie vulgară, ci mai curând un fel de nostalgie, căci îşi simţi şi mai profund singurătatea.

Faptul că vedea pentru prima oară împreună această mare familie a sa la periferia căreia trăise, să-i fi iscat oare unele remuşcări? Jan al doilea îl distra într-un fel, agitându-se, trăgând-o de mânecă pe maică-sa pentru a-i atrage atenţia şi rostind nişte adevăruri capitale:

— Spune-mi mamă, de-acum încolo vor fi tot timpul „domn şi doamnă”? Şi vor avea şi ei copii, ca tine şi ca

tata?

Foarte atrăgătoare prin prospeţimea ei strălucitoare, înaltă şi subţire, îmbrăcată într-o rochie sobră gen tunică chinezească, Flavie surâse, recomandându-i fiului ei să fie mai reţinut şi mai calm.

În sfârşit, privirea lui Rholf-Harald se îndreptă asupra Thérèsei, încă frumoasă şi atât de receptivă la bucuriile şi la durerile fiecăruia. Rholf-Harald îşi aminti de tonul ei autoritar, dar totuşi plin de simpatie din clipa în care găsindu-l, în sfârşit, încercase să-l facă să înţeleagă unele lucruri. Atunci Rholf-Harald se arătase atât de ostil, încât uitase şi de cea mai elementară politeţe.

— Nu vreau să am de-a face cu familia Yvarsen! Plecaţi, doamnă, plecaţi imediat!

Acum se simţea profund încurcat, aproape ruşinat. Cum putuse rosti asemenea cuvinte? Peste un minut, când se rănise la braţ din pricina surescitării, Thérèse nu se gândise decât cum să-i vină cât mai repede în ajutor. Trecuse de la acea întâmplare mai puţin de o lună de zile. Rana de la braţ se închisese şi nu-i lăsase decât o lungă cicatrice, poate pecetea de neşters a unei vieţi noi.

Absenţa doctorului Yvarsen, care dispăruse la puţină vreme după ce intraseră în biserică, îi intrigase pe toţi cei de faţă, aşa cum îl intrigase şi pe fiul lui Sigrid. Acesta tresări însă când auzi orga şi înţelese dorinţa lui Jan, care începuse să cânte un Coral de Bach. Medicul, căruia muzica îi ocupase puţinul timp liber, voia să-i ofere fiicei sale acea formă înălţătoare de reculegere. Biserica se umplu de armoniile grandioase care-i însoţiseră de atâtea ori meditaţiile. Acea generozitate, acea simplitate stârniră admiraţia lui Rholf-Harald. Trebui să facă un efort pentru a fi atent, puţin mai târziu, la cuvintele pastorului Undset. Acesta din urmă nu se mai exprima cu familiaritatea plină de căldură a predecesorului său, pastorul Lindström, martorul tinereţii şi al formării lui Jan şi care nu s-ar fi dat în lături să amintească de un trecut unde-şi dăduseră mâna atâtea mâhniri şi atâtea bucurii. Domnul Undset

avea vorba tunătoare, ca a lui Martin Luther. Lăuda măreţia căsătoriei, nu fără a-i invita în mod abil pe părinţii mirelui – odinioară atât de refractari la acea căsătorie, atât de închistaţi în spiritul lor de castă – la înţelegere, la indulgenţă şi mai ales la bunătate, care constituie de fapt încoronarea caritătii.

Ceremonia se isprăvi. Ide şi Jorgens erau de-acum legaţi pe viaţă. Retrăgându-se în penumbră, Rholf-Harald se retrase discret din biserică.

Reîntors la Tjorpa, Jan găsi scrisoarea pe care fiul lui Sigrid i-o scrisese în ajun în care îi explica motivele plecării sale, fără să-i vorbească de ruptură sau de rămas bun. Dimpotrivă, Rholf-Harald îi spunea: „*Vă voi scrie tuturor şi mai ales Thérèsei, vă voi istorisi pe larg peregrinările mele. Sunt sigur că nu mă veţi uita, pentru că mă voi gândi tot timpul la toţi*".

Rholf-Harald se duse să-şi ia bagajele pe care le lăsase la pastor, apoi se îndreptă cu maşina spre Göteborg. Peste câteva ore un avion îl duse la Stockholm, iar de acolo se îndreptă, zburând pe deasupra Europei, spre Orientul Mijlociu, spre ţări mai însorite, spre ceruri mai milostive, spre oraşele zgomotoase, pline de o mulţime colorată, pentru a se cunoaşte mai bine şi pentru a-şi defini destinul.

II

RHOLF-HARALD RECITI SCRISOAREA ADRESATĂ THERESEI:

„Haifa, 24 iunie 19...

Iată-mă într-un Stat din Orient, care se deosebeşte de toate ţinuturile pe care le-am văzut până acum unde lumina compensează murdăria şi dărăpănarea. Aici totul e curat şi ordonat. Cred că e a şaptea oară când îţi scriu, dragă Thérèse.

Încă de anul trecut – atât faţă de tatăl meu şi de dumneata, cât şi faţă de Ide şi de Flavie – mi-am exprimat fervoarea faţă de frumuseţea unor peisaje, am evocat măreţia ruinelor datorită cărora reînvie epopeea sau tragedia antică, farmecul câtorva oraşe care n-au fost însă sluţite de civilizaţia modernă.

Reverii în măreţia sălbatecă a Capadociei, evocarea emoţiilor, emoţii în Efes, pace în munţii Libanului, încântare la Palmyra, o adevărată beţie pe marginea deşertului sirian, impresii complexe la Bagdad! Nefericită contrapartidă! Eu sunt mult prea nordic pentru a nu suferi din pricina mirosurilor ce emană din unele locuri; străzi pe care zac gunoaiele neridicate, miasmele de ulei încins, de ceapă prăjită, de usturoi, de cârpe puse la uscat.

În Israel, însă, unde am ajuns de vreo cincisprezece zile, atmosfera e cu totul alta. Totul e curat, iar clădirile ultramoderne îşi dau mâna cu vechile construcţii ale trecutului. Îmi trec prin minte poeme întregi, pe unele chiar le-am şi aşternut pe hârtie, dar până în prezent, în afară de incidentele curente ale unei călătorii pe etape, unde viaţa confortabilă a alternat cu una aproape nomadă, n-am putut nota nicio întâmplare menită să-mi dea peste cap planurile.

Să spun că regret? Ei bine, da! Mai mult ca sigur că sunt făcut pentru furtuni, care te obligă să lupţi. Să fie asta moştenire maternă? Oare nu e absurd să mărturisesc că totul se petrece mult prea uşor? Să fiu încă mult prea naiv scriind aceste rânduri fără să mă gândesc că aş putea provoca soarta?

Dar să lăsăm deoparte toate întrebările. După Israel, probabil că mă voi duce în Egipt, dar mai sigur în Iran."

Urmau apoi câteva fraze privitoare la cei ce locuiau la Tjorpa, la tinerii Meldgaard, care se instalaseră la nordul lacului Vänern, precum şi la bătrânul Magnus pe care Thérèse se ducea din când în când la Varberg să-l vadă. Rholf-Harald îndoi scrisoarea şi o vârî în plicul ce purta pe

el ştampila „Air Mail”. Brusc îi veni în minte imaginea tatălui său, atât de clară, încât schiţă un gest de agasare. Rholf-Harald fusese tot timpul tentat să-i spună lui Jan „doctore” şi nu „tată”. Sigur că anumite bariere nu fuseseră încă doborâte. Ori de câte ori îi scria, era concis, reticent, impersonal, în vreme ce surorii sale vitrege, cumnatei sale şi mai ales Thérèsei, femeia în care Sigrid văzuse totuşi o rivală, le trimitea scrisori lungi şi amănunţite. Drama fusese complexă, la fel ca şi cei care ani în şir fuseseră eroii ei.

Vrând să alunge aceste gânduri, care-l deranjau, se hotărî să iasă din odaia cu aer condiţionat şi să se ducă să pună scrisoarea la poştă. Afară, căldura îl înşfăcă nemiloasă. Cu toate că începuse a se mai obişnui cu ea, avea totuşi senzaţia că-l ia prin surprindere. Din înaltul muntelui Carmel, unde se afla, putea să contemple oraşul şi rada portului. Acea privelişte nu-l plictisea niciodată. Haifa, era unul dintre minunatele exemple de tenacitate plină de curaj, de continuitate a unei rase mereu ameninţată cu moartea, dar tot timpul întoarsă la viaţă.

O maşină mare, americană, îl atinse uşor pe suedezul distrat, care sări brusc înapoi. Deşi el era vinovatul, fiul lui Sigrid, fire trufaşă şi destul de incomodă, se agăţă de şofer şi-l apostrofă vehement în limba engleză. Omul, un tânăr cu chipul bronzat, opri motorul. Îl privi pe străin cu o placiditate pe care acesta o socoti obraznică şi-i răspunse, se pare că în arabă, prin câteva cuvinte care, după toate probabilităţile, se puteau traduce cam aşa: „Hai, şi nu mai fă atâta tărăboi!” Ca şi cum ar fi vrut să întărească vorbele şoferului, o femeie ce stătea în spate deschise uşa şi, aplecându-se spre suedez, îi spuse într-o engleză cu un puternic accent italian:

— Te rog să-l ierţi pe şofer, domnule! E irakian, nu vorbeşte şi nu înţelege decât limba ţării sale. Bietul de el se întreabă, ca şi mine, de altfel, de ce vă străduiţi să vă daţi atâta importanţă! Văd că n-aţi păţit nimic...

Tonul şi cuvintele erau pline de ironie aproape

insolentă. Necunoscuta făcea parte dintre acele femei sigure de puterea ei. Rholf-Harald nu zise nimic. Iată că din nou se lăsase târât de firea lui violentă, cum făcea adesea şi Sigrid, fire pe care se străduia mereu să şi-o reprime. Nu putu totuşi să nu se uite cu deosebită admiraţie la tânăra femeie. Părea să aibă cam douăzeci şi patru, douăzeci şi cinci de ani. Zveltă şi înaltă, purta o rochie de mătase imprimată cu crenguţe albe şi verzi ce-i puneau în valoare pielea sidefie şi catifelată, aurul roşcat al pletelor ce-i ajungeau până la umăr şi-i încadrau chipul îngust, cu trăsături fine, luminat de doi ochi ciudaţi, de o culoare nedefinită, schimbătoare, trecând de la auriu la căprui. Femeia amintea puţin de somptuoasele veneţiene din secolul al XVIII-lea din pricina părului său auriu-roşcat, de graţioasele florentine atât de dragi lui Botticelli, înalte şi subţiri, ca şi de o altă imagine mai ireală, mai insolită. Mare amator de muzică, Rholf-Harald îşi spuse: „E exact ca acea peri[29] a lui Schumann”. Da, zânele seducătoare din vechile poveşti persane, benefice sau malefice, care nu pot fi prinse niciodată...

Examinarea lui Rholf-Harald nu durase mai mult de treizeci de secunde. Totuşi, privirea sa se adâncise cu un fel de familiaritate în ochii ciudaţi ai străinei. Conştient de insistenţa sa, el salută fără să rostească un cuvânt şi se îndepărtă cu regret într-o dispoziţie sufletească, destul de proastă.

Cum să se impună unei femei pe care doar o întrezărise fără a risca s-o ofenseze şi fără a fi bruftuit cu asprime? Viaţa e plină de astfel de întâmplări: un tren sau un metrou se încrucişează cu un alt tren sau alt metrou şi iată că zăreşti un chip care-ţi stârneşte curiozitatea şi interesul. Întâlneşti la o masă, într-un restaurant sau undeva într-un magazin, o fiinţă a cărei viaţă ai vrea s-o cunoşti, dar cea mai elementară politeţe te împiedică să faci vreun semn sau să rosteşti vreun cuvânt care ar mai putea prelungi întâlnirea. La femeie apare reveria, la

[29] Zână la perşi (n. a.)

bărbat dorinţa, dar din păcate totul se sfârşeşte printr-o retragere.

Rholf-Harald se gândea încă la descoperirea pe care o făcuse, urcând peste un ceas muntele Carmel, când o voce prietenoasă îl smulse din reflecţiile sale.

— Lindval sau Harald Lind! Chiar acum m-am interesat despre dumneata la hotel şi sunt fericit că te-am întâlnit!

Fraza fusese rostită în engleză, limbă pe care Rholf-Harald o vorbea în mod curent, la fel cum vorbea şi franceza şi germana. Îi întinse repede mâna tânărului israelian care se îndreptase cu paşi mari spre el.

Încă de la sosirea sa la Tel-Aviv, suedezul constatase că reputaţia sa de poet ajunsese pe ţărmuri foarte îndepărtate. Heinz Wallach, delegat cultural, venise la el, oferindu-se să-i stea la dispoziţie cu orice informaţie de ordin intelectual sau artistic. Datorită acestui băiat inteligent, înzestrat cu un dinamism prodigios, plecat din Europa împreună cu părinţii săi, la puţină vreme după cel de al doilea război mondial, Rholf-Harald se bucurase din plin de neprevăzutul şi pitorescul Israelului. Wallach bătea fără încetare drumurile acestei ţări, în maşinuţa lui galbenă, aşa că acum, era de-a dreptul fericit că-l întâlnise pe suedez la Haifa.

— Hai să bem ceva rece la hotelul unde stau eu! zise Rholf-Harald. Pe căldura asta toridă sigur că dumneata te simţi la fel de bine ca un cactus în deşert, în vreme ce eu, venit din ţara zăpezilor, mă simt pur şi simplu uscat ca o biată plantă!

Peste câteva minute, după ce se aşezară în faţa paharelor pline cu gin amestecat cu suc de portocale, Rholf-Harald întrebă:

— M-ai căutat, dragă Heinz! Aveai treabă cu mine?

— Da. Voiam să te invit la o manifestare culturală care va avea loc mâine seară. Să nu-mi spui că nu poţi veni!

— Sunt liber ca aerul şi voi fi cât se poate de mulţumit ca mâine seară să-ţi stau la dispoziţie. E vorba de o serbare cu caracter folcloric?

— Nici pomeneală! Ştii că, prin originea mea, sunt foarte eclectic. Născut în Germania, a trebuit să fug de copil de acolo, părinţii mei fiind constrânşi să pună o distanţă cât mai mare între ei şi Hitler. Refugiaţi în partea de sud a României, ne-am tot ascuns o bucată de vreme, până când am reuşit să ajungem pe pământul strămoşilor noştri. Dar cum ţara încă nu-şi proclamase independenţa, prin câte capcane şi aventuri am trecut vreme de trei ani, numai eu ştiu!

— Da, ai avut o copilărie grea, ca atâţia dintre fraţii tăi de aceeaşi rasă şi o tinereţe teribil de zbuciumată.

— Cu toate astea, sau poate tocmai din pricina asta, mi-am însuşit de peste tot învăţăminte folositoare. Îmi plac arta şi poezia din vechea Germanie, din ţările nordice, slave şi latine, sunt sensibil la patrimoniul intelectual al Orientului, îmi plac poeţii persani şi cărţile sacre ale Indiei. Semit fiind, regret că arabii, mari meşteri, pe vremuri, în arhitectură şi în ştiinţe, ne sunt ostili. Dar sigur că există şi excepţii.

— Atât ca suedez, cât şi datorită firii mele, sunt un pacifist convins. Ura între popoare mi se pare absurdă. După părerea mea, ea nu poate fi generată decât de patimă, de decepţia în dragoste, de gelozie. Şi chiar şi acest gen de ură e adesea înşelător şi e mai apropiat de dragoste decât s-ar crede.

— În asemenea cuvinte, regăsesc fondul unora dintre poemele dumitale.

— Mă tem că, în ochii dumitale, care eşti un realist, eu par un romantic întârziat. Iartă-mi această digresiune, dragă Heinz, mi se întâmplă uneori să visez cu ochii deschişi. Seara dumitale va fi deci consacrată unor opere – proză sau poezie – ale unor scriitori universali, nu-i aşa?

— Într-adevăr... Europeni de renume şi mari scriitori din Orient, din vremuri îndepărtate şi până în zilele noastre. Trag nădejde să-i mulţumesc pe toţi cei care, la fel ca şi mine, se înclină în faţa geniului, indiferent de rasă. Actori profesionişti şi amatori au ales diverse texte în franceză,

germană, engleză, italiană, ebraică şi persană. N-ai fost uitat nici dumneata. Din păcate, n-am găsit pe nimeni care să-ţi poată citi unul dintre poeme în limba originală, aşa că mă bazez pe dumneata să-l faci cunoscut asistenţei destul de cosmopolite. Nu toţi înţeleg anumite limbi, dar trebuie să-i lăsăm fiecăruia modul de exprimare. Ah, uitasem să-ţi spun că beneficiile acestei seri vor contribui la construirea unui spital!

Rholf-Harald răsucea între mâinile sale lungi şi expresive paharul gol. O cută a gurii sale frumos desenată trăda – de altfel ca şi ochii săi albaştrii, ca marea însorită – o vie frământare. Spuse, căutându-şi cuvintele:

— Cred că-mi vei îngădui, Wallach, să-ţi ofer un cec pentru această fundaţie. Tatăl meu e medic, aşa că sunt direct interesat în această problemă. Noi avem nişte spitale foarte bune şi în permanentă reînnoire: fără această evoluţie, niciun stat nu are dreptul să se declare cu adevărat „social”. În ceea ce priveşte însă participarea mea pe scenă, te rog să mă ierţi, dar mă văd obligat să te refuz. Ştii, e vorba de un fel de pudoare... Adevărul e că am trăit prea multă vreme singur...

Amorul său propriu îi interzicea să-şi mărturisească timiditatea pe care încă din adolescenţă şi-o tot ascundea sub o trufie aparentă sau pur şi simplu printr-o atitudine rezervată. Dar Heinz, care-i cerceta cu atenţie chipul, îşi dăduse seama de firea lui. Pentru a-i alunga stânjeneala, israelianul, care era omul soluţiilor imediate, îi spuse:

— Atunci va trebui să te mulţumeşti cu o traducere, evident cea mai bună, în limba franceză, iar dumneata vei participa incognito. Partea proastă e că am intrat în criză de timp şi că va trebui să-l oblig pe traducătorul dumitale să lucreze cu maximum de rapiditate. Apoi să găsesc persoana care să-ţi citească poezia... Nu-ţi spun cine o va citi. Va fi o surpriză. Acum te las şi mă duc să-ţi dau cât mai repede versurile la tradus...

— Eşti foarte misterios!

— Vei vedea mâine! La revedere!

— Numai o clipă! Aş vrea să-ţi înmânez contribuţia mea pentru spital, acum.

Completând cecul cu scrisul său mare, care dezvăluia o fire autoritară şi independentă, Rholf-Harald simţi o uşoară iritare. Detesta enigmele şi în acea dimineaţă îl intrigaseră două: întâlnirea-fulger cu femeia cu accent italian şi hotărârea neaşteptată a lui Wallach în legătură cu acel poem al lui ce trebuia tradus în franceză şi citit de către cine? Poetul Harald Lind ţinea la unele din poemele sale mai mult decât la altele. Cu atât mai rău pentru el, fiindcă o politeţe excesivă îl împiedicase să aleagă el versurile.

Heinz Wallach se îndepărtase, cu mersul său de bărbat solid şi sportiv. Rholf-Harald se îndreptă spre restaurant. Se surprinse cercetându-i pe toţi cei din sală, ca şi cum ar fi nădăjduit să revadă încântătorul chip feminin, acel alb ca de sidef încadrat de nişte superbe plete de un blond veneţian.

Aceeaşi preocupare o avu şi a doua zi, seara, în vasta sală a restaurantului, arhiplină de localnici şi de străini, veniţi din Ierusalim, Tel-Aviv şi Haifa, ca să participe la acea frumoasă, manifestare culturală. Dar privirea lui cercetă zadarnic fiecare şir de scaune. Se aşeză în sfârşit la nimereală, la capătul unui rând, dar peste cinci minute îşi dădu seama că cineva îl privea cu insistenţă. Văzu în dreapta sa o tânără care probabil că-i zărise fotografia în vreo revistă literară şi deci îl „recunoscuse”. Lucru cam neplăcut pentru cineva care dorea să treacă neobservat. Tânăra – fată sau femeie – era de talie mijlocie, cu părul negru şi cu nişte superbi ochi mari şi albaştri ce-i luminau faţa bronzată. Acel fizic atât de plin de contraste, făcea din ea o frumuseţe ce nu putea trece neobservată. Era îmbrăcată foarte simplu: o fustă gri de tergal şi un pulover alb de mătase. La gât avea un lănţişor de aur de care atârna un porumbel, tot de aur, simbol al Sfântului Duh pe care-l preţuiau în mod deosebit protestanţii. Nu

avea nimic dintr-o israeliancă, deşi părea să fie, în ciuda privirii sale albastre şi luminoase, mai mult meridională decât o fiică a nordului. Fără prea multe fasoane, îi adresă lui Rholf-Harald un surâs. Acesta îi răspunse printr-o uşoară înclinare din cap. Surâsul îl mişcă pe tânăr – şi, de ce să nu spunem adevărul? – îl măguli, liniştindu-l. Atitudinea străinei nu era nici familiară, nici provocatoare, ci doar spontană.

Rholf-Harald uită un moment acea vecinătate, atent la ceea ce se petrecea pe scena improvizată, unde începuseră a se perinda, unul după altul, interpreţii.

După un frumos poem în ebraică, scris în cinstea celor ce-şi apăraseră pământul cu preţul vieţii lor, urmară alte şi alte creaţii scrise în diverse limbi, iscând interesul şi entuziasmul celor din sală, încântându-i şi fermecându-i cu muzicalitatea versurilor.

Seara literară se dovedea a fi deosebit de reuşită. Atent la ce se petrecea pe scenă, Rholf-Harald nu remarcase încă scurtele aprecieri pe care vecina sa, tânăra cu ochi albaştri, le rostea în franceză: „Epatant! Puţin cam moale! Nu înţeleg nimic, dar totul e ca o muzică! Ce ritm!” etc. Culmea e că părerile fetei erau cum nu se poate mai potrivite şi într-o altă situaţie Rholf-Harald s-ar fi amuzat copios, numai că acum o nouă apariţie pe scenă îi captivă complet atenţia: o femeie tânără se ivise sub lumina ce se cernea de sus. Drept prezentare, Heinz nu rosti decât două cuvinte:

— Sabina Delfi!

Italianca cu pletele de aur roşcat – femeia pe care Rholf-Harald ar fi dat oricât s-o revadă – stătea în picioare, pe scena goală, părând şi mai subţire. O tunică verde de muselină – îi plăcea verdele, care i se potrivea de minune – cădea în pliuri moi pe trupul ei flexibil. Pletele, ridicate într-un coc pe creştet, erau legate cu o panglică cu diamante. Nu mai purta nicio altă bijuterie. Timp de câteva minute, privirea sa parcurse sala plină şi răcoroasă, datorită aerului condiţionat. Rholf-Harald îşi

aminti de tonul ei ironic folosit faţă de el doar cu o zi mai înainte. Acum, vocea ei plină şi plăcută reda admirabil în italiană frumuseţea versurilor din *Vita Nuova* de Dante, preamărind amintirea Beatricei. Heinz alesese unul dintre cele mai emoţionante pasaje pentru a o pune în valoare, în lumina incertă, pe acea silfidă ce părea un personaj de vis.

Rholf-Harald repeta în sinea lui silabele acelui nume, ale acelui prenume pe care, de patruzeci şi opt de ore încoace, ar fi dat oricât să le cunoască. „Sabina Delfi! îşi spuse el în gând. Două nume frumoase şi care se potrivesc unul cu altul!” Ar fi fost dezolat dacă italianca ar fi avut un nume vulgar. Să fi fost actriţă sau o femeie din înalta societate, o femeie cultivată, care călătorea pentru plăcerea ei?

După ce isprăvi recitarea, fu răsplătită cu aplauze pe care le primi ca şi cum ar fi fost ceva ce i s-ar fi cuvenit. Probabil că ştia ce putere aveau asupra publicului acele versuri atât de vechi, acea pătimaşă cântare a cântărilor.

Din păcate, când a început să recite în franceză un poem al lui Peguy, i-a scăzut elanul. Se pare că trecerea de la prima la a doua poezie fusese prea bruscă. Complexitatea termenilor, ritmul sacadat, cerut de autor, s-ar fi potrivit mult mai bine vocii unui actor. Sabina a transformat poemul într-o lungă lamentaţie monocordă.

„Ai pus atât de multe linţolii albe, lungi,
ce pe genunchi zac toate la fel ca nişte prunci.
Ai luat atâţia tineri, copii plăpânzi, frumoşi,
care-au plecat la moarte stingheri, dar curajoşi.
Ai pus atâtea piedici în drumul lor, ciudate.
ce nu vor fi vreodată din cale-nlăturate
de-acei copii ce-aleargă cu ochii trişti şi goi
spre veşnicia morţii, uitaţi curând de noi.”

Rholf-Harald tresări auzind remarca vecinei sale:

— A vrut să sară de pe acoperişul unui bloc, dar a

apucat-o brusc ameţeala!

Aprecierea era pe cât de exactă pe atât de pitorească, dar tânăra persoană îi inspiră brusc lui Rholf-Harald o antipatie care-l făcu s-o privească într-un fel nu prea blând. Fata însă nici nu se sinchisi. Tragica melopee odată isprăvită, văzând că publicul n-o răsplăteşte decât din politeţe cu câteva aplauze, Sabina se posomorî. Anunţă totuşi cu un aer sfidător:

— *A şaptea pecete*, poem suedez de Harald Lind, după celebrul film al lui Ingmar Bergman.

Fiul lui Sigrid îşi stăpâni tresărirea. În ciuda originii sale, Sabina evocase frumos acea legendă suedeză. Lumina scăzu din ce în ce, încât femeia cu trupul ei de trestie începu să semene cu o nălucă. Poemul era una dintre creaţiile preferate ale tânărului suedez. Meditase îndelung asupra prodigioaselor imagini în alb şi negru ale lui Bergman, îl inspirase căutarea disperată a eroului, un vajnic cavaler pe care-l hăituiau ciuma şi moartea, dar care, în ciuda tuturor eforturilor sale de a muri, se vede condamnat la lumină, la viaţă. Sigur că Sabina fusese puternic impresionată de acel poem care, deşi tradus în franceză, îşi păstrase toată frumuseţea şi muzicalitatea. Dar felul cum îl interpretase arăta, din păcate, lipsa ei de talent. Poemul trebuia citit de un bărbat nu de o femeie, căci cerea o voce puternică, virilă. Fragila italiancă nu se pricepea şi nici nu putea să-i redea nuanţele şi vigoarea. De altfel, la ultimul vers Sabina păru complet epuizată. Părăsi repede scena fără a mai aştepta aplauzele datorate acum poetului şi nu interpretei. Nemişcat, Rholf-Harald, pierdut în mulţime, era răvăşit de cele mai ciudate şi contradictorii sentimente. Tânăra de lângă el i se adresă pentru prima oară direct, spunându-i încet:

— E un poem deosebit de frumos, domnule. Ascultându-l, te gândeşti la o simfonie fantastică sau la o uvertură de Wagner. Fiecare idee, fiecare cuvânt mă urmăresc încă de când l-am citit pentru prima oară.

Suedezul spuse încurcat:

— Vă mulţumesc, sunteţi mult prea amabilă!

— Aici nu e vorba de amabilitate, ci de sinceritate. Dar cât trebuie să fi suferit auzind un astfel de poem, recitat într-un asemenea hal! Zău dacă ăsta nu e un adevărat sabotaj!

Rholf-Harald rămase surprins de sunetul propriei sale voci, de tonul agresiv cu care-i răspunse acelei spectatoare atât de puţin îngăduitoare.

— Dacă aţi fi fost în locul Sabinei Delfi, aţi fi recitat mai bine?

— Eu nu sunt actriţă! Ea zice că este sau, mă rog, poate că a fost...

După o scurtă pauză, tânăra franţuzoaică spori şi mai mult deruta lui Rholf-Harald, adăugând:

— Fiind însă excepţional de frumoasă, Sabinei Delfi i se trece cu vederea orice, nu credeţi?

Rholf-Harald se văzu silit să recunoască în sinea sa perspicacitatea acelei exasperante interlocutoare. Îşi dădea seama că e părtinitor, dar n-avea ce face: un bărbat târât de dorinţă îşi pierde adesea cumpătul. Chiar masacrându-i unul dintre poemele care-i plăceau cel mai mult, în ochii săi Sabina era irezistibilă, îl fermecase din prima clipă, fără nicio scăpare. De ce puteri dispunea femeia asta?

Seara literară se apropia de sfârşit. Celelalte bucăţi, în proză, în ciuda valorii lor, îl lăsară pe Rholf-Harald indiferent. Ieşind din sală, a fost primul care s-a apropiat de Wallach în nădejdea că va afla unele amănunte despre Sabina. Trecând pe lângă cei doi bărbaţi, franţuzoaica îi strigă lui Wallach un „Bravo!” cordial însoţit de un semn prietenos de mână.

— Mulţumesc! strigă Wallach în zarva din jurul lor. Când vei ajunge la Tel-Aviv să-mi dai un telefon! Vreau să vii la noi la masă. Ne va face mare plăcere şi Wilmei şi mie!

Wilma era soţia lui Heinz. În acel moment Rholf-Harald ar fi putut să-l întrebe pe Heinz cine era acea admiratoare

a sa, cum o chema şi ce făcea în Israel. Numai că pe el nu-l interesau astfel de amănunte. Cu o eşarfă albă pe cap, Sabina tocmai se pregătea să iasă. Dar Wallach o opri.

— N-ai să scapi chiar atât de uşor, nălucă graţioasă! spuse el.

Văzându-l pe Rholf-Harald lângă Heinz, ea se opri privindu-l pe suedez cu tot atâta insistenţă, ca şi în ajun. Numai că privirea ei acum nu mai era sfidătoare, ci dimpotrivă, rugătoare şi parcă implora iertare. Acea atitudine de umilinţă, sinceră sau inspirată de cochetărie, o făcea pe Sabina atât de înduioşătoare, încât putea scoate lesne din minţi un bărbat atât de sensibil la frumuseţe, cum era suedezul.

— Haideţi să luăm împreună masa de seară! sugeră Wallach încercând să înlăture tulburarea celor doi tineri. Doar voi doi şi cu mine...

— Invitaţia mă onorează, dar nu mă socot demnă de ea. Am fost sub aşteptări, ce să mai vorbim...

— Ai recitat admirabil din Dante. În privinţa lui Peguy, te-ai înşelat, nu ţi se potrivea. Cât despre Harald Lind, aici de faţă, fii sigur că el nu se va plânge. Adevărata cauză a nepotrivirii dintre noi doi este modestia sa excesivă. Dacă el ar fi acceptat să-şi citească poemul, nu te-am mai fi necăjit... Dar gata, haideţi să uităm ce-a fost şi să mergem la masă!

Sabina şi Rholf-Harald nici nu doreau altceva, mai ales după ce se priviseră din nou cu o intensitate aproape dureroasă. De data asta întâlnirea lor nu avea să se termine aici. Vocea Sabinei păru că vine de departe.

— Eşti într-adevăr foarte amabil, Wallach, dar am să te rog să mă ierţi că refuz invitaţia. Nu mai pot rămâne, nervii îmi sunt încordaţi la maximum şi aş vrea să mă întorc acasă!

— Cum doreşti! Bănuiesc că şoferul irakian, care are un cap ca de tâlhar simpatic, te aşteaptă în maşină!

— A, domnul Wallach! Te felicit din toată inima! şi

consulul Franţei la Ierusalim îl acapară pe Heinz.

Sabina şi Rholf-Harald rămaseră faţă în faţă. Femeia zise încet:

— Nu mă aşteaptă niciun tâlhar irakian. Locuiesc destul de aproape, aşa că am venit pe jos.

Profitând de ocazie, Rholf-Harald spuse:

— În acest caz îngăduiţi-mi să vă însoţesc, domnişoară... sau doamnă?

Ea nu răspunse la întrebare, ci doar la invitaţie, dând din cap afirmativ. Afară contemplară luminile oraşului de la picioarele lor şi portul. Uşoara briză a nopţii aducea o aromă de pâine caldă şi de flori ce-şi deschiseseră corolele. Ici, colo, se mai vedeau trecători întârziaţi sau câteva perechi visând sub cerul smălţat de stele. Sabina părea să-şi fi regăsit siguranţa.

— Poate, riscă ea, n-am citit aşa cum trebuia poemul dumitale, din pricină că nu ştiu absolut nimic despre ţările nordice. Eu sunt o fiică a soarelui. Am trăit în Italia, în Egipt, în Grecia, iar azi, iată, s-au împlinit trei luni de când stau în Israel. De acum încolo, din cauza dumitale cred că voi avea nostalgia zăpezii şi a unei ierni adevărate.

— Eşti de pretutindeni şi de nicăieri, strigă impulsiv Rholf-Harald, căci în toată făptura dumitale există ceva ireal, ceva care ţine de legendă...

Ea îşi încetini pasul. El ghici că femeia surâsese, căci, cu tot semiîntunericul, văzu că obrazul alb îi era destins, aproape vesel. Uitase de eşecul şi de oboseala despre care îi vorbise lui Wallach, realitate sau pretext, dorind cu ardoare să se afle singură în compania suedezului.

— Ai darul, spuse ea, de a poetiza totul.

— Acest lucru depinde de caz şi de persoană.

— Heinz Wallach mi-a spus că eşti singur aici. Eşti singur şi în viaţă?

Întrebarea atât de directă îl surprinse pe Rholf-Harald. El nu ştia nimic despre Sabina în vreme ce ea se şi informase în amănunt în legătură cu el.

— Am o... familie numeroasă, spuse el şovăind, dar

cum să-ţi spun? Nu mă simt prea strâns legat de ea. Sunt un fel de oaie neagră.

— Şi un celibatar convins?

— Mai curând neîmblânzit... până la proba contrarie. Dar despre dumneata nu spui nimic? Eşti actriţă?

— Am urmat nişte studii ca să devin actriţă de comedie. Dar cariera mea a fost scurtă. Deocamdată am întrerupt-o.

Sabina răspunse cu unele reticenţe. Apoi adăugă repede:

— Iată că am şi ajuns.

Se opri în faţa unei vile cu trei sau patru camere şi cu o terasă deasupra unei grădini mici împrejmuită de nişte ziduri înalte.

— Sunt atât de capricioasă! mărturisi ea. Uneori îmi place să stau la hotel, alteori doresc să mă retrag în dosul unor ziduri şi să fiu ceasuri în şir singură.

— Ca şi mine! spuse Rholf-Harald.

Sabina căută cheia de la poartă în mica poşetă din paiete de aur. Urma să dispară în noapte şi mister. Lăsând la o parte orice reticenţă, Rholf-Harald spuse:

— Trebuie să ne revedem. Te rog să nu mă refuzi!

— Ce te face să crezi că te voi refuza? Excesiva dumitale modestie?

— Oh, „modestia” mea nu-i decât o formă a amorului-propriu. Cu toată sinceritatea, te previn că sunt grozav de orgolios. E o moştenire din partea mamei. Orgolios şi frământat de gânduri, exclusiv, absolut...

— Îţi mulţumesc pentru această destăinuire, dar să ştii că nu mă sperii: Vrei să luăm mâine masa împreună la mine acasă?

— Mâine?! Acum e ora unu noaptea!

— Ei bine, atunci astăzi, la ora treisprezece. La revedere, Harald Lind!

Grilajul porţii se închise în urma ei. Zgomotul paşilor fu înăbuşit de nisipul din alee. Rholf-Harald se întoarse încet la hotel. Stranie captivanta Sabina, fragilă şi totodată

cutezătoare, enigmatică şi familiară, reticentă şi sigură de ea. Frumosul suedez o atrăgea şi ea nu ascundea acest lucru. Totuşi părea greu de cucerit. În ciuda atitudinii sale libere, nicio vulgaritate. Rholf-Harald se gândi la ea până ce răsări soarele. Acceptând în ajun să-i citească poemul, ea recunoscuse în el pe trecătorul irascibil pe care era cât pe-aci să-l lovească cu maşina. Probabil că Wallach îl descrisese pe om lăudându-l pe poet. Deci ea ştia că-l va reîntâlni. Nu fusese în stare să-i citească poemul cu prea mare înflăcărare, văzuse că nu i se potriveşte, dar totuşi acceptase cu toate că era sigură de eşec, numai pentru a fi iertată şi a-i înlesni posibilitatea de a o cuceri. Căci şi dintr-o parte şi din cealaltă era vorba de o dragoste la prima vedere. Viitorul avea să arate dacă era vorba de o iubire adevărată sau doar de un capriciu, dar atât din partea Sabinei, cât şi a lui Rholf-Harald, sinceritatea nu putea fi pusă deocamdată la îndoială.

Fiul lui Sigrid nu se mai întrebă ce va ieşi din această aventură. Se angajase în ea cu trup şi suflet, aşa cum se avânta odinioară pe mare, în toiul furtunii, împreună cu unchiul Kristoffer. Departe de a-l face să renunţe, dificultăţile, dimpotrivă, îl ataţau. Era şi asta tot o moştenire maternă.

La ora unu, soarele încinsese zdravăn faţada vilişoarei care, în plină zi, părea cât se poate de banală. De fapt nu era decât locuinţa temporară a unei „nomade”. Sabina preciza acest lucru primindu-l pe Rholf-Harald într-un living-room, mobilat destul de sumar, dar unde era răcoare datorită unor ventilatoare. Tânăra femeie purta o rochie scurtă, fără mâneci, făcută dintr-o mătase subţire, de un gri deschis. Pletele îi căzeau pe gâtul de un alb ca de porţelan. O alta şi-ar fi făcut un titlu de glorie din a se bronza precum coaja de nucă. Dar acea fiică a soarelui îşi apăra paloarea ce-i şedea atât de bine, cu diverse creme protectoare şi mai ales luându-şi foarte multe măsuri de protecţie. De obicei ieşea numai seara, iar ziua nu mergea decât cu maşina.

După ce-i oferi invitatului său un whisky cu gheaţă, rupse brusc tăcerea, aşa că Rholf-Harald trebui să renunţe la monologul său interior.

— Harald Lind este numele dumitale adevărat sau mai ai şi altul? întrebă ea, prefăcându-se că nu observă privirea adumbrită a înaltului şi solidului viking.

— Adevăratul meu nume, răspunse el, este Rholf-Harald Lindval. Dar iată-mă, după cum vezi, eu sunt gata să-ţi satisfac curiozitatea, la urma urmelor întemeiată. Dar văd că întrebările mele rămân fără răspuns, doamnă sau poate domnişoară...

— Doamnă! Nu ţi-ai dat seama chiar de la început? Căsătoria mea a fost de altfel total neinspirată. Am trecut prin unele situaţii de care mi-e greu să-mi aduc aminte... Dar greşeala a fost de scurtă durată, reparată printr-o despărţire de comun acord. Nu ştiu unde se află în momentul de faţă... bărbatul cu care m-am măritat, nici măcar nu ştiu dacă mai trăieşte...

— Chiar în aşa măsură te-ai îndepărtat de el?

— Păi cred că altceva nici nu merita. Mi-e silă să mă mai gândesc la acel jucător înrăit, la acea fiinţă josnică şi ticăloasă, care m-a înşelat fără ruşine.

— Când cineva are o soţie ca dumneata, cum îl mai pot interesa alte femei?

— Nu mă refer neapărat la adulter. M-a înşelat în cu totul alt mod: am crezut în el şi m-a dezamăgit cumplit. Dar destul despre acest subiect. Să trecem la masă!

Sunetul unui gong vesti într-adevăr că masa era gata. În timp ce începuseră a mânca, serviţi de o tânără grecoaică ce era şi bucătăreasă şi cameristă, Sabina îl întrebă pe Rholf-Harald ce impresie îi făcuseră diferitele regiuni ale Orientului Mijlociu pe care le vizitase. Meniul era destul de amestecat: peşte la grătar cu ceapă crudă, găluşti de mazăre-praf cu sos piperat, *chich kebab* sau frigărui de berbec foarte apreciate în ţările arabe şi în Turcia, salată de castraveţi cu smântână şi casată siciliana. Vinul din Israel era excelent.

Rholf-Harald se învăţase de luni de zile cu felurile de mâncare cele mai ciudate. Nu uitase totuşi somonul, modesta scrumbie, berea şi acvaritul, acel alcool foarte tare care, în zilele geroase, îţi biciuie sângele. Nu se putu abţine să nu vorbească despre patria sa, cu o dragoste nespusă. Sabina păru aproape geloasă, iar el se bucură de acest lucru, manifestând chiar oarecare maliţie.

Tânăra femeie îşi aprinse o ţigară, suflând fumul în aer. Rholf-Harald observase că fuma cam mult şi se întrebă în sinea lui dacă pielea sa albă păstra mirosul tutunului auriu. Să-şi fi dat oare seama Sabina de dorinţa lui pătimaşă de a-i cunoaşte trupul tânăr?

— Vara asta nu voi rămâne aici, zise ea pe neaşteptate. Nomada din mine vrea să pornească la drum. Doresc să văd munţi, să admir nopţi mai răcoroase. Mâine seară voi pleca la Ispahan, în legendara cetate a Iranului, una dintre cele mai frumoase din lume.

Rholf-Harald îşi stăpâni o tresărire.

— Mâine?!

— Da! Obişnuiesc să-mi pun imediat în practică hotărârile. Au trecut patru zile de când tot spun că vreau să plec la Ispahan. M-aş duce pentru prima oară şi-mi place nespus de mult să descopăr lucruri noi.

Patru zile! Atunci încă nu-l întâlnise pe suedez. Totuşi Rholf-Harald nu-şi manifestă mirarea şi o lăsă tot pe ea să vorbească.

— Voi pleca din Lod, aeroportul din Tel-Aviv. Maşina e închiriată, ca şi casa asta. Voi rezilia contractele. Voi spune la revedere acestei ţări... până când mă voi reîntoarce... Nici eu nu ştiu când...

Rholf-Harald era plin de energie. Simţi nevoia s-o sfideze.

— Mi-ai dat o idee, doamnă! Şi eu simt dorinţa să cunosc Ispahanul. De ce-aş mai aştepta?

O văzu pe Sabina surâzând. Să fi contat ea pe reacţia oaspetelui său? El fu aproape sigur de acest lucru. Era probabil manevra unei cochete, foarte sigură de farmecul

ei, dar surâsul îi era încântător, iar ochii nemaipomenit de frumoşi, de culoarea aurului vechi, exprimau o încurajare pe care ar fi fost stupid s-o ignore. Ea îi spuse cu glas scăzut:

— Cine se aseamănă se adună. Şi din moment ce lucrurile stau astfel, te voi lua cu mine la Lod şi vom călători împreună.

Rholf-Harald nu ridică nicio obiecţie. Soarta lui era legată de soarta Sabinei. N-o dorise cu o patimă nestăpânită?

În aceeaşi seară, Heinz Wallach îl chemă pe Rholf-Harald la telefon. În camera sa cu aer condiţionat poetul începuse să-şi facă bagajele. Ridică telefonul în care vibra vocea prietenului său:

— Peste două zile mă reîntorc la Tel-Aviv. Vrei să te duc acolo, dragă Lind? Poţi să stai la mine. Wilma va fi foarte fericită să te cunoască.

— Sunt profund mişcat de gestul dumitale şi-ţi mulţumesc. Am să trec să vă văd pe amândoi mai târziu, peste câteva luni. Da, sigur mă voi întoarce. Acum însă m-am hotărât să plec mâine în Iran. Mă ispiteşte Ispahanul.

O tăcere curmă pentru câteva clipe dialogul, apoi Wallach continuă pe un ton cam ciudat, cu uşoare note inchizitoriale:

— Aha! Te atrage Ispahanul! Ca şi pe Sabina Delfi! Ei, ce ţi-e şi cu poeţii ăştia! Cu bine! La revedere! *Chalom*, Harold Lind!

Deci Wallach ştia că Sabina pleca în Iran şi fireşte că-şi dăduse imediat seama de patima pe care acea tânără o stârnise în inima suedezului. La început puţin jenat, acesta uită incidentul. Sigur că nu era decât o chestiune de nuanţă...

III

RHOLF-HARALD CĂTRE IDE MELDGAARD:

„O minunăţie, dragă Ide! Nu există alt termen pentru a-ţi vorbi despre starea mea de spirit. Cine va putea uita bolta cerească dintre Israel şi Bagdad, bolta cerească şi munţii dintre Bagdad şi Ispahan? Iată-mă ajuns de câteva ceasuri, în oraşul cel mai de seamă al Iranului, unul dintre cele mai feerice din întregul Orient. Nu-ţi voi cita din O mie şi una de nopţi*, fiindcă e clişeul cel mai uzat, e însăşi banalitatea. Pe măsură ce mă voi obişnui cu frumuseţea acestei «cetăţi de faianţă», îţi voi împărtăşi impresiile şi încântarea mea. Mi te închipui în scurta noastră vară suedeză pe malul lacului Vänern sau în vizită la Tjorpa. Mi-ai scris în amănunt despre fericita ta viaţă conjugală şi m-am bucurat mult. Gânduri bune tuturor.*

Foarte afectuosul tău frate vitreg. R.H.L.”

Textul, foarte sumar, fusese scris pe o simplă carte poştală. Rholf-Harald îşi ascunsese noile sale sentimente. Dacă ar fi pomenit de Sabina, Ide şi familia Yvarsen, nu s-ar fi putut abţine să nu facă unele comentarii.

„Iată că cel care ţinea cu atâta străşnicie la independenţa sa şi-a găsit în sfârşit femeia visurilor sale. Oare ne va aduce o logodnică?”

Aşa că Rholf-Harald o păstra pe Sabina numai pentru el, cu toate că relaţiile dintre ei nu depăşiseră încă stadiul prieteniei. Adevărul e că instalat de prea puţină vreme la hotelul „Ispahan”, nu cunoştea nici el oraşul mai bine decât partenera sa de călătorie. Străbătuseră într-adevăr tot drumul împreună, dar ce ştia el despre ea? Străină şi totuşi atât de apropiată, Sabina rămăsese o fiinţă misterioasă.

Seara, după ce mâncară, hotărâră să se întâlnească a doua zi, la zece dimineaţa, ca să viziteze împreună oraşul. Ispahanul era plin de atâtea minunăţii, încât s-au înţeles să viziteze, rând pe rând, câte un cartier, o moschee celebră, un palat.

Destins după o noapte liniştită, dar mai hotărât ca niciodată s-o cucerească pe Sabina, Rholf-Harald coborî din camera sa la ora la care trebuia să se vadă cu ea. Dar n-o întâlni. Să fi avut obiceiul de a se lăsa aşteptată? Probabil că nu isprăvise cu îmbrăcatul. După douăzeci de minute, Rholf-Harald îl rugă pe funcţionarul de la recepţie s-o anunţe pe doamna Delfi că era aşteptată. Răspunsul celui de la recepţie îl năuci.

— Doamna Delfi a plecat de peste un ceas. A sunat-o cineva la telefon. Cum era încă foarte devreme, n-am îndrăznit s-o deranjez. I-am spus persoanei care-o căuta să-mi spună mie ce avea de spus, iar eu aveam să-i strecor un bilet pe sub uşă. Când doamna a coborât, a şi apărut un automobil care s-a oprit în faţa uşii. Am văzut-o urcându-se în acea maşină.

Rholf-Harald simţi brusc o durere în inimă, ca o împunsătură de ac.

— Doamna Delfi nu ţi-a lăsat niciun mesaj pentru mine?

— Scuzaţi-mă, domnule, dar ieri a fost de serviciu colegul meu când aţi sosit dumneavoastră aici.

— Am sosit odată cu doamna Delfi. Numele meu e Lindval.

— A, da? Doamna m-a rugat să vă spun următoarele: că e foarte necăjită că nu se poate întâlni cu dumneavoastră, dar că e obligată să lipsească mai multe ore, dacă nu cumva chiar toată ziua. A adăugat că plecarea sa era un lucru cu totul neprevăzut.

Rholf-Harald nu numai că suportă greu acea decepţie, dar fiind un bărbat orgolios şi sensibil, felul de a se comporta al Sabinei îi produse o stare de agitaţie pe care abia şi-o mai putea controla. Întrebă pe un ton pe care se strădui să-l facă să pară cât mai natural.

— Nu cumva ştii în ce cartier a plecat doamna Delfi?

— Doamna nu s-a dus în oraş. Conform mesajului telefonat, trebuia să se afle înainte de prânz într-un târg din nord-vest.

Rholf-Harald obţinu fără niciun fel de greutate numele

târgului situat la peste o sută de kilometri de Ispahan. Mulţumi recepţionerului, ca şi cum lucrul n-ar fi prezentat pentru el decât un interes minor şi, părăsind hotelul, se grăbi să închirieze o maşină. În splendoarea dimineţii cupolele şi minaretele din Ispahan străluceau ca nişte uriaşe pietre preţioase. În casele albe cu acoperişuri în terase, se auzea un zgomot ca un zumzet de albine. Nicio imagine, nicio senzaţie deosebită nu-l puteau distrage pe Rholf-Harald de la gândurile sale, care deveniseră un fel de idee fixă: cu cine avea întâlnire Sabina în acea groapă uitată de Dumnezeu? Din jenă, nu-l întrebase pe funcţionarul de la recepţie dacă persoana care o căutase pe doamna Delfi la telefon fusese un bărbat sau o femeie, deşi era mai mult decât sigur că o căutase un bărbat. Îl rodea gelozia. Fără să se gândească la urmările faptei sale, se hotărî să se ducă după Sabina. Cum îl va primi? Va fi mirată, speriată sau supărată să se vadă supravegheată astfel? Nu mai avea nicio importanţă şi nu mai conta decât realitatea. Sigrid îi transmisese fiului ei acel suflet posesiv, acea înverşunare de a pune mâna cu orice preţ pe ceea ce râvnea.

Urcându-se în maşina închiriată – un Ford puternic – se simţi gata să străbată zile şi nopţi întinderile pietroase ale deşertului pentru a o regăsi pe Sabina, a o privi în ochi, a o întreba.

Ispahanul, fiind situat la mai mult de o mie de metri altitudine, în acea regiune muntoasă drumurile începuseră a se înfunda. Erau pline de aşa-numitele „cuibare”, poreclă pitorească a celor mai rele făgaşuri, gropi şi dâmburi, care nu se mai isprăveau. Din fericire, şoferul era foarte priceput şi cunoştea la perfecţie drumul. Se mărgini să remarce doar, într-o engleză aproximativă, dar pitorească:

— Prin părţile astea nu se prea practică turismul. Când te afli la Ispahan, îl degustezi, ca pe un vin bun, până la ultima picătură.

Pentru a încerca să-şi înfrângă febra care-l toropea,

Rholf-Harald privea peisajul pustiu şi dezolant. Şi totuşi, acea pustietate avea o măreţie a ei care-l predispunea la poezie, la genul de poezie pe care-l practica el. Munţii aceia sumbri puteau fi, pentru iranieni, locul unde se ascundeau spiritele malefice, decorul legendelor milenare unde apăreau zâne ce semănau cu Sabina şi care văzuseră, cu veacuri în urmă, armatele cuceritorilor şi alaiurile regilor. Alexandru cel Mare călcase pe acel pământ pietros, ca şi Cyrus şi Darius, când supuseseră rând pe rând cetăţile Pasagarda şi Persepolis. Puţin mai departe peisajul începu să nu mai fie atât de bolovănos. Plopi mari, arbori specifici regiunii îşi oglindeau frunzele în mici izvoare. Pământul arat era plin de grâne. Târgul ce-i fusese indicat nu oferea călătorilor decât un *Tchai Khané*, un modest han unde se servea ceai.

Oameni din tribul bakhtyarizilor, unul dintre cele mai renumite din Iran, îşi mânau oile şi caprele printre şirurile de case cu acoperişuri drepte. Trei apărători ai ondinei publice aţipiseră într-un mic post de jandarmerie.

Rholf-Harald se simţi brusc derutat. Nu voia s-o jignească pe Sabina întrebându-i pe jandarmi unde ar putea-o găsi. Şi totuşi, asta era singura soluţie. Mai mult ca sigur că tânăra doamnă se afla într-una din cele câteva locuinţe burgheze, înconjurate de grădini unde mirtul îşi împletea crengile cu răsurile şi cu trandafirii. Behăitul exasperant al oilor, măcăitul, cotcodăcitul şi gâgâitul păsărilor de curte începură a-l enerva pe suedez tot atât de mult, cât şi neputinţa lui de a da de urma celei căutate. O pisică tigrată aflată în pragul unei porţi începu brusc să miaune, ca şi cum ar fi călcat-o cineva pe coadă, apoi străbătu ca o săgeată strada, cuprinsă de o spaimă subită.

În acel moment Rholf-Harald îşi pierdu echilibrul. Pământul îi fugi brusc de sub picioare. Solul tremura în vreme ce un zgomot surd venit din adâncuri părea să se întindă până departe în munţi. Cu privirea înceţoşată,

Rholf-Harald avu impresia că şi crestele munţilor săltau spre cer. Alergă spre capătul străzii la intrarea în târg, acolo unde îşi lăsase maşina şi şoferul. În spatele lui oamenii începuseră să ţipe. Nişte ziduri se prăbuşeau. Un praf alb şi gros se înălţă spre cer. Rholf-Harald distinse vag vocea şoferului culcat pe burtă, la vreo treizeci de metri de maşină. Trecură două minute lungi cât două ore. Pământul încetă să se mai cutremure, dar strigătele oamenilor şi urletele animalelor se înteţiră. Rholf-Harald se ridică năucit, se întoarse cu faţa spre târg şi amuţi de spaimă. Cea mai mare parte a acelei mici aşezări era o ruină. O crăpătură mare brăzda strada. Spre moscheie, câteva case ardeau. Şoferul îşi croi drum către Rholf-Harald. Spre mirarea suedezului, iranianul privea lucrurile cu multă înţelepciune.

— La noi se întâmplă adesea ca pământul să se mânie. Cred că de data asta s-a înfuriat destul de rău şi a zguduit multe sate. Ar fi mai bine să ne întoarcem la Ispahan!

— Dimpotrivă! strigă Rholf-Harald. Eu cred că trebuie să-i ajutăm pe răniţi, pe sinistraţi...

— Şi pe cei câţiva morţi cărora nu le mai putem fi de niciun folos? Se va ocupa de ei Allah. Iar pentru ceilalţi, ce vreţi să faceţi, *gentleman*! N-o să le mai puteţi reda nici casele, nici pune la loc oasele care le-au fost rupte!

— N-am venit aici în plimbare! spuse exasperat suedezul.

— A, eu credeam... Ştiţi, turiştii au uneori idei dintre cele mai ciudate.

— Voiam să mă întâlnesc cu cineva. Unde o fi acum? Te pomeneşti că sub dărâmături!

Rholf-Harald sări peste şanţul ce se căscase în mijlocul străzii şi se aventură spre jandarmeria al cărei acoperiş se prăbuşise. Din fericire, ocupanţii avuseseră precauţia de a se năpusti la timp afară. Şi ei erau cât se poate de obişnuiţi cu acel soi de nenorocire. Rholf-Harald îl abordă pe unul dintre cei trei jandarmi, cu hainele acoperite de praf şi de moloz, ca şi ale lui şi încercă să intre în vorbă

cu el.

— Aţi văzut de dimineaţă o străină, o europeancă blondă, venind cu maşina aici?

Habar n-avea cu ce fel de maşină venise Sabina, dar chiar dacă ar fi ştiut, tot nu i-ar fi ajutat la nimic! Jandarmul nu ştia englezeşte şi încercă să scape din mâinile celui care-l ţinea în loc. Şoferul, văzându-şi clientul palid de teamă, ocoli prudent crăpătura din drum şi începu să alerge către clientul său, sărind peste bolovanii din strada răvăşită de cutremur. Rholf-Harald repetă în engleză întrebarea pe care i-o pusese iranianului, şoferul o transmise mai departe, apoi îi traduse suedezului răspunsul jandarmului.

— Nu, *gentleman*, n-a văzut nicio femeie tânără cu plete blonde. Era ocupat cu un hoţ care furase nişte găini şi cu proprietarul găinilor.

— Bine, dar colegii săi?

Întrebare zadarnică. Ceilalţi doi jandarmi se învârteau în jurul moscheii al cărei minaret se prăbuşise, dar pe care ei se străduiau s-o păzească să nu ia foc. După ce-i răspunse şoferului că nu văzuse pe nimeni, o luă la goană după ceilalţi doi jandarmi, îndreptându-se către sfântul lăcaş.

— Ce se întâmplă? întrebă tulburat suedezul. Jandarmii se ocupă de pietre în loc să vadă de oameni? Răniţii vor muri dacă nu-i ajută nimeni! Şi nu mai există nici telefon! De altfel, se pare că firul a fost rupt. Ar trebui să înştiinţaţi autorităţile din oraşul cel mai apropiat!

— Adică din Ispahan! zise placid şoferul. Rholf-Harald închise o clipă ochii care-l usturau din pricina prafului. Îl chinuia o spaimă cumplită. Dar, copleşit de milă, îşi spuse că trebuia să renunţe la orice şi să-i ajute pe răniţi. Era singurul care putea să facă acest lucru repede şi în mod eficace. Dar dacă Sabina se afla într-una din casele care fuseseră transformate într-un morman de moloz din grădinile acelea în care copacii şi tufişurile ardeau? În târg nu se vedea nicio altă maşină în afară de a lui, dar

suedezul îşi spuse că poate maşina, care o adusese, plecase. Să fi fost vorba de o întâlnire amoroasă, de o vizită sau de o capcană în care căzuse italianca?

Rholf-Harald simţi cum i se puse un nod în gât. Cum putea el afla dacă splendoarea aceea de femeie se afla acolo, sub dărâmături, moartă sau schilodită? Nu va putea cunoaşte cruda realitate decât după ce vor fi dezgropaţi morţii şi răniţii de sub ruine. Oricât de curajos ar fi fost, deocamdată nu putea face nimic. Simţi că-i vine să urle. Inima i se umplu de o nesfârşită milă pentru nefericiţii care gemeau întinşi pe pământ, pentru toţi cei care, cu hainele arzând, scăpaseră din casele în flăcări.

Dar gândul îi zbura întruna la imprudenta sau inconştienta Sabina. În spaima sa, nu vedea decât acel trup deosebit de frumos, zdrobit de vreun zid sau înşfăcat de mâna îngheţată a morţii. Dacă acea femeie pe care o dorea cu atâta ardoare îi fusese smulsă de soartă, ştia că nu-şi va mai reveni niciodată. În acel cumplit impas în care se găsea îşi dădu pe neaşteptate seama de intensitatea şi profunzimea sentimentelor sale. O iubea pe Sabina din toată inima, o iubea cu acea dragoste adevărată, care nu se reducea doar la atracţie, doar la dorinţa de a o poseda. Nu, de data asta era vorba de o dragoste oarbă, nemaicunoscută până în acea clipă, o dragoste amestecată cu mânie şi cu disperare. Ce treabă avusese în acel târg iranian cosit acum de aripa morţii, acea fiinţă misterioasă, acea făptură superbă pe care o comparase chiar din prima clipă când o zărise, cu zânele din basme, cu acele personaje fascinante pe care nu le poţi prinde?

— Doamne! murmură urmaşul vikingilor care se crezuse ani în şir invulnerabil, la adăpost de orice iubire pătimaşă. Doamne, dă-mi-l înapoi! Mi-aş da şi viaţa ca s-o mai văd o dată!

Şi, cu pumnii strânşi, palid ca un mort, îi făcu un semn şoferului, se urcă iute în maşină şi spuse poruncitor:

— La Ispahan! Cât poţi de repede!

— Da, *gentleman*, replică şoferul, dar fără să ne spargem capetele! Fiindcă dacă păţim ceva, nu mai suntem buni de nimic.

Totuşi reîntoarcerea a fost mult mai scurtă decât ducerea, cu toate că de zece ori fuseseră cât pe-aci să se dea peste cap. Serpentinele periculoase, drumul plin de gropi şi de bolovani îi făceau să se zgâlţâie aproape tot atât de tare cât îi zgâlţâise şi cutremurul. Numai energia şi perseverenţa lui Rholf-Harald – care trecuse la volan în locul şoferului – îi depuse teferi pe amândoi la Ispahan. Şi şoferul şi clientul său se grăbiră să anunţe imediat autorităţile despre nenorocirea întâmplată. Un şir întreg de maşini, pline cu medici şi surori de caritate, o porni la drum urmate de un camion al armatei, plin cu soldaţi ce trebuiau să ajute la scoaterea răniţilor de sub dărâmături.

După ce-şi făcu datoria, Rholf-Harald se întoarse la hotel. Dacă Sabina nu apăruse între timp, atunci urma să se reîntoarcă la locul sinistrului şi s-o caute. Acest gând îl înnebunea! În ciuda strădaniilor sale de a-şi păstra cât de cât sângele rece, nu-şi putu stăpâni pe deplin neliniştea care-l rodea. Funcţionarul de la recepţie îl privi cu o curiozitate pe care suedezul ar fi considerat-o jignitoare cu câteva ceasuri mai înainte. Apoi rosti cu neutralitatea specifică funcţiei sale următoarele cuvinte:

— Doamna Delfi a întrebat de dumneavoastră, domnule. S-a înapoiat acum o jumătate de oră şi se află în „apartamentul” domniei sale.

„Apartamentul” era o cameră cu baie. Rholf-Harald, care până atunci avusese impresia că pluteşte pe o mare furtunoasă, răsuflă uşurat, fiindcă în sfârşit zărise portul. Deci Sabina se întorsese! Sabina trăia! Îi venea să cânte de bucurie! Totuşi, chiar dacă spaimele îngrozitoare, viziunile de coşmar care-l torturaseră dispăruseră, o anumită stare de rău încă persista. Sabina nu se întorsese la Ispahan pe drumul pe unde venise el, pentru că nu exista alt drum nici ca să te duci, nici ca să pleci de acolo. Chiar dacă această enigmă era de nedezlegat, ce mai

conta ea acum în faţa certitudinii de a fi descoperit cu câtă patimă o iubea pe tânăra femeie pe care o regăsise zdravănă şi sănătoasă! Acea dimineaţă, tot ce se întâmplase mai târziu, poate că fuseseră nişte încercări absolut necesare pentru Rholf-Harald. „Sabina, dragostea mea!” îşi spuse el în gând. Din politeţe, ezită încă să bată la uşa ei. Sabina îl scuti însă de a-şi înfrânge scrupulul, deschizând uşa şi apărând în prag. Trântind uşa în urma ei, alergă spre Rholf-Harald, strigând:

— În sfârşit, iată-te! Ţi-am recunoscut pasul! Mă tem că între noi s-a strecurat o neînţelegere. Sper că nu eşti supărat.

Sabina gâfâia uşor. Emoţia o făcuse să se îmbujoreze şi să i se dilate pupilele. Ciudaţii ei ochi aurii exprimau teamă, dar totodată şi dragoste. Rholf-Harald renunţă la orice combativitate, la orice discuţie. Contemplând acel chip divin îndreptat spre el se simţi ameţit de o fericire fără margini. Doi turişti americani se îndreptau spre camerele lor. Ghicind curiozitatea pe care atitudinea sa şi a Sabinei le-o stârnea celor doi, cu un gest plin de gingăşie, Rholf-Harald o trase pe tânăra femeie în camera sa şi, înăsprindu-şi puţin glasul, zise:

— M-ai speriat de moarte, Sabina! Cu drept sau fără drept azi dimineaţă, informat de funcţionarul de la recepţie, m-am hotărât să plec să te caut acolo unde ai spus că te duci. Când a început cutremurul, am crezut că-mi pierd minţile. Mă întrebam în ce casă te afli, sub ce ruine zaci agonizând sau poate chiar moartă. A trebuit totuşi să vin încoace, să spun ce s-a întâmplat şi să cer ajutor...

Sabina îl privea uluită.

— Zău dacă pricep ceva! N-am auzit de niciun cutremur! Cred că te-ai înşelat în privinţa locului...

— Mesajul transmis prin telefon te chema într-o localitate din nord-vest...

Şi Rholf-Harald rosti numele târgului unde fusese. Buzele frumoase ale Sabinei se crispară uşor. Chipul îşi

recapătă culoarea lui sidefie.

— Dar nu m-am dus în nord, ci în sud, spuse ea, la Komsheh! Ai fost greşit informat. De altfel, numele celor două localităţi se aseamănă puţin.

— Nu prea, n-au aceeaşi consonanţă.

Rholf-Harald se frământa între perplexitate şi bucurie. Sabina insistă.

— Omul de la recepţie a încurcat lucrurile. De altfel, ar fi trebuit să înţeleagă, pentru că a văzut că am luat-o spre sud. Numai de acolo puteam să fiu chemată.

— De cine, iubita mea? Cred că merit acest răspuns! Prea am suferit mult ca să refuzi să-mi răspunzi!

— Nu, nu, nici pomeneală, cum o să refuz, să-ţi răspund? În Egipt, unde am trăit vreme îndelungată, am cunoscut o rusoaică bătrână din vechea aristocraţie, care rătăcea dintr-o ţară în alta de când o părăsise pe a sa, în 1918. Când am intrat în viaţă, lovindu-mă de tot soiul de dificultăţi şi de necazuri, această doamnă îmi mai susţinea moralul, scriindu-mi din când în când. Aşa am aflat că şi-a găsit în sfârşit refugiul în Iran. Bolnavă, s-a oprit o zi la Komsheh. Voia să se ducă la Şiraz, dar nu şi-a mai putut continua drumul din pricină că n-o mai ţineau puterile şi nu mai avea nici bani. Îi scrisesem din Haifa că aveam de gând să vin la Ispahan. Azi dimineaţă, o persoană în trecere prin oraş mi-a spus să mă duc de urgenţă la ea. Se simţea foarte rău şi voia să mă revadă.

— Îi sunt recunoscătoare acelei bătrâne pe care n-o voi uita niciodată. Poţi să mă ierţi, Sabina? Am bănuit tot soiul de lucruri... absurde, inutile.

Trăsăturile frumoase ale italiencei se destinseră. Întrebă cu glas aproape aspru:

— Ce anume ai bănuit?

— Iartă-mă! De o sută de ori, iartă-mă! La început am crezut că te-ai dus să te întâlneşti cu un bărbat. Gelozia m-a înşfăcat în ghearele ei. Apoi, când am ajuns în târgul acela unde credeam că te afli, mi-au trecut prin minte alte lucruri: m-am temut să nu fi căzut într-o capcană...

Sabina înălţă din umeri cu oarecare nerăbdare.

— Cine ar fi putut să-mi întindă capcane? În afară de... persoana pe care am vizitat-o, nu cunosc niciun suflet în această ţară!

Rholf-Harald îi luă amândouă mâinile. Erau reci şi crispate.

— Cât eşti de emoţionată! zise el. I-ai adus puţină consolare acelei sărmane femei? Te mai duci s-o vezi?

— La ora asta cred că nu mai e printre cei vii.

Vocea Sabinei se frânse. Adăugă făcând un efort:

— Această tristă întâlnire mi-a amintit de adolescenţa mea, de nişte întâmplări mai mult decât neplăcute. Oh! Hai să uităm ziua asta, Rholf-Harald! Ajută-mă s-o uit!

Sabina se înmuiase. Oboseala, emoţia, dragostea o făcuseră de-a dreptul înduioşătoare. Părea descumpănită. Rholf-Harald se apropie şi mai mult de ea.

— Spune-mi, Sabina, mă vrei? Îmi primeşti dragostea?

Sabina se aruncă la pieptul lui, sprijinindu-şi capul de umărul puternic. Stăpânindu-şi un hohot de plâns, murmură:

— Te iubesc atât de mult! Chiar din noaptea când m-ai condus până acasă... M-ai atras din prima clipă când te-am văzut... În seara aceea, când ţi-am citit atât de prost poemul, mi-ai părut atât de generos, atât de... Oh, nici nu găsesc cuvintele potrivite să mă exprim! N-am cunoscut niciodată un bărbat ca tine...

Rholf-Harald îi ridică spre el chipul frumos, ud de lacrimi. Sabina suferise crâncen în trecut. Mai târziu, sigur că avea să-i spună totul. Acuma nu nutrea altă dorinţă decât să-i dăruiască toată fericirea posibilă.

— Nu mai plânge! îi spuse el, înainte de a-i pecetlui gura cu un sărut.

Ea îşi petrecu braţele pe după gâtul bărbatului care o cucerise. Privind undeva în depărtare, îşi sfida amintirile, rostind:

— Să ne iubim, să trăim departe de lumea asta curioasă, de martori, într-o casă unde să nu fim decât noi

doi! Mâine vom părăsi acest hotel, ne vom muta într-o căsuţă şi voi fi a ta, iubitule! Vreau să nu ne tulbure nimeni dragostea.

IV

RHOLF-HARALD ÎŞI ÎNTRERUPSE scrisoarea pe care voia să i-o trimită lui Jan Yvarsen. Vorbea despre viaţa lui, ca şi cum ar fi fost singur. Dorea ca dragostea lui să rămână secretă pentru cei din Suedia, pentru acel grup de oameni pe care încă nu se hotărâse să-l numească „familia mea”. Casa unui funcţionar ce se mutase la Teheran era pentru el – de trei săptămâni încoace – centrul întregului univers, fiindcă în ea îşi trăia cu intensitate iubirea.

Casa nu avea nimic dintr-un palat. Relativ mică, era înconjurată de o grădină modestă ca întindere, dar plină de sălcii, de plopi tineri, de tufişuri înflorite din care răsăreau purpura şi albul trandafirilor. Camerele erau mobilate conform gustului european, gen „La Belle Epoque”. Rholf-Harald privi aproape cu înduioşare salonul ce evoca un timp dinaintea celor două războaie mondiale, admiră perdeaua de dantelă lucrată de mână, pernele din satin *liberty* cu ciucuri din fir auriu, mobilele decorate cu flori de arum şi de rochiţa rândunicii, vazele Gallé. Acel cadru anacronic avea să rămână pentru el cel al unei iubiri împărtăşite cu cea mai vie înflăcărare.

În euforia sa, Rholf-Harald uita adesea cât de mult îl intrigase Sabina. Ca orice bărbat îndrăgostit nebuneşte, credea că o cunoaşte pe deplin de când devenise iubita lui. Când zvăpăiată, când galeşă, era un mănunchi de contraste. Dintr-o mare înflăcărare, cădea brusc într-o stare de melancolie din care răzbătea o spaimă nebună. În unele momente – cum s-a întâmplat spre sfârşitul unei după-amieze de care Rholf-Harald îşi aducea aminte cu strângere de inimă – poate că Sabina se gândea că

undeva prin Europa sau Orient o căuta un soţ care o amăgise şi de a cărui apariţie suedezul se temea cumplit.

Avusese chiar tăria de a nu-i cere Sabinei niciun fel de amănunte despre acel necunoscut. Omul – căruia nu-i ştia nici măcar numele – îl deranja, dar se temea să n-o mâhnească pe Sabina, dacă ar fi rugat-o să-i vorbească despre el, mai ales că ei nu părea să-i mai pese câtuşi de puţin de acel individ. Şi apoi fericirea e atât de fragilă!

„Fericirea nu-i un fel de a trăi. E o şansă pe care o întâlneşti o dată în viaţă. Ţine-o bine în mână şi strânge degetele, ca să nu-ţi scape. Dacă deschizi palma, minunea îşi va lua zborul.”

Această idee o transpusese în noul său poem intitulat *Iubirea din Ispahan*. Şi oraşul şi Sabina îl inspiraseră. Îşi continuă deci scrisoarea...

„...Dumneata, tată, care ai meditat şi ai trudit sub diverse ceruri, nu vei rămâne indiferent în faţa acestui Orient de legendă. În afară de câteva clădiri moderne, Ispahanul te târăşte într-un trecut îndepărtat. Vederea unei moschei, a unui palat cu cupole policrome în lumina din zori sau în cea din amurg, te face să uiţi prezentul şi creează din nou feeria fastuoasă din vremea marelui şah Abbas, care şi-a avut aici capitala. Pe vremea lui în întreaga Europă aveau loc tulburări sângeroase: sfârşitul secolului al XVI-lea, tragic şi rafinat, primii douăzeci şi nouă de ani din secolul al XVII-lea, zguduiţi de conflictele religioase dintre catolici şi protestanţi, războiul sub numele de Războiul de treizeci de ani... Aici era linişte deplină, confort, plăcere de a trăi, cu excepţia bineînţeles a hoţilor şi a vagabonzilor, care erau spânzuraţi. În afară de aceste pedepse neînsemnate, n-a existat nici unul dintre masacrele dezlănţuite de o ură oarbă cum au fost cele din Europa şi pedepsite atât de crâncen de dragul nostru Occident!

Cum să-ţi descriu tot ce-mi place în acest oraş? Prima impresie e că te afli într-o oază în mijlocul unui pustiu

întins. Şi iată că dintr-odată îţi apare în faţa ochilor o cetate plină de grădini şi de havuzuri ce strălucesc în soare, o mare de culori dintre cele mai potolite între care predomină galbenul şi albastrul turcoaz. Moscheea regală a şahului Abbas, palatul unui Ali-Kapu – de unde odinioară prinţii se uitau la jucătorii de polo, căci acest sport atât de drag englezilor este de origine persană – par îmbrăcate în email.

Monumentul e unul din cele mai majestuoase, dar şi cele mai preţioase, tot atât de gingaş ca şi un bibelou. Nu pot să ţi le enumăr pe toate, dar te rog să mă crezi că nu voi uita niciodată Piaţa Regală cu havuzurile sale, admirabil proporţională.

Imaginează-ţi, în acest spaţiu, cortegiile strălucitoare de odinioară. Cineva mi-a spus că în ciuda acestei măreţii, unele pieţe din oraşele italiene sunt şi mai uluitoare, mai ales cele din Roma...”

* * *

Acel „cineva” se înţelege că era Sabina. Rholf-Harald nu voia să pornească pe panta mărturisirilor. Două mâini calde îi acoperiră ochii. El protestă râzând. Retrăgându-şi mâinile, Sabina se aplecă să-l sărute.

— Scrii un poem? îl întrebă ea.

— Da, am scris unul. Ţi-l voi citi de îndată ce va fi gata.

Sabina privi atent hârtia albăstruie acoperită cu litere de neînţeles pentru ea. Vocea îi deveni insistentă.

— Scrii o scrisoare? În suedeză? Cui o scrii?

— Doctorului Yvarsen...

Rholf-Harald ezită, apoi adăugă:

— Tatăl meu, o somitate medicală de renume internaţional.

— E curios, dar să ştii că nu m-am gândit niciodată la părinţii tăi.

— Ţi-am mai spus, fără să-ţi dau amănunte, că mama e moartă. De ce această indiferenţă în legătură cu rudele

mele, iubito?

— Nu e vorba de indiferenţă! Detest ideea că tu ai putea iubi nişte oameni pe care eu nu-i cunosc.

— Iubita mea, află că şi eu simt cam acelaşi lucru în ceea ce te priveşte.

— Eu, cel puţin, nu mai am pe nimeni. Tu eşti totul pentru mine. Dar spune-mi, de ce tatăl tău, acel medic renumit, se numeşte Yvarsen, iar tu Lindval? N-a vrut să te recunoască?

— E vorba de nişte neînţelegeri cumplite. Nu vreau să vorbesc acum despre asta. Totuşi, pentru că eşti curioasă, mi se pare firesc să ştii unele lucruri. Iată-ne deci ajunşi şi la capitolul mărturisirilor! Dar pe moment, am să te rog totuşi să mă laşi să termin scrisoarea. N-am pomenit nimic despre tine. Ăsta e secretul meu.

Fără să vrea Sabina îi oferise lui Rholf-Harald prilejul unui schimb de confidenţe care poate că aveau să le lămurească soarta.

Tânăra se duse să se sprijine de fereastra a cărei draperie fusese trasă deoparte. Privirea îi rătăci dincolo de grădina ale cărei miresme ajungeau până la Zayande Rud, un râu cu apă mică, peste care erau aruncate câteva poduri deosebit de frumoase. Pe malul opus, ţesătorii de covoare îşi înmuiau în apa râului ultimele lor creaţii, ca să mai atenueze culorile prea vii şi să confere covorului o patină de vechime. Sabina reveni lângă Rholf-Harald chiar în clipa în care acesta vârâse scrisoarea în plicul destinat poştei „par avion”.

— Dă-i-o lui Hassan! zise ea.

Hassan era singurul servitor lăsat de proprietar în casă, ca s-o păzească şi să aibă grijă de ea. Seara se întorcea în oraş, la nevastă-sa, care era spălătoreasă. Sabina continuă:

— Hassan a pregătit masa. Ne vom servi singuri, ca de obicei. E amuzant, şi află că-mi place grozav această viaţă de boemă. Dar ţie?

— De ce-mi mai pui această întrebare de prisos?

Înainte de a scutura clopoţelul de bronz pentru a-l chema pe Hassan, Rholf-Harald o luă pe Sabina în braţe.

— Zâna mea, frumoasa mea, murmură el, minunea mea misterioasă!

Pentru a doua oară, după trei săptămâni, Sabina îl punea din nou în faţa unei enigme. Îi dăruise trupul, era ferm convins că-i dăruise şi inima, dar trauma sufletului ei, viaţa pe care o dusese, trecutul, nu, nu i le dăruise.

După masa alcătuită din castraveţi cu iaurt, vinete umplute cu carne tocată şi o prăjitură cu miere, Sabina şi Rholf-Harald se întinseră pe un maldăr de covoare, proaspăt ieşite din atelier, care nu trecuseră încă prin procedeul de învechire artificială. Nimeni nu vedea acea pereche de pe terasa înconjurată de un zid suficient de înalt pentru a o ascunde de privirile curioase ale vecinilor ce aveau obiceiul să doarmă afară în lunile de vară cu toate că altitudinea făcea ca nopţile să fie destul de răcoroase. Dar luna şi stelele erau atât de frumoase, încât întreceau în splendoare bolţile celor mai faimoase palate.

Rholf-Harald se ridică sprijinindu-se în cot. Culcată cu faţa în sus, Sabina visa, nemişcată. Îndrăgostitul îşi trecu degetele prin pletele sale risipite pe mătasea întunecată a pernei.

— Vrei să-ţi vorbesc despre mine! zise el. Ei bine, am să-ţi povestesc măreaţa, cumplita, dureroasa şi inegalabila iubire dintre Sigrid Lindval şi Jan Yvarsen.

Îi istorisi tot ceea ce ştia – căci credea că ştie tot – despre acel tumultuos roman. Totuşi nu avea să afle niciodată până la ce extreme o împinsese dragostea pe Sigrid, făcând din ea o criminală. Relată incidentele, mâhnirile sale de copil mai mult singur, momentele sale de bucurie, apoi istorisi ultimele episoade: întâlnirea lui cu Jan Yvarsen, efortul său de a se integra în acea familie ce-i fusese atâta vreme străină. Din ce în ce mai curioasă, furată de acea povestire, Sabina se întorsese cu faţa spre el. Rholf-Harald îi vorbi despre clocotul torentului Trollhättan şi despre furtunile de pe coasta Kattegat.

Fiecare dintre cuvintele lui trădau profunda lui dragoste pentru Suedia şi admiraţia fără margini pentru frumoasa lui mamă care murise. Auzea la un pas de el răsuflarea Sabinei. Noaptea, care-şi întinsese aripile, estompa trăsăturile iubitei sale, deşi luna strălucea în toată splendoarea ei. În penumbra feerică, nu se distingeau decât pletele ei de aur roşcat şi ovalul palid al feţei. Sabina oftă uşor.

— Tu ai avut în copilărie şi perioade fericite. Eu am fost lipsită de aşa ceva.

— Nu sunt eu lângă tine, pentru a te despăgubi de toate aceste lipsuri? Fii sinceră, iubita mea, aşa cum am fost şi eu cu tine!

Sabina se hotărî să lase deoparte orice reticenţă. Spuse încet:

— M-am născut la Alexandria...

— În nordul Italiei? E vorba de Alessandria, nu-i aşa?

— Nu, e vorba de Alexandria din Egipt. Mama şi-a avut şi ea romanul ei, dar romantismul a trebuit să cedeze locul realismului. Era o femeie deosebit de frumoasă şi se trăgea dintr-o veche familie veneţiană, tradiţionalistă şi cumplit de săracă. S-a îndrăgostit de un tânăr ziarist, bun de gură şi frumos, care era sigur că-şi va croi un viitor strălucit. Părinţii mamei s-au opus la această căsătorie din pricină că pretendentul era fiul unei femei întreţinute. De îndată ce a devenit majoră, mama a fugit cu alesul inimii ei, care a devenit corespondentul unui ziar italian în Egipt. S-au căsătorit şi, bineînţeles că respectabila familie din Veneţia a rupt orice legătură cu fugara. Încetul cu încetul dragostea tatei s-a năruit odată cu iluziile pe care şi le făcuse în legătură cu strălucita sa carieră. Nu făcea nimic decât să vegeteze în Egipt. Între timp, anumite evenimente survenite în Anglia au dat câmp liber ambiţiilor sale, numai că ceea ce voia să facă el era foarte periculos. Fiind însă un om nechibzuit, primejdia nu l-a speriat. Tocmai atunci guvernul fascist se hotărâse să invadeze Abisinia. Tata şi-a zis că un reportaj senzaţional,

privind dedesubturile acestei afaceri, putea interesa multe ţări europene şi mai ales pe americani. Ştia că cenzura fascistă îi va opri articolele şi atunci a găsit mijlocul de a le trimite în mod clandestin. Chiar şi numai atât şi era de-ajuns ca să fie prost văzut de autorităţile militare. Dar el merse şi mai departe, apucându-se să facă propagandă antifascistă printre soldaţi. Unii, foarte demoralizaţi de acel război nedrept, dezertară. Trecură în Sudanul egiptean şi tata avu prevederea de a fugi împreună cu ei. Denunţat, dacă ar fi fost prins, trebuia judecat de Curtea Marţială şi pedepsit în mod exemplar...

Sabina făcu o scurtă pauză. Rholf-Harald îi completă fraza:

— ...Închisoarea pe viaţă sau cel mai sigur condamnarea la moarte.

— Da. A pierdut deci partida în care s-a angajat cu atâta cutezanţă. Reîntors la Alexandria, s-a văzut pe drumuri. Ziarul la care lucrase nu l-a mai primit, temându-se de represaliile celor de la Roma. Am cunoscut sărăcia de mic copil. Tata a încercat diverse slujbe, mai ales pe cea de interpret pentru turişti. Odată, pe când traversa Nilul cu o vechitură de vapor, nava s-a scufundat în faţa oraşului Luxor. Rămasă singură, mama, care era o femeie de gust, s-a apucat să facă rochii pentru doamnele din înalta societate egipteană. Datorită ei, am trăit amândouă fără prea mari bucurii, dar şi fără datorii. De foarte tânără, cred că aveam vreo şaisprezece ani, m-am simţit atrasă de teatru, iar mama n-a stăvilit această înclinare a mea. Am luat lecţii de dicţie cu o rusoaică...

— Doamna aceea bătrână pe care te-ai dus s-o vezi luna trecută?

Sabina vorbea, ca şi cum ar fi fost în transă.

— Cine?! A, da!... Unde-am rămas?

— Că voiai să faci teatru.

— Într-adevăr. Din nenorocire, tocmai atunci am pierdut-o pe mama. S-a stins foarte repede, în urma unei pneumonii. Una dintre clientele mamei, soţia unui

negustor de vază, mi-a dat nişte bani ca să mă duc în Italia şi să-mi continui studiile de teatru. Profesorul meu m-a recomandat unei actriţe celebre, destul de în vârstă şi uite aşa am debutat la Milano, într-o piesă de Luigi Pirandello. Oh, nu ca vedetă, aveam un rol foarte, foarte modest! Atunci l-am întâlnit pe Attilio Ugone, născut ca şi mine în Egipt, unde avea câţiva prieteni...

Fără să vrea Rholf-Harald spuse cu ciudă:

— Soţul tău e deci un actor.

— Nu, desenator de costume de teatru şi de rochii de damă. Dar era foarte nestatornic. Se apuca de o mulţime de lucruri şi nu ducea nimic până la capăt. Numai că eu am observat prea târziu acest lucru. Este sau era... un bărbat destul de seducător, plin de spirit, însă cum ţi-am mai spus, foarte nestatornic. Iar pe deasupra mai avea şi un cusur, poate cel mai rău dintre toate: era un jucător înrăit. Petrecea zile şi nopţi în cluburi, în cazinouri chiar şi în tripourile clandestine.

— De ce te-ai măritat cu el? întrebă Rholf-Harald pe un ton aproape inchizitorial.

— Am crezut că-l iubesc şi că mă iubeşte. În realitate, mă dorise doar şi atât. Debutul carierei mele nu era câtuşi de puţin încurajator, căci voiam să rămân o femeie cinstită şi refuzam compromisurile care, în lumea teatrului, m-ar fi ajutat să parvin. Şi apoi eram încă atât de tânără! Nu aveam decât nouăsprezece ani. Trăgeam nădejde să am şi eu pe cineva care să aibă grijă de mine.

— Deci, în concluzie, tu te numeşti în realitate doamna Ugone.

— Delfi era numele mamei. Îl alesesem pentru teatru. Cum îl prefer şi, cum pot redeveni oricând actriţă, l-am păstrat.

— Dacă înţeleg eu bine, ai răbdat totuşi câţiva ani înainte de a-l părăsi pe Ugone...

— Aşa e. Am trecut prin clipe de profundă dezamăgire, apoi ne-am despărţit de comun acord, pentru că divorţul nu e admis în Italia. Văzând că am rămas fără niciun ban,

mi-am reluat profesia, făcând o serie de turnee prin ţările mediteraneene.

— Chiar nu ştii unde e acum Attilio Ugone?

— Ţi-am mai spus că nu ştiu. S-ar putea chiar să fi şi murit.

— Ar fi important, chiar foarte important să ştii dacă eşti văduvă sau nu. Iată o neglijenţă care mi se pare curioasă!

— Iubitule, te rog nu-mi mai vorbi pe tonul ăsta! Neglijenţa asta nu-i o crimă. Am hotărât să nu mă mai recăsătoresc. Şi atunci ce mai contează dacă sunt sau nu văduvă?

— Contează! Din moment ce am ajuns aici, uiţi că nu mi-ai vorbit despre un amănunt... Când te-am întâlnit, tu trăiai pe picior mare, deşi nu mai erai actriţă. Atunci, de unde atâţia bani?

Tăcerea Sabinei îl făcu pe Rholf-Harald să treacă brusc printr-o spaimă la fel ca cea pe care o resimţise atunci când se dusese în târgul acela unde-l prinsese cutremurul. Insistă:

— Sabina, te-am rugat să fii sinceră cum am fost şi eu!

— Bine! spuse ea foarte încet. Tu ai vrut acest adevăr! Am primit o donaţie din partea unui armator grec, Volanos, dacă ţii neapărat să ştii şi numele...

— Această favoare ţi-a fost acordată gratuit, din simplu altruism?

Chiar în clipa în care pusese această întrebare, Rholf-Harald şi-a dat seama că o pusese degeaba. Auzise spunându-se că Volanos era un bărbat încă tânăr şi mare amator de frumuseţe sub toate formele. Sabina făcu un efort să răspundă:

— L-am cunoscut în cursul unui turneu la Atena. M-a iubit şi m-am lăsat iubită. M-a părăsit ca să se însoare cu o grecoaică de-a lui, respectând tradiţia familiei sale, dar n-a vrut să mă lase săracă şi atunci mi-a asigurat viitorul.

Rholf-Harald încercă zadarnic să-şi înfrângă o gelozie retroactivă, de-a dreptul iraţională. Firea lui Sigrid se

răzvrătea în fiul ei. Suedezul spuse cu oarecare duritate:

— Şi pe urmă ce bărbat a mai intrat în viaţa ta?

— Până la tine, nici unul, ţi-o jur!

Sabina ridică vocea. Accentul său dezvălui o înflăcărare pătimaşă. La ce bun să se tulbure pentru un trecut pe care nimic nu i-l va mai aminti? Nu era absurd să populeze acele clipe fericite cu vagi fantasme? Rholf-Harald privi chipul alb întins spre el, în lumina lunii. Buzele Sabinei erau fierbinţi, pielea caldă şi catifelată.

— Să intrăm în casă, zise el.

O luă pe Sabina în braţe şi o duse în dormitorul plin de o lumină de un albastru argintiu.

Peste o săptămână, poşta îi aduse o scrisoare de la Jan Yvarsen, la care Thérèse adăugase un lung şi foarte afectuos postscriptum. Vru să-i arate acea scrisoare Sabinei, ca s-o familiarizeze puţin cu cei din Suedia. Dar iubita lui era încă în baia care se prelungea întotdeauna ori de câte ori se spăla pe cap. Sabina îi spusese că-şi îngrijea cu multă atenţie părul, că se spăla ea singură pe cap, dând cu o loţiune vegetală, care să-i întreţină supleţea.

Uitându-se însă spre baie, văzu că uşa era deschisă şi că înăuntru nu mai era nimeni. Rholf-Harald o străbătu din câţiva paşi şi intră în camera alăturată, care slujea de cameră de haine. Acolo, în faţa dulapului deschis din care îşi scosese o rochie albă de mătase, se afla Sabina, care ţinea cu o mână un mic sipet de argint, iar cu cealaltă răscolea printre bijuteriile din el. Rholf-Harald zise scurt:

— Ia arată-mi şi mie sipetul acela!

Şi înhăţându-l, văzu că era plin cu o mulţime de bijuterii de mare preţ: numeroase inele cu diamante şi rubine, unele montate în platină, trei brăţări superbe, două broşe de aur, un colier de perle roz, un altul de safire deosebit de frumos. Sabina îi aruncă o privire aproape îndurerată.

— Îmi alegeam ceva care să meargă la rochia asta albă. Cred că voi pune una dintre broşe şi brăţara de jad.

Buzele lui Rholf-Harald tremurară auzind aceste

cuvinte.

— N-am văzut niciodată aceste bijuterii în afară de una din broşe. Le ai de la amantul grec, nu-i aşa? Păstrează-le, pentru că preţuiesc o avere, însă de-acum încolo îţi interzic să mai porţi vreuna! adăugă el aproape furios. Am să-ţi ofer eu câteva bijuterii iraniene. Te voi duce la un giuvaergiu foarte priceput al cărui atelier l-am vizitat de curând. Sigur că acele flecuşteţe nu au valoarea bijuteriilor tale pe care ţii să ţi le etalezi cu atâta inconştienţă!

Sabina nu răspunse nimic şi puse sipetul la loc în dulap. Se supusese, ascultătoare, dorinţei lui Rholf-Harald, iar acesta se simţi emoţionat. Această femeie încântătoare îl făcea să trăiască mult prea multe sentimente contradictorii.

La Bazar, atât de pitoresc cu pereţii şi pardoseala lui de mozaicuri colorate, cu străduţele pline de diverşi artizani, perechea ajunse în sfârşit la galeria bijutierilor. La cel pe care pusese ochii Rholf-Harald. Sabina îi lăsă iubitului ei plăcerea de a-i alege un colier de turcoaze, o brăţară de aur împodobită cu aceleaşi pietre scoase din minele de la Nichapour, din nordul Iranului şi un topaz superb încastrat într-un splendid inel de aur.

Italianca părea absentă. Ieşind din Bazar şi ajungând în impunătoarea Piaţă Regală, lui Rholf-Harald îi fu dat să audă, spre uimirea lui, următoarele cuvinte:

— Ar trebui să-ţi mulţumesc şi aş fi făcut-o, iubitule, dacă gestul tău n-ar fi fost inspirat de gelozie! Ştii că aş putea să fiu şi eu geloasă pe Yvarsenii tăi de care eşti atât de mândru, pe tot acel Nord care ţi-e atât de drag şi unde eu nu voi merge niciodată?

— Sabina, dragostea noastră va fi condamnată de-acum înainte la acest veşnic schimb de banderile? Te rog să-mi ierţi bănuielile, dar să ştii că ele se datorează unei iubiri exclusive. Hai să uităm ranchiunele care ne fac să suferim atâta. Trag nădejde că vei cunoaşte şi tu Suedia mea... Ba aş putea spune chiar că sunt sigur de acest

lucru. Doar n-am să-mi petrec toată viaţa în Orient, iar tu eşti toată viaţa mea! De îndată ce-ţi va fi posibil încearcă să afli dacă Attilio Ugone mai trăieşte. Dacă eşti într-adevăr liberă, mă voi însura cu tine. După ce vom părăsi Iranul, va trebui să încerci să obţii unele informaţii poate printr-un detectiv particular. Sunt gata să achit toate cheltuielile pe care le va necesita o astfel de anchetă.

Înainte de a răspunde, Sabina tăcu o vreme.

— Locuitorii săi spun că Ispahanul face cât „jumătate de lume”. Ei bine, mie-mi place grozav această jumătate de lume şi deocamdată nu simt dorinţa să plec de aici. Tu şi cu mine alcătuim un întreg, parcă aşa ai spus, nu? Dacă e aşa, atunci ce-ţi mai doreşti altceva, iubitule?

* * *

La câtăva vreme după această discuţie, Hassan ceru un concediu ca să se ducă la nunta surorii sale. Sabinei, care nu era o gospodină, nu-i plăcea să gătească nici măcar din amuzament, aşa că Rholf-Harald o ducea să mănânce la hotelul unde stătuseră la început.

Într-o zi, în clipa în care se pregăteau să se aşeze la masă, un incident bizar trezi din nou neliniştea în inima fiului lui Sigrid. După ce aruncase o privire în jurul ei, Sabina împinse brusc scaunul, rămânând în picioare, dreaptă, încremenită, cu ochii aţintiţi în farfurie.

— Să plecăm! spuse ea cu voce schimbată.

— Ce s-a întâmplat, iubita mea? Ce e capriciul ăsta?

— Nu-i niciun capriciu. Nu mă simt deloc bine. Îmi bate inima anapoda...

Niciodată nu invocase până atunci o astfel de stare de rău ce se manifesta prin bătăi de inimă. Îşi puse o mână pe pieptul ce se contura atât de frumos sub rochia ei albă de mătase peste care atârna superbul colier de aur cu turcoaze. O clipă chiar se clătină. Rholf-Harald înconjură masa şi se grăbi s-o susţină.. O auzi murmurând:

— Oh, acest început de august! În ciuda altitudinii

înalte e prea cald...

Rholf-Harald îi dădu câteva explicaţii sumare chelnerului. Apoi se pregăti să plece împreună cu Sabina când, din instinct, întoarse capul simţind o privire aţintită asupra sa. Văzu la o masă un bărbat singur care-l privea lung cu ochii săi foarte negri şi pătrunzători, din dosul unor ochelari cu rame groase de bagă. În aceeaşi clipă îndoiala i se strecură în suflet. Răul Sabinei nu fusese decât un pretext bine simulat. Ea îl cunoştea pe acel bărbat şi nu dorea să se afle sub acelaşi acoperiş cu el. Rholf-Harald se abţinu de la orice fel de comentariu. Sabina se sprijinea de el, gâfâind uşor.

— Nu vrei să mergem să te aşezi pe o bancă din Piaţa Regală? Când te vei simţi mai bine, vom merge să mâncăm într-un mic restaurant iranian...

Ea acceptă, părând cumplit de obosită. O oboseală morală şi nu fizică, ce-i punea la grea încercare răbdarea lui Rholf-Harald, prea puţin îngăduitor din fire.

Mai târziu, la restaurantul iranian, Sabina ciuguli de ici, de colo, câte puţin, fără nicio poftă de mâncare. Rămase gânditoare până seara, dând însă dovadă de o dragoste deosebită faţă de Rholf-Harald. Părea o naufragiată care se agăţa cu disperare de salvatorul ei, urmărită de o idee fixă: „trebuie totuşi să ajung la mal, să nu mă înec!”

A doua zi dimineaţă, ieşind singur din casă ca să pună nişte scrisori la poştă, Rholf-Harald văzu un individ dând târcoale locuinţei. Un străin de treizeci şi opt, patruzeci de ani, îmbrăcat cu un costum de alpaga gri, acelaşi a cărui vedere o tulburase atât de tare pe Sabina. Rholf-Harald îl privi în ochi cu trufie, aproape provocator. Dar necunoscutul nu se intimidă. De talie mijlocie, foarte slab, aproape uscat, avea un chip foarte bronzat, ascuţit şi dur, fără însă a fi urât. Părul negru îi încărunţise prematur pe la tâmple. Făcându-se că se plimbă, se îndreptă spre râu, ca să se uite la ţesătorii ce-şi spălau covoarele. Rholf-Harald nu se lăsă înşelat de acea manevră şi, întorcându-se, renunţă la consensul tăcerii pe care şi-l impusese în

ajun faţă de Sabina. Aceasta stătea la fereastra salonului şi părea exasperată. Ascultă, fără să se mire, întrebarea lui Rholf-Harald:

— L-ai văzut pe bărbatul de ieri dând târcoale prin preajma casei?

— Da, văd că ai ghicit pricina tulburării mele.

— Nu chiar! Mi-am dat seama însă de biata comedie pe care ai jucat-o faţă de mine! Hai, iubita mea, curaj! Ce s-a întâmplat?

Sabina îi întinse suedezului un bilet mototolit. Rholf-Harald îl netezi cu palma şi citi următoarele cuvinte scrise în franceză: „*Degeaba încerci să fugi de mine. Te salut. Attilio*."

Rholf-Harald nu-şi putu stăpâni o tresărire.

— Deci el e! Presupun că ţi-a trimis acest bilet prin Hassan...

— Da, prin Hassan.

Rholf-Harald îşi recapătă suflul, ca după o scufundare în apă.

— De ce-ţi scrie în franceză şi nu în italiană?

— E poliglot, a călătorit mult. Ni s-a întâmplat de multe ori să ne exprimăm în franceză, în engleză sau în italiană.

— Vrea să discute cu tine?

— Aşa cred. Doreşte probabil să profite de această întâlnire întâmplătoare.

— O coincidenţă deplorabilă! Mărturisesc că, fără a dori răul nimănui, oricine ar fi el, nădăjduiam, luându-mă după vorbele tale, că omul ăsta nu mai trăieşte. Oricum, nu-i voi îngădui să ne tulbure.

— Te rog, te implor, nu te vârî între el şi mine! E un om violent. Singurul lucru pe care poate să mi-l ceară e să-l ajut cu bani.

Rholf-Harald n-ar fi vrut să-i îndeplinească dorinţa Sabinei. Dimpotrivă, ţinea să discute el cu acel om de nimic, cu acel jucător înrăit care-i făcuse atâta rău Sabinei.

Trecură câteva zile într-o stare destul de încordată

pentru cei doi îndrăgostiţi. Într-o seară, întorcându-se acasă – cu maşina pe care o închiriase – dintr-o excursie la Muntele-de-Foc de unde se putea admira o privelişte de vis, Rholf-Harald n-o găsi pe Sabina. Pretextând că nu putuse dormi toată noaptea, nu voise să meargă cu el. Întrebându-l pe Hassan, acesta îi spuse că străinul care-i mai dăduse o dată un bilet pentru doamna i-a mai trimis unul şi că doamna ieşise imediat.

Rholf-Harald a fost obligat să-şi stăpânească nerăbdarea trei sferturi de ceas. „N-am s-o aştept decât o oră, îşi zise el. Poate că bărbatul ei nu-i mai dă voie să se întoarcă la mine. La urma urmei, s-au despărţit prin bună înţelegere, nu oficial.”

Peste câteva minute, o văzu pe Sabina trecând prin grădină şi se grăbi să-i iasă în întâmpinare.

— În sfârşit! Bine că ai venit! Mi-a fost teamă pentru tine! Ea schiţă un surâs.

— Aşa cum prevedeam, am scăpat de el dându-i un inel cu un diamant de trei carate, una dintre bijuteriile acelea pe care mi-ai interzis să le mai port. Patima lui pentru jocurile de noroc îl face să se afle veşnic la strâmtoare.

— Ce face în Iran?

— Se pare că a încercat să facă o afacere, dar văzându-mă la restaurantul hotelului, a profitat de această întâlnire.

— Grozav bărbat, biata mea iubită! Ce afacere a vrut să facă?

— Nu l-am întrebat. Viaţa lui nu mă interesează câtuşi de puţin.

— Nu ştii dacă mai stă sau va pleca?

— După câte mi-a spus, trag nădejde că va pleca.

— Ţi-a vorbit despre mine?

— Da... „Deci ăsta e marele tău amor! mi-a spus plin de ironie. Ai grijă să nu-ţi pierzi capul!”

— Ce semnificaţie are această recomandare?

— Nu... nu ştiu!

— Vai, Sabina, totul e bizar în atitudinea acestui om!

Nu simte nicio fărâmă de gelozie, nici măcar fizică, ştiind că o femeie ca tine aparţine altuia? E de neînchipuit!

— Nu se iubeşte decât pe sine... şi jocurile de noroc. Hai să nu ne mai gândim la el, iubitule, şi să-l tratăm ca pe o fantomă!

Sfat cu neputinţă de urmat, întrucât Rholf-Harald, obsedat de fostul bărbat al Sabinei, se duse a doua zi la hotel şi întrebă la recepţie de domnul Attilio Ugone. Trebui să aştepte aproape o oră până ce-l văzu coborând dintr-o maşină plină de praf. În uşa hotelului, cei doi bărbaţi, faţă în faţă, se priviră îndelung. Rholf-Harald remarcă încă o dată privirea ageră şi pătrunzătoare a ochilor foarte negri ai străinului şi ridurile din colţul buzelor subţiri. Ugone, pe care Sabina îl descrisese ca pe un nestatornic, sclav al unei singure pasiuni, era în primul rând un dur. Rholf-Harald se miră de acest lucru. El credea că italianul era un superficial, mai curând slab, în ciuda siguranţei pe care o afişa. Or, bărbatul acesta era, dimpotrivă, foarte puternic şi inflexibil. Totuşi, Rholf-Harald îl atacă fără niciun preambul:

— Domnule Ugone, dacă ai nevoie de bani, te rog să mi te adresezi mie, nu Sabinei! E o laşitate să hărţuieşti astfel o femeie fără apărare!

— Ea ţi-a spus acest lucru? Joci un rol curios, domnule...

— Harald Lind.

— Nordic?

— Suedez.

— Suedezii sunt din fire neutri.

— Ce sens are remarca asta?

— Să spunem că ar fi o butadă. În orice caz, văd că dumneata ai luat lucrurile în serios cu Sabina.

— Dacă vrei să ştii, ei bine, află că Sabina e totul pentru mine!

— Ar trebui să spui: „aproape totul” şi ar fi de-ajuns. Dragostea nu e decât pierdere de vreme. Ar fi mai bine să te întorci cât poţi de repede în Suedia. E un sfat dezinteresat şi binevoitor. Te salut, domnule Lind, nu mai

avem ce discuta!

Şi fără să-i mai dea vreo atenţie, Ugone intră în hotel.

Încercând să se calmeze, Rholf-Harald rătăci o vreme prin oraş înainte de a se întoarce acasă. Omul i se păruse neliniştit şi periculos. Oare Sabina nu-i minimalizase personalitatea pentru a-şi linişti iubitul? Ugone era într-adevăr capabil să-ţi inspire frică. Umbra lui apăsa viaţa tinerei femei ca o grea povară. Rholf-Harald avu o presimţire că mai devreme sau mai târziu va trebui totuşi să-l înfrunte pe acel duşman. Sabina nu-i spusese totul despre trecutul ei, temându-se că Attilio mai era încă în viaţă. Care era de fapt adevăratul rol al acestui inoportun?

Rholf-Harald se hotărî să n-o mai sâcâie pe Sabina cu noi întrebări. Nu-i spuse nimic despre discuţia pe care o avusese cu el, dar a treia zi trecu pe la hotel ca să afle dacă domnul Ugone se mai afla acolo. I se spuse că acel client părăsise Ispahanul chiar în acea dimineaţă.

Rholf-Harald nu se simţi complet eliberat. Trebuia să-şi apere dragostea. Nu mai era plin de euforie, ca în primele săptămâni. Fericirea nu fugise, dar, după propria sa expresie, „trebuia să-şi strângă degetele în jurul comorii sale, întocmai ca un avar”.

Lunile trecură. Perechea vizită liniştitul Şiraz şi ruinele oraşului Persepolis unde văzură nişte răsărituri şi apusuri de soare de o splendoare fără pereche. Numai că lui Rholf-Harald îi lipsea marea. O târî după sine pe Sabina până în Golful Persic, pe o căldură toridă, sub un soare implacabil, pe un ţărm drept ca o scândură, spălat de valurile unei mări ce părea a fi de plumb topit. Această privelişte îl decepţionă, umplându-i sufletul de nostalgie. Îi mărturisi Sabinei dorinţa lui de a mai vedea şi altceva. Ea invocă farmecul pe care-l exercita asupra-i Ispahanul. Şi astfel anul se isprăvi...

Cei de la Tjorpa se mirau de scrisorile din ce în ce mai scurte ale „fiului risipitor”, de încăpăţânarea lui de a rămâne în Iran. Dar într-o zi de februarie, Rholf-Harald

constată că Sabina se tot ducea şi venea de la aeroport. Se ducea acolo ca să primească vreo scrisoare pe care voia s-o ascundă de ochii iubitului ei? Acesta află destul de repede răspunsul la întrebarea care-l frământa. Sabina începuse să-i scrie lui Heinz Wallach. Voia să-şi reia profesia de actriţă şi conta pe simpatia israelianului pentru a o ajuta să fie angajată la vreun teatru.

— Spune-mi, iubitule, nu te deranjează să te întorci pentru o vreme în Israel?

— Dimpotrivă, ţinutul e foarte plăcut la sfârşitul lui februarie şi în timpul lunii martie. Mai am o mulţime de lucruri de văzut şi mai ales aş dori să străbat deşertul Neguev până la Marea Roşie... Aş vrea să scriu un poem biblic. Dar nu vreau să-ţi ascund, iubito, cât sunt totuşi de ostil proiectului tău. Ai prevăzut de altfel acest lucru din moment ce ai început să-i scrii lui Heinz, pe ascuns, ferindu-te de mine. Nu vreau să intri în teatru fiindcă profesia de actriţă te va îndepărta de mine. Nimic şi nimeni nu trebuie să ne îndepărteze unul de celălalt!

Rholf-Harald simţea nevoia să-şi proclame drepturile. Totuşi îl năpădi brusc o tristeţe nedefinită.

V

UN VÂNT CĂLDUŢ ONDULA APELE Mediteranei al căror murmur se pierdea pe plaja din Natanya. Înainte de a porni în căutarea unor regiuni mai puţin cunoscute ale Israelului – deşertul Neguev, coasta Mării Roşii – Rholf-Harald căutase un ţărm mai potrivit şi constatase că staţiunea balneară Natanya, situată la nord de Tel-Aviv, nu era populată decât din când în când. Laborioşii locuitori ai marelui oraş nu apăreau acolo decât în ceasurile de destindere. Aşezat pe o saltea pneumatică a cărei culoare roşie ca cireaşa se vedea de la distanţă pe plaja aurie, Rholf-Harald îi scria, pe scurt, Thérèsei. Era singur. Sabina se înapoiase la hotel pentru a-şi îngriji unul

dintre frumoşii săi umeri pe care i-l arsese soarele, fiindcă uitase să se ungă cu o cremă protectoare. Acel soare, nu prea puternic, era totuşi nemaipomenit de frumos, ca şi acea primăvară la ţărmul unei mări care, fără a-l înflăcăra pe suedez tot atât cât curenţii din Kattegat, nu-l lăsase totuşi insensibil pe poet.

Odată scrisoarea terminată şi vârâtă într-un plic subţire, Rholf-Harald, apărându-şi ochii cu nişte ochelari de culoare închisă, se lungi pe saltea. Semăna cu una dintre acele statui magnifice culcate pe morminte în bisericile de odinioară. E adevărat că statuia vie purta un şort şi o cămaşă subţire, dar formele sale atletice aminteau mai curând de cuirasă.

„Thérèse va discerne reticenţele din cuvintele mele. E o femeie amabilă. Va trebui însă ca toţi ai mei din Suedia să afle în sfârşit de această dragoste care mi-a schimbat viaţa, mai ales atunci când Sabina mă va însoţi. „Căci, fapt tulburător, tânăra femeie care-l iubea din toate fibrele fiinţei sale pe Rholf-Harald, părea tot mai puţin hotărâtă să-şi împartă viaţa cu el, după ce tânărul s-ar fi înapoiat în Suedia. Fără să-i spună nimic precis, ea dorea ca el să-şi prelungească la infinit şederea în Orient. La acest gând Rholf-Harald schiţă un gest de nerăbdare şi scrisoarea pe care o pusese sub cot, fu luată de vânt. Tânărul se ridică de pe saltea şi-şi scoase ochelarii de soare care-l împiedicau să vadă clar. O tânără într-un costum de baie negru, peste care purta o vestă lungă de eponj în dungi, îi întinse plicul. Pletele întunecate îi fluturau în jurul chipului bronzat, cu trăsături plăcute, însufleţite de doi ochi deosebit de frumoşi, de un albastru ca de safir şi care aveau o expresie veselă şi inteligentă. Văzând-o, Rholf-Harald îşi spuse: „Parcă am mai întâlnit acest chip! Dar unde?” Tânăra se aplecă uşor şi, de lănţişorul de aur pe care îl purta la gât, Rholf-Harald văzu atârnând o porumbiţă mică. Abia atunci îşi aminti poetul că, cu un an în urmă, participase la o seară culturală la Haifa. Imediat îşi recunoscu vecina de scaun care-l iritase

peste măsură. Luă scrisoarea mulţumindu-i în franceză celei care o prinsese din zbor.

— Scuză-mă, domnule Harald Lind, zise ea cu acea siguranţă de care dăduse dovadă odinioară, am citit fără să vreau adresa de pe plic: „Doamnei Yvarsen...” Acest nume m-a făcut să tresar. Tatăl meu, care este medic, îl cunoaşte foarte bine pe doctorul Yvarsen.

— Într-adevăr?

Acest cuvânt banal nu exprimă decât o surpriză moderată având în vedere renumele lui Jan. Rholf-Harald simţi din nou o tainică mândrie. Mult mai de mirare era întâlnirea în străinătate cu o persoană de care uitase complet, pe care nu mai dorea s-o revadă, dar cu care îşi găsise dintr-odată relaţii comune. Tânăra preciză:

— Tata s-a dus foarte des la congresele medicale din Suedia. Prima oară chiar a adus cu el o suedeză: pe mama. Aşa că sunt pe jumătate compatrioata dumitale şi, cum vorbesc în mod curent suedeza am fost încântată să-ţi citesc poeziile. Ultima oară am găsit într-o revistă pe care mi-a trimis-o bunica mea din Malmo, un poem al dumitale intitulat *Iarna*. Pur şi simplu m-a încântat.

— Eşti foarte drăguţă.

— Mă gândesc întotdeauna la ce spun şi spun întotdeauna ce gândesc. Uneori există şi riscuri.

Fata râse. Două gropiţe încântătoare i se adânciră în obraji.

— Ia loc! propuse Rholf-Harald întorcând salteaua în sens invers. Asta-i tot ce-ţi pot oferi ca banchetă.

Ea se aşeză fără fasoane. Bărbatul experimentat o cercetă cu obiectivitate. Era foarte frumos alcătuită, în plus simplă şi odihnitoare. Lui Rholf-Harald i se păruse, cu un an în urmă, cam „bârfitoare” numai datorită faptului că nu-şi ascunsese părerile privind interpretarea mediocră de către Sabina a măreţului său poem *A şaptea pecete*. Fata sporovăi veselă:

— Mă numesc Marie-Astrid Braux.

— Eşti de mult timp în Israel?

— Nu de prea mult. Când ne-am întâlnit la „seara” aceea culturală, eram doar de şase săptămâni. În absenţa dumitale, despre care am aflat de la Heinz Wallach, am călătorit prin Turcia, Siria, Liban, Irak, Iordania, nordul Egiptului, iar acum o lună m-am reîntors aici. Sunt invitată de familia Walach la Tel-Aviv. Wilma, care e de origine maghiară, dar care, ca şi Heinz, s-a integrat pe deplin în Israel, m-a ajutat mult în cercetările mele.

— Cu ce te ocupi? Stai, lasă-mă să ghicesc... Lingvistică, arheologie, jurnalistică?

— Nici pomeneală: mă ocup de sociologie. Specialitatea mea este educaţia copiilor şi ereditatea. Care e mai puternică din două? Mă interesează îndeosebi copiii izolaţi de mediul lor, abandonaţi, ba chiar handicapaţi. În Israel viaţa dusă de timpuriu în *Kibuţuri*[30] constituie o experienţă care mi-a reţinut mai mult atenţia. Acest Stat este atât de plin de viaţă, încât ai impresia că aici nimeni nu doarme. Totul evoluează cu o rapiditate uimitoare.

— Domnişoară, eşti o persoană care se interesează de lucruri foarte serioase şi în plus şi de poezie.

— Şi ea e la fel de serioasă. Operele dumitale sunt profunde. Trebuie să meditezi îndelung asupra lor.

— Adevărul e că am obiceiul de a pune totul la inimă.

— Asta se vede imediat. E de ajuns să se uite cineva la dumneata.

Marie-Astrid îşi privi semi-compatriotul cu francheţe, fără niciun fel de provocare, cercetându-i ochii limpezi. El nu se simţi câtuşi de puţin jenat şi nu regretă că-şi ţinea în mână ochelarii de culoare închisă. Oricât de directă fusese în cuvintele şi manierele sale, Marie-Astrid se dovedi a fi o fiinţă echilibrată şi loială. Prezenţa sa îi făcu tânărului confortabila impresie de camaraderie. Fata continua să întreţină discuţia.

— Deci, zise ea, îl cunoşti pe doctorul Yvarsen, pe „marele Jan”, cum îi spune tata.

— Da, răspunse Rholf-Harald cu un aer visător, sunt

[30] Colonii agricole colective.

unul dintre apropiaţii familiei Yvarsen. Curioasă coincidenţă întâlnirea noastră!

— Oh, coincidenţele! Lumea e plină de ele. Numai proştii neagă acest adevăr.

Rholf-Harald se ridică şi-i întinse mâna vecinei sale care, foarte suplă, nu avu nevoie să fie ajutată ca să se ridice.

Sabina nu mai revenise pe plajă. Se făcuse cinci după-amiază. Rholf-Harald avea s-o găsească la hotel. Probabil că se va văita puţin, dar el o va consola mângâind-o. Părându-i-se nepoliticos să se despartă brusc de Marie-Astrid şi să nu mai prelungească puţin discuţia cordială care-l distrăsese cât timp fusese singur, el sugeră:

— Haide la un bar să luăm câte un *mitz*, băutura naţională a acestei ţări.

În faţa paharelor pline cu suc de portocale şi de grepfruit, Rholf-Harald se amuză văzând-o pe Marie-Astrid mâncând floricele de porumb, ca şi cum ar fi fost vorba de cele mai gustoase migdale din Provenţa sau din Italia. Când isprăvi de ronţăit, cei doi tineri se priviră nestingheriţi în ochi. Îi unise acelaşi gând: îşi întinseră paharele, le ciocniră şi rostiră în suedeză: *Skal*! După care Marie-Astrid spuse încet:

— Şi viaţă lungă doctorului Yvarsen!

După o clipă de tăcere, în răstimpul căreia Rholf-Harald revăzu în minte – cu o intensitate necunoscută până atunci – domeniul din Tjorpa, tânără fată, care se pare că deţinea ciudata putere de a-l întoarce în trecut, reluă:

— Mai mult ca sigur că ne vom revedea la Tel-Aviv. Mă duc diseară acolo cu *shérouth*-ul.

Shérouth-ul, mijloc de transport foarte practic, este de fapt un serviciu de taxiuri, unde fiecare maşină duce cam în acelaşi loc patru sau cinci persoane o dată. Cedând gusturilor grandomane ale Sabinei, Rholf-Harald închiriase o maşină elegantă, fără şofer.

— Eu voi pleca din Natanya peste două zile. La Tel-Aviv voi face în mod sigur o vizită familiei Wallach.

— Până atunci, nu vrei să-mi dai mie scrisoarea s-o trimit *mikhtar bedoar avir*?

— Ai spus ceva în ebraică! Mă predau!

— Adică s-o trimit pe calea aerului! O voi preda primului avion poştal care pleacă de pe aeroportul din Lod spre Europa de nord. Astfel doamna Yvarsen va primi scrisoarea dumitale cu patruzeci şi opt de ore mai devreme.

Rholf-Harald îi încredinţă tinerei Marie-Astrid plicul, apoi ieşi în urma fetei. Aceasta făcu următoarea remarcă:

— Am auzit spunându-se, în casă la Heinz Wallach, că Harald Lind n-ar fi numele dumitale adevărat.

Puteai să-i ascunzi ceva acestei fete? Sigur că avea să reuşească în mod strălucit în sociologie, fiindcă avea despre relaţiile dintre oameni idei care făceau imposibile ocolişurile şi ascunzişurile interlocutorilor săi. La urma urmei de ce să-i ascundă adevărul pe care tot îl va afla mai devreme sau mai târziu?

— Numele meu adevărat este Rholf-Harald Lindval.

— *Tack*, Rholf-Harald, *god afton*.[31]

Marie-Astrid se îndepărtă cu pas de sportivă, lăsându-l pe fiul lui Jan puţin perplex. Îi spusese pe nume. Îl cunoştea doar de o oră şi douăzeci de minute, dar, la urma urmei, nu se comportase ca o scandinavă? Dacă se vor mai revedea şi vor mai vorbi în limba suedeză vor ajunge să-şi spună *tu*. Asta era regula limbilor nordice. Rholf-Harald tresări simţind o mână pe braţ.

— Coboară din nori! îi zise Sabina. Acea tânăra persoană, destul de oarecare, te-a captivat chiar până într-atât?

Vorbea cu ironie, iar ochii îi sclipeau întocmai ca ai unei feline. Rholf-Harald nu putea să ţină niciodată piept acestei italience, care era de o gelozie fără pereche. Aşa că replică pe un ton calm:

— Marie-Astrid Braux e o prietenă a familiei Wallach. E pe jumătate suedeză şi ne-am găsit în ţară cunoştinţe

[31] Mulţumesc, bună seara (suedeză).

comune. Am sporovăit pe plajă. Întâlnirea ar fi putut foarte bine să aibă loc şi în prezenţa ta.

— Văd că e genul „camaradă”.

— Aproape. Te mai ustură umărul, iubito? Mi se pare mie sau ai puţină febră?

— Da, cred că am un pic de febră. Să ne întoarcem la hotel. Să ceri să ne aducă în cameră câte o ceaşcă de ceai şi nişte sandvişuri.

După ce Sabina se vârî în pat, Rholf-Harald observă pe noptieră două tuburi de somnifere cu compoziţii diferite. Îi reproşă cu blândeţe:

— Văd că, în ciuda rugăminţilor mele, continui să te droghezi. Nu poţi să renunţi la aceste produse mai mult sau mai puţin toxice?

Foarte nervoasă, Sabina ripostă, spre marea sa surpriză, cum nu mai ripostase niciodată până atunci:

— Asta e treaba mea! Iau aceste medicamente încă dinainte de a te cunoaşte şi văd că n-am murit. Nu pricepi că nu pot dormi? Iar noaptea, când am astfel de insomnii, îmi vin în minte numai fantome!

Rholf-Harald ar fi dat nu ştiu cât să poată şti cine erau acele fantome. Era sigur că printre ele se număra şi Ugone. Oare ce se întâmplase cu el, după vara petrecută la Ispahan? O mai sâcâia şi acum pe Sabina? În seara aceea ea păru şi mai ascunsă ca înainte şi-şi miră iubitul prin acea ieşire neaşteptată.

Conciliant, el nu mai zise nimic despre somnifere, dar îşi făgădui să revină asupra acestui subiect.

— Peste patruzeci şi opt de ore vom fi la Tel-Aviv, zise el. Crezând că sunt singur, Wallach mi-a propus să stau la el. Dar eu voi închiria un mic apartament pentru noi doi, cât vom mai sta în acel oraş... Cel mult două luni...

Sabina făcu din cap semn că nu.

— Chiar voiam să-ţi vorbesc despre acest lucru, zise ea. Nu sunt de acord cu propunerea ta! Tel-Aviv-ul e un oraş mare dar nu unul dintre cele în care poţi trece neobservat, cum sunt Londra, Paris ori New-York. Avem,

mai ales tu, relaţii printre israelienii marcanţi. Socot că e mai bine să nu ştie nimeni de legătura noastră. Tu fii de acord să stai la Heinz Wallach, iar eu voi ocupa acel mic apartament despre care vorbeşti, alcătuit din două camere şi dependinţe.

— Iubita mea, nu ne-am despărţit vreme de opt luni... S-ar putea să ai dreptate, dar să ştii că voi fi foarte mâhnit. Sigur, voi veni zilnic să te văd. Aş dori totuşi să mergem împreună până la Neguev, apoi la Eilat, să privim în adâncul Mării Roşii stând, într-una din acele bărci cu fundul transparent. Coralii, vegetaţia ei mişcătoare, peştii – sute de specii diferite – constituie o viziune extraordinară. Vom petrece acolo ceasuri încântătoare.

— Eu nu te pot însoţi. Deşertul, chiar în parte îmblânzit de israelieni, mă sperie, ca şi căldura toridă de pe ţărmul Mării-Roşii.

Rholf-Harald se aplecă să-i mângâie pletele de aur în care îi plăcea atât de mult să-şi îngroape faţa în momentele de dragoste.

— Sabina, zise el cu voce uşor răguşită, mă mai iubeşti?

Ea se ridică în sus, cu obrajii în flăcări, stăpânită mai mult de o febră morală decât de una fizică. Dulcea fiinţă palidă fu înlocuită de o femeie arsă de patimă.

— Ce prostii îndrugi, Rholf-Harald? Îţi interzic, auzi, îţi interzic să te îndoieşti de dragostea mea!

Sinceritatea ei vădită îl făcu pe Rholf-Harald să nu se mai îndoiască de nimic. Asta nu însemna că ea nu-i ascundea ceva. Şi trebuie să fi fost ceva destul de grav, din moment ce se hotărâse să renunţe la călătoria la Marea Roşie, lăsându-l pe iubitul ei să plece singur.

Rholf-Harald îşi organizase punct cu punct călătoria încă de când sosise la Tel-Aviv. Încăpăţânat din fire, nu voia să renunţe la nici unul din proiectele sale, ci dimpotrivă, voia să şi le pună în aplicare cât mai repede cu putinţă. Simpatia cu care îl primise familia Wallach în frumosul lor apartament cu o terasă plină de flori, situat

la ultimul etaj al unui imobil ultramodern, prezenţa tonică a tinerei Marie-Astrid, îi aduseră tânărului o oarecare uşurare sufletească. Da, dar asta nu însemna că nu se gândea tot timpul la pământul ars de soare din Neguev, la uimitoarele sale oaze de verdeaţă şi de flori primăvăratice sau la falezele ce semănau atât de bine cu nişte ziduri biblice. Toate aceste locuri îl duceau fără voie cu gândul la poetul persan Hafiz din care la Ispahan, îi citea adesea Sabinei:

Chiar dacă mii de duşmani mă-nconjoară
Eu nu mă tem nicicând de ei,
Dacă iubita mă susţine
Cu toată dulcea ei comoară...

Reîntors la Tel-Aviv, Rholf-Harald n-o mai găsi decât pe Marie-Astrid. Wilma plecase în Cezareea, la mare, cu cele două fetiţe, una de trei şi alta de cinci ani, iar Heinz fusese chemat de nişte prieteni, la un chibuţ din sud-est.

— Bieţii oameni, zise Marie-Astrid, au fost foarte tulburaţi de o încercare criminală de incendiu! Focul a izbucnit din mai multe părţi deodată şi au avut destulă bătaie de cap până l-au stins. Săptămâna trecută alt sabotaj: cineva a tăiat ţevile de irigare ale pământurilor cândva neproductive. Act gratuit şi plin de duşmănie!

— Sunt unii care încearcă să le facă imposibilă viaţa celor din Israel. E lamentabil. Mai ales că aici foarte multe neamuri de oameni sunt semiţi şi ar trebui să se înţeleagă între ei.

— Ştii care e deviza celor de aici? întrebă Marie-Astrid. *Hatikva*, adică mersul înainte, speranţa. Dar iartă-mă, Rholf-Harald, m-am luat cu vorba şi am uitat să te întreb dacă vrei o gustare.

— Nu, mulţumesc! De altfel te voi părăsi într-o clipă, fiindcă am de făcut o vizită.

— Atunci îţi pregătesc un *mitz*, dacă nu cumva preferi limonada de zmeură.

— Eşti foarte drăguţă şi văd că ai reale calităţi de gospodină! Dar nu vreau nimic, fiindcă sunt foarte grăbit.

— Oricum, în seara asta va trebui să apreciezi calităţile mele de gospodină. Heinz nu se va întoarce decât după ce se va întuneca, aşa că eu sunt cea care va trebui să vă pregătesc de mâncare la amândoi.

Surâsul fetei părea liniştitor, însă privirea îi era deosebit de perspicace. Ea ghici că Rholf-Harald se ducea s-o vadă pe acea femeie despre care îi vorbise Heinz, acea străină tulburătoare despre care ea, Marie-Astrid, spusese, cu un an în urmă, că era o actriţă lipsită de talent. Clătinatul ei din cap în semn de dezaprobare, pe care suedezul îl observase, îl irită. Sabina, căreia îi scria zilnic, dar care nu prea avea obiceiul să-i răspundă, avea să fie mirată de vizita lui. Nu-i spusese că vine ca să-i dea o lecţie, dar oare va avea curajul să-i facă iubitei sale reproşuri? Ştia cât era uneori de indiferentă.

Apartamentul Sabinei era situat, ca şi cel al lui Heinz, la ultimul etaj al unui imobil relativ vechi, pentru că Tel-Aviv-ul e unul dintre cele mai noi oraşe ale lumii. Rholf-Harald avea şi el o cheie la dispoziţie. Totuşi, din politeţe, sună la uşa prevăzută cu un vizor pe unde puteai vedea cine sună. Timp de două minute nu răspunse nimeni. Dar încă de la sosire Rholf-Harald auzise zgomot de paşi prin apartament, acel zgomot specific pe care-l făceau pantofii cu tocuri foarte înalte pe care-i purta Sabina. I se păru de asemenea că cineva închisese un tranzistor care cânta încet. Sună a doua oară, dar tot fără niciun rezultat.

Atunci vârî cheia în broască şi intră direct în camera de zi a cărei fereastră înaltă dădea spre balcon. Sabina ieşi imediat din odaia ei, puţin cam speriată.

— Gata? Te-ai şi întors?

Această exclamaţie accentua nemulţumirea pe care Rholf-Harald abia şi-o mai putea ascunde.

— Asta-i tot ce găseşti să-mi spui? Curioasă primire!

— Nu mă aşteptam să te văd înainte de trei sau patru zile.

— Te-ai uitat prin vizorul de la uşă. Credeai că voi renunţa, dar ai uitat că aveam şi eu o cheie.

— Da, am uitat, dar să ştii că nu m-am uitat prin vizor să văd cine e! Într-un oraş străin ca ăsta, n-am încredere să deschid uşa oricui, mai ales când sunt singură.

Apoi îi petrecu braţele pe după gât şi-l sărută. Buzele îi erau reci şi Rholf-Harald simţi acel trup subţire şi flexibil – pe care-l strângea fericit la pieptul lui – tremurând din cap până în picioare. Dar chiar în acel moment, în loc să simtă bucurie sau înflăcărare, simţi o strupoare dureroasă. Sabina spusese că era singură. Dar de când purta acei ochelari de vedere cu rame groase de baga? Ochelarii rămăseseră lângă tranzistor, pe o măsuţă unde se mai aflau un pahar şi o sticlă de limonadă. Or, Sabinei îi era silă de acea băutură, ea nu bea decât ceai şi cafea şi uneori whisky cu apă. Ocupată să-i mângâie obrazul lui Rholf-Harald, ca şi cum ar fi vrut să-i distragă atenţia, nu observă încotro privea iubitul ei. Ochii lui rămăseseră fixaţi pe peretele din fundul camerei, iar în acea oglindă el văzu clar silueta unui bărbat care, imediat după sosirea lui, trecuse repede pe balconul din faţă. Deşi acesta ieşise iute şi ferindu-se să nu fie văzut, Rholf-Harald avu timp să recunoască chipul osos şi nasul acvilin al lui Attilio Ugone. Suedezul încremeni, incapabil să mai scoată un sunet. Cel mai elementar raţionament îl ducea la concluzia că Sabina îl primise de bunăvoie pe Attilio. Sigur, s-ar fi putut ca individul s-o fi ameninţat, dar ciudat era că ea nu ceruse ajutorul lui Rholf-Harald. Dimpotrivă, se părea că doreşte să scape cât mai repede de acesta din urmă. S-o fi ameninţat cumva Ugone că se va răzbuna pe iubitul ei? Supoziţie gratuită: italianul nu avea nimic dintr-un soţ gelos. Încercând să-şi revină, Rholf-Harald spuse la întâmplare:

— Ce faci deseară?

— Nimic deosebit. Sunt foarte, foarte obosită, în pragul unei depresiuni nervoase. Trebuie să mă duc să mă vadă un medic. L-am şi anunţat că mă voi duce la el mâine

după-amiază.

— Vrei să te însoţesc?

— Nu, fiindcă altfel nu voi mai avea curajul să mă duc.

— Când te voi revedea?

Cu toate eforturile sale, tonul lui Rholf-Harald era rece. Trăsăturile Sabinei se alterară, privirea i se împăienjeni. Cu toate acestea răspunse repede:

— Îţi voi da telefon mâine, după consultaţie, la familia Wallach.

Apoi brusc îl strânse şi mai puternic pe Rholl-Harald şi-l sărută cu patimă. Acel sărut nu putea să mintă. Vreme de câteva secunde fiul lui Sigrid fu gata să-l provoace pe Ugone, dar un instinct nedefinit îl împiedică. Încercă să-şi reia tonul lui firesc.

— Atunci la revedere, iubito! Regret nespus că nu te simţi bine. Ai grijă de tine, te implor!

Ieşi în stradă şi o porni din loc, mergând ca într-un vis. Nu remarcă nici animaţia din oraş, nici circulaţia de pe şosea. Ceva, se pare foarte grav, îi scăpa. Se simţea atât de zdrobit sufleteşte, încât nu izbutea să-şi dea seama de primejdia care-l pândea. Ajunse astfel până la Jaffa şi, în cartierul arab despre care-i vorbise Marie-Astrid, străbătu, fără să-l intereseze nimic, pitorescul bazar plin cu tot soiul de fleacuri şi eşuă până la urmă într-un mic restaurant unde nu fu în stare să aprecieze suculentele frigărui de berbec presărate cu piper.

Înapoindu-se noaptea în Tel-Aviv-ul puternic luminat, îşi aduse aminte că Marie-Astrid îl aştepta ca să ia masa împreună. Sigur că biata fată se străduise din răsputeri. Dovada străduaniilor sale erau cele câteva feluri de mâncare dintre cele mai rafinate, care însă se răciseră. Cuprins de remuşcări, Rholf-Harald se pierdu în numeroase scuze pretextând o plimbare până la Jaffa. Marie-Astrid îi remarcă tulburarea şi observă că era tras la faţă. Dar discreţia ei înnăscută o determină să nu-l întrebe nimic. Zise doar atât:

— Văd că nici Heinz n-a venit. Nu prea v-aţi deranjat

să-mi onoraţi bucatele. Câte necazuri ai cu bărbaţii ăştia!

Rholf-Harald se strădui să surâdă pentru a fi pe placul gazdei sale improvizate.

— *Tack să mycket*, Marie-Astrid, *jag beklagar*[32]. Ea îi răspunse tot in suedeză:

— *Adjö*!

Dacă-i spusese „la revedere”, o făcuse pentru că ştia că nu-i putea spune „noapte bună”!

A doua zi, după nişte ceasuri într-adevăr penibile din pricina insomniei, Rholf-Harald nu mai ieşi din casă. În camera ei, Marie-Astrid îşi orânduia însemnările pe care le făcuse în timpul călătoriilor sale. Spre prânz, din stradă, se auzi până în odaia ei o rumoare puternică. Fata ieşi la fereastră şi observă o mulţime de oameni ce se îndrepta în valuri către cafenele, unde radioul transmitea o ştire importantă. Câţiva oameni cu chipurile încruntate se grăbeau, dar încotro? Încet, încet, mulţimea se potoli. Marie-Astrid se îndreptă spre sufragerie să pună masa. Rholf-Harald, care o ajunse din urmă, tăcea. Sabina urma să-l cheme la telefon abia după-masă, dar el şi începuse să aştepte.

„M-am zăpăcit de tot! îşi zise. Am început şi eu să-mi pierd echilibrul. Nesiguranţa asta mă ucide!”

Trecu o oră. Marie-Astrid, care respectase tăcerea lui Rholf-Harald, dădu drumul la radio în nădejdea că va prinde vreun buletin de ştiri.

— Ar fi trebuit să fac acest lucru mai demult, zise ea cu regret. Dar am ezitat ca să nu te deranjez. Poate că tocmai te gândeai la vreo poezie şi erai în plină inspiraţie...

Rholf-Harald se simţi ruşinat gândindu-se că toată inspiraţia lui de poet se reducea la o idee fixă. Cele câteva ştiri transmise la radio, fiind în ebraică, nu-l lămuriră prea mult pe suedez care habar n-avea de limba vechilor profeţi, după cum n-o lămuriră nici pe Marie-Astrid, care nu cunoştea decât câteva cuvinte uzuale.

[32] Îţi mulţumesc mult, Marie-Astrid, şi regret. (suedeză).

Fata însă spuse liniştită:

— Mai mult ca sigur că vor traduce mai târziu şi pentru cei care nu cunosc limba maternă. Deci va trebui să mai aşteptăm.

La ora unu şi jumătate, apăru în sfârşit şi Heinz, cu braţul într-o eşarfă. Speriaţi, Rholf-Harald şi Marie-Astrid întrebară într-un glas:

— Ce s-a întâmplat?

— Un atentat la care am fost de faţă.

Unul dintre cei mai vechi întemeietori ai Israelului, stimat şi respectat de toţi, o adevărată figură naţională, se dusese să viziteze noul Institut de cercetări ştiinţifice. În faţa Institutului, se adunase o mulţime de lume. Cum personajul ieşea destul de rar în public, cei din preajmă începură să-l aclame. Wallach se vârâse într-un grup de studenţi. Nici Rholf-Harald, nici Marie-Astrid nu-l întrebară ce căuta acolo. De îndată ce bătrânul îşi făcu apariţia, răsunară două detunături şi două gloanţe îi atinseră umărul şi faţa, producându-i doar două arsuri uşoare. Dar după câteva secunde de stupoare, răsunară alte două detunături. Un glonte îl lovi pe bătrân în şold, cel de-al doilea îl rănise la mână pe Heinz care, năpustindu-se, se aşezase în faţa bătrânului. Heinz îşi coborî privirea spre mâna lui bronzată, acum legată cu o eşarfă.

— Treaba asta, spuse el, s-a petrecut înainte de prânz. Ştirea s-a difuzat la radio timp de un sfert de ceas. Bătrânul a fost dus imediat la spital, dar medicii sunt convinşi că, în pofida vârstei sale înaintate, va scăpa. Omul ăsta e tare ca stânca. Închipuiţi-vă că a mai avut puterea să ceară să fiu imediat examinat. Vinovatul celui de-al doilea atac a fost arestat. Trebuie să vă mărturisesc că eram înarmat şi că, deşi lovit la braţul stâng, am tras cu cel drept în clipa în care tipul se pregătea să fugă, aşa cum făcuse şi autorul primelor două împuşcături.

— Au fost deci doi? întrebă Marie-Astrid.

— Da. Cel de-al doilea a socotit că bătrânul nostru nu primise destule gloanţe şi a vrut să-l dea gata...

— L-ai ucis, Heinz?

— Nu, dar nu mai are de trăit decât câteva ceasuri. Cel mult până după-amiază. Aşa mi-au spus doctorii de la spitalul unde a fost transportat.

Wallach îşi ridică în sfârşit capul. Ochii săi erau plini de o nesfârşită tristeţe.

— Lindval, spuse el, cred că e absolut necesar să mergem împreună să-l vedem pe acest nefericit.

— Dar... nu prea înţeleg de ce.

— Te rog să-mi scuzi insistenţa. Dar vei înţelege sensul demersului meu, după ce acest om va vorbi şi, crede-mă, sunt convins că va vorbi!

Ochii albaştri ai tinerei Marie-Astrid se deschiseseră mari din pricina uimirii. Îl cunoştea foarte bine pe Heinz. Ca să spună asemenea lucruri, însemna că era ceva foarte important. Un gând îi trecu brusc prin minte.

— Dumnezeule, nu cumva...

Nu vru să-şi isprăvească fraza pe care Rholf-Harald, mult prea absorbit, nici n-o auzi. Încercă să glumească:

— Viteazule Heinz, n-ai să pleci la spital înainte de a fi mâncat măcar un sandviş. Şi pentru că ţi-ai vărsat sângele pentru patrie, meriţi puţin din vinul rezervat ocaziilor festive.

— Cum să rezişti în faţa unei asemenea oferte? E foarte abilă Marie-Astrid a noastră! Nu în felul acesta îl cucereşte femeia pe bărbat, Lindval?

— Bineînţeles!

Răspunsul trăda lipsa de atenţie a lui Rholf-Harald, care se tot uita la ceas. Vrând să se eschiveze de vizita la spital, la un moment dat tânărul spuse ezitând:

— Ştii, Heinz... Aştept un telefon în după-amiaza asta şi dacă lipsesc...

— În locul tău va răspunde Marie-Astrid şi-ţi va transmite mesajul.

— Nu se poate! E vorba de ceva strict personal! Heinz făcu o grimasă, ca şi cum i s-ar fi scos un dinte fără anestezie, apoi spuse pe un ton categoric:

— *Ea* nu-ţi va mai telefona, dragă Lindval!

— Ai spus *ea*?

— Da. Ai plecat la Ispahan cu Sabina Delfi. V-aţi înapoiat împreună fără să vă mai ascundeţi legătura. Acum, dragă prietene, a trecut ceasul reticenţelor şi al discreţiei.

— Ce ştii tu despre Sabina mai mult decât mine? ripostă furios suedezul.

— Ştiu cu totul alte lucruri decât ştii tu şi, deşi îmi pare rău, crede-mă, va trebui totuşi să le afli.

— N-ai vrea să vorbeşti mai clar?

— Aş prefera ca în locul meu să vorbească cel pe care l-am rănit. Să-şi asume măcar această sarcină. Să isprăvesc sandvişurile astea excelente şi mergem!

— Wallach, nu voi suporta ca...

Marie-Astrid puse o mână fermă pe braţul lui Rholf-Harald.

— Nu crezi că trebuie să ne păstrăm încrederea, chiar şi în toiul furtunii, vikingule?

Aceste cuvinte potoliră imediat mânia fiului lui Sigrid, trufaşa Walkyrie de odinioară.

O jumătate de ceas mai târziu cei doi bărbaţi, după ce străbătură coridorul spitalului, se opriră în faţa unei uşi păzită de doi poliţişti. Văzându-l pe Wallach, cei doi se dădură la o parte fără un cuvânt, lăsându-l să intre în camera unde se afla rănitul. La un semn al lui Wallach, poliţiştii îi îngăduiră şi suedezului să intre, apoi închiseră uşa. Uitându-se la cel care zăcea, lui Rholf-Harald începură să i se zbată vinele de pe frunte, iar gâtlejul i se strânse. Chipul rănitului căpătase o culoare verzuie, nasul ascuţit i se subţiase, buzele abia i se mai vedeau, până într-atât erau de decolorate. Deşi fără ochelari, rănitul îşi îndreptă privirea lucidă spre suedezul care se apropiase, uluit, de pat.

— Attilio Ugone!

Un ciudat dispreţ apăru pe chipul muribundului care – aşa cum făcuse şi odinioară la Ispahan – rosti în franceză:

— Te înşeli, domnule Rholf-Harald Lindval, alias Harald Lind! Nu mai există niciun Attilio Ugone. A încetat să mai trăiască de acum trei ani. Sunt sigur că domnul Wallach, care ştie atâtea lucruri, e la curent cu acest episod. Domnul Heinz Wallach... aşa-zisul delegat cultural... este în realitate unul dintre membrii cei mai de temut... ai Serviciului de Informaţii din Israel.

— Ar fi mai corect să spui, interveni Heinz, delegat cultural şi membru al Serviciului de Informaţii.

Rholf-Harald îşi privi prietenul cu totul alţi ochi, dar şi cu o neaşteptată clarviziune: deci nu întâmplător Heinz fusese chemat la chibuţul care luase foc! Nu întâmplător se aflase în cursul acelei zile în escorta bătrânului la viaţa căruia se atentase şi nu întâmplător fusese înarmat! Totuşi Lindval, răvăşit de dezvăluirea criminalului, repetă neîncrezător:

— Deci dumneata nu eşti Attilio Ugone? Dar la Ispahan...

— Mi-am luat acest nume ca acoperire, iar dumneata ai crezut, domnule poet! Soţul care îşi storcea soţia de bani... care o sâcâia cu gelozia lui... Romantism desuet şi rizibil. Ugone a fost executat acum trei ani... pentru că nu voia să lucreze pentru noi decât pe bani mulţi şi pentru că ne ameninţa că ne denunţă, ticălosul!

— Deci confirmi bănuielile mele! zise Heinz. Ştiam doar că Ugone fusese găsit mort, împuşcat în piept, într-un hotel din Port-Said. Din câte aflasem despre el, Ugone nu era omul care să se sinucidă din pricina datoriilor, ci mai curând „fusese sinucis”. Lindval, pentru că văd că eşti dezamăgit din pricina răposatului Ugone, iată ţi-l prezint pe cel mai fanatic dintre fanatici, pe faimosul El Dhib – Lupul.

Rholf-Harald îşi ascunse mâinile care-i tremurau. Apoi întrebă:

— Şi ce amestec are Sabina în toată povestea asta sinistră?

El Dhib avu un slab surâs de dispreţ.

— Ai fost şi rănit tinere poet! Amănuntele ţi le va da domnul Wallach, fiindcă asta nu e treaba mea. Eu sunt şef, domnilor, şi nu erou de roman. Ugone e cel care şi-a târât nevasta printre noi şi printre noi a trebuit să rămână, dacă ţinea la viaţă. Agenţii străini ne sunt foarte utili; înşeală lumea mult mai uşor. Cine s-ar fi gândit vreodată că Sabina primea bani cu grămada de la noi? Atât de blondă, de diafană, de îndrăgostită! Chiar prea îndrăgostită. Dacă mor acum, aici, pe acest pat de spital, acest lucru se întâmplă din cauza dumitale, Lindval.

El Dhib scrâşni din dinţi, vocea îi deveni răguşită. Un fulger de mânie trecu prin ochii săi întunecaţi.

— Din cauza mea? întrebă Rholf-Harald cu un nod în gât.

— Trebuia ca Sabina să dea în sfârşit dovadă de zel. Iar dumneata nu te mai îndurai s-o părăseşti. Aveai de gând s-o duci în Suedia. Poate că până la urmă te-ar fi urmat... Atunci i-am poruncit să ucidă. A refuzat. Nu se gândea decât la romanţa voastră, îngrozită de ideea că vei descoperi adevărul. Am obligat-o să acţioneze punând în celălalt taler al balanţei viaţa dumitale sau pe cea a bătrânului israelit. Eram sigur de rezultat... Ea a ales salvarea dumitale... Căci dacă ar fi fugit, te-aş fi ucis, Lindval. Până la urma însă m-a păcălit. A tras asupra bătrânului în aşa fel încât să nu-l rănească... A trebuit să intervin... Şi profitând de înghesuială, ticăloasa a şters-o. Maşina ei era la doi paşi. Acum cred că e departe, într-un avion sau pe un vapor spre cine ştie ce destinaţie. Pentru dumneata, Lindval, oricum e pierdută, pierdută pentru totdeauna.

Rănitul răsufla din ce în ce mai greu. Totuşi, întorcându-şi privirea spre Wallach, îi spuse plin de dispreţ:

— Chiar dacă eu mor, tot n-o să aveţi linişte. După mine vor veni alţii, poate mai norocoşi...

— Nici nu mă îndoiesc, dar cine ştie; poate că într-o bună zi, prieteni şi duşmani, vom merge alături!

Fanaticul ştia că mărturisirile sale îl loviseră drept în inimă pe suedez, vinovat în ochii săi de a fi pus mâna pe Sabina, odinioară atât de docilă, care li se supusese de spaimă, dar care o pornise pe un astfel de drum şi din pricina dorinţei sale de a trăi pe picior mare. El Dhib se întoarse cu faţa la perete şi nu mai vru să scoată o vorbă. Lui Rholf-Harald îi venea să urle, ca unei fiare rănite. Deci Sabina nu fusese decât o aventurieră! Mai bună actriţă în viaţă decât pe scenă, ea nu făcuse altceva decât să-şi joace rolul. Se pare că numai dragostea ei fusese sinceră. Rholf-Harald îşi aminti de cuvintele în doi peri rostite de Sabina în ajun. De fapt, acele cuvinte erau un fel de rămas-bun.

Când ajunse la Wallach, după tăcerea copleşitoare din maşină, durerea lui Rholf-Harald izbucni:

— Tot ceea ce mi-a îndrugat n-a fost decât o ţesătură de minciuni!

Neţinând seama de prezenţa lui Marie-Astrid, continuă gâfâind:

— De ce nu mi-ai spus de la Haifa, Wallach? Nu se poate să nu fi avut unele bănuieli!

— Nimic altceva decât bănuieli, dar şi acelea foarte vagi şi numai din pricina morţii suspecte a bărbatului ei. Nu putea fi acuzată de nimic. N-am evitat-o, ci dimpotrivă, am vrut s-o cunosc cât mai bine. Dar, dragă Lindval, te rog să-mi îngădui să ţi-o spun, dumneata te-ai îndrăgostit ca un puştan de ea. Când ai plecat la Ispahan, dacă aş fi avut unele certitudini şi dacă te-aş fi sfătuit să renunţi la ea, spune-mi, mi-ai fi urmat sfatul?

— Vai, nu! Parcă băusem o licoare vrăjită! Dar de ce acea şedere la Ispahan, care o îndepărta de şeful ei?

— Cred că a fost o manevră a lui El Dhib. Se temea de bănuielile mele, dacă Sabina ar mai fi rămas în Israel. Acea călătorie în Iran a fost o amânare voită.

— Totuşi, El Dhib s-a întâlnit cu ea dându-se drept Ugone, punând astfel o barieră între ea şi mine, fiindcă altfel aş fi săvârşit nebunia de a o lua de nevastă... Când

mă gândesc că am început să fiu păcălit chiar a doua zi după ce am ajuns la Ispahan! Sabina a fost chemată de El Dhib cu care s-a întâlnit într-unul din satele din împrejurimi. Sigur că voia s-o tragă de limbă în legătură cu mine, să vadă dacă nu cumva se trădase. Iar ea mi-a istorisit o poveste înduioşătoare despre o bătrână în agonie, o rusoaică, zicea ea, care voia neapărat s-o vadă înainte de a muri.

— A cunoscut cu ani în urmă o bătrână artistă rusoaică, la Cairo, şi imediat a şi cârpit minciuna cu bătrână pe moarte.

— Mi-a vorbit de asemenea despre un armator grec. A existat sau nu?

— Da, a existat, dar armatorul nu i-a dat decât nişte bijuterii. Banii îi avea de la organizaţia teroristă. Am aflat multe despre Sabina de când te-ai întors în Israel. Mă ocupam de acest caz, dar în faţa dumitale eram obligat să-mi ţin gura.

— Nu-ţi reproşez nimic, Heinz, dimpotrivă, ai dovedit că eşti un prieten adevărat. Spune-mi te rog, dar fără să eziţi, dacă Sabina a avut legături intime cu El Dhib.

— Nu, nici pomeneală, acestuia îi aparţinea doar sufletul ei, nu şi trupul. Lui El Dhib nu-i ardea de dragoste sau de zăpăceală, în felul lui era un puritan. Păcat de el, căci era un bărbat cu o mare putere de stăpânire în care am fi dorit să avem mai curând un prieten şi nu un duşman.

Rholf-Harald îşi ascunse chipul în palme.

— Ce prăbuşire! murmură el. Idealul mi s-a năruit în câteva minute! Dintr-o treabă ca asta poţi rămâne mutilat sufleteşte pe toată viaţa!

Ca bărbat, Heinz respectase prin tăcerea sa durerea celuilalt bărbat, dar îndrăgostitul zdrobit auzi lângă el vocea tinerei Marie-Astrid:

— Ce putem face pentru dumneata, Rholf-Harald?

El se întoarse şi răspunse cu o voce ternă:

— Nimic, absolut nimic!

VI

A DOUA ZI DUPĂ CE-ŞI DĂDUSE seama de crudul adevăr, Rholf-Harald părăsise Israelul. De îndată ce a ajuns în Suedia, primul său gând a fost să se ducă şi să se reculeagă la mormântul mamei sale. Lovit drept în inimă de o dragoste dureroasă, diferită de cea pe care o nutrise faţă de Sigrid, dar sfâşietoare, se gândi intens la moarta târâtă de curentul Trollhättanului. Se duse până la marginea torentului, privi clocotul apelor, în vreme ce soarele sfârşitului de aprilie făcea să strălucească apele ce târau după ele eşarfe de spumă. Mai apoi, în loc să se îndrepte spre Tjorpa, se duse direct la casa lui din Varberg.

Câteva zile – sub privirea bătrânului Magnus care, neînţelegând firea sobră a stăpânului său, se supărase – Rholf-Harald nu se duse nicăieri, se închise în bibliotecă şi se abţinu să dea un telefon la Tjorpa pentru a-şi anunţa sosirea. Îi era silă să-şi etaleze suferinţa în faţa familiei Yvarsen şi mai ales în faţa lui Yan.

Îl revolta orice explicaţie privind înfrângerea sa. Dar nici tăcerea, inerţia lui nu erau o soluţie. Se convinsese de acest lucru într-o seară în timp ce se întorcea de la malul mării, aceeaşi mare rece pe care în sfârşit o regăsise şi a cărei mireasmă tonifiantă, de alge şi de sare, o trase adânc în piept. În faţa casei sale văzu că se oprise o maşină mare, americană. O femeie singură, stând la volan, cu capul descoperit, îşi lăsase în voia vântului pletele castanii înspicate cu fire argintii. Rholf-Harald se apropie fără zgomot cu pantofii săi cu tălpi de crep şi spuse în franceză, cu un glas ce dezvăluia o vagă remuşcare, dar mai ales teamă:

— Thérèse! Cum ai ghicit că m-am întors acasă?

Doamna Yvarsen se întoarse imediat, puţin surprinsă că fiul lui Sigrid i se adresase în limba ei pe care o vorbise

până ce plecase în Africa de Sud şi care, într-un trecut îndepărtat, fusese limba sa. Ea înţelesese încă de la sosirea lui Rholf-Harald la Tjorpa că băiatul ar prefera să discute cu ea în franceză, din respect şi din curtoazie, neîndrăznind s-o tutuiască. Privindu-l din cap până în picioare, Thérèse surâse. Tânărul purta un pantalon sport şi o cămaşă deschisă în faţă, care îi scotea în evidenţă gâtul bronzat. Chipul, la fel de bronzat, contrasta cu părul care devenise şi mai blond sub soarele Orientului, părându-i-se şi mai frumos soţiei lui Jan. Dar acea expresie încăpăţânată, aproape tragică, acei ochi adumbriţi! Thérèse spuse cu blândeţe:

— Nu am darul ghicitului. Adevărul e mai simplu. În urma unui telefon dat de Erling, care se afla la aeroportul din Stockholm, Jan şi cu mine am aflat despre... reapariţia ta. Începusem să fim neliniştiţi de acea întrerupere bruscă a scrisorilor tale... Fratele tău vitreg te-a descoperit în mulţimea călătorilor şi a dat fuga să-ţi iasă înainte. Dar trudă zadarnică, fiindcă te urcaseşi într-un taxi! Te-am aşteptat... de opt zile îţi aşteptăm vizita, aşteptăm un cât de mic semn de viaţă.

Rholf-Harald simţi reproşul, dar nu încercă să se scuze.

— Da, am procedat greşit. Sigur că dumitale şi tatei atitudinea mea vi se pare şocantă. Vă rog să mă iertaţi. Vă rog să mă credeţi că am avut motive serioase. O anumită stare de spirit mi-a inspirat această atitudine aparent incorectă. Nu vrei să intri un moment în casă, dragă Thérèse?

— N-ai prefera să urci tu în maşină alături de mine? Vom vorbi pe drum... Te duc până la Tjorpa.

— Nu. Fii bună şi înţelegătoare, aşa cum ai fost de la prima noastră întâlnire. Ştii... nu doresc încă să-l văd pe doctor... adică să-l văd pe tatăl meu.

— Atunci poate facem o simplă plimbare?

— Cu plăcere.

Când maşina părăsi mica vilă înconjurată de un zid vechi, Rholf-Harald încercă în sfârşit să explice, fără a

dezvălui ceea ce dorea să păstreze secret.

— Thérèse, mă întorc din Orient grav rănit sufleteşte şi dezamăgit. Unele întâmplări mi-au răvăşit viaţa şi mi-ar fi mult prea greu să vorbesc despre ele. Înainte de a apărea în faţa tatălui meu, aş vrea să am răgazul să mă liniştesc şi să-i înfăţişez chipul unui bărbat care a reuşit să iasă dintr-o grea încercare. Deocamdată acest lucru nu e cu putinţă. Numeşte asta orgoliu, dacă aşa crezi...

Privirea Thérèsei era aţintită asupra oglinzii retrovizoare. Proceda astfel din prudenţă şi mai ales din milă, ca să nu vadă chipul tulburat al lui Rholf-Harald.

— Pari totuşi, obiectă ea, încântat de experienţa ta orientală şi de anumiţi oameni cu care erai gata să te împrieteneşti.

— Da. Orientul m-a sedus şi chiar m-a încântat. Am lăsat în Israel nişte prieteni, o amabilă semi-compatriotă franco-suedeză al cărui tată a fost în relaţii cordiale cu... al meu. Mai mult ca sigur că nu-i voi mai revedea pe nici unul dintre cei care mi-au arătat atâta simpatie. Thérèse, te rog încă o dată să mă ierţi că nu pot spune nimic, nici chiar dumitale! E vorba de un episod trist, de o decepţie a cărei amărăciune se va decanta încet. Principalul este să fiu stăpân pe mine. Cum aş putea să-i spun acest lucru tatălui meu?

— Voi proceda ca de obicei, dragul meu. Simt mult prea mult cât eşti de nefericit, ca să nu te ajut.

Obrazul lui Rholf-Harald fu mângâiat de o pală proaspătă a vântului de pe coastă. Dorise atât de mult să-şi regăsească alături de Sabina „Nordul” său, cum spunea adesea italianca ce se simţea atât de bine în Orient!

Izgoni din minte amintirea chinuitoare a trupului ei frumos, a pletelor de aur, a minunatelor ei buze care minţeau cu atâta uşurinţă, a ochilor de sălbăticiune atât de schimbători.

În aceeaşi clipă, Thérèse îşi dădu seama că era vorba de o dragoste pătimaşă. Îl văzuse suferind la fel pe Jan despărţit de Sigrid, după fapta cumplită a acesteia. Găsi

exact cuvintele ce trebuiau rostite:

— Linişteşte-te! Când vei avea puterea şi vei simţi dorinţa să ne vezi, întoarce-te în mijlocul nostru. O vei chema pe Ide, care ţi-o va prezenta pe fiica ei, Birgit, doar de şapte săptămâni. Ţine mult s-o botezi tu.

Tonul era cald şi matern. Rholf-Harald se aplecă pentru a săruta una din mâinile care ţineau volanul.

— Îţi mulţumesc, Thérèse! Ce noroc pentru un bărbat să găsească o soţie ca dumneata! Lasă-mă aici, mă voi duce pe jos la Varberg. Să-i spui Idei că n-o uit şi că mă voi gândi cu mult drag la Birgit Meldgaard, dacă totuşi mă socoate demn să fiu mentorul ei spiritual.

— Sunt convinsă de acest lucru. La revedere! Îţi voi da telefon!

Departe de a căuta în muncă o alinare care n-ar fi fost decât iluzorie, Rholf-Harald îşi transpuse durerea într-un poem intitulat *Orienturi*. Prin acel plural se subînţelegeau diversele aspecte ale lumii orientale, începând cu arhaicul Ispahan, până în deşertul Neguev unde, cu câţiva ani mai înainte, în afacerea Suez, se auzise zgomotul sacadat al mitralierelor. Cu fiecare rând aşternut pe hârtie se dezvăluia sufletul unui poet mult mai tulburat decât fusese odinioară.

Într-o dimineaţă, Rholf-Harald se plimba prin biblioteca ale cărei ferestre cu vitralii nu lăsau să treacă decât cu mare zgârcenie razele soarelui. Din când în când se apleca asupra mesei unde odinioară unchiul Kristoffer îşi etala hărţile sale marinăreşti şi aşternea câteva fraze pe hârtie, apoi aprindea o nouă ţigară al cărui chiştoc avea să se alăture în curând celorlalte din cupa mică de gresie. Dar un murmur de voci pe coridor îl făcu să rămână cu restul de ţigară în mână. O femeie discuta cu Magnus, care mai mult ca sigur n-o lăsa să intre. Rholf-Harald îşi trecu o mână prin păr. „Dacă e Ide, mă va găsi în starea asta sufletească deplorabilă.” Se hotărî să deschidă totuşi uşa bibliotecii situată în fundul vestibulului. Dându-l cu dezinvoltură deoparte pe Magnus, Marie-Astrid se

îndreptă spre el.

— Să nu-mi spui, ursule din Lappland, că nu voiai să mă vezi!

Rholf-Harald era frământat de sentimente contradictorii: deosebita lui simpatie pentru tânăra fată pe care nu trăgea nădejde s-o mai vadă şi teama evocării acelei zile de tristă amintire din pricina căreia un vis se năruise în neant. Şi totuşi prima impresie împreună cu politeţea s-au dovedit a fi mai puternice.

— Pofteşte înăuntru! zise el. Mi-ai făcut o plăcută surpriză.

Marie-Astrid nu era chiar atât de sigură că surpriza era într-adevăr plăcută, dar nu ţinu seama de formulare. Faţă în faţă cu Rholf-Harald, în camera mare şi austeră, ea îi spuse fără menajamente:

— Te-ai scofâlcit la faţă, ai aerul unuia care nu doarme noaptea şi trăieşte doar cu ţigări. Dacă aş fi fost medic, ţi-aş fi interzis ţigările, chiar dacă ţi-ar fi stimulat inspiraţia.

Tânără era proaspătă şi plină de viaţă. Îşi ridicase părul şi şi-l legase cu o panglică de tafta neagră. Era îmbrăcată cu o rochie foarte simplă de un albastru electric, iar în picioarele goale purta nişte sandale, aşa-zisele sahariene.

Străduindu-se să rupă o tăcere care-l făcea să pară stângaci şi-i trăda fantasmele. Rholf-Harald întrebă:

— Te-ai întors în Europa imediat după mine?

— La o săptămână după plecarea dumitale. M-am oprit în Franţa. Apoi am preferat să vin să te văd, decât să-ţi scriu. De altfel, nici nu mi-ai fi răspuns.

— Oh! făcu el.

— Da, dragul meu. Acum eşti obligat să mă suporţi. Am venit în Suedia să lucrez. În perspectivă, doar o singură lună de vacanţă. Înainte de a-i studia pe copiii suedezi şi familiile lor, a trebuit să-mi ajut bunica din Malmo să se instaleze în vila din Halmstad unde-şi petrece vara. Stau la ea. Aşa că vom fi aproape vecini. Parcurs cu mica maşină a bunicii, drumul nu mi se pare prea lung. O bunică minunată şi foarte activă la cei şaptezeci şi trei de

ani ai săi. Numai la ea poţi mânca tartele acelea nemaipomenite, cu afine! Fii puţin mai mâncăcios şi nu vei mai semăna cu un spectru!

— Am ajuns chiar atât de înfricoşător?

— Aproape... Sigur, exagerez puţin. Acum, vorbind serios, încearcă să-ţi revii, altfel rişti să nelinişteşti persoanele care te iubesc... Ghici care?

— Nu sunt tare în ghicitori, Marie-Astrid şi în general mi-e groază de mistere... căci ascund adesea realităţi funeste.

Vocea lui Rholf-Harald se frânse. Marie-Astrid se prefăcu a nu-i fi observat tulburarea.

— Bun, îţi voi spune totul! Alaltăieri, mi-a venit ideea să telefonez la Tjorpa pentru a-i transmite doctorului Yvarsen salutări cordiale din partea tatălui meu. De îndată ce am rostit numele tatei, am simţit o undă de simpatie. „Ah, dragul Roger Braux! M-aş bucura mult să ştiu ce face! Vreţi să veniţi încoace, domnişoară, şi să-mi vorbiţi puţin despre el?” M-am executat şi ieri am luat masa la Tjorpa. Jan şi Thérèse alcătuiesc o pereche... senzaţională. Cum era şi firesc, am vorbit şi despre dumneata, cu discreţia mea obişnuită şi am observat la interlocutorii mei o sinceră emoţie. Eşti pentru ei mai mult decât un prieten, nu-i aşa?

Rholf-Harald trânti cuvintele care-l eliberau de un atât de apăsător secret:

— Sunt fiul doctorului Yvarsen.

Marie-Astrid nu se lăsă înşelată de această dovadă de încredere şi o aprecie cum se cuvenea:

— Îţi mulţumesc, Rholf-Harald. Nu-ţi cer nicio explicaţie.

— Poate că îţi voi da o explicaţie, dar mai târziu, nu acum.

Marie-Astrid se aplecă spre masa de lucru. Foi mari de hârtie zăceau risipite peste tot, acoperite doar pe jumătate de un scris chinuit. Tânăra citi câteva rânduri şi îngrijorarea îi adumbri chipul atât de mobil.

Orient malefic, la umbra trădării,
a soarelui ucigător.
Orient din care ţâşneşte ura.
Orient de foc şi de sânge...

— Ei bine, dragul meu, dacă pentru o asemenea inspiraţie ai umplut scrumiera cu capete de ţigară, află că nu te felicit...

— E slab, ştiu, dar nu e decât o încercare.

— E morbid! Din poemul ăsta urlă mânia, iar viziunea ta asupra Orientului e falsă, fiindcă e subiectivă.

— Marie-Astrid, îmi aduc aminte că ai un dezvoltat spirit critic, dar...

— Mă amestec în ceea ce nu mă priveşte, nu-i aşa? Dacă gândeşti astfel, iată, încă o greşeală! La ce slujesc prietenii unui candidat la înec, dacă nu fac imposibilul pentru a-l salva? Biblioteca asta nu-i de locuit decât în anotimpul rece. Deschide ferestrele să intre primăvara!

Făcu ea însăşi acest lucru, apoi adăugă:

— În grădina de la Tjorpa am văzut nişte trandafiri minunaţi. Doctorul mi-a făgăduit şi mie unul, foarte rar, care încă nu înflorise, aşa că va trebui să mă mai duc o dată acolo ca să-l văd. Ai putea să mă însoţeşti! Opt zile fără ţigări, cu exerciţii fizice în locul *Orientului malefic* şi ai arăta cu totul altfel... Aşa că ne vom întâlni şi vom merge la familia Yvarsen. Ne-am înţeles, domnule?

Avertizată de părinţii ei, Ide fixă botezul fetiţei sale în ziua în care urma să sosească Rholf-Harald, căci se temea să nu-şi vadă fratele vitreg scăpându-i din nou.

Ziua a fost memorabilă. Flavie, naşa fetiţei, fu deosebit de veselă şi-şi manifestă puternica ei simpatie faţă de Marie-Astrid, la început puţin jenată de a lua parte la acea sărbătoare de familie. Dar orice scrupul fu repede înlăturat de căldura unei cordialităţi generale.

Cel mai rezervat rămase Rholf-Harald. Se stăpâni totuşi cât putu pentru a nu lăsa să i se vadă tristeţea, care ar fi

făcut o notă aparte în mijlocul veseliei generale. Birgit, prunc viguros, vestind că va face parte din categoria combativilor, lovea întruna cu picioruşele în pieptul puternic al pastorului Undset. Tora începuse a merge la grădiniţă şi impresionată de înălţimea unchiului ei, Rholf-Harald, călca serioasă pe urmele lui, neieşind din starea ei de veneraţie decât pentru a-l ruga pe acel „uriaş” să-i spună o poveste cu spiriduşi. Poetului nu-i fu greu să inventeze un basm cu spiriduşii din pădure, care se luptau cu spiriduşii din câmpie.

— Ai grijă să nu uiţi această improvizaţie, îi spuse Marie-Astrid, fiindcă vei fi în mod sigur obligat să i-o serveşti acestei tinere persoane ori de câte ori vă veţi mai întâlni.

Jan al doilea, pe care musafira îl cucerise, îi declară tinerei Marie-Astrid că îngrijea toate animalele, „chiar şi broaştele”, înainte de a îngriji oamenii. Vocaţia sa medicală părea sigură spre marea satisfacţie a doctorului Jan, bunicul său.

Doctorul nu uitase de făgăduiala pe care i-o făcuse tinerei Marie-Astrid şi, în clipa plecării, îi oferi într-un mic tub de sticlă, plin cu muşchi umed, un trandafir de un alb strălucitor, care avea însă miezul roşu. Floarea rezistă o săptămână. Marie-Astrid îi păstră petalele într-un ierbar unde se mai aflau nişte asfodele din Israel, frunze de mirt din Turcia şi alte amintiri din călătoriile sale.

Pentru Marie-Astrid, vara începuse mai înainte de a fi fost menţionată în calendar. Fata lucră toată săptămână, bătu drumurile în mica ei maşină, adesea însoţită de amabila sa bunică, se documentă atât în oraşe, cât şi în sate. Sâmbăta şi duminica se ducea uneori la Tjorpa, dar cel mai des se ducea la Rholf-Harald, la Varberg. După acea reuniune de familie, nu încercase să se impună; dar tânărul, încă adânc mâhnit, o tot chema. Înţelese că prezenţa fetei, simplă dar totodată cultă şi inteligentă, clarvăzătoare şi discretă, era pentru el benefică. Îi era recunoscător pentru tactul ei deosebit în ceea ce privea

trecutul. Datorită ei lupta din răsputeri pentru a-şi regăsi echilibrul şi a pricepe adevăratul înţeles al vieţii. Cei doi tineri se comportau ca doi camarazi, fără niciun fel de echivoc. Când vorbeau în suedeză se tutuiau, dar fără o familiaritate excesivă, nimic care să doară sau să jignească, nici unul din acele cuvinte, care leagă adesea două destine, nu le complicau relaţiile.

Rholf-Harald descoperise că şi Marie-Astrid iubea marea tot atât de mult ca şi el. Făceau adevărate croaziere de câte o zi de-a lungul coastei, admirau apusurile de soare care dispăreau foarte repede. Pe la sfârşitul lui iunie, nopţile se transformară într-un fel de crepuscule. În nord, răsărea aşa-numitul soare de la miezul nopţii. Atunci cei doi prieteni se duceau la Tjorpa pentru serbarea cunoscută sub numele de „Jocurile sfântului Ioan”. Aerul nocturn mirosea a iarbă proaspătă şi a flori. La familia Yvarsen, nu se pomenea nici unul dintre excesele care existau prin alte locuri ale Scandinaviei. Sărbătoare profană, Sfântul-Ioan-de-vară e mai mult una dintre bucuriile păgâne decât creştine, cu chefuri zdravene şi cu iubiri care nu duc la nimic.

Rholf-Harald propuse o partidă de pescuit tinerei Marie-Astrid, care-şi făcu ucenicia de mus sub supravegherea bătrânului Magnus, vechi lup de mare. Seara, navigatorii se întoarseră la Halmstad unde fură primiţi de surâzătoarea bunică a fetei, bunică ce-şi tunsese scurt părul, se îmbrăca în *tweed* şi semăna cu unul din personajele Agathei Christie.

Magnus se duse să ţină companie servitoarei nonagenare, preocupată de geleurile şi de sosurile ei al cărei limbaj colorat şi fără ocolişuri al ţăranilor din Scania îl încântă tot atât cât şi felurile ei de mâncare – dintre cele mai rafinate – al căror gust îl pierduse în casa stăpânului său, celibatar foarte sobru. În ciuda acelei sobrietăţi, Rholf-Harald, ca şi bătrânul său servitor, făcu cinste cum se cuvine somonului cu smântână împodobit cu creveţi trandafirii şi tartei cu fragi, din lipsă de afine,

care se coceau mai târziu. Stăpâna casei oferi ospitalitate până a doua zi celor doi bărbaţi din Varberg.

Pentru prima oară, după trei luni, Rholf-Harald, ameţit de aerul tare, destins după o zi ca cele petrecute în copilăria sa şi pe care le iubise atât, adormi imediat, visă spiriduşi din pădure şi spiriduşi din câmpie, în locul zânelor cu părul strălucitor, mângâietoare şi primejdioase, care-i deströmau de obicei liniştea nopţilor.

Vara trecu deci cam în acest fel. Marie-Astrid şi Rholf-Harald hoinăreau pe mare şi pe uscat, oprindu-se în fiecare oraş sau sat de pe coastă. Într-o sâmbătă, pe la sfârşitul lunii august, la Göteborg, într-una din acele *konditori* – unde găseşti întotdeauna o ambianţă plăcută şi cele mai bune prăjituri de patiserie – Rholf-Harald începu să-i istorisească fetei povestea naşterii sale şi să-i vorbească despre anii copilăriei. Marie-Astrid îl ascultă cu multă atenţie, dar nu făcu niciun comentariu, dând dovadă de un tact care-l impresionă pe tânărul ei însoţitor.

Începând din acea zi, fata îşi dădu seama că el o simte mult mai apropiată. În tot timpul acelor luni numele Sabinei nu fusese rostit niciodată. Marie-Astrid evita orice aluzie, fie şi indirectă, la acea aventurieră, la îndrăgostita trădătoare şi trădată de ea însăşi.

Totuşi, ştiind că Marie-Astrid rămăsese în corespondenţă cu familia Wallach, Rholf-Harald se simţi obligat să-i scrie lui Heinz pentru a-l asigura de prietenia sa şi a-şi scuza lunga lui tăcere. Într-o zi de septembrie, deosebit de mohorâtă, sosi şi răspunsul, ca o nouă dovadă a diplomaţiei israelianului. Niciun cuvânt care să amintească despre Sabina, care să-l mâhnească pe Rholf-Harald în legătură cu soarta tinerei femei despre care remarcabilul agent al serviciului secret probabil că fusese informat. Câteva rânduri cordiale pe dosul unei fotografii de amator reprezentând „cvartetul” Wallach în vacanţă, la marea Tiberiadei: Heinz, blonda Wilma şi cele două

mici *sabras*[33], zdravene ca şi copacii din Pădurea Martirilor plantaţi în amintirea victimelor celui de-al doilea război mondial.

Vântul, începând să sufle dintr-o dată cu putere, aducând cu el şi o ploaie vijelioasă, îl obligă pe Rholf-Harald care hoinărea pe lângă zidul ce-i împrejmuia locuinţa, visând la un nou poem, *Vară suedeză* – să se întoarcă acasă. Magnus îi deschisese uşa cu un aer misterios.

— Acum o jumătate de ceas a venit o doamnă. A insistat să-l vadă pe domnul Lindval. N-am îndrăznit să-i spun să plece, de teamă să nu fac vreo boacănă.

— N-o cunoşti?

— N-am văzut-o în viaţa mea! Are părul mai negru, ca o noapte de iarnă. Aşteaptă în bibliotecă!

„O fi vreo ziaristă!” îşi spuse Rholf-Harald cam agasat. Până atunci refuzase orice interviu, fapt ce potolise curiozitatea reporterilor.

Deschizând uşa acelei camere mari şi austere, avu o tresărire puternică. Vizitatoarea, în picioare, întoarsă cu faţa spre masa lui de lucru, privea fotografia primită de la familia Wallach.

Îşi aruncase pe canapeaua de piele un impermeabil uşor şi, deşi îl auzise pe Rholf-Harald venind, nu se clintise din loc. Totuşi, dacă părul ei negru putea deruta, silueta îi era mult prea familiară stăpânului casei, pentru ca el să se poată abţine multă vreme.

— Sabina, de ce-ai venit aici?

În sfârşit, ea se întoarse. Rholf-Harald nu-şi putea veni în fire. Părul lung până la umeri, dar de un negru pe care nu-l găseşti decât la oamenii din Sud sau din Orient, îi asprea trăsăturile, tenul ei luminos acum părea palid, iar ochii băteau în galben. Oare Sabina urmărea să nu fie recunoscută de cei cu care avusese de-a face? Numai că pentru fostul ei iubit această transformare constituia o

[33] Copii născuţi în Israel din părinţi care au emigrat din diverse ţări din Europa. (n. a.)

greşeală. Cu toată dezamăgirea pe care o simţea, frumuseţea celei care-l exasperase îi rămăsese intactă în memorie. Femeia care-l privea fix în acea clipă nu mai avea în ea nimic feeric. Frumoasă totuşi, dar neliniştitoare prin tipul ei bizar şi lipsită de orice poezie, Rholf-Harald repetă:

— Sabina! E cu putinţă?

Faţă în faţă, rămaseră la distanţă unul de altul. Ea schiţase un gest, ca şi cum ar fi vrut să se arunce la pieptul lui. Dar se stăpâni simţindu-l neîncrezător şi ostil. Spuse doar cu un surâs încă fermecător:

— Ţi-e teamă de mine?

— O, nu, biata mea Sabina, dar sunt stupefiat!

— Iubitule, ai tot dreptul să-mi păstrezi o amarnică ranchiună! Ţi-am ascuns o parte din viaţa mea...

— O parte? Totul sau mai curând esenţialul, care m-ar fi determinat încă din primele momente de familiaritate să fug, în ciuda atracţiei pe care o exercitai asupra mea. Am iubit o femeie nefericită de care doream să mă leg pe viaţă. Acea femeie nu mai există. Am fost prada unei aventuriere, târâtă în intrigi sordide, dacă nu cumva şi în unele crime, iar eu nu pot suporta nici minciuna şi nici răul.

— Te-am minţit într-adevăr tot timpul, în afară de dragoste. Dacă nu te-aş fi iubit atât, n-aş fi acceptat acea legătură care mă făcea să uit de restul vieţii mele.

— Aş vrea să cred în sinceritatea ta măcar în legătură cu acest lucru, dar şi aici te-ai făcut vinovată de a-mi fi produs o suferinţă care aproape că m-a dus la disperare.

Sabina se îndreptă spre Rholf-Harald cu mâinile întinse, ca o acuzată ce-şi apără o cauză pierdută.

— Şi eu am suferit şi sufăr încă!

— În ce te priveşte, zise Rholf-Harald cu o voce usturătoare, e drept să ispăşeşti pentru răul pe care mi l-ai făcut!

Vaietul furios al vântului umplu o clipă tăcerea ce intervenise în acel duel verbal unde fiecare dintre cel doi

adversari pândea un moment de slăbiciune al celuilalt. Sabina mai înaintă un pas, rostind această frază surprinzătoare:

— Uită-te bine la mine! Ca să te revăd, am vrut să redevin eu însămi, fără artificii, adevărata Sabina!

Lui Rholf-Harald îi trebui câteva secunde pentru a-şi da seama de realitate.

— Pletele tale! Deci de felul tău eşti brunetă, nu-i aşa? Iată încă o minciună. Abia acum înţeleg de ce la Ispahan te încuiai atâta vreme în baie! Spuneai că te speli pe cap cu o anumită loţiune vegetală... La Haifa, la Tel-Aviv, te vopseai la coafor, nu-i aşa?

Sigur că acest amănunt era neînsemnat în comparaţie cu drama al cărui actor principal fusese Rholf-Harald, dar aşa cum se întâmplă adesea în timpul unei crize psihologice, vicleşugul fostei sale iubite îl scosese din sărite. În romanul pe care-l trăise, totul fusese doar înşelătorie şi prefăcătorie. Tactica Sabinei nu-i mai inspira acum decât milă. Ar fi dat orice să n-o mai vadă în faţa lui implorându-l! O iubise prea mult, pentru ca să poată uita viziunile ameţitoare ale trecutului ştergând senzaţiile pe care i le lăsase în carne şi care nu puteau fi asemuite decât cu urmele unor arsuri. În ciuda acelei mărturisiri a Sabinei, el reacţionă cu răceală şi cu o brutalitate voită.

— Dar să ne întoarcem la ceea ce mă interesează, Sabina! Pentru care motiv ai cutezat să vii aici?

Închizând ochii, Sabina păli brusc. Spuse pe nerăsuflate:

— Am fugit din Israel în Italia. Acolo am presupus că voi fi în afară de orice pericol. Şi totuşi nu mă simţeam în deplină siguranţă. Mi-a fost teamă să nu se răzbune careva pe mine. Fiindcă datorită greşelii mele, El Dhib fusese capturat şi ucis de cei care-l socoteau duşmanul lor.

— Asta îmi aduce aminte de ceea ce mi-am spus adesea: că nu făceai această treabă din convingere sau din fanatism.

— Încearcă totuşi să fii obiectiv. Nu-ţi poţi imagina singurătatea şi amărăciunea mea, după ce m-am măritat cu Attilio Ugone. Eram foarte tânără, el fiind cu cincisprezece ani mai mare ca mine. Nevoia de bani l-a împins pe acest drum, iar eu l-am urmat. Mai târziu, după ce ne-am despărţit, n-am mai vrut să fiu săracă. La urma urmei, nu există destui mercenari care luptă pentru cutare guvern din Africa sau Asia?

— Mulţi sunt nişte secături. Unii poate că au totuşi motive serioase, alţii îşi fac chiar un ideal din treaba asta. Tu... Dar ce rost mai are să te judec? Te-am judecat destul. Şi acum vrei să-ţi spun eu care-i adevărul? Ai crezut că în ţara mea vei fi în deplină siguranţă, nu-i aşa?

— Ei bine, da! strigă Sabina sfidându-l. Am fost mult prea legaţi pentru ca aceste legături să se poată rupe vreodată.

Rholf-Harald respiră adânc.

— Te înşeli, biata mea Sabina! Totul între tine şi mine e definitiv rupt. Iartă-mi duritatea! Dar visurile tale sunt absurde! Timp de câteva săptămâni am fost o zdreanţă. Dar cineva m-a făcut să-mi fie ruşine de mine şi mi-a schimbat viaţa. Am redevenit bărbatul care ştie să spună nu minciunii, inechităţii şi tuturor lucrurilor care înjosesc şi murdăresc fiinţa umană. Ai contat pe dorinţa mea, dar dorinţa fără stimă, fără dragoste, m-ar îngrozi. N-aş mai cuteza să privesc în ochii celor dragi. Hai să terminăm odată comedia asta, Sabina!

Ea îşi muşcă violent buza inferioară. Chipul îi era ca de ceară. Oftă îndelung, apoi se duse să-şi ia de pe canapea impermeabilul din buzunarul căruia scoase un fular. Cu voce ştearsă, Rholf-Harald o întrebă plin de generozitate:

— Acum unde te vei duce?

— Încerc să văd dacă nu mă pot angaja ca actriţă în Germania de Răsărit.

— De ce acolo şi nu în cea de Vest? Sabina, pe mine nu mă mai poţi înşela. Vrei s-o iei de la capăt şi să slujeşti interese străine. Mai devreme sau mai târziu îţi vei relua

meseria de spioană, de care văd că încă nu te-ai săturat...

— Există boli de care nu te vindeci niciodată. Eu mă străduiesc să nu fac decât teatru. Am şanse să fiu angajată în Berlinul de est, asta-i tot. Un impresar pe care-l cunosc lucrează acolo...

Rholf-Harald nu ştia dacă acel „impresar” nu era mai curând vreun spion de mâna întâi. Sabina minţise atât de mult, încât acum n-o mai putea crede. În timp ce ea se îndrepta spre uşă, el simţi o uşoară strângere de inimă ce-i aminti de durerea ce fusese gata să-l doboare întocmai ca pe un stejar prăbuşit sub secure. Cedând încă o dată generozităţii sale, zise:

— Bănuiesc că înainte de a părăsi ţara te vei opri la Göteborg...

— În seara asta voi mai fi încă pe aceste meleaguri, dar mâine dimineaţă voi lua avionul spre Berlinul de est.

— Poate că până atunci se va potoli şi furtuna. Dar nu te las să pleci pe ploaia asta torenţială. Servitorul meu, Magnus, conduce foarte bine maşina, iar vremea asta îi place grozav acestui bătrân lup-de-mare. Te va duce cu maşina până la Göteborg.

Sabina nu spuse nici măcar „mulţumesc”. Deschise uşa şi părăsi biblioteca. Ieşea pentru a doua oară din viaţa lui Rholf-Harald.

Rămas singur, tânărul ascultă zgomotul descrescând al motorului. În curând, nu se va mai auzi decât vuietul vântului şi răpăitul ploii care lovea în ferestrele cu vitralii ale bibliotecii despre care Marie-Astrid spusese că nu era bună de locuit decât iarna. Dar era abia septembrie şi zilele mohorâte şi ploioase ca cea de acum erau în general puţine în această lună. Cu inima grea, Rholf-Harald se îndreptă spre telefon. Sigur că pe o vreme atât de păcătoasă Marie-Astrid nu ieşise din casă, aşa că Rholf-Harald putea s-o sune la bunica ei. De ce? Ca să-i mărturisească dezamăgirea? Telefonul e necesar când ai nevoie de un ajutor. Era bine să mai aştepte, să lase să treacă noaptea... E greu să faci confidenţe cuiva căruia

nu-i vezi chipul şi mai ales ochii!

A doua zi era sâmbătă. Natura, în sfârşit liniştită, scălda totul într-o lumină plăcută. O clipă Rholf-Harald se gândi la avionul care zbura la acea oră pe deasupra mării Baltice, spre Berlin. Sabina se îndrepta spre o soartă tristă. Tânărul ştia că n-o va mai vedea niciodată. Pentru el, ea era acum ca şi moartă, în vreme ce înainte de imprudenta ei vizită Sabina mai trăia în amintirea bărbatului iubit şi trădat.

Rholf-Harald se exprimă deci cu o deplină francheţe a doua zi, sigur că va fi înţeles de Marie-Astrid, care venise să-l vadă.

— Toată noaptea, zise el, m-am gândit la tine şi la ceea ce urma să-ţi destăinui. De acum încolo nu voi mai vorbi niciodată despre Sabina. Revederea a fost pentru mine o dublă încercare. Sigur că la început mi-am simţit rana din suflet, pe urmă însă am înţeles că acea frumoasă vrăjitoare îşi pierduse orice putere asupra mea. Poţi să fii mulţumită de opera ta, Marie-Astrid. Datorită ţie am revenit de pe meleagurile îndepărtate pe unde rătăceam.

Ea îl privi cu seriozitate şi chiar cu o urmă de tristeţe, apoi răspunse:

— Cu atât mai bine dacă te-ai vindecat.

El tresări.

— Ce semnificaţie au vorbele astea?

— Munca mea în Suedia s-a terminat. E vremea să mă reîntorc în Franţa, la părinţii mei.

— Şi dacă ai mai rămâne încă puţin? Sunt de acord să te reîntorci pentru puţin timp în Franţa. Pe urmă însă te-ai putea reîntoarce aici de dragul bunicii tale cât şi... din alte motive.

Încruntându-şi uşor sprâncenele, Marie-Astrid îl privi îndelung pe Rholf-Harald şi rosti aceste cuvinte enigmatice:

— Asta depinde de anumite lucruri.

El observă cât era de preocupată şi, în nădejdea de a o vedea surâzând, spuse:

— Ar fi cazul să mâncăm. Pe urmă, ce-am putea face? Dacă ne-am repezi până la Tjorpa? Ne-am petrece week-end-ul acolo.

Aşa că după-amiază, urcându-se în „Triumful” lui Rholf-Harald, se îndreptară spre Gota-Kanal. Marie-Astrid şi-o închipui pe Sabina care, în ajun, ocupase în maşina aceea rapidă acelaşi loc ca şi ea acum. În timpul drumului cei doi tineri n-au schimbat prea multe cuvinte. Aproape de Tjorpa, Rholf-Harald, oprind maşina, îi spuse fetei:

— Eşti cea mai bună prietenă a mea. Ştiai asta?

— Mai există Thérèse, Ide şi chiar şi frumoasa ta cumnată, Flavie, care-i nespus de simpatică.

— Le iubesc pe toate, dar pe tine altfel decât pe ele.

— Cum adică?

— Dacă tu mă părăseşti, de pildă, cu toate că le am alături pe Thérèse, pe Ide şi pe Flavie, nu voi mai fi om întreg. Jumătate din mine va pleca odată cu tine, iar jumătatea care rămâne va fi condamnată să cadă iar în cine ştie ce cursă. Dacă vrei să mă salvezi, trebuie să mă preiei în întregime. Abia ieri, după acea scenă atât de penibilă, mi-am dat seama ce loc ocupi tu în viaţa mea.

— Locul unui câine simpatic de Terra-Nova.

— Asta e prima prostie pe care te aud c-o spui! Zâmbeşte, Marie-Astrid, am atâta nevoie de zâmbetul tău!

Întorcând capul, văzu că fata surâdea. Atunci ştiu că-l înţelesese.

Când ajunseră la Tjorpa, Jan şi Thérèse, anunţaţi la telefon, îi aşteptau în salonul care dădea pe terasă. Abia apucase Rholf-Harald să treacă pragul acelei încăperi vaste, cu ferestre mari, că, punându-şi mâinile pe umerii fetei, rosti cu glasul său frumos şi plin de căldură:

— Tată, Thérèse, vă prezint o nou-venită în familie!

— Ce-i cu gluma asta? întrebă Jan. Marie-Astrid ne e tot atât de familiară pe cât ne e de dragă.

— Nu mă îndoiesc câtuşi de puţin, tată! Numai că astăzi vine în altă calitate. V-o prezint deci pe logodnica

mea de care sunt mândru.

Chipul doctorului Yvarsen, brăzdat de ani, totuşi frumos, se ilumină deodată.

— Ah, fiule, ce bucurie mare ne faci!

O trase lângă sine pe Marie-Astrid şi o îmbrăţişă zicând:

— Priveşte, mica mea noră, cum arată un patriarh fericit!

Înflorind brusc, Marie-Astrid amintea de acei trandafiri proaspeţi pe care Jan îi iubea atât de mult. Fata protestă:

— Vai, doctore, când vorbeşti de patriarh, mă obligi să mă gândesc la Abraham!

— Un personaj biblic de seamă, ceea ce nu-i stă rău deloc! Nu-i aşa, Thérèse?

Privirea doctorului, pe care descoperirea acelui fiu necunoscut o făcea mai caldă, mai apropiată de ai săi, se opri asupra chipului Thérèsei. Aceasta surâse şi spuse:

— Îţi mulţumesc, Rholf-Harald! Ai adus-o printre noi pe cea pe care o doream!

Şi cu fineţea ei obişnuită, adăugă:

— Jan, până mâine seară avem tot timpul să ne bucurăm de prezenţa dragilor noştri oaspeţi. Îmi închipui că acum doresc să rămână singuri, căci sunt gata să jur că Rholf-Harald ne-a făcut această plăcută surpriză atât nouă, cât şi lui Marie-Astrid.

Câteva minute mai târziu Rholf-Harald şi logodnica sa se plimbau pe una dintre aleile grădinii.

Cu doi ani mai înainte, fiul lui Jan şi al lui Sigrid văzuse aceeaşi copaci îngălbenind, aceleaşi poteci acoperite cu frunzele vântului de septembrie. Pe atunci încă se mai căuta pe sine, dându-şi seama că nu era pe deplin ancorat în noua sa viaţă.

— Se pare că ai fost foarte sigur de tine, din moment ce ai regizat atât de bine lovitura de teatru de adineauri, spuse uşor ironică Marie-Astrid.

— Iubita mea, eram sigur că nu mă voi înşela. Discuţia noastră din maşină mi s-a părut foarte clară: consimţeai să mă accepţi aşa dificil cum sunt. Uneori – ţi-am vorbit

de altfel despre mama, care era şi mai şi – mândru până la orgoliu, intransigent ca şi tata...

— Tatăl tău e un om excepţional, Rholf-Harald. În ce mă priveşte, povestea noastră începe ca un vechi cântec francez: *E multă vreme de când te iubesc!* Cred că începând de la Haifa, atunci când o socoteai în gând pe vecina ta drept o arţăgoasă. Am venit după tine pe plajă, la Natanya, pentru că doream să te cunosc mai bine. Lăsând modestia deoparte, i-am auzit – la puţină vreme după ce te întâlnisem – pe cei din familia Wallach repetându-mi: „Dumneata şi Rholf-Harald aţi face o pereche atât de potrivită!” Dar nu speram nimic, ba chiar renunţasem la orice alt sentiment în afară de cel pur amical. Acum, dragul meu viking, cred în dragostea ta, dar ţi-o spun cu toată sinceritatea, mă tem să nu fiu decât un fel de primă de consolare. Dar mă voi mulţumi şi cu atât.

Rholf-Harald pălise.

— Iubita mea, spuse el cu voce tremurătoare, dacă vei continua să crezi aşa ceva, voi fi cumplit de nefericit. Nu-ţi cunoşti nici valoarea, nici farmecul. Te iubesc din tot sufletul. Marie-Astrid, te iubesc cu o dragoste adevărată, cu totul diferită de cea prin care, spre nefericirea mea, am trecut mai înainte. Te iubesc cu o dragoste profundă, durabilă, plină de încredere. Acum şi întotdeauna viaţa mea îţi aparţine. A trebuit să sufăr ca să-mi dau seama de acest lucru. Te rog să nu te mai îndoieşti de nimic. Jură-mi, iubita mea!

Ochii tinerei Marie-Astrid străluceau, ca marea în soare.

— Ţi-o jur, Rholf-Harald!

El o luă în braţe şi o sărută pe buzele surâzătoare. Fata avea să fie pentru el ceea ce fusese Thérèse pentru Jan, adică o soţie minunată.

Era bine că jurământul lor fusese făcut în grădina din Tjorpa; Tjorpa, domeniul familiei Yvarsen, care de-acum încolo avea să fie şi al lor. În jurul stăpânului acelor locuri, în jurul lui Jan atât de crâncen încercat de viaţă, dar care

ieşise biruitor din toate, cercul familiei se închisese datorită acestei noi iubiri.

Aici se încheie ciclul *Torentelor*, aici se termină lunga istorie a familiei Yvarsen...